

RAHANDUSMINISTEERIUM

2024.AASTA RIIGIEELARVE SEADUSE EELNÕU SELETUSKIRI

Koostaja: Rahandusministeerium

Tallinn, 2023

Rahandusministri eessõna

Hea lugeja

2024. aasta riigieelarvet kokku pannes oli valitsusel kaks valikut - kas laseme riigi veelgi suurematesse laenuvõlgadesse, sest üha suurem eelarvedefitsiit tuleb katta uute laenudega, või oleme jätkuvalt endaga hakkama saav vaba ja korras riigirahandusega riik. Uue valitsusena oleme üksmeelel, et meil ei ole riigina enam aega aina süvenevat probleemi tulevikku lükata ning tulused ja kulusid tasakaalu viivad otsused tuleb teha kohe, juba selle eelarvega. 2024 riigieelarve olulisemad maksu- ja kokkuhoiuotsused saidki tehtud suve alguses, kohe pärast uue valitsuse ametisse astumist.

Järgmise aasta riigieelarve on vastutustundlik ja tulevikku vaatav. Nii riigieelarve kui ka nelja aasta eelarvestrateegia fookused on Eesti riigikaitse - nii sõjaline kui laiapindne, majanduskasv läbi rohereformide ja riigi rahanduse jätkusuutlikkuse ning Ukraina toetamine.

Eesti julgeolekuolukord on Ukrainas toimuva Venemaa täiemahulise sõjalise agressiooni tõttu endiselt taasiseseisvumisaja kõige keerulisem. Sestap tõstame kaitsekulud 3 protsendini SKPst, 2024. aastal on need üle 3,2 protsendi SKPst. See tähendab, et nelja aastaga panustame riigikaitseks 5,6 miljardit eurot. Laiapindse julgeoleku tugevdamiseks on Riigikantselei koos ministeeriumitega koostanud tegevusplaani ning selle elluviimiseks eraldame järgmisel neljal aastal kümneid miljoneid täiendavaid vahendeid.

Julgeolekugarantii annab meile ka Ukraina toetamine, mida teeme nii läbi suurte rahvusvaheliste fondide, Euroopa Liidu eelarve ja ka otse läbi riigieelarve. Iga euro, mille panustame Ukrainas sõja lõpetamiseks ja ülesehituses osalemiseks, tuleb perspektiivis Eesti majandusse mitmekordselt tagasi.

Tõsi, Eesti majandus ei ole praegu oma parimas vormis, kuid selle kasvu üheks tugevaks vundamendiks on korras riigirahandus. Meie riigirahanduses on pikaajalisem probleem, mis algas juba enne kriise. Heade majanduskasvu aastatel, 4-5 protsendi majanduskasvu juures, lasti eelarve struktuursesse defitsiiti. See oleks olnud aeg eelarvepositsiooni parandamiseks ja reservide kogumiseks.

Alates 2020. aastast, mil algas COVID-19 kriis, kukkus Eesti valitsussektori eelarve veelgi sügavamasse puudujääki. Ühest küljest on kulude kasvu tinginud kriisid, kuid teisalt on EL eelarvereeeglite rakendamise peatamine võimaldanud võtta vastu täiendavaid kuluotsuseid ilma neile kuludele katteallikat otsimata. Seetõttu ei saa tänast keerulist riigirahanduse olukorda panna üksnes kriisiaastate süüks, vaid ka edasilükatud valikute süüks.

Nii olemegi jõudnud olukorda, kus meil tuleb seatud eesmärkide täitmiseks muuta riigieelarve baasseadust, milles kehtestatud eelarvereeeglite raamistik on töötatud välja enne kriisiaastaid ja ei ole seetõttu kooskõlas eelarvedistsipliini tagamise tegelike vajadustega suurte kriiside korral ja pärast suuri kriise. Seega soovime eelarvetasakaalu puudutavad reeglid viia täiel määral kooskõlla Euroopa Liidu reeglistikuga.

Eelarvereegliid peavad oleme riigile jõukohased ja aitama parandada riigi rahandust. 2024. aasta eelarve struktuurne puudujääk jääb 2023. aastaga võrreldes samale tasemele, -1,2 protsenti SKPst ning nominaalne defitsiit on -2,9% SKPst. Kevadel, ilma uue valitsuse eelarvepoliitiliste otsusteta, olid need numbrid vastavalt -2,6% ja -4,2% SKPst, ehk 2024. aasta eelarvega suudame riigi rahakoti seisu parandada ca 500 miljoni euro võrra, mis on ühe aastaga märkimisväärne paranemine ning seda suuresti tänu suve algul tehtud maksu- ja kokkuhoiuotsustele. Edaspidi ehk alates 2025. aastast plaanime hoida struktuurset positsiooni -1 protsenti SKPst või sellest paremana.

Vaid hea majanduskasvuga eelarvetasakaaluni ei jõua, sest koos kasvava majandusega käivad käsikäes kasvavad kulud. Nõutav hüpe SKPs on selleks liiga suur, et eelarve selline parandamine pelgalt majanduskasvust oleks reaalne. Seega suurest rahalisest august välja ronimine nõuab raskeid otsuseid ja tulude suurendamist. Ilma nende otsusteta peaks Eesti riik suvise prognoosi kohaselt 2027. aastal maksma ainuüksi laenuintresse 480 miljonit eurot, mida saaks selle asemel kasutada Eesti hariduse, majanduse ja inimeste hüvanguks.

Esimesed suured otsused, mis mõjutavad 2024. aasta eelarvet oluliselt paremus suunas, said avalikult läbi arutatud ja vastu võetud juba tänavu suve alguses, et ühiskonnal oleks aega nendega arvestada ja harjuda. Muutsime perehüvitised riigile jõukohasemaks, millega säästame riigile aastatel 2024-2027 kokku üle 500 miljoni euro. Enne suve vastuvõetud maksumuudatustega astusime esimesed suured sammud riigirahanduse kordategemiseks ja Eesti kaitsevõime tõstmiseks. Lisatulu juba jõustunud maksumuudatustest on järgneva nelja aasta peale kokku ligi 800 miljonit eurot, millest ligi 300 miljonit eurot kajastub juba järgmise aasta eelarves, kui käibemaks tõuseb senise 20 protsendi pealt 22 protsendini.

Maksutõusude kõrval on fookuses ka aus konkurents, ehk maksude nutikas ja tõhus kokku kogumine. Selleks muudame maksujärelevalve efektiivsemaks nii tulumaksu kui ka käibemaksu kogumisel ning toome eelarvesse lisaraha juurde 15 miljonit eurot aastas.

Täiendava panuse kokkuhoiu ja lisatulude leidmiseks järgmise aasta eelarvesse andsid kõik ministriumid, kus pöörati kiire pilk valitsemisalade sisse, selgitamaks välja süsteemi ja teenuste korrastamiseks vajalikud tegevused. Täiendav kokkuhoid lisandub nulleelarve ja eelarve revisjoni käigus, mis viiakse läbi koos ministriumite ja asutustega järk-järgult nelja aasta jooksul. Esimesena vaatavad üle oma teenused ja hindavad nende vajadust ning tõhusust Rahandusministeerium, Sotsiaalministeerium ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, kes kokku juhivad üle poole riigieelarvest. Peame liikuma rohkem vajaduspõhisuse ja riigi raha säästlikuma kasutuse poole.

2024. aasta eelarvega ei paranda me ainult suurt eelarve puudujääki, vaid märkimisväärse summa suuname investeringutesse, millega ellu viia rohereforme ja käivitada majandust. Tähtsad on investeringud majanduse veresoontesse ehk raudteedesse, kergliiklusteedesse, ühistransporti ja maanteedesse. Siinjuures on suureks abiks Euroopast meile eraldatud toetusmiljardid. Tuleval aastal suuname majandusse investeringute ja investeringutoetustena 1,9 miljardit eurot.

Samuti on meie eesmärk tark rahvas, teadus- ja arendustegevuses ning innovatsioonis, mis aitab samuti meie majandust kasvatada. Selleks peame tagama õpetajatele ja õppejõududele väärrika palga ning arendus- ja teadustegevuse ja innovatsiooni rahastuse. Järgmise aasta eelarvest eraldasime õpetajate palgatõusuks 25 miljonit eurot. Valitsuse üks prioriteete on eestikeelsele haridusele üleminek, selleks sai eelarves eraldatud lisaks 27 miljonit eurot järgmisel neljal aastal ning eestikeelsele haridusele üleminekuks panustame nüüd aastas 71,9 miljonit eurot. Üle 20 miljoni aastas suuname Eesti kui digiriigi IT baastaristu investeringuteks ja küberturvalisusesse.

Lõpetuseks, kui meie püsikulud ja tulud on tasakaalus ning targalt ja vajaduspõhiselt sihitud, saame nutikalt meie tuleviku tarvis ka laenuraha eest investeeringuid teha. Jätkame kindlal sammul eelarve kordategemise suunas ja suur tänu kõikidele, kes 2024. aasta eelarve koostamisel oma panuse andsid.

Koos pingutades teeme riigieelarve korda!

Mart Vörklaev

Rahandusminister

Sisukord

Rahandusministri eessõna	2
1. OSA. Riigieelarve ülevaade.....	12
1.1 Riigieelarve kokkuvõte	12
1.2 Riigieelarve ülesehitus ja metoodika.....	17
2. OSA. Riigieelarve vahendite konsolideeritud eelarve	21
2.1 Tulud	21
2.1.1 Maksud ja sotsiaalkindlustusmaksed – maksulised tulud	22
2.1.2 Mittemaksulised tulud	26
2.2 Kulud	32
2.3 Investeeringud	34
2.4 Finantseerimistehingud.....	36
3. OSA. 2024. aasta Riigieelarve vahendite liigendus.....	38
3.1 Riigikogu kantselei.....	38
3.1.1 Kulud majandusliku sisu vaates	40
3.1.2 Investeeringud	41
3.2 Vabariigi Presidendi Kantselei	41
3.2.1 Tulud	41
3.2.2 Kulud majandusliku sisu vaates	42
3.2.3 Investeeringud	43
3.3 Riigikontroll	43
3.3.1 Kulud majandusliku sisu vaates	44
3.4 Õiguskantsleri kantselei	44
3.4.1 Kulud majandusliku sisu vaates	45
3.5 Riigikohus.....	46
3.5.1 Tulud	46
3.5.2 Kulud majandusliku sisu vaates	47
3.6 Vabariigi Valitsus.....	48
3.6.1 Euroopa Liidu makse	48
3.6.2 Vabariigi valitsuse reservid.....	49
3.6.3 Kohaliku omavalitsuse üksuste toetusfond ja tasandusfond.....	50
3.6.4 Kohaliku omavalitsuse üksustele edasiantavad maksud	51
3.7 Riigikantselei	51

3.7.1 Tulud	52
3.7.2 Kulud tegevuspõhises vaates	52
3.7.2.1 Tulemusvaldkond Tõhus riik	53
3.7.2.1.1 Tulemusvaldkond Tõhus riik kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes	54
3.7.2.1.2 Tulemusvaldkond Tõhus riik programmid ja programmi tegevused	54
3.7.3 Kulud majandusliku sisu vaates	57
3.7.4 Investeeringud	58
3.8 Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala	58
3.8.1 Tulud	59
3.8.2 Kulud tegevuspõhises vaates	61
3.8.2.1 Tulemusvaldkond Tark ja tegus rahvas	62
3.8.2.1.1 Tulemusvaldkond Tark ja tegus rahvas kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes	63
3.8.2.1.2 Tulemusvaldkond Tark ja tegus rahvas programmid ja programmi tegevused	63
3.8.2.2 Tulemusvaldkond Teadus- ja arendustegevus ja ettevõtlus	76
3.8.2.2.1 Tulemusvaldkond Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes	77
3.8.2.2.2 Tulemusvaldkond Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus programmid ja programmi tegevused	77
3.8.2.3 Tulemusvaldkond Eesti keel ja eestlus	82
3.8.2.3.1 Tulemusvaldkond Eesti keel ja eestlus kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes	83
3.8.2.3.2 Tulemusvaldkond Eesti keel ja eestlus programm ja programmi tegevused	83
3.8.2.4 Tulemusvaldkond Tõhus riik	86
3.8.2.4.1 Tulemusvaldkond Tõhus riik kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes	87
3.8.2.4.2 Tulemusvaldkond Tõhus riik programmid ja programmi tegevused	87
3.8.3 Kulud majandusliku sisu vaates	88
3.8.4 Investeeringud	89
3.8.5 Finantseerimistehingud	91
3.9 Justiitsministeeriumi valitsemisala	91
3.9.1 Tulud	92
3.9.2 Kulud tegevuspõhises vaates	94
3.9.2.1 Tulemusvaldkond Õigusriik	95
3.9.2.1.1 Tulemusvaldkond Õigusriik kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes	96
3.9.2.1.2 Tulemusvaldkond Õigusriik programmid ja programmi tegevused	96
3.9.3 Kulud majandusliku sisu vaates	103
3.9.4 Investeeringud	104
3.10 Kaitseministeeriumi valitsemisala	105

3.10.1 Tulud	106
3.10.2 Kulud tegevuspõhises vaates	108
3.10.2.1 Tulemusvaldkond Julgeolek ja riigikaitse	108
3.10.2.1.1 Tulemusvaldkond Julgeolek ja riigikaitse kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes	109
3.10.2.1.2 Tulemusvaldkond Julgeolek ja riigikaitse programmid ja programmi tegevused	110
3.10.3 Kulud majandusliku sisu vaates	117
3.10.4 Investeeringud	118
3.11 Kliimaministeeriumi valitsemisala	119
3.11.1 Tulud	121
3.11.2 Kulud tegevuspõhises vaates	124
3.11.2.1 Tulemusvaldkond Keskkond.....	124
3.11.2.1.1 Tulemusvaldkond Keskkond kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes	125
3.11.2.1.2 Tulemusvaldkond Keskkond.....	126
3.11.2.2 Tulemusvaldkond Põllumajandus ja kalandus	143
3.11.2.2.1 Tulemusvaldkond Põllumajandus ja kalandus kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes	144
3.11.2.2.2 Tulemusvaldkond Põllumajandus ja kalandus	144
3.11.2.3 Tulemusvaldkond Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus	145
3.11.2.3.1 Tulemusvaldkond Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes	147
3.11.2.3.2 Tulemusvaldkond Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus	147
3.11.2.4 Tulemusvaldkond Energeetika	149
3.11.2.4.1 Tulemusvaldkond Energeetika kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes	150
3.11.2.4.2 Tulemusvaldkond Energeetika	151
3.11.2.5 Tulemusvaldkond Transport	156
3.11.2.5.1 Tulemusvaldkond Transport kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes	157
3.11.3 Kulud majandusliku sisu vaates	163
3.11.4 Investeeringud	165
3.11.5 Finantseerimistehingud.....	166
3.12 Kultuuriministeeriumi valitsemisala	167
3.12.1 Tulud	167
3.12.2 Kulud tegevuspõhises vaates	168
3.12.2.1 Tulemusvaldkond Kultuur ja sport	169
3.12.2.1.1 Tulemusvaldkond Kultuur ja sport kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes	170

3.12.2.1.2 Tulemusvaldkond Kultuur ja sport programmid ja programmi tegevused	171
3.12.2.2 Tulemusvaldkond Sidus ühiskond	186
3.12.2.2.1 Tulemusvaldkond Sidus ühiskond kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes	187
3.12.2.2.2 Tulemusvaldkond Sidus ühiskond programmid ja programmi tegevused	187
3.12.3 Kulud majandusliku sisu vaates	189
3.12.4 Investeeringud	190
3.13 Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala	191
3.13.1 Tulud	192
3.13.2 Kulud tegevuspõhises vaates	194
3.13.2.1 Tulemusvaldkond Heaolu.....	195
3.13.2.1.1 Tulemusvaldkond Heaolu kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes .	196
3.13.2.1.2 Tulemusvaldkond Heaolu programmid ja programmi tegevused.....	197
3.13.2.2 Tulemusvaldkond Digiühiskond	201
3.13.2.2.1 Tulemusvaldkond Digiühiskond kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes	203
3.13.2.2.2 Tulemusvaldkond Digiühiskond programmid ja programmi tegevused	203
3.13.2.3 Tulemusvaldkond Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus	209
3.13.2.3.1 Tulemusvaldkond Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes	211
3.13.2.3.2 Tulemusvaldkond Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus programmid ja programmi tegevused	211
3.13.3 Kulud majandusliku sisu vaates	217
3.13.4 Investeeringud	219
3.13.5 Finantseerimistehingud.....	220
3.14. Rahandusministeeriumi valitsemisala	221
3.14.1 Tulud	222
3.14.2 Kulud tegevuspõhises vaates	225
3.14.2.1 Tulemusvaldkond Tõhus riik	225
3.14.2.1.1 Tulemusvaldkond Tõhus riik kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes	226
3.14.2.1.2 Tulemusvaldkond Tõhus riik programmid ja programmi tegevused	226
3.14.3 Kulud majandusliku sisu vaates	233
3.14.4 Investeeringud	235
3.14.5 Finantseerimistehingud.....	236
3.15. Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala	237
3.15.1 Tulud	238
3.15.2 Kulud tegevuspõhises vaates	241
3.15.2.1 Tulemusvaldkond Põllumajandus ja kalandus	241

3.15.2.1.1 Tulemusvaldkond Põllumajandus ja Kalandus kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes	242
3.15.2.1.2 Tulemusvaldkond Põllumajandus ja kalandus programmid ja programmi tegevused	243
3.15.2.2 Tulemusvaldkond Tõhus riik	264
3.15.2.2.1 Tulemusvaldkond Tõhus riik kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes	265
3.15.2.2.2 Tulemusvaldkond Tõhus riik programmid ja programmi tegevused	265
3.15.2.3 Tulemusvaldkond Transport	268
3.15.2.3.1 Tulemusvaldkond Transport kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes	270
3.15.2.3.2 Tulemusvaldkond Transport programmid ja programmi tegevused	270
3.15.3 Kulud majandusliku sisu vaates	272
3.15.4 Investeeringud	273
3.15.5 Finantseerimistehingud	274
3.16 Siseministeeriumi valitsemisala	274
3.16.1 Tulud	275
3.16.2 Kulud tegevuspõhises vaates	276
3.16.2.1 Tulemusvaldkond Siseturvalisus	276
3.16.2.1.1 Tulemusvaldkond Siseturvalisus kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes	278
3.16.2.1.2 Tulemusvaldkond Siseturvalisus programmid ja programmi tegevused	279
3.16.2.2 Tulemusvaldkond Sidus ühiskond	293
3.16.2.2.1 Tulemusvaldkond Sidus ühiskond kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes	294
3.16.2.2.2 Tulemusvaldkond Sidus ühiskond programmid ja programmi tegevused	294
3.16.3 Kulud majandusliku sisu vaates	297
3.16.4 Investeeringud	297
3.17 Sotsiaalministeeriumi valitsemisala	299
3.17.1 Tulud	299
3.17.2 Kulud tegevuspõhises vaates	302
3.17.2.1 Tulemusvaldkond Heaolu	302
3.17.2.1.1 Tulemusvaldkond Heaolu kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes ..	304
3.17.2.1.2 Tulemusvaldkond Heaolu programmid ja programmi tegevused	305
3.17.2.2 Tulemusvaldkond Tervis	317
3.17.2.2.1 Tulemusvaldkond Tervis kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes ...	318
3.17.2.2.2 Tulemusvaldkond Tervis programmid ja programmi tegevused	319
3.17.3 Kulud majandusliku sisu vaates	331
3.17.4 Investeeringud	332
3.18 Välisministeeriumi valitsemisala	333

3.18.1 Tulud	333
3.18.2 Kulud tegevuspõhises vaates	335
3.18.2.1 Tulemusvaldkond Välispoliitika	336
3.18.2.1.1 Tulemusvaldkond Välispoliitika kulude jaotus välispoliitika ja arengukoostöö programmi ja programmi tegevuste lõikes	337
3.18.2.1.2 Tulemusvaldkond Välispoliitika programm ja programmi tegevused	337
3.18.3 Kulud majandusliku sisu vaates	345
3.18.4 Investeeringud	346
4. OSA. 2023 a Riigieelarve seaduse tekstiparagrahvide selgitused	349
LISA 1. Ülevaade 2024 meetmete mõjust riigieelarvelistele asutustele põhiseaduslike institutsioonide ja valitsemisalade lõikes	358
LISA 2. Sotsiaaltoetused	364
LISA 3. Kavandatavad toetused juriidilistele isikutele valitsemisalade ja programmide lõikes	375
LISA 4. Investeeringud.....	381
LISA 5. Vabariigi Valitsuse reservi sihtotstarbeliste vahendite jaotus tegevuste lõikes 2023-2027.....	386
LISA 6. Rail Baltica ehitamise tegevuskava 2022. aastal ning sellele järgnevatel aastatel.....	389
LISA 7. Riigi eelarvestrateegia 2024-2027 rahastamiskava	395
LISA 8. Makromajandusprognos aastateks 2024-2027	398
LISA 9. Riigi rahanduse arengud	401
Valitsussektori eelarvepositsioon	401
Valitsussektori eelarve tsükliline ja struktuurne positsioon	403
Rahavoog ja netopositsioon.....	405
Maksukoormus ja tulevane areng maksupoliitikas	409
LISA 10. Maksukulud riigieelarves 2024-2025	412
LISA 11. Välistoetused.....	415
LISA 12. Valitsemisalade ja põhiseaduslike institutsioonide kulud administratiivselt majandusliku sisu lõikes. 418	418
LISA 13. Valitsemisalade ja põhiseaduslike institutsioonide majandusliku sisu kulud eelarveliikide lõikes	440
LISA 14 Valitsemisalade kulud tulemusvaldkondade, majandusliku sisu ja eelarveliikide lõikes	444
LISA 15 Valitsemisalade ja põhiseaduslike institutsioonide investeeringud eelarveliikide lõikes.....	485
LISA 16 Programmi tegevuste mõõdikud ja sihttasemed tulemusvaldkondade lõikes	488

LISA 17. Restruktureerimise läbinud tulemusvaldkondade eelarve ja dünaamika programmi ja programmi tegevuste lõikes (tuhat eurot)	522
LISA 18. Riigieelarveliste asutuste liikmemaksud 2024	527

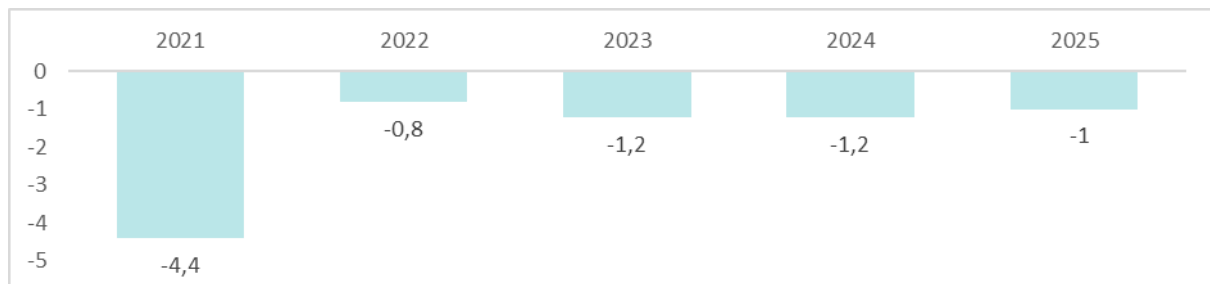
1.OSA. Riigieelarve ülevaade

1.1 Riigieelarve kokkuvõte

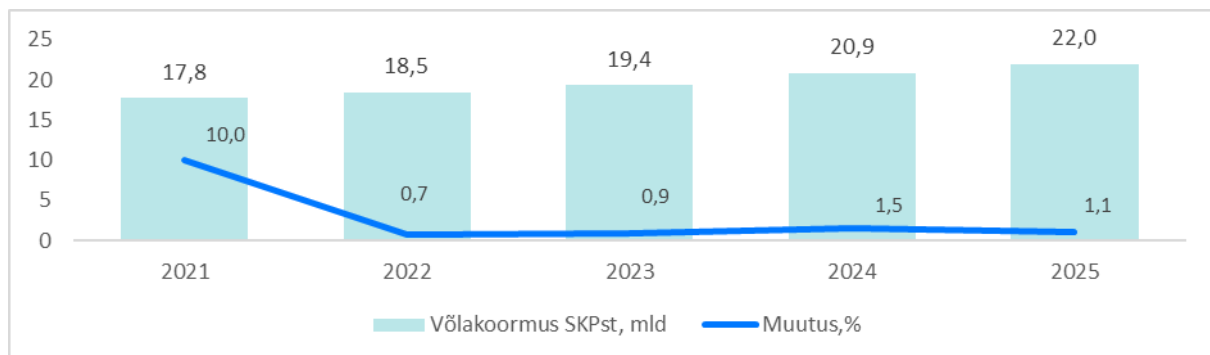
Riigieelarve suunab riigi rahanduse jätkusuutlikumale kursile.

Riigieelarve koostatakse kogu valitsussektori eelarvetasakaalu eesmärkidest lähtuvalt. Peamise ankruna hoitakse 2024. aastal sama struktuurset eelarvepositsiooni nagu prognoositakse 2023. aastaks ehk -1,2% SKPst. Viimaste aastate kriiside tõttu kasvanud kulusurved ei võimalda kehtivate eelarvereeglite tingimustes kriiside järgselt liikuda defitsiidi vähenemise suunas piisava paindlikkusega. Järsult halvenenud julgeolekulukorra tõttu lisandunud kulusurvele lahenduste leidmine vajab rohkem aega. Seetõttu on valitsus algatanud eelarvereeglite muutmise eesmärgiga viia eelarvetasakaalu puuduvad reeglid täiel määral kooskõlla Euroopa Liidu reeglistikuga ning kaotades ära Eesti enda poolt lisatud täiendavad nõuded, mis on aastatel 2020–2022 aset leidnud kriiside käigus osutunud eelarvetasakaalu plaanimisel paindlikkust vähendavaks. Eelnõuga asendatakse struktuurse iga-aastase kohandamise miinimummäär 0,5% SKPst stabiilsus- ja kasvupakti reeglitega, mis arvestavad majanduse olukorraga paindlikumalt ja võimaldavad halvenenud majandusolukorras struktuurset eelarvepositsiooni mitte parandada eelneva aastaga võrreldes. Nominaalne eelarvepuudujääk järgmisel aastal siiski väheneb 2,9%ni SKPst, millega on täidetud Maastrichti eelarvetasakaalu reegel. Muuhulgas julgeoleku ja sotsiaalkaitsekulude märkimisväärse kasvu tõttu suureneb võlg ca 1,15 mld euro võrra 20,9%ni SKPst.

Joonis 1. Valitsussektori struktuurne eelarvepositsioon, % SKPst

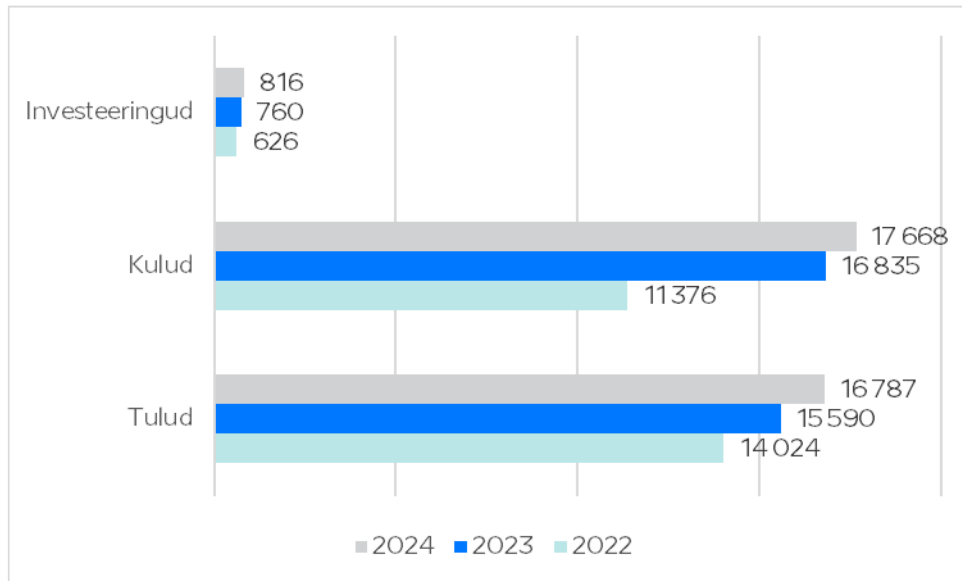

Joonis 2. Valitsussektori võlakoormus, % SKPst

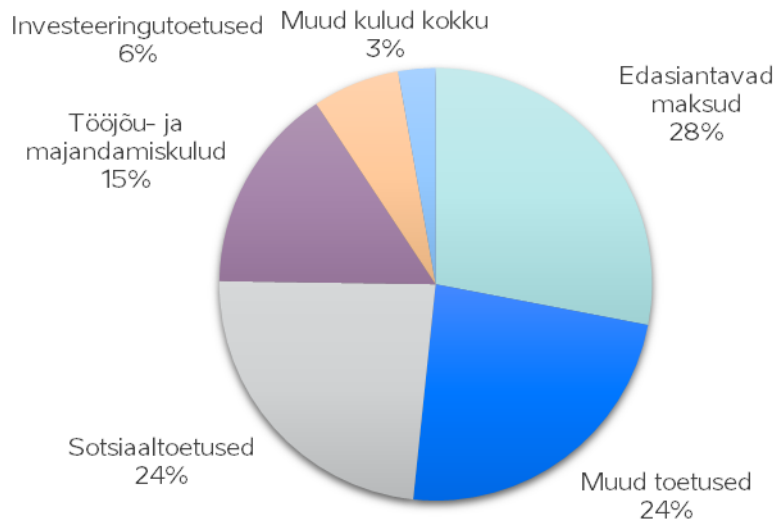
Riigieelarve eelnõu (edaspidi kasutatud ka *riigieelarve*) tulude kogumaht on 2024. aastal 16,8 mld eurot. Võrreldes 2022. aasta sügisel vastu võetud eelarvega kasvavad tulud 1,2 mld euro võrra ehk 7,7%. Kulude kogumaht on 2024. aastal 17,7 mld eurot, kasvades 2023. aastaga võrreldes 0,8 mld eurot ehk 4,9%.

Joonis 3. Riigi tulud, kulud ja investeeringud perioodil 2022-2024, miljon eurot

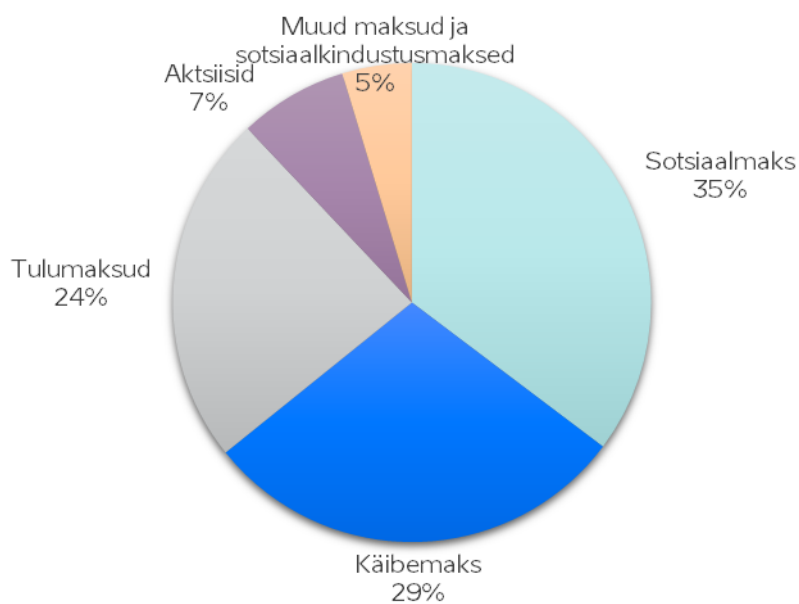

2024. aasta kulude kasvu mõjutab peamiselt edasiantavate maksude, tööjõu- ja majandamiskulude ning finantskulude tõus. Vähenevad muud tegevuskulud.

Joonis 4. 2024. aasta riigieelarve kulude jaotus majandusliku sisu järgi, %

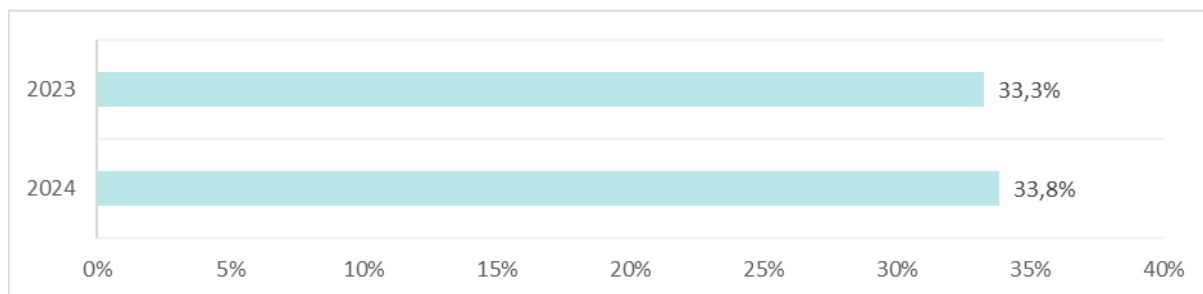

Joonis 5. Maksuliste tulude jaotus 2024. aasta riigieelarves, %

2024. aasta maksukoormuseks kujuneb 33,8% SKPst, mis on 0,5% võrra kõrgem kui 2023. aastal.

Joonis 6. Maksukoormus 2023-2024, %

Tabel 1. Riigieelarve tulude, kulude, investeeringute ja finantseerimistehingute dünaamika perioodil 2022-2024

Valitsemisala		2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Riigikogu Kantselei	Tulud	101	0	0	0	0%
	Kulud	-23 787	-33 200	-35 065	-1 865	6%
	Investeeringud	-526	-4 317	-4 993	-676	16%
	Finantseerimistehingud	0	0	0	0	0%
Vabariigi Presidendi Kantselei	Tulud	149	28	28	0	0%
	Kulud	-5 412	-5 571	-5 990	-419	8%
	Investeeringud	-683	-445	0	445	-100%
	Finantseerimistehingud	0	0	0	0	0%
Riigikontroll	Tulud	49	0	0	0	0%
	Kulud	-5 400	-5 855	-6 011	-156	3%
	Investeeringud	-177	0	0	0	0%

Valitsemisala		2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
	Finantseerimistehingud	0	0	0	0	0%
Õiguskantsleri Kantselei	Tulud	0	0	0	0	0%
	Kulud	-3 068	-3 378	-3 512	-134	4%
	Investeeringud	0	0	0	0	0%
	Finantseerimistehingud	0	0	0	0	0%
Riigikohus	Tulud	428	220	351	131	60%
	Kulud	-5 959	-6 441	-6 911	-470	7%
	Investeeringud	0	-20	0	20	-100%
	Finantseerimistehingud	0	0	0	0	0%
Vabariigi Valitsus	Tulud	0	0	0	0	0%
	Kulud	-2 573 417	-3 108 344	-3 131 486	-23 142	1%
	Investeeringud	0	0	0	0	0%
	Finantseerimistehingud	0	0	0	0	0%
Riigikantselei	Tulud	1 082	5 953	6 043	90	2%
	Kulud	-17 521	-26 341	-24 305	2 036	-8%
	Investeeringud	-432	-75	0	75	-100%
	Finantseerimistehingud	0	0	0	0	0%
Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala	Tulud	179 623	235 346	126 848	-108 499	-46%
	Kulud	-838 559	-1 025 762	-1 104 532	-78 770	8%
	Investeeringud	-79 530	-107 970	-23 636	84 335	-78%
	Finantseerimistehingud	70	248	245	-3	-1%
Justiitsministeeriumi valitsemisala	Tulud	58 594	45 962	45 114	-848	-2%
	Kulud	-196 584	-232 678	-230 708	1 969	-1%
	Investeeringud	-6 007	-2 058	-1 386	671	-33%
	Finantseerimistehingud	0	0	0	0	0%
Kaitseministeeriumi valitsemisala	Tulud	7 544	16 253	135 618	119 365	734%
	Kulud	-663 662	-899 136	-1 110 818	-211 683	24%
	Investeeringud	-186 744	-315 043	-454 048	-139 006	44%
	Finantseerimistehingud	0	0	0	0	0%
Kliimaministeeriumi valitsemisala	Tulud	657 064	1 031 168	1 270 993	239 825	23%
	Kulud	-134 677	-594 983	-1 187 951	-592 968	100%
	Investeeringud	-5 059	-164 071	-178 048	-13 977	9%
	Finantseerimistehingud	4 913	-10 525	-10 650	-125	1%
Kultuuriministeeriumi valitsemisala	Tulud	11 557	7 873	13 315	5 442	69%
	Kulud	-328 786	-364 198	-360 181	4 017	-1%
	Investeeringud	-477	-136	-43	93	-68%
	Finantseerimistehingud	0	0	0	0	0%
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala	Tulud	433 755	508 423	271 265	-237 158	-47%
	Kulud	-975 955	-1 448 365	-1 416 310	32 055	-2%

Valitsemisala		2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
	Investeeringud	-252 232	-81 843	-34 267	47 576	-58%
	Finantseerimistehingud	154 540	-205 000	-186 145	18 855	-9%
Rahandusministeeriumi valitsemisala	Tulud	12 106 927	13 117 342	14 297 187	1 179 845	9%
	Kulud	-282 980	-341 613	-429 257	-87 644	26%
	Investeeringud	-17 590	-22 309	-30 679	-8 370	38%
	Finantseerimistehingud	-143 039	680 840	1 112 095	431 255	63%
Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala	Tulud	344 224	392 910	444 058	51 148	13%
	Kulud	-436 157	-580 615	-736 196	-155 581	27%
	Investeeringud	-6 183	-4 797	-6 134	-1 337	28%
	Finantseerimistehingud	7 864	2 050	3 900	1 850	90%
Siseministeeriumi valitsemisala	Tulud	59 447	65 175	88 309	23 135	35%
	Kulud	-510 467	-571 206	-534 034	37 173	-7%
	Investeeringud	-44 847	-39 551	-66 078	-26 527	67%
	Finantseerimistehingud	0	0	0	0	0%
Sotsiaalministeeriumi valitsemisala	Tulud	155 513	150 001	74 743	-75 258	-50%
	Kulud	-6 851 698	-7 464 966	-7 216 208	248 758	-3%
	Investeeringud	-18 373	-9 662	-11 375	-1 713	18%
	Finantseerimistehingud	0	0	0	0	0%
Välisministeeriumi valitsemisala	Tulud	7 722	13 705	13 497	-208	-2%
	Kulud	-95 001	-122 176	-128 555	-6 380	5%
	Investeeringud	-7 382	-7 514	-5 789	1 725	-23%
	Finantseerimistehingud	-10	-22	0	22	-100%

1.2 Riigieelarve ülesehitus ja metoodika

Kulud riigieelarves esitatakse nii majandusliku sisu kui tegevuspõhisuse järgi.

Iga-aastase riigieelarve koostamise õiguslikuks aluseks on: [põhiseadus](#), [riigieelarve seadus](#) ning [Vabariigi Valitsuse 19. detsembri 2019. a määrus nr 112 „Riigi eelarvestrateegia, riigieelarve eelnõu ja tõhustamiskava koostamise ning riigieelarve vahendite ülekandmise tingimused ja kord ning riigieelarve seadusest tulenevate aruannete esitamise kord“](#).

2024. aasta riigieelarve koostamisel lähtutakse „Riigi eelarvestrateegiast 2024–2027“, Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammist ja Euroopa semestri raames antud Euroopa Komisjoni soovitudest. **Riigieelarve põhineb Rahandusministeeriumi suvisel majandusprognosisil**, millele annab oma arvamuse eelarvenõukogu. **Eelarvenõukogu arvamus** majandusprognosi kohta on leitav eelarvenõukogu koduleheküljel¹. Eelarvenõukogu hinnangul on rahandusministeeriumi suvine majandusprognos sobiv alus, mille põhjal töötada välja 2024. aasta riigieelarve ja järgmise nelja aasta eelarvestrateegia. Kuna Eelarvenõukogu ja rahandusministeerium on prognoosi sobivuse osas sama meelt, siis eraldi täiendava arvamuse koostamisvajadust rahandusministeerium ei ole.

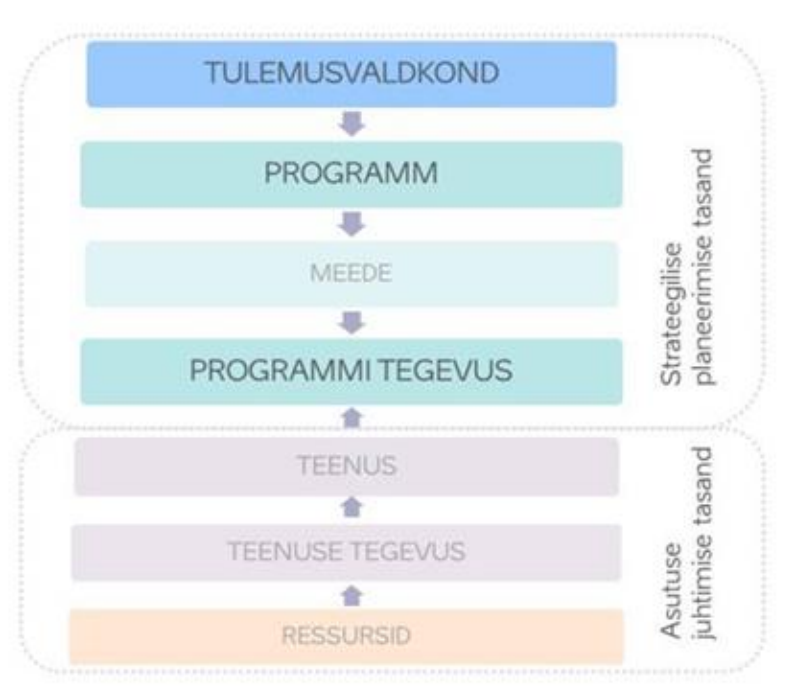
Alates 2020. aastast on Riigieelarve tegevuspõhine. Tegevuspõhine eelarve on kontseptsioon, mis seob kuluarvestuse abil strateegilise planeerimise ja eelarve vahendid ning võimaldab mõõta saavutatavaid tulemusi. **Strateegiline planeerimine on üles ehitatud viie tasandi lõikes:** tulemusvaldkond, programmid, meetmed, tegevused ja teenused. **Tulemusvaldkond** on riigi eelarvestrateegias määratud valdkond, millel on Vabariigi Valitsuse seatud pikaajaline mõõdetav eesmärk ning lähtub Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammist. Tulemusvaldkonna arengudokument on valdkonna arengukava.

Programm on arengudokument, milles määratakse tulemusvaldkonna alaeesmärgi saavutamiseks kavandatud meetmed, mõõdikud, tegevused ja rahastamiskava. Programmi kinnitab minister.

Programmi planeerimistasanditeks on programmi tegevus ja teenus. Meede ja programmi tegevus selgitavad, kuidas programm kavandatud meetmete ja programmi tegevustega aitab saavutada tulemusvaldkonna eesmärgi. Teenused on hinnastatud ja 100% eelarvest on seotud teenustega ja vastupidi - riigi strateegilised eesmärgid on seotud kasutada olevate vahenditega. **Riigieelarve**

seletuskirja osas 3 selgitatakse eelarve kujunemist peamiselt läbi tulemusvaldkonna, programmi

Joonis 7. Tegevuspõhise riigieelarve ülesehitus.

¹ <https://eelarvenoukogu.ee/uudised/eesti-riigirahanduse-valjavaade-pusib-keeruline>

(koondinfona) ja programmi tegevuse (detailinfona). Teised planeerimistasandid on fookuses teistes dokumentides, näiteks riigi eelarvestrateegias (RES) või teenused asutusesisese planeerimistasandina. Põhiseaduslikud institutsioonid ei ole tegevuspõhisele eelarvele üle läinud, mistõttu on nende eelarve kajastatud ja selgitatud majandusliku sisu järgi- tulude, kulude, investeeringute ja finantseerimistingute kaupa.

Riigieelarve seletuskirja struktuur

Riigieelarve seletuskiri koosneb neljast osast ja kaheksateistkümnest dokumendi juurde käivast lisast:

1. Esimene osa annab ülevaate riigieelarve ülesehitusest ning teeb kokkuvõtte riigieelarve kõige olulisematest teemadest.
2. Teine osa on riigi konsolideeritud eelarve ehk riigieelarve koondvaade. See annab ülevaate eelarve tuludest, kuludest, investeeringutest ja finantseerimistingutest majandusliku sisu järgi.
3. Kolmandas osas liigendatakse kulud valitsemisalade, põhiseaduslike institutsioonide ja Vabariigi Valitsuse lõikes ning tegevuspõhiselt. Samuti on kolmandas osas välja toodud investeeringute ja finantseerimistingute jaotused valitsemisalade lõikes. Mõlemad liigendatakse nii valitsemisala kui majandusliku sisu järgi.
4. Neljandas osas on esitatud 2024. aasta riigieelarve seaduse tekstiparagrahvide selgitused.
5. Lisad aitavad täpsemalt aru saada ja mõtestada sellele eelnevates peatükkides käsitletut.

Seletuskirjas on 2024. aasta riigieelarve võrdlusbaasina kasutatud Riigikogu poolt kinnitatud 2023. a riigieelarve mahtusid. Need sisaldavad Riigikogu poolt 2022. a sügisel kinnitatud 2023. a riigieelarvet ja Riigikogu poolt kinnitatud 2023. a riigieelarve muudatusi.

Riigieelarve kajastab 11 valitsemisala (ministeeriumi) ja nende allasutuste ning Riigikantselei koondvaadet, sh kulusid majandusliku sisu lõikes. Riigieelarves on kajastatud ka põhiseaduslikud institutsioonid, milleks on Riigikogu, Presidendi Kantselei, Riigikontroll, Õiguskantsleri kantselei, Riigikohus.

Riigieelarve seaduse § 35 lg 3 kohaselt lisatakse Justiitsministeeriumi eelarve projekti juurde kohtute haldamise nõukoja arvamus maakohtutele, halduskohtutele ja ringkonnakohtutele planeeritud vahendite vastavuse kohta kohtute aastaelarve kujundamise põhimõtetele. 2024. a riigieelarve seaduse eelnõu esitamise ajaks Vabariigi Valitsusele ei ole kohtute haldamise nõukoda oma arvamust veel kujundanud. Arvamus lisatakse seaduse eelnõule ja esitatakse Riigikogule 2024. a riigieelarve seaduse eelnõu menetlemise käigus.

Eelarveliigid

Riigieelarve jaguneb piirmääraga ja piirmäärata kuludeks. Piirmäärata vahendite maht on prognoos ja nendele ei seata eelarvega rangelt piiratud limiiti. Üldjuhul on piirmäärata vahendite puhul juba eelnevalt fikseeritud sihtotstarve (nt seadustega), mistõttu ei ole nende sihtotstarve pelgalt aastase riigieelarve seadusega muudetav. Piirmäärata vahenditeks on:

- Välistoetus koos riigieelarvelise kaasfinantseeringuga - kulud, millest enamus on Euroopa Komisjonis kokku lepitud ja mille muutmine on kaetud erinevate regulatsioonidega;
- Muud tuludest sõltuvad kulud või investeeringud - kulu, investeering või finantseerimisting, mille tegemise võimalikkus sõltub konkreetse tulu tekkimisest (nt majandustegevusest laekuva tulu arvelt tehtavad kulutused);
- Arvestuslikud vahendid - kulu, investeering ja finantseerimisting, mille suurus tuleneb seadusest (nt pensionid);

- Mitterahalised kulud (nt põhivara amortisatsioon).

Piirmääraga vahendid on kõik muud vahendid, mis ei ole eelnevalt kirjeldatud piirmäärata vahendite all loetletud. Nendele seatakse riigieelarve seadusega kasutamise limiit.

Mõisted ja lühendid

Tulud on kõik vahendid, mida riik oma ülesandeid täites kogub või saab toetusena. Tulud jagunevad maksulisteks ja mittemaksulisteks tuludeks.

Mittemaksulised tulud koosnevad kaupade ja teenuste müügist (nt riigilõivud ja CO2 kvootide müügitulu), saadud toetustest (peamiselt toetused Euroopa Liidust), finantstuludest (dividendid) ja muudest tuludest (nt keskkonnatasud, trahvid, varade müügitulu).

Maksulised tulud on maksud ja sotsiaalkindlustusmaksed.

Kulud on riigi kasutatavad vahendid, mis pole investeeringud ega finantseerimistehingud. Need on riigiasutuste tegevus- jm kulud, sh toetused, tööjõu- ja majandamiskulud, põhivara amortisatsioon, intressikulu ja käibemaksukulu.

Investeeringud on materiaalse põhivara, immateriaalse põhivara ja bioloogilise vara soetamine ning olemasoleva põhivara parendamine. Investeeringud maksumusega kümme miljonit eurot või rohkem liigendatakse riigieelarve seaduses objektide lõikes. Investeeringud riigieelarves ei sisalda kõiki riigi tehtavaid investeeringuid, vaid ainult riigieelarveliste asutuste investeeringuid.

Finantseerimistehingud on tehingud finantsvarade või -kohustustega, mille puhul kahekordse kirjendamise põhimõttest tulenevalt tehakse mõlemad kirjed finantsvarades või -kohustustes ning mille tulemusena eelarvepositsioon ei muutu.

Käibemaksu kasutatakse seaduse eelnõus ja käesolevas seletuskirjas kahes tähenduses. Käibemaks tulude alapeatükkides ning tabelites tähendab maksulist tulu käibemaksuseaduse alusel. Tulu saajaks on Maksu- ja Tolliamet maksu- ja tollideklaratsioonide alusel. Käibemaks kulude, investeeringute ja finantseerimistehingute alapeatükkides ja tabelites tähendab tegevuskulude ja varade soetamisega seotud käibemaksukulu, mida ei saa arvestada sisendkäibemaksuks. Nii käibemaksu tulu kui ka käibemaksu kulu nimetatakse käibemaksuks. Riigieelarve koondtuludes on maksutulude juures välja toodud mittekäibemaksukohustuslastest riigiasutuste ja põhiseaduslike institutsioonide poolt hankijatele tasutud käibemaksukulu, mis arvestuslikult jõuab käibemaksukohustuslaste poolt tasutud sisendkäibemaksu kaudu riigi maksutuludesse. Samad arvestuslikud käibemaksukulu summad on välja toodud vastava majandusliku sisu koondosas st kulude, investeeringute ja finantseerimistehingute juures.

Edasiantavad maksud on riigieelarves nii tulu kui ka kuluna planeeritud maksud, maksed ja muud tasud, mida riik kogub ja edastab õigusaktis määratud isikule, ja mis kantakse saajale edasi vastavalt maksu tegelikule laekumisele. Näiteks on edasiantavateks maksudeks tulumaks, sotsiaalmaks, hasartmängumaks, maamaks, keskkonnatasud jmt.

Riigieelarve seletuskirjas kasutatakse järgmisi lühendeid või tähiseid:

- Eelarve summad tabelis esitatakse tuhandetes eurodes (esitatud on summad, millele tuleb lisada 000);
- Summad tekstides, joonistel ja tabelites on ümardatud lähima tuhandeni või miljonini;
- Ümardamisel kehtib matemaatiline ümardamise reegel;
- Koondülevaadetes esitatakse summad ka miljardites (mld) või miljonites (mln) eurodes;

- Riigieelarve seaduses on kulud esitatud miinusmärgiga, tuludele märki ei panda. Seaduse seletuskirja tabelites on kulud samuti miinusmärgiga. Sellest tulenevalt kajastatakse „Muutus %“ veerus kulude kasv + (pluss)märgiga ning kulude kahanemine – (miinusmärgiga). Tulude poolel vastavalt tulude kasv + (pluss)märgiga ning tulude kahanemine – (miinus)märgiga;
- Muutused protsentides on arvestatud, võttes arvesse eelnevalt ümardatud andmeid.

Dokumendis kasutatakse lühendeid ja need on esmakordsel kasutamisel sulgudes lahti kirjutatud. Ministeeriumite puhul kasutakse alljärgnevat lühendeid:

- HTM – Haridus- ja Teadusministeerium
- JUM – Justiitsministeerium
- KAM – Kaitseministeerium
- KLIM – Kliimaministeerium
- KUM – Kultuuriministeerium
- MKM – Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
- RAM – Rahandusministeerium
- REM – Regionaal- ja Põllumajandusministeerium
- SIM – Siseministeerium
- SOM – Sotsiaalministeerium
- VÄM – Välisministeerium

2. OSA. Riigieelarve vahendite konsolideeritud eelarve

Riigieelarve kulud ületavad tulused, kuid riigi rahandus on suundumas jätkusuutlikumale kursile.

Tabel 2. Riigieelarve tulud, kulud, investeeringud ja finantseerimistehingud, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Tulud	14 023 778	15 590 358	16 787 369	1 197 011	8%
Kulud	-11 375 671	-16 834 829	-17 668 032	-833 203	5%
Investeeringud	-626 241	-759 811	-816 476	-56 665	7%
Finantseerimistehingud	24 338	467 591	919 445	451 854	97%

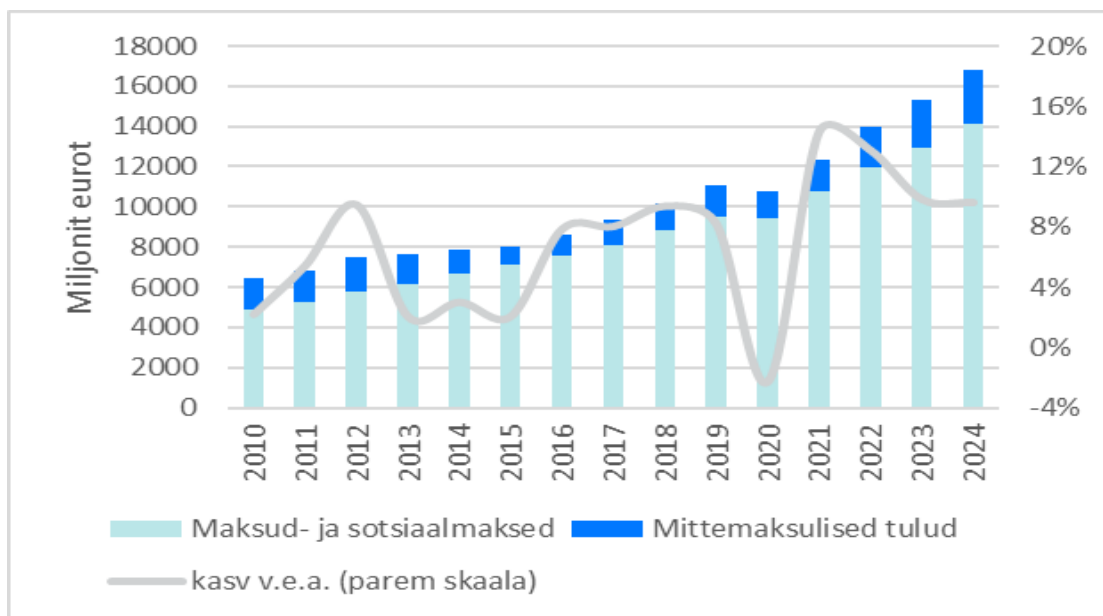
Riigieelarve tulude kogumaht on 2024. aastal 16,8 mld eurot. Võrreldes 2023. aasta sügisel vastu võetud eelarvega kasvavad tulud 1,2 mld euro võrra ehk 7,7%. Kulude kogumaht on 2024. aastal 17,7 mld eurot, kasvades 2023. aastaga võrreldes 0,8 mld eurot ehk 4,9%. 2024. aasta kulude kasv tuleb peamiselt sotsiaaltoetuste ning edasiantavate maksude suurenemisest. Finantseerimistehingute kogumaht kasvab 2024. aastal eelmise aastaga võrreldes 97 protsenti.

2.1 Tulud

2024.a riigieelarve tulude kasv tuleneb käibemaksu määra tõusust ja ettevõtete suuremast kasumijaotamisest.

2024. aasta riigieelarveliste tulude prognoos lähtub Rahandusministeeriumi 2023. aasta suvisest majandusprognoosist, millele on lisatud valitsuses ja Riigikogus otsustatud tulumeetmed. Kõik tulud on esitatud tekkepõhiselt. Võrreldes 2023. aastaks prognoosituga kasvavad tulud 2024. aastal 1,5 miljardi euro võrra ehk 9,6%.

Joonis 8. Riigieelarvelised tulud, miljonit eurot, %

Tulude mahuks on 2024. aastal kavandatud 16 787 mln eurot. Sellest 14 089 mln eurot ehk 84% moodustavad maksud ja sotsiaalkindlustusmaksed. Mittemaksulised tulud kokku on 2 699 mln eurot ehk 16%. 2024. aasta maksukoormuseks kujuneb 33,8% SKPst, mis on 0,5% võrra kõrgem kui 2023. aastal.

2.1.1 Maksud ja sotsiaalkindlustusmaksed – maksulised tulud

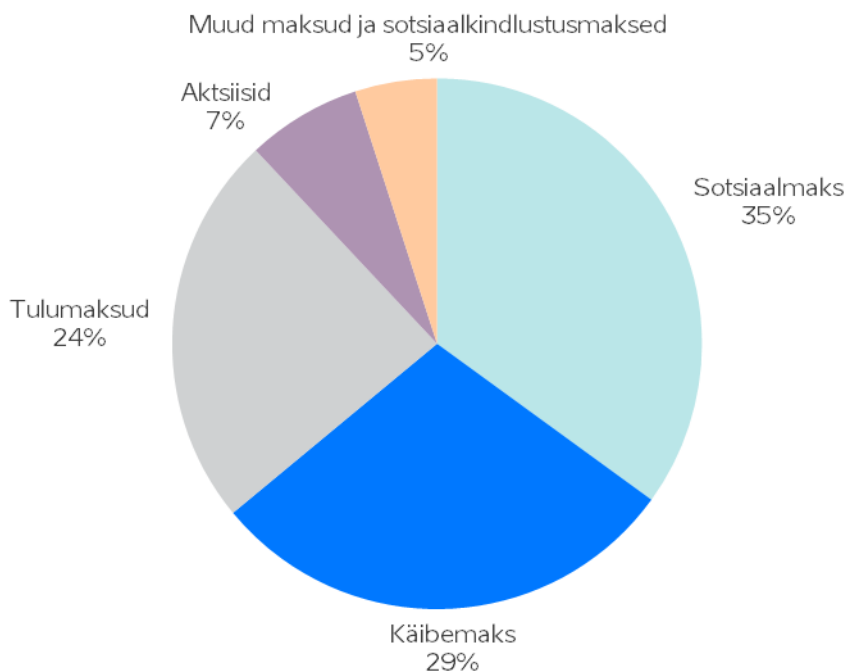
Maksumäära tõstmisest tulenevalt kasvab mahuliselt kõige kiiremini käibemaksu tulu

2024. aastal laekub prognoosi kohaselt riigieelarvesse maksulisi tulusid 14 089 mln eurot, mida on 1,13 mld eurot ehk 8,7% enam kui 2023. aasta viimases prognoosis ning 1,17 mld eurot ehk 9,1% rohkem kui 2023. aasta riigieelarves.

Tabel 3. Maksuliste tulude jaotus, tuhat eurot

	2022 tegelik	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %	2023.a suvine prognoos	Muutus 2024RE vs 2023.a suvine prognoos	Muutus, %2024 RE vs 2023.a suvine prognoos
Maksud ja sotsiaalkindlustusmaksed	11 948 516	12 915 277	14 088 740	1 173 463	9%	12 957 400	1 131 340	9%
Füüsilise isiku tulumaks	2 279 441	2 239 421	2 491 888	252 467	11%	2 424 000	67 888	3%
Juriidilise isiku tulumaks	596 136	599 738	849 194	249 456	42%	726 000	123 194	17%
Sotsiaalmaks	4 149 107	4 618 443	4 969 586	351 143	8%	4 610 000	359 586	8%
Raskeveokimaks	5 099	5 000	4 900	-100	-2%	5 000	-100	-2%
Käibemaks	3 308 810	3 765 018	4 079 008	313 990	8%	3 572 000	507 008	14%
Aktsiisid kokku	995 700	1 051 257	1 035 764	-15 493	-1%	1 003 900	31 864	3%
Alkoholiaktsiis	240 803	259 639	251 000	-8 639	-3%	252 000	-1 000	0%
Tubakaaktsiis	246 327	273 022	254 000	-19 022	-7%	255 000	-1 000	0%
Kütuseaktsiis	500 320	510 325	520 664	10 339	2%	489 000	31 664	6%
Pakendiaktsiis	323	400	300	-100	-25%	300	0	0%
Elektriaktsiis	7 926	7 871	9 800	1 929	25%	7 600	2 200	29%
Hasartmängumaks	47 065	45 600	59 100	13 500	30%	48 900	10 200	21%
Tollimaks	84 750	69 800	42 300	-27 500	-39%	41 600	700	2%
Töötuskindlustusmaks	261 037	282 000	313 000	31 000	11%	292 000	21 000	7%
Kogumispensionimakse	162 393	180 000	186 000	6 000	3%	175 000	11 000	6%
Maamaks	58 979	59 000	58 000	-1 000	-2%	59 000	-1 000	-2%

Joonis 9. Maksuliste tulude jaotus 2024. aasta riigieelarves, %

Füüsilise isiku tulumaksu laekumine **keskvalitsuse eelarvesse** on kavandatud 615,5 mln eurot. Laekumine sõltub eelkõige tööturu arengust – nii keskmise palga kui hõive kasv aeglustuvad võrreldes 2023. aastaga ja palgafondi kasv aeglustub 7,2%le. Teisest pensionisambast lahkujate mõjuks on 2024. aastal prognoositud 30 mln eurot. Võrreldes suveprognoosiga 2024.aasta kohta suureneb tasumine RES kulumeetmete maksusisaldusest tulenevalt 1,5 mln euro võrra.

Füüsilise isiku tulumaksu tagastuse prognoos on 2024. aastal on 347 mln eurot, mis jaotub järgmiselt: üldine maksuvaba tulu – 261 mln eurot, maksuvaba tulu teise ja enama lapse kohta – 32 mln eurot, pensionikindlustus – 26 mln eurot, koolituskulud – 17 mln eurot, eluasemelaenu intressid – 8 mln eurot, annetused ja kingitused – 4 mln eurot. Juurde määratud tulumaksu prognoos on 87 mln eurot.

Kohalike omavalitsuste füüsilise isiku tulumaksu laekumine on kavandatud 1 876,4 mln eurot. Kohalike omavalitsuste eraldise määr langetatakse 11,89%le, samas lisandub uue maksubaasina 2,5% pensionikuludelt ja laekumine moodustab 75,3% kogu 2024. aastal tasutavast füüsilise isiku tulumaksust. Võrreldes suveprognoosiga 2024.aasta kohta suureneb tasumine RES kulumeetmete maksusisaldusest tulenevalt 7,4 mln euro võrra.

Juriidilise isiku tulumaksu laekumine on kavandatud 849,2 mln eurot. Võrreldes suveprognoosiga 2024.a aasta kohta suureneb 2024. aasta laekumine 107,2 mln euro võrra RES meetmetest tulenevalt, millest suurema mõjuga on pankade täiendav kasumijaotamine, riigiettevõtete dividendide ajatamine ja tulumaks lisadividendidelt ning maksuhalduri töö tõhustamine.

Sotsiaalmaksu tasumine on kavandatud 4 969,6 mln eurot. Sarnaselt füüsilise isiku tulumaksule sõltub sotsiaalmaksu tasumine tööturu arengust. 2024. aastal aeglustub palgafondi kasv 7,2%le vastavalt Rahandusministeeriumi suveprognoosile. Võrreldes suveprognoosiga 2024.aasta kohta suureneb tasumine RES kulumeetmete maksusisaldusest tulenevalt 19,6 mln euro võrra.

Sotsiaalmaksu tasumisest sõltuvad pensioniindeks ja pensionikulud. Keskmise vanaduspension² prognoos on suveprognoosi kohaselt 2024. aastal 776 eurot kuus.

Käibemaksu tasumine kasvab järgmisel aastal 14,2%, mis tuleb eratarbimise, kodumajapidamiste ja valitsussektori investeeringute ning valitsussektori lõpptarbimiskulutuste ehk käibemaksubaasi komponentide kasvust. Samuti on arvestatud maksumuudatuste ja 2024. aasta riigieelarves otsustatud meetmete II ringi mõjuga käibemaksu tasumisele, mis küündib järgmisel aastal 24 mln euroni. Käibemaksutulu mõjutab järgmisel aastal oluline poliitikamuudatus ehk standardmäära tõus 22%-ni. 2024. aasta käibemaksu tasumise prognoos tõuseb võrreldes 2023.a prognoosituga 507 mln euro võrra 4 079 mln euroni. 2024.a aasta käibemaksutulu kasv võrreldes tänavusega kiireneb eeskätt käibemaksu standardmäära tõusu mõju tõttu.

Alkoholiaktsiisi tasumise prognoosimisel on arvestatud muuhulgas eratarbimise, keskmise palga ja alkoholi hinna prognoosidega ning aluseks on võetud Maksu- ja Tolliameti andmed alkoholi deklareeritud koguste kohta alkoholiliikide lõikes. 2024. aasta 1. jaanuarist tõstetakse kõikide alkoholiliikide aktsiisimäärasid 5% võrra. Selle tulemusena on oodata, et deklareeritud kogused saavad olema aasta alguses tagasihoidlikud, kuna realiseeritakse varem soetatud varusid. Varude suuruseks prognoosime ühe kuu kogust ning seda eelkõige kangel alkoholil ja õllel, varude soetamine jääb suure tõenäosusega 2023. aasta detsembrisse. Viimane mõjutab ka 2023. aasta tasumisi, mis toob lisatulu varude soetamisest. Seoses aktsiisimäärade tõusuga on oodata Eestis müüdava alkoholsete jookide legaalsete koguste vähenemist. Vähenemine toimub nii Eestlaste enda ostudes kui ka turistide kaasaostude mahtudes. Väikest kasvu eeldame ka piirikaubanduses, kuid selle hüppelist kasvu ei prognoosi. Kõigi nimetatud tegurite koosmõjul jääb tasumine 2024. aastal praktiliselt 2023. aasta taseme juurde.

Alkoholiliikide lõikes jaotub alkoholiaktsiisi prognoositav 251 mln euro suurune tulu 2024. aastal järgmiselt:

- õllelt 63,7 miljonit eurot;
- veinilt 31,5 miljonit eurot;
- kääritatud jookidelt 13,0 miljonit eurot;
- vahetootelt 1,3 miljonit eurot ja
- muult (kangelt) alkoholilt 141,5 miljonit eurot.

Tubakaaktsiisi tasumise prognoosimisel on lähtutud tubakaaktsiisi igakuisest tasumisest ning vabasse ringlusse lubatud sigarettide koguste andmetest. 2024. aasta 1. jaanuaril tõstetakse aktsiisimäärasid sigarettidel, suitsetamistubakal kui ka tubakavedelikel 5%. Kuigi maksumäärad tõusevad on viimaste kuude arengud tubakatoodete turul viidanud suuremale struktuursele muutusele ning sigarettide osakaal on hakanud oodatust kiiremini vähenema. Selliseid arenguid on oodata ka järgmisel aastal, mistõttu sigarettide mahud vähenevad rohkem kui on aktsiisimäära tõus ja sellest tulenevalt on 2024. aastal oodata tubakaaktsiisi tasumiste vähenemist 0,4% võrreldes aasta varasemaga ning tasumiseks kujuneb 254 mln eurot.

Kütuseaktsiisi tasumiste prognoosimisel on aluseks võetud kütuse deklareeritud andmed koguste kohta kütuseliikide lõikes. Samuti on kasutatud Rahandusministeeriumi hinnangut eratarbimise reaalkasvu ja erinevate majandussektorite kohta (veondussektor, põllumajandussektor), sissetulekute muutusi ning

² Keskmise vanaduspension (eurot kuus 1.aprilli seisuga) on leitud 44-aastase staaži puhul (44 oli ligikaudu keskmine vanaduspensionäride osakute summa 2020. aastal). See sõltub pensioni baasosast, aastahindest ja pensioniindeksist, ega sõltu pensionäride arvust.

ootusi majanduskasvu ja maailmaturu naftahinna suhtes. 2024. aasta tasumine kasvab võrreldes 2023. aastaga 6,4% 521 mln euron. Tasumise kasvu toetab mitme kütuseliigi aktsiisimäära tõstmine alates 1. maist. See tõus on esimene nelja aasta jooksul toimuvast järkjärgulisest tõstmisest.

Kütuseaktsiisi 2024. aastaks kavandatud tasumine jaotub erinevate kütuseliikide vahel järgmiselt:

- bensiinilt 153,9 mln eurot,
- diislikütuselt 341,9 mln eurot,
- erimärgistatud kütustelt 1,8 mln eurot,
- soojuse tootmiseks kasutatavalt maagaasilt 10,4 mln eurot,
- muudelt kütuseliikidelt 13,0 mln eurot.

Elektriaktsiisi tasumise kasvu prognoos tuleb eelkõige eratarbimise reaalkasvust ja SKP reaalkasvust.

Hasartmängumaksu tulu prognoosimisel kasutatakse Maksu- ja Tolliameti kuulisi andmeid mänguautomaatide ja -laudade arvu ning hasartmängumaksu tulu kohta maksuobjektide kaupa. 2024. aasta kasvab tulu 20,9% võrra 59,1 mln euron. Kiire maksutulu tõus järgmisel aastal tuleneb jõustuvatest hasartmängumaksu maksumäära tõusudest mängulaudadele ning loteriile, samuti kaughasartmängule ning totole ja õnnemänguturniirile. Loteriidelt tasumine moodustab ligikaudu 31% kogu hasartmängumaksu tulust.

Tollimaksu tulust moodustab ligi 95% tasumine tööstuskaupadelt, mille prognoosimisel võetakse aluseks kaupade impordi prognoos Euroopa Liidu välistest riikidest, kuid arvestatakse ka muude tasumist mõjutavate tegurite mõjuga³. Ülejäänud tasumise⁴ puhul tuginetakse eksperthinnangutele. Pärast Ühendkuningriigi lahkumist tolliliidust saavutati Euroopa Liiduga kokkulepe. Vastavalt kokkuleppele ei seata tariife/kvoote just nendele toodetele, mis on toodetud (või töödeldud piisavalt) Ühendkuningriigis või Euroopa Liidus. Seoses sõjategevusega Ukrainas on kehtestatud ja jõustunud sanktsioonid kindlatele Venemaa ja Valgevene kaupadele (sh puit, teras, mineraalkütused), mille import on peatatud. Tollimaksu kogulaekumisest 75% kantakse otse edasi Euroopa Liidu omavahenditesse ning ülejäänud 25% jääb Eestile administreerimiskulude katteks.

Töötuskindlustusmaks prognoos on seotud brutopalgafondi kasvu prognoosiga.

Kogumispensionimaks prognoos on üks osa füüsilise isiku tulumaksu prognoosist ja sõltub kogumispensioni süsteemiga liitunute arvust.

Maamaksu prognoos sõltub kohalike omavalitsuste kehtestatud maksumääradest ja maa väärtusest.

2.1.2 Mittemaksulised tulud

2024. aasta mittemaksuliste tulude kasvu veavad saadud toetused ning keskkonnatasud.

Mittemaksulistest tuludest moodustavad suurima osa saadud toetused, peamiselt välistoetused. Samuti kuuluvad siia mitmesugused tulud kaupade ja teenuste müügist (nt riigilõivud ja majandustegevuse tulud), finantstulud (dividendid) ja muud tulud (nt keskkonnatasud, trahvid, varade müügitulu). 2024. aasta

³ Näiteks vabakaubanduslepingute sõlmimine, keskmise maksumäära langus jm.

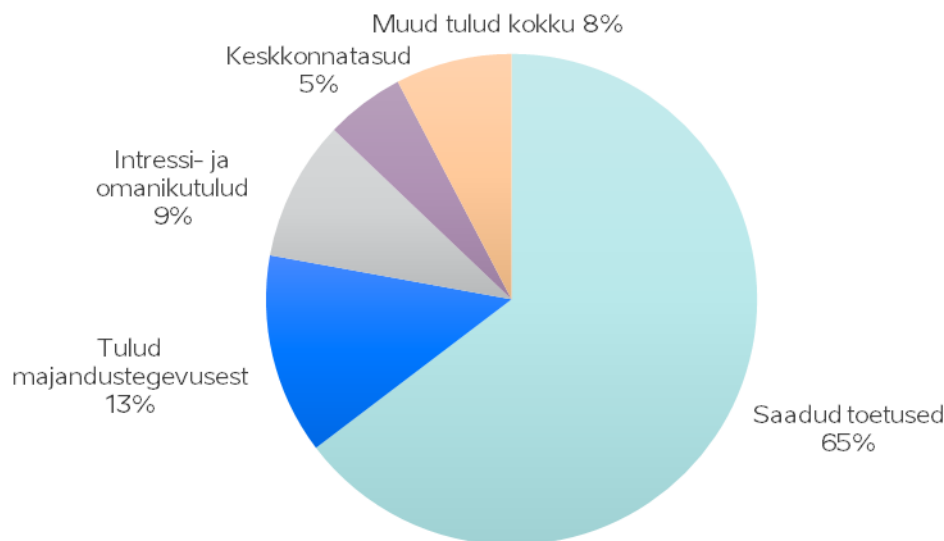
⁴ Laekumine põllumajandustoodetelt, dumpingu-vastane tollimaks, tasakaalustav tollimaks jm.

mittemaksuliste tulude laekumiseks kujuneb 2,7 mld eurot. Võrreldes 2023. aasta riigieelarvega suurenevad mittemaksulised tulud 0,9%.

Tabel 4. Mittemaksuliste tulude jaotus, tuhat eurot

	2022 tegelik	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %	2023.a suvine prognoos	Muutus 2024RE vs 2023.a suvine prognoos	Muutus, %2024 RE vs 2023.a suvine prognoos
Mittemaksulised tulud kokku	2 048 044	2 675 081	2 698 629	23 548	0,9%	2 355 637	342 992	14,6%
Saadud toetused	1 048 209	1 626 214	1 744 938	118 724	7,3%	1 384 466	360 473	26,0%
Riigilõivud	91 722	92 170	92 478	308	0,3%	86 614	5 864	6,8%
Tulud majandustegevusest	422 799	484 980	356 549	-128 431	-26,5%	422 596	-66 047	-15,6%
Tulud põhivara ja varude müügist	52 463	26 953	45 435	18 482	68,6%	34 478	10 957	31,8%
Trahvid ja muud varalised karistused	22 910	19 961	21 081	1 121	5,6%	23 005	-1 923	-8,4%
Keskkonnatasud	152 374	147 043	140 351	-6 692	-4,6%	150 219	-9 868	-6,6%
Muud tegevustulud	47 944	43 060	47 907	4 848	11,3%	22 009	25 898	117,7%
Intressi- ja omanikutulud	209 622	234 700	249 888	15 188	6,5%	232 249	17 639	7,6%

Joonis 10. Mittermaksuliste tulude jaotus 2024. aasta riigieelarves, %

Saadud toetused

Saadud toetused koosnevad kodumaistest ja välisloetustest. Välisvahendite maht moodustab 2024. aastal kogu eelarvest umbes 10%. Perioodi 2014-2020 välisvahenditest on kasutusel veel Eesti maaelu arengukava raames antav toetus, millel on erandina teistest eelmise rahastuperioodi fondidest lubatud ülemineku periood, see tähendab et selle fondi vahendeid saab kasutada 2025. aastani. Kui 2023. aasta eesmärgiks oli Euroopa Liidu (EL) 2014-2020 eelarveperioodi vahendite maksimaalne tulemuslik kasutamine, siis 2024. aasta jooksul on plaanis kõigi 2021-2027 EL eelarveperioodi ühtekuuluvuspoliitika fondide meetmetes toetuse andmise tingimused kehtestada. Uute välisvahendite kasutamine on juba aktiivselt alanud kõigis valdkondades ja aastal 2024 on oodata veel paljude uute taotlusvoorude avamist.

Detailsema ülevaate planeeritud toetustest leiab seletuskirja välisvahendeid kirjeldavast lisast 11 ja olulisematest rahastatavatest tegevustest seletuskirja osast 3, ministriumide valitsemisalade peatükkidest.

Riigilõivud

Riigilõive koguvad pea kõikide ministriumide valitsemisalade asutused, kuid 90% lõivutulust laekub Justiitsministriumide, Kliimaministriumide, Majandus- ja Kommunikatsiooniministriumide ning Siseministriumide asutustelt. Riigilõiv on tasu riigi poolt osutatava toimingu eest. Kõige enam laekub riigilõivu liiklusregistri toimingutelt, 2022. aastal 31,3 mln eurot. Järgnevad riigilõivud isikut tõendavate dokumentide väljastamisest (14,0 mln eurot), kinnistusraamatu toimingutelt (11,2 mln eurot) ning kohtuasjade toimingutelt (10,6 mln eurot). Koroonakriisiga kaasnenu majandusaktiivsuse langus vähendas 2020. a laekumist ca 10%, kuid viimasel kahel aastal on laekumine taastunud ning ületas 2022. aastal kriisieelset taset juba 7,9%. Selle aasta prognoos näeb ette laekumise ajutist langust (5,6%), mis järgmisel aastal pöördub taas kasvuks (9,5%). Kasv tuleneb peamiselt riigi eelarvestrateegias kokkulepitud lõivumäärade tõusust, põhiliselt Transpordiameti ja keskkonnakaitse lubade riigilõivud. 2024. aasta riigieelarves kavandatakse riigilõivude laekumiseks 92,5 mln eurot.

Tulud majandustegevusest

Kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikute kauplemissüsteemi (EL HKS) kaudu saadav enampakkumistulu (2023. aasta suvise majandusprognoosi põhistsenaariumi kohaselt) väheneb 2024. aastal võrreldes 2023. aasta prognoositava tuluga, eelkõige kuna EL HKS õigusakti 2023. aastal kokku lepitud ulatuslike muudatuste mõjul vähendatakse oluliselt enampakkumistel müüdavaid koguseid.

Tuluprognoos lubatud heitkoguse ühikutega kauplemisest aastal 2024 on 262 mln eurot, see on 22% väiksem kui 2023. aasta planeeritav tulu (336 mln eurot). Moderniseerimisfondi Eestiga seotud osa 2024. aastaks prognoositav tulumahut on 99 mln eurot, see tähendab 54% kasvu võrreldes aasta varasemaga.

Atmosfääriõhu kaitse seadusest ja direktiivist 2003/87/EÜ tulenevalt, kasutatakse alates 2024. aastast kogu enampakkumistulu kliima- ja energiapoliitika eesmärkidesse panustavate meetmete elluviimiseks, sh Kirde-Eestis tuuleenergia tootmise arendamise eeldusena paigaldatava radari rajamise tegevusteks; säästva transpordi projektideks sh uute energiatõhusate rongide hankimiseks, raudteevõrgu elektritseerimiseks, alternatiivkütuste taristu arendamiseks transpordivaldkonnas, nullheitelga sõidukite kasutuselevõtu toetamiseks ning vähese heitega töhusa ühistranspordi arendamiseks; avaliku sektori hoonete energiatõhususe parandamiseks; rahvusvaheliseks kliimapoliitika alaseks koostööks; energiatõhususe ja puhaste tehnoloogiate alase teadus- ja arendustegevuse toetamiseks EL HKS sektorites; rahvusvahelise kliimapoliitika ja biokütuste teemaliseks aruandluseks ning kasvuhoonegaaside kauplemissüsteemide koordineerimiseks ja arendamiseks; ressursitõhususe ja/või süsinikuauditite koostamiseks suuremates põllumajandusettevõtetes; samuti kultuuriasutuste valgustuslahenduste energiatõhususe parandamiseks.

Alates 2021. aastast saab Eesti kasutada EL ülese Moderniseerimisfondi Eestiga seotud osa vahendeid kliima- ja energiapoliitika eesmärkide täitmise panustavate tegevuste toetamiseks (välja arvatud tahkeid fossiilkütuseid kasutavate energiatootmisüksustega seoses). Atmosfääriõhu kaitse seadusega kooskõlas otsustatu alusel Moderniseerimisfondi Eestiga seotud osast toetatakse, külgnevalt teiste kliima- ja energiaeesmärkide saavutamist toetavate meetmetega, kahe pikaajalise (2021-2030) programmi elluviimist fondi energiatõhususe ja taastuvenergia arendamise prioriteetsetes valdkondades: energiatõhususe edendamiseks avaliku sektori hoonetes ning vähese heitega ühistranspordis. Tulenevalt asjaolust, et Moderniseerimisfondi suunatud EL HKS ühikute kauplemistulu saadakse EL kauplemissüsteemist, mille tuluprognoos on arvestatava määramatusastmega, on fondi programmide toetusmahu pikemaajaline prognoos lähiaastateks esialgne ning seda uuendatakse tulevaste prognooside alusel.

Tulud põhivara ja varude müügist

Tulu põhivara ja varude müügist teenib peamiselt Maa-amet riigi funktsioonide täitmiseks mittevajaliku maa müügist. Vähesel määral teenivad riigieelarvelised asutused tulu ka kinnisvara, transpordivahendite, metsa ning muude kaupade ja varude müügist. Järgmise aasta eelarves kavandatakse põhivarade ja varude müügituluks 45,4 mln eurot, mida on võrreldes käesoleva aasta eelarvega 18,5 mln võrra enam tulenevalt Kaitseministeeriumi käsutuses olevate kinnistute müügist.

Trahvid ja muud varalised karistused

Trahvide ja muude varaliste karistuste all prognoositakse peamiselt väärteomenetluse seadustiku ja karistusseadustiku, aga ka muude õigusaktide, alusel saadavaid trahvitulusid. Suurima osakaalu (ca 90%) moodustavad Siseministeeriumi haldusala poolt kogutavad liiklusjärelvalvega seotud trahvid. Ligi miljon eurot laekub trahvitulu ka kohtute kaudu. Erinevalt mitmest teisest koroonakriisi ajal vähenenud tululiigist

on trahvitulu suurenenud nii üleeelmisel kui eelmisel aastal. Sel aastal jääb laekumine prognoositavalt samale tasemele, kuid langeb järgmisel aastal 8,4% võrra 21,1 mln euron peamiselt PPA poolt kogutavate trahvide prognoosi allapoole korrigeerimise tõttu.

Keskkonnatasud

Keskkonnatasud laekuvad maavara kaevandamise, kasutamise või kasutuskõlbmatuks muutmise, vee erikasutuse, kasvava metsa raieõiguse, kalapüügiõiguse ja jahipidamisõiguse (loodusvara kasutusõiguse tasu/ressursitasu) ning saasteainete välisõhku, veekogusse, põhjavette või pinnasesse heitmise või jäätmete kõrvaldamise (saastetasu) eest. Valdav osa keskkonnatasudest laekub jäätmete keskkonda viimisest ning maavarade kaevandamise õiguse andmisest. Ligi 80% kogutud keskkonnatasudest jääb riigieelarve kulude katteks ja kohalikele omavalitsustele eraldatakse ligikaudu 10% laekunud tuludest. Ülejäänud 10% laekunud tuludest finantseeritakse iga-aastaselt SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse kaudu sihtotstarbeliselt keskkonnaprojektidele keskkonnaseisundi hoidmiseks, loodusvarade taastootmiseks ja keskkonnakahjustuste heastamiseks. Majanduskriis vähendas oluliselt ka keskkonnatasude laekumist. Vähenesid pea kõik tululiigid, enim langes raske kütteõli hinnast sõltuv põlevkivi kaevandusõiguse tasumäär. Samas ka majandusaktiivsuse taastumisel on see tululiik nüüd kiirema kasvuga. Järgmise aasta riigieelarves kavandatakse keskkonnatasude mahuks 140,4 mln eurot, mida on võrreldes käesoleva aasta eelarvega 6,7 mln võrra vähem.

Muud tegevustulud

Muud tegevustulud sisaldavad peamiselt kohtute menetluskulude hüvitisi, oportuuniteeditasusid, universaalse postiteenuse makseid, konfiskeeritud ja konfiskeerimise asendamisel saadud varasid, sunniraha ja tulusid asendustäitmisest, väljanõudmata deposiite, tagatistasusid ja regressinõudeid ning muid tulusid varadelt. Need laekuvad riigieelarvesse peamiselt kohtute ja Prokuratuuri tegevuse kaudu ning Konkurentsiameti eelarvesse universaalse postiteenuse maksetena. Kokku moodustab see tuluartikkel järgmise aasta eelarves 47,9 mln eurot.

Intressi- ja omanikutulud

Intressi- ja omanikutulud koosnevad omanikutuludest (dividendid ja Eesti Panga kasumieraldis) ja riigikassale laekuvatest intressituludest. Dividenditulud on prognoositud äriühingute majandustulemuste prognooside alusel ning lõplikud summad fikseeritakse 2024. aasta kevadel Vabariigi Valitsuse korralduses pärast 2023. aasta tegelike majandustulemuste selgumist. Peamised omanikutulu maksjad on Riigimetsa Majandamise Keskus, Elering AS, Eesti Energia AS, AS Tallinna Sadam ja AS Eesti Loto. Dividende maksab ka Riigi Kinnisvara AS, kuid kuna ta kuulub valitsussektorisse, siis on tal valitsussektori eelarvepositsioonile neutraalne mõju. Võrreldes käesoleva aasta prognoosiga suurenevad järgmisel aastal intressi- ja omanikutulud 249,9 mln euron tulenevalt intressimäärade tõusust.

Seletuskirja kolmandas osas on põhiseaduslike institutsioonide ja ministeeriumide valitsemisalade juures selgitatud tulusid detailsemalt.

2.2 Kulud

2024. a eelarve prioriteetideks on julgeolek, arenev ja innovaatiline ühiskond ning rohereform

Käesoleva osa eesmärk on anda ülevaade 2024. aasta riigieelarve kulude üldisest majandusliku sisu põhisest jaotusest. Detailsem valitsemisalade, tulemusvaldkondade ja programmide põhine kulude ülevaade on esitatud seletuskirja osas 3.

Riigieelarves planeeritud kulud jagunevad kulude adreassaadi järgi kolme kategooriasse: riigiasutuste kulude, füüsilistele isikutele mõeldud toetused ning juriidilistele isikutele edasiandmiseks mõeldud eraldised. Riigiasutustele planeeritakse tööjõu- ja majandamiskulusid, finantskulusid, muid tegevuskulusid, käibemaksu ning mitterahalise kuluna arvestatakse amortisatsiooni. Füüsilistele isikutele edasiandmiseks planeeritakse sotsiaaltoetusi ning juriidilistele isikutele investeeringutoetusi, muid toetusi ja edasiantavaid makse.

2024. aasta riigieelarve kulude planeeritud kogumaht on 17,67 mld eurot ja see suureneb 2023. aasta riigieelarvega võrreldes 5% (vt Tabel 5).

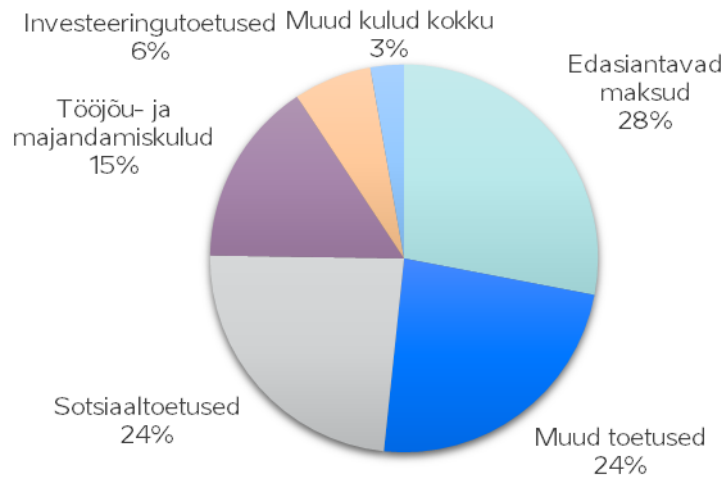
2024. aasta riigieelarve kuludest moodustavad suurima osa (9,95 mld eurot) eraldised juriidilistele isikutele. Füüsilistele isikutele mõeldud toetuste maht on 4 mld eurot ning riigiasutustele planeeritud kulude maht 3,12 mld eurot (vt joonis 12).

Tabel 5. Kulude jaotus, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus
Kulud kokku	-11 375 671	-16 834 829	-17 668 032	-833 203
Tööjõu- ja majandamiskulud	-2 160 316	-2 405 909	-2 644 231	-238 321
Finantskulud	-24 090	-98 804	-237 411	-138 607
Muud tegevuskulud	-147 652	-340 524	-240 281	100 243
Sotsiaaltoetused	-3 101 092	-4 006 951	-4 031 061	-24 110
Investeeringutoetused	-353 666	-1 006 470	-1 114 455	-107 985
Muud toetused	-2 726 580	-4 075 528	-4 044 605	30 923
Edasiantavad maksud	-2 384 333	-4 425 725	-4 792 024	-366 299
Põhivara amortisatsioon	-312 251	-299 050	-347 165	-48 115
Käibemaks	-165 692	-175 868	-216 799	-40 931

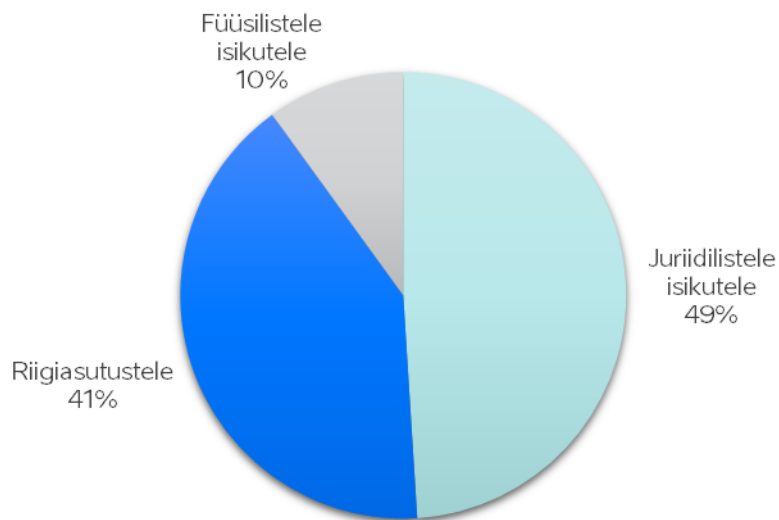
Majandusliku sisu järgi moodustavad 2024. aasta riigieelarve kuludest suurima osa edasiantavad maksud (27%) ja sotsiaaltoetused ning muud toetused (mõlemad 23%; vt joonis 11).

Joonis 11. 2024. aasta riigieelarve kulude jaotus majandusliku sisu järgi, % kogumahust (ilma amortisatsiooni ja käibemaksuta)

2023.aasta riigieelarve mahtudega võrreldes suurenevad enim edasiantavad maksud (366,3 mln euro võrra), tööjõu- ja majandamiskulud (238,3 mln euro võrra) ja finantskulud (138,6 mln euro võrra). Väheneb muude tegevuskulude maht 100,2 mln euro võrra.

Joonis 12. 2024. aasta riigieelarve kulude jaotus adressaadi järgi, % kogumahust (ilma amortisatsiooni ja käibemaksuta)

Edasiantavad maksud

Suurima osa 2024. aasta riigieelarve kuludest moodustavad juriidilistele isikutele planeeritud edasiantavad maksud, mis kasvavad 2023. aasta riigieelarvega võrreldes 8%. Peamise osa edasiantavatest maksudest moodustavad Tervisekassale sotsiaalmaksust suunatavad vahendid (1 951,2 mln eurot), kogumispensiooni maksed (498 mln eurot) ja töötuskindlustusmaksed (313 mln eurot) ning kohalikele omavalitsustele edasiantavad maksud (1 950,6 mln eurot).

Muud toetused

Muude toetuste eelarve väheneb 2023. aastaga võrreldes 1% võrra.

2023. a eelarvet mõjutavad kõige enam muude toetuste kahanemine SOMi valitsemisalas, kus lõppevad COVID kriisiga seotud meetmed ning vähenevad Ukraina sõjapõgenikega seotud kulud. Muud toetused kasvavad mh. HTMi valitsemisalas (peamiselt teaduse- ja arenduskulude ning kõrghariduse ja eestikeelse haridusele ülemineku täiendav rahastus ja haridustoetuste suurenemine).

2024. aasta riigieelarve eelnõu koostamisel teadaolevatest toetustest juriidilistele isikutele on võimalik saada ülevaade lisast 3.

Investeeringutoetused

Investeeringutoetuste eelarve kogumaht on 1 114,4 mln eurot ja toetuste maht kasvab 11% ehk kulude üldisest kasvust kiiremini. Suur osa investeeringutoetustest (ligi 90%) rahastatakse välisvahenditest, peamiselt Euroopa Liidu vahendite, aga ka CO2 kvoodimüügi tulude arvelt.

Kliimaministeriumi valitsemisala investeeringutoetuste kogumaht on 740,4 mln (67% kõigist toetustest). Regionaal- ja põllumajandusministeriumi ning Majandus- ja kommunikatsiooniministeriumi osakaalud kõigist investeeringutoetustest on vastavalt 13% ja 12%.

Sotsiaaltoetused

Sotsiaaltoetused on riigieelarvelised toetused füüsilistele isikutele. 2023. aastaga võrreldes suurenevad sotsiaaltoetused 1% võrra. Peaaegu kogu (99%) sotsiaaltoetuste eelarve planeeritakse Sotsiaalministeriumi valitsemisala eelarvesse, mille 3 939,8 mln eurost 2 915 mln eurot (74%) moodustab riiklik pensionikindlustus, 409,1 mln eurot (10%) peretoetusteks planeeritud summad ja 394,3 mln eurot (10%) vanemahüvitis.

Sotsiaaltoetuste eelarve suurenemise peamiseks põhjuseks on riikliku pensionikindlustuse vahendite suurenemine 315,5 mln euro võrra (kasv 12%). Sotsiaaltoetuste eelarvet mõjutab ka peretoetuste süsteemi muutus. 2023. aastal jõudis samuti lõpule kogumispensioni maksete taastamine riigieelarvest ning vahendeid 2024. a riigieelarvesse selleks enam ei planeerita.

2024. aasta riigieelarves ettenähtud sotsiaaltoetustest on võimalik saada eraldiseisvalt ülevaade lisast 2.

Tööjõu- ja majandamiskulud

2023. aasta riigieelarvega võrreldes kasvavad tööjõu- ja majandamiskulud 10% ehk 238,3 mln euro võrra. Kõige enam mõjutavad tööjõu- ja majandamiskulude eelarvet KAM-i valitsemisala majandamiskulude kasv laiapidse julgeoleku ja vastupanuvõime tugevdamiseks ning samuti kasvud HTM-i ja SOM-i valitsemisalades, mis võimaldavad muuhulgas tõsta valitsemisalades töötasusid.

2.3 Investeeringud

Suurimad investeeringud suunatakse julgeolekusse ning kestliku majanduskasvu toetamisele

Riigieelarves planeeritud investeeringute kogumaht on 816 mln ning investeeringute eelarve kasvab võrreldes 2023. aastaga 7%. Kõige suurema osakaaluga, 43% kogumahust, on kinnisvara investeeringud. Muud investeeringud moodustavad 32%, IT investeeringud 13% ning masinad ja seadmed 7% investeeringute eelarvest (arvestamata käibemaksu).

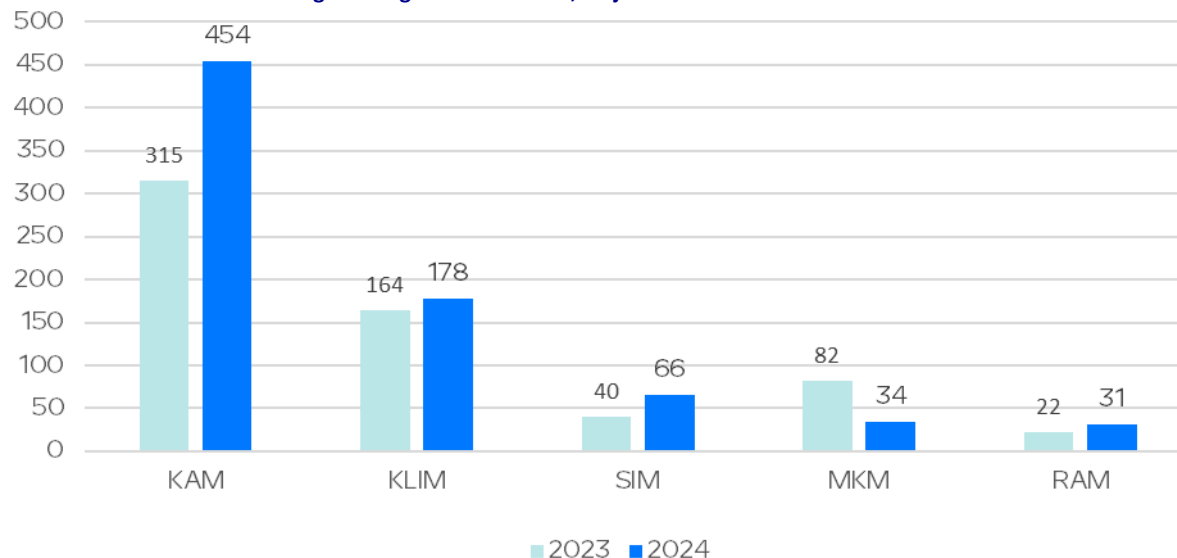
Eelarve kasv on tingitud eelkõige muude investeeringute suurenemisest ning IT- ja transpordivahendite investeeringutest. Vähenevad investeeringud kinnisvarasse.

Tabel 6. Riigieelarve investeeringud, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus
Investeeringud kokku	-626 241	-759 811	-816 476	-56 665
Inventar	-3 256	-740	-1 121	-381
IT investeeringud	-73 928	-72 044	-91 237	-19 193
Transpordivahendid	-3 651	-12 842	-33 164	-20 322
Masinad ja seadmed	-15 962	-33 007	-49 574	-16 567
Muud investeeringud	-141 547	-154 535	-216 810	-62 275
Kinnisvara	-290 858	-365 232	-290 860	74 373
Käibemaks	-97 039	-121 412	-133 711	-12 299

Valitsemisaladest moodustavad Kaitseministeeriumi investeeringud 56% ning Kliimaministeeriumi investeeringud 22% investeeringute eelarvest. Siseministeerium moodustab 8% investeeringute kogumahust.

Joonis 13. Suurima investeeringu mahuga valitsemisalad, miljonit eurot

Investeeringute detailsemast jaotusest valitsemisalade lõikes on võimalik saada ülevaade lisast 4.

Inventar

Soetustest moodustab 73% ehk 0,8 mln eurot HTM-i valitsemisala inventari ning 26% KAM-i valitsemisala inventari investeeringud.

IT investeeringud

Suurimad IT investeeringud on MKM-is, mille riist- ja tarkvara soetamiseks ning IT arendusteks suunatavate vahendite (28,3 mln eurot) osakaal IT-investeeringute kogueelarvest on 31%. RAM-i IT investeeringud (22,7 mln eurot) moodustavad 25% kogumahust ning need on kavandatud valitsemisala riigiasutuste infosüsteemidesse. SIM ja SOM moodustavad mõlemad 10% IT-investeeringute kogumahust.

Transpordivahendid

Transpordivahendite investeeringutest on 92% planeeritud SIM-i valitsemisalasse kriisivalmisoleku parandamiseks vajalikesse soetustesse.

Masinad ja seadmed

78% kogu masinate ja seadmete investeeringute mahust on planeeritud KAM-i. Ülejäänud investeeringud masinatesse ja seadmetesse tehakse peaaegu võrdsetes osades KLIMis, RAMis, REMis ja SIMis (kõigis 5% masinate ja seadmete investeeringute eelarve mahust).

Muud investeeringud

Muude investeeringute kogumahust 95% ehk 206 miljonit eurot on planeeritud KAM valitsemisalas kaitseotstarbeliseks erivarustuseks ja muudeks laiapidse julgeoleku ja vastupanuvõime tugevdamisega seotud investeeringuteks.

Kinnisvara

Suur osa kinnisvarainvesteeringutest tehakse KAMi ja KLIMi valitsemisalas. KAMi (47%, 136,3 mln eurot) suuremad investeeringud suunatakse hoonete soetamise ja renoveerimisse ning liitlaste taristusse. 46% kinnisvarainvesteeringute kogumahust (133,5 mln eurot) on kavandatud KLIMi, sealhulgas maanteede ehitusse ja hooldamise ning Rail Baltica arendusse.

Riigi kinnisvarapoliitika kohaselt on Riigi Kinnisvara AS tsentraliseeritud korraldusmudeli pakkuja, mis võimaldab vara optimeerida ning hoida kokku kinnisvarakeskkonnaga seotud kulutusi. Riigi Kinnisvara AS-i eelarvest rahastatakse nende hoonete investeeringuid, mis on Riigi Kinnisvara AS-i omandis ning investeeringujärgselt antakse tagasi rendile keskvalitsuse asutustele (riigieelarves kajastub investeering läbi rendimaksete) kogumahus 52,5 mln eurot. Ülevaade investeeringutest asub Rahandusministeeriumi kodulehel.

Seletuskirja kolmandas osas on põhiseaduslike institutsioonide ja ministeeriumide valitsemisalade juures detailsem ülevaade investeeringutest ja investeeringutoetustest.

2.4 Finantseerimistingud

Finantseerimistingute eelarves kajastatakse eelarveaastal kavandatav finantskohustuste võtmine (nt laenude ja kapitalirendikohustuste võtmine ja võlakirjade emiteerimine) ja varem võetud finantskohustuste tasumine, laenude andmine ja antud laenude tagasimaksud, aga ka finantsinvesteeringute (nt aktsiad ja osalused) ost ja müük. Positiivne eelarve näitab raha sissevoolu riigikassasse ja negatiivne eelarve raha väljavoolu.

Tabel 7. Riigieelarve finantseerimistingute dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus
Finantseerimistingud kokku	24 338	467 591	919 445	451 854
Lühiajalised finantsinvesteeringud	-1 164 533	0	0	0
Laenunõuded	8 609	-14 541	11 203	25 744
Osalused avaliku sektori ja sidusüksustes	-148 000	-103 000	-84 000	19 000

Pikaajalised finantsinvesteeringud, sh osalused rahvusvahelistes organisatsioonides	-154 044	-109 162	-26 910	82 252
Finantseerimistegevuseks antud sihtfinantseerimine	454 000	-114 575	-112 795	1 780
Laenukohustised	-124 583	808 885	1 131 955	323 070
Muud finantseerimistehingud	1 152 907	0	0	0
Käibemaks	-17	-16	-9	7

Finantseerimistehingute kogumaht 2024. a eelarves peaaegu kahekordistub. Suurema finantseerimistehingute eelarve mahuga (käibemaksuta) valitsemisalad on Rahandusministeerium (1 112,1 mln) ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (186,1 mln). Vähemal määral on finantseerimistehinguid ka Kliimaministeeriumi (10,7 mln) ning Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi eelarves (3,9 mln).

Suurima mõjuga tegevused:

Suurima mõjuga finantseerimistehinguks on laenukohustiste võtmine Rahandusministeeriumi poolt, mille 2024. a kogumahuks on riigieelarves planeeritud 1 132 mln.

Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium kavandab Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutusele 2024. a. finantseerimistehinguna 100 mln euro ulatuses vahendeid ettevõtjatele laenude ning eraldi Ukraina suunal täiendava finantseerimistoe pakkumiseks. Samuti jätkab MKM riskikapitali pakkumist AS Smartcapi kaudu mahus 75 mln eurot, et toetada innovaatilisi rahvusvahelise kasvupotentsiaaliga ettevõtteid

Detailsem ülevaade finantseerimistehingute eelarvetest on esitatud osas 3 vastavate valitsemisalade peatükkides.

3. OSA. 2024. aasta riigieelarve vahendite liigendus

Riigieelarve seletuskirja 3. osa on esitatud struktuuris, mis vastab seaduse ülesehitusele. 2024. a riigieelarve seaduses liigendatakse riigieelarve vahendid administratiivselt põhiseaduslike institutsioonide, Vabariigi Valitsuse ja ministeeriumide valitsemisalade kaupa ning sisu järgi tuludeks, kuludeks, investeringuteks ja finantseerimistehinguteks. Antud peatükk käsitleb valitsemisalade tulusid, kulusid tegevuspõhises ja majandusliku sisu vaates, investeringuid ning finantseerimistehinguid. 3. osa lisad, on järjestatud numbritega 12-18.

Iga valitsemisala juures esitatakse valitsemisala kulud esmalt tegevuspõhises vaates. See sisaldab valitsemisala kõigi tulemusvaldkondade koondandmeid, kus tulemusvaldkonna kulude jaotus on esitatud programmide ja programmide tegevuste lõikes. Ülevaade annab tervikvaate tulemusvaldkonna ülesehitusest, tegevustest ja nende maksumusest kolme eelarveaasta võrdluses. Iga valitsemisala kohta esitatakse terviklikult ka valitsemisala kulud majandusliku sisu vaates koos selgitusega.

Valitsemisalade eelarveid tulemuspõhiselt ja majandusliku sisu järgi selgitavad detailsed tabelid on koondatud lisadesse ning need on esitatud riigiüleses vaates, kus iga valitsemisala või tulemusvaldkond on tervikvaates tabelina esitatud.

3. osa metoodika selgitus

- „Kulud majandusliku sisuga“ vaadetes on arvestatud koos käibemaksuga;
- „Investeeringud kokku“ on koos käibemaksuga. Investeeringute objektid on kuvatud käibemaksuta;
- Finantseerimistehingute kulud on toodud kooskäibemaksuga;
- „Kulud tegevuspõhises vaates“ on välja toodud käibemaksuta;
- Tuludes tuuakse ka riigiasutuste käibemaksukulu välja samas summas maksutuluna;
- Vastavalt riigieelarve seadusele kajastatakse tulud „+“märgiga, kulud ja investeeringud kajastatakse „-“ märgiga, finantseerimistehingud kajastatakse sõltuvalt tehingu iseloomust kas „+“- või „-“ märgiga.

2022 a. eelarve täitmise andmed vastavad Riigikontrollile esitatud Riigieelarve täitmise aruande (RETA) andmetele. 2023.a andmetes kuvatakse riigieelarve (RE) ja riigieelarve (RE) muutmine. Tabelites esitatud veerg „Muutus“ annab ülevaate muutusest 2024 vs 2023. Tegevuspõhist eelarvet selgitavates tabelites on näidatud valitsemisala kõik programmid ja programmi tegevused, mille puhul saab näidata kas 2022. a täitmist, 2023. a RE mahte või 2024. a RE mahtu. Selline lähenemine annab ülevaate valitsemisala eelarve programmide ja programmi tegevuste dünaamikast kolme aasta jooksul. Seoses osade ministeeriumite tegevuse ümberkorraldamisega 2023. a, on seletuskirja lisas 17 esitatud kõigi nende tulemusvaldkondade eelarved, mida ümberkorraldamine puudutas;

Kui joonistel on rohkem kui 4 sektorit (andmerida), siis tuuakse nimeliselt välja 3 suuremat ja ülejäänud summeeritakse kokku „Muu kokku“ sektorisse. Jooniseid toetavad samas alapeatükis tabelid, kus andmed on detailselt välja toodud.

3.1 Riigikogu kantselei

Riigikogu on Eesti rahva esinduskogu, mille 101-liikmelise koosseisu valib rahvas. Riigikogule kuulub seadusandlik võim.

Riigikogu eelarve koosseisu kuulub Riigikogu liikmete seadusest tulenevaid kulusid kajastav eelarve ning Riigikogu Kantselei, mille koosseisu kuuluvad eriseaduste alusel tegutsevad struktuuriüksused Riigi valimisteenistus ja Arenguseire Keskus. Riigikogu valitsemisala eelarves kajastub Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni eelarve.

Riigieelarve ja eelarvestrateegia koostamisel esitas Riigikogu kantselei Vabariigi Valitsusele lisavahendite taotluse kokku 13,2 miljoni euro ulatuses kogu eelarvestrateegia perioodi kohta. Lisataotlus kiideti heaks osaliselt. Sarnaselt muude valitsemisaladega ei olnud eelarvepositsiooni eesmärkidesse mahtumiseks võimalik kõiki lisataotlusi täies ulatuses rahuldada ja vahendeid eraldati hinnanguliselt kriitilisemaks vajadusteks. Põhiseaduslike institutsioonide eelarved peale heakskiitmist on leitavad Lisast 7.

Riigikogu Kantselei põhiülesanne on Riigikogule tema põhiseaduslike funktsioonide täitmiseks vajalike tingimuste loomine, Riigikogu ja tema organite nõustamine õigusloome ja parlamentaarse kontrolli alal ning Riigikogu teenindamine ja tema asjaajamise korraldamine.

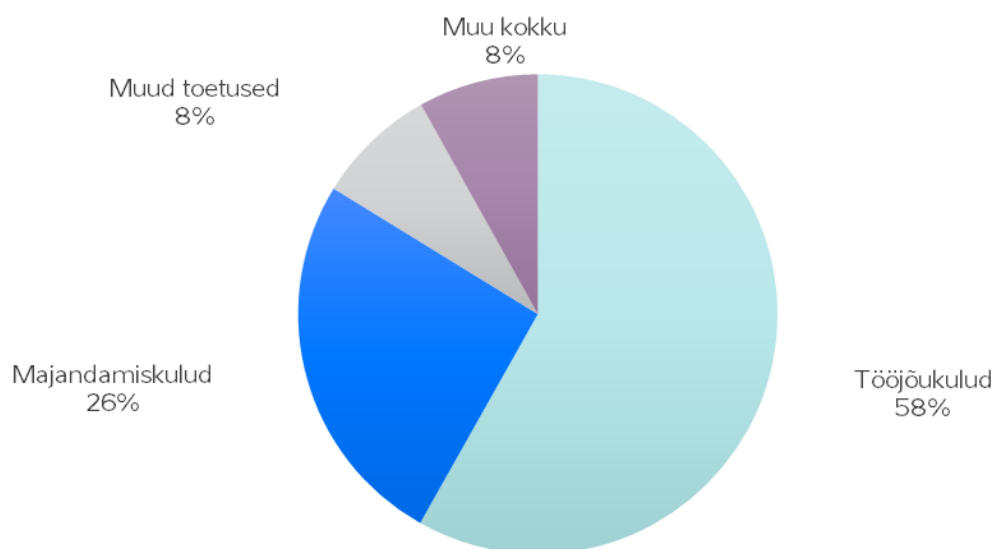
Riigi valimisteenistus tagab valimiste seadusekohase ettevalmistamise ja läbiviimise ning korraldab valimisseadusest tulenevate ülesannete täitmiseks vajalike tehniliste lahenduste arendust ja haldust. Riigi valimisteenistus teenindab Vabariigi Valimiskomisjoni.

Arenguseire Keskuse ülesanne on ühiskonna pikaajaliste arengute väljaselgitamine, analüüsimine ja nende põhjal arengustsenaariumide koostamine.

Erakondade rahastamise järelevalve komisjon kontrollib erakondade ja valimistel osalevate valimisliitude ning üksikkandidaatide raha hankimise ja kulutamise seaduslikkust ning muude erakonnaseadusest tulenevate reeglite täitmist. Komisjoni teenindab Riigikogu Kantselei.

3.1.1 Kulud majandusliku sisu vaates

Joonis 14. Riigikogu kantselei suuremad kulud ja osakaal kogukuludest, %

Tabel 8. Riigikogu kantselei kulude dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Kulud kokku	-23 787	-33 200	-35 065	-1 865	6%
Tööjõukulud	-16 634	-21 172	-20 396	776	-4%
Majandamiskulud	-4 918	-7 951	-8 980	-1 029	13%
Finantskulud	-74	0	0	0	0%
Sotsiaaltoetused	-1	-3	-3	0	0%
Muud toetused	-132	-2 143	-2 848	-705	33%
Põhivara amortisatsioon	-1 407	-1 007	-1 352	-345	34%
Käibemaks	-621	-924	-1 486	-562	61%

2024. aasta kulude ja toetuste eelarve kasv võrreldes 2023. aastaga 6%. Suuremad kulud on seotud 2024. aasta juunis toimuva Euroopa Parlamendi valimise korraldamise ja läbiviimisega, valimistega seotud infosüsteemide haldamise ja arendamisega ning rahvusvahelise suhtluse märkimisväärse kasvuga.

Tööjõukuludest kasutatakse 52% Riigikogu liikmetele tasude maksmiseks vastavalt Riigikogu liikme staatuse seadusele ja Kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seadusele. Muud tööjõukulud nähakse ette kuue fraktsiooni, üheteistkümne alalise komisjoni, kolme erikomisjoni ning muude teenistujate töötasuks ning sellega seotud maksudeks.

Majandamiskulude aastasest eelarvest 38% kasutatakse Riigikogu liikme staatuse seadusest tulenevate hüvitiste maksmiseks ning 62% peamiselt administreerimiskuludeks, hoonete ülalpidamiskuludeks, välissuhtlusega seotud kuludeks ning IT ja muude põhitegevusega seotud kuludeks.

Sotsiaaltoetused - "August Rei parlamendiuuringu stipendiumi statuudile" õppetootus teadustööde eest kahele parlamendiuuringute stipendiaadile, suurus stipendiaadi kohta on 1 500 eurot.

Muude toetuste eelarvesse on lisaks rahvusvaheliste organisatsioonide liikmemaksudele planeeritud 2 010 tuhat eurot 2024. aasta juunis toimuva Euroopa Parlamendi valimise korraldamiseks ja läbiviimiseks.

Liikmemaksud - Riigikogu on 10 rahvusvahelise organisatsiooni liige, millest suuremad on Balti Assamblee, Parlamentidevaheline Liit, Euroopa Julgeoleku ja Koostöö Organisatsiooni Parlamentaarne Assamblee ja NATO Parlamentaarne Assamblee.

Amortisatsiooni arvestatakse hoonetelt, IT tark- ja riistvaralt ning muudelt varadelt.

3.1.2 Investeeringud

Investeeringuid on 2024. aasta eelarvesse planeeritud vaid Riigikogu käsutuses Tallinnas Toom-Kooli tänaval asuvate hoonete renoveerimiseks ja IT investeeringuteks.

Tabel 9. Riigikogu kantselei investeeringute dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Investeeringud kokku	-526	-4 317	-4 993	-676	16%
IT investeeringud	-281	-1 451	-2 003	-552	38%
Kinnisvara	-162	-2 146	-2 090	57	-3%
Riigikogu hoonete renoveerimine	-162	-2 146	-2 090	57	-3%
Käibemaks	-83	-720	-900	-181	25%

3.2 Vabariigi Presidendi Kantselei

Vabariigi Presidendi Kantselei ülesandeks on Vabariigi Presidendi põhiseaduslike funktsioonide täitmise toetamine. Vabariigi Presidendi Kantselei korraldab Eesti riigipea riigisisest ja -välist suhtlemist ning nõustamist, juhib infovahetust meedia, avalikkuse ja teiste partneritega, valmistab ette õigusakte. Korraldab ametist lahkunud presidentide teenindamise vastavalt Vabariigi Presidendi ametihüvede seadusele ning täidab teisi ülesandeid.

Riigieelarve ja eelarvestrateegia koostamisel esitas Vabariigi Presidendi kantselei Vabariigi Valitsusele lisavahendite taotlusi kokku 1,1 miljoni euro ulatuses 2024. aastaks. Lisataotlused kiideti heaks osaliselt. Sarnaselt valitsemisaladega ei olnud eelarvepositsiooni eesmärkidesse mahtumiseks võimalik kõiki lisataotlusi täies ulatuses rahuldada ja vahendeid eraldati hinnanguliselt kriitilisemaks vajadusteks. Põhiseaduslike institutsioonide eelarved peale heakskiitmist on leitavad Lisast 7.

3.2.1 Tulud

Tabel 10. Vabariigi Presidendi kantselei tulude dünaamika, tuhat eurot

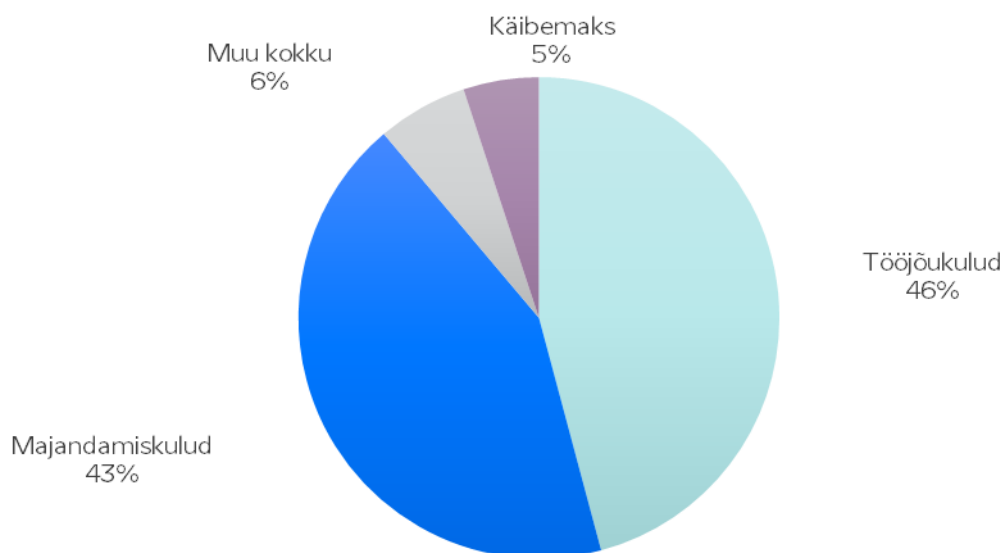
	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Tulud kokku	149	28	28	0	0%
Saadud toetused	113	0	0	0	0%
Tulud majandustegevusest	36	28	28	0	0%

Tulud majandustegevusest

Tuludes kajastatakse toitlustusest saadavat omatulu. Alates 2022. aastast lisandus toitlustamisest saadavale omatulule MKM-ist struktuuritoetus IT vahenditeks. Vabariigi Presidendi Kantselei tulud jäävad võrreldes eelmise aastaga samale tasemele.

3.2.2 Kulud majandusliku sisu vaates

Joonis 15. Vabariigi Presidendi kantselei suuremad kulud ja osakaal kogukuludest, %

Tabel 11. Vabariigi Presidendi kantselei kulude dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Kulud kokku	-5 412	-5 571	-5 990	-419	8%
Tööjõukulud	-2 552	-2 691	-2 745	-54	2%
Majandamiskulud	-2 210	-2 199	-2 576	-377	17%
Muud tegevuskulud	-6	0	0	0	0%
Muud toetused	-229	-228	-228	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-110	-137	-137	0	0%
Käibemaks	-306	-316	-304	12	-4%

Personalikulude kasv tuleneb kõrgemate riigiteenistujate ametipalga seadusest, millega kaasneb presidendi palga, pensioni ja majandamiskuludes ka esindustasude tõus.

Majandamiskulud suurenesid seoses remondifondi ja kulude kasvu leevendamiseks mõeldud vahendite kasvuga.

Presidendi palgafond makstakse vastavalt kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seadusele.

Majandamiskuludes kajastatakse presidendi esindustasu, mis makstakse vastavalt Vabariigi Presidendi ametihüve seadusele. Presidendi esindustasu on 20% ametipalgast. Ametis oleva presidendi abikaasa esindustasu on 30% presidendi ametipalgast.

Eelarveaastal väljamakstavad eripensionid ja pensionisuurendused makstakse vastavalt Vabariigi Presidendi ametihüve seadusele.

Pensionid jagunevad toitjakaotuspensioniks (makstakse ühele isikule) ja presidendi ametipensioniks (makstakse kolmele isikule).

Pensionid jagunevad toitjakaotuspensioniks (makstakse ühele isikule) ja presidendi ametipensioniks (makstakse kolmele isikule).

Vabariigi Presidendi Kantselei eelarvest eraldatakse tegevustoetuseks Presidendi poolt ellu kutsutud institutsioonidele:

- SA Eesti Koostöö Kogu,
- SA Vabariigi Presidendi Kultuurirahastu,
- Eesti Kodukaunistamise Ühendus,
- MTÜ Konstantin Pätsi Muuseum,
- MTÜ 20. Augusti Klubi.

3.2.3 Investeeringud

Investeeringuna on planeeritud inventari soetamine ja Vabariigi Presidendi Kantselei peahoone rekonstrueerimise projekteerimise jätkamine.

Tabel 12. Vabariigi Presidendi kantselei investeeringute dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Investeeringud kokku	-683	-445	0	445	-100%
Inventar	-8	-11	0	11	-100%
IT investeeringud	-203	0	0	0	0%
Muud investeeringud	-11	0	0	0	0%
Kinnisvara	-347	-360	0	360	-100%
Vabariigi Presidendi Kantselei peahoone	-347	-360	0	360	-100%
Käibemaks	-113	-74	0	74	-100%

3.3 Riigikontroll

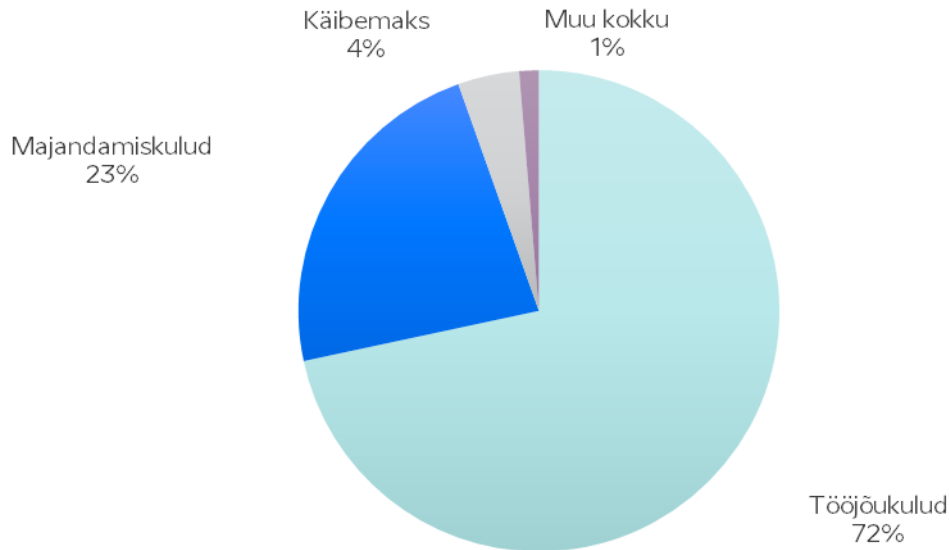
Riigikontroll viib läbi tulemus-, vastavus- ja finantsauditeid, eesmärgiga uurida kuidas riik ja kohalikud omavalitsused on maksumaksja raha kulutanud ning mida selle eest pakkunud.

Riigikontrolli eelarve kogumaht on 2024. aastal ca 6,01 mln eurot, mis on riigieelarvest 0,04%.

Riigieelarve ja eelarvestrateegia koostamisel esitas Riigikontroll Vabariigi Valitsusele lisavahendite taotluseid kokku 2,1 miljoni euro ulatuses kogu eelarvestrateegia (aastad 2024-2027 kokku) perioodi kohta. Lisataotlused kiideti heaks osaliselt. Sarnaselt valitsemisaladega ei olnud eelarvepositsiooni eesmärkidesse mahtumiseks võimalik kõiki lisataotlusi täies ulatuses rahuldada ja vahendeid eraldati hinnanguliselt kriitilisemaks vajadusteks. Põhiseaduslike institutsioonide eelarved peale heakskiitmist on leitavad Lisast 7.

3.3.1 Kulud majandusliku sisu vaates

Joonis 16. Riigikontrolli suuremad kulud ja osakaal kogukuludest, %

Tabel 13. Riigikontrolli kulude dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmise	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Kulud kokku	-5 400	-5 855	-6 011	-156	3%
Tööjõukulud	-3 907	-4 109	-4 307	-199	5%
Majandamiskulud	-1 220	-1 417	-1 377	40	-3%
Muud tegevuskulud	0	0	0	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-52	-82	-79	3	-4%
Käibemaks	-221	-248	-248	-1	0%

Riigikontrolli eelarvest 72% on tööjõukulud. Majandamiskuludest ca 53% kulub rendi ja kõrvalkuldade makseteks Riigi Kinnisvara AS-ile. Ülejäänud majandamiskuludest moodustavad suurema osa info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kulud, personali arendamise ja koolitusega seotud kulud ning välissuhtlusega seotud kulud. 2024. aasta majandamiskulud vähenevad võrreldes 2023. aastaga 3%. Personalikulude muutus 2024. aastal võrreldes 2023. aastaga on 5%.

Riigikontrolli palgafond makstakse vastavalt kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seadusele. Majandamiskuludes kajastatakse riigikontrolli esindustasu.

Riigikontrolli liikmemaksud planeeritakse majandamiskulude koosseisus.

3.4 Õiguskantsleri kantselei

Õiguskantsleri Kantselei ülesandeks on toetada õiguskantsleri tegevust põhiseadusest ja seadustest tulenevate ülesannete täitmisel, teostada järelevalvet õigustloovate aktide põhiseadusele ja seadustele vastavuse üle, kontrollida isikute põhiõiguste ja vabaduste järgimist avalikke ülesandeid täitvate asutuste ja ametnike poolt, täita lasteombudsmani funktsiooni, täita Eesti riikliku inimõiguste kaitse ja edendamise

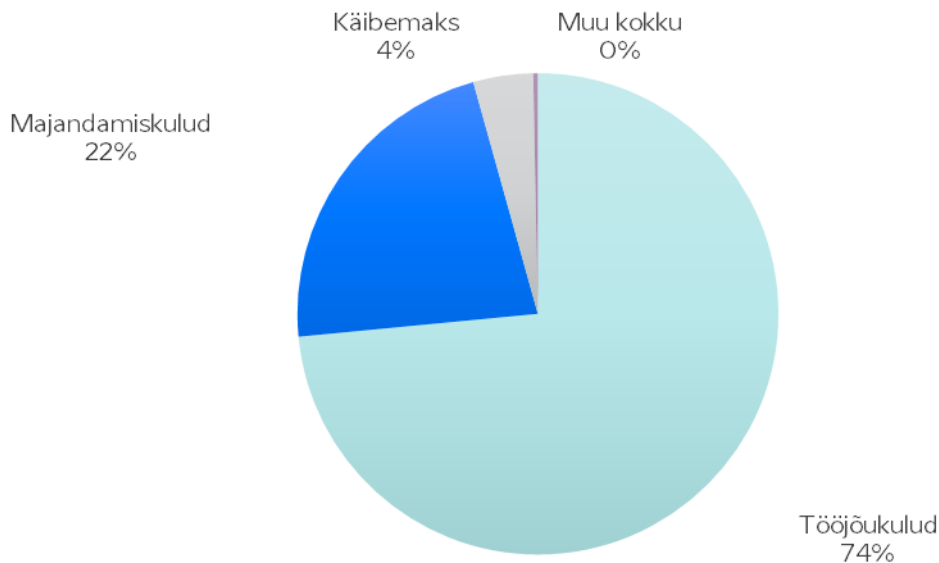
asutuse ülesandeid, tagada puuetega inimeste õiguste kaitse, ning olla Eesti Vabariigi kui ÜRO isikute väärkohtlemise vastase konventsiooniga ühinenud riigi ennetusasutus.

Õiguskantsler on sõltumatu ametiisik, kelle ülesanne on seista hea selle eest, et Eesti riigis kehtivad seadused oleksid kooskõlas põhiseadusega ning siinsete inimeste põhiõigused ja vabadused oleksid kaitstud.

Põhiseaduslike institutsioonide eelarved peale heakskiitmist on leitavad Lisast 7.

3.4.1 Kulud majandusliku sisu vaates

Joonis 17. Õiguskantsleri kantselei suuremad kulud ja osakaal kogukuludest, %

Tabel 14. Õiguskantsleri kantselei kulude dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Kulud kokku	-3 068	-3 378	-3 512	-134	4%
Tööjõukulud	-2 384	-2 568	-2 580	-12	0%
Majandamiskulud	-566	-675	-779	-104	15%
Muud toetused	-16	-11	-11	0	3%
Põhivara amortisatsioon	-2	0	0	0	0%
Käibemaks	-100	-124	-141	-17	13%

Kulud on võrreldes eelmise aastaga kasvanud peamiselt tööjõu- ja kinnisvara kulude katteks eraldatud vahenditest.

Õiguskantsleri palgafond makstakse vastavalt kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seadusele. Majandamiskuludes kajastatakse õiguskantsleri esindustasu.

Õiguskantsleri Kantselei on nelja rahvusvahelise organisatsiooni liige - Rahvusvaheline Ombudsmanide Instituut ja Euroopa lasteombudsmanide võrgustik ning Riiklike inimõiguste institutsioonide Euroopa ja maailma võrgustik.

3.5 Riigikohus

Riigikohus on Eesti Vabariigi kõrgeim kohus. Põhiseaduse järgi on Riigikohus kassatsioonikohus ja põhiseaduslikkuse järelevalve kohus. Riigikohtu pädevuses on põhiseaduslikkuse järelevalve teostamine, kohtulahendite kassatsiooni korras läbivaatamine, teistmisavalduste läbivaatamine ning muude seadusest tulenevate ülesannete täitmine. Riigikohtu kui Eesti kõrgema kohtu ülesanne on tagada lõpliku õigusrahu saabumine menetlusosaliste vahel ja aidata kaasa seaduste ühetaolisele kohaldamisele kogu riigis.

Kõikide kohtute tööprotsessid on inimtöö kesksed. Riigikohtu puhul on sealjuures vältimatu, et õigusemõistmisega seotud personali kvalifikatsioon on kõrgeim. See on ka vältimatu eeldus tööprotsesside edasiseks optimeerimiseks ja lõppkokkuvõttes suurema tõhususe saavutamiseks. Riigikohus on ajavahemikul 2015-2022 tegutsenud eelarvelise piiratuse tingimustes ning kohtumenetluse kvaliteedi ja efektiivsuse hoidmine on toimunud peamiselt sisemiste ressursside arvel. Kõige ulatuslikum tugi- ja õigusemõistmist kaudselt toetavate tööprotsesside ülevaatamine toimus 2021-2022. Loobuti kõikidest tegevustest, mis ei ole hädavajalikud Riigikohtu seadusejärgsete ülesannete täitmiseks ja toimepidevuseks. Selle tulemusena ei tee Riigikohus alates 2022. aastast enam ka kohtupraktika analüüse. Riigikohtus toimunud ümberkorralduste ulatust iseloomustab kokkuvõtvalt kõige paremini teenistuskohdade arvu vähenemine (11,8%), mis on keskvalitsussektorisse kuuluvate organisatsioonide võrdluses üks suurimaid. 2023. aasta prognoositav vabatahtlik personalivoolavus on tõenäoliselt 16-17%, kusjuures vahetub umbes 1/3 kohtunõunikest.

Riigikohus taotles 2024. aastaks täiendavaid vahendeid 1,49 mln eurot, sh teenistujate tööjõukuludeks 1,08 mln eurot; kohtunike ja kohtunike järelkasvu koolituseks, valikuks ja kompetentside arendamiseks 0,34 mln eurot; infoturbeks 0,058 mln eurot ning välissuhtluseks 0,012 mln eurot. Läbirääkimiste tulemusena eraldati tegevuskulude kasvu leevendamiseks 2024. aastaks 0,24 mln eurot ja kogu eelarvestrateegia 2024-2027 perioodi koha 0,96 mln eurot.

3.5.1 Tulud

Tulenevalt menetlusseadustikes tehtud muudatustest tasuvad menetlusosalised alates 2023. aastast üksnes riigilõivu. Varasem kautsjoniteks ja riigilõivudeks jagunemine on asendunud menetlusosaliste jaoks selgema käsitlusega, millised kulud on õigusemõistmisega seotud, aga samuti lihtsamalt administreeritava korraldusega.

Tabel 15. Riigikohtu tulude dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Tulud kokku	428	220	351	131	60%
Saadud toetused	10	0	38	38	100%
Riigilõivud	311	220	310	90	41%
Tulud majandustegevusest	1	0	3	3	100%
Trahvid ja muud varalised karistused	5	0	0	0	0%
Muud tulud	101	0	0	0	0%

Riigilõivud

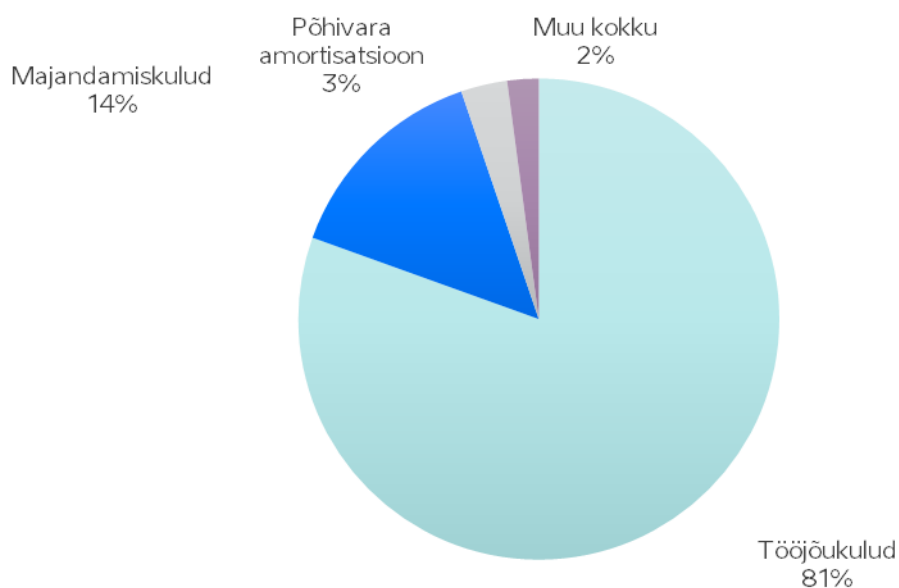
Riigikohtu muude tegevustulude all kajastati kuni 2022. aastani Riigikohtule kaebuse esitamisel tasutud kassatsioonikautsjonite laekumist ning laekunud riigilõive. Seoses Tsiviilkohtumenetluse Seadustiku ning

Halduskohtumenetluse Seadustiku muutustega kajastatakse kõik kohtutoimingute eest tasutavad summad riigilõivudena.

3.5.2 Kulud majandusliku sisu vaates

Alates 2019. aastast ei ole riigi eelarvestrateegia ja riigieelarvega Riigikohtule tegevuskuludeks ettenähtud piirmääraga vahendite maksimaalsed mahud küllaldased.

Joonis 18. Riigikohtu suuremad kulud ja osakaal kogukuludest, %

Tabel 16. Riigikohtu kulude dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Kulud kokku	-5 959	-6 441	-6 911	-470	7%
Tööjõukulud	-4 971	-5 424	-5 563	-139	3%
Majandamiskulud	-654	-683	-987	-304	44%
Muud toetused	-9	-9	-14	-5	49%
Põhivara amortisatsioon	-218	-217	-215	2	-1%
Käibemaks	-105	-108	-132	-24	22%

Riigikohtu kulud on võrreldes eelmise aastaga suurenenud 7%. Muutust mõjutab enim majandamiskulude kasv.

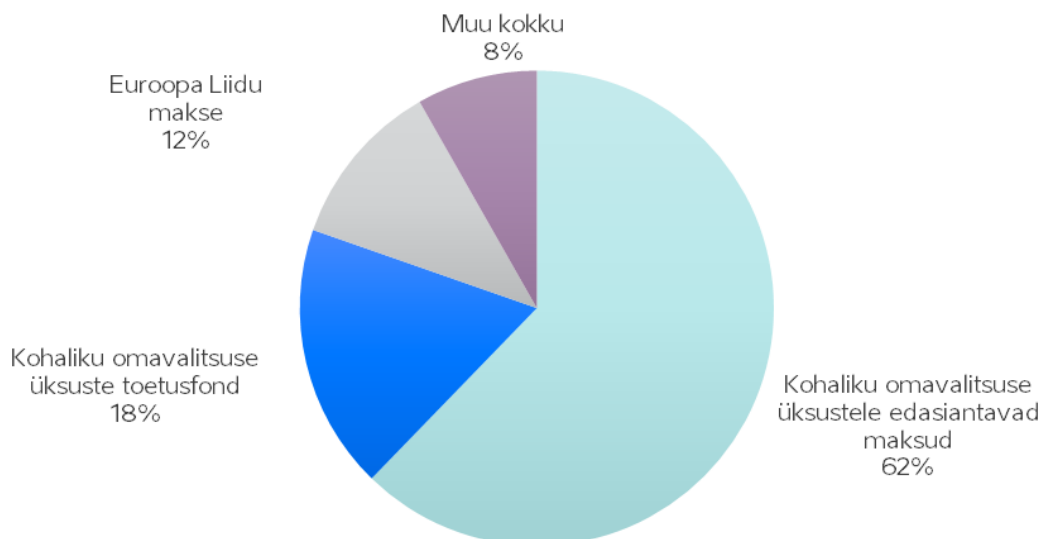
Riigikohtu eelarvest 81% moodustavad tööjõukulud. Sellest 42% moodustab kohtunike arvestuslik palgafond.

Riigikohus on üheksa rahvusvahelise organisatsiooni liige, millest kuuetele organisatsioonile tasutakse liikmemaksu. Suuremad on EL Riiginõukogude ja Kõrgemate Halduskohtute Ühenduse liikmemaks, Euroopa Kohtunike Koolituse Võrgustiku liikmemaks (EJTN) ning Euroopa Konstitutsioonikohtute Konverentsi liikmemaks. Viimast tasutakse üle 2 aasta.

3.6 Vabariigi Valitsus

Vabariigi Valitsuse eelarve koosseisu kuuluvad Euroopa Liidu makse, Vabariigi Valitsuse reserv ja omandireformi reservfond, kohalike omavalitsuse üksuste toetusfond ja tasandusfond, kohaliku omavalitsuse üksustele edasiantavad maksud.

Joonis 19. Vabariigi Valitsuse suuremad kulud ja osakaal kogukuludest, %

Tabel 17. Vabariigi Valitsuse eelarve, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
KULUD	-2 573 417	-3 108 344	-3 131 489	-23 142	1%
Euroopa Liidu makse	-362 957	-372 350	-357 725	14 625	-4%
Vabariigi Valitsuse reservid ⁵	0	-219 103	-121 767	97 336	-44%
Kohaliku omavalitsuse üksuste toetusfond	-502 359	-640 110	-566 305	73 805	-12%
Kohaliku omavalitsuse üksuste eelarvete tasandusfond	-107 302	-107 370	-135 126	-27 756	26%
Kohaliku omavalitsuse üksustele edasiantavad maksud	-1 600 799	-1 769 411	-1 950 563	-181 152	10%

3.6.1 Euroopa Liidu makse

Eesti makse Euroopa Liidu eelarvesse võrreldes 2023. aasta eelarvesse planeeritud summaga 2024. aastal veidi väheneb, eelkõige tulenevalt sellest, et EL eelarvest liikmesriikidele tehtavad struktuurivahendite väljamaksed saavad prognoosi järgi olema väiksemad kui 2023. aastal (lõppenud on 2014-2020 perioodi vahendite kasutamine ning 2021-2027 perioodi maksed pole liikmesriikides veel täit hoogu sisse saanud), mistõttu liikmesriigid ei pea nende maksete katteks ka nii palju EL eelarvesse sisse maksma. Lisaks on Eesti makse prognoositav tollimaksude osa 2023. aastaga võrreldes väiksem (75% tollimaksudest makstakse EL eelarvesse).

⁵ Vabariigi Valitsuse reservide kasutus kajastatakse riigieelarve täitmisel põhiseaduslike institutsioonide ja valitsemisalade eelarve täitmisel.

EL iga-aastane eelarve koostatakse EL pikaajalise 2021-2027 eelarveraami alusel, milles on lepitud kokku eri poliitikavaldkondade maksimaalsed rahamahud igal aastal. 2023. aastal esitas komisjon ettepaneku EL pikaajalise eelarve 2021-2027 muutmiseks, eelkõige et tagada 2024-2027 aastatel jätkuv toetus Ukrainale ning katta EL taastekava rahastamiseks võetud ELi laenu kasvanud intressikulud. Liikmesriigi iga-aastane sissemaks sõltub eelkõige EL eelarve programmide makseprofiilist ehk sellest, kuidas eri programmidest tehtavad väljamaksed aasta-aastalt muutuvad. Teiseks sõltub makse suurus riigi osakaalust eelarve rahastamises, mis omakorda sõltub eelkõige riigi RKT (rahvamajanduse kogutoodang) osakaalust EL RKT-s ja väiksemal määral ka sellest palju riigis tollimakse kogutakse. Kuna Eesti RKT inimese kohta läheneb aasta-aastalt EL keskmisele tasemele, kasvab pika-ajaliselt ka Eesti osakaal EL eelarve rahastamises.

EL eelarve tulud (omavahendid) kogutakse alates 2021. aastast kokku järgmistest allikatest:

- RKT põhised sissemaksed – umbes 72% tuludest;
- Harmoneeritud käibemaksubaasi põhised sissemaksed – umbes 12% tuludest;
- EL välispiirilt kogutud tollimaksud 75% ulatuses kogutud summadest – umbes 12% tuludest;
- Ringlusesse võtmata plastpakendijäätmete omavahend – umbes 4% tuludest.

3.6.2 Vabariigi Valitsuse reservid

Tabel 18. Vabariigi Valitsuse eelarve. Vabariigi Valitsuse reservid, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Vabariigi Valitsuse reservid⁶	0	-219 103	-121 767	97 336	-44%
Vabariigi Valitsuse sihtotstarbeta reserv	0	-127 787	-22 597	105 190	-82%
Vabariigi Valitsuse omandireformi reservfond	0	-2 000	-2 000	0	0%
Vabariigi Valitsuse sihtotstarbeline reserv	0	-89 316	-97 170	-7 854	9%

Vabariigi Valitsuse omandireformi reservfondist antakse toetusi omandireformiga seotud kulude katteks. Vabariigi Valitsuse omandireformi reservfondist raha eraldamine ja selle kasutamine toimub Vabariigi Valitsuse poolt kehtestatud korras.

Vabariigi Valitsuse reservist antakse toetusi ettenägematuteks ning sihtotstarbelisteks kuludeks vastavalt Vabariigi Valitsuse otsustele. Reservist ettenägematuteks kuludeks vahendite eraldamine ja selle kasutamine toimub Vabariigi Valitsuse poolt kehtestatud korras ning reservi kavandatakse vahendeid kooskõlas riigieelarve seaduse §-ga 58. Sihtotstarbeline reserv kujuneb vastavalt Vabariigi Valitsuse otsustele.

Vabariigi Valitsuse reservi sihtotstarbeta vahendite maht väheneb, kuna 2023. aastaks planeeriti reservi täiendavad ühekordsed vahendid tervise-, julgeoleku-, põgenike- ja energiakriisi ettenägematute kulude katmiseks. 2024. aastaks hinnatakse akuutsete ettenägematute kulude vajadust märksa väiksemaks.

Vabariigi Valitsuse reservi sihtotstarbelistesse vahenditesse on kavandatud tegevused, kus valitsemisaladel pole teada tegevuste täpne rahaline maht või detailne tegevuste kava. Ülevaade sihtotstarbelise reservi tegevustest asub lisa 5.

⁶ Vabariigi Valitsuse reservide kasutus kajastatakse riigieelarve täitmises põhiseaduslike institutsioonide ja valitsemisalade eelarve täitmises.

3.6.3 Kohaliku omavalitsuse üksuste toetusfond ja tasandusfond

Tabel 19. Vabariigi Valitsuse eelarve. Kohaliku omavalitsuse üksuste toetusfond, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Kohaliku omavalitsuse üksuste toetusfond	-502 359	-640 110	-566 305	73 805	-12%
Kohaliku omavalitsuse üksuste toetusfond	-502 359	-640 110	-566 305	73 805	-12%
sh üldhariduskoolide pidamiseks antav toetus	-380 710	-468 305	-468 305	0	0%
sh koolieelsete lasteasutuste õpetajate tööjõukulude toetus	-15 000	-15 000	-16 000	-1 000	7%
sh huvihariduse ja -tegevuse toetus	-10 250	-10 250	-10 250	0	0%
sh kohalike teede hoiu toetus	-29 313	-29 313	-29 313	0	0%
sh üle antud endiste riigiteede toetus	-63	-63	-79	-16	25%
sh raske ja sügava puudega lastele abi osutamise toetus	-2 650	-2 650	-2 650	0	0%
sh matusetootus	-4 000	-4 000	0	4 000	-100%
sh asendus- ja järeelhooldusteenuse toetus	-19 006	-21 306	0	21 306	-100%
sh toimetulekutoetuse maksmise hüvitis	-39 943	-38 465	-38 582	-117	0%
sh rahvastikutoimingute hüvitis	-1 424	-1 127	-1 127	0	0%
sh sõjapõgenike ja kõrgeenenud energiakuludega toimetulemise toetus	0	-10 430	0	10 430	-100%
sh pikaajaline hooldus	0	-39 200	0	39 200	-100%

Riigieelarvest omavalitsustele edasi kantavate riiklike maksutulude ning tasandus- ja toetusfondi ühtne eesmärk on tagada kohalikele omavalitsustele piisavad vahendid kohalike elu küsimuste üle iseseisvalt seaduste alusel otsustamiseks. Kui ülejäänud vahendite kasutamise üle otsustab ainult kohalik omavalitsus, siis toetusfondi vahendid on määratud konkreetseteks otstarveteks.

Toimetulekutoetust maksavad välja kohaliku omavalitsuse üksused selleks riigieelarvest saadava hüvitise arvelt. Toimetulekutoetuse kulude tõusu on mõjutanud nii toimetulekupiiri tõus 2022. aasta juunist 200 eurole kui ka ukraina sõjapõgenikud.

Toetust **üldhariduskoolide pidamiseks** antakse õpetajate, direktorite ja õppealajuhatajate tööjõukuluks ja nende täienduskoolituseks, õppekirjanduseks, koolilõunaks, tõhustatud ja eritoe tegevuskuludeks (toetatakse vajalike tugiteenuste, kohandatud õppematerjalide, -vahendite ja -keskkonna pakkumisega seotud kulude katmist) ning kultuurilisteks õppekäikudeks. Täpsem üldhariduskoolide pidamiseks antava summa suurus sõltub õpilaste arvu muutustest ning selgub 10.11.2023 EHISe andmete põhjal.

Kohalike teede hoiu toetus suurendab kohaliku omavalitsuse üksuste võimekust kohalike teede jooksva hooldamisel ning ehitamisel.

Üle antud endiste riigiteede toetus võimaldab kohaliku omavalitsuse üksustel tagada saadud teede hooldus vajalikul tasemel.

Huvitegevuse toetus panustab haridus ja noorte programmi eesmärgi saavutamisse. Kohaliku omavalitsuse üksustele suunatava toetuse eesmärk on teha huvitegevus ja huviharidus 7–19-aastastele noortele paremini majanduslikult ja regionaalselt kättesaadavaks ning pakkuda mitmekesisemaid võimalusi vähemalt kolmes valdkonnas: kultuur, sport ning loodus-, täppisteatudused ja tehnoloogia.

Suure hooldus- ja abivajadustega laste lapsehoiuteenust korraldavad sotsiaalhoolekande seaduse kohaselt kohaliku omavalitsuse üksused. Kohaliku omavalitsuse üksus saab **toetust kasutada suure hooldus- ja**

abivajadustega laste lapsehoiu-, tugiisiku-, sotsiaaltranspordi- või muudeks sotsiaalteenusteks, mis aitavad vähendada perekonna hoolduskoormust või hooldus- ja abivajadusest tulenevat lisavajadust.

Asendus- ja järelhooldusteenuse, matusetootuse ning pikaajalise hoolduse toetuse vahendid laekuvad 2024. aastast kohalikele omavalitsustele läbi tulumaksu ja tasandusfondi.

Maavalitsuste tegevuse lõpetamisega seonduvalt anti 2018. aastast Siseministeeriumi vastusvaldkonda kuuluvate **rahvastiku- ja** perekonnaseisutoimingute (nt abielud, lahutused jne) täitmine maakonnakeskuse kohalikele omavalitsustele koos selle täitmiseks vaja minevate vahenditega. Ülejäänud kohaliku omavalitsuse üksused registreerivad üksnes sündide ning üksikutel juhtudel ka surmasid. Hüvitist makstakse eelarveaastale eelnenud aasta juhtumite arvu alusel. Juhtumite arv on oluliselt kasvanud ukraina sõjapõgenike lisandumise tõttu.

Koolieelsete lasteasutuste õpetajate tööjookulude toetust antakse kohaliku omavalitsuse üksustele eesmärgiga motiveerida neid suurendama õpetajate palka. 2019. aastast antakse omavalitsusüksusele toetust lasteaiasõpetajate palga tõstmise motiveerimiseks juhul, kui omavalitsuse lasteaiasõpetaja töötasu alammäär on vähemalt 90% ning magistrikraadiga (või sellega võrdsustatud tasemega) lasteaiasõpetajal vähemalt 100% üldhariduskooli õpetaja töötasu alammäärast.

Tasandusfondi vahendid on ette nähtud kohaliku omavalitsuse üksuste ülesannete täitmise võimaluste ühtlustamiseks. Vahendite kasutamise üle otsustavad toetuse saajad.

3.6.4 Kohaliku omavalitsuse üksustele edasiantavad maksud

Tabel 20. Vabariigi Valitsuse eelarve. Kohaliku omavalitsuse üksustele edasiantavad maksud, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Kohaliku omavalitsuse üksustele edasiantavad maksud	-1 600 799	-1 769 411	-1 950 563	-181 152	10%
tulumaks	-1 525 688	-1 694 331	-1 876 382	-182 051	11%
maamaks	-59 140	-59 000	-58 000	1 000	-2%
keskkonnatasud	-15 947	-15 965	-16 066	-101	1%
liikluskaamerate trahvitulu	-24	-115	-115	0	0%

Füüsilise isiku tulumaksu laekumine jaguneb keskvalitsuse ja kohaliku omavalitsuse vahel. Seevastu maamaks, mis on küll riiklik maks, laekub täielikult kohalike omavalitsuste eelarvesse. Keskkonnatasude laekumine jaguneb jällegi keskvalitsuse ja omavalitsuste vahel.

Kohalikele omavalitsustele kantakse 2022. aastast edasi 50% nende automaatsete liiklusjärelvalvesüsteemidega fikseeritud trahvitulust. Hetkel on vastavad kaamerad olemas Tallinnal.

Maksutulude kohta saab detailse ülevaate seletuskirja osa 2 tulude peatükis.

3.7 Riigikantselei

Riigikantselei keskendub ka 2024. aastal kriisivalmiduse, riigikaitse ja julgeolekualase olukorratadlikkuse parandamisele ning avaliku sektori innovatsiooni toetamisele.

3.7.1 Tulud

Välisloetuste maht on 2024. aastal 6 mln eurot, millega toetatakse avaliku sektori innovatsiooni.

Tabel 21. Riigikantselei tulude dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Tulud kokku	1 082	5 953	6 043	90	2%
Saadud toetused	1 082	5 953	6 043	90	2%

Saadud toetused

Toetusi kasutatakse Riigikantselei kulude katteks Euroopa Regionaalarengu Fondist (2021–2027).

Ühtekuuluvuspoliitika fondide 2021–2027 rakenduskava poliitikaeesmärgi 1 „Nutikam Eesti“ ja Euroopa Liidu erieesmärkide „Teadus- ja innovatsioonivõime ning kõrgetasemeliste tehnoloogiate kasutuselevõtu arendamine ja suurendamine“ ning „Aruka spetsialiseerumise, tööstusliku ülemineku ja ettevõtluse oskuste arendamine“ meetme „Avaliku sektori innovatsiooni võimekuse tõstmine“ tegevuste 21.1.1.3 ja 21.1.4.3 toetused on 2024. aastal kokku 6,04 mln eurot (sh ei ole riiklikku kaasfinantseeringut). Toetuste mahuks kogu perioodil on planeeritud 47 mln eurot. Meetme tegevused aitavad parandada avaliku sektori innovatsiooni võimekust ning leida koostöös teadlaste ja ettevõtetega avalikus sektoris kasutusele võetud nutikad lahendused ning suurendada avaliku sektori juhtide pädevust ja rolli uuenduste elluvijana ning sektorite ülese koostöö loojatena. Finantseeritakse järgmisi tegevusi:

1. Avaliku sektori innovatsiooniprojekte Eesti olulistele arenguvajadustele lahenduste leidmiseks ning analüüse ja tööriistu innovatsiooni ja arendustegevuste toetuseks.
2. Tippjuhtide ja nende järelkasvu arendustegevusi, mis keskenduvad innovatsiooni edendava juhtimiskultuuri arendamisele individuaalsete ja grupiviisiliste tegevuste, sektoriteüleste koostöövormide ja temaatiliste arendusprojektide kaudu.

2024. aastal on planeeritud rahastada järgmisi projekte:

- uudsed tehnoloogilised lahendused keelatud esemete ja ainete avastamiseks vanglates;
- poliitikalakujundamise otsuste ettevalmistamist toetav tekstiandmete targa otsingu lahendus;
- uue põlvkonna 112: nüüdisaegne ligipääsetav hädaabiühendus kõigile;
- keskkonnasõbraliku asfaltteekatendi väljatöötamine ja katsetamine Viimsi näitel;
- korduskasutatavate pakendite ringlusmudeli arendamine;
- hoonete energiamärgiste arvutamise ja energiatõhususe järelevalve automatiseerimine;
- olemasolevate sildade toimivuse ja konstruktsiooni seisukorra hindamise eksperimentaalarendus.

3.7.2 Kulud tegevuspõhises vaates

Riigikantselei tulemusvaldkonna Tõhus riik eesmärk on, et Vabariigi Valitsus teeb ja viib ellu mõjusaid, tõhusaid ja mõistetavaid otsuseid.

3.7.2.1 Tulemusvaldkond Tõhus riik

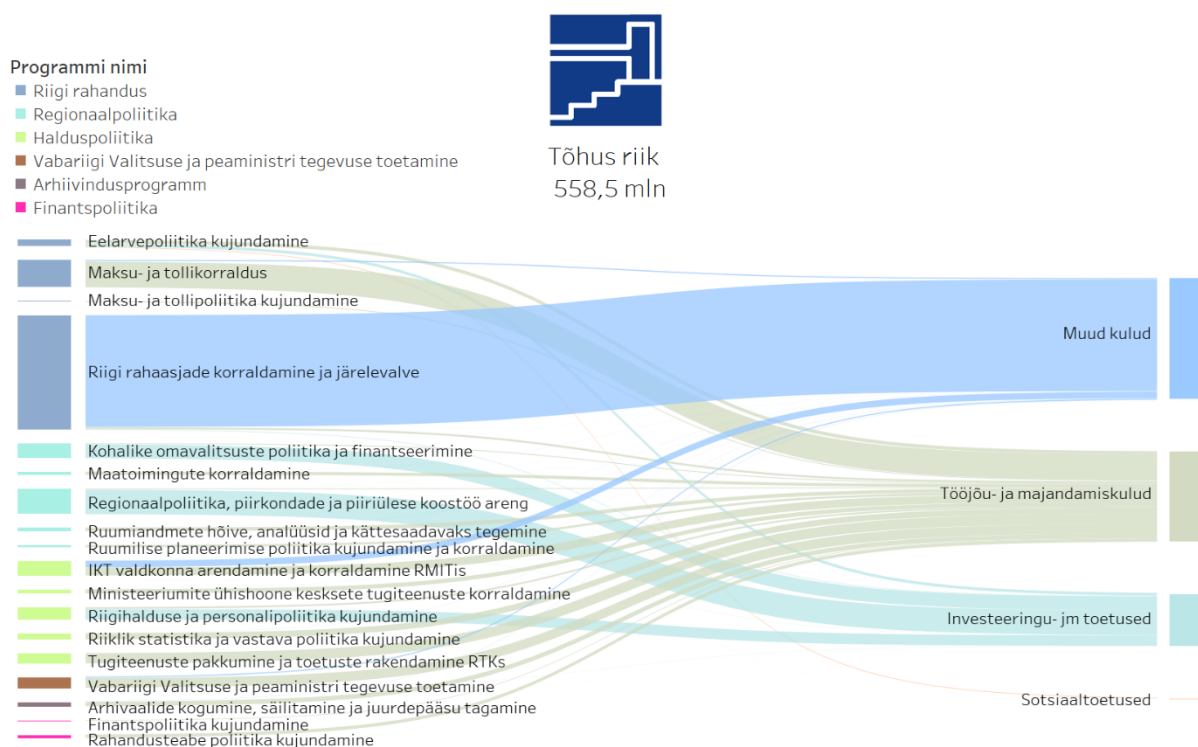
Tulemusvaldkonna eesmärk: elanikkonna vajadustega arvestav ühtne ja tõhus riigivalitsemine.

Valdkonna strateegiline eesmärk on seatud riigi eelarvestrateegias koos selle saavutamist näitavate mõõdikutega ja eraldi valdkonna arengukava ei ole.

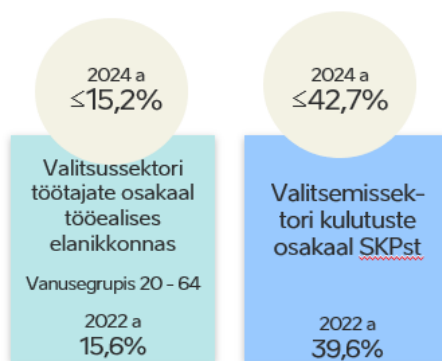
Lisaks Rahandusministeeriumi valitsemisalale osalevad Tõhusa riigi tulemusvaldkonna eesmärgi saavutamises Riigikantselei, Regionaal – ja Põllumajandusministeeriumi ning Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalad. Tulemusvaldkonna eesmärk saavutatakse kuue programmiga:

- Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamine – vastutab riigisekretär;
- Riigi rahandus, halduspoliitika ja finantspoliitika – vastutab rahandusminister;
- Regionaalpoliitika – vastutab regionaalminister;
- Arhiivindus – vastutab haridus- ja teadusminister.

Joonis 20. Tõhus riik tulemusvaldkond ja selle maht

Joonis 21. Tõhus riik tulemusvaldkonna mõõdikud

3.7.2.1.1 Tulemusvaldkond Tõhus riik kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 22. Tulemusvaldkond Tõhus riik programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	Planeerimistasand	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Tõhus riik	Tulemusvaldkond	-16 700	-23 453	-21 976	1 477	-6%
Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamine	Programm	-16 700	-23 453	-21 976	1 477	-6%
Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamine	Programmi tegevus	-16 700	-23 453	-21 976	1 477	-6%

Riigikantselei tegevused hõlmavad Vabariigi Valitsuse töö planeerimise toetamist, riigi strateegilise planeerimise korraldamist ja koordineerimist, istungite ja valitsuskabineti nõupidamiste ettevalmistamist ja korraldamist, peaministri nõustamist ja abistamist, valitsuse ja peaministri kommunikatsiooni korraldamist, Euroopa Liidu asjade koordineerimist, Vabariigi Valitsuse julgeolekukomisjoni töö korraldamist, riigi julgeoleku ja riigikaitse juhtimise koordineerimist, Teadus- ja Arendusnõukogu teenindamist ning avaliku teenistuse tippjuhtide värbamise, valiku, hindamise ja arendamise korraldamist.

Programmi kulud vähenevad 1,48 mln eurot. Vähenemine on tingitud ühekordsetest tegevustest 2023. aastal (sh avatud valitsemise partnerluse tippkohtumise korraldamine Tallinnas ning CREVEX 2023 õppuse läbiviimine), mida 2024. aasta ei tehta.

3.7.2.1.2 Tulemusvaldkond Tõhus riik programmid ja programmi tegevused

Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamine

Programmi eesmärk: Vabariigi Valitsus teeb ja viib ellu mõjusaid, tõhusaid ja mõistetavaid otsuseid

Asutus, kes viib programmi ellu: Riigikantselei

Programmi tegevuse nimetus: Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamine

Programmi tegevuse eesmärk: Vabariigi Valitsuse üldeesmärgid on ellu viidud

Tegevuste kirjeldus:

Toetatakse Vabariigi Valitsust ja peaministrit poliitika kujundamisel ja elluviimisel ning aidatakse tagada head riigivalitsemist, sealhulgas aastatel 2024–2027:

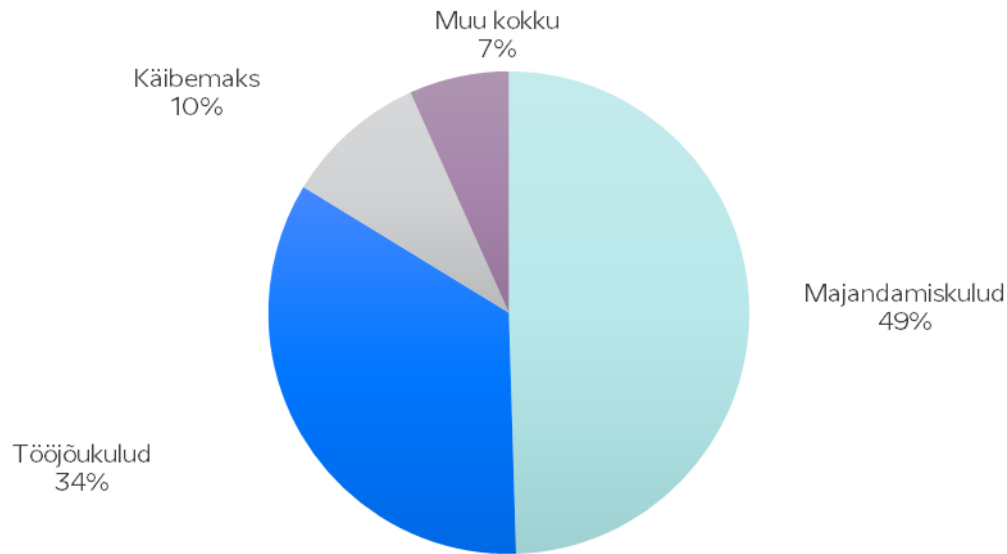
- Toetatakse Vabariigi Valitsust ja peaministrit poliitika kujundamisel ja elluviimisel ning aidatakse tagada head riigivalitsemist, sealhulgas aastatel 2024–2027.
- Riigi strateegilise planeerimise korraldamise ja koordineerimise ülesande raames koordineerib Riigikantselei riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ elluviimist, et anda ühtne suund eri valdkondade poliitikakujundajatele ja otsustajatele ning eurorahade kasutamisele.
- Valitsuse poliitika paremat planeerimist ja koordineerimist toetava strateegia „Eesti 2035“ rakendamiseks tihendatakse koostööd ministeeriumide ja huvirühmadega ning jätkatakse Riigikantselei strateegiabüroo arendamisega riigi strateegilise planeerimise ja avatud valitsemise kompetentsikeskuseks. Toetatakse „Eesti 2035“ strateegias toodud arenguvajaduste leevendamiseks uuenduslike lahenduste arendamist ja katsetamist koostöös teadusasutuste ja ettevõtetega.
- Riigikantselei jätkab riigi otsustusprotsessi toetamise võime arendamist, mis põhineb kogutud andmetel, andmeanalüüsil ja nüüdisaegsel tehnoloogia ning jätkab avaliku sektori innovatsiooni juurutamist valitsussektoris.
- Koostöö ja infovahetuse edendamiseks, aga ka avalikkuse paremaks kaasamiseks jätkub riigi koostöö keskkonna väljatöötamine, mis on muu hulgas planeeritud ka avatud valitsemise partnerluse tegevuskavasse, et kaasata partnereid väljastpoolt valitsusasutusi. Vaadatakse üle huvirühmade kaasamise korraldus Euroopa Liidu asjades.
- Riigikantselei koordineerimisel viiakse koostöös ministeeriumidega ellu Eesti ELi poliitika 2023-2025 prioriteetidid. Riigikantselei juhtimisel hinnatakse regulaarselt seatud eesmärkide saavutamist, sh lisatakse ülesanded Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteetide elluviimiseks Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi selle ülevaatusel 2023. a lõpus. Euroopa Liidu õiguse rakendamise tagamiseks on direktiivide tähtaegseks ülevõtmiseks vajalikud seaduseelnõud lisatud valitsuse tegevusprogrammi ja seda uuendatakse regulaarselt
- Tulenevalt 2024. aasta juunis toimuvatest Euroopa Parlamendi valimistest kinnitatakse juunis 2024 Euroopa Ülemkogu tasandil Euroopa Liidu strateegiline tegevuskava 2024-2029, mille ettevalmistusi ja Eesti huvide kaitsmist lähtuvalt Eesti ELi poliitika prioriteetidest koordineerib Riigikantselei. Samuti algavad 2024. aastal arutelud ELi 2040 kliimaeesmärkide üle, et saavutada aastaks 2050 ELis kliimanetraalsus. 2024. aasta Euroopa Parlamendi valimistega kaasnevate ELi institutsioonide tippametikohtade täitmise puhul on eesmärk, et vähemasti üks ametikoht oleks täidetud meie regionist pärit poliitikuga.
- ELi tulevase laienemisega seoses on lähiaastatel fookuses ELi enda sisemised ettevalmistused uute liikmesriikide vastuvõtmiseks. Riigikantselei koordineerimisel analüüsitakse ja kujundatakse Eesti seisukohad seoses tulevase laienemise mõjuga ELi institutsioonidele, järgmisele pikaajalisele eelarvele (2028+), otsuste tegemise protsessile ning poliitikavaldkondadele.
- Euroopa Komisjon esitab 2025. aasta esimeses pooles eelnõu Euroopa Liidu pikaajalise eelarve kohta aastateks 2028–2034. Eestit ootavad ees väga olulise finantsmõjuga läbirääkimised (Euroopa Liidu eelarve toetuste maht Eestile aastatel 2021–2027 on ligi 8 mld eurot, millest 1,3 mld on ühekordne Euroopa taasterahastu – NGEU panus), kus peab arvestama ka toetuste mahu jätkuva kahanemisega. Eesti seisukohtade riigisisene kujundamine ja vedamine eelarveläbirääkimisteks toimub peaministri ja Riigikantselei juhtimisel.
- Eesti huvide oskuslikuks esindamiseks Euroopa Liidu institutsioonides on vajalik ametnikkonnale tagada regulaarne Euroopa Liidu otsustusprotsessi ja õigussüsteemi selgitav koolitus. Riigikantselei

seisab Euroopa Liidu baaskoolituse lisamise eest ametnike kesksesse koolitusprogrammi ning on Rahandusministeeriumi sisupartneriks koolitushanke lähteülesande väljatöötamisel ja hanke läbiviimisel.

- Riigikantselei jätkab Euroopa Liidu suunalise personalipoliitika koordineerimist. Euroopa Liidu tippametikohtadel töötab üksikuid eestlasi, samuti on Eesti alaesindatud Euroopa Liidu alaliste ametnike keskastmejuhtide ja alustavate ametnike seas ning see trend süveneb. Mõjukuse kasvatamine on oluline, et kriitilistel hetkedel (nt praegune sõda Ukrainas) oleks Euroopa Liidu otsustajate või otsuste ettevalmistajate seas inimesi, kes mõistavad Eesti piirkonna vaatenurki ning oskavad teistsuguse ajaloolise, geograafilise ja kultuurilise taustaga inimestele neid argumente selgitada ja esitada. Riigikantselei seisab selle eest, et suurendada aastatel 2024–2026 Euroopa Liidu juurde lähetatavate riiklike ekspertide arvu valitsuse Euroopa Liidu poliitikas kokku lepitud prioriteetsetes valdkondades.
- Riigikantselei ülesanne on valmistada ette Eesti Euroopa Liidu Nõukogu eesistumine kas 2030. aasta teisel poolaastal või 2031. aasta esimesel poolaastal. See on aeg, mil Eesti on Euroopa ja ka kaugemate partnerite tähelepanu keskpunktis. Meie seatud eesmärgid ja oskus kriisides navigeerida ja neid lahendada ei piirdu ainult Eestiga, vaid kogu Euroopa Liiduga. Kogemus eelmisest korrast näitab, et ettevalmistusi eesistumiseks tuleb alustada aegsasti (2026).
- Pööratakse süsteemsemat tähelepanu Euroopa Liiduga seonduvale kommunikatsioonile. Lisaks uurib Riigikantselei koostöös teadlastega Eesti inimeste Euroopa Liidu otsustega seotud omalustunnet mõjutavaid tegureid.
- Venemaa Föderatsiooni sõjategevuse tõttu Ukrainas on jätkuvalt oluline pühendada tähelepanu riigi kriisideks valmisoleku suurendamisele erinevate tegevuste kaudu: võimeplaneerimine (riigikaitse arengukava uuendamine, laia riigikaitse ning elanikkonnakaitse investeringuvajaduste kava koostamine), plaanide täiendamine (riigi kaitsetegevuse kava), õigusruumi korrastamine (riigikaitse ja tsiviilkriiside seaduse eelnõu koostamine ning rakendamine, CER-direktiivi ülevõtmine) kui olukorrateadlikkuse suurendamine (avalik riskipilt, horisondiseire).
- Avaliku teenistuse tippjuhtide innovatsioonivõimekuse edendamiseks ning koostöö süvendamiseks jätkatakse eesmärgipärase arendustegevustega, sh pikaajalised arenguprogrammid, mentorlus ja kogemuste vahetamine nii omavahel kui ka teiste sektorite juhtide või õppejõududega. Plaanis on rakendada uuendatud tippjuhtide kompetentsimudel ja lisada uusi arendustegevusi nagu meeskonna tagasiside töötuba ja tippjuhtide omavaheline mentorlus.

3.7.3 Kulud majandusliku sisu vaates

Joonis 22. Riigikantselei suuremad kulud ja osakaal kogukuludest, %

Tabel 23. Riigikantselei kulude dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Kulud kokku	-17 524	-26 341	-24 305	2 036	-8%
Tööjõukulud	-8 559	-8 571	-8 311	260	-3%
Majandamiskulud	-5 403	-13 253	-12 036	1 217	-9%
Finantskulud	-3	-3	-3	0	3%
Sotsiaaltoetused	-19	0	0	0	0%
Muud toetused	-1 569	-176	-176	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-1 146	-1 450	-1 450	0	0%
Käibemaks	-825	-2 888	-2 328	559	-19%

Riigikantselei 2023. aasta eelarvemaht väheneb kokku 2,04 mln eurot (sh tegevuskulud 1,48 mln eurot ja käibemaks 0,56 mln eurot).

Vähenedamine tööjõu- ja majandamiskulude eelarves võrreldes möödunud perioodiga on tingitud asjaolust, et 2023. aasta kulude hulgas on kaks suurt üheaastast projekti – avatud valitsemise partnerluse tippkohtumine Tallinnas ning CREVEX 2023 üleriigiline kriisireguleerimise õppus. Lisaks panustas Riigikantselei kokkuhoiumeetmena tegevuskulude vähenemiseks 0,4 mln eurot.

Rahvusvahelisest julgeolekulukorrast tingituna vajab julgeoleku ja turvalisuse tagamine veelgi suuremat panust riigikaitse ja julgeolekualase olukorrateadlikkusesse ning strateegilise kommunikatsiooni. Samuti nõuab suuremat Riigikantselei tähelepanu nii riigikaitse kriisidele kui ka hädaolukordade lahendamise planeerimine ja koordineerimine.

Tegevustoetusi antakse riigiasutustele riiklike ekspertide, erialadiplomaatide ja ministeeriumide teenistujate roteerimise ja värbamisega seotud kuludeks ning projekti „Eesti riigijuhid 1918–1992“ stipendiumideks. Toetusest tasutakse NATO Strateegilise Kommunikatsiooni Oivakeskuse liikmemaks.

3.7.4 Investeeringud

2024. aastasse ei ole Riigikantselei planeerinud investeeringuid.

Tabel 24. Riigikantselei investeeringute dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Investeeringud kokku	-432	-75	0	75	-100%
IT investeeringud	-173	-34	0	34	-100%
Inventar	-9	0	0	0	0
Masinad ja seadmed	-39	0	0	0	0
Lisaeelarve 2022	-137	0	0	0	0
Eriolukorrahendid 2021	-2	0	0	0	0
Käibemaks	-72	-41	0	41	-100%

3.8 Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala

Haridus- ja Teadusministeeriumi peamiseks ülesandeks on tagada haridus-, teadus-, noorte- ja keelepoliitika sihipärane ja tõhus areng ning teadus- ja arendustegevuse kõrge tase ja konkurentsivõime.

Haridus- ja Teadusministeerium kavandab riigi haridus-, teadus-, arhiivi-, noorte- ja keelepoliitikat ning sellega seonduvalt alus-, põhi-, üldkesk-, kutse-, kõrg-, huviala- ning täiskasvanuhariduse, teadus- ja arendustegevuse, noorsootöö ja erinoorsootöö valdkondade tegevuse korraldamist.

Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalas on koos ministeeriumiga 87 asutust, sealhulgas riigi kutseõppeasutused, riigi rakenduskõrgkoolid, riigi üldhariduskoolid, riigi teadus- ja arendusasutused Eesti Kirjandusmuuseum ning Eesti Keele Instituut (EKI). Valitsusasutustena Rahvusarhiiv, Haridus- ja Noorteamet (Harno), Keeleamet ja Astangu Kutser rehabilitatsiooni Keskus, mis tuli Sotsiaalministeeriumi valitsemisalast üle 2023. aastal. Lisaks neli sihtasutust, SA Teaduskeskus AHHA, SA Kutsekoda, SA Euroopa Kool ning SA Eesti Teadusagentuur (ETAG) ning avalik-õiguslike juriidiliste isikutena Eesti Kunstiakadeemia (EKA), Eesti Maaülikool (EMÜ), Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia (EMTA), Tallinna Tehnikaülikool (TalTech), Tallinna Ülikool (TÜ), Tartu Ülikool (TÜ), Eesti Teaduste Akadeemia (ETA).

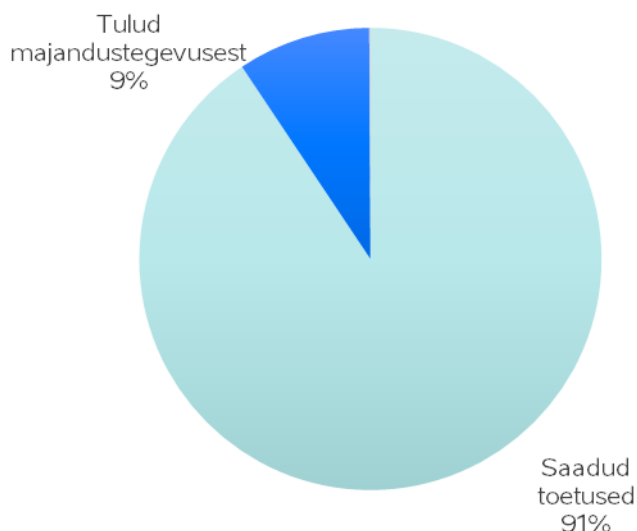
Valitsemisalade struktuurimuudatused 2023

2023. aastal tuli Sotsiaalministeeriumi valitsemisalast Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalasse üle Astangu Kutser rehabilitatsiooni Keskus, mis tegevuspõhises riigieelarves on Haridus- ja noorteprogrammi programmi tegevuse Juurdepääsu tagamine üld- ja kutseharidusele all.

3.8.1 Tulud

Tuluprognooosi maht väheneb 108,5 mln euro võrra. Muudatus tuleneb eelkõige SF2014+ perioodi lõppemisest.

Joonis 23. Haridus- ja Teadusministeeriumi suuremad tulud ja osakaal kogutuludest, %

Tabel 25. Haridus- ja Teadusministeeriumi tulude dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus %
Tulud kokku	179 623	235 346	126 848	-108 499	-46%
Saadud toetused	165 624	224 728	114 951	-109 777	-49%
Riigilõivud	73	61	66	5	8%
Tulud majandustegevusest	13 715	10 314	11 788	1 474	14%
Tulud põhivara ja varude müügist	16	200	0	-200	-100%
Muud tulud	182	29	29	0	0%
Intressi- ja omanikutulud	11	14	14	0	0%

Saadud toetused

Välisvahenditest on kavandatud Euroopa Regionaalarengufondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Taaste- ja vastupidavusrahastu (RRF), Õiglase Ülemineku Fondi (ÕÜF) ja REACT-EU ning muude välistoetuste laekumisi 114,5 mln eurot, vähenemine võrreldes 2023. aastaga 107,5 mln eurot, mis tuleneb struktuurifondide 2014+ perioodi lõppemisest, mis 2023. aasta eelarves oli 139,8 mln. Tulude prognoos uue rahastamisperioodi laekumiste kavandamisest suureneb 26,1 mln eurot.

Toetused suunatakse mh:

- eesti keele õppeks ja keeleõppe arendamiseks;
- haridusvõrgu korrastamise jätkamiseks;
- kvaliteetsete hariduslike tugiteenuste abil varase koolist ja haridussüsteemist lahkumise vähendamise ning karjäärivalikute toetamiseks;
- õpetajate, õppejõudude, koolijuhtide, noorsootöötajate ja huvihariduse õpetajate õpetamispädevuse parandamiseks;

- õppevara ja õppekavade teaduspõhiseks arendamiseks ja kvaliteedi hindamiseks;
- tööturu vajadustele vastava kutse- ja kõrghariduse arendamiseks, täiskasvanute taseme- ja täienduskoolituseks, ümberõppeks ning noorsootöö teenuste pakkumiseks;
- nutikate lahenduste arendamist ja elluviimist noortevaldkonnas;
- noorte sotsiaalse tõrjutuse ennetamiseks;
- tehnoloogiaprogrammi (Inseneriakadeemia) käivitamiseks;
- kõrghariduse kvaliteedi arendamiseks, rahvusvahelistumise ning doktorikoolide toetamiseks;
- IT hariduse ja digioskuste arendamiseks;
- tööjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteemi OSKA arendamiseks ning rakendamiseks ja kutsesüsteemi reformi ettevalmistamiseks;
- rohe- ja digipöörde elluviimise tegevusteks;
- teaduse rahvusvahelise konkurentsivõime arendamiseks ja TAIE fookusvaldkondade eesmärkide täitmiseks nutika spetsialiseerumise valdkondades ning teadustulemuste ja teadustaristu laiemaks kasutamiseks Eesti ühiskonna arenguvajaduste lahendamiseks.
- ettevõtluse teadusmahukuse suurendamiseks, täienduskoolituse ning tasemeõppe arendamiseks ja mahu suurendamiseks Ida-Virumaal.

Norra ja Euroopa Majanduspiirkonna, alustava Eesti-Šveitsi koostööprogrammi ning Erasmus+ tegevuste elluviimiseks laekub toetusi 43,2 mln eurot. Toetused suunatakse rahvusvaheliseks teadus- ja arenduskoostööks, rahvusvahelistes haridusprojektides osalemiseks ning noorteprojektide korraldamiseks. Eesti-Šveitsi koostööprogrammi raames keskendutakse mitteformaalse ja formaalse hariduse lõimimisele, et parimal moel toetada eesti keelest erineva emakeelega, sh sisserändajate ja pagulaste laste kaasamist ühiskonnaellu ning nende õppimise ja õpetamise toetamisele multikultuurses keskkonnas.

Kodumaiste toetuste maht on kokku 0,5 mln eurot. Kutseõppeasutustele ja rakenduskõrgkoolidele laekuvad tulud peamiselt Eesti Kultuurkapitalilt, Eesti Kooriühingult jt kaunite kunstidega seotud organisatsioonidelt. Eesti Kirjandusmuuseum saab toetust Eesti Kultuurkapitalilt ja Eesti Rahvakultuuri Keskuselt kirjastamiseks, digiteerimiseks ja konverentside korraldamiseks, lähetusteks ning läbi Eesti Teadusagentuuri personaalse uurimistoetuse projektile.

Riigilõivud

Riigilõiv laekub koolitus- ja tegevuslubade taotlemisest, riigieksamite korduva sooritamise eest ning arhiivitoimingutest.

Tulud majandustegevusest

Tulud majandustegevusest laekuvad kutse-, rakenduskõrg- ja üldhariduskoolide õppebaaside ja õpilaskodude haldamisest, haridusalasest tegevusest, täienduskoolitusest ja elamu- ja konnaalstegevusest (sh Kloogaranna noortelaager) ning Rahvusarhiivi arhiivitoimingutest sh:

- Riigi kutseõppeasutuste tulud on 8,5 mln eurot. Kõige suuremad laekumised on Luua Metsanduskoolil (peamiselt metsamaterjali müük) ning Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskoolil (laekumised põllumajanduse ja toitlustamise praktikabaasist ning mõisaga seotud teenustest).
- Riigi rakenduskõrgkoolide tulud on ca 1,9 mln eurot laekuvad tasulistest õppeteenustest, rakendusuringutest, üliõpilaselamute ning ruumide rendist.

- Eesti Hariduse ja Teaduste Andmesidevõrgu (EENet) teenuste müügist planeeritakse 52 tuhat eurot. Haridusasutustele Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt osutatavate IT teenuste (serveri kasutamine, domeeni nime pikendamine, veebilehe platvorm jt) 0,085 mln eurot.
- Eesti Keele Instituudi tulu 50 000 eurot on seotud ametiasutustele, ettevõtetele, haridusasutustele ja eraisikutele suunatud keelevaldkonna koolitustega.
- Eesti Kirjandusmuuseumil 40 000 eurot trükiste müügist, koopiategemise arhiivimaterjalidest ja ekskursioonide korraldamisest.
- Haridus- ja Noorteametil on 0,1 mln eurot Kloogaranna noortelaagri elamu- ja kommunaaltegevusest.
- Rahvusarhiivil on 35 000 eurot arhiiviseaduse alusel teostatavate toimingute riigilõivust ja 0,1 mln eurot arhivaalide kasutamisega seotud teenuste eest.
- Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskuse omatulud 373 tuhat Haapsalu KHK teenuslepingust, sotsiaalse ja tööalase rehabilitatsiooni teenuse osutamisest, koolituste läbiviimisest, toitlustamisest ning toodete müügist ja ruumide rendist.

Muud tulud

Muude tulude all kajastuvad sunnirahad riikliku ja haldusjärelevalve läbiviimisest õppeasutustes 14 000 eurot ja Keeleameti keeleseaduse ja teiste keeleoskuskõudeid ja keelekasutust sätestavate õigusaktide täitmise järelevalvest 15 000 eurot.

Intressi- ja omanikutulud

Õppelaenu nõuete intressi laekumine summas 14 000 eurot ning õiguste müügitulud (maa rent) 700 eurot.

3.8.2 Kulud tegevuspõhises vaates

Käivitatakse otsustava tähtsusega etapp eestikeelsele haridusele üleminekul. Õpetaja palk kasvab. Lisaraha toetab kvaliteetset eestikeelset kõrgharidust ja võimaldab tõsta õppejõudude palka. Teaduse rahastamise eesmärk on 1% SKP-st.

3.8.2.1 Tulemusvaldkond Tark ja tegus rahvas

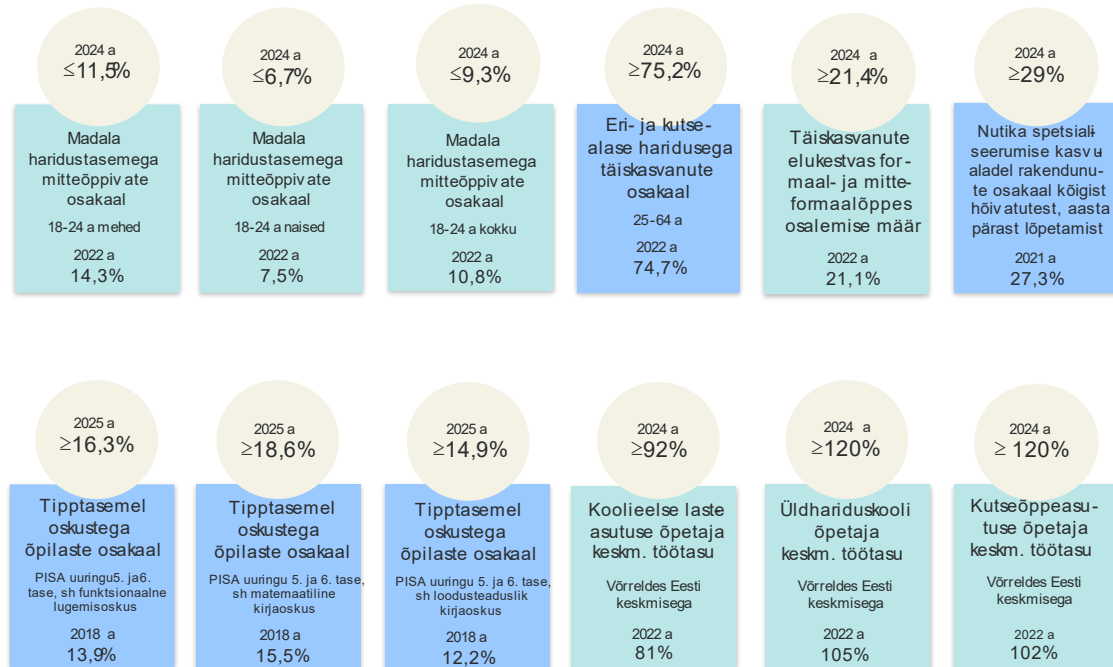
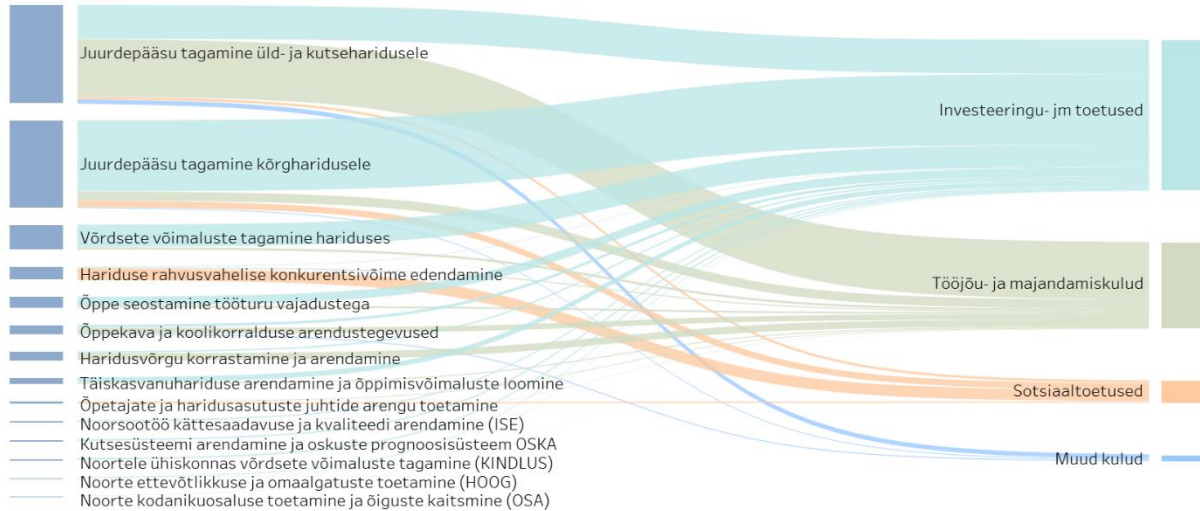
Joonis 24. Tark ja tegus rahvas tulemusvaldkond ja selle maht

Tark ja tegus rahvas
833,0 mln

Programmi nimi

■ Haridus- ja noorteprogramm

Joonis 25. Tark ja tegus rahvas tulemusvaldkonna mõõdikud

Tabel 26. Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid	Programm
Tark ja tegus rahvas	Haridusvaldkonna arengukava 2021-2035	Haridus- ja noorteprogramm
	Noortevaldkonna arengukava 2021-2035	Haridus- ja noorteprogramm

Valitsemisala tulemusvaldkondadega seotud programmdokumendid on kättesaadavad Haridus- ja Teadusministeeriumi [kodulehel](#).

3.8.2.1.1 Tulemusvaldkond Tark ja tegus rahvas kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 27. Tulemusvaldkond Tark ja tegus rahvas programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Tark ja tegus rahvas	-616 298	-766 549	-832 990	-66 441	9%
Haridus- ja noorteprogramm	-616 298	-766 549	-832 990	-66 441	9%
Haridusvõrgu korrastamine ja arendamine	-45 291	-67 687	-26 814	40 873	-60%
Juurdepääsu tagamine üld- ja kutseharidusele	-151 362	-264 608	-309 709	-45 102	17%
Ligipääsu tagamine kutseõppele	-103 191	0	0	0	0%
Juurdepääsu tagamine kõrgharidusele	-210 155	-241 300	-274 683	-33 383	14%
Täiskasvanuhariduse arendamine ja õppimisvõimaluste loomine	-6 169	-15 189	-19 149	-3 960	26%
Hariduse rahvusvahelise konkurentsivõime edendamine	-30 848	-36 528	-40 480	-3 952	11%
Õppekava ja koolikorralduse arendustegevused	-23 934	-34 746	-28 961	5 785	-17%
Võrdsete võimaluste tagamine hariduses	-17 790	-55 185	-77 380	-22 195	40%
Õpetajate ja haridusasutuste juhtide arengu toetamine	-4 663	-6 543	-6 255	289	-4%
Kutsesüsteemi arendamine ja oskuste prognoosisüsteem OSKA	-2 311	-3 420	-4 327	-907	27%
Õppe seostamine tööturu vajadustega	-11 514	-28 219	-32 902	-4 683	17%
Noorte ettevõtlikkuse ja omaalgatuste toetamine (HOOG)	-2 078	-2 554	-2 570	-16	1%
Noorte kodanikuosaluse toetamine ja õiguste kaitsmine (OSA)	-853	-853	-853	0	0%
Noorsootöö kättesaadavuse ja kvaliteedi arendamine (ISE)	-4 809	-4 664	-4 642	21	0%
Noortele ühiskonnas võrdsete võimaluste tagamine (KINDLUS)	-1 329	-5 053	-4 263	789	-16%

3.8.2.1.2 Tulemusvaldkond Tark ja tegus rahvas programmid ja programmi tegevused

Haridus- ja noorteprogramm

Programmi eesmärk: Eesti inimestel on teadmised, oskused ja hoiakud, mis võimaldavad teostada end isiklikus elus, töös ja ühiskonnas ning toetavad Eesti elu edendamist ja üleilmset säästvat arengut. Noore avarad arenguvõimalused, turvatunne ja kindel tugi loovad Eestit, mida noor tahab edasi viia.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Haridus- ja Noorteamet (Harno), Eesti Keele Instituut (EKI) ja SA Kutsekoda.

Programmi tegevuse nimetus: Haridusvõrgu korrastamine ja arendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Demograafiliste muutustega arvestav ja kaasava hariduse põhimõtetest lähtuv koolivõrk, mis tagab võrdse ligipääsu kvaliteetsele haridusele kõigis Eesti piirkondades.

Tegevus hõlmab riigigümnaasiumide ehitamist, haridustaristu optimeerimist ning energiatõhususe suurendamist, õppekeskkonna nüüdisajastamist ja hariduse kättesaadavuse parandamist. Samuti toetatakse tegevuse raames haridusasutuste vahelise koostöö suurendamist, põhikooli ja gümnaasiumi lahutamist, kaasava hariduse põhimõtete rakendamist s.h. saavad kohalikud omavalitsused kaasava hariduse põhimõtete rakendamiseks toetust, et võimaldada ja suurendada erivajadustega õpilaste osalemist tavapärasel õppe- ja noorsootöös. Ida-Virumaal jätkatakse koolivõrgu korrastamist, viies nii koolivõrk kui -taristu kooskõlla muutunud õpilaste arvude ja tulevikuprognosidega.

Tegevuste elluviimiseks on eelarves 26,73 mln eurot, planeeritavad tegevuskulud vähenevad 40,5 mln euro võrra, seoses peamiselt välisvahendite 2014+ perioodi tegevuste lõppemisega. Kuludest suunatakse KOV haridushoonete energiatõhususe suurendamiseks CO2 toetustest 4,35 mln eurot. Rendimaksud Riigi Kinnisvara AS-ile 22,09 mln eurot, kasv 1,31 mln eurot.

Struktuurifondide toel ehitatud õppehoonetes alustavad 2024. aastal õppetööd Rae riigigümnaasium, Narva Eesti Gümnaasium, Narva Eesti Põhikool, Kohtla-Järve Kesklinna Põhikool, Narva Kesklinna Põhikool, Tartu Pärlil Kool, Võru Järve Kool. Ehitustööd nendes hoonetes lõpetatakse 2023. aastal.

Tegevuse eesmärkidesse panustavad lisaks koolivõrgu kavandatud investeeringud summas 10,81 mln eurot, mis vähenevad 71,03 mln eurot, tulenevalt välisvahendite 2014+ perioodi projektide lõppemisest. Uuel välisvahendite 2021+ perioodil algab põhikoolide õppehoonetes investeeringute periood Ida-Virumaal, 2024. a alustatakse ettevalmistustöödega. Jätkatakse ettevalmistustega Tõnismäe- ja Lasnamäe riigigümnaasiumite õppehoonetes ehitamiseks, nende hoonete kavandatud avamise aasta on 2029.

Tegevuste kirjeldus

SF 2021+meetme „Kaasava hariduse põhimõtete rakendamine üldhariduskoolides“ raames on 2024.a eelarves planeeritud 0,24 mln eurot hariduslike erivajadustega õpilaste tavapärasel õppe- ja noorsootöös osalemise toetamiseks ning selles osalemise suurendamisele läbi õppekeskkonna parendamise.

Haridus- ja Teadusministeeriumi kinnisvara haldust, sh tehnohooldust ning remontide tegemist korraldab RKAS. Lähtudes RKAS-i prognoosist on 2024.a eelarves planeeritud haridus- ja teadusasutuste kinnistute haldamiseks 32,9 mln eurot, millest 11 mln eurot suunatakse investeeringuteks. Riigi Kinnisvara AS-i omandis olevate kinnistute rendimakseteks on 2024.a eelarves planeeritud 22,09 mln eurot (rendimaksud suurenevad 1,31 mln eurot).

Programmi tegevuse nimetus: Juurdepääsu tagamine üld- ja kutseharidusele

Programmi tegevuse eesmärk: Luua tingimused koolikohustuse täitmiseks, tagada ligipääs üldharidusele ja vähendada väljalangevust ja õppetöö katkestamist. Luua Eesti elanikkonnale nende vajadustele ja võimetele vastavad kvaliteetsed, paindlikud ja mitmekesiste valikutega kutseõppe võimalused, mis vastavad tööturu arenguvajadustele.

Tegevus hõlmab üldhariduses kolme haridustaset: alus-, põhi- ja üldkeskharidust ning kutseharidust.

Ligipääsu tagamiseks kvaliteetsele üldharidusele antakse haridustoetust munitsipaal- ja erakoolide pidajatele, tagatakse vajalikud õppekohad riigi koolides ning toetatakse IBO õppekavade rakendamist ja Euroopa Kooli arengut.

Kutsehariduses kavandatakse õppes osalemise kasvu ning lõpetajate oskuste tööturu vajadustele vastavuse tagamiseks kutseõppe koolitusmahud ja õppekavarühmade üleriigiline optimaalne jaotus, tagatakse vajalikud õppekohad ja õppijate toimetulekut toetavad meetmed, kaasajastatakse õppevahendeid.

Tegevuse eelarve kulud on 309,7 mln eurot ja investeeringud 1,5 mln eurot. Eelarve muutus tuleneb peamiselt üld- ja kutsehariduse õpetajate palga kasvust, milleks eraldati lisavahendeid 23,7 mln eurot.

Tegevuste kirjeldus

Õpetajate tööjõukuludeks on 2024. a eelarves 561,9 mln eurot. Palga alammäär kasvab 1,77% 1749-lt eurolt 1780 euroni, millele lisatakse diferentseerimise määr 20% (õpetaja arvestuslik keskmine palk on 2136 eurot). Rahandusministeeriumi keskmise palga prognoosi kohaselt moodustab õpetaja arvestuslik keskmine palk riigi keskmisest palgast 2024. aastal 109,5%. Õpetajate palgavahendite jaotus üldhariduskoolide ning kutseõppeasutuste vahel tehakse pärast tegelike õpilaste arvude selgumist Eesti hariduse infosüsteemis (EHIS) seisuga 10.11.2023.

Õpilaste arvu kasvust tuleneva baasi tagamiseks, uute riigi gümnaasiumide moodustamiseks ning tõhustatud ja eritoel olevate õpilaste tegevuskulude katmiseks eraldatakse kokku 24,4 mln eurot.

Tegevuse eesmärkidesse panustab ka KOV-dele eraldatav üldhariduskoolide pidamise toetus 468,3 mln eurot, mis ei kajastu riigieelarves antud tegevuse all, vaid Vabariigi Valitsuse peatükis. Üldhariduskoolide pidamise toetus on mõeldud õpetajate, direktorite ja õppealajuhatajate tööjõukuludeks ja nende täienduskoolituseks, õppekirjanduse soetamiseks, koolilõunaks ja koolide tegevuskuludeks, sh tõhustatud ja eritoel olevate õpilaste arvust lähtudes, et tagada vajalikud tugiteenused ja õppekorraldus. Üldhariduskoolide toetus jaotatakse iga aastase Vabariigi Valitsuse määrusega „Riigieelarve seaduses kohaliku omavalitsuse üksustele määratud toetusfondi vahendite jaotamise ja kasutamise tingimused ja kord“ alusel. Täpsem toetuste jaotus selgub EHIS-e andmete põhjal 10.11.2023.

Valitsuse koalitsioonileppes 2023-2027 lepiti kokku kodulähedaste algkoolide toetusmeetme loomine. Eesmärgiks on motiveerida kohalikke omavalitsusi korrastama koolivõrku soodustades kodulähedaste 1. – 6. klassiliste koolide ja õppekohtade tekkimist ja toetades nende edasist pidamist. Käesolev meede antud kujul on mõeldud rakendamiseks aastatel 2024-2027. Järgmise aasta eelarves on ette nähtud 2,4 mln eurot. Määruse kohaselt on omavalitsusel iga kodulähedase algkooli või õppekoha jaoks eraldi võimalik taotleda ühte või mõlemat määruses toodud toetust - klassiõpetaja tööjõukulu toetust ja tugispetsialistide tööjõukulude ja muude kulude toetust.

Õpilaskodu toetuseks üldhariduskoolidele on kavandatud 1 mln eurot. Õpilaskodu toetust õpilase kohta eraldatakse üldtoel oleva õpilase kohta 2000 eurot, tõhustatud toel oleva õpilase õpilaskodu koha toetus 2700 eurot ning eritoel oleva õpilase õpilaskodu koha toetus 3400 eurot. Täpsem toetuste jaotus selgub EHIS-e andmete põhjal 10.11.2023.

Erakoolidele, omavalitsustele vanglaõppe korraldamiseks, rahvusvaheliste õppekavade arendamiseks ning riigikoolidele on planeeritud 130,3 mln eurot. Toetust eraldatakse õpetajate, direktorite ja õppealajuhatajate tööjõukuludeks ja nende täienduskoolituseks, õppekirjanduse hankimiseks, koolilõunaks (v.a vanglaõpe) ja tegevuskuludeks (v.a vanglaõpe), sh:

IBO (International Baccalaureate Organisation) õppekavade rakendamist ja Euroopa Kooli arenguks 6,4 mln eurot. Toetus rahvusvaheliste õppekavade arendamiseks eraldatakse SA-le Euroopa Kool ja kahele omavalitsusele - Tallinna ja Tartu linnale. Rahvusvahelise õppekavade rakendamine ja kvaliteet aitavad oluliselt kaasa välisriikide ja Eesti diplomaatide roteerimisele ning välisekspertide töötamisele Eestis. Võetud kohustusega luuakse võimalused töötajate laste koolitamiseks Euroopa Kooli EB (European Baccalaureate) õppekava alusel, mille eesmärk on võimaldada ühtset haridust Euroopa Liidu teenistujate lastele.

Vanglaõppe haridustoetus summas 0,97 mln eurot on kavandatud kinnipeetavate üldhariduse omandamiseks, sh tagatakse vahistatud ja täiendavate julgeolekuabinõude raames lukustatud kambris viibivate õpilaste individuaalne õpe nii põhikooli riikliku õppekava kui ka lihtsustatud õppekava järgi. Õpet korraldavad Tallinna linn, Kohtla- Järve linn ja Tartu linn.

Riigi üldhariduskoolidele tagatakse koolipidamise kulud 68,1 mln eurot (sh tagatakse haiglaõppe võimalus). 2023/2024 õppeaastast käib õppetöö 49 riigi üldhariduskoolis (sh SA Euroopa Kool). Riik võttis üle alates 01.09.2023 Sillamäe Gümnaasiumi, Sillamäe Eesti Põhikooli, Lüganuse kooli, Kiviõli Vene Kooli ja Kiviõli I Keskkooli, samuti 1. juulist 2023 Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskuse. Õppetegevust alustavad 5 uut riigigümnaasiumi: Narva Eesti Riigigümnaasium, Narva Gümnaasium, Tallinnas Pelgulinna Riigigümnaasium, Tõnismäe Riigigümnaasium ja Mustamäe Riigigümnaasium. Ümber korraldati Narva Vanalinna Riigikool ja Narva Eesti Gümnaasium. 2024/25 õppeaastal alustab õppetegevust riigigümnaasium Raes ja tänase teadmise põhjal võetakse kohalike omavalitsustelt üle kaks täiskasvanute gümnaasiumi. Kokku tegutseb 2024/25 õppeaastal 52 riigi üldhariduskooli.

Lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse §-des 42 ja 82 munitsipaalkoolile sätestatud alustest ja tingimustest, nähakse põhikoolile ja gümnaasiumile igal aastal riigieelarves ette sihtotstarbelised toetused erakooli õpetajate, direktorite ja õppealajuhatajate tööjõukulude ja täienduskoolituse, õppekirjanduse, õpilaskodu kohtade ning statsionaarses õppes põhi- ja keskkaridust omandavatele õpilastele koolilõuna toetuseks. Õpilaste eest, kes saavad tõhustatud tuge või erituge, määratakse iga-aastase riigieelarve seadusega toetus kooli tegevuskulude katmiseks. Eelnevas on kavandatud 54,9 mln eurot.

Täpne toetuste jaotus selgub EHIS-e andmete põhjal 10.11.2023.

Kutsekoolide ning kutseõpet korraldavate rakenduskõrgkoolide tööjõu- ja majandamiskulud koos õpetajate, koolijuhtide jt töötajate töötasude, tulemusrahastamise ning õpilaste sotsiaaltoetustega on kokku kavandatud 100,2 mln eurot, sellest planeeritavad õpetajate tööjõukulud 55 mln eurot. Selles summas ei kajastu hetkel 2024. aastaks õpetajate palgatõusu vahendid, see jaotus üld- ja kutsehariduse õpetajate vahel tehakse novembris 2023.

Rahastatakse ca 22 500 kutseõppe koolituskohta. 2023. aastast rakendati esmakordselt kutseõppeasutuste tulemusrahastamist, mille peamine eesmärk on motiveerida koole õppe-kasvatustöös pidevale arendustegevusele ning suunata koole täitma riigi strateegilisi eesmärke. Täpsem jaotus tegevuskulude ning sotsiaaltoetuste vahel selgub tegelike EHIS õpilaste arvude alusel seisuga 10.11.2023.

Kutseõppe õpilaste õppetoetuste, sõidusoodustuste ja koolitoidu toetuse eesmärk on tagada kutseõppe kättesaadavus ning vähendada õpingute katkestamist majanduslikel põhjustel. Kulud kokku ligikaudu 9 mln eurot, mis on 2023. a tasemel. Tegevuse raames võimaldatakse õppijatele õppe edukuse alusel makstavaid õppetoetusi, õpinguid takistavate asjaolude korral eritoetusi ning kompenseeritakse sõit kodu ja kooli vahel juhul kui õppijatel puudub võimalus kasutada tasuta ühistransporti. Samuti toetatakse keskkariduseta õpilaste koolilõuna kulude katmist ja Meresõiduohutuse seadusega reguleeritud esmaõppe õppekavadel

õppijate toitlustuse ja vormiriietusega seotud kulud. Arvestuslik õpilaste arv, kes saavad õppetoetusi, on 8800. Koolitoidu toetust saab ca 12 400 õpilast. Meresõiduohutuse seaduse alusel rahastatakse ca 230 õpilase toitlustamist ning vormiriietuse ostmist.

Kutsekoolide omatulud 6 mln eurot on seotud praktilise õppega, mis kasutatakse kutseõppeasutuste õppeprotsessi arendamiseks ja tasuliste teenustega seotud kuludeks. Lisaks suunatakse laekuv tulu õppevaldkonna eripära arvestades tagasi õppetootmise jätkusuutlikkuse tagamiseks.

1,4 mln eurot on kutseõppeasutuste investeeringud erinevatest rahastamisallikatest õppekeskkonna (nt õppelaborite inventar, õppetööks vajalikud masinad ja seadmed) kaasajastamiseks.

Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskuse tegevusvaldkonnaks on kutserehabilitatsiooni teenuse arendamine, läbi uuenduslike sotsiaal- ja tööturualaste teenuste meetodikate väljatöötamise ja katsetamise, ning kutserehabilitatsiooni teenusega seotud nõustamine ja koolitamine Eestis, tagades ja saavutades seeläbi erivajadusega inimeste aktiivsema ühiskonnas osalemise ja võimalikult kõrge tööga hõivatuse. Kulud kokku 3,56 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Juurdepääsu tagamine kõrgharidusele

Programmi tegevuse eesmärk: Tagada igale motiveeritud ja võimekale üliõpilaskandidaadile ligipääs kvaliteetsele, paindlikule ja mitmekesiste valikutega ning tööturu arenguvajadusi arvestavale kõrgharidusõppele.

Tegevuse raames toetatakse kvaliteetse kõrgharidusõppe läbiviimist ülikoolides ja rakenduskõrgkoolides, kindlustatakse eestikeelse kõrgharidusõppe jätkusuutlikkus, tagatakse õppija toimetulekule ja õppe tulemuslikkusele suunatud toetused ja teenused, juurutatakse õppijakeskset õpikäsitust, tagatakse õppejõudude järelkasv, toetades nende arengut, enesetäiendamise võimalusi ning tagades neile konkurentsivõimeline töötasu.

Programmi tegevuse eelarve kulud on 274,7 mln eurot. Kasv seotud kõrghariduse tegevustoetuse ja vajaduspõhiste õppetoetuste kasvuga seoses.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuste elluviimiseks on eraldatud lisaraha 35,5 mln eurot (sh 30,3 mln tegevustoetuseks ning 5,2 mln vajaduspõhisteks õppetoetusteks). Kõrghariduse tegevustoetus avalik-õiguslikele ülikoolidele ja rakenduskõrgkoolidele on 232,3 mln eurot, kasv 30,3 mln eurot ehk +15%. Lisavahendite toel võimaldatakse senisest suuremas mahus õpet IKT, tehnika, tootmise, ehituse, tervishoiu ning haridusteaduste valdkondades, tagatakse akadeemilistele töötajatele konkurentsivõimeline töötasu ning suurendatakse meditsiiniõdede vastuvõttu.

Rakenduskõrgkoolide omatuludest planeeritakse 1,2 mln eurot õppeprotsesside arendamiseks ja tasuliste teenustega (nt täienduskoolitus, ühiselamute ja muude ruumide välja rentimine) seotud kulude katteks. 0,1 mln euro ulatuses kavandatakse kulud laekumiste arvelt Kultuurkapitalilt ning KOV-delt.

Ülikoolide raamatukogusid toetatakse 1,9 mln euroga.

SA Tartu Ülikooli Kliinikumi arstiõppe kliinilise õppe läbiviimist toetatakse 0,8 mln euroga.

Õpetajakoolituse ja koolipsühholoogide kutseasta tegevusi Tartu Ülikoolis ja Tallinna Ülikoolis toetatakse 0,4 mln euroga.

1,4 mln eurot eraldatakse kõrgharidusõppe läbiviimiseks ja kvaliteedi tugevdamiseks regionaalsetes kolledžites.

Doktoriõppe tulemustasud on 3,1 mln eurot.

Akadeemilise järelkasvu ning kõrgelt kvalifitseeritud spetsialistide tagamiseks toetatakse doktoriõppe efektiivsuse kasvu. 2022. a doktoriõppesse astunutest pakutakse nooremteaduri ametikohta kuni 300-le üliõpilasele, varem alustanutele jätkatakse doktoranditoetuse maksmist nende nominaalse õppeaja lõpuni. Doktoranditoetuseks ning nooremteaduri tööjõukuludeks on kokku 11,7 mln eurot (kasv 0,8 mln) ning doktoranditoetuselt makstavaks sotsiaalmaksu kuluks on kavandatud 2,6 mln eurot (vähenemine 0,8 mln). Doktoriõppe reformi tulemusena asetleidva üleminekuga doktorandist nooremteaduriks kaasnevaid täiendavaid kulusid rahastatakse teadussüsteemi programmist.

Üliõpilaste sotsiaaltoetusteks on 17,6 mln eurot, sellest vajaduspõhisteks õppetootusteks ja vajaduspõhisteks eritoetusteks on kokku 14,9 mln eurot, toetuse saajaid on ligikaudu 6000 üliõpilast igal semestril. Toetused suuruses 150-440 eurot kuus toetavad neid üliõpilasi, kes on majanduslikult ebasoodsamas olukorras. Vajaduspõhiste õppetootuste määrasid suurendati alates 2023 septembrist 2 korda ning need on nüüd senise 75, 135 ning 220 euro alusel vastavalt 150, 270 ning 440 eurot tudengi kohta õppekuus. Selleks eraldati lisavahendeid 5,2 mln eurot.

Sihtotstarbeliste stipendiumidega 0,3 mln eurot toetatakse erivajadustega üliõpilaste ja asendushooldusel viibinud või eestkostja peres elanud üliõpilaste ligipääsu kõrgharidusõppele. Puude liigist ja raskusastmest lähtuvat 60-510 euro suurust igakuist stipendiumit saab ligikaudu 350 üliõpilast aastas. Parema õppeedukusega üliõpilastel on võimalik saada tulemusstipendiumi, milleks on planeeritud 2,4 mln eurot. 100 euro suurust stipendiumi saab u 2500 üliõpilast aastas.

Rakenduskõrgkoolide arvestuslikeks amortisatsioonikuludeks on planeeritud 2,4 mln eurot (vähenemine 0,2 mln).

Programmi tegevuse nimetus: Täiskasvanuhariduse arendamine ja õppimisvõimaluste loomine

Programmi tegevuse eesmärk: Paranenud on täiskasvanute ligipääs õppija huvidest ja võimetest lähtuval, tema arengut toetavale ja tööturu vajadustega arvestavale kvaliteetsele mitteformaalsele õppele. Koostöövormid on parandanud täiskasvanute teadlikkust elukestvast õppest ja õppimisvõimalustest.

Tegevuste kirjeldus

Kvalifikatsiooni tõstmiseks ja võtmepädevuste arendamiseks pakutakse täiendus- ja ümberõppevõimalusi (koolituste rahastamise otsused lähtuvad OSKA soovitustest) ning arendatakse mitteformaalõppe kvaliteeti. Toimuvad tegevused haridustee katkestanud täiskasvanute tagasitoomiseks formaalharidusse ning arendatakse VÕTA süsteemi. Toetatakse täiskasvanuhariduse osapoolte võrgustikutööd ja täiskasvanute teadlikkuse tõstmist elukestvast õppest ning õppimisvõimalustest.

Tegevuste elluviimise kuludeks on kokku kavandatud erinevatest rahastamisallikatest 19,2 mln eurot.

Kasv 3 mln eurot, millest enamus suunatakse Eesti-Šveitsi koostööprogrammi raames korraldatava haridus- ja tervishoiutöötajate täiendusõppesse.

0,4 mln eurot suurenevad kutseõppeasutuste ja rakenduskõrgkoolide tasuliste täiskasvanute täienduskoolituste kulud. Tegevuse eesmärk on pakkuda täiskasvanutele täiendus- ja ümberõpet vastavalt tööturu vajadustele.

Programmi tegevuse nimetus: Hariduse rahvusvahelise konkurentsivõime edendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Eestis antav haridus on rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline.

Tegevuse raames panustatakse hariduse rahvusvahelistumisse, sh tegeletakse rahvusvahelise haridusturundusega, arendatakse kutsehariduses ja kõrghariduses rahvusvahelist koostööd, toetatakse kõrghariduse rahvusvahelise atraktiivsuse suurendamist, pakutakse õpirände soodustamiseks stipendiumiprogramme ning korraldatakse välisriigi hariduskvalifikatsioonide hindamine, haridusalase teabe andmine ja välisriikide kutsequalifikatsioonide tunnustamise tugiteenus (ENIC/NARIC keskus).

Programmi tegevuse kulude eelarve on 40,5 mln eurot. Harno eelarvesse planeeritud Erasmus+ toetuste maht suureneb 3,9 mln eurot. Rakenduskõrgkoolide ja kutseõppeasutuste planeeritud muud otselaekuvad välistoetused suurenevad kokku 1,2 mln võrra. Vähenevad Norra ja Euroopa majanduspiirkonna programmi ning erinevate rahvusvaheliste projektide kaudu rahastatud kõrgkoolidevahelise koostöö arendamine 0,8 mln eurot.

Tegevuste kirjeldus

Erasmus+ kaudu läbiviidavad tegevused summas 34,8 mln eurot panustavad kõrghariduse, kutsehariduse ja noorte valdkonda. Suurendatakse Eesti kõrgkoolide rahvusvahelist atraktiivsust ning toetatakse Eesti üliõpilaste ja õppejõudude õpirännet. Noorte valdkonnas toetatakse Erasmus+ programmi kaudu noorte omaalgatusi, sotsiaalseid algatusprojekte ning kogukonda kaasavat sotsiaalset ettevõtlust.

1,7 mln euroga tagatakse välisriigi kõrgharidust tõendavate ja kõrgharidusele juurdepääsu võimaldavate kvalifikatsioonide (akadeemilised kraadid, diplomid, tunnistused jt) hindamine, kvalifikatsioonidele vastavuse määramine Eesti haridussüsteemis ning tunnustamiseks ettepanekute tegemine. Lisaks tagatakse erinevate riigisiseste ja rahvusvaheliste Eesti üliõpilaste ja õppejõudude õpirännet toetavate instrumentide kättesaadavus nt riikidevaheliste lepingute stipendiumid, Noore õpetlase toetusmeede koostöös erasektoriga, Kristjan Jaagu stipendium, Nordplus kõrgharidusprogramm jt.

Erinevate rahvusvaheliste projektide kaudu toetatakse 4 mln euroga õpirännet jt arendusprojekte kutseõppeasutustes ning rakenduskõrgkoolides.

Programmi tegevuse nimetus: Õppekava ja koolikorralduse arendustegevused

Programmi tegevuse eesmärk: Õppekavade arendamisel ja rakendamisel lähtutakse nüüdisaegse õpikäsituse põhimõtetest ning toetatakse nutika õppevara ja meetoodika kasutamist õppes. Üldhariduskoolide ja kutseõppeasutuste digitaristu toetab õppimist ja õpetamist, hariduse valdkonna infosüsteemid on koosvõimelised ja vastavad kasutajate vajadustele.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse raames arendatakse üld- ja kutsehariduse riiklikke õppekavasid, kutsehariduse õppekavu, õpitulemuste välishindamise elektroonseid vahendeid ja õppevara (sh digiõppevara, hindamisvahendid). Samuti kaardistatakse õppevara loomise ja kohandamise vajadus, tehakse õppevara laialdaselt kättesaadavaks ja toetatakse keskselt tellitud õppevara kasutuselevõttu.

Õppekavade rakendamisel ja arendustöös toetatakse koole vajaduspõhise nõustamisega, korraldatakse võrgustikutööd parimate praktikate vahetamiseks ning soodustatakse huvipoolte (näiteks ülikoolid, aineliidud, tööandjad jt) kaasamist õppe kaasajastamisel.

Õppe kvaliteedi tagamiseks arendatakse õppeasutuste sisehindamist, viiakse läbi õpitulemuste välishindamist ja rahulolu-uuringuid. Luuakse ja edendatakse nüüdisaegse õpikäsituse rakendamist toetavaid koostöövorme ning toetatakse andekate õpilaste arengut.

Viakse läbi Eesti kutse- ja kõrghariduse kvaliteedi hindamist. Viiakse ellu haridus- ja noortevaldkonna koostöövõimeliste infosüsteemide arendus- ja juurutustöid ning toetatakse koolide digitaristut.

Tegevuste elluviimiseks on kokku kavandatud kulusid 28,9 mln eurot, investeeringuid on kavandatud 1,9 mln euro ulatuses.

Riiklike õppekavade arendamiseks ja rakendamiseks on kavandatud kokku 1,8 mln eurot. Toetatakse põhikooli ja gümnaasiumi riiklike õppekavade rakendamist sh õpetajate koostöövõrgustike tegevust. Toetatakse õppekavaalast teavitust erinevatele sihtgruppidele sh õppekava üldosa põhimõtete ja ainevaldkondade kavade sidustamist ning õpilaste keskkonna- ja säästva arengu alase hariduse edendamist GLOBE (Global Learning and Observations to Benefit Environment) ja BSP (the Baltic Sea Project) programmi, sh õpilasürituste ja ainekomisjonide tööde toetamist.

Kutsehariduse õppekavade arendamiseks ning rakendamiseks on planeeritud 0,1 mln eurot.

Õpitulemuste ja õppeasutuste välis- ja sisehindamiseks ning nõustamiseks on 1,6 mln eurot. Toetatakse testide arendustöid, tegevusnäitajate ja kvalitatiivsete hinnangute rakendamist koolide järelevalves ja nõustamisel, rahuloluhindamist koolides, järelevalve ümberkujundamist ning PISA (Programme for International Student Assessment) testi läbiviimist, sh analüüse ja teavitustöid ja rahvusvahelise inglise keele C1-taseme eksami korraldamisest kaks korda aastas.

Õpikäsituse rakendamist toetavate koostöövormide arendamiseks on 0,5 mln eurot, sh väärtusprogrammi toetamiseks 0,1 mln eurot, mille fookuses on lasteaia, põhikooli ja gümnaasiumi riiklikes õppekavades väärtuskasvatuse toetamine haridusasutuse, kooli/lasteaia pidaja ja lapsevanemate koostöös ning avalikkusele suunatud väärtusarendus.

Koolis toimuv kiusamine võib olla üheks peamiseks põhjuseks, miks laps ei tunne ennast koolis turvaliselt ning mille tõttu on ohustatud tema vaimne tervis. Koolikiusamise ennetamise ja vähendamise programmide toetamiseks ja koolituste läbiviimiseks on kavandatud 0,85 mln eurot. Summa eraldatakse erinevatele kiusuennetusprogrammide operaatoritele strateegilise partnerluse raames. Haridus- ja Teadusministeeriumi toetussumma sisaldab nii Eesti Õpilasesinduste Liidu, MTÜ Lastekaitse Liidu, MTÜ Vaikuseminutid, MTÜ Noorteühing Tugiõpilaste Oma Ring Eestis, SA Kiusamisvaba Kool, MTÜ Seksuaaltervise Labori, Tartu Ülikooli eetikakeskusele suunatud toetuseid ning Harno sekkumisprogrammide finantseerimist.

Andekate õpilaste arengut toetatakse 1,3 mln euroga üleriigiliste aineolümpiaadide ja konkursside korraldamiseks ning võistkondade lähetamiseks rahvusvahelistele olümpiaadidele.

0,5 mln eurot eraldatakse kõrgharidusõppe kvaliteedi tagamiseks korraldatavateks kõrgkoolide välishindamiseks ning rahvusvahelise kvaliteedikultuuri edendamiseks.

Hariduse valdkonna infotehnoloogiliste tegevuste ja taristu (sh nt õppeinfosüsteem Tahvel, EHS 2 jt) arendamiseks on kokku kavandatud 2024. aastal 3,18 mln eurot, millest 1,42 mln on investeeringud ja 0,09 mln eurot on omatuludega seotud kulud.

Tegevus sisaldab Haridus- ja Teadusministeeriumile planeeritud haldus- ja juhtimiskulusid summas 11,2 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Võrdsete võimaluste tagamine hariduses

Programmi tegevuse eesmärk: Õppekorralduses arvestatakse õpilaste individuaalseid arenguvajadusi.

Tegevuste kirjeldus

Võrdsete võimaluste tagamiseks alus- ja põhihariduses jätkatakse kaasava hariduse põhimõtete rakendamist, sh tagatakse õppenõustamise teenuste kättesaadavus; toetatakse muukeelseid õpilasi eesti keele omandamisel ja nõrgema sotsiaalmajandusliku taustaga piirkondade koole, toetatakse hariduslikku lõimumist.

Tegevuste elluviimiseks on kokku kavandatud kulud 77,4 mln eurot, sh 7,4 mln euro ulatuses välisvahendid.

Eestikeelsele haridusele ülemineku tegevustele suunatakse täiendavalt 27 miljonit eurot. 2024. a on tegevuste elluviimiseks kokku 71,9 miljonit eurot, sh välisvahendid 3 miljonit eurot.

Alates 2023/2024 õppeaastast rakendub eestikeelsele haridusele üleminekut toetav pedagoogide koolitus- ja motivatsiooniprogramm, mille eesmärgiks on tagada keele- ja kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate järelkasv ja katta keelenõuet mittetäitvate õpetajate asendusvajadus.

8,6 mln eurot suunatakse ülikoolides õpetajakoolituse ja kasvatusteaduste ning tugispetsialistide õppekavadel õppekohtade arvu suurendamisele. Täiendavate üliõpilaste vastuvõtmisel on prioriteetideks eesti keele õpetaja, sh eesti keel teise keelena, loodus- ja täppisteaduste õpetaja, sh matemaatika, ning klassiõpetaja erialad. Ülikoolidele eraldatakse vahendid kogu õppeajaks (3 aastat BA ja 2 aastat MA, integreeritud õp 3+2 aastat).

Õppetöö raames pakutakse ülikoolide poolt õpetajakoolituse tudengitele täiendavalt eesti keele oskuse taseme tõstmist toetavaid meetmeid. milleks on kavandatud 0,6 mln eurot.

Ida-Virumaal tegutsevate koolieelsete lasteasutuste, üldhariduskoolide ja kutseõppeasutuste nõuetekohase eesti keele oskusega õpetajate, juhtide ja tugispetsialistide palgalisa koefitsiendi (1,3 lastead, 1,5 kool ja tugispetsialistid) kehtestamiseks on kavandatud 15,2 mln eurot.

Õpetajakoolituse või tugispetsialistide koolituse õppekaval õppivatele üliõpilastele ning muude õppekavade õppekavadel õppivatele üliõpilastele, kes õpivad õpetajaks või tugispetsialistiks (logopeed, eripedagoog, sotsiaalpedagoog või koolipsühholoog), nähakse ette sihtstipendium, milleks on eelarves 4,6 mln eurot. Stipendiumi eesmärk on tuua õpetajakoolitusse ning tugispetsialistide koolitusse enam üliõpilasi ning väärtustada õpetajakutse omandamist. Stipendiumisaajate osakaal on lähtuvalt valdkonna prioriteetsusest ja senistest sisseastumiskonkurssidest õppekavati diferentseeritud.

Keeleõppetoetuste süsteemi korrastamisega ühendatakse olemasolevad toetusliigid, et haridusasutuste pidajatel oleks võimalik taotleda toetusi ühtsetel alustel. Motiveerivad vajaduspõhiselt taotletavad õpilaspõhised toetused annavad haridusasutusele võimekuse pakkuda täiendavat/lisanduvat eesti keele õpet muu emakeelega õpilastele ja võimaldavad neil seeläbi kiiremini integreeruda eestikeelsesse haridussüsteemi. Õpilasepõhised toetused sõltuvad eestikeelse õppe mahtudest: >40%, >60%, keelekümbelprogrammi õpilaste toetus, lisaks eesti koolides õppivate muu emakeelega õpilaste toetus, alushariduse muu emakeelega laste rühmatoetus ja 1.-ja 4.klasside üleminekutoetus, uussisserändaja (sh Ukraina õpilaste) toetus. Toetuses eraldatakse täiendava eesti keele õppe pakkumiseks vajalike õpetajate tööjõukulude katteks. Keeleõppetoetusteks on kavandatud 15,9 mln eurot;

Toetatakse Ida-Virumaa omavalitsusi, kus on vaja õpilaste arvu muutusest tulenevalt korrastada koolivõrku ja samaaegselt nüüdisajastada taristut (kokkuvõttes kulud vähenevad läbi efektiivsete uute hoonete). Välisvahendite arvelt elluviidavat tegevust rahastatakse täiendavalt 3 mln eurot, et toetada kohalikke

omavalitsusi planeerimis- ja projekteerimisetappides ning võimaldada sporditaristu rekonstrueerimist/ehitamist koos koolihoonetega.

0,3 mln on kavandatud temaatilise (õppekeel ja keeleõpe) järelevalvega jätkamisele nii koolieelsetes lasteasutustes, üldhariduskoolides kui ka kutseõppeasutustes ja järelevalve mahu suurendamisele ning järelevalvesüsteemi väljatöötamisele. Tegevusi viiakse ellu koostöös Keeleametiga.

Alushariduses eestikeelse õppe-kasvatustegevuse läbiviimise toetamiseks on kavandatud 36 000 eurot lasteaedade (arvestatud 30 lasteaiaaastas) meeskonnakoolituste korraldamiseks ning 0,2 mln eurot pilootprojekti „Professionaalne eestikeelne õpetaja lasteaiaaastas“ tulemustele tugineva alushariduse õppematerjalide e-käsiraamatu loomiseks.

Valdkondlikud (lõimitud aine- ja keeleõppe) koolitused 0,4 mln eurot. Kasusaavate haridustöötajate hulk on ca 2000 õpetajat, kellel on võimalik parandada oma mitmekultuurilises klassiruumis või rühmas töötamise teadmiseid ja oskuseid. Lisaks pakub Haridus- ja Noorteameti nõustajate võrgustik keeleõppe valdkondlikku tuge kõigile haridustasemetele.

Rajaleidja keskuste (kokku 16 keskust) kaudu õppenõustamisteenuse osutamiseks eelkooliealistele lastele ning üldharidus- ja kutseõppeasutustes õppijatele eraldatakse 5 mln eurot, millest 4,4 mln on SF 2021+ vahenditest, riigieelarvelistest vahenditest 0,6 mln eurot. Õppenõustamise teenust saanud laste ja õppijate arv on aastas 8000, nõustatud täiskasvanute arv on 18 000, koolivälise nõustamismeeskonna haridussoovituste arv aastas on 5000.

Lasteaiaõpetajate täiendkoolituseks eraldatakse 0,4 mln eurot omavalitsusliitudele ja 4 suuremale linnale: Tallinn, Tartu, Narva, Pärnu.

Tegevuse eesmärkidesse panustab lisaks omavalitsustele lasteaiaõpetaja palgatoetuseks eraldatud 16 mln eurot, mida on võimalik kasutada ka tugiteenuste kättesaadavuse tagamiseks ja tugispetsialistide töötasuks lasteaedades. Toetus KOVidele on kavandatud riigieelarves Vabariigi Valitsuse all ja ei sisaldu seetõttu käesolevas programmis.

Programmi tegevuse nimetus: Õpetajate ja haridusasutuste juhtide arengu toetamine

Programmi tegevuse eesmärk: Tagatakse kvalifitseeritud õpetajate, haridusasutuste juhtide ja tugispetsialistide järelkasv ning paindlikud võimalused ametisse asumisel.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse raames arendatakse õpetajate taseme- ja täiendusõppe süsteemi ja meetmeid haridusasutuste juhtide hindamiseks ning professionaalse arendamise toetamiseks. Toetatakse tegevusi õpetaja, haridusasutuse juhi ja tugispetsialisti ameti atraktiivsuse suurendamiseks ja väärtustamiseks. Tegevused toetavad noortevaldkonna töötajate esma- ja täiendõpet ja järelkasvu.

Tegevuste elluviimiseks on kokku kavandatud 6,3 mln eurot.

Igal aastal toimub õpetajate ja teiste haridustöötajate tunnustusüritusena aasta Õpetaja Gala. Haridustöötajate töö väärtustamiseks ning väljapaistvate tööalaste saavutuste eest tunnustamiseks määratakse riiklikke hariduspreemiaid kokku 0,2 mln eurot.

Esimest korda tööle asuvad õpetajad ja tugispetsialistid saavad lähtetoetust kokku 3,7 mln eurot. 2022. aastal said lähtetoetust 154 taotlejat (nendest 114 õpetajat ja 40 tugispetsialisti).

Haridus- ja noortevaldkonna töötajate täiendusõppesüsteemi arendamiseks, professionaalse arengu toetamiseks ning ameti atraktiivsuse suurendamiseks ning järelkasvu tagamiseks on kavandatud välisabist kokku 2,4 mln eurot. Valdkonna töötajate ameti populariseerimise ja nähtavuse suurendamiseks viiakse läbi tegevusi vastavalt loodavale haridus- ja noortevaldkonna professionaalide väärtustamise ja atraktiivsuse kasvu kontseptsioonile. Kvalifitseeritud töötajaskonna tagamiseks korraldatakse täiendusõpet ning koostöös Tartu Ülikooli ja Tallinna Ülikooliga käivitatakse Õpetajate Akadeemia, mille raames töötatakse välja paindlikud õpiteed ametisse sisenemiseks ning kvalifikatsiooni saamiseks. Toetatakse õpetaja karjäärimudelite kasutuselevõttu, sh tutvustatakse karjääriülese toetamise meetmeid, kaasaegset töö- ja palgakorralduse põhimõtteid. Asutuste juhtimiskvaliteedi tõstmiseks viiakse läbi täiendusõpet ning toetatakse haridusasutuse juhi karjäärimudeli ja kompetentsimudel kasutuselevõttu, sh pakutakse pidajatele tuge juhtide värbamisel, töö tagasisidestamisel ja hindamisel ning juhtide professionaalse arengu toetamisel.

0,2 mln on planeeritud õpetajakoolituse stipendiumideks enne 2023/2024. õppeaastal sisseastunutele. Eesmärk on väärtustada õpetajaks õppimist ning suurendada õpetajakoolituse erialadele kandideerijate ja õpetajakutse omandajate arvu.

Programmi tegevuse nimetus: Kutsesüsteemi arendamine ja oskuste prognoosisüsteem (OSKA)

Programmi tegevuse eesmärk: Kutsesüsteemi kaudu on haridussüsteem ja tööturg paremini seostatud.

Tegevuste kirjeldus

Tegevusega tagatakse kutsesüsteemi toimimine ning arendatakse ja rakendatakse tööjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteemi OSKA.

Tegevuste elluviimiseks on kokku kuludeks kavandatud 4,3 mln eurot, millest suunatakse 2,9 mln eurot tööjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteemile OSKA ning 1,4 mln eurot on kavandatud kutsesüsteemi reformi ettevalmistamiseks, et toetada haridus- ja töömaailma süsteemset ja paindlikku sidustamist. Eelarve suurenemine 1 mln eurot on seotud kutsesüsteemi reformi uute tegevuste alustamisega.

Programmi tegevuse nimetus: Õppe seostamine tööturu vajadustega

Programmi tegevuse eesmärk: Viia õppimisvõimalused suuremasse vastavusse tööturu arenguvajadustega.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse abil pööratakse tähelepanu tootmise, tehnika, tehnoloogia ja IT-valdkonna arenguks vajalike teadmiste ja oskuste arendamisele. Lisaks viiakse läbi uuringuid kutse- ja kõrghariduse lõpetajate edukusest tööelus ning rakendatakse taaste- ja vastupidavusrahastu toel rohe- ja digipööret toetavate tegevuste elluviimist.

Tegevuste elluviimiseks on kokku kavandatud 33 mln eurot. Kasv 7,5 mln on seotud välisvahendite kasvuga.

IT Akadeemia ning IT hariduse ja digioskuste arendamise kaudu suurendatakse kutse- ja kõrgharidusõppe seoseid tööturuga, tagatakse IKT õpetamise ja lõpetajate IT-alaste oskuste areng, tegevusi toetatakse 2,3 mln euroga. Lisaks toetatakse 2,7 mln euroga kõrghariduse IKT õppekavade arendamist Tartu Ülikoolis ja Tallinna Tehnikaülikoolis. Selle raames suurendatakse informaatika ja infotehnoloogia õppekavagruppide

vastuvõttu keskmiselt 10% aastas. Õppurite õpivalikute suunamiseks käivitatakse Inseneriakadeemia tegevus, mida toetatakse 4 mln euroga.

Praktika ja töökohapõhise õppe kvaliteedi tagamist, töökohapõhise õppe koolituskohtade loomist ning praktilise õppe arendamist kutse- ja kõrgkoolides toetatakse 4,2 mln euroga. Töökohapõhine õpe on tasemeõpe, kus vähemalt 2/3 õppes toimub ettevõttes (kõrghariduses 1/2 õppes). Tegevusi viiakse ellu koostöös Eesti Tööandjate Keskliidu ning kutse- ja kõrgkoolidega. Tegevuse raames luuakse koostöös ettevõtetega täiendavaid töökohapõhise õppe koolituskohti, toetatakse koole ja ettevõtteid töökohapõhise õppe pakkumisel, töötatakse välja juhendmaterjale, piloteeritakse erinevaid rakendusmudeleid ning populariseeritakse töökohapõhist õpet.

Siseriiklike ja rahvusvaheliste kutsemeistrivõistluste korraldamiseks on kavandatud 0,5 mln eurot. Toetatakse siseriiklike kutsemeistrivõistluste korraldamist kutseõppe kvaliteedi tõstmiseks ja TV-sarja tootmist kutsehariduse populariseerimiseks. Rahvusvahelistel kutsemeistrivõistlustel osalemiseks toetatakse Eesti võistkonna ettevalmistamist ja osalemist WorldSkills võistlustel Prantsusmaal Lyonis septembris 2024, eesmärgiga tõsta kutseõppijate motivatsiooni osaleda siseriiklikel kutsemeistrivõistlustel ning tutvustada rahvusvaheliselt Eesti kutseharidust.

Taaste- ja vastupidavusraha (RRF) kaudu rahastatakse 7 mln euroga rohepöörde elluviimiseks suunatud tegevused. Jätkatakse õppekavade arendamist ja käivitatakse täienduskoolituste ja mikrovalifikatsiooniõppe pakkumine ettevõtete rohepöörde toetamiseks. Fookuses on eelkõige energeetika, transpordi, logistika, ehituse, põllumajanduse, keemia ja metsanduse valdkonnad.

RRF-st rahastatava digipöörde toetavate oskuste arendamiseks suunatakse eelarvesse 3,9 mln eurot, et käivitada tegevused vastavalt tegevuskavadele, mille alusel luuakse kõrgkoolidesse ja kutsekoolidesse IKT moodulid (s.h mikrovalifikatsioonid), viiakse läbi IKT spetsialistide ja infoturbejuhtide täiendkoolitusi ja ümberõpet ning uuendatakse IKT valdkonna kutsestandardid.

Õiglase Ülemineku Fondist (ÕÜF) rahastatakse 4,8 mln euroga Ida-Viru täiendkoolituse ja tasemeõppe õppekavade arendamist teaduse fookusvaldkondades ja valdkondades, mis toetavad avaliku sektori toimepidevust, kohaliku ettevõtluse ning elanike oskuste arendamist kõrg- ja kutsehariduse tasemel.

Programmi tegevuse nimetus: Noorte ettevõtlikkuse ja omaalgatuste toetamine (HOOG)

Programmi tegevuse eesmärk: Noored on loov ja ühiskonda hoogsalt edasiviiv jõud -hariduse, kultuuri, majanduse, keskkonna ja teiste valdkondade nügijad ning eestvedajad.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse raames toimub noorte omaalgatuste ja ühistegevuste toetamine. Toetatakse noorte omaalgatusi ja Euroopa Liidu noorteprogrammide Erasmus+ ja Euroopa Solidaarsuskorpus elluviimist. Lisaks toetatakse innovatsiooni ja nutikate lahenduste loomist noortevaldkonnas. Uuendatakse nutika noorsootöö tegevuskava. Toetatakse nutikate lahenduste arendamist ja elluviimist noortevaldkonnas Eesti Majanduspiirkonna programmi toel.

Tegevuste elluviimiseks on kavandatud 2,6 mln eurot.

Tegevuse tulemusel on noortel rohkem teadmisi, motivatsiooni ja võimalusi, et tegutseda enda ja kogu ühiskonna elu edasiviimise nimel.

Programmi tegevuse nimetus: Noorte kodanikuosaluse toetamine ja õiguste kaitsmine (OSA)

Programmi tegevuse eesmärk: Noorte õiguste kaitsmine riigis on järjepidev ning noorte aktiivne kodanikuosalus toetatud.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse raames võimestatakse noori olema aktiivsed kodanikud. Toetatakse noorteühinguid ja noorte osaluskogusid noorte kaasamisel ning tagatakse parimate kaasamispraktikate koondamine ja levik, arendades seeläbi kohalike omavalitsuste kaasamisvõimekust.

Tegevuste elluviimiseks on kavandatud 0,9 mln eurot.

Tegevuse tulemusel noored osalevad aktiivselt ühiskonnaelu korraldamises.

Programmi tegevuse nimetus: Noorsootöö kättesaadavuse ja kvaliteedi arendamine (ISE)

Programmi tegevuse eesmärk: Kvaliteetne noorsootöö (sh noorte huviharidus) on kättesaadav üle Eesti ning loob kõigile noortele võimalused mitmekülgseks arenguks, eduelamusteks, kogemuste pagasi rikastamiseks ja iseseisvumiseks.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse all toetatakse 4,7 mln euroga noorsootöö, huvihariduse ja -tegevuse korraldajaid tegevuste arendamises, samuti korraldajate võrgustumist ja koostööd. Toetatakse noorsootöö, huvihariduse ja -tegevuse kättesaadavuse parendamist, korraldatakse ja arendatakse riiklikku noorteinfo teenust ning jätkatakse terviklikliku noortevaldkonna seire- ja analüüsisüsteemi arendamisega.

Tegevuse all toetatakse noorte huvihariduse ja -tegevuse mitmekesistamist ja kättesaadavuse parandamist, milleks on ette nähtud 11 mln eurot. Sellest riiklikust toetusest moodustab 10,3 mln eurot kohalikele omavalitsustele eraldatav toetus, mis on kavandatud riigieelarves Vabariigi Valitsuse kulude all ja ei sisaldu programmi eelarves.

Tegevuse tulemusel on kvaliteetne noorsootöö Eestis ühtlaselt kättesaadav.

Programmi tegevuse nimetus: Noortele ühiskonnas võrdsete võimaluste tagamine (KINDLUS)

Programmi tegevuse eesmärk: Noorte üksijäämist ja eemaldumist märgatakse ning ennetatakse kindlustunnet suurendava turvavõrgustiku abil.

Tegevuste kirjeldus

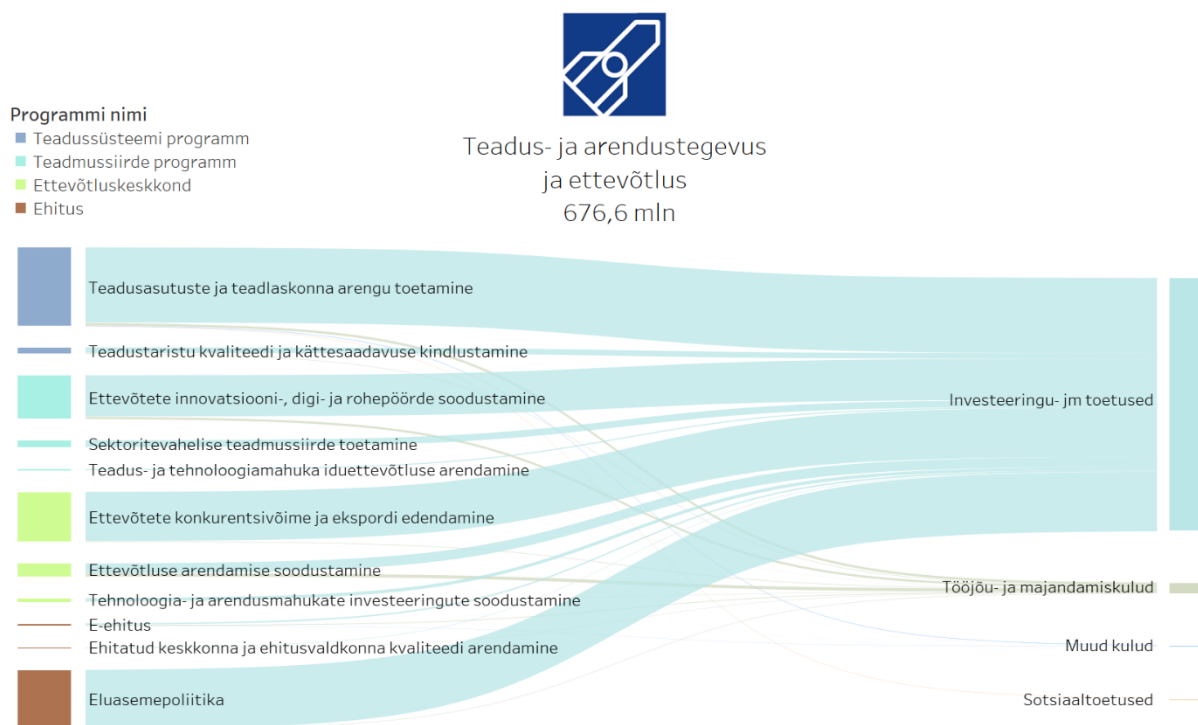
Tegevuse eesmärgiks on noortele võrdsete võimaluste pakkumine, mis tagab noorele võimalused huvihariduses, -tegevuses ja noorsootöös ning selle tulemusel ka ühiskonnas osalemiseks, olenemata pere ja noore majanduslikust sissetulekust, elukohast, erivajadustest, usaldusest või muudest sotsiaalsetest ja demograafilistest tingimustest. Nende tingimuste kehv olukord suurendab tõenäosust noore riskikäitumiseks. Tegevuse raameskeel tagatakse kõikidele noortele võrdsed võimalused oma elukvaliteedi parandamiseks ja soodustatakse riskirühmade sotsiaalset kaasatust ning vähendatakse noorte eemale- ja üksijäämise riski. Toetatakse noorte üleminekuid tööellu ja iseseisvumisel, arendatakse tugisüsteeme noorte eemalejäämise ning õpingutest ja tööturul eemale jäänud noorte toetamiseks.

Tegevuste elluviimiseks on 2024. aasta eelarvesse planeeritud 4,3 mln eurot.

Tegevuse tulemusel on noortel piisavad teadmised ja oskused töellu astumiseks, mille tulemusena väheneb riskioludes noorte eemalejäämine ühiskonna, haridus- ja tööelust.

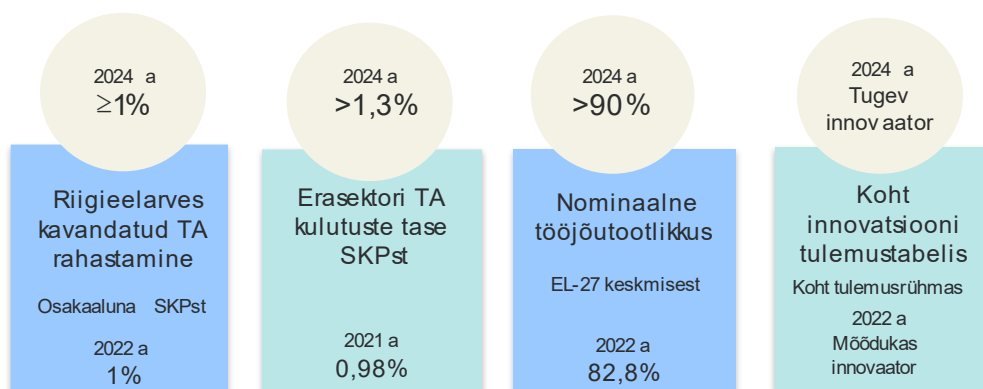
3.8.2.2 Tulemusvaldkond Teadus- ja arendustegevus ja ettevõtlus

Joonis 26. Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus tulemusvaldkond ja selle maht

Teadus- ja arendustegevuse ning ettevõtluse tulemusvaldkonna eesmärk: Eesti teadus, arendustegevus, innovatsioon ja ettevõtlus suurendavad koostöös Eesti ühiskonna heaolu ja majanduse tootlikkust, pakkudes konkurentsivõimelisi ja kestlikke lahendusi Eesti ja maailma arenguvajadustele.

Joonis 27. Teadus- ja arendustegevuse ning ettevõtluse tulemusvaldkonna mõõdikud

Tulemusvaldkonna eesmärgi saavutamiseks on koostatud neli programmi:

Teadussüsteemi programm – peavastutaja Haridus- ja Teadusministeerium;

Teadussiirde programm – vastutajad Haridus- ja Teadusministeerium ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium;

Ettevõtluskeskkonna programm – peavastutaja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium;

Ehituse programm – peavastutaja Kliimaministeerium.

Teadussiirde programmi Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi juhitavat osa ja Ettevõtluskeskkonna osa kirjeldatakse Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala peatüki all.

Tabel 28. Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid	Programm
Teadus- ja arendustegevus ja ettevõtlus	Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035 (TAIE arengukava)	Teadussüsteemi programm 2024-2027
	Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035 (TAIE arengukava)	Teadussiirde programm 2024-2027

Programmdokumendid on kättesaadavad Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehel <https://www.hm.ee/et/tegevused/arengukavad>.

3.8.2.2.1 Tulemusvaldkond Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 29. Tulemusvaldkond Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot⁷

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus	-192 863	-223 971	-233 060	-9 089	4%
Teadussüsteemi programm	-172 833	-186 829	-215 878	-29 049	16%
Teadusasutuste ja teadlaskonna arengu toetamine	-159 862	-167 136	-200 486	-33 350	20%
Teadustaristu kvaliteedi ja kättesaadavuse kindlustamine	-12 971	-19 692	-15 391	4 301	-22%
Teadussiirde programm	-20 030	-37 143	-17 183	19 960	-54%
Sektoritevahelise teadussiirde toetamine	-20 030	-37 143	-17 183	19 960	-54%

3.8.2.2.2 Tulemusvaldkond Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus programmid ja programmi tegevused

Teadussüsteemi programm

Programmi eesmärk: Eesti teadus on kõrgetasemeline, mõjus ja mitmekesine.

⁷ Tabelites 2021. aasta täitmise andmeid ei kuvata, kuna 2022. aastast muutus TAIE programmide ja tegevuste struktuur.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Haridus- ja Teadusministeerium ning SA Eesti Teadusagentuur (ETAG).

Programmi tegevuse nimetus: Teadusasutuste ja teadlaskonna arengu toetamine

Programmi tegevuse eesmärk: Toetada positiivselt evalveeritud teadusasutustes ja kõrgkoolides tehtavat teadus- ja arendustegevust ning teadussüsteemi toimimist toetavaid tegevusi, sh tagada võimalused osalemiseks rahvusvahelises teaduskoostöös.

Tegevuse kulude eelarve on 199,06 mln eurot. TAIE arengukava 2035.a eesmärk on hoida teadus- ja arendustegevuse rahastamise maht riigieelarvest 1% SKP-st tasemel. 2024. aastal suunatakse riigi eelarvestrateegia ja 2024. aasta riigieelarve raames lisanduvatest vahenditest teadusasutuste ja teadlaskonna arendamise toetamiseks 1,9 mln eurot. Tegevusest tagatakse järgmiste instrumentide rahastuse suurenemine: teadusasutuste baasfinantseerimine ja uurimistoetused ning nooremteadurite tööjõukulud. Tegevuse eelarve muutus on seotud ka välisvahendite 2014+ perioodi tegevuste lõppemisega. Välisvahendite eelarve väheneb 2024 aastal 7,7 mln euro võrra. Kõige suuremat mõju välisvahendite osas avaldab SF2014+ perioodi lõppemine, 2023 aastal oli eelarve 13,3 mln. Uus SF2021+ perioodi eelarve suureneb võrreldes 2023 aastaga vaid 5,3 mln võrra, kuna teadus- ja arendustegevusele eraldatud välisvahendite maht väheneb ning kavandatud tegevuste käivitumine võtab oodatust rohkem aega.

Tegevuse kirjeldus

Teadusasutuste baasfinantseerimiseks on 57,3 mln eurot. Baasfinantseerimine on teadus- ja arendustegevuse finantseerimine teadus- ja arendusasutuste strateegiliste arengueesmärkide täitmiseks, sh riigisiseste ja -väliste projektide kaasfinantseerimiseks, uute uurimissuundade avamiseks ning teadustaristusse investeerimiseks. Baasfinantseerimise suurendamine on eelduseks stabiilse akadeemilise karjäärimudeli toimimisele ning tihedama koostöö arendamisele ettevõtete ja teadusasutuste vahel.

Noorteadlaste järelkasvu kindlustamiseks jätkatakse doktorantide ülemineku toetamist nooremteaduri ametikohtadele. Riigieelarvega eraldatakse nooremteadurite töötasu toetuseks ülikoolides ning positiivselt evalveeritud teadus- ja arendusasutustes 13 mln eurot. Nooremteadurit töötasu arvestuse aluseks 2024. aastaks on Rahandusministeeriumi suvises majandusprognoosis prognoositud 2023. aasta keskmine palk, mis on 1828 eurot kuus (bruto). Doktoriope reformimise tulemusena luuakse eeldused teaduspõhise ühiskonna arenguks vajalike teadus- ja arendustöötajate järel- ja juurdekasvuks.

Jätkatakse 2023. a alustatud teadus- ja arendustegevuse sihttoetusega Haridus- ja Teadusministeeriumi hallatavatele rakenduskõrgkoolidele mahus 1,8 mln eurot, et võimaldada kvaliteetseks kõrgharidusõppeks vajalikku teadus- ja arendustegevust.

Uurimistoetused 57,3 mln eurot on positiivselt evalveeritud teadus- ja arendusasutuses töötava isiku või uurimiserühma kõrgetasemeliseks teadus- ja arendustegevuseks, sealhulgas stardi- ja rühmagrandid ning tagasipöörduvate teadlaste toetused Eesti teadussüsteemi lõimumisel. Uurimistoetuste kavandamisel peetakse silmas, et igal aastal väljakuulutatava uurimistaotluste voor oleks vähemalt 10 miljonit eurot.

Tiiptasemel uurimiserühmade interdistsiplinaarse koostöö ja kõrge riski, kuid suure mõjuga teadusuuringute toetamiseks jätkatakse teaduse tippkeskuste tegevuse toetamist. Alates 2024. a toimub see riikliku toetuskeemi kaudu ja selleks on planeeritud 10 mln eurot aastas. Teaduse tippkeskused on Eesti teaduse lipulaevad, mis keskenduvad mitme teadusasutuse tiiptasemel uurimiserühmade koostöös Eesti vajadustest lähtuvate kõrge riski ja suure kasu potentsiaaliga teadusküsimuste lahendamisele.

Ministeeriumi vastutusvaldkondadele vajaliku teadus- ja arendustegevuse toetamise suunatakse 3 mln valdkondliku teadus- ja arendustegevuse vahendeid. Rakendatakse Haridus- ja Teadusministeeriumi valdkondlikke teadus- ja arendustegevuse programme eesti keele, kultuuri ja hariduse suunal, mis toetavad TAIE fookusvaldkonna „Elujõuline Eesti ühiskond, keel ja kultuuriruum“ sihtide täitmist.

Teaduse populariseerimise ja teadushariduse tegevused on suunatud Eesti elanike teadusteadlikkuse kasvatamisele, sh noorte teadus- ja tehnoloogiahuvi tekitamisele ja hoidmisele selleks, et toetada teadusliku mõtteviisi levikut ühiskonnas, et teadusel ja teadlaskonnal oleks innustunud järelkasv ning et teadustegevus ja selle väljundid oleks ühiskonnas laiemalt nähtavad ja kasutatavad. Kaasrahastatakse Teaduskeskus AHHA tegevusi, antakse välja teaduspreemiaid nii tegevteadlastele kui õpilastele ja üliõpilastele. Välisvahendite toel jätkatakse muu hulgas populaarse teadussaate „Rakett 69“ väljaandmist ja viiakse ellu õpilaste teadusfestivali. Kokku on teaduse populariseerimiseks planeeritud eelarvesse 2,6 mln eurot.

Teadussüsteemi toetavate tegevuste raames kaetakse teadussüsteemi haldamise ja arendamise kulusid 6,8 miljoni euro ulatuses sh toetatakse Eesti Teaduste Akadeemia ja Eesti Teadusagentuuri tegevusi, teadussüsteemi koostööpartnereid ning rahastatakse riigi TA asutuste tegevuskulusid.

Edendatakse Eesti teadlaste ja ettevõtjate osalemist rahvusvahelises teadmusringluses, sh teadlasmobiilsust, sh toetatakse osalemist rahvusvahelistes võrgustikes ja EL ühisalgatustes, programmides, partnerlustes, koostöös kolmandate riikidega, Eesti teaduse rahvusvahelist tutvustamist ning turundustegevusi, kokku on selleks planeeritud 2,5 mln eurot.

Tagatakse Eesti riigi kaasahustus EL raamprogrammi „Teaming for Excellence“ rahastuse pälvinud projektidele, mille eesmärk on koos Euroopa juhtivate teadusasutustega arendada välja silmapaistva tasemega uusi tippkeskusi madalama innovatsioonivõimekusega riikides, kokku on selleks planeeritud 9,3 mln eurot. Toetatakse kolme rahastuse saanud projekti: sh jätkatakse „Targa linna tippkeskuse – Finest TWINS“ tegevuste toetamist, sh kohalike omavalitsustega koostöös välja selgitatud probleemidele võimalike lahenduste piloteerimist. Lisanduvad uute projektidena suurandmete põhjal biotööstuses vajalike rakkude disainimisele keskenduv DIGIBIO ja personaalmeditsiini rakenduste arendamisele suunatud TeamPerMed projektid. 2023. aastal olid vahendid planeeritud teadmussiirde programmi, alates 2024. aastast on need suunatud teadussüsteemi programmi, et paremini siduda nende tegevust teaduse tippkeskustega.

Teadlaste järelkasvu tagamiseks ja talentide ligimeelitamiseks eraldatakse toetusi järel doktoritele ja tagasipöörduvatele teadlastele, luuakse stiimuleid ERC granditaotluste ettevalmistamiseks läbi Mobilitas 3.0 programmi, milleks on planeeritud 4,9 mln eurot.

Eesti teadlastele ja innovaatoritele parimate võimaluste pakkumiseks rahvusvaheliseks koostööks on Eesti ühinenud mitmete rahvusvaheliste teaduskoostöö organisatsioonide ja rahvusvaheliste taristutega. Haridus- ja teadusministeeriumi eelarvest tagatakse muu hulgas Eesti liikmelisusest tulenevad kohustused Euroopa Neutronkiirgusallika European Spallation Source (ESS) rajamisel ning ülalpidamiskulude katmisel, Euroopa Kõrgjõudlusega andmetöötuse ühissettevõtte (EuroHPC) ja Euroopa Molekulaarbioloogia Labori (EMBL) tegevustes. Kokku on rahvusvahelise koostöö edendamise tegevusteks eelarvesse planeeritud 9,1 mln eurot.

Jätkatakse Euroopa Majanduspiirkonna välisabist rahastatava „Haridus ja teadus – Balti teaduskoostööprogrammi“ elluviimist teaduskoostöö soodustamiseks Balti ja Põhjala suunal, milleks on planeeritud 1 mln eurot.

Tegevus sisaldab Haridus- ja Teadusministeeriumile planeeritud haldus- ja juhtimiskulusid summas 4,3 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Teadustaristu kvaliteedi ja kättesaadavuse kindlustamine

Programmi tegevuse eesmärk: Kõrgel tasemel teadustöö tegemiseks vajalik ligipääs kvaliteetsele teadustaristule ja taristu teenuste arendamine ja pakkumine.

Tegevuse kirjeldus

Tegevuse kulude eelarve on 15,4 mln eurot, mis väheneb 2023.a. võrreldes 4,4 miljoni võrra, kuna välisvahenditest rahastatud riiklikult olulise tähtsusega teadustaristu investeeringute toetamine lõppeb. 2023. a. töötati välja uus riiklikult olulise tähtsusega teadustaristu toetamise skeem, mille käigus eraldatakse riiklikult olulise tähtsusega teadustaristutele investeeringu- ja tegevustoetus tervikuna ja seeläbi suurendatakse taristute autonoomiat oma arengu suunamisel.

Toetatakse 7,5 mln euroga riikliku tähtsusega teadustaristu investeeringuid ja juurdepääsu riiklikult olulistele rahvusvahelistele teadustaristutele. Nii näiteks on Eesti teadlastel võimalus kasutada maailma tipptasemel teadustaristut ja osaleda maailma juhtivate teadusorganisatsioonide juures toimivas teadustöös, (sealhulgas Euroopa Tuumauuringute Organisatsioonis (CERN), Euroopa Kosmoseagentuuris (ESA), teaduskeskuses European Spallation Source (ESS), rahvusvahelise katsetermotuumareaktori (ITER) juures).

Kindlustatakse 6,8 mln euro ulatuses teadustöö tegemiseks vajalik juurdepääs andmetele ja teadustulemustele, sh andmearhiivide ja -kogude ning teadusraamatukogude tegevuse jätkumine ning juurdepääs olulistele teadusandmebaasidele.

Teadustaristu kvaliteedi ja kättesaadavuse kindlustamiseks eraldatakse IT süsteemide kuludeks 1 mln eurot ning investeeringuteks 0,26 mln eurot (EENet-i tegevuskulud ning investeeringud. EENet pakub haridus-, teadus-, kultuuriasutustele turvalist virtuaalse privaatserveri teenust). Lisaks planeeritakse 52 tuhat eurot omatuludega seotud kulusid.

Teadmussiirde programm

Programmi eesmärk: Eesti areng tugineb teadmuspõhistele ja innovaatilistele lahendustele.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Haridus- ja Teadusministeerium (HTM), Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM), Eesti Teadusagentuur (ETAG), Haridus- ja Noorteamet (Harno), Riigi Infosüsteemi Amet (RIA), Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus (EIS) ja Sihtasutus Tallinna Teaduspark Tehnopol (Tehnopol).

Programmi tegevuse nimetus: Sektoritevahelise teadmussiirde toetamine

Programmi tegevuse eesmärk: Ühiskonna ja majanduse vajadustele vastava teadus- ja arendustegevuse võimekuse kasvatamine.

Tegevuste kirjeldus

Tegevusega luuakse eeldused uute teadmiste ja tehnoloogia liikumiseks akadeemilise sektori ettevõtluse ja avaliku sektori vahel ja toetatakse teadmussiirde protsesside toimumist. Selleks toetatakse teadus- ja

arendusasutuste ja kõrgkoolide institutsionaalse teadmussiirde võimekuse arengut ja koostöötegevusi ettevõtete, avaliku sektori ja teadusasutuste endi vahel.

Kasvatatakse majanduse ja ühiskonna vajadustele vastavate tipptasemel teadmuse ja teadustaristu teenuste kättesaadavust era- ja avalikule sektorile. Selleks toetatakse tippkeskuste koostööd era- ja avaliku sektoriga, tegevuse väljundite, sh teadustulemuste, kättesaadavaks tegemist ja kasutatavust Eesti ühiskonna ja majanduse nõudlusest lähtuvate vajaduste rahuldamiseks, ning teadustaristu väljapoole akadeemiat suunatud teenuste arendamist.

Programmi sektoritevahelise teadmussiirde toetamise tegevuse raames eelisarendatakse TAIE fookusvaldkondades toimuvat teadus- ja arendustegevust riigi, ettevõtete ja teadusasutuste koostöö soodustamiseks ning erinevate majandussektorite ja teadusvaldkondade sidumiseks. Fookusvaldkonnad annavad ühelt poolt panuse Eesti arenguvajaduste lahendamisse ning teisalt võimaldavad paremini ära kasutada Eesti ettevõtluse ja teaduse tugevusi. Nad on kõrge ärilise potentsiaaliga või globaalselt suure mõjuga.

Programmi tegevuse kulude eelarve on 17,2 mln eurot, kulud vähenevad 20 mln euro võrra. Teadmussiirde programmist suunatakse 17,2 mln eurot teadussüsteemi programmi ning välisvahendite eelarve prognoos väheneb tulenevalt perioodi lõppemisest. Programmide vaheline muudatus on vajalik, kuna vahenditest kavandatud rohetehnoloogiate teadmuskeskuse tegevus dubleeriks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kavandatud rakendusuuringute keskuse tegevusi. Teadussüsteemi programmis suunatakse vahendid olemasolevatesse rahastusinstrumentidesse, et hoiduda teadusrahastuse killustamisest. Vahendite toel toetatakse teadus- ja arendustöötajate järel- ja juurdekasvu, eelistades TAIE fookusvaldkondade teekaartides esile toodud valdkondi ning laiendatakse teadus- ja arendustegevuse populariseerimise tegevusi noorte hulgas sh LTT järelkasvu suurendamiseks.

TAIE fookusvaldkondades teadus- ja arendustegevuste toetamise eesmärk on ettevõtete ja ühiskonna vajadustest lähtuva teadus- ja arendustegevuse võimekuse arendamine, sh:

Kasvava teadus- ja arendustegevuse nõudluse katmiseks TAIE fookusvaldkondades alustatakse uute temaatiliste programmidega, milleks on planeeritud eelarvesse 3,6 mln eurot. Neid programme rahastatakse välisvahenditest.

Teadus- ja arendusasutuste ja kõrgkoolide teadmussiirde võimekuse arendamiseks:

Jätkatakse eksperimentaalarenduse grantide (proof of concept) väljaandmist konkurentsipõhise uurimistoetuse tulemusena saavutatud teadustulemuste äripotentsiaali testimiseks ja arenduseks praktiliste rakendusteni (1,7 mln eurot).

Alustatakse õiglase ülemineku tegevuste raames Ida-Virumaa ettevõtlusele vajalike teadusvõimekuste ja teadus- ja arendusteenuste arendamist Ida-Virumaal tegutsevate teadus- ja arendusasutuste ja ülikoolide teadusvõrgustiku konsortsiumi kaudu. Suurendatakse Ida-Virumaal tegutsevate teadus- ja arendustöötajate hulka ja kompetentsi, arendatakse välja ettevõtlusele vajalikke uurimissuundi ning tõstetakse teadus- ja arendustaristu mahtu ja kvaliteeti. Selleks on planeeritud 2024. aastaks 4,8 mln eurot.

Käivitatakse toetuskeem TA-asutuste ning kõrgkoolide teadmussiirde ja ettevõtluskoostöö võimekuste arendamiseks (ASTRA+). Toetatakse ettevõtliku kõrgkooli ja teadusasutuse arendamiseks vajalikke tegevusi, sh pädevuse suurendamist teadmussiirdeprotsesside valdkonnas, tõhusa teadus- ja teadmussiirde juhtimissüsteemi ja -teenuste väljatöötamist, teadmussiirde alaste pädevuste arendamist. Muu hulgas toetatakse spin-off-ettevõtluse ja teadmuse jätkusuutliku turupõhise kommertsialiseerimise mudeli arendamist ning intellektuaalomandi kaitse võimaluste ja võimekuse parandamist, soodustatakse

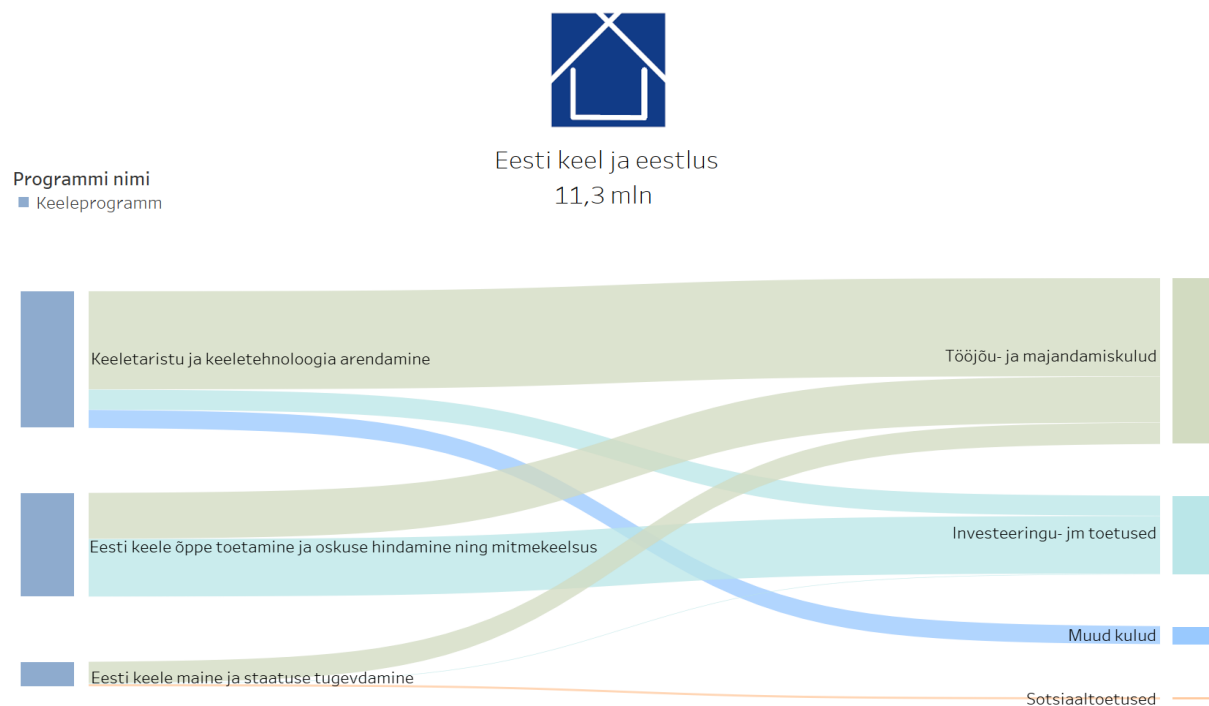
asutustevahelist koostööd teadmussiirde teenuste vahendamisel ja pakkumisel (nt Adapter-tüüpi tegevustes, ühislaborite, testkeskkondade, demoalade jm arendamisel jms). Tegevuste raames on kavandatud nii programmilisi ühistegevusi kui asutusekeskseid toetusi. 2024. aastaks on planeeritud 2,6 mln eurot.

Riigiasutuste teadus- ja arendusalase võimekuse suurendamiseks rahastatakse välisvahenditest valdkondliku teadus- ja arendustegevuse tugevdamise toetusmeetme (RITA+) kaudu interdistsiplinaarseid rakendusuringuid, ministriumite vajadusest lähtuvalt aktuaalseid ning kiiret sekkumist vajavaid rakendusuringuid, toetatakse teadusnõunike ja arendusnõunike palgakulusid ja võrgustikuga seotud tegevusi (koolitused jms). Kokku on eelarvesse planeeritud 1,4 mln eurot.

Jätkatakse teadusasutuste ja ettevõtlussektori vaheliste töötajate liikumist soodustavate meetmete rakendamist (nn sektoritevaheline liikuvus), mille tulemusena liigub senisest enam teadlasi ettevõtlusesse ning paranevad ettevõtete oskused teadustulemusi rakendada ja kohandada. Samuti kasvab teadusasutustes ettevõtluskogemustega teadlaste arv, mis aitab paremini ühiskonna nõudlusele vastavat teadustööd planeerida. Laiendatakse sektoritevahelist liikuvust toetavaid tegevusi ning toetatakse ettevõtluskogemusega inimeste kaasamist õppe- ja teadustegevustesse kõrgkoolides ja teadusasutustes, et rikastada õppe sisu ning suurendada teadustöö potentsiaalset rakendatavust ning kasvatada ettevõtjate teadlikkust teadus- ja arendustöö protsessidest. Võimaldatakse ülikoolide ja tööandjate koostöödoktorantuuri, kus uurimisteema seotakse ettevõttele või asutusele olulise uurimisteemaga ning doktoritöö valmib tihedas koostöös ülikooli ja ettevõtte või asutusega. Välisvahenditest on planeeritud selleks 2,5 mln eurot.

3.8.2.3 Tulemusvaldkond Eesti keel ja eestlus

Joonis 28. Eesti keel ja eestlus tulemusvaldkond ja selle maht

Tabel 30. Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid	Programm
Eesti keel ja eestlus	Eesti keele arengukava 2021–2035	Keeleprogramm 2024–2027

Valitsemisala tulemusvaldkondadega seotud programmdokumendid on kättesaadavad Haridus- ja Teadusministeeriumi [kodulehel](#).

3.8.2.3.1 Tulemusvaldkond Eesti keel ja eestlus kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 31. Tulemusvaldkond Eesti keel ja eestlus programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Eesti keel ja eestlus	-6 158	-10 520	-11 275	-755	7%
Keeleprogramm	-6 158	-10 520	-11 275	-755	7%
Eesti keele maine ja staatuse tugevdamine	-708	-996	-1 022	-26	3%
Keeletaristu ja keeletehnoloogia arendamine	-3 801	-5 254	-5 827	-572	11%
Eesti keele õppe toetamine ja oskuse hindamine ning mitmekeelsus	-1 649	-4 269	-4 427	-158	4%

3.8.2.3.2 Tulemusvaldkond Eesti keel ja eestlus programm ja programmi tegevused

Keeleprogramm

Programmi eesmärk: Eesti keel on arenenud kultuur- ja suhtluskeel ning Eestis väärtustatakse mitmekeelsust.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Haridus- ja Teadusministeerium (HTM), Haridus- ja Noorteamet (Harno), Keeleamet ja Eesti Keele Instituut (EKI).

Programmi tegevuse nimetus: Eesti keele maine ja staatuse tugevdamine

Programmi tegevuse eesmärk: Eesti keele staatus on kindel ja maine on hea

Tegevuste kirjeldus

Toetatakse eesti keele mainet ja staatust tugevdavaid tegevusi, millega kujundatakse Eesti inimeste keelehoiakuid ning juhitakse keele õiguslikku staatust ja ühiskondlikku levikut.

Teostatakse järelevalvet keeleseaduse ja teiste keelekasutust sätestavate õigusaktide nõuete täitmise üle. Viiakse läbi keelevaldkonna õigusruumi analüüs ning alustatakse keeleseaduse VTK koostamisega, mis tagab, et keeleõigus vastab tänastele vajadustele. Tõstetakse inimeste teadlikkust keeleõigusest ja keeleõppest, pakutakse vastavat nõustamist. Eestikeelsele haridusele ülemineku tegevuskava raames on

laiendatud Keeleameti järelevalvepädevust koolieelsete lasteasutuste, üldhariduskoolide ning kutseõppeasutuste eesti keele ja eestikeelse õppe kontrollimisse. Tegevustele on ette nähtud 0,7 mln eurot.

0,1 mln eurot kavandatakse keelevaldkonna tunnustamiseks väljaantavate auhindadele, sh F.J. Wiedemanni keeleauhind, mis aitavad väärtustada eesti keelt, sh eesti keele piirkondlikke erikujusid ning mitmekeelsust.

Populariseeritakse eesti keele kasutamist, õpetamist ja uurimist ning edendatakse rahvusvahelist keelepoliitika ja -õppe alast koostööd 0,2 mln euroga. Jätkatakse eesti keele populariseerimisele suunatud tegevustega, millega seatakse eesmärgiks eesti keele maine tõstmine nii eestlaste kui eesti keelest erineva ema- või kodukeelega kõnelejate hulgas, selle erinevate õppimisviiside tutvustamine ja mitmete turundustegevuste ja ettevõtmiste käivitamine eesti keele kui identiteedi kandja tähtsuse suurendamiseks.

Programmi tegevuse nimetus: Keeletaristu ja keeletehnoloogia arendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Eesti keele uurimine on rahvusvaheliselt kõrgel tasemel ning keeletaristu on innovaatiline, avatud ja mitmekesine, eestikeelset oskussõnavara arendatakse koordineeritult.

Toetatakse keeleressursside loomist ning keeletehnoloogia arendamist ja keeletehnoloogia vahendite kasutuselevõttu. Tegevus hõlmab keeleteaduse arendamist, sõnastike, oskussõnastike, terminibaaside, kõne- ja tekstikorpuste koostamist. Luuakse võimalused, et töötada välja keeletehnoloogilise toega rakendusi erivajadustega inimeste jaoks ning soodustataks keeletehnoloogia vahendite ja keeleressursside kasutuselevõttu lõppkasutajale mõeldud (digi)teenustes. Tegevuste peamine elluviija on Eesti Keele Instituut.

Tegevuste elluviimiseks on kavandatud 6 mln eurot, millest kuludena 5 mln eurot, 0,16 mln eurot investeringud ning amortisatsioonikulud 0,8 mln eurot. Alates 2024. aastast on Keeleprogrammi planeeritud keeletaristu ja -keeletehnoloogia IT süsteemide eelarve 0,32 mln eurot, millest 0,19 mln moodustavad kulud, sh 9000 eurot omatuludega seotud kulu, ning 0,14 mln eurot investeringud. Tegevus sisaldab ka Haridus- ja Teadusministeeriumile planeeritud haldus- ja juhtimiskulusid summas 2,1 mln eurot.

Tegevuse eelarve suurenemine 0,6 mln euro ulatuses on peamiselt seotud amortisatsioonikulude suurenemisega ning IT-süsteemide eelarve lisandumisega Keeleprogrammi eelarvesse.

Tegevuste kirjeldus

Hoogustatakse kõigi valdkondade terminitöö toetamist, et tagada terminivara pidev ajakohastamine ja kiire termininõuanne. Suureneb terminoloogia tegevuste maht, sh tehnoloogiliste lahenduste ja keeletehnoloogia vahendite kasutamise kaudu terminitöös. Toetatakse eesti kõrgharidus- ja teaduskeele arendamist, eestikeelsete kõrgkooliõpikute koostamist ning eestikeelse teaduskirjanduse levitamist. Hõimurahvaste programmist toetatakse omariikluseta hõimurahvaste keelte ja kultuuride uurimist ja keeletaristu arendamist ning soodustatakse hõimurahvaste omavahelisi kontakte ja koostööd. Tegevustele on kavandatud 1 mln eurot

Jätkatakse tänapäevaste sõnastike ja keelekorpuste koostamist ning nende pidevat ajakohastamist, sh keeleportaal Sõnaveeb ja terminihalduskeskkond Ekilex. Soodustatakse keeleteaduste arendamist, sh eesti keele murrete ja soome-ugri keelte uurimist ja õpetamist. Täiustatakse keeleinfo teenust, et kõik vajalik oleks kasutajale mugavalt kättesaadav. Selleks uuendatakse ja ühendatakse killustatud keelenõuallikad ja mahukad andmebaasid EKI teatmikku. Hoitakse töös riigi kesket masintõlkeplatvormi ehk Tõlkeväravat, mis teenindab avaliku sektori tõlketöid ja tõlkeprotsesse. Eelarves on tegevustele 1,5 mln eurot.

0,1 mln eurot suunatakse viipekeele arengu keskse koordineerimise tagamiseks, et seada eesti viipekeele areng stabiilsele alusele. Sh koordineeritakse tegevusi viipekeelse kogukonnaga, et lahendada eri osapooli kaasates esmaseid väljakutseid, mis on seotud viipekeele kirjeldamise ja õpetamisega, viipevara ja viipekeele õppevara arendamisega, viipekeele spetsialistide koolitamisega ning viipekeele alase teadlikkuse tõstmisega.

Programmi tegevuse nimetus: Eesti keele õppe toetamine ja oskuse hindamine ning mitmekeelsus

Programmi tegevuse eesmärk: Kõik Eesti elanikud valdavad eesti keelt ja väärtustavad teiste keelte oskust

Tegevuste kirjeldus

Tegevus hõlmab eesti keele kui emakeele ja eesti keele kui teise või võõrkeele ning võõrkeelte õpet toetavaid tegevusi, sh täiskasvanute eesti keele õpe ja eesti keele õpe välismaal. Toetatakse keeleõpetajate erialast arengut ja koostööd, arendatakse keeleõppematerjale ja keeleoskuse hindamise vahendeid, kujundatakse mitmekeelsust toetavaid hoiakuid. Tegevus toetab ka eestikeelsele õppele üleminekut, sh haridustöötajate eesti keele õppe ja keeleõppe alase koolitamise kaudu.

Tegevuste elluviimiseks on kavandatud 5,4 mln eurot, millest 1 mln moodustavad välisvahendite arvelt tehtavad IT investeeringud. Tegevuse eelarve suureneb 0,8 mln euro võrra seoses välisvahendite toel elluviidavate tegevuste mahu suurenemisega 2024. aastal ning 0,2 mln ulatuses eesti keele tasemeeksamite korraldamise eelarve suurenemisega tulenevalt eesti keele tasemeeksamite sooritajate ja Eesti kodakondsuse taotlejate arvu tõusust.

Täiskasvanute eesti keele õppe kvaliteedi parandamiseks ja järelevalve tõhustamiseks on planeeritud 1,2 mln eurot. Valmistatakse ette ja korraldatakse eesti keele tasemeeksameid neljal keeleoskustasemel (A2-C1) ning Eesti Vabariigi põhiseaduse ja kodakondsuse seaduse tundmise eksameid. Vastavalt regulatsioonile hüvitatakse tasemeeksami sooritanutele ning keeleseaduse § 28 lõigete 3 ja 4 alusel keeleeksamile suunatud ja kodakondsust taotlevate inimeste eesti keele õppe kulud. Riigi poolt loodud tasuta eesti keele e-õppe kursuste kasutajatele tagatakse õpetajate teenus. Eesti keele tasemeeksamite sooritajate ja Eesti kodakondsuse taotlejate arv on jätkuvalt tõusev ning samuti on märkimisväärselt kasvanud e-õppe kursuste kasutajate arv, mis on muuhulgas seotud ka ukraina keele baasil e-kursuste lisandumisega 2023. aastal.

Välisvahenditest toetatakse 2,6 mln euroga eesti keele õppe edendamist, sh õppevahendite ja meetodite arendamist, eesti keele ja eesti keeles õpetavate õpetajate ja võõrkeeleõpetajate professionaalset arengut ning eesti keele oskuse hindamisega seotud teenuseid. Eesmärgi saavutamiseks arendatakse (e-)õppevahendeid ja -keskkondi ning õppemeetodeid, tagatakse eesti kirjakeele ja erialakeele tugi õpikute ja õppematerjalide koostamiseks, arendatakse riigi poolt täiskasvanud eesti keele õppijale pakutavaid keeleteenuseid koondavat elektroonilist keskkonda ning koolitatakse õppematerjalide koostajaid. Korraldatakse haridusvaldkonna töötajate eesti keele õpet ja arendatakse eesti keele kui teise keele ja aineõpetajate eesti keele õpetamise oskusi, sh haridustöötajate, sh tugipersonali, huvikoolide õpetajate ja noorsootöötajate eesti keele õpe, et tagada haridustöötajate piisav eesti keele oskus, keeleõppe metoodika- ja didaktikaalane enesetäiendus, et suurendada haridustöötajate võimekust toetada õppijate eesti keele omandamist. Arendatakse eesti keele oskuse e-hindamisvahendeid täiskasvanud õppijatele (keeleoskustaset määratlev sõeltest), jätkatakse eesti keele tasemeeksamite digitaliseerimist. Samuti koolitatakse testikoostajaid ja hindajaid, tõstetakse testimisalast pädevust.

Eesti keele õpet eestlaste kogukondades asuvates üldharidus- ja pühapäevakoolides, seltsides, lasteaedades, mudilasringides ning keelekursustel rahastatakse 0,9 mln euroga. Sh toetatakse välismaal

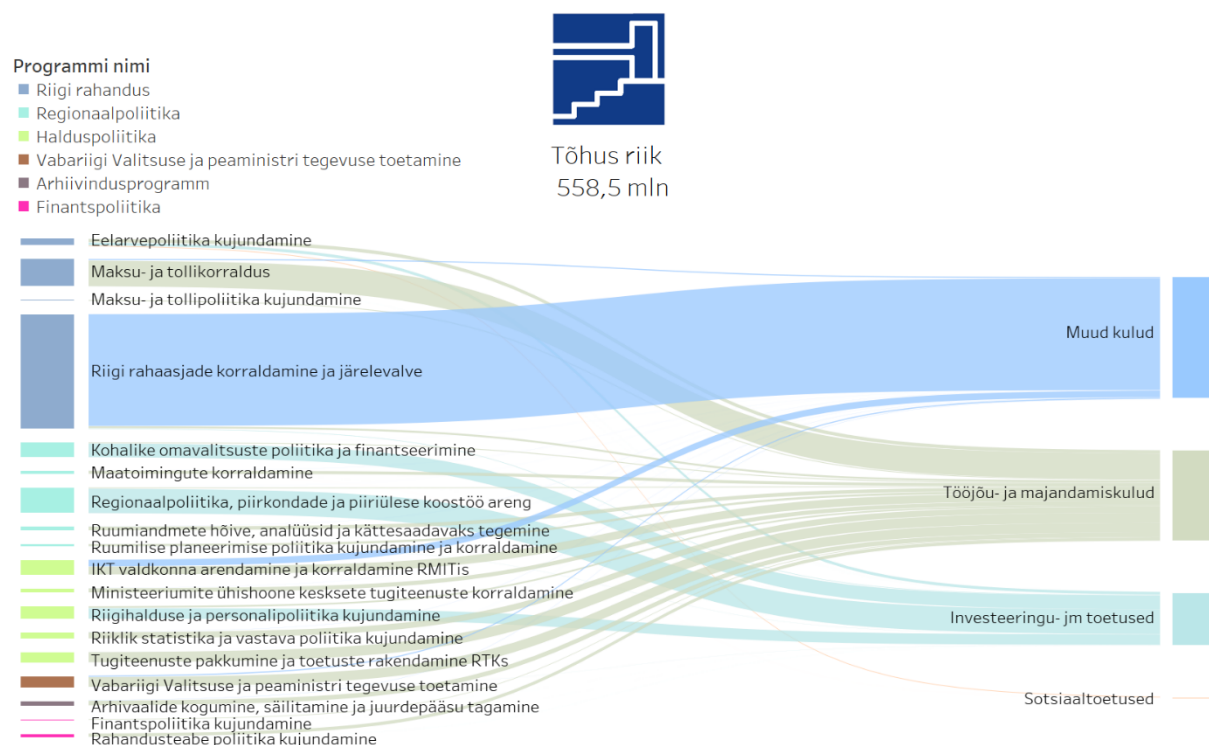
elavatele eesti lastele ja noortele suunatud keelesaagreed ja noortevahetusi, välismaal töötavate eesti keele õpetajate täienduskoolitust, väliseesti noorte õppimist Eestis, välismaal asuvatele õpetuskohtadele sobivate eestikeelsete õppematerjalide koostamist, väliseesti ajaloolis-kultuurilise pärandi kogumise, säilitamise ja kättesaadavaks tegemisega seotud projekte ning Üleilmakooli tegevusi. Väljaspool Eestit elavate eestikeelsete laste Üleilmakooli kursustele on registreerunud õpilasi 35 erinevast riigist.

Eesti keele ja kultuuri akadeemilise välisõppe raames toetatakse 0,5 mln euro ulatuses eesti keele ja kultuuri õpetamist väliskõrgkoolides üle maailma. Välismaa õpetuskeskustes jätkavad tööd Eestist lähetatud eesti keele ja kultuuri lektorid (10), suureneb Eestist lähetatud lektoritega õpetuskohtade arv, välisülikoolidel võimaldatakse tellida õppematerjale ning lisaks antakse välja stipendiume ja sihttoetusi eestikeelses keskkonnas õppimiseks ning eesti keele ja kultuuri välisõppurite tihedamaks sidumiseks Eesti kultuuriruumiga.

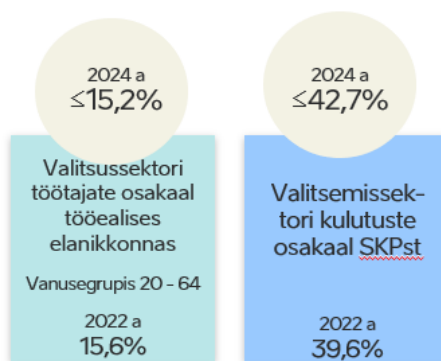
0,2 mln euroga soodustatakse haridusasutustes erinevate võõrkeelte õpetamisega alustamist ja võõrkeelte valiku laiendamist ning rahvusvaheliselt tunnustatud võõrkeelte riigieksamite sooritamist. Eestisse vahendatakse Euroopa keelepoliitika ja keeleõppe suundumusi (sh Euroopa keeleõppe raamdokumendi uuendused), jätkatakse koostööd Eestis võõrkeelte õpet toetavate kultuuriinstitiutidega ning toetatakse võõrkeelte õpetajate täiendkoolituste ning keeleõpetajate omavahelise koostöö edendamist.

3.8.2.4 Tulemusvaldkond Tõhus riik

Joonis 29. Tõhus riik tulemusvaldkond ja selle maht

Joonis 30. Tõhusa riigi tulemusvaldkonna mõõdikud

Tabel 32. Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid	Programm
Tõhus riik	-	Arhiivindusprogramm 2024-2027

3.8.2.4.1 Tulemusvaldkond Tõhus riik kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 33. Tulemusvaldkond Tõhus riik programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Tõhus riik	-9 865	-9 823	-9 874	-51	1%
Arhiivindusprogramm	-9 865	-9 823	-9 874	-51	1%
Arhivaalide kogumine, säilitamine ja juurdepääsu tagamine	-9 865	-9 823	-9 874	-51	1%

3.8.2.4.2 Tulemusvaldkond Tõhus riik programmid ja programmi tegevused

Arhiivindusprogramm

Programmi eesmärk: Ühiskonna dokumentaalse mälu kestlik säilitamine, kasutamine ning kodanike õiguste tõendamine

Asutused, kes viivad programmi ellu: Rahvusarhiiv

Programmi tegevuse nimetus: Arhivaalide kogumine, säilitamine ja juurdepääsu tagamine

Programmi tegevuse eesmärk: Tagada arhivaalide kogumine, säilitamine ja neile juurdepääs

Tegevuste kirjeldus

Tegevusega kaetakse arhiiviseaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud arhiivinduse valdkond.

Rahvusarhiiv osaleb Rahvusraamatukogu hoone rekonstrueerimise projekti koostamises ja elluviimises. Pärast rekonstrueerimist kolivad Rahvusarhiivi Tallinnas tegutsevad üksused Rahvusraamatukoguga sama katuse alla. See avab uudsed võimalused sünergiaks, mis muudab tavaarusaama teabealduse korraldamisest Eestis ja loob tingimused tõhusamaks teenuste osutamiseks ja tugifunktsioonide täitmiseks.

Rahvusarhiivi suuremad väljakutsed seonduvad keeruliste arendusülesannetega nii digiühiskonnas laiemalt, aga samuti organisatsiooni sees. Lähiaastateks on kokku lepitud kaks fookusvaldkonda: Rahvusarhiiv kui osa e-riigist ja infoühiskonnast ning Rahvusarhiiv kui avatud asutus ja partner kogukondadele.

Uuendatakse keskseid arhiivihalduse süsteeme ja lõimitakse need omavahel nii kliendi kui töötaja vaates. Sisemiste töövoogude disainimine ja hõlbustamine, et tõsta töö tulemuslikkust. Jätkatakse koostööd partneritega ning suunatakse protsesse, milles sünnivad vastastikku kasulikud tehnilised arendused.

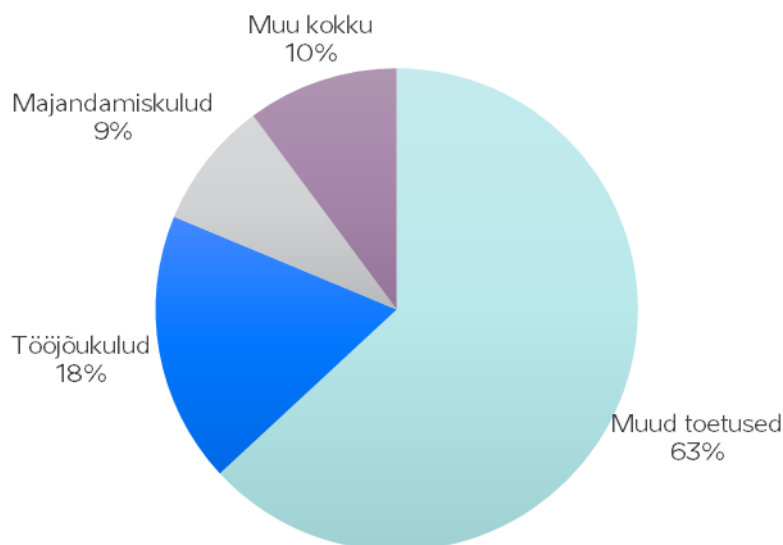
Rahvusarhiiv on tugi e-valitsemisele ning keskendub digisündinud teabe, sh andmekogude arhiveerimisele (koostöökeskkonna ASTRA vastuvõtuvõimekuse arendamine erinevas kvaliteedis digisündinud ainese vastuvõtuks, sh. vananenud EDHSi-des ja kõvaketastel oleva teabe vastuvõtt, aga ka uute süsteemidega liidestamine ja „märkamatu arhiveerimise“ arendamine) ja lindirobotite süsteemi hankimisele Rahvusarhiivile ja Eesti Rahvusringhäälingule (ka teiste digiasutuste). digiarhiivide tarvis. Tagatisfaile saab peale seda säilitada identselt dubleerituna kahes geograafilises asukohas Tallinnas ja Tartus (digikultuuripärandi pikaajaline turvaline säilitamine).

Tegeletakse enam ka täiskasvanuõppe toetamisega, samuti laiendatakse erivajadustega inimestele suunatud programme, panustatakse paindlike ja isikupõhiste õpiteede arendamisse. Tegevusi suunatakse üha rohkem erinevatele kogukondadele, sh jätkatakse ühisloomeprojektidega.

Kokku on kavandatud 9,9 mln eurot, sealhulgas RKAS vahendid 3,1 mln eurot, mis on seitsme kinnistu ülalpidamiskuludeks, kus paiknevad Rahvusarhiivi kogud ning investeeeringuteks 0,5 mln eurot.

3.8.3 Kulud majandusliku sisu vaates

Joonis 31. Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala suuremad kulud ja osakaal kogukuludest, %

Tabel 34. Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala kulude dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Kulud kokku	-838 559	-1 025 762	-1 104 532	-78 770	8%
Tööjõukulud	-161 616	-175 425	-200 870	-25 444	15%
Majandamiskulud	-85 425	-97 338	-94 667	2 670	-3%
Finantskulud	-1	0	0	0	0%
Muud tegevuskulud	-125	-5	-5	0	0%
Sotsiaaltoetused	-24 279	-52 907	-68 570	-15 663	30%
Investeeringutoetused	-4 247	-45 171	-4 350	40 821	-90%
Muud toetused	-527 684	-618 847	-696 915	-78 067	13%
Põhivara amortisatsioon	-21 806	-21 170	-21 823	-654	3%
Käibemaks	-13 375	-14 899	-17 333	-2 433	16%

Tööjõukulud suurenevad tulenevalt õpetajate palga alammäär kasvust ja diferentseerimise määr tõusust (õpetaja arvestuslik keskmine palk on 2136 eurot). Majandamiskulud vähenemine on seotud 2014+ perioodi välistoetuste lõppemisega ja erinevate kulude kokkuhoiuga.

Sotsiaaltoetuste suurenemine on peamiselt tingitud Haridus- ja Noorteameti kaudu makstavate Erasmus+ toetuste kasvust, mis on kavandatud õpilaste ja õpetajate erinevateks stipendiumiteks ja samuti kõrgkoolide vajaduspõhiste õppetootuste tõusust. Eestikeelsele õppele ülemineku tegevuskava alusel suurenevad õpetajate ja tugispetsialistide koolituse õppekaval õppivate üliõpilaste stipendiumid.

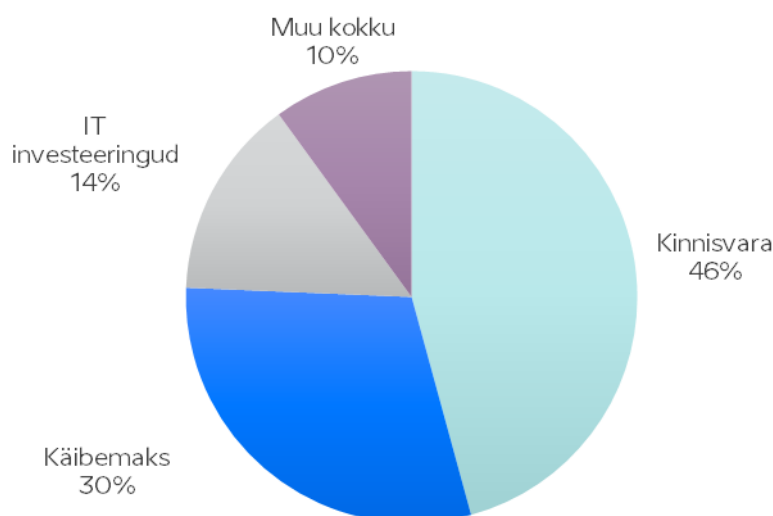
Investeeringutoetused vähenevad tulenevalt struktuurifondide 2014+ perioodi lõppemisest.

Muud toetused kasvavad tulenevalt uue perioodi välistoetuste avanemisest, teaduse- ja arenduskulude ning kõrghariduse ja eestikeelse haridusele ülemineku täiendavast rahastusest ja haridustoetuste mahu kasvust.

3.8.4 Investeeringud

Uued riigigümnaasiumid, kaasaegne teadus- ja haridustaristu ning digilahendused.

Joonis 32. Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala investeeringud ja osakaal koguinvesteeringutest, %

Tabel 35. Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala investeeringute dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Investeeringud kokku	-79 530	-107 970	-23 636	84 335	-78%
Inventar	-3 034	-207	-815	-608	294%
IT investeeringud	-5 402	-2 785	-3 387	-602	22%
Masinad ja seadmed	-460	-197	0	197	-100%
Muud investeeringud	-2 468	-1 201	-1 552	-351	29%
Kinnisvara	-55 099	-84 505	-10 814	73 691	-87%
Haridusvõrgu korrastamine ja arendamine (sh RKAS vahendid)	-12 050	-12 987	-10 814	2 173	-17%
H. Elleri Tartu Muusikakooli õppekorpus	0	-82	0	82	-100%
Tallinna Tehnika Kõrgkooli kinnisvarainvesteeringud	-802	-1 955	0	1 955	-100%
Tartu Tervishoiu Kõrgkooli kinnisvarainvesteeringud	-20	0	0	0	0%
Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli kinnisvarainvesteeringud	-56	-570	0	570	-100%
Gümnaasiumivõrgu korrastamine	-41 678	-68 861	0	68 861	-100%
Vabaduse Kooli investeering	-461	0	0	0	0%
Võrumaa Kutsehariduskeskuse kinnisvarainvesteering	-33	0	0	0	0%
Õppeinfrastruktuuri arendamine	0	-50	0	50	-100%
Käibemaks	-13 067	-19 074	-7 068	12 006	-63%

Inventari investeeringute mahu moodustab riigi rakenduskõrgkoolide õppeotstarbelise inventari soetused. Inventari soetuseks kavandatud investeeringud suurenevad, kuna riigi eelarvestrateegia raames kavandatakse esialgu rakenduskõrgkoolide riigieelarve investeeringud kõik inventari soetustesse, soetusgruppide vaheline jaotus korrigeeritakse vastavalt täpsustunud vajadusele ja sisule seadmeteks või muudeks investeeringuteks.

IT investeeringud suunatakse erinevate infosüsteemide ja digilahenduste arendamisse, sh Sisseastumise infosüsteem SAIS, Õppeinfosüsteem Tahvel, personaalne digirada jne.

Muude investeeringutena kajastatakse riigi kutseõppeasutuste, üldhariduskoolide ja Rahvusarhiivi soetuseid. Eelarve maht suureneb kutseharidusse suunatavate soetuste ja kutsekoolide omatulist sõltuvate investeeringute arvelt.

Kinnisvara: Riigigümnaasiumite ehituste ja remondiinvesteeringute vahendid vähenevad võrreldes eelmise aastaga 71,03 mln eurot tulenevalt välisvahendite 2014+ perioodi projektide lõppemisest. Uuel välisvahendite 2021+ perioodil algab põhikoolide õppehoonetes investeeringute periood Ida-Virumaal, 2024.a alustatakse ettevalmistustöödega. Jätkatakse ettevalmistustega Tõnismäe ja Lasnamäe riigigümnaasiumite õppehoonete ehitamiseks, kavandatud avamise aasta on 2029.

3.8.5 Finantseerimistehingud

Tabel 36. Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala finantseerimistehingute dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Finantseerimistehingud kokku	70	248	245	-3	-1%
Laenuõuded	84	259	253	-6	-2%
Laenukohustised	-12	-11	-7	4	-36%
Käibemaks	-2	0	-1	-1	100%

Laenukohustiste all on kajastatud Viljandi Kutseõppekeskuse kapitalirendi tehing õppeotstarbelise tehnika soetamiseks.

Laenuõuete all on kajastatud õppelaenuvõlglaste eest põhiosa maksed pankadele ning Haridus- ja Teadusministeeriumile õppelaenu kohustuste hüvitamine õppelaenuvõlglaste poolt.

3.9 Justiitsministeeriumi valitsemisala

Justiitsministeerium kavandab ja viib ellu riigi õigus- ja kriminaalpoliitikat, mis aitavad tagada avatud ja turvalist ühiskonda.

Valitsemisalas on koos ministeeriumiga 18 asutust: Justiitsministeerium, Prokuratuur, Eesti Kohtuekspertiisi Instituut (EKEI), Registrate ja Infosüsteemide Keskus (RIK), Andmekaitse Inspeksioon, Konkurentsiamet, Patendiamet, esimese ja teise astme kohtud (Tallinna Ringkonnakohus, Harju Maakohus, Tallinna Halduskohus, Viru Maakohus, Tartu Ringkonnakohus, Taru Maakohus, Tartu Halduskohus, Pärnu Maakohus) ning kinnipidamisasutused (Viru Vangla, Tartu Vangla, Tallinna Vangla). Esimese ja teise astme kohtud ning kinnipidamisasutused on riigieelarves esitatud grupina.

Suurimate eelarvemahtudega valitsemisala asutused on vanglad vaadelduna grupina, kohtud vaadelduna grupina ja ministeerium.

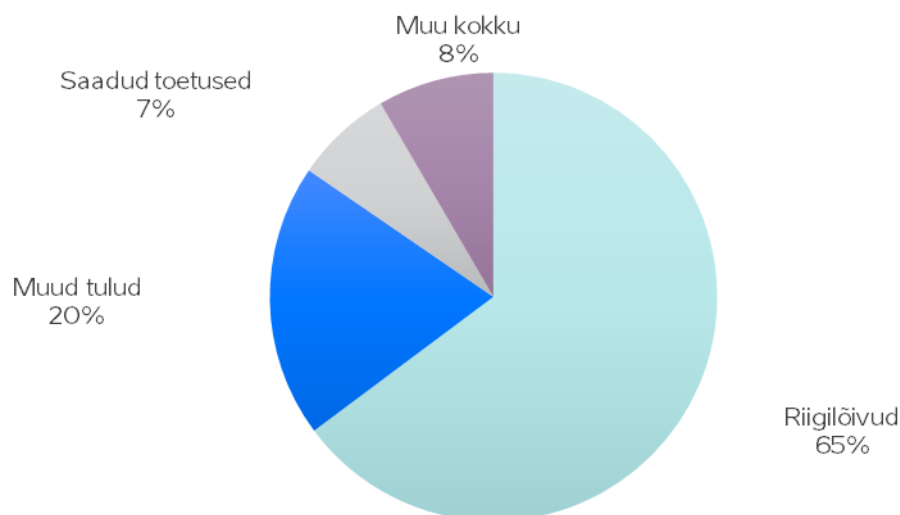
Lisaks kuulub valitsemisala haldusalasse riigile kuuluv ettevõtte AS Eesti Vanglatööstus, mis tegeleb kinnipeetavate tööhõivega Tallinna, Viru ja Tartu vangla tootmisüksustes. Ettevõtte peamisteks tegevusaladeks on metalli- ja puittoodete valmistamine ning õmblustööd. Samuti osutatakse pesupesemise, pakendamise ja komplekteerimise teenust ning korraldatakse kutseõppijate õppe- ja tööpraktikat.

Valitsemisalas töötab kokku 3185 teenistujat (töötajad ja ametnikud kokku). Kõige suurema töötajaskonna moodustavad kinnipidamisasutused, kus on täistööajale taandatuna 1240 teenistujat (38,9% valitsemisala teenistujatest).

3.9.1 Tulud

Justiitsministeeriumi tuludest moodustavad üle poole riigilõivud, mida koguvad peamiselt kohtud.

Joonis 33. Justiitsministeeriumi suuremad tulud ja osakaal kogutuludest, %

Tabel 37. Justiitsministeeriumi tulude dünaamika, tuhat eurot

	2022 tegelik	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus %
Tulud kokku	58 594	45 962	45 114	-848	-2%
Saadud toetused	7 456	3 960	3 171	-790	-20%
Riigilõivud	32 483	29 235	29 235	0	0%
Tulud majandustegevusest	6 774	2 935	2 935	0	0%
Tulud põhivara ja varude müügist	3	0	0	0	0%
Trahvid ja muud varalised karistused	1 825	861	861	0	0%
Muud tulud	10 051	8 970	8 912	-58	-1%

Majandustegevusest saadav tulu laekub peamiselt Registrite ja Infosüsteemide Keskuse teenuste müügist. Valitsemisala suurimate mahtudega riigilõivude kogujateks on kohtud.

Saadud toetuste vähenemine tuleneb Euroopa Sotsiaalfondi perioodi 2014-2020 vahendite kasutamise lõppemisest 2023. aastal. Perioodi 2014-2020 ESF vahenditest toetati vanglast vabanejate tugiteenuse projekti. Samuti on vähenenud Norra ja Euroopa Majanduspiirkonna toetuste projektimahud.

Saadud toetused

Saadud toetused on välistoetused, mis laekuvad Justiitsministeeriumile (2,3 mln eurot) ja Patendiametile (0,8 mln eurot). Justiitsministeeriumi toetustest 63% ehk 1,4 mln eurot on toetused Euroopa Sotsiaalfondist, 0,5 mln eurot Norra finantsvahenditest ja 0,4 mln eurot on toetused Sisejulgeolekufondist. Välistoetustele kokku lisandub ka riiklik kaasfinantseering summas 0,8 mln eurot. Patendiameti koostööprojektidel riiklikku kaasfinantseeringut ette nähtud ei ole.

Patendiameti toetused tulenevad Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Ametiga (edaspidi EUIPO) ja Euroopa Patendiametiga (edaspidi EPO) ja Maailma Intellektuaalse Omandi Organisatsiooniga (edaspidi WIPO) sõlmitud koostööprojektidest. Toetus EUIPO-st ja EPO-st on EL-i kaubamärgisüsteemi toimimise toetavateks tegevusteks.

Norra ja Euroopa Majanduspiirkonna toetus on mõeldud alaealiste erikohtlemise süsteemi loomiseks. Projekti eesmärk on ennetada noorte õigusrikkumisi ning tagada alaealistele, kes õigusrikkumisi sooritanud on, vajalik tugi ja abi, et nad suudaks jätkata õiguskulekat elu ega satuks vanglasse. Vahendid on mõeldud spetsialistide koolitamiseks, spetsialistide vaheliste koostöövõimaluste ja -mudelite arendamiseks, noorte õigusrikkumistele reageerimise alternatiivsete võimaluste arendamiseks ja kinniste lasteasutuste teenuse arendamiseks.

Sisejulgeolekufondi vahendeid kasutatakse raske peitkuritegevuse ennetamisega seotud projektide elluviimiseks, sh korrupsiooni- ja inimkaubanduse ennetamistegevusteks, kohtuteenistujate ja prokuröride koolituste korraldamiseks.

Euroopa Sotsiaalfondi perioodi 2021–2027 vahendeid kasutatakse noorte õigusrikkujate retsidiivsuse vähendamiseks. Eesmärk on soodustada ja edendada õigusrikkumistaustaga noorte osalust ühiskonnaelus. Selleks tuleb toetada nende iseseisvat toimetulekut, õppetegevusse ja tööturule liikumist ja seal püsimist, ennetades sealjuures sotsiaalsete probleemide tekkimist või süvenemist. Samuti toetatakse ESF+ vahenditest projekti „Kinnipeetavate lõimimine, sh eesti keele oskuse parandamine“. Vanglates viibivate inimeste jaoks on riigikeele õppimine üheks taasühiskonnastavaks tegevuseks kui ka vabanemisejärgse elu planeerimisel tähtsaks aspektiks. Üleüldiselt on vanglas läbiviidavad tegevused suunatud korduvkuritegevuse vähendamisele. Tegevuste eesmärgiks on lõimida igakülgset inimest tagasi ühiskonda ja seda igast aspektist.

Riigilõivud

Valitsemisalas on suurimate mahtudega riigilõivude kogujad kohtud (25,5 mln eurot).

Riigilõivude laekumisi kavandatakse:

- kinnistusraamatu ja laevakinnistusraamatu toimingutelt;
- kohtuasjade toimingutelt;
- Patendiameti toimingutelt (näiteks patentide-, kaubamärkide-, tööstusdisainlahenduste-, kasulike mudelite toimingutelt jne);
- elektrituru-, maagaasi- ja kaugkütteseaduse alusel teostatavatelt toimingutelt;
- mittetulundusühingute ja sihtasutuste registri toimingutelt;
- Konkurentsiameti toimingutelt;
- väljaandes Ametlikud Teadaanded teadete avaldamisel;
- karistusregistritoimingutelt.

Tulud majandustegevusest

Majandustegevusest laekunud tulu kasutatakse oma kulude katteks. Tulud laekuvad:

- Kinnipidamiskohtadele personali toitlustamise, vangla transpordi ja saatemeeskonna lühiajalise väljaviimise, pildistamise, isiklike riiete pesemise eest, vangla kaupluse tulust ning kinnipeetavatega

kokkusaamise toa kasutamisest saadavast tasust 0,9 mln eurot. Laekuvat tulu kasutatakse vanglate ülalpidamiskulude katmiseks.

- Eesti Kohtuekspertiisi Instituudile Politsei- ja Piirivalveameti koostöökokkuleppega joobe tuvastamise ekspertiisidest; Tervisekassalt haiguste tagajärjel hukkunute ning välismaalaste lahangukest; Tartu Ülikoolilt Eesti Kohtuekspertiisi Instituudis residentuuril olevate tudengite palkadeks; eraisikust tellijatelt DNA analüüsides 0,3 mln eurot. Laekuvat tulu kasutatakse peamiselt majandamiskulude katteks ning seadmete uuendamiseks.
- Registrate ja Infosüsteemide Keskusele teenuste müügist 1,8 mln eurot.

Trahvid ja muud varalised karistused

Tulud laekuvad peamiselt kohtute kaudu riigieelarvesse (0,9 mln eurot).

Trahvid ja muud varalised karistused on:

- karistusseadustiku alusel määratud karistused;
- äriseadustiku alusel määratud trahvid;
- väärteomenetluse seadustiku alusel määratud trahvid;
- muud trahvid ja varalised karistused.

Muud tulud

Muud tegevustulud laekuvad peamiselt kohtute (5,5 mln eurot) ja Prokuratuuri (1,2 mln eurot) tegevuse kaudu riigieelarvesse. Konkurentsiameti eelarvesse laekuvad järelevalvetasud (1,6 mln eurot) ja universaalse postiteenuse maksed (0,6 mln eurot).

Muud tegevustulud on:

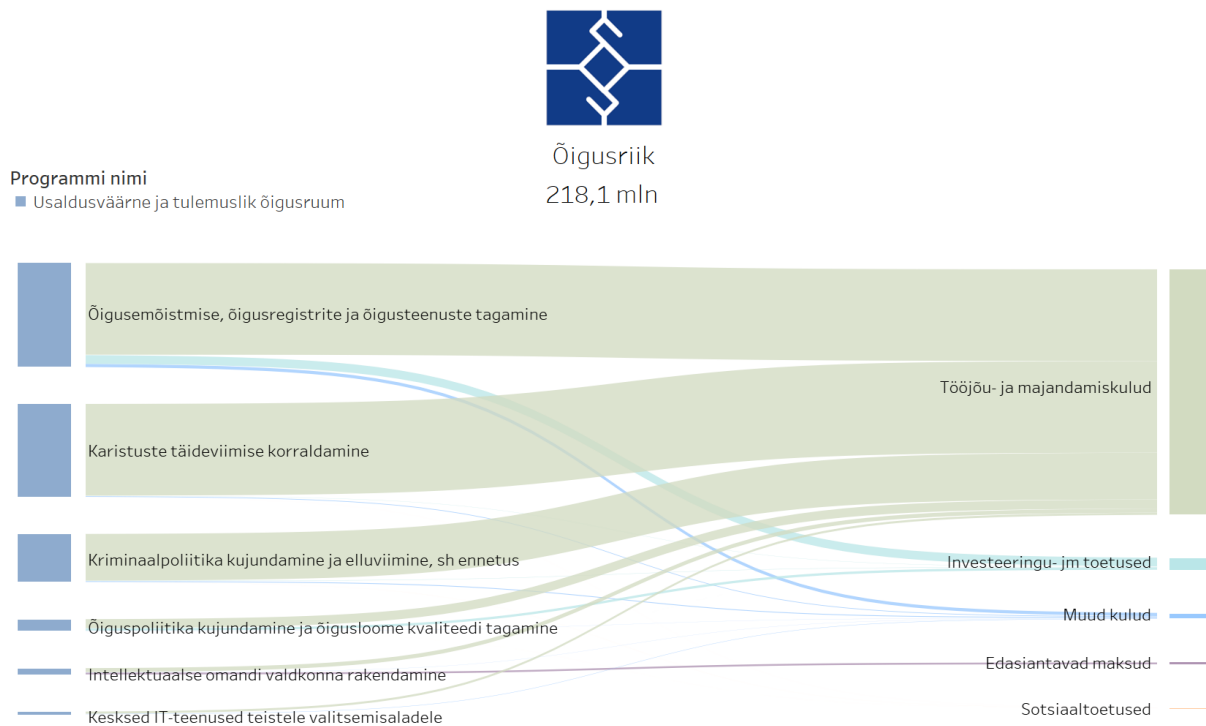
- menetluskulude hüvitised;
- oportuuniteeditasud;
- universaalse postiteenuse maksed;
- konfiskeeritud ja konfiskeerimise asendamisel saadud varad;
- sunniraha ja tulud asendustäitmisest;
- väljanõudmata deposiidid ja tagatistasud;
- järelevalvetasud
- regressinõuded.

3.9.2 Kulud tegevuspõhises vaates

Justiitsministeeriumi tulemusvaldkonna Õigusriik kulud on suunatud programmi tegevuste elluviimisele. Kulude kokkuvõid saavutatakse läbi kinnisvara efektiivsema kasutamise ja kohtute postikuludelt (läbi menetluskulude riskikattetoimetamise).

3.9.2.1 Tulemusvaldkond Õigusriik

Joonis 34. Õigusriik tulemusvaldkond ja selle maht

Valdkonna arengukava ei koostata, Vabariigi Valitsus on tulemusvaldkonna eesmärgid seadnud lähtuvalt Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammist ning kooskõlas riigi eelarvestrateegiaga.

Tulemusvaldkonna eesmärk: Õiguskindel, hästi toimiv, vähese kuritegevuse ning kvaliteetse justiitsüsteemiga riik.

Tulemusvaldkonna eesmärgi saavutamiseks on loodud programm „Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum“. Justiitsministeerium vastutab programmi eesmärkide saavutamiseks tegevuste ja rahaliste vahendite kavandamise eest.

Joonis 35. Õigusriik tulemusvaldkond mõõdikud

Tabel 38. Justiitsministeeriumi valitsemisala seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid	Programm
Õigusriik	Õigusloomepoliitika põhialused aastani 2030 ⁸ , Kriminaalpoliitika põhialused aastani 2030 ⁹ Esimese ja teise astme kohtute arengukava 2020-2023 ¹⁰	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum

* Õigusriigi tulemusvaldkonnaga seotud programmdokument avaldatakse Justiitsministeeriumi [kodulehel](#).

3.9.2.1.1 Tulemusvaldkond Õigusriik kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 39. Tulemusvaldkond Õigusriik programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	2022 tegelik	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus %
Õigusriik	-187 146	-221 732	-218 127	3 605	-2%
Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	-187 146	-221 732	-218 127	3 605	-2%
Õiguspoliitika kujundamine ja õigusloome kvaliteedi tagamine	-7 289	-11 569	-9 478	2 091	-18%
Intellektuaalse omandi valdkonna rakendamine	-4 956	-4 864	-4 903	-39	1%
Kriminaalpoliitika kujundamine ja elluviimine, sh ennetus	-31 636	-40 181	-39 537	644	-2%
Karistuste täideviimise korraldamine	-72 900	-80 245	-76 631	3 615	-5%
Õigusemõistmise, õigusregistrite ja õigusteenuste tagamine	-68 535	-82 742	-85 595	-2 853	3%
Keskset IT-teenused teistele valitsemisaladele	-1 831	-2 130	-1 984	147	-7%

Kulud vähenevad võrreldes eelmise aastaga 2%. Kulude kokkuhoid saavutatakse peamiselt kohtute menetluskulude kättetoimetamise riskisutusest ja säästlikumast energiakasutusest.

Süsteemi paremaks administreerimiseks ja killustatuse vähendamiseks ühendatakse vanglameditsiin tsiviilmeditsiiniga alates 01.07.2024. Sellest tulenevalt tõstetakse vanglameditsiini poole aasta eelarvevahendid ümber Sotsiaalministeeriumi valitsemisalasse.

3.9.2.1.2 Tulemusvaldkond Õigusriik programmid ja programmi tegevused

Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum

Programmi eesmärk: Loodud on tingimused ühiskonna tulemuslikuks toimimiseks, tagatud on põhiõiguste tasakaalustatud kaitse ja õigusriigi põhimõtte järgimine ning kuritegevust on vähe.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Justiitsministeerium, esimese ja teise astme kohtud, Registrate ja Infosüsteemide Keskus (RIK), Prokuratuur, Eesti Kohtuekspertiisi Instituut (EKI), Patendiamet, Andmekaitse

⁸ <https://www.riigiteataja.ee/akt/317112020002>

⁹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/313112020006>

¹⁰ <https://www.kohus.ee/dokumendid-ja-vormid/esimese-ja-teise-astme-kohtute-arengukava>

Inspektsioon (AKI), vanglad, Konkurentsiamet, Notarite Koda, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda (KPK), Eesti Advokatuur, Patendivolinike Koda.

Programmi tegevuse nimetus: Õiguspoliitika kujundamine ja õigusloome kvaliteedi tagamine

Programmi tegevuse eesmärk: Avalik ja eraõigus, sealhulgas andmekaitseõigus, intellektuaalse omandi ja konkurentsioigus, on nüüdisaegne, väärtustab põhiõigusi ja õigusriiki, toetab riigi ja ühiskonna toimimist ning konkurentsivõimelist majanduskeskkonda. Õigusloome koordineerimisel tagatakse õigusloome kvaliteet, sealhulgas põhiseaduspärasus ja riigisisese õiguskorra süsteemsus, ning edendatakse andmepõhist ja kaasavat õigusloomet.

Tegevuste kirjeldus

Tegevust viiakse ellu seitsme teenuse kaudu. Suuremate eelarvemahtudega teenused on Õigusloome kvaliteedi tagamine ja koordineerimine (2,7 mln eurot) ning Õiguspoliitika kujundamine ja elluviimine EÕ valdkonnas (2,2 mln eurot).

Poliitikakujundamisel ja tegevuste elluviimisel peetakse läbivaltsilmas õigusriiki ja põhiõigusi. Paindliku, kaasaegse ja efektiivse haldustegevuse tagamiseks analüüsitakse ja kaasajastatakse haldusmenetlust, arvestades muu hulgas tehnoloogia arengust ja võimalusi. Tagatakse isiku õiguste kaitseks (sh riikliku järelevalve ja korraaitse) loodud regulatsiooni vastavus kaasaegse ühiskonna vajadustele ja võimalustele, jälgides, et regulatsioon oleks kontrollitav ning põhiõiguseid vähimal võimalikul moel riivav. Vaadatakse üle erakondade ja poliitiliste sidusorganisatsioonide rahastamine ja järelevalve, sealhulgas erakondade rahastamise järelevalve komisjoni pädevus ja volitused, et tagada poliitilise konkurentsi läbipaistvus. Arendatakse koostööd Tartu Ülikooli jt ülikoolidega, et tagada õigushariduse kvaliteet ja juristide järelkasv. Toetatakse Eesti Teaduste Akadeemiat, et edendada Riigiõiguse Sihtkapitali kaudu riigiõiguse arengut ja sellealast teadustööd.

Tagatakse isikuandmete kaitse, avaliku ja salastatud teabe ning muu andmehaldusega seotud õigusloome vastavus põhiseaduse ning EL-i ja rahvusvahelise õiguse nõuetele. Valdonna õigusloomes kujundatakse arusaam, milliseid andmekaitseõiguse norme tuleb kehtestada seaduse tasandil ja mida reguleerida muude meetmetega (nt privaatsust suurendavate tehnoloogiate rakendamine). Korrastatakse praktikas kehtivaid arusaamu andmete avaldamise, säilitamise, riskasutuse ja kustutamise kohta nii igapäevaselt kui ka erikordade ajal (nt lepatakse kokku massandmetöötluse lubatavuse tingimused). Justiitsministeeriumi ja Andmekaitse Inspektsiooni vahelises koostöös suunatakse isikuandmete kaitse seaduse ning avaliku teabe seaduse rakenduspraktikat. Tõstetakse ühiskonna teadlikkust uute digitehnoloogiate tööpõhimõtetest ja inimeste õigustest andmekaitsevaldkonnas.

Ühiskonna sujuvaks toimimiseks jälgitakse ühingu- ja maksejõuetusõiguse sobitumist kaasaja muutuvasse keskkonda, et see arvestaks majandusarengutega ning samas pakuks stabiilset õigusraamistikku. Eraõiguslike kaubandussuhete reguleerimisel tagatakse tasakaalu säilitamine tarbijate ja ettevõtjate huvide vahel. Tarbijate õiguste kaitse edendamisel arvestatakse pidevalt arenevat infotehnoloogiat ja muutuvat kaubanduse valdkonda. Poliitikakujundamise ja seaduseelnõude väljatöötamise juures jälgitakse perekonna ja eraelu puutumatuse põhimõttest kinnipidamist.

Õigusraamistiku uuendamiseks võetakse kasutusele uus konkurentsijärelevalvemenetlus, kaasajastatakse koondumiste kontrolli aluseid ja normistikku ning uuendatakse grupierandite regulatsiooni aluseid. Tugevdatakse konkurentsijärelevalve valdkonda puuduvat koostööd Konkurentsiametiga. Koostöö kaudu tagatakse vastastikune infovahetus ja osalemine nii järelevalvepoliitika kujundamise kui ka selle

rakendamise tasandil. Konkurentsiamet tõhustab uuendatud õigusraamistiku ning kaasajastatud infotehnoloogiliste lahenduste taustal järelevõlumenetlust, aga ka teadlikkuse tõstmist ja ennetustegevusi. Konkurentsioiguse valdkonnas edendatakse järjepidevat koostööd Justiitsministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Konkurentsiameti, ettevõtjate esindusorganisatsioonide ja teiste valdkonna huvigruppide vahel.

Õigusloomes jälgitakse kokkulepitud õigusloomenõuete täitmist, eelkõige seaduse väljatöötamiskavatsuste ja seaduseelnõude kooskõlastamise protsessis. Eraldi tähelepanu pööratakse väljatöötamiskavatsuste koostamisele, seaduseelnõude põhiseaduspärasuse analüüsile, ühtsele keeletoimetamisele ja seaduste järelhindamisele. Õigusloomejuriste koolitatakse ja arendatakse Õigusloomeakadeemia kaudu, pakkudes nii õigusloomealaseid kui ka valdkondlikke erialakoolitusi. Luuakse uuesti õigusloomejuristide järelkasvu programm, et kindlustada õigusloomejuristide järelkasv ja populariseerida õigusloomejuristi tööd.

Programmi tegevuse nimetus: Intellektuaalse omandi valdkonna rakendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Intellektuaalse omandi valdkonna rakendamisel tagatakse intellektuaalse omandi kaitse ja toetatakse innovatsiooni ning teadus- ja arendustegevust.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks osutatakse seitset teenust. Suurimate eelarvemahtudega on EPO (EPO – *The European Patent Organisation*) edasikantavad lõivud (1,5 mln eurot), Leiutiste õiguskaitse taotlemine (1 mln eurot) ja kaubamärgi, Disainilahendi registreerimise taotlemine (1 mln eurot).

Intellektuaalse omandi õigusraamistik toetab innovatsiooni ning teadus- ja arendustegevust, on ajakohane ja arvestab valdkonnas esinevaid erisuunalisi huve.

Autoriõiguse valdkonnas tagatakse ajakohane õigusraamistik ja selle arendamine järjepidevas koostöös valdkonna erinevate osapoolte vahel (Kultuuriministeerium, õiguste omajad, advokatuur, lisaks ka toll, politsei, kohtud, prokuratuur).

Tööstusomandi valdkonnas jätkub õigusraamistiku järjepidev korrastamine ja edendamine (sh EL-i algatustest tulenevalt) vastavalt muutuvatele majandustingimustele ja arenevale tehnoloogiale, tehes seda koostöös asjaomaste asutuste ja organisatsioonidega (sh ettevõtlusorganisatsioonid, teadusasutused ja ülikoolid, õiguste omajad, advokatuur, toll, politsei, kohtud, prokuratuur).

Üha suureneva rahvusvahelise (sh Euroopa Liidu tasandi) koostöö tingimustes tuleb tagada suutlikkus sellesse erinevates formaatides piisavalt panustada. Nii autoriõiguse kui ka tööstusomandi valdkonnas osaletakse koostöös rahvusvaheliste intellektuaalomandi organisatsioonide (WIPO ja EPO), EL-i Nõukogu ja Komisjoni ekspertgruppide, EL-i intellektuaalomandi ameti (EUIPO) ja teiste riikide patendiametitega.

Uuendatakse Patendiameti rahastusmudelit, et tõsta õiguste kasutajate teadlikkust, luua uusi avalikke teenuseid ja tõsta olemasolevate teenuste kvaliteeti. Patendiameti tegevus ja teenused on suunatud õiguste omajate teadlikkuse suurendamisele ning teenuste (sh e-teenuste) kvaliteedi tõstmisele, samuti Patendiameti pädevuses olevate rakenduslike ülesannete täitmise tõhustamisele (sh autoriõiguse komisjoni tegevuse ümberkorraldamine koostöös Justiitsministeeriumiga).

Toetatakse legaalse sisu kättesaadavust (nt EUIPO vastavad algatused, teavitustöösse panustamine mh Patendiameti poolt jms).

Programmi tegevuse nimetus: Kriminaalpoliitika kujundamine ja elluviimine, sh ennetus

Programmi tegevuse eesmärk: Kriminaalpoliitika põhineb andmetel ning uuringutel ning ühiskonnaliikmete õiguskuulekus on kõrge. Kriminaaljustiitsüsteem on tõhus, sh digitaalne, ning inimkeskne, sh ohvrisõbralik ning omab võimekust avastada ka uusimaid kuriteoliike.

Tegevuste kirjeldus

Tegevus viiakse ellu kolmekümne kahe teenuse kaudu. Suurimate eelarvemahtudega teenused on Kogukonnaga seotud kuritegude menetlemine (14,5 mln eurot), Raskete peitkuritegude menetlemine (8,5 mln eurot) ja Kriminaalpoliitika kujundamine ja kuritegevuse ennetamine (5,3 mln eurot).

Hinnatakse kriminaalpoliitika mõjusid, mis hõlmab nii sotsioloogilisi kui muid uuringuid (nt alaealiste õigusrikkumiste uuring, korruptsiooniuuring, reovee seire narkoainete suhtes) kui suurandmete (nt lobistidega kohtumiste andmete analüüs) ja ametliku statistika kasutamist (nt retsidiivsuse seire, kriminaalstatistika analüüs ja avaldamine). Keskendutakse korduvkuritegevuse ennetamisele toetades kogukondlike karistuste rakendamist ning vangistusest vabanemisel pakutakse tugi- ja majutusteenust.

Tegeletakse õigussüsteemi vaatevälja sattunud noorte kuritegevuse ennetamisega, mis aitab vältida püsiva rikkumiskäitumisega täiskasvanute tekkimist (plaanitakse kuni 21 aastaste noorte avavanglasse paigutamist) ning seni kuni 21 aastatele mõeldud sekkumiste kasutamist ka vanemate noorte hulgas.

Toetatakse sotsiaal- ja teraapiaprogrammide väljatöötamist ning rakendamist, mh vaimse tervise häire taustaga õigusrikkujatele (mobiilsed sekkumised, uued programmid). Keskendutakse ühiskonnale enim kahju tekitavatele ning suurima mõjuga kuritegudele: rasked vägivallakuriteod, sh inimkaubandus ning lähedaste (nt perevägivald ja muu usaldussuhtes toimunud vägivald) ja alaealiste vastu toime pandud teod; samuti organiseeritud kuritegevus, ja majandus-, finants- ja rahapesu-, küber-, korruptsiooni-, keskkonna-, tehnoloogia- ning narkokuriteod.

Kujundatakse karistus- ja kriminaalmenetlusõigust, et tagada menetlusosaliste (kannatanute, kahtlustatavate ja kolmandate isikute) põhiõiguste kaitse ning kaitsta kriminaaljustiitsüsteemi sõltumatust (kriminaalmenetluse tõhustamine ja mitmete muude õigusaktide muudatused).

Toetatakse taastava õiguse rakendamist, sh vanglasüsteemis (taastava õiguse kontseptsiooni rakendamine, inimeste koolitamine).

Ohvrite huvid seatakse menetluses esikohale, ohvrite kaitsel hõlmatakse ka teised olulised asutused (nt meditsiinasutused). Süüdimõistetute riigi kasuks väljamõistetud summasid kasutatakse sihtotstarbeliselt kuriteoennetuses või -ohvrite toetamiseks.

Valmistutakse uute kuritegude ennetamiseks ning neile reageerimiseks (nt AI poolt toime pandud võimalikud teod).

Automatiseeritakse kriminaalmenetlusega kogutavate andmete analüüsi (juhtimislaud ja andmeanalüütika, andmelao JAAK arendused).

Arendatakse infosüsteeme, kohtuekspertiise ning analüütilist võimekust kohtueelses menetluses (nt konsultandid prokuratuurides), et kriminaalpoliitika oleks tehnoloogiliselt mitu sammu õigusrikkujatest eespool. Kriminaalmenetluse tõhusamaks muutmiseks digiteeritakse õiguskaar, tõstetakse inimressursi kompetentsi ning värvatakse juurde inimesi.

Pööratakse tähelepanu kuritegevuse tulususe vähendamisele ja kriminaaltulu äravõtmisele ning suurendatakse vara konfiskeerimise võimekust.

Programmi tegevuse nimetus: Karistuse täideviimise korraldamine

Programmi tegevuse eesmärk: Karistuste täideviimine vastab tänapäevastele nõuetele ning väheneb korduvkuritegevus ja kinnipeetavate arv.

Tegevuste kirjeldus

Tegevust viiakse ellu Karistuste täideviimise üldjuhtimise (eelarve maht 3,6 mln eurot) ja Inimväärika karistuste täideviimise teenuse (eelarve maht 74 mln eurot) kaudu.

Vanglateenistuse järgnevate aastate peamine eesmärk on kohandada oma tegevus vastavalt langenud kinnipeetavate arvule. Jätkatakse üleminekut üksikkambrite süsteemile, kohandatakse vanglate töökorraldust ning suurendatakse tähelepanu vabanemiseks ettevalmistamisele ja kriminaalhooldustööle.

Vanglates tuleb tagada kõigi seal viibivate isikute turvalisus ning inimväärikad vangistamistingimused, sh täiskasvanulikke otsustusõigust ja privaatsust tagav keskkond, mis hõlbustab hilisemat ühiskonda taassisenemist.

Vangistuse üks olulisemaid eesmärke on inimeste õiguskuulekale teele suunamine, mis saavutatakse läbi erinevate taasühiskonnastavate tegevuste ning sotsiaalprogrammide. Kõikides vanglates võimaldatakse vangidele riigikeele õpet tasemetel A1 kuni C1. Kinnipeetavate arvu vähenemine ja lühenenud karistusajad on loonud lisaks üksikkambritele üleminekule ja töökorralduse kohandamisele vajaduse analüüsida kinnipeetavate tööhõive korraldamist ja senise hõivemudeli jätkusuutlikkust. Kohalike omavalitsuste tegevus on siin märkimisväärse tähtsusega, et vanglates oleks ka edaspidi vähem kinnipeetavaid kui kunagi varem. Vangide laste õiguste ja huvide tagamiseks tuleb vanglate ja riiklike lastekaitse organite vaheline koostöö muuta rutiinseks. Vanglateenistuse ja omavalitsuste koostöö ja teineteise väljakutsete mõistmine on kandva tähtsusega.

Enim kuritegevust soodustavate haiguste (nt sõltuvus- ja vaimse tervise probleemide) ravi ja nõustamisprogrammide läbiviimine peab olema olulisel kohal. See eeldab mh sõltuvuse hindamist kohtueelse menetluse ajal ning narkomaania, alkoholismi, seksuaalsõltuvuse ning teiste vaimse tervise häirete ravi ja nõustamise kättesaadavust abivajavatele nii vanglas kui ka väljaspool seda. Süsteemi paremaks administreerimiseks ja killustatuse vähendamiseks ühendatakse vanglameditsiin alates 01.07.2024 tsiviilmeditsiiniga. Sealjuures peab olema tagatud HIV ja C-hepatiidi testimine ja ravi ning AIDS-i ravi.

Korduvkuritegevuse vähendamiseks tuleb välismaalaste osas kaaluda välismaalase lisakaristusena riigist väljasaatmist kooskõlas Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikaga. Tõhusa karistuse täideviimise süsteemi tagamiseks on eelkõige vaja, et nii vangide kui ka kriminaalhooldusalustega töötaks piisav arv professionaalseid ametnikke ning neil oleks piisav varustus ja konkurentsivõimeline tasu. See on võtmetähtsusega ka riigi sisejulgeoleku tagamisel, milles vanglateenistusel on oma kindel roll. Kriminaalhooldusametnike ettevalmistuse tasemest sõltub korduvkuritegevuse määr vanglast vabanenute ja tingimisi vabastatute hulgas.

Sotsiaalse kontrolli saavutamist vanglas soodustab nn dünaamiline turvalisus, st head suhted ja prosotsiaalne kontakt vangide ja personali vahel, mis aitavad ennetada agressiivset käitumist. Seega peab vangla töötajaskond olema kinnipeetava peamiseks mõjutajaks ning sotsialiseerijaks. Lisaks peab kriminaalhoolduse tase olema selline, mis võimaldaks saavutada töös hooldusalustega sisulisi eesmärke ning mõjutada neid käituma õiguskuulekalt. Täiendavalt panustab vanglateenistus laiapindsesse

riigikaitsele ning osutab Siseministeeriumi valitsemisalale ametiabi siseturvalisuse tagamisel, mis eeldab vajalikku varustust ja väljaõpet.

Jätkatakse tööd digitaalsete lahenduste ja tööprotsesside arendamisega. Tegeletakse erinevate e-lahenduste (avalik e-toimik, e-poe lahendus, kriminaalhooldusportaal, vangiportaal) arendamisega ja võetakse kasutusele tahvelarvuteid, millega kinnipeetavad saavad kasutada e-poe teenust, tutvuda erinevate dokumentidega ja suhelda enda lähedastega. Läbimõeldud ja andmetel põhinevate otsuste tegemiseks on valminud esimesed juhtimislauad, mis järgemööda aina täienevad.

Programmi tegevuse nimetus: Õigusemõistmise, õigusregistrite ja õigusteenuste tagamine

Programmi tegevuse eesmärk: Inimesed ja ettevõtted saavad oma õigusküsimused tõhusalt lahendatud. Kohtumenetlus ja kohturegistrite pidamine toimib usaldusväärset ja tõhusalt, õigusteenused ja õigusteave on usaldusväärsed ja kättesaadavad.

Tegevuste kirjeldus

Tegevust viiakse ellu kahekümne teenuse kaudu. Suurimate eelarvemahtudega teenused on Õigusemõistmine tsiviilkohtumenetluses (29,6 mln eurot), Õigusemõistmine süüteomenetluses (20,6 mln eurot) ja Õigusemõistmine halduskohtumenetluses (8,4 mln eurot).

Kohtumenetlus on kulukas, mistõttu on oluline arendada ennetavat õigusabi ja kohtuväliseid vaidluste lahendamise võimalusi ning panustada süüteoennetusse. Kui juba õigusvaidlus või õigusrikkumine tuuakse kohtu ette, siis tuleb pakkuda kättesaadavat, asjatundlikku ja kiiret õigusemõistmist.

Tagatakse õigusemõistmise kättesaadavuse (eeskätt riigi toetatud õigusteenustega, menetlusabi võimaldamisega, digiligipääsude laiendamisega ning põhimõttega, et kohtuistung toimub üldjuhul pöörduja jaoks lähimas kohtumajas). Jälgitakse pidevalt kohtute töökoormuse näitajaid selleks, et üheski kohtus ega kohtuastmes ei tekiks ülekoormusest tingitud menetlusaja pikenedamist.

Süvendatakse kohtunike spetsialiseerumist, kohtunike töökoormuse ühtlustamiseks valmistatakse ette seadusemuudatus ja digilahendus, et hakata kohtuasju kohtuteülele jagama. Valmistatakse ette kohtupidamise ja täitemenetluse erakorralise- ja sõjaseisukorra sätteid.

Kohtute infosüsteem KIS tuleb viia üle uuele arhitektuurile, et andmed oleks taaskasutatavad ja menetlustoiminguid saaks järk-järgult automatiseerida ja muuta kohtumenetlus läbipaistvamaks ja vähendada halduskoormust. Toimub üleminek digitaalsetele kohtutoimikutele. Kaks kolmandikku kohtusaalidest varustatakse videokonverentsiseadmetega, et võimaldada menetlusosalistel virtuaalselt istungil osaleda. Samuti tuleb kvaliteetse helisalvestise saamiseks välja vahetada kohtusaalide amortiseerunud helisüsteemid.

Parandatakse õigusemõistmise läbipaistvust (eeskätt parem digiligipääs kohtuteabele ning selgemad ja üle menetlusliikide ühtsemad reeglid kohtulahendi, kohtutoimiku ja kohtuistungi avalikkusele).

Pööratakse erilist tähelepanu neile, kes vajavad rohkem abi ja kaitset (eeskätt alaealised ja puuetega menetlusosalised).

Tagatakse kohtumajade turvalisus ning digitaalse kohtuteabe kaitstus.

Kohturegistreid peavad kohtunikuabid, kelle ameti arendamiseks ja õiguspraktika ühtlustamiseks koondame registriasjadega seonduva Tartu kohtutesse, andes kohtunikuabi nimetamise ja

distsiplinaarvõimu üle kohtutele (seni ministri pädevuses), uuendades ametikoha mehitamist (asendame mittetoimiva ettevalmistusteenistuse eksamit sisaldava konkursiga).

Äriregistri alal uuendatakse majandusaasta aruannete esitamine – aruandlusdistsipliini, kasutajamugavuse ja õigusnormide osas. Majandusaasta aruandeid esitamata jätvate või pika hilinemisega esitavate ettevõtete arv on liiga suur. Äriühingu asutamine on kiire ja lihtne, likvideerimine ja ka lihtsalt kohustuste täitmisele (nt aruande esitamiseks) sundimine aga aeganõudev. Seda kasutavad ära saririkkujaid, kes hüljava vanu ja asutavad juurde uusi juriidilisi isikuid. See halvendab Eesti ärikeskkonda, sest pahatahtlikel on võimalus ahelasutamise abil tegutseda turul ebaausa konkurentsieelisega, jättes maha nii maksu- kui eravõlad. Töötatakse välja võimalus kõrvaldada kohustuste korduvad rikkujad mõneks ajaks äriühingute loomisest ja juhtimisest (ärikeelud äriregistri asjades).

E-äriregistri haldamisel ja arendamisel toimus üleminek päringutasudelt riigieelarvelisele rahastamisele. Registriandmete tasuta kasutamiseks andmine toob loodetavasti kaasa uusi nutikaid äriteenuseid, mis aitaksid kaasa ettevõtluskeskkonna läbipaistvusele.

Maksekäsu kiirmenetluses lahendatakse üle poole kohtu ette toodud tsiviilvaidlustest ning see arv kasvab kiiremini kui hagiavalduste arv. Alustatud on uue maksekäsu kiirmenetluse infosüsteemi loomisega, mis märgatavalt vähendab tehnilist tööd menetluses, suurendab automatiseeritust ja võtab järgmistes etappides kasutusele kratid.

Tsiviiltäitevaldkonnas luuakse hiljemalt 01.01.2024 ühtne riiklik täitmisregister, mis annab täieliku ülevaate kõigist täiteasjadest (sh Maksu- ja Tolliameti omadest) ning sisaldab e-aresti lahendust, mida võlgniku ja muu menetluse osalise pangaarve automatiseeritud kontrollimiseks ja arestimiseks kasutavad lisaks täituritele ka uurimisasutused.

Justiitsministeerium on Riigi Teataja ja Ametlike Teadaannete väljaandja. Käivitatud on Riigi Teataja uuendamine, et pakkuda kasutajale veelgi rohkem võimalusi õigusteabe saamiseks.

Ametlikes Teadaannetes koondatakse üldsuse ja kogukonna teavitamiseks mõeldud teadaanded, kus laiendatakse avaldatavate teadaannete hulka ja populariseeritakse Ametlike Teadaannete kasutamist.

Arendatakse välja keskne kättetoimetamisteenus. Menetlusdokumentide kättetoimetamist reguleerib praegu üle 80 seaduse ning selleks on loodud palju rööpseid lahendusi. Kättetoimetamise kulud on suured, sh ainuüksi kohtute postikulu oli 2022. aastal 1,2 mln eurot (ilma käibemaksuta), ning kättetoimetamise toimingud võivad olla aeganõudvad ja kaasaegseid tehnoloogilisi võimalusi ei ole piisavalt kasutatud ka selleks, et takistada kättetoimetamisest pahatahtlikult hoidumist. Probleemide lahendamiseks luuakse keskne tehniline lahendus ja seda toetavad õigusnormid.

Konkurentsiametis on koostöös RIK-iga väljatöötamisel monopoolsete ettevõtete hinnaregulatsiooni automatiseeriv lahendus – SF-i rahastatud projekti "Konkurentsiamet, hinnakratt - menetlustarkvara" raames. 2023. aastast käivitus ameti kolmas tegevussuund maksejõuetuse järelevalve näol. Pärast maksejõuetusteenistuse esmast käivitamist ning menetlusliku tööriistakasti läbiproovimist on kavas teenistuse edukuse hindamisel kasutada rahalist mõõdikut – kui palju raha saavad võlausaldajad maksejõuetusteenistuse abil tagasi.

Programmi tegevuse nimetus: Keskised IT-teenused teistele valitsemisaladele

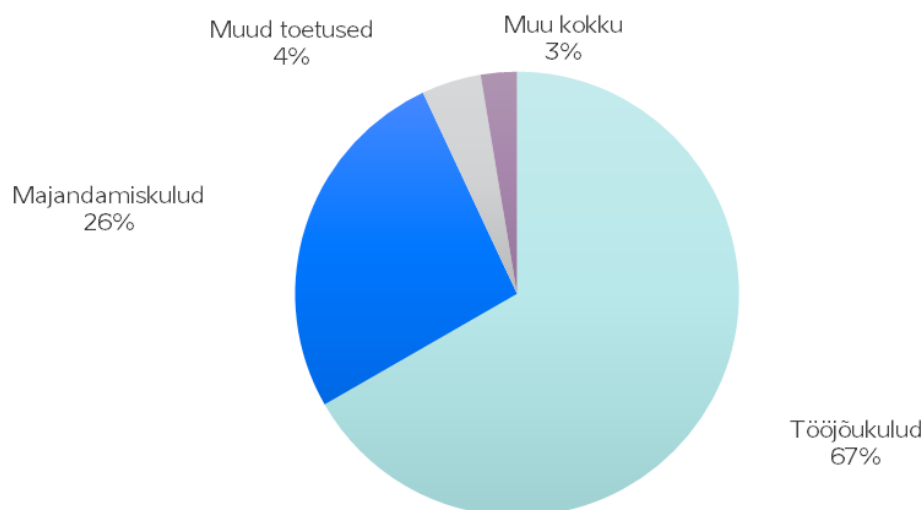
Programmi tegevuse eesmärk: Keskised IT-teenused teistele valitsemisaladele on osutatud.

Tegevuste kirjeldus

Registrite ja Infosüsteemide Keskus osutab haldusala välistele asutustele erinevaid info- ja kommunikatsioonitehnoloogia arendustega seotud teenuseid, sh dokumendihaldussüsteemi haldamine ja arendamine, infosüsteemide haldamine, majutamine ja arendamine.

3.9.3 Kulud majandusliku sisu vaates

Joonis 36. Justiitsministeeriumi valitsemisala suuremad kulud ja osakaal kogukuludest, %

Tabel 40. Justiitsministeeriumi valitsemisala kulude dünaamika, tuhat eurot

	2022 tegelik	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus %
Kulud kokku	-196 584	-232 678	-230 708	1 969	-1%
Tööjõukulud	-117 722	-145 195	-145 499	-304	0%
Majandamiskulud	-56 131	-58 884	-57 424	1 459	-2%
Muud tegevuskulud	-32	0	0	0	0%
Sotsiaaltoetused	-15	-23	-37	-14	61%
Investeeringutoetused	-20	0	0	0	0%
Muud toetused	-8 454	-11 926	-9 462	2 464	-21%
Edasiantavad maksud	-1 577	-1 500	-1 500	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-3 195	-4 205	-4 205	0	0%
Käibemaks	-9 438	-10 946	-12 582	-1 636	15%

Kulud (sh käibemaks) vähenevad võrreldes eelmise aastaga kokku 1%.

Kulude kokkuhoid saavutatakse peamiselt kohtute menetluskulude kättetoimetamise riskkasutusest summas 0,5 mln eurot ja säästlikumast energiakasutusest summas 1 mln eurot.

Vanglameditsiini ühendamisel tsiviilmeditsiiniga alates 01.07.2024 tõstetakse vanglameditsiini poole aasta eelarvevahendid (tööjõu- ja majandamiskulud) summas 2,4 mln eurot ümber Sotsiaalministeeriumi valitsemisala eelarvesse.

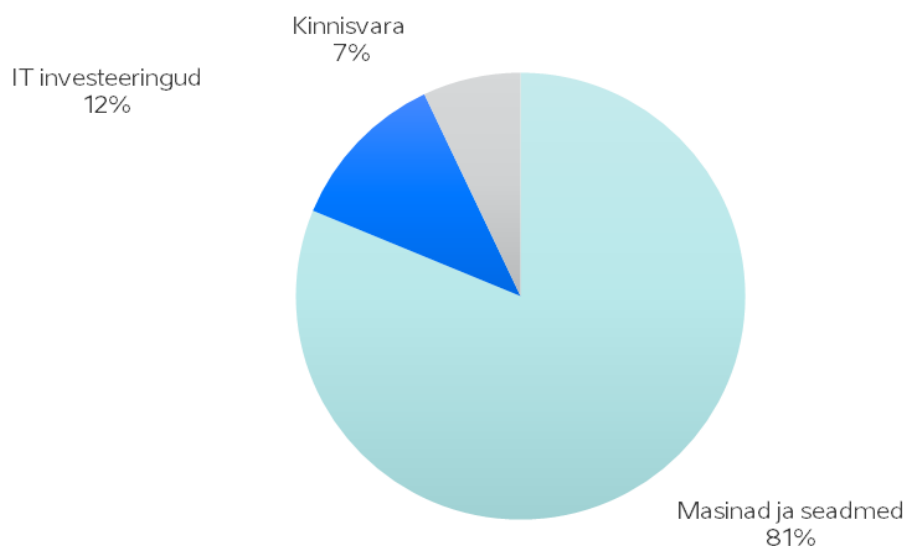
Tööjõukulude kasvu mõjutab kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse (KRAPS) alusel määratud palkade kasv.

Muud toetused vähenevad tulenevalt 2023. aastaks ühekordselt eraldatud toetustest.

3.9.4 Investeeringud

Justiitsministeeriumi valitsemisalas on peamised investeeringud suunatud laboriseadmetesse ja IT-investeeringuteks.

Joonis 37. Justiitsministeeriumi valitsemisala investeeringud ja osakaal koguinvesteeringutest, %

Tabel 41. Justiitsministeeriumi valitsemisala investeeringute dünaamika, tuhat eurot

	2022 tegelik	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Investeeringud kokku	-6 007	-2 058	-1386	671	-33%
IT investeeringud	-2 814	-133	-133	0	0%
Masinad ja seadmed	-1 460	-1 648	-923	725	-44%
Muud investeeringud	-722	0	0	0	0%
Kinnisvara	-36	0	-80	-80	100%
Käibemaks	-974	-276	-250	26	-10%

IT investeeringute eelarve jääb eelneva aasta tasemele. 2022. aastal anti IT baasinfrastruktuuri teenus üle Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskusele, kes teostab IT investeeringuid.

Masinate ja seadmete eelarve väheneb, sest 2023. aasta eelarves oli suures mahus Eesti Kohtuekspertiisi Instituudi ühekordsed soetused amortiseerunud laboriseadmete välja vahetamiseks. 2024. aastaks on planeeritud jätkutegevused vanglate toimepidevuse tagamiseks.

3.10 Kaitseministeeriumi valitsemisala

Hoida ära Eesti vastu suunatud rünnakud ja tagada, et Eesti suudab end väliste ohtude eest kaitsta.

Kaitseministeeriumi valitsemisala ülesanne on riigikaitse korraldamine, riigikaitse elluviimine, rahvusvahelise kaitsealase koostöö koordineerimine, mobilisatsiooni ettevalmistamine ja läbiviimine, kutsealuste kutsumine ajateenistusse, Kaitseväe reservi arvestuse ja väljaõppe korraldamine, Kaitseväe ja Kaitseliidu rahastamine ja varustamine, kaitsetööstuse arendamine, Kaitseväe ja Kaitseliidu tegevuse kontrollimine ning vastavate õigusaktide eelnõude koostamine.

Kaitseministeeriumi valitsemisala moodustavad kuus riigiasutust: Kaitseministeerium, Kaitsevägi, Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus, Kaitseressursside Amet¹¹, Välisluureamet ja Eesti Sõjamuuseum kindral Laidoneri Muuseum. Kaitseministeeriumi haldusalasse kuuluvad riigi osalusega sihtasutused SA CR14 ja SA Rahvusvaheline Kaitseuringute Keskus ning avalik-õiguslik juriidiline isik Kaitseliit.

Valitsemisala kulude ja investeeringute koondeelarvest moodustab Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse eelarve 65%, Kaitseväe eelarve 25% ja Kaitseministeeriumi eelarve 2%. Ülejäänud valitsemisala asutuste eelarved jäävad mahult kokku alla 8%. Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse osakaal kogu eelarvest on oluliselt suurem, kuna selles kajastuvad valitsemisala investeeringute ja erivarustuse hanked ning taristu arendamise ja korrashoiu teenused.

Valitsemisalas töötab kokku ligi 6100 teenistajat (töötajad ja ametnikud kokku). Suurima töötajate arvuga valitsemisala asutus on Kaitsevägi ligi 4000 töötajaga (67% valitsemisala töötajaskonnast).

Kaitsekulud

Kaitsekulude arvestus Eesti tegevuspõhise riigieelarve ja rahvusvahelise aruandluse puhul ei toimu samadel alustel. Viimase puhul kasutatakse riikide võrreldavuse huvides nn NATO meetodit¹². Tegelik kaitsekuulu osakaal selgub alati tagantjärele, kui riigi tegelik SKP on Statistikaameti poolt kokku arvatatud.

Tabel 38. Kaitsekulude kogumaht, mln eurot

		2022 RE	2023 RE	2024 RE
1	SKP-st eraldatud Riigikaitse arengukava 2022-2031 elluviimiseks	754,6	1050,1	1306,2
	sh Kaitseliidule eraldatav sihtotstarbeline toetus ¹³	47,7	49,3	54,2
2	Täiendavad sihtotstarbelised eraldised ¹⁴	3,4	6,4	20,3

¹² Meetod ei võta arvesse riigikaitsele suunatud välistoetusi ja muid tuludest sõltuvaid kulusid ega aastast amortisatsiooni, vaid näitab riigi poolt riigikaitsele suunatud rahaliste vahendite suhet SKP-sse. NATO kaitsekulude arvestusse kuulub ka vastav käibemaks.

¹³ Tegevuspõhise eelarve vaates on Kaitseliidu eraldis kajastatud erinevate programmi tegevuste juures, vastavalt sellele, millises mahus Kaitseliit konkreetsesse tegevusse panustab. Lisaks sellele hangib RKIK perioodil 2024-2027 maakaitsele ligi 65 mln euro eest varustust, relvastust ning laskemoona.

¹⁴ Täiendavad sihtotstarbelised eraldised on välisvahendite rakendamisega seotud abikõlbmatu käibemaks, tegevuspõhise eelarvestamise kulude katteks eraldatud vahendid ning lisanduv teadusrahastus ja IKT rahastamine.

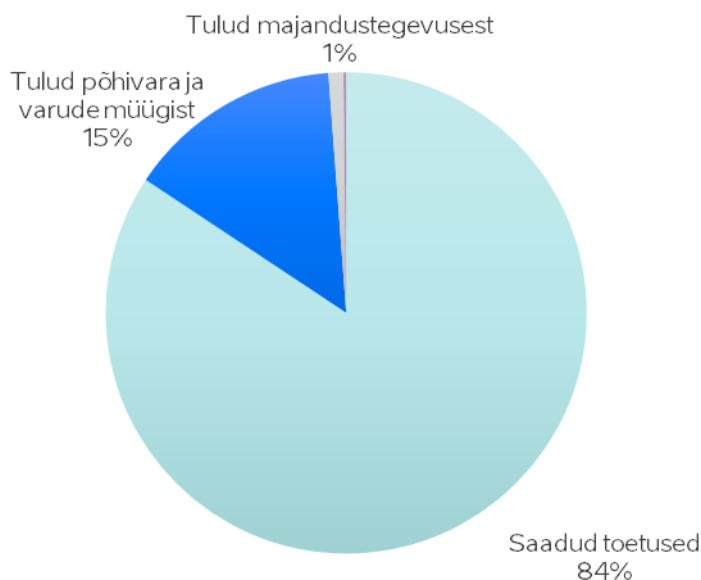
		2022 RE	2023 RE	2024 RE
	Sh välisvahendite abikõlbmatu käibemaks (Euroopa Rahutagamisrahastu ja Taaste- ja vastupidavusrahastu)	0,0	1,3	18,2
	Sh teadus- ja arenduskulude täiendav rahastamine	1,1	2,5	1,6
	Sh muud sihtotstarbelised eraldised	2,3	2,6	0,5
3	Kokku kaitsekulud ilma liitlaste kuludeta	758,0	1056,5	1326,6
4	Liitlastega seotud kulud	18,1	75,5 ¹⁵	5,5
5	Kaitsekulu NATO meetodi järgi	776,1	1132,0	1332,1
6	% SKP-st	2,16%	2,92%	3,21%
7	Välisvahendid, tuludest sõltuv kulu ja omatulu, mis ei kajastu kaitsekulude arvestuses			
	NATO julgeolekuinvesteeringute programm NSIP	16,8	4,8	24,8
	Euroopa Rahurahastu	0,0	0,0	58,3
	Tuuleenergia kompensatsioonimeetmed ¹⁶	7,6	28,8	60,0
	Muud tuludest sõltuvad kulud ja omatulud	2,1	22,1	24,1
8	Mitterahaline kulu (amortisatsioon)	67,3	73,1	88,8
9	Kõik Kaitseministeeriumi kasutuses olevad vahendid ¹⁷	786,5	1148,1	1393,5

Eesti jätkab NATO põhihangete sihttaseme täitmist, planeerides 2024. aasta põhihangete prognoositavaks tasemeks rohkem kui 20% kaitsekulude kogumahust.

3.10.1 Tulud

Välisrahastusel on oluline roll Eesti sõjalises riigikaitstes.

Joonis 39. Kaitseministeeriumi suuremad tulud ja osakaal kogutuludest, %

¹⁵ 2024. aastast planeeriti liitlaste vastuvõtukuludisid 25 mln eurot ümber 2023. aastasse.

¹⁶ CO2 meetme ja MKM statistikakaubanduse vahenditest investeeringud kompensatsioonimeetmesse (radarid), samuti RRF vahenditest soetatav täiendav radar ja passiivsüsteem.

¹⁷ Kaitse-eelarve ei sisalda kaitsekuludest SOM, RAM jm valitsemisalade eelarvesse suunatud vahendeid, mille väljamakse tehakse väljaspool Kaitseministeeriumi eelarvet. NATO meetodi järgi arvestatakse need kaitsekulude hulka.

Tabel 42. Kaitseministeeriumi tulude dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Tulud kokku	7 544	16 253	135 618	119 365	734%
Saadud toetused	2 799	11 802	114 351	102 549	869%
Tulud majandustegevusest	3 884	177	1 360	1 183	668%
Tulud põhivara ja varude müügist	543	1 837	19 661	17 824	970%
Trahvid ja muud varalised karistused	210	135	205	70	51%
Muud tulud	49	2 301	40	-2 261	-98%
Intressi- ja omanikutulud	59	0	0	0	0%

Valitsemisala tulud kasvavad võrreldes eelmise aastaga täiendavate välisvahendite laekumisest, kuna suureneb rahastus nii NATO kui Euroopa Liidu fondidest. Valitsemisala kinnistute müügiga on kasvanud põhivara tulu. Majandustegevusest laekuvate tulude kasv ning muude tulude vähenemine on seotud peamiselt Balti riikide Ämari õhutorbe kulude hüvitamisest laekuvate tuludega, mille planeerimispõhimõtteid on riikide vahel alates 2024. aastast korrigeeritud.

Saadud toetused

NATO julgeolekuinvesteeringute programmi (NSIP – NATO Security Investment Programme) raames saadud välistoetustest investeeritakse 2024. aastal Eestisse kokku ligi 24,8 mln eurot, sh:

keskpolügoonil väljaõppevõimaluste parendamine 16,0 mln eurot;

lennubaasi võimekuse suurendamine Ämaris 4,5 mln eurot;

NATO õhujuhimissüsteemi arendamine 4,3 mln eurot.

Euroopa rahutagamisrahastust (EPF – European Peace Facility) laekub Ukrainale annetatud varustuse taastamiseks 58,3 mln eurot.

Taaste ja vastupidavusrahastu (RRF Recovery and Resilience Facility) toetusest laekub 31 mln eurot tuuleenergia kompensatsioonimeetmete rakendamiseks ning teostatakse IT-investeeringuid kaitseväekohustuse täitmise sündmusteenuse arendusteks 0,2 mln euro mahus.

Norra ja Euroopa Majanduspiirkonna vahenditest investeeritakse 2023. aastal küberharjutusvälja arendamiseks 0,05 mln eurot.

Tulud majandustegevusest

Eesti Sõjamuuseum - kindral Laidoneri muuseumile laekub trükiste ja meenete müügist, ruumide lühiajalisest rendist, piletitulust ning orkestriteenuse osutamisest 93 000 eurot. Saadud tulu kasutatakse müüdava kauba soetamiseks muuseumipoodi ja kontserttegevusega kaasnevateks kuludeks.

Majandustegevusest laekuva tuluna on planeeritud varem muudes kuludes sisaldunud Balti riikide Ämari õhutorbe kulude hüvitamine vastavalt riikide kokkuleppele 1,1 mln eurot.

Eelmise aastaga samas mahus on planeeritud üüritulu kaitseväe linnakutes asuvatelt müügipunktidelt ja tasu kaitseväe territooriumile paigaldatud sideoperaatorite seadmetelt, kokku 0,1 mln eurot.

Tulu põhivarade ja varude müügist

Kaitseministeeriumi käsutuses olevate kinnistute müügitulu on hinnanguliselt 19,6 mln eurot, mis suunatakse kaitseotstarbeliste varude soetuseks.

Vanametalli, toidupakkide ja muu vara müügist planeeritakse sarnaselt eelmisele aastale 87 000 eurot.

Trahvid ja muud varalised karistused

Ajateenistusse mitteilmumise eest on rahatrahve ja sunnirahasid prognoositud ligi 0,2 mln eurot. Reservõppustele põhjuseta ilmumata jäämise eest hinnatakse laekuvate sunnirahade mahuks 25 000 eurot sarnaselt eelmisele aastale.

Muud tulud

Muud tulud sisaldavad Kaitseväe varustuse lõhkumise hüvitamist 40 000 eurot. Ämari õhuturbe kulude hüvitamine on 2024. aastal planeeritud majandustegevusest laekuva tuluna.

Intressi- ja omanikutulud

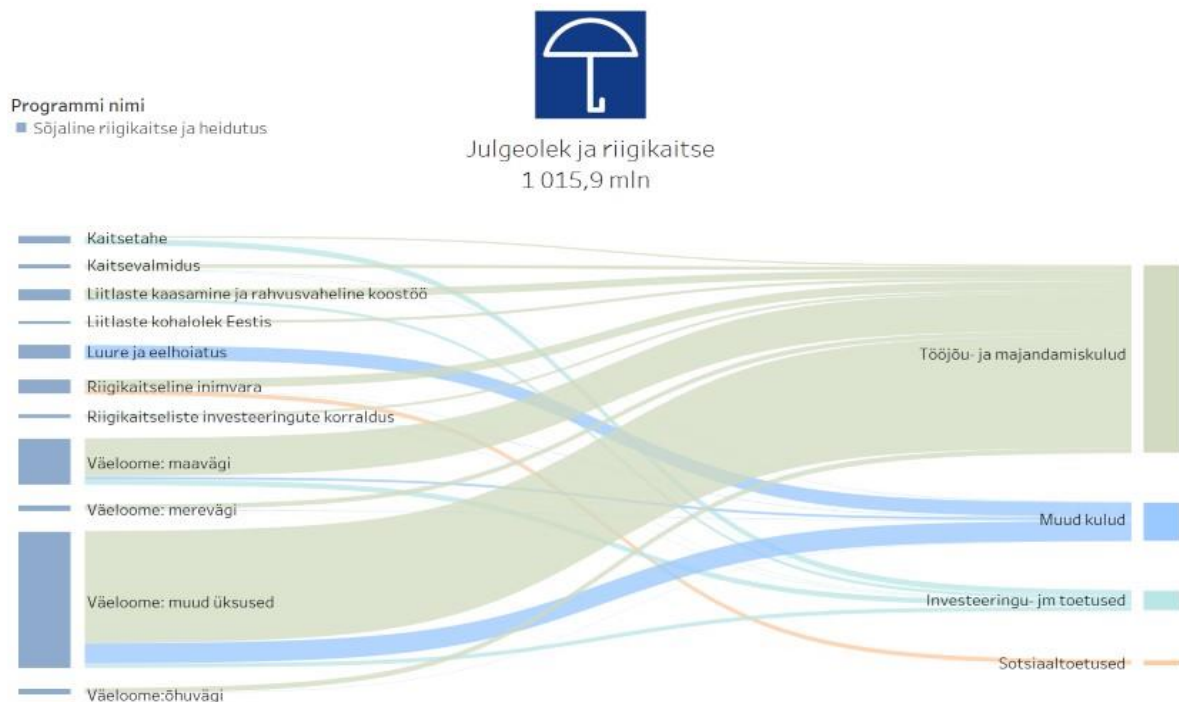
2024. aastaks intressi- ja omanikutulusid ei planeerita.

3.10.2 Kulud tegevuspõhises vaates

Vahendid suunatakse sõjalist kaitsevõimet enim loovatesse valdkondadesse

3.10.2.1 Tulemusvaldkond Julgeolek ja riigikaitse

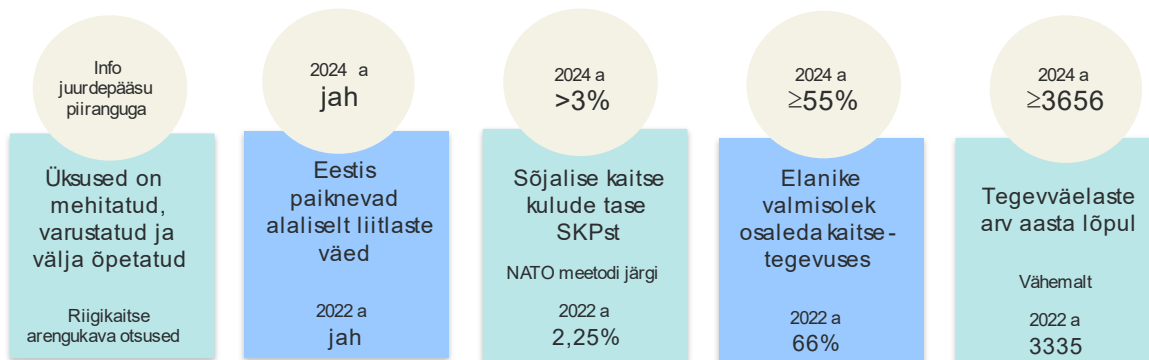
Joonis 40. Julgeolek ja riigikaitse tulemusvaldkond ja selle maht ¹⁸

¹⁸ Kaitsekulu kokku NATO meetodil on 1,33 mld eurot. Joonisel on tulemusvaldkonna kulud ilma investeeringute ja käibemaksuta ning koos amortisatsiooni ja tuludest sõltuvate kuludega.

Tulemusvaldkonna eesmärk on usutav heidutus sõjalise agressori vastu. Võime seista rünnaku vastu kogu ühiskonna tegevusega. Vajadusel kollektiivkaitse ja rahvusvahelise kriisiohje kiire ja tulemuslik rakendumine.

Joonis 41. Julgeolek ja riigikaitse tulemusvaldkonna mõõdikud

Julgeoleku ja riigikaitse tulemusvaldkonna eesmärgi saavutamiseks on loodud üks programm – sõjaline riigikaitse ja heidutus –, mis kuulub Kaitseministeeriumi valitsemisalasse. Julgeoleku ja riigikaitse tulemusvaldkonna pikaajalised arengueesmärgid on kokku lepitud Riigikaitse arengukavaga 2022 – 2031 (RKAK 2022 – 2031)¹⁹, mida viiakse ellu Kaitseministeeriumi valitsemisala arengukavadega.

Julgeoleku ja riigikaitse tulemusvaldkonnaga seotud programmdokument on kättesaadav Kaitseministeeriumi kodulehel <https://kaitseministeerium.ee/et/eesmargid-tegevused/alusdokumendid-ja-oigusaktid>

3.10.2.1.1 Tulemusvaldkond Julgeolek ja riigikaitse kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 43. Tulemusvaldkond Julgeolek ja riigikaitse programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	Planeerimistasand	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Julgeolek ja riigikaitse	Tulemusvaldkond	-616 630	-826 352	-1 015 938	-189 586	23%
Sõjaline riigikaitse ja heidutus	Programm	0	-826 352	-1 015 938	-189 586	23%
Väeloome: maavägi	Programmi tegevus	0	-199 271	-186 330	12 941	-6%
Väeloome: merevägi	Programmi tegevus	0	-36 136	-21 828	14 309	-40%
Väeloome: õhuvägi	Programmi tegevus	0	-28 168	-22 491	5 678	-20%
Väeloome: muud üksused	Programmi tegevus	0	-353 750	-553 706	-199 956	57%
Kaitsevalmidus	Programmi tegevus	0	-14 048	-17 090	-3 042	22%
Kaitsetahe	Programmi tegevus	0	-30 553	-31 017	-464	2%
Liitlaste kaasamine ja rahvusvaheline koostöö	Programmi tegevus	0	-34 883	-43 644	-8 761	25%
Liitlaste kohalolek Eestis	Programmi tegevus	0	-9 683	-11 734	-2 051	21%
Luure ja eelhoiatust	Programmi tegevus	0	-51 513	-57 846	-6 333	12%
Riigikaitseinvesteeringute korraldus	Programmi tegevus	0	-17 212	-13 795	3 417	-20%
Riigikaitse inimvara	Programmi tegevus	0	-51 135	-56 458	-5 323	10%

¹⁹ Sõjalise kaitse osa uuendati 2023. aasta kevadel.

3.10.2.1.2 Tulemusvaldkond Julgeolek ja riigikaitse programmid ja programmi tegevused

Sõjaline riigikaitse ja heidutus

Programmi eesmärk: hoida ära Eesti vastu suunatud rünnakud ja tagada, et Eesti suudab end väliste ohtude vastu kaitsta.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Kaitseministeerium, Kaitsevägi, Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus, Kaitseressursside Amet, Kaitseliit, Välisluureamet ja Eesti Sõjamuuseum - kindral Laidoneri Muuseum.

Programmi tegevused, mis koonduvad Väeloome alla:

- Väeloome: muud üksused
- Väeloome: maavägi
- Väeloome: õhuvägi
- Väeloome: merevägi

Programmi tegevuste eesmärgid

Tagatud on, et Kaitseväe sõjaline struktuur vastab tuleviku vajadustele ja vastavate väeliikide üksused on täiemahuliselt varustatud, mehitatud ja väljaõpetatud vastavalt Riigikaitse arengukavas kokkulepitule.

Programmi tegevused koondavad Kaitseväe, Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse, Kaitseliidu ja Kaitseministeeriumi teenuseid, mis on suunatud uute RKAK võimete ja üksuste loomisele, alalhoidmisele ja väljaõppele. Samuti kajastuvad tegevuse all üksuste (k.a maakaitse) varustamiseks mõeldud kaitseotstarbeliste hangete kulud.

Väeloome: maavägi tegevuste kirjeldus

NATO Madridi kohtumise olulisima järelmina loodi maaväes diviis ning jätkub üleminek uuele juhtimisstruktuurile. Diviisi staabi moodustamine suurendab oluliselt üksuste väljaõppemahtu, millele lisaks suurendatakse ka maakaitse üksuste õppekogunemiste mahtu.

2024. aastal viiakse lõpule CV90 toetussoomukite ümberehitus, mis tagab Scoutspataljoni kõikidele allüksusele sarnase mobiilsuse ja kaitstuse, lisaks hangitakse liikumisvabaduse tagamiseks vajalik tehnika.

Algab jalaväeüksuste mehhaniseerimine 6x6 ja 4x4 soomukitega, millega parendatakse üksuste kaitstust ja mobiilsust. Soomukite esimesed tarded toimuvad 2024. aastal.

2024. aastal toimub 7,62 mm kuulipildujate tarne ning kõik sõjaaja üksused varustatakse uute ja kaasaegsete kuulipildujatega.

Kaudtulevõime arendamiseks soetatakse koostöös Ameerika Ühendriikidega mitmikraketiheitjate süsteem HIMARS, vastav leping sõlmiti USA kaitsekoostööagentuuriga 2022. aastal ja esimesed tarded toimuvad 2024. aastal. Süvatule raketisüsteemide soetamisega tekib võime anda hävitavaid täppislööke kuni 300 km kaugusele.

2024. aastal toimuvad esimesed varitseva õhuründemoona lepingujärgsed tarded. Samuti hangitakse üksusele muu varustus ja luuakse vajalik taristu.

Jätkub liikursuurtükiüksuste arendamine. 2024. aasta lõpuks on mõlema brigaadi suurtükipataljonid võimelised toetama brigaade 12 relvasüsteemiga.

2024. aastal jätkuvad kaasaskantava õhutõrjesüsteemi Piorun laskeseadmete ja laskemoona tarned. Õhutõrjepataljonide Mistral laskeseadmed ja 23 mm õhutõrjekahurid läbivad elutsükli põhise uuendamise, mille tulemusena suureneb nende lahinguvõime nii öösel tegutsemiseks kui ka droonide vastases võitluses.

2024. aastal tarnitakse tankitõrjekompaniidele täiendavad laskeseadmed, suurendades relvade arvu kompaniis ja saavutatakse suurem tulevõimsus ja manöövrivabadus üksuste toetamiseks.

2024. aastal tarnitakse täiendav ROLE 2 väihaigla, mis on osa "kuldse tunni" täitmise nõudest.

Väeloome: merevägi tegevuste kirjeldus

Mereväes jätkub olemasolevate võimete alalhoidmine ja arendamine. Jätkatakse Eesti ja Baltikumi-ülese mereolukorra teadlikkuse võime täiendamist ja tagamist ning alustatakse PPA-lt üle võetud elutsükli lõppu jõudva kaldaradarisüsteemi uuendamisega, mille raames vahetatakse välja nii vananenud radarid kui rajatakse uut taristut. Koostöös NATO-ga väljaarendatava laev-kallas (BRASS) sidesüsteemide taristu ehituseks viiakse läbi hange ning alustatakse taristu väljaehitamist.

Jätkub rannikukaitse divisjoni varustamine ja 2023. aastal alustatud väljaõpe ning jätkub meremiinide integratsioon ja väljaõpe.

Programmi tegevuse nimetus: Väeloome: õhuvägi

Õhutõrje arendamiseks hangitakse keskmaaraketisüsteem, mille leping sõlmiti 2023. aasta jooksul. Süsteem võimaldab hajutada õhutõrjesüsteeme selliselt, et katteala oleks piisavalt suur tagades maa-ala kaitse kopterite, lennukite ja tiibraketide eest kriitilisele infrastruktuurile, olulistele kaitsevää objektidele ning elanikkonnale. Lepingu raames hangitakse lisaks relvasüsteemile ka laskemoon, sidelahendus ning väljaõppe-, logistika- ja elutsüklihahendus. Samuti hangitakse üksusele muu varustus ja luuakse vajalik taristu.

2024. aasta lõpuks võetakse kasutusele uued ja täiendavad õhuseireradarid, mille tulemusel on võimalik luua uusi tuulegeneraatorite alasid ilma, et need segaks õhupildi loomist.

Ämari lennubaasi lennurada läheb 2024. aastal remonti ja sel ajal toimub õhuturbemissioon Läti Lielvarde lennubaasist. Sel perioodil kasutatakse liitlaste tehnika ja personali kohale toomiseks kasutatakse vajadusel tsiviillennuvälju, meretransporti või raudteed.

Väeloome: muud üksused tegevuste kirjeldus:

Muude üksustena kajastatakse kaitsevää juhtimisstruktuuri, küberväejuhatust, sõjaväepolitseid ja toetuse väejuhatust. Siin kajastatakse ka üldisi väeloomet suunistavaid ja toetavaid teenuseid nagu väeloomepoliitika kujundamine ja riigikaitse infosüsteemide arendus, kaitsealane teadus- ja arendustegevus ning rahuaegse taristu alalhoidmine ja harjutusväljade tagamine.

Jätkub kaitsevää sidevõrgu arendamine, mille tulemusel tagatakse turvalised sideühendused juhtimispunktide ja üksustega ning tagatakse liitlaste sideühenduste liidestamine.

Jätkub Vabariigi Valitsuse poolt 2022. aastal alustatud laskemoona varude suurendamine kõikides laskemoonalikides. 2024. aasta laskemoonahanked moodustavad ligi 290 mln eurot, sisaldades nii õhutõrje MISTRAL, tankitõrje Spike ja Instalaza, suurtükkide 155 mm, kui ka lahingumasinate 35 mm laskemoona ja palju muud. Samuti ehitatakse laskemoona hoiustamiseks vajalik taristu.

2024. aastal jätkuvad kogu struktuurile individuaalvarustusest 3:1 kandesüsteemide ja kuuliplaatide, öövaatlusseadmete, termosüsteemide, lasersihikute tarned ning transpordivahenditega varustamine.

Algab Nursipalu harjutusvälja ehitus ning jätkatakse Soodla harjutusvälja arendusi. 2024. aastal valmib võimearenduste toetuseks hulk taristuobjekte nagu liikursuurtükkide hooldus- ja õppegaraaž, rida laskemoonaladusid, Ämaris kasarmud ja garaaž, lennukite varjualused ja lennuraja remont. Jätkuvad Nursipalu, Luunja, Raadi ja Meeri arendused. Seoses uute võimete ja liitlaste personali kasvuga Ämaris ehitatakse uus katlamaja ja alajaamad, ehitatakse ümber küttetrassid, elektrisüsteem, kanalisatsiooni- ja veetrassid, täiendatakse reoveepumplat ja veepuhastusjaamasid.

Kaitsealane teadus- ja arendustegevus on suunatud väeloome uute rakenduslike lahendite leidmisele, panustades uute tehnoloogiate alastesse uuringutesse ja sõjaliste otsustusprotsesside kiirendamise projektidesse. Teaduskoostööks liitlastega arendatakse välja kompetentsikeskused küberi, elektroonilise sõjapidamise ning sõja- ja katastroofimeditsiini alal. Platvorm rahvusvaheliseks koostööks loob võimalused kaitsetööstuse ekspordipotentsiaali realiseerimiseks, nt Euroopa kaitsefondis osalemise kaudu (mh sõjalise mobiilsuse ja modulaarse tulevikulaeva projektides).

Programmi tegevuse nimetus: Kaitsevalmidus

Programmi tegevuse eesmärk: Kõik RKAK üksused on lahinguvalmis ning varudega tagatud.

Tegevuste kirjeldus:

Kaitsevalmiduse tegevus koondab Kaitseministeeriumi, Kaitseväe ja Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse teenused, mis on suunatud olukorrateadlikkuse hoidmisele, täieliku sõjalise lahinguvalmiduse saavutamise kiiruse tõstmisele ning tsiviiltoetuste tagamisele. Samuti sisaldab see PPA-lt Kaitseväele üle antud mereseire ja merereostuse tõrje funktsioone.

Koostöös Riigikantseleiga planeeritakse korraldada riigi poliitilisele juhtkonnale vähemalt kaks korda aastas riigikaitseõppuseid. Kaitseväe formeerimiskiiruse tõstmiseks jätkub õppuste (k.a erinevate tasemetega lauaõppuste) ja lisaõppekogunemiste korraldamine. Lahinguvalmiduse kontrolliks korraldatakse aastas kaks lisaõppekogunemist. Kohalike omavalitsuste ülesannete ja rolliselguse ning koordineerimisvõime parendamise eesmärgil jätkatakse riigikaitseministeeriumi.

Valmiduse kiiremaks saavutamiseks on eesmärgiks täiendavate lepingute sõlmimine maa-alade kasutamiseks, mis tagavad kaitseväele alade paindliku kasutusele võtmise.

Mereolukorra teadlikkuse loomiseks jätkatakse Eesti territoriaalmeres valvet, kontrollitakse tegevust territoriaalmeres ja tagatakse õiguskorda merealadel ning meresõidu ohutust. Mereolukorra teadlikkuse jätkusuutlikuks tagamiseks uuendatakse perioodil kaldaseireradarite süsteem.

Mobilisatsiooni ja valmiduse kontrolli teostamiseks korraldatakse igal aastal kaks lisaõppekogunemist kuni pataljoni suurustele üksustele.

Programmi tegevuse nimetus: Kaitsetahe

Programmi tegevuse eesmärk: tõsta avalikkuse teadlikkust ja stimuleerida avalikku arutelu julgeoleku, riigikaitse ja välispoliitika küsimustes. Tugevdada Eesti kaitsevaldkonda, tuvastades ja analüüsides riigikaitse- ja julgeolekuprobleeme ning pakkudes strateegilisi ja poliitilisi lahendusi. Kaasata ühiskonda laiemalt riigikaitse - riigikaitse on kodanikuidentiteedi vaidlustamatu osa.

Tegevuste kirjeldus:

Kaitsetahte tegevus koondab Kaitseministeeriumi, Kaitseväe, Kaitseliidu, Kaitseressursside Ameti ja Eesti Sõjamuuseumi teenuseid, mis on suunatud ühiskonna laiemale kaasamisele riigikaitse, sealhulgas riigikaitse õpetusega seotud teenused, strateegiline kommunikatsioon, mõttekodade kaasamine, sõjaväelise muusikakultuuri edendamine, ajaloolise pärandi uurimine, säilitamine ja tutvustamine, laiapidse riigikaitse ettevalmistamine ja toetamine, noorte isamaaline kasvatus ning erinevad kaitsetahte projektid.

Suure osa kaitsetahte tegevuse eelarvest moodustab Kaitseliidu sihtotstarbeline toetus²⁰, mis on suunatud Kaitseliidu vabatahtliku tegevuse arendamisele ning tagab motiveeritud ja ettevalmistatud liikmeskonna ning riiklike ja kohalike omavalitsuste struktuuride toetamise. 2024. aastal on eesmärk Noorte Kotkaste ja Kodutütarde rühmade arvu suurendamine põhikoolides ning organisatsiooniväliste inimeste kaasamine.

Kaitseliit korraldab riigikaitselaagreid, mis võimaldab Kaitseliidul noortele tutvustada Eesti riigikaitset ning võimalusi sinna panustamiseks. Laagrite läbiviimise toetamiseks soetatakse 2024. aastal täiendavad vormikomplektid. Võetakse kasutusse riigikaitseõpetuse toetuse taotlemise keskkond, mis lihtsustab riigikaitseõpetajate tööd toetuste taotlemisel. Samuti alustatakse uue riigikaitseõpetuse õpiku koostamisega. Alustatakse järjekordse riigikaitseõpetaja kursusega Tallinna Ülikoolis.

Jätkatakse riigikaitseõpetust õpetavatele koolidele toetuse eraldamist õppevahendite soetamiseks ning õppekäikude ja välilaagrite korraldamiseks. Seoses riigikaitseõpetuse kohustuslikuks muutumisega alates 2024. aastast arvestatakse ka laagrites osalevate õpilaste arvu olulise kasvuga (6 400-lt 11 500-ni), millega seoses tagatakse täiendava varustuse soetamine ja hooldus. 2024. aastal antakse välja uuendatud riigikaitseõpik. Samuti jätkatakse riigikaitseõpetajate koolitamisega ning klassi ja sõpruskonnaga ajateenistuse võimaldamist.

Jätkub toetuste andmine MTÜ-dele, mõttekodadele (sh SA Rahvusvaheline Kaitseuringute Keskus) ja projektidele kaitsetahte tõstmiseks ja riigikaitse teadlikkuse suurendamiseks.

Eesti Sõjamuuseum (ESM) jätkab sõjaajaloo muuseumina ja uurimiskeskusena. Euroopa Liidu toetusfondide abil luuakse Vaiavara Sinimägede muuseumi baasil teise maailmasõja sündmusi tutvustav teemapark - ja väliekspositsioon. Vabadussõja võidusamba haldamine antakse ESM-ilt 2024. aastal üle RKIK-le. ESM-i koosseisus jätkab tegevust sõjaväeorkester, mis tagab kokku lepitud mahus Kaitseväe tseremoniatel esinemised.

Rahvusvaheline Kaitseuringute Keskus (RKK) jätkab julgeolekuteemadel oluliste arutelude algatamist nii Eestis kui väljaspool. RKK toetab oma tegevusega Kaitseministeeriumi poolt defineeritud fookusteemade analüüsi ja teemade viimist rahvusvahelistesse aruteludesse (sh konverentsid: [Annual Baltic Conference on Defence](#) ja [Lennart Meri Conference](#)).

Programmi tegevuse nimetus: Liitlaste kaasamine ja rahvusvaheline koostöö

Programmi tegevuse eesmärk: liitlaste toetus Eesti kaitseleandile on tagatud pikaajaliste vägedega täidetud plaanide ning kaitsekokkulepetega.

²⁰ Kaitseliidu 2024. aasta sihtotstarbeline toetus on 54,2 mln eurot, millele lisanduvad maakaitseüksuste hanked 18,3 mln eurot.

Tegevuste kirjeldus:

Liitlaste kaasamise ja rahvusvahelise koostöö tegevus koondab Kaitseministeeriumi ja Kaitseväe teenused, mis on suunatud rahvusvahelise kaitsealase koostöö edendamisele, ning sisaldab rahvusvahelise koostöö edendamise, rahvusvahelistes organisatsioonides osalemise, rahvusvahelise küberkoostöö, välisteenistuse, Kaitseväe rahvusvahelistes staapides, valmidusüksustes ja rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel osalemise ning rahvusvahelisele koostööle suunatud õppuste teenuseid.

Rahvusvahelise koostöö tegevused keskenduvad Eesti julgeoleku- ja kaitsepoliitika põhieesmärgi teostamisele tagada heidutus ja kindlustada liitlaste osalemine Eesti sõjalises kaitstes. Selleks arendame koostööd liitlaste ja regionaalsete partnerriikidega, töötame aktiivselt kaasa NATO arengutes kollektiivkaitse tugevdamisel ning osaleme julgeoleku tagajana erinevate rahvusvaheliste organisatsioonide, nagu NATO, EL, ÜRO ja OSCE juhitud kriisiohje- ja rahuoperatsioonides.

Abikäepoliitika raames on planeeritud vahendid ja tegevused sihtriikide, sh Ukraina toetamiseks valdkonnapõhiselt (territoriaalkaitse arendamine, küberkaitse, sõja- ja katastroofimeditsiin, rehabilitatsioon, väljaõpe) ning Genfi julgeolekupoliitika teaduskeskusesse panustamiseks abikäeriikide, sh Ukraina õppurite toetamiseks.

Rahvusvahelistes organisatsioonides osalemise eesmärk on saavutada NATO ja Euroopa Liidu kaitsepoliitika toetus Eesti riigikaitsele. NATO-s on oluline tagada Venemaa Ukraina vastase agressiooni järgselt fundamentaalselt muutunud julgeolekuolukorras NATO heidutus- ja kaitsehoiaku tugevdamine, muuhulgas 2022. aasta Madridi ja 2023. aasta Vilniuse tippkohtumise otsuste elluviimine. Euroopa Liidus jätkub Venemaa Ukraina vastase agressiooni järgselt kasvanud Euroopa Liidu kaitsekoostöö arendamine, toetades seejuures NATO kollektiivkaitset, NATO-EL koostööd ning lähedast partnerlussuhet Eesti strateegiliste liitlastega. See hõlmab näiteks Euroopa Liidu strateegilise kompassi jätkutegevuste elluviimist ning Euroopa Liidu rahalise panuse suurendamist Eesti riigikaitse eesmärkide toetuseks, muuhulgas Euroopa Liidu liikmesriikide kaitsevõime arendamisel ning Ukraina ja teiste Euroopa Liidu idapartnerite toetamisel.

Jätkatakse küberharjutusvälja arendamist sihtasutuses CR14, viiakse ellu [Open Cyber Range](#) projekti. Eestis paiknev NATO küberkaitsekoostöö keskus (CCDCOE) jätkab panustamist NATO kui ka Keskuse liikmete küberkaitsealase väljaõppe ja teadus- ning arendustegevusse koolituste, õppuste, konverentside, uuringute jms tegevuste kaudu.

Rahvusvahelise koostöö edendamisele suunatud õppused lähtuvad käesoleval perioodil erinevatest rahvusvahelise koostöö kokkulepetest (näiteks NATO, PFP ja kahepoolsetest kokkulepetest), Balti riikide koostegevuse kokkulepetest ja õppuste plaanist ning muudest kaitseväe võimearenduse- ja koostööprojektidest (näiteks VJTF, eFP, NRF, NRI, JEF).

Jätkatakse osalemist rahvusvahelistel sõjalistel ja tsiviiloperatsioonidel ning valmidusüksustes, mis toetavad Eesti julgeoleku- ja kaitsepoliitika eesmärkide saavutamist ning kaitsekoostöö süvendamist Eesti jaoks oluliste strateegiliste liitlasriikidega. 2024. aastal on Eestil plaanis panustada ligi 115 kaitsevälasega. Operatsioonidel osalemise maht lähtub Vabariigi Valitsuse ja Riigikogu otsustest.

Programmi tegevuse nimetus: Liitlaste kohalolek Eestis

Programmi tegevuse eesmärk: Liitlaste püsiv sõjaline kohalolek tugevdab Eesti kaitsevõimet ning NATO heidutus- ja kaitsehoiakut.

Tegevuste kirjeldus:

Liitlaste kohalolek tegevus koondab Kaitseministeeriumi ja Kaitseväe teenuseid, mis on suunatud liitlaste kohaloleku tagamiseks, ning sisaldab vastuvõtva riigi toetamisi ja harjutusväljade tagamist.

Jätkatakse erinevate liitlasüksuste formaatide võõrustamist ning ollakse valmis võõrustama täiendavaid liitlasi. Vastuvõtva riigi toetus (HNS) koondab endas kõik tegevused, mis on seotud HNS valdkonna rahvusvaheliste, riiklike ning valitsemisala üleste koordineerivate ning korraldavate tegevustega ning välisriikide relvajõududele lubade menetlemise ja väljastamisega. Kaitsevägi planeerib ja viib ellu saatvate riikide vägede vastuvõtmist ning lõimimist.

Seoses muutunud julgeolekuolukorra, uuendatud NATO kaitseplaanide ning liitlaste kasvava kohaloluga, suurendatakse taristuarendusele suunatud kulusid ning Balti õhuturbe kulude suurenemisest tulenevalt ka vastuvõtva riigi toetuse tegevuskulusid. Muuhulgas panustatakse Balti õhuturbesse seoses selle ajutise kolimisega Läti Lielvardesse mobiilse infrastruktuuri soetamisega.

Vastavalt saavutatud kokkulepetele võib arvestada täiendava panusega diviisi toetuseks. Liitlasüksused paiknevad kõigis kolmes Kaitseväe linnakus (Tapa, Ämari, Lõuna-Eesti).

Lõuna-Eesti piirkonda hakkavad kasutama lisaks Eesti üksustele ka siin NATO regionaalplaanidesse panustavad üksused. Erinevad objektid on vajalik liitlaste kiireks vastuvõtmiseks kriisi ajal (RSOM ala). RSOM alad on kasutatavad ajutise majutuse ja ladustamise jaoks ka õppuste ajal.

2024. aastal jätkuvad Lõuna piirkonna arendused RSOM ala kuni 1000 liitlase ja tehnika kiireks vastuvõtmiseks kriisi ajal. Kompleksiga tagatakse ajutine majutus, toitlustus, hügieenivõimalused, laskemoona ning tehnika hoiustamine.

Nursipalu väljaõppetingimuste parendamise kontekstis laiendatakse Nursipalu harjutusväljakut. Lisaks sellele rajatakse Nursipallu uus linnak kuni 850 inimesele ja üksuse tehnika pikaajaliseks paiknemiseks. Seoses NATO õhukaitse rotatsioonidega on Ämarisse oodata senisest suuremat arvu liitlasi, kellele sobivate tingimuste tagamiseks ehitatakse 300 kohaline kasarm.

Programmi tegevuse nimetus: Luure ja eelhoiatus

Programmi tegevuse eesmärk: võimalikult pikk eelhoiatus väliste ohtude kohta, mis ähvardavad Eestit ja teisi Balti riike.

Tegevuste kirjeldus:

Luure ja eelhoiatus koondab Välisluureameti ja Kaitseväe luurekeskuse tegevused. Täpsem kirjeldus ei ole avalik.

Programmi tegevuse nimetus: Riigikaitseinvesteeringute korraldus

Programmi tegevuse eesmärk: tagatud on, et iga riigikaitseinvesteeringu euro annab võimalikult palju kaitsevõimet.

Tegevuste kirjeldus:

Riigikaitseinvesteeringute korralduse tegevus koondab Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse ja Kaitseministeeriumi teenused, mis on suunatud hangete, taristu ehituse ja korrashoiu ning toitlustamise korraldamisele ja kaitsetööstuspoliitika kujundamisele. Hangetega soetatud kaupade ja teenuste, taristu

ning toitlustamise kulud kajastuvad nendes programmi tegevustes, mille eesmärkide täitmiseks soetused tehakse, ning põhivara soetused kajastuvad investeeringutena.

Kaitseministeeriumi valitsemisala taristu, materjalide ja teenuste planeerimine ja juhtimine baseerub kvaliteetsetel andmetel, alternatiivide analüüsil ning säästlike lahenduste otsimisel.

Euroopa Liit investeerib kaitsealasesse teadus- ja arendustegevusse aastatel 2021–2027 Euroopa Kaitsefondi ([European Defence Fund](#), EDF) kaudu orienteeruvalt 8 miljardit eurot. Eesti jaoks on programmis osalemine oluline, et aidata kaasa olulisemate võimeprojektide edasiarendamisele riiklikult ning kaitsetööstusele suunatult. 2023. aastast osaletakse [Deployable Autonomous AI Agent](#) (Autonoomne küber-agent intsident) projektis ja 2024. aastast küberharjutusväljade koostöö projektis. Projektide kaasfinantseering jaotub projektis osalevate riikide vahel ning Eesti kaasfinantseering on aastateks 2023–2028 prognoositavalt kokku 9,2 mln eurot.

Eestis asub alates 2023. aastast Põhja Atlandi kaitseinnovatsiooni kiirendi peakontor - [Defence Innovation Accelerator for North Atlantic](#) (DIANA), mille majandamiskulud katab Eesti. Kiirendi keskendub kahese kasutusega süvatehnoloogia ettevõtetele.

Alates 2024. aastast liidetakse materjalide ja teenuste kättesaadavuse tagamise teenusega tsiviiltoetuse tagamise teenus, mis senini on panustanud kaitsevalmiduse programmi tegevusse.

Programmi tegevuse nimetus: Riigikaitsealine inimvara

Programmi tegevuse eesmärk: ajateenistusel põhinev reservvägi on võrreldaval tasemel NATO valmidusüksustega.

Tegevuste kirjeldus:

Riigikaitsealine inimvara tegevus koondab Kaitseministeeriumi, Kaitseväge ja Kaitseressursside Ameti teenused, mis on suunatud kõrge motivatsiooni, väljaõppetasele, füüsilise ettevalmistusega ja kiire ööpäevase reageerimisajaga reservväe kujunemisele, sealhulgas kaitseväekohustuse täitmise toetamine, sotsiaalsed ja teenistusalased toetused, sõjaväelise hariduse andmine ja täiendõpe, ajateenistus, reservteenistuse väärtustamine ning kaitsevaldkonna personaliteenuse osutamine ja riigikaitsealine inimvara poliitika kujundamine.

Suurema osa tegevuse eelarvest moodustavad ajateenistuse korraldus ning Kaitseväge Akadeemia tegevus sõjaväelise hariduse andmiseks.

Ajateenijate arv suureneb aasta aastalt saavutades 2025. aastal 4000 piiri ning jäädes edaspidi samale tasemele. Eelnevalt B-kategooria juhtimisõigust omanud ajateenijatele huvitatakse juhtimisõiguse omandamisega seotud kulud 1000 euro ulatuses, samuti jätkub eluasemelaenu intresside hüvitamine. Jätkatakse tegevustega naiste osakaalu suurendamiseks kaitseväeteenistuses.

Reservteenistusse ilmunute määra tõstmiseks ja reservväelaste kvaliteedi hoidmiseks jätkuvad reservväelastele suunatud nn riigikaitse juhtide konverentsid. Reservväelasi kaasatakse suuremas mahus koolituste läbiviimisesse instruktoritena. Koondnimetuse „Meie reservüksus“ raames jätkatakse reservväelastele erinevate vabatahtlike ürituste korraldamist, mis suurendavad üksuse isikkoosseisu teadlikkust ja ühtekuuluvustunnet.

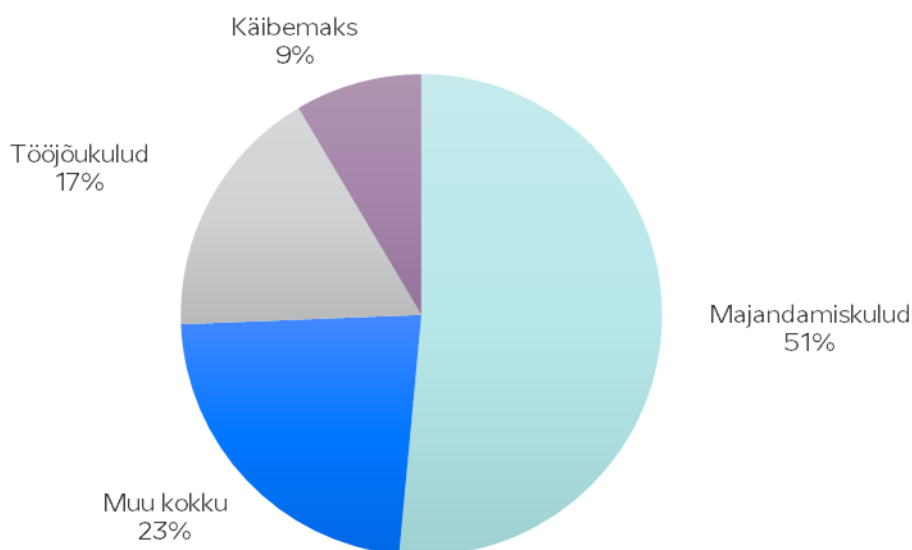
Kaitseväge Akadeemia (KVA) tegevuse tagamiseks alustatakse Raadile kutseõppesuuna õppehoone ja pääsla ning Sõja- ja katastroofimeditsiinikeskus, tegevväelaste kasarmu ning KVA ladude ja hoidlate ehitamist.

Jätkatakse sõjaväelise taseme- ja täiendusõpe andmist nii Eestis (KVA ja Balti Kaitsekolledž) kui ka välisriikides. Kaitseväge iga tasandi juhtivkoosseis on saanud kaasaegse sõjalise väljaõppe, mis annab kvalitatiivse eelise lahingutegevuse juhtimisel.

Sotsiaaltoetustena kajastuvad riigikaitsele õppetootused (9000 eurot), kaitseväeteenistuse seaduse alusel kehtestatud asendusteenistujate toetus ja kutsealuste sõidukulu (0,7 mln eurot), asendusteenistujate eest makstav sotsiaalmaks (0,2 mln eurot) ning ajateenijate toetus ning ajateenijate eest makstava sotsiaalmaks (12,8 mln eurot).

3.10.3 Kulud majandusliku sisu vaates

Joonis 42. Kaitseministeeriumi valitsemisala suuremad kulud ja osakaal kogukuludest, %

Tabel 44. Kaitseministeeriumi valitsemisala kulude dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Kulud kokku	-663 662	-899 136	-1 110 818	-211 683	24%
Tööjõukulud	-151 065	-172 082	-189 723	-17 641	10%
Majandamiskulud	-264 035	-441 005	-571 849	-130 845	30%
Muud tegevuskulud	-51 843	-59 417	-67 110	-7 692	13%
Sotsiaaltoetused	-12 059	-14 328	-18 381	-4 053	28%
Investeeringutoetused	-4 720	-6 600	-5 265	1 335	-20%
Muud toetused	-57 437	-59 858	-74 813	-14 955	25%
Põhivara amortisatsioon	-75 472	-73 063	-88 798	-15 735	22%
Käibemaks	-47 032	-72 783	-94 880	-22 097	30%

Võrreldes eelmise aastaga kulud suurenevad, see on seotud peamiselt julgeoleku tugevdamise meetmetega.

Majandamiskulud sisaldavad muuhulgas kaitseotstarbelise erivarustuse kulusid, sh laskemoon, ning kaitseväge kulu ajateenijate väljaõppeks, kaitseväelaste osalemist rahvusvahelistel õppustel. Samuti kaetakse majandamiskuludest rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel osalemisega seotud kulud ning kaitseväge ja ministeeriumi välisteenistuse kulud. Valitsemisala taristu haldust korraldab Riigi

Kaitseinvesteeringute Keskus. Majandamiskulude kasv on seotud Vabariigi Valitsuse julgeoleku suurendamise meetmetega, millega eraldatud lisavahendid on kasvatanud kaitseotstarbelise varustuse kulude mahtu võrreldes 2022. aastaga ligemale kahekordseks.

Muud tegevuskulud sisaldavad Välisluureameti ja Kaitseväge riigisaladusega seotud kulu, mille detailsem jaotus on riigisaladus.

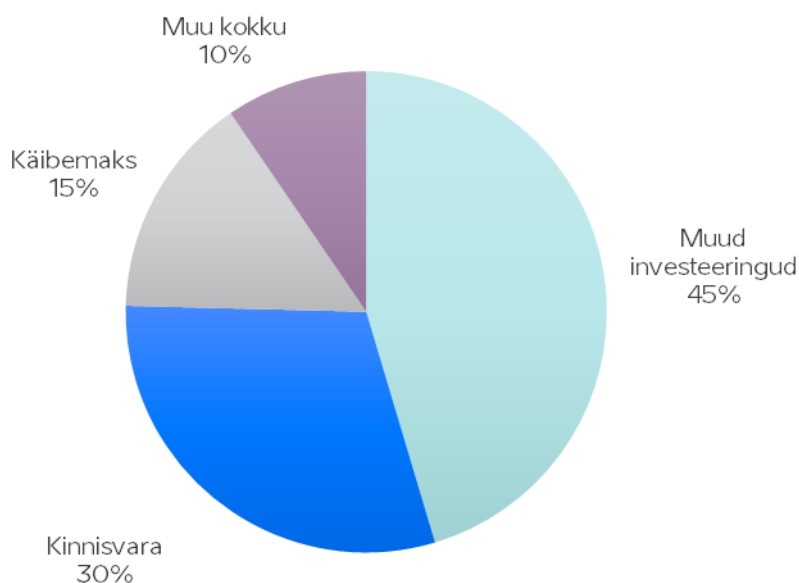
Sotsiaaltoetused on ajateenijate ja asendusteenistujate toetused ning ajateenija või asendusteenistuja eest tasutav sotsiaalmaks. Samuti planeeritakse sotsiaaltoetusena vigastuste korral makstavad hüvitised. Sotsiaaltoetuste kasv tuleneb peamiselt ajateenijate sotsiaalmaksu kasvust, mida arvestatakse töötasu alammäära kaudu.

Muude toetuste hulgas on suurenenud koolidele riigikaitseõpetuse läbiviimiseks antav toetus seoses relvaõppe läbiviimisega ning suurendatakse riigikaitseõpetuse laagrite varustuse hankeid. Samuti suurenevad toetused Kaitseliidule, sihtasutustele CR14 ning Rahvusvahelisele Kaitseuringute Keskusele.

3.10.4 Investeeringud

Vahendite otsustav suunamine investeeringutesse kiirendab üksuste loomist ja tagab kaitsevalmiduse.

Joonis 43. Kaitseministeeriumi valitsemisala investeeringud ja osakaal koguinvesteeringutest, %

Tabel 45. Kaitseministeeriumi valitsemisala investeeringute dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Investeeringud kokku	-186 744	-315 043	-454 048	-139 006	44%
Inventar	-15	-522	-286	236	-45%
IT investeeringud	-1 737	-4 051	-4 444	-393	10%
Masinad ja seadmed	-8 778	-26 367	-38 563	-12 195	46%
Muud investeeringud	-99 926	-142 564	-206 046	-63 482	45%
Kinnisvara	-49 261	-94 093	-136 324	-42 231	45%
Maa soetused	-1 031	-6 500	-7 342	-842	13%
Hoonete ja rajatiste soetus ning renoveerimine	-43 451	-44 867	-83 441	-38 574	86%

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Liitlaste taristu	-4 779	-31 458	-26 533	4 926	-16%
Radarite taristu statistikakaubanduse vahenditest	0	-3 583	-5 083	-1 500	42%
Kirde-Eesti meetme radari taristu	0	-7 684	-11 507	-3 823	50%
Lääne-Eesti meetme radari taristu	0	0	-1 200	-1 200	100%
Väikesaarte energiarajatised CO2 tulust	0	0	-1 218	-1 218	100%
Käibemaks	-27 028	-47 446	-68 385	-20 940	44%

Investeeringud võrreldes eelmise aastaga suurenevad hüppeliselt, see on seotud nii julgeoleku tugevdamise meetmetega kui valitsemisala selge poliitikaga, suunata vahendid jõuliselt investeeringuteks, et üksuste varustamine oleks võimalikult kiire.

Inventari soetamise maht väheneb. Kaitseväes vahetatakse välja vananenud inventari.

IT investeeringute suurenemine on seotud seadmete väljavahetamisega elutsükli lõppedes.

Masinatest ja seadmetest soetatakse seadmeid uute tuuleenergia tootmisvõimsuste rajamise võimaldamiseks Kirde-Eestis (investeering CO2 osakute ning taastuvenergia kvootide müügist saadud tulu arvel) ning Mandri-Eestis ja Lääne-Eestis (RRF rahastusega).

Muude investeeringutena kajastuvad kaitsetstarbelise erivarustuse ja kaitseinvesteeringute programmi investeeringud, mis hõlmavad mitmeid erinevaid hankeid, nt tankitõrje granaadiheitjad, miinipildujad, veokid ning soomusjalaväepataljoni toetussoomukid.

Kinnisvarainvesteeringud kasvavad peamiselt uute võimete loomiseks ja laskemoona ladustamiseks vajalikku taristusse suunatud täiendavate vahendite tõttu.

Hoonete ja rajatiste soetuse ning renoveerimise investeeringutes keskendutakse uute võimete toetamisele ning ladustamist ning hoistamist tagavatele taristu arendustele. Üksuste toetuseks valmivad laod ja laskemoonahoidlad, laskemoona käitusladad.

Liitlaste jaoks tehtavad investeeringud sisaldavad taristuprojekte, millega jätkatakse liitlaste vajaduste toetamist Ämari lennubaasis, Tapa linnakus ja harjutusväljadel. Jätkatakse harjutusväljakute laiendamise ja täiendava linnaku loomisega Madridi otsuste järgselt liitlastele täiendav taristu tagamiseks liitlaste üksuste roteerimiseks, sh väljaõppeks, ning juhtimiselemendi alaliseks loomiseks.

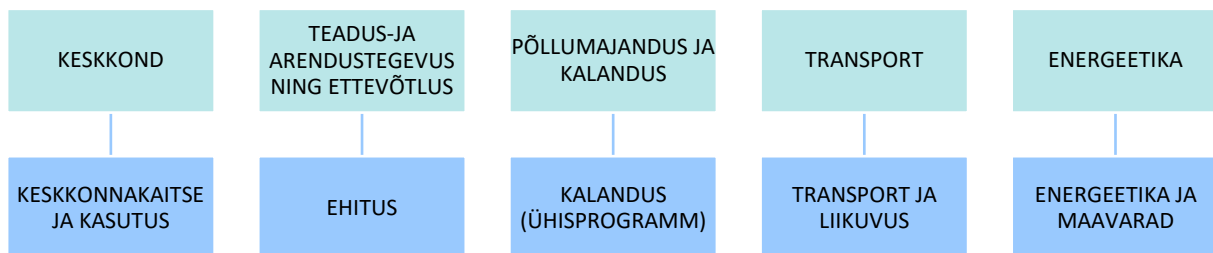
3.11 Kliimaministeriumi valitsemisala

Kliimaministeriumi eesmärk on Eesti inimestele puhta ja mitmekesise elukeskkonna tagamine, ühtlasi toetades loodusesse vastutustundliku suhtumise kujundamist, luues muutuvates oludes eeldusi energiatõhususeks ja taskukohase energia kättesaadavuseks ning liikuvust toetavateks ja kvaliteetseteks transpordiühendusteks.

Valitsemisala on Eesti keskkonna-, transpordi- ja energeetikavaldkondade eestvedaja, mille põhieesmärk on vastutustundliku suhtumise kujundamine loodusesse ning Eesti inimestele puhta ja looduslikult mitmekesise elukeskkonna säilitamine ja areng. Samuti on valitsemisala eesmärk korraldada inimeste ja kaupade liikuvus selliselt, et see oleks kasutajale ligipääsetav, ohutu ja mugav, panustaks positiivselt Eesti majandusse ning samas väheneks keskkonnakoormus. Energeetika rohepöörde läbiviimisel on valitsemisalas seotud eesmärgiks tagada majanduse pikaajaline konkurentsivõime, energiajulgeolek ja varustuskindlus.

Valitsemisalas viiakse ellu terviklikku rohereformi, kujundatakse ja viiakse ellu kliima-, meremajanduse ja merekeskkonna-, ressursitõhususe ja jäätmekäitlus-, keskkonna- ja looduskaitse-, keskkonnajärelevalve-, keskkonnakorraldus- ja ringmajandus- ning tööstusheite- ja kemikaali-, veekaitse ja -kasutamise-, välisõhu kaitse ning kiirgus- ja tuumaohutuse alast poliitikat ning korraldatakse keskkonnaseiret. Lisaks tegeleb valitsemisala energeetika-, maapõueressursside kaitse ja kasutamise, elamumajanduse ja ehituse, transpordi- ja liikuvuspoliitika kujundamise ja elluviimisega.

Valitsemisala **tulemusvaldkonnad** on „Keskkond“, „Transport“ ja „Energeetika“. Koos Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumiga panustatakse **tulemusvaldkonda** „Põllumajandus ja kalandus“ ja koos Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga panustatakse **tulemusvaldkonda** „Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus“.

Valitsemisalas on koos ministeeriumiga kaheksa asutust: Kliimaministeerium, Keskkonnaamet, Keskkonnaagentuur, Eesti Loodusmuuseum, Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus, Transpordiamet, Riigilaevastik ja Eesti Geoloogiateenistus. 2024. aastal on neist kahe suurima eelarvemahuga Kliimaministeerium, mille eelarve moodustab 62,2% valitsemisala kulude ja investeeringute eelarve mahust ja Transpordiamet (vastavalt 31,4%). Ülejäänud asutuste eelarve moodustab valitsemisala kulude ja investeeringute mahust kokku 6,4% (lisa 12). Valitsemisala tulud, 1 271 mln eurot, moodustavad 7,6% kogu riigieelarve mahust ning kulud 1 171 mln eurot, 6,6% riigieelarvest.

Valitsemisalas töötab 01.07.23 seisuga 2120 teenistujat, kõige suurema töötajaskonnaga on Transpordiamet (643 teenistujat, so 30,3% valitsemisala teenistujatest).

Valitsemisala haldusalasse kuuluvad riigi osalusega äriühingud AS A.L.A.R.A, AS Eesti Loots (likvideerimisel), AS Eesti Raudtee, AS Nordic Aviation Group, AS Operail, AS Saarte Liinid, AS Tallinna Lennujaam, AS Tallinna Sadam, Elering AS, Lennuliiklusteeninduse AS, OÜ Rail Baltic Estonia, OÜ Transpordi Varahaldus, OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskus ja AS Ökosil.

Valitsemisala haldusalasse kuuluvad tulundus- ja sihtasutused Riigimetsa Majandamise Keskus, SA Keskkonnainvesteeringute Keskus.

Kliimaministeeriumi valitsemisalas on sihtasutuste osas toimunud järgmised muudatused võrreldes 2023. aasta riigieelarve seletuskirjas tooduga: Alates 01.01.2023 ühinesid SA Erametsakeskus ja SA Keskkonnainvesteeringute Keskus (edaspidi KIK) ning KIKi teemade alla lisandus ka erametsanduse toetuste jagamine ning erametsanduse arendamine.

Valitsemisalade struktuurimuudatused 2023

01.07.2023 jõustunud Vabariigi Valitsuse seaduse muudatusega korraldati Keskkonnaministeerium ümber Kliimaministeeriumiks. Sellest tulenevalt muudeti ka ministeeriumide valitsemisala ülesandeid ja

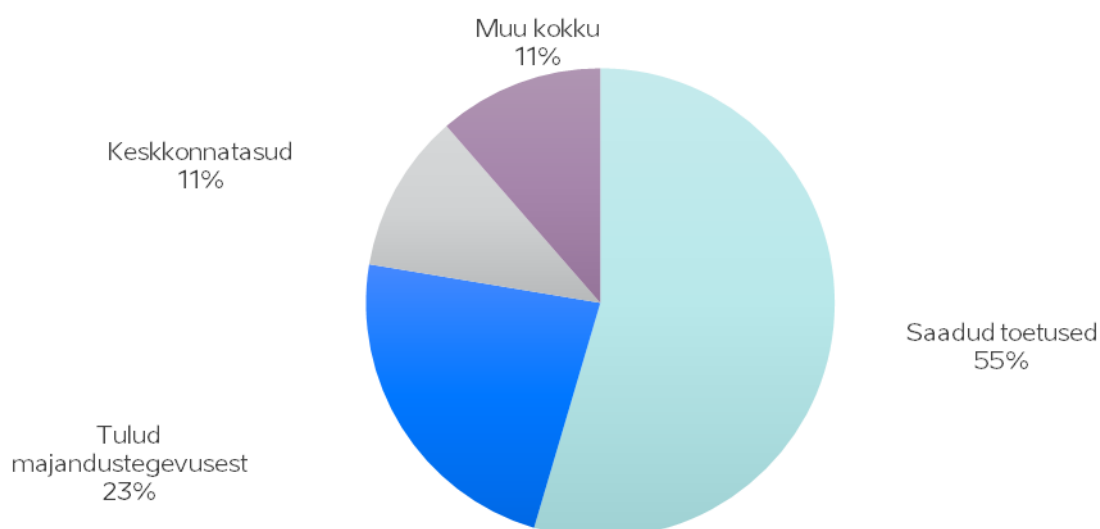
valitsusasutuste alluvust. Keskkonnaministeeriumi vastutusalast liikus Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi vastutusalasse kalanduspoliitika kujundamine ning asutustest Maa-amet. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalast lisandusid energeetika, ehitus- ja elukeskkonna, transpordi ja meremajanduse valdkonnad ning asutustest Transpordiamet, 01.01.2023 loodud Riigilaevastik ja Eesti Geoloogiateenistus. Lisaks ka nende valdkondade äriühingud.

3.11.1 Tulud

Toetame loodusesse vastutustundliku suhtumise kujundamist, loome võimalusi taskukohase taastava energia tootmiseks ning arendame kvaliteetset ja keskkonnasõbralikku transpordiühendust

Kliimaministeeriumi valitsemisala tulud välistoetustest kasvavad 347,8 mln eurot. Tulud majandustegevusest vähenevad 130 mln euro ja tulud keskkonnatasudest 52 mln euro võrra. Detailne ülevaade iga tulugrupi osas on toodud vastavates peatükkides.

Joonis 44. Kliimaministeeriumi suuremad tulud ja osakaal kogutuludest, %

Tabel 46. Kliimaministeeriumi tulude dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Tulud kokku	657 064	1 031 168	1 270 993	239 825	23%
Saadud toetused	40 657	345 792	693 589	347 797	101%
Riigilõivud	471	16 627	36 232	19 605	118%
Tulud majandustegevusest	341 476	424 758	293 115	-131 643	-31%
Tulud põhivara ja varude müügist	46 637	12 059	15	-12 044	-100%
Trahvid ja muud varalised karistused	338	257	574	317	123%
Keskkonnatasud	151 380	146 203	139 327	-6 876	-5%
Muud tulud	253	10 333	26 855	16 523	160%
Intressi- ja omanikutulud	75 854	75 140	81 286	6 146	8%

Saadud toetused

Saadud toetusi välisdoonoritelt kasutatakse koos riikliku ja SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse keskkonnaprogrammi kaasrahastusega nii valitsemisala oma kulude ja investeeringute katteks, kui ka vahendamiseks teistele asutustele.

Saadud toetuste maht kasvab 2024.a 101% võrreldes eelmise aastaga ehk 347,8 mln eurot. Suurenemine on tingitud eelkõige Kliimaministeriumi vastutuselasse koondatud valdkondade ja valdkondlike eesmärkide elluviimiseks mõeldud toetuste arvelt. 2021-2027 struktuuritoetuste eelarveperioodi ühtekuuluvuspoliitika fondide maht kasvab (ca 340,6 mln eurot) ning taaste- ja vastupidavusrahastu vahendite maht (RRF ja **RePowerEU**) (ca 163,7 mln eurot). Täiendavalt on lisandunud Rail Baltica projekti elluviimiseks eraldatud Euroopa ühendamise rahastu (CEF) vahendid (ca 171,1 mln eurot). Lisaks eelmainitule kajastuvad eelarves LIFE programmi vahendid (10,4 mln eurot) ja Eesti-Šveitsi koostööprogrammi toetusvahendid (1,8 mln eurot).

Riigilõivud

Valitsemisala riigilõivude prognoositav kogumaht 2024. aastal on 36 mln eurot, kasv 118%. Suurima mahuga on liiklusregistri toimingutega seotud riigilõiv 34 mln eurot (moodustades 94% valitsemisala poolt kogutavatest riigilõivudest), mida kogub Transpordiamet. Teiste riigilõivude osakaal on marginaalne.

Tulud majandustegevusest

Valitsemisala tulud majandustegevusest moodustavad 293 mln eurot ning on võrreldes 2023.a vähenenud 31 %. Tulude languse peamiseks põhjuseks on **kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikute (edaspidi LHÜ)** müügist saadud tulud vähenemine (2024.a on prognoositud madalamat ühiku hinda võrreldes 2023.a, samuti vähendatakse LHÜ ühikute üldkogust).

Olulise muudatusena võib välja tuua, et kuni 2024.a suunati 50% LHÜ müügist laekuvast tulust riigituludesse ja 50% kliimapolitiika eesmärkide täitmisesse vastutavate ministrite kaudu. Uue kokkulepitud direktiivi kohaselt tuleb 2024. aastast enampakkumistulu kasutada 100% kliimapolitiika eesmärkidele kaasa aitavateks tegevusteks. 2024.a LHÜ tuluprognosis on 262,3 mln eurot, millest Kliimaministeriumi valitsemisala meetmete rakendamiseks on ette nähtud 173 mln eurot.

Tulud laekuvad Keskkonnaagentuurile (KAUR) lennumeteoroloogia info edastamise, lennuvaatlusteenuse, meteoroloogilise -ja hüdrooloogilise info edastamise, metsa hindamise eest, Keskkonnaametile (KeA) kiirgusseaduse alusel KeA põhitegevusega seotud tasuliste teenuste osutamise eest, Eesti Loodusmuuseumile (ELM) piletite müügitulust ja ürituste korraldamise eest, Transpordiametile (TM) veeteetasudena ja Maanteemuuseumi piletitulu, raskekaaluliste ja suurekaliibriliste veokite veolubade, veeteedega seotud elektrooniliste kaartide müügi eest, Eesti Geoloogiateenistusele (EGT) geoloogiliste uuringute ja seirete eest (keskkonnavalasest tegevusest), Riigilaevastikule (RIL) lootsitasudena, sadamate hallatavate navigatsioonimärkide paigaldamise ja hoolduse ning prahile andmise eest, Keskkonnaministeriumi Infotehnoloogiakeskusele rakendusadministraatori teenuse eest.

Tulu põhivarade müügist

Valitsemisala tulud põhivarade müügist (2024.a 15 000 eurot) vähenevad võrreldes 2023.a 12 mln eurot, seoses Maa-ameti liikumisega Regionaal- ja Põllumajandusministeriumi valitsemisalasse.

Trahvid ja muud varalised karistused

Valitsemisala tulude prognoos trahvidest ja muudest rahalistest karistustest on suurenenud võrreldes 2023.a 0,3 mln eurot. Trahvid laekuvad Keskkonnaametile (0,3 mln eurot) keskkonnavalaste rikkumiste eest ja Transpordiametile (0,3 mln eurot) transpordialaste rikkumiste eest. Transpordiametil on õigus nimetatud trahvidest saadud tulusid kasutada riigimaanteede remondi koondprojekti kulude katteks.

Keskkonnatasud

Valitsemisala keskkonnatasude 2024. aasta laekumise prognoosiks on 139 mln eurot, mis on 7 mln eurot väiksem võrreldes eelneva aastaga. Kahanemise peamiseks põhjusteks on maavara kaevandamisõiguse tasu vähenemine.

2024. aastal jõustuva keskkonnatasude seaduse muudatusega tõstetakse saastetasusid, vähendamaks saasteainete paiskamist õhku, heitveega saasteainete juhtimist keskkonda ning ladestatavate jäätmete hulka, soodustades taaskasutust. Uue tasuliigina kehtestatakse raadamisõiguse tasu (metsamaa muutmise muu kasutusotstarbega maaks). Samuti ajakohastatakse põlevkivi kaevandamisõiguse tasu ülemmäära, sh eesmärgiga saavutada taastumatu loodusvara tõhus kasutamine.

Keskkonnatasud laekuvad maavara kaevandamise, kasutamise või kasutuskõlbmatuks muutmise, vee erikasutuse, kasvava metsa raieõiguse, kalapüügiõiguse ja jahipidamisõiguse (loodusvara kasutusõiguse tasu /ressursitasu) ning saasteainete välisõhku, veekogusse, põhjavette või pinnasesse heitmise või jäätmete kõrvaldamise (saastetasu) eest:

- kalapüügi- ja jahipidamisõiguse müügist 0,6 mln eurot;
- maavara kaevandamisõiguse, vee erikasutuse ning saastetasude eest kokku 134,2 mln eurot, millest arvestatakse sihtotstarbeliselt kohalikele omavalitsusüksustele 16 mln eurot ja riigieelarvesse suunatakse 118 mln eurot;
- uue tasuna on eelarvesse planeeritud raadamistasu 4 mln eurot.

Laekuvatest keskkonnatasudest eraldatakse SA KIK keskkonnaprogrammi elluviimiseks 14,4 mln eurot, mis vastab minimaalselt riigieelarve koostamisele eelnenud aasta vee erikasutusõiguse tasudest riigieelarvesse laekunud rahalisele mahule. SA KIK keskkonnaprogrammi elluviimine toimub keskkonnaministri 31.01.2020 määruse nr 10 sätete alusel, mille kohaselt on moodustatud 9 valdkondlikku programmi: atmosfääriõhu kaitse, kalanduse, keskkonnateadlikkuse, looduskaitse merekeskkonna, metsanduse, ringmajanduse, veemajanduse ja kaasrahastamise valdkondades.

Muud tulud

Muud tulud 26,8 mln eurot koosnevad peamiselt Transpordiameti kogutavast teekasutustasust ja teekasutustasu rikkumise eest laekuvatest trahvidest. Teekasutustasud kasvavad järgmisel aastal 6 mln eurot ja teekasutustasu rikkumise eest kogutavad trahvid 0,4 mln eurot.

Veel kuuluvad muude tulude hulka viivisintressitulud Transpordiameti merenduse ja veeteede teenistuse nõuetel ja kindlustushüvitised teederajatistele tekitatud kahjude eest.

Intressi- ja omanikutulud

Dividenditulud on prognoositud kogusummas 81 mln eurot äriühingute majandustulemuste prognooside alusel ning lõplikud summad otsustatakse 2024. aasta kevadel pärast 2023. aasta tegelike

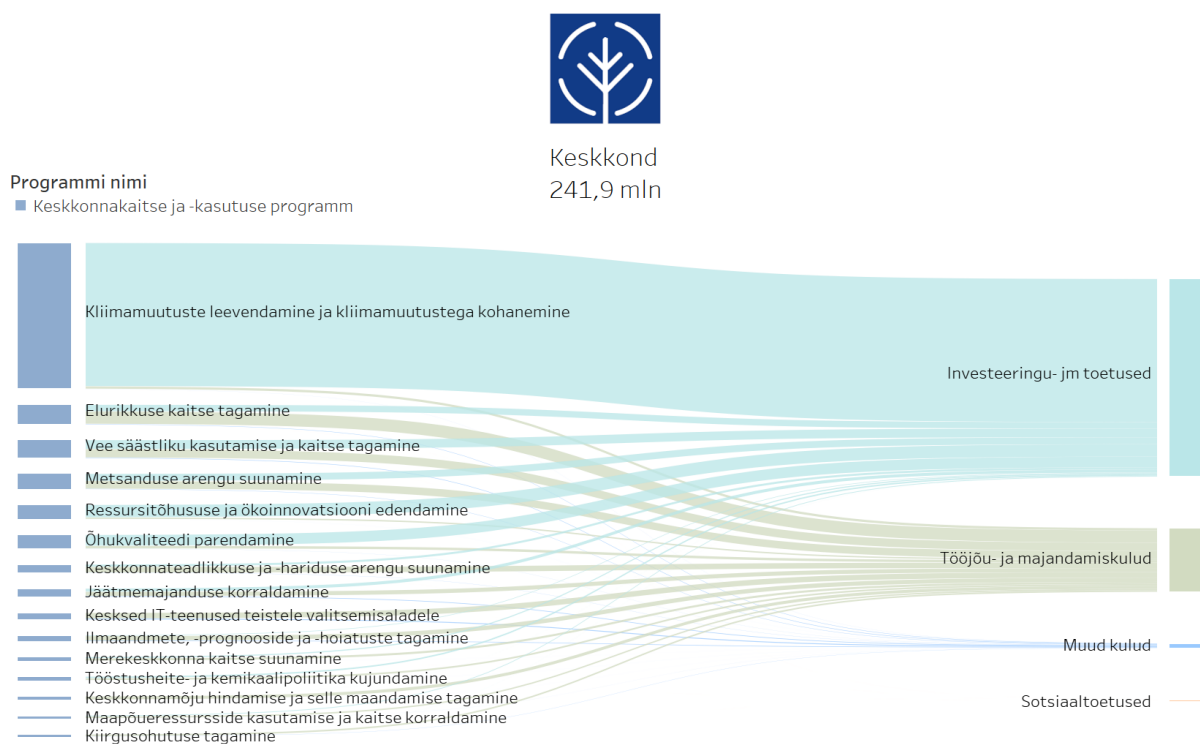
majandustulemuste selgumist. Eelduste kohaselt maksavad 2023. aasta eest dividende järgmised äriühingud: AS Tallinna Sadam, Elering AS, Riigimetsa Majandamise Keskus ja Keskkonnauuringute Keskus OÜ.

3.11.2 Kulud tegevuspõhises vaates

Kliimaministeriumi kulud on suunatud Eesti inimestele puhta ja mitmekesise elukeskkonna tagamiseks, ühtlasi toetades loodusesse vastutustundliku suhtumise kujundamist, luues muutuvates oludes eeldusi energiatõhususeks ja taskukohase energia kättesaadavuseks ning liikuvust toetavateks ja kvaliteetseteks transpordiühendusteks.

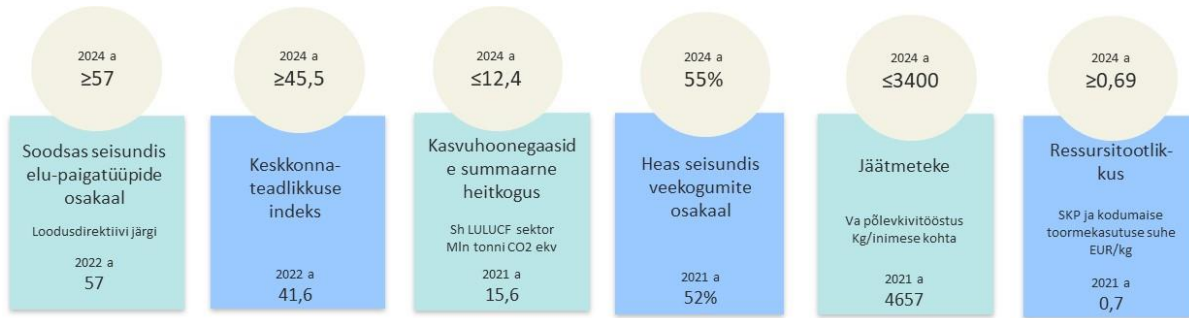
3.11.2.1 Tulemusvaldkond Keskkond

Joonis 45. Keskkonna tulemusvaldkond ja selle maht

Tulemusvaldkonna eesmärk: Eesti inimestele on tagatud puhas ja mitmekesine elukeskkond ning suhtumine loodusesse on vastutustundlik.

Joonis 46. Keskkonna tulemusvaldkonna mõõdikud

Keskkonna tulemusvaldkonna peamiseks strateegiliseks aluseks on Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030, millega on määratletud pikaajalised arengusuunad looduskeskkonna hea seisundi hoidmiseks, lähtudes keskkonnavaldkonna seostest majandus- ja sotsiaalvaldkonnaga ning nende mõjust ümbritsevale looduskeskkonnale ja inimesele.

Tegevused panustavad kõigisse arengustrateegia „Eesti 2035“ sihtidesse: inimene, ühiskond, majandus, elukeskkond ja riigivalitsemine.

Tulemusvaldkonnas on loomisel uus strateegiline raamistik.

Tabel 47. Keskkonna tulemusvaldkonna seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid	Programm
Keskkond	Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030 Eesti metsanduse arengukava aastani 2020 Põlevkivi kasutamise riiklik arengukava 2016–2030 Kliimamuutustega kohanemise arengukava aastani 2030 Riigi jäätmekava 2014–2020 Kiirgusohutuse riiklik arengukava 2018–2027	Keskkonnakaitse ja –kasutuse programm

3.11.2.1.1 Tulemusvaldkond Keskkond kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 48. Tulemusvaldkond Keskkond programmide ja programmi

tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Keskkond	-121 813	-184 997	-241 895	-56 898	31%
Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-121 813	-184 997	-241 895	-56 898	31%
Kliimamuutuste leevendamine ja kliimamuutustega kohanemine	-8 562	-35 405	-133 578	-98 173	277%
Õhukvaliteedi parendamine	-3 691	-13 390	-12 109	1 280	-10%
Kiirgusohutuse tagamine	-1 648	-1 811	-1 611	200	-11%

Ressursitõhususe ja ökoinnovatsiooni edendamine	-11 472	-19 698	-12 515	7 183	-36%
Keskkonnamõju hindamise ja selle maandamise tagamine	-955	-1 023	-2 757	-1 734	169%
Tööstusheite- ja kemikaalipoliitika kujundamine	-1 763	-3 458	-2 878	580	-17%
Jäätmemajanduse korraldamine	-6 054	-11 352	-7 014	4 338	-38%
Maapõueressursside kasutamise ja kaitse korraldamine	-1 264	-2 322	-2 008	314	-14%
Merekeskkonna kaitse suunamine	-2 386	-3 404	-2 890	514	-15%
Vee säästliku kasutamise ja kaitse tagamine	-27 480	-36 160	-15 938	20 222	-56%
Elurikkuse kaitse tagamine	-15 907	-22 408	-17 439	4 969	-22%
Metsanduse arengu suunamine	-10 301	-13 319	-13 468	-149	1%
Jahinduse arengu suunamine	-1 383	0	0	0	0%
Maatoimingute korraldamine	-8 883	-4 450	0	4 450	-100%
Ruumiandmete hõive, analüüsid ja kättesaadavaks tegemine	-9 322	-4 972	0	4 972	-100%
Ilmaandmete, -prognooside ja -hoiatuste tagamine	-4 721	-4 663	-4 885	-222	5%
Keskkonnateadlikkuse ja -hariduse arengu suunamine	-6 021	-7 162	-7 028	134	-2%
Kesksed IT-teenused teistele valitsemisaladele*	0	0	-5 779	-5 779	-

*Võrreldes 2023. aastaga on seoses ministeeriumite ümberkorraldustega lisandunud üks programmi tegevus: Kesksed IT-teenused teistele valitsemisaladele ning kaks programmi tegevust maatoimingute korraldamine ning ruumiandmete hõive, analüüsid ja kättesaadavaks tegemine liikusid valitsemisalade ümberkorralduste tulemusel Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi vastutusalasse.

3.11.2.1.2 Tulemusvaldkond Keskkond

Keskkonnakaitse ja kasutuse programm

Programmi eesmärk: Keskkonna ja elurikkuse kaitse ning jätkusuutlik ja tõhus keskkonnakasutus on tagatud.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Kliimaministeerium (KLIM), Keskkonnaamet (KeA), Keskkonnaagentuur (KAUR), Eesti Loodusmuuseum (ELM) ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus (KEMIT).

Strateegilised alused, millele programm tugineb, on ümberkujundamisel.

Lähiaastate väljakutseks kujuneb piisava rahastuse tagamine keskkonnaeesmärkide täitmiseks. Kuna välisvahendite maht keskkonnavaldkonnas on märkimisväärselt vähenenud ning keskkonnaprobleemide lahendamise rahastamine on ebapiisav, siis on lähiaastate kriitiliseks väljakutseks keskkonnapoliitika jätkusuutliku rahastamine. Jõulisemalt tuleb liikuda „saastaja maksab“ printsiibi rakendamisele. Esimene samm selleks oleks saastetasude osas nende ülesande taastamine, et need läheksid kasutusse saastuse vähendamise, looduse taastamise ja kaitse ning rohe- ja õiglase ülemineku tagamiseks.

Täiendavalt tuleb arvestada kogu riigi väljakutsega kiirenevas tempos taastuveneergetikale üleminekuks, et täita Euroopas ühiselt kokku lepitud kliimaeesmärgid ning tagada piirkonna energiapoliitika. Taastuveneergetikale ülemineku kiirendamine eeldab, et juba käimasolevate mõjuhindamiste, planeeringute ja keskkonnanalüüside menetlustele lisandub märkimisväärne hulk uusi menetlusi ning samas kasvab ootus, et menetlused kulgevad oluliselt kiiremini ning asjatundlikumalt. Olemasoleva personaliressursi ning valitsemisalade palgakonkurentsivõime viimasel redelipulgal olevate töötasudega ei ole sellist puudujääki, rääkimata arenguhüppesest, lahendada võimalik. Väljakutse lahendamiseks oleme valdkonda suunanud ulatuslikult RePowerEU vahendeid taastuveneergetikale kasutuselevõtu kiirendamiseks reformiks ja võrguinvesteeringuteks, et hoogustada lubade andmise menetlusi ja tuua turule uusi taastuveneergetikavõimeid.

Programmi tegevus: Kliimamuutuste leevendamine ja kliimamuutustega kohanemine

Programmi tegevuse eesmärk: Välja on töötatud ja ellu on rakendatud poliitika, tegevused ning meetmed, mis toetavad kliimamuutuste leevendamist ja mõjuga kohanemist igal tasandil. Fluoritud kasvuhoonegaaside sisaldavate toodete, seadmete, süsteemide ja mahutite kontrollimine ja piiramine on tagatud ning vastav poliitika kujundatud ja rakendatud.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi täitmiseks tagatakse kliimapolitiika kujundamine ja rakendamine kooskõlas riigi arengustrateegiatega ning rahvusvaheliste nõuetega. Suurendatakse elanikkonna teadlikkust kliimavaldkonnas. Tagatakse toimiv ja ajakohane kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem, tehakse kliimavaldkonna analüüse ja prognoose, koostatakse ja esitatakse kliimaaruandeid. Tagatakse osoonikihti kahandavate ainete ja fluoritud kasvuhoonegaaside (f-gaaside) käitlemine ja järelevalve, tagatakse võimekus järk-järgult üle minna alternatiivsetele väikese kliimamõjuga külmaainete kasutamisele. Antakse f-gaase sisaldava toote, seadme (jahutus- ja kliimaseadmete ning soojust pumpade, paiksete tuletõrjeseadmete) ja süsteemi käitlemisjuhiseid.

Euroopa Liidu ühine eesmärk on vähendada aastaks 2030 KHG-de heitkogust vähemalt 55% võrreldes 1990. aasta tasemega. See otsus on sätestatud Euroopa kliimamääruses²¹, mis jõustus 2021. aasta juunis. 2030. aasta kliima- ja energiapoliitika eesmärkide täitmiseks koostasid KeM ja MKM koostöös 2019. aasta lõpuks riikliku energia- ja kliimakava (REKK), milles lepidi kokku riigi pikaajalised tegevused²². REKKi eduaruanne esitati Komisjonile 2023. aasta kevadel ja ajakohastatud aruanne esitatakse 2024. aasta suvel.

„Eesti 2035“ strateegias on kokku lepitud Eesti riiklik kliimanetraalsuse eesmärk aastaks 2050 ja strateegia tegevuskava seab 2035. aastaks kasvuhoonegaaside netoheite eesmärgiks 8 mln tonni CO₂-ekvivalenti.

08.02.2023 Riigikogu poolt ajakohastatud „Kliimapolitiika põhialused aastani 2050“ näeb ette, et Eesti pikaajaline siht on tasakaalustada kasvuhoonegaaside heide ja sidumine hiljemalt 2050. aastaks ehk vähendada selleks ajaks kasvuhoonegaaside netoheite nullini.

²¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1119, millega kehtestatakse kliimanetraalsuse raamistik ning muudetakse määruseid (EÜ) nr 401/2009 ja (EL) 2018/19999 (Euroopa Kliimamäärus): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1119&from=EN>

²² REKK lähtub muuhulgas Riigikogus 2017. aastal vastu võetud arengudokumentidest „Kliimapolitiika põhialused aastani 2050“ (<https://kliimaministerium.ee/kliimapolitiika-pohialused-aastani-2050>).

2021.a avaldas Euroopa Komisjon uue kliima- ja energiaalase seadusandluse paketi (nn „Eesmärk 55“ pakett). „Eesmärk 55“ paketiga tugevdatakse vahemikus 2023-2026 kaheksat kehtivat õigusakti ja esitatakse viis uut algatust erinevates poliitikavaldkondades ja majandussektorites: kliima, energia ja kütused, transport, hooned, maakasutus ja metsandus.

2022. aasta lõpus ja 2023. aasta kevadel saavutati kokkulepped mitme “Eesmärk 55” õigusakti osas. Euroopa Liidu kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemis on Euroopa Liidu ülese eesmärgina seatud vähendada koguheidet 62% võrreldes 2005. aastaga. Eesmärk on seatud ELi HKS-i kuuluvate sektorite üleselt ja riiklike eesmärgid ei ole. Turg reguleerib heite vähendamist läbi turul saadaval olevate lubatud heitkoguse ühikute koguse järk-järgulise vähendamise. Eesti ELi HKS-i sektorite kasvuhoonegaaside heide on 2022. aasta andmete kohaselt vähenenud ligi 33% võrreldes süsteemi algusaastaga 2005. 2021. aastal algas ELi HKS-i neljas kauplemisperiood, mis on võrreldes eelnevate perioodidega kestuselt pikem, mis omakorda jaguneb kaheks nõ eraldusperioodiks (2021–2025 ja 2026–2030).

Kuni käesoleva aasta lõpuni suunatakse kliimapolitiika eesmärkide täitmiseks riigile iga-aastaselt laekuvatest ELi HKS-i enampakkumistuludest vähemalt 50%. Uue kokkulepitud direktiivi kohaselt tuleb enampakkumistulu kasutada 2024. aastast 100% kliimapolitiika eesmärkidele kaasa aitavateks tegevusteks. Samuti laieneb ELi HKS alates 2024. aastast ka meretranspordile. 2027. aastal luuakse lisaks ka uus ELi HKS maanteetranspordi ja hoonete sektorile.

Ettevõtete kliimaeesmärkidesse panustamise soodustamiseks viiakse ellu vabatahtliku süsinikuturu riikliku ja ELi raamistiku põhiseid tegevusi.

Keskonna- ja kliimaeesmärkide täitmisel saab olulise kaaluga olema alanud kliimaseaduse välja töötamine. Riikliku rohereformi tegevuskava raames koostatakse riigi sektorile ühtne keskkonna- ja kasvuhoonegaaside jalajälje hindamise juhised ning viiakse läbi piloothindamine. Samuti koostatakse juhised kliimamõju hindamiseks KSH ja KMH protsessides ning nõustatakse juhise rakendamisel nii Keskkonnaametit kui ka keskkonnamõju hindajaid. Viiakse läbi kasvuhoonegaaside (KHG) riiklik inventuur ja prognoosid ning esitatakse aruandlus Euroopa Komisjonile ja ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni sekretariaadile. Arendatakse veelgi täpsemaks KHG riikliku inventuuri ja prognoose ning parandatakse andmete kättesaadavust. Kaardistatakse täiendavaid kliimamõjusid vähendavaid meetmeid, analüüsitakse ja rakendatakse KHG heite vähendamise potentsiaali kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamiseks ELi kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemi välistes sektorites. Ajakohastatakse vesiniku teekaart.

Kliimaministeerium viib ellu LIFE Strateegilise Integreeritud Projekti „Kliimamuutustega kohanemise tegevuste elluviimine Eestis“. Projekti juhtpartner on KLIM, kaasatud on 16 kaaspartnerit sh (KeA, KAUR, KEMIT, EKUK, RMK, ELM). Projekti kestus on 9 aastat ja maht 18,8 mln eurot, millest riigieelarveline omafinantseering moodustab 7,5 mln eurot.

Kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikute kauplemissüsteemi (EL HKS) kaudu saadavat enampakkumistulu kasutatakse atmosfääriõhu kaitse seadusest ja direktiivist 2003/87/EÜ tulenevalt, alates 2024. aastast kogu mahus kliima- ja energiapolitiika eesmärkidesse panustavate meetmete elluviimiseks keskkonnakaitse ja -kasutuse programmi jt seotud programmide kaudu. 2024. aastal kasutatakse nimetatud vahendeid Kirde-Eestis tuuleenergia tootmise arendamise eeldusena paigaldatava radari rajamise tegevusteks; säästva transpordi projektideks sh uute energiatõhusate rongide hankimiseks, raudteevõrgu elektrifitseerimiseks, alternatiivkütuste taristu arendamiseks transpordivaldkonnas, nullheitelga sõidukite kasutuselevõtu toetamiseks ning vähese heitega töhuse ühistranspordi arendamiseks; avaliku sektori hoonete energiatõhususe parandamiseks; rahvusvaheliseks kliimapolitiika alaseks

koostöök; energiatõhususe ja puhaste tehnoloogiate alase teadus- ja arendustegevuse toetamiseks EL HKS sektorites; rahvusvahelise kliimapoliitika ja biokütuste teemaliseks aruandluseks ning kasvuhoonegaaside kauplemissüsteemide koordineerimiseks ja arendamiseks; ressursitõhususe ja/või süsinikuauditite koostamiseks suuremates põllumajandusettevõtetes; samuti kultuuriasutuste valgustuslahenduste energiatõhususe parandamiseks.

Alates 2021. aastast saab Eesti kasutada EL ülese Moderniseerimisfondi Eestiga seotud osa vahendeid kliima- ja energiapoliitika eesmärkide täitmise panustavate tegevuste. Atmosfääriõhu kaitse seadusega kooskõlas otsustatu alusel toetatakse Moderniseerimisfondi Eestiga seotud osast, külgnevalt teiste kliima- ja energiaeesmärkide saavutamist toetavate meetmetega, kahe pikaajalise (2021-2030) programmi elluviimist fondi energiatõhususe ja taastuvenergia arendamise prioriteetsetes valdkondades: energiatõhususe edendamiseks avaliku sektori hoonetes ning vähese heitega ühistranspordis.

2021-2027 perioodi struktuurivahenditest on plaanitud toetada: kohalike omavalitsuste kliimamuutustega leevendamise ja kohanemise võimekuse tagamist ning kliimateadlikkuse suurendamist, kombineeritud sadeveesüsteemide sh lahkvoolsete sademeveesüsteemide rajamist, mitte heas seisundis veekogude taastamist, üleujutusohu ennetamise ja leevendamise tegevuste elluviimist, meteoroloogilise, hüdrooloogilise ja keskkonnaseire ning nende tugisüsteemide arendamist ning elamute liitumist kaugküttevõrkudega või tahkel kütusel põhineva kütteseadme uuendamise toetamiseks ja õhukvaliteedi seirevõrgustiku korrastamiseks.

Taaste- ja vastupidavusrahastust (RRF) edendatakse innovaatiliste rohetehnoloogiate arendamist ja levitamist, et aidata kaasa kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamisele, kliimamuutustega kohanemisele ja loodusvarade tootlikkuse suurendamisele (2024. a eelarve 3 mln eurot).

Samuti jätkatakse Euroopa Majanduspiirkonna perioodi 2014-2021 finantsmehhanismi kliimaprogrammi „Kliimamuutuse leevendamine ja nendega kohanemine“ elluviimist (2024. a eelarve 2,2 mln eurot).

Programmi tegevus: Õhukvaliteedi parendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Õhukvaliteedi tagamiseks on siseriiklikult tagatud vastavus rahvusvaheliste ja Euroopa Liidu õigusaktide nõuetele, õhuseire on teostatud ja avalikkust teavitatud.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi täitmiseks tagatakse õhu, müra ja kütuse valdkonna õigusraamistik ja õigusaktide rakendamine, tehakse analüüse, koostatakse ja esitatakse rahvusvahelisi aruandeid, teostatakse riiklikku järelevalvet, kontrollitakse tarbimisse lubatud kütuste aruannete nõuetele vastavust, registreeritakse paikse heiteallika või orgaanilisi lahusteid kasutava käitaja tegevus, antakse õhusaaste lube.

Peamiseks väljakutseks õhu valdkonnas on erinevate sektorite õhusaaste heitkoguste vähendamine. Kõige keerulisem on saavutada ammoniaagi heitkoguse vähendamise eesmärki. Eesmärk on 1% vähendamist võrreldes 2005. aasta tasemega, seega sisuliselt on tegemist heitkoguse külmutamisega. Ligi 90% ammoniaagi heitkogusest tekib põllumajanduses. Ligi 5% heitkogusest on seotud puidu põletamisega keskmistes ja suurtes põletusseadmetes, mille osakaal on järjepidevalt kasvanud.

Kuna energeetikas ja tööstuses on järjepidevalt vähendatud õhusaasteainete heitkoguseid, seondub aina suurem heitkoguse osakaal hajusate heiteallikatega nagu kohtküte ja transport. 36% Eestis tekkivatest peenosakestest (PM_{2,5}), 48% mustast süsinikust, 14% lenduvatest orgaanilistest ühenditest ja 78% benso(a)püreenist eraldub koduahjustest. Maanteeliiklusega on seotud 31% lämmastikoksiididest, 6%

lenduvatest orgaanilistest ühenditest ning 7% eriti peente osakeste heitkogusest. Nendes sektorites on õhusaastesse panustajate arv väga suur ning heitkoguse vähendamine keerulisem ning aeganõudvam kui ettevõtte tasandil heidete vähendamise kokkulepete saavutamine.

Avalikkuse parem teadlikkus heitkoguste tekkesektoritest ning igaühe võimalustest heite vähendamiseks on hädavajalik, et täiendavalt piirata heitkoguseid kohtküttest ja transpordist. Vajalik on kutaoigesti.ee kampaania jätkamine, et parendada elanike teadmisi efektiivselt kütmisest.

Eestis teostatakse õhukvaliteedi seiret üheksas riiklikus seirejaamas ja andmed on reaalajas kättesaadavad õhuseire.ee kodulehel. Probleeme õhusaasteainete piirväärtuste tagamisega Eestis pole olnud.

Euroopa Liidu liikmesriikides peab olema toimiv riiklike struktuure ühendav kütusekvaliteedi juhtimissüsteem ning vedelkütuste kvaliteedi seireprogramm. Eestis teostatakse kütuste kvaliteedinõuete seiret mootorikütustest sh vedelatest biokütustest ning laevakütustest sh. kergetest ja rasketest kütteõlides. Lisaks teostatakse kontrolli katlamajades kasutatavatele kütustele.

2022. aastal tehtud strateegilise müra kaardistamise alusel on ligi veerand Tallinna (23,3%) ja kuuendik Tartu (15,5%) elanikest kokkupuutes vähemalt 55 dB liikluse (teeliiklus, raudteeliiklus ja lennuliiklus) müraga. Selline kokkupuude suurendab suure häirituse riski umbes 5% Tallinna ja Tartu elanikel. Niisamuti suureneb väiksel määral nendel müratasemetel südame isheemiatõve haigestumuse risk (ligikaudu 250 inimesel). Halva ruumilise planeerimise tulemusel tekkinud õhukvaliteedi ja müra probleemide lahendamine on keeruline. Koos eri ametkondadega tuleb leida müra vähendamise võimalusi ja neid ka rakendada.

Õhukvaliteedi parandamiseks rakendatakse ja uuendatakse teatavate õhusaasteainete heitkoguste vähendamise riikliku programmi aastateks 2020–2030. Käivitatakse EL SF toetusmeetmed „Õhukvaliteedi seirevõrgustiku arendamine ja täiendamine ning asukohapõhise terviseriski hinnangute süsteemi loomine“, (2024.a eelarve 2,7 mln eurot). Toetatakse elamute liitumist kaugküttevõrkudega või tahkel kütusel põhineva kütteseadme uuendamist (2024.a eelarve 4,5 mln eurot).

Programmi tegevus: Kiirgusohutuse tagamine

Programmi tegevuse eesmärk: Kiirgusohutus on tagatud õigusaktide ja arengukavade rakendamise kaudu.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi täitmiseks tagatakse kiirguspoliitika kujundamine ja rakendamine, antakse kiirgustegevuslube ning kiirguseksperdi tunnistusi ja teostatakse riiklikku järelevalvet. Tagatakse kiirgushädaolukordadeks valmisolek ja neile reageerimine, avaldatakse kiirgusandmeid ning nõustatakse pädevaid asutusi ja järelevalve teostajaid, peetakse riiklikku kiirgustöötajate doosiregistrit.

Eestis on kiirgusohutus tagatud õigusaktide ja arengukavade rakendamise kaudu rahvusvaheliste nõuete kohaselt ja kooskõlas riigi arengustrateegiaga (kiirgusohutuse riiklik arengukava 2018-2027). Kiirgusohutuse tagamisel on oluline ka Eesti seisukohtade kujundamine ja kaitsmine EL-i ja ÜRO kiirgusvaldkonna otsustusprotsessidest, nõutud riikliku aruandluse koostamine erinevatele sihtgruppidele, avalikkuse kaasamine ja teadlikkuse suurendamine.

Kiirgustegevused on läbi viidud kiirgustegevuslubade alusel, olemas on kiirguseksperdi tunnistamise süsteem ning järjepidevalt teostatakse riiklikku järelevalvet. Samuti avaldatakse kiirgusandmeid ning nõustatakse pädevaid asutusi ja järelevalve teostajaid, peetakse riiklikku kiirgustöötajate doosiregistrit. Aastast 2023 alustas Tööinspeksioon järelevalvet töökohtadel, mis asuvad kõrgendatud radooniriskiga

aladel. Selle raames korraldatakse järelevalvega tegelevate Tööinspektsiooni ja Keskkonnaameti inspektoritele pädevuse suurendamiseks radoonialaseid koolitusi, tööandjatele korraldatakse uute nõuete tutvustamiseks radoonialaseid teabepäevi ning avalikkusele suunatud kiirgusalaseid teabepäevi. Kiirgusalase teadlikkuse suurendamiseks jätkatakse iga-aastaste avalikkusele suunatud kiirgusseminaride korraldamist (alates 2022. aastast ka tuumaenergiale suunatud teabepäevad), infomaterjalide koostamist ja looduskiirguse uuringute tegemist, sh vastavate ametnike koolitamist.

Kiirgustegevuste ja nende üle järelevalve tegemisel tuleb kiirgusallikatega seotud riskide minimeerimiseks lähiaastatel keskenduda eelkõige mõõduka ja suure ohuga tegevustele. Riiklikult on oluline tagada nii kiirgusohust varajase hoiatamise süsteemi toimimine kui ka valmisolek kiirgushädaolukorraks reageerimiseks. Selleks toimub pidevalt varajase hoiatamise süsteemi ja kiirgushädaolukorraks reageerimiseks vajalike seadmete ja vahendite uuendamine. Järjepidevalt korraldatakse ka hädaolukorraks reageerimise õppuseid. Keskkonnaamet pakub kiirgusohutust tagavaid teenuseid, nt laboratoorsed analüüsid, kiirgustöötajate isikudooside seire, radooni mõõtmine, kiirgustaseme mõõtmised, kiirgusohutushinnangute koostamine, inspekteerimine.

Valdkondlikud vajadused ja arengusuunad on väga ressursimahukad (inimressurss, tehnilised ja rahalised vahendid) ning vajavad väga pikaajalist pühendumust ja kindlustunnet finantseerimisallikate osas (nt Paldiski endise tuumaobjekti reaktorsektsiooni dekommissioneerimine, lõppladustuspaiga rajamine, tuumaenergia kasutuselevõtu analüüs ning tuumaprogrammiga alustamise etapid). Hetkel puudub pikaajaline plaan vajalike ressursside tagamiseks, selle soovitava lahendusena on välja pakutud idee tagatisfondi loomisest, tuginedes sh teiste riikide näidetele.

Programmi tegevus: Ressursitõhususe ja ökoinnovatsiooni edendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Lisandväärtus ressursikasutuse suhtes kasvab, ettevõtted pakuvad rohkem keskkonnahoidlikke tooteid-teenuseid ning kasutavad vabatahtlikke keskkonnahoidu tõendavaid ja tõhustavaid meetmeid.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi täitmiseks toetatakse keskkonnakorraldus- ja ringmajanduspoliitika kujundamise ja rakendamise ettevõtluse üleminekut ressursitõhusale ringmajandusele ja saastamise vähenemist, korraldatakse keskkonnatasude deklareerimist, väljastatakse ökomärgiseid ning Euroopa Liidu keskkonnajuhtimis- ja keskkonnaauditeerimissüsteemi (EMAS) tunnistusi ning arendatakse keskkonnahoidlike riigihangete kriteeriume nende laiemaks rakendamiseks avalikus sektoris.

Ringmajanduse valdkond on viimastel aastatel kiires tempos arenenud. Eesti tugevuseks saab pidada meie väiksust ja võimet arendada uusi suundi kiirelt ja tõhusalt. Samas on ringmajandus ka nõ uuesti avastatud vana ehk parandamiskultuur, vajalike tarvete ühiskasutus või ressursside optimaalne kasutamine on olnud meie praktika pikka aega. Samuti saab tugevusena välja tuua selle, et Eestis soodustavad ringmajandusele üleminekut järjest tekkivad ringkasutuspõhised algatused. Uue rahastamisperioodi puhul oleme valdkonnale ette näinud ka edendavad ja üleminekut kiirendavad toetused. Aktiivselt on arendamisel ka äridiplomaatia suund, kus on oluline välispartnerite toetus ja aktiivne kaasamine. Tugevuseks ringmajanduse arendamisel on digilahendused, kuna nende kasutus on üks peamistest ringmajanduse hõlbustajatest.

Samas on selgunud, et kitsaskohaks on asjaolu, et Eesti seadusandluses ei ole praegu ringmajanduse põhimõtteid kirjeldatud, mis omakorda teeb keeruliseks nende süsteemse järgimise. Kohalike

omavalitsuste roll teadlikkuse tõstmisel on kriitilise tähtsusega kohalike kogukondade (sh ettevõtjate, tarbijate) harimisel, kuid omavalitsustes on ressursside puudus.

Ringmajanduse arendamisel on seega väljakutseks küsimus, kuidas tagada ringmajanduse põhimõtete läbiv kasutus ja arusaam nii ühiskonnas üldiselt kui ka erinevates poliitikavaldkondades. Eesti olulisim väljakutse on omada head meetodikat, kuidas ringmajanduse ahelaid kaardistada ja hinnata, et seejärel juba pakkuda praktilisi teadmisi, kuidas neid kujundada.

Järgnevatel aastatel on vajalik soodustada ringmajanduspõhist tootearendust (sh ärimudelid, finantseerimisskeemid) ning tagada, et tootmine ja tarbimine toetuksid väärtuspõhise ringmajanduse põhimõtetele ning lähtuksid jäätmehierarhiast ja tarbijate reaalistest vajadustest. Samuti on vajalik kasvatada sekundaarse materjali turunõudlust. Ka ökoinnovatsiooni valdkonda tuleb edasi arendada ning soodustada koostööd avaliku sektori, ülikoolide ja ettevõtete vahel uute keskkonnanahoidlike lahenduste väljatöötamisel.

Eesti üheks kitsaskohaks on madal ressurtsitõhusus. Et parandada Eesti majanduse konkurentsivõimet ning vähendada tootmises tekkivaid jäätmeid ja jääke, jätkatakse struktuurivahenditest ning Taaste- ja vastupidavuskavast ring- ja ressurtsitõhusale majandusele ülemineku edendamise toetamist (eelarve 2024.a 10,9 mln eurot). Laiem eesmärk on vältida ja vähendada jäätmeteket ning luua tootmis- ja tarbimismudelid, milles võetakse arvesse kogu ressursiahela kestlikkust. See hõlmab nii ringmajanduse tehniliste ekspertide koolitamist, investeeringuid uute tehnoloogiate kasutuselevõtuks ringmajanduse suunal kui ka jätkusuutlikuks jäätme- ja materjalimajanduseks vajalikke füüsilise ja digitaalse infrastruktuuri arendusi.

Programmi tegevus: Keskkonnamõju hindamise ja selle maandamise tagamine

Programmi tegevuse eesmärk: Oluline keskkonnamõju (KMH ja KSH) on hinnatud ja tagatud vastavus keskkonnanäesmärkidele, rakendatakse leevendusmeetmeid.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi saavutamiseks rakendatakse keskkonnamõju tõhusa maandamise meetmeid, kooskõlastatakse planeeringuid ja projekte, otsustatakse KMH/KSH algatamise vajalikkuse üle ning antakse sellekohaseid seisukohti, väljastatakse litsentse KMH juhtekspertidele, menetletakse keskkonnavastutuse juhtumeid.

Kliimaministerium osaleb erinevate piiriülese mõjuga või riigi eriplaneeringutega seotud KMH/KSH menetlustes ja seisukohtade kujundamises. Paralleelselt on käimas suuremad projektid, nt Rail Baltic ja Helsingi-Tallinna tunnel.

Valitsemisala peamine roll taastuenergeetikale ülemineku kiirendamisel ning energiapuuduse tagamisel seisneb taastuenergeetika taristu rajamise eelduste ja võimaluste väljaselgitamisel, pakkudes keskkonnavalast infot ja ekspertiisi, et leida võimalused loodusväärtuste ja taristu koosseksisteerimiseks.

Selle rolli täitmiseks on valitsemisala pakutavad teenused seotud peamiselt planeerimistegevuse, keskkonna (strateegilise ja Natura) mõjude hindamise, keskkonnalubade väljaandmise, optimaalsete looduskaitsepiirangute kehtestamise ning otsustamise aluseks oleva täpse ja kvaliteetse keskkonnanõuandmestiku tagamisega.

Alustatud on keskkonnamõju hindamise teenuse kaasajastamisega digiühiskonna toimimisele vastavaks – eesmärgiks on kiire, automatiseeritud, kasutajakeskne ja andmepõhine teenus.

2022.a augustis viidi läbi audit, mh keskkonnamõjude hindamise protsessile, eesmärgiga kiirendada taastuenergiaprojektide elluviimist. Audit keskendus eeskätt tuuleparkide loomise kiirendamisele – vajalik on töötada välja seadusandluse muudatused, et kiirendada menetlusprotsesse, sh mõjuhindamise valdkonda.

Programmi tegevuse mahu suurenemine võrreldes 2023.a tuleneb peamiselt taaste- ja vastupidavusrahastust lisandumisest (RePowerEU), 2024.a eelarve 1,6 mln eurot.

Programmi tegevus: Tööstusheite ja kemikaalipoliitika kujundamine

Programmi tegevuse eesmärk: Tööstusheite- ja kemikaalipoliitika on kujundatud selliselt, et on saavutatud keskkonna kui terviku kaitse.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi saavutamiseks kujundatakse tööstusheite ja kemikaalipoliitikat, koostatakse ja esitatakse rahvusvahelisi aruandeid, korraldatakse riigi poolt suletud prügilate järelhooldust ja -seiret, töötatakse välja ühtse keskkonnakaitseloa kontseptsioon, teostatakse riiklikku järelevalvet, antakse keskkonnakomplekslube.

Ministeeriumi ja valitsuse ülesandeks on valdkonnapoliitiliste otsuste ja nende rakendamise ettevalmistamine, EL-i otsustusprotsessis osalemine, EL-i õigusaktidest ja rahvusvahelistest konventsioonidest (Basel, Stockholm, Minamata) tulenevate nõuete täitmine, sh aruandlus ja muu rahvusvaheline koostöö. Samuti õigusraamistiku ja juhiste loomine, suhtlus huvigruppidega, tööstusheite valdkonna koordineerimine õigusaktide ja uuringute alusel.

Tööstusheite valdkonnas on lähiaastate prioriteediks tööstusheite direktiivi muudatusettepanekute osas Eesti seisukohtade esindamine ning hilisem direktiivi ülevõtmine Eesti õigusesse.

Kemikaalipoliitika kujundamisel on oluline jätkata ohutu materjaliringluse põhimõtte juurutamist, tagamaks, et materjale saaks võimalikult palju ringlusse võtta. Samuti tuleb jätkata panustamist üleriigilise kemikaalikorralduse tõhustamisse ja tõsta teadlikkust kemikaalidest kui läbivast valdkonnast.

Samuti keskendutakse keskkonnakaitseloa põhimõtete ülevaatamisele. Kliimaministeerium on seadnud eesmärgiks keskkonnakaitselubade süsteemi korrastada ning on selle jätkusuutlikuks ja terviklikuks toimeks alustanud 2021. aastal projektiga "Keskkonnakaitseluba 3.0". Projekti eesmärk on tagada keskkonnakasutuse reguleerimiseks ühtsetel alustel, tasakaalustatud keskkonna kasutusest ja keskkonnariskist lähtuv nutikas ning halduskoormust vähendav avalik teenus.

Tegevused panustavad keskkonnainfo kättesaadavusse ning üldise keskkonnaandmete avalikustamisesse, et suurendada kodanike juurdepääsu keskkonnaalaste haldusotsuste ülevaadetele ning tõhustada avalikult kättesaadava keskkonnateabe kvaliteeti. Lisaks algas 2022. aasta septembris projekt „Välisõhu andmepõhise aruandluse mudeli piloteerimine“ (edaspidi projekt), mis kestab 2024. aasta lõpuni. Selle raames analüüsitakse põletusseadmete käitajate aruandluskohustuste automatiseerimise võimalusi ja luuakse andmepõhise aruandluslahenduse prototüüp. Üks osa projektist on lubadega seotud välisõhu omaseire andmete esitamise lihtsustamise ja automatiseerimise võimaluste analüüs.

Eesti koos teiste Euroopa Liidu (EL) riikidega on võtnud endale mitu struktuurseid muudatusi eeldavat kohustust aastateks 2030 ja 2050 nii kliimamuutustega kohanemise ja nende mõju leevendamise, ringmajandusele ülemineku, elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse kui ka tervikuna kestliku arengu saavutamise vallas. Seda peab toetama keskkonnaeesmärkide saavutamist edendav ja ühiskonna ootustele

vastav keskkonnakasutuse tasustamine. Tasumäärad jäätmete, vee ja välisõhu valdkondades on püsinud pikalt muutumatuna ega ole enam keskkonnakasutuse hinnastamisel adekvaatsed. Saastetasude muutmise eesmärk on senisest tõhusamalt rakendada põhimõtet, et saastaja maksab, vähendamaks saasteainete paiskamist õhku, heitveega saasteainete juhtimist keskkonda ning ladestatavate jäätmete hulka, soodustades taaskasutust. Saastetasu määrade kehtestamisel on lähtutud eeskätt saasteaine ohtlikkusest, et keskkonnale ja inimese tervisele ohtlikumad saasteained oleksid kõrgemalt maksustatud kui vähemohalikud saasteained. Samuti ajakohastatakse põlevkivi kaevandamisõiguse tasu ülemmäära, sh eesmärgiga saavutada taastumatu loodusvara tõhus kasutamine. Uue tasuliigina kehtestatakse raadamisõiguse tasu, ehk metsamaa muutmise muu kasutusotstarbega maaks, näiteks parklaks, teeks või hoonestatud alaks. Raadamisõiguse tasust laekunud raha kasutatakse sihtotstarbeliselt, et maakasutussektoris suurendada seotud süsiniku varu ja parandada süsiniku sidumist, pidades silmas elurikkuse eesmärke.

2024.a programmi tegevuse eelarvest moodustavad ligikaudu poole toetused, sh ÖÜFi toetus parandmõjude likvideerimiseks, milles raames tegeletakse kaevandamisega ja põlevkivi töötlemisega seotud keskkonnaprobleemide lahendamise ja jäätmekäitluse piirkondliku arendamisega.

Programmi tegevus: Jäätmemajanduse korraldamine

Programmi tegevuse eesmärk: Efektiivne ja innovaatiline jäätmekäitlus, mis vastab jäätmehierarhiale.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi saavutamiseks kujundatakse jäätmekäitlusega seotud poliitikat, antakse välja jäätmelube, tehakse analüüse, koostatakse ja esitatakse aruandeid, korraldatakse jätkuvalt riigiomandis maalt jäätmete koristamist, teostatakse riiklikku järelevalvet.

Ringmajanduse edendamisel on jäätmekäitluse korraldamine üheks oluliseks osaks.

Eestil on jätkuvalt probleeme suurenenud jäätmetekkega ning madala jäätmete liigiti kogumisega. Jäätmeid võetakse vähe ringlusse ja jäätmete lakkamise kriteeriumeid rakendatakse vähe. Puudusi esineb jäätmekäitluse andmetes, kus olemasolev andmete ajakohasus ei ole piisav ning vaja on arendada reaalaja andmeid. Nende kitsaskohtade ja probleemide ületamiseks on töös erinevaid seadusandlikke muudatusi ning projekte. Näiteks algas 2022.a jäätmete valdkonna digitaliseerimise projekt, mis viiakse ellu KLIM ja MKM koostöös ning mille eesmärk on jäätmevaldkonna andmete digitaliseerimise piloteerimine. Tervikuna on oluline jõuda jäätmehierarhiat rakendava jäätmekäitluseni, arendades üle Eesti välja optimaalne ja toimiv jäätmete liigiti kogumise taristu ja ringlussevõtu võimekus ning leida stiimulid liigiti kogumise edendamiseks. Seejuures on oluline koostöö riigi, KOVi, tarbija ja jäätmekäitleja vahel ühiste eesmärkide saavutamiseks. Hiljemalt 2023. a kehtestatakse uus Riigi Jäätmekava kuni 2028.

2024.a programmi tegevuse eelarvest moodustavad ligikaudu 41% toetused, sh ÖÜFi toetus parandmõjude likvideerimiseks, milles raames tegeletakse kaevandamisega ja põlevkivi töötlemisega seotud keskkonnaprobleemide lahendamise ja jäätmekäitluse piirkondliku arendamisega.

Programmi tegevus: Maapõueressursside kasutamise ja kaitse korraldamine

Programmi tegevuse eesmärk: Maapõueressursid on kasutatud säästlikult ja jätkusuutlikult.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi saavutamiseks kujundatakse maapõue kaitse ja kasutamise poliitikat, koostatakse maavarade maakondlikud teemaplaneeringud, antakse maavara kaevandamisega seotud lube, samuti geoloogiliste uuringute, kivimi, kaevise või katendiga seotud lube, teostatakse riiklikku järelevalvet.

Eesti vajab jätkuvalt maapõueressursse ja toormeid, et tagada Eesti majandusareng, kuid seda mitte vaid kasvava ressurside ammendamise arvelt. Tähtis on kaevandamise ruumiline planeerimine ning õigusruumi loomine. Lisaks on oluline tagada kaevandatud alade korrastamine ning tõsta arendajate motivatsiooni kaevandatud alade senisest kiiremaks korrastamiseks ja parimate võimalike tehnikate juurutamiseks, mis aitaks vähendada mäetööstuse keskkonnamõju. Seejuures on maapõueressurside kasutamise suunamisel oluline lähtuda ressursidest võimalikult suure lisandväärtuse saamisest ning laiemalt suurendada ringmajanduse põhimõtete rakendamist, et tekiks minimaalselt kadusid ja väheneks jäätmete.

Maakasutuse jätkusuutlikkuse edendamiseks tuleb tagada kaevandatud alade korrastamine, sealhulgas ka vanad mahajäetud karjäärid, hüljatud või ammendunud turbatootmisalad ja vanade kaevanduste varingud ning vajumid, mis võivad olla ohtlikud nii inimestele kui ka keskkonnale ja takistavad maa otstarbekat kasutamist. Maapõueressurside kasutamine peab toimuma jätkusuutlikult, avatud menetluse põhimõtetest lähtuvalt ning maavaradega seotud teave tuleb hoida kaasaegsete infosüsteemide kaudu pidevalt kättesaadav ja ajakohane.

Oluline on jätkuvalt leida põlevkivi töötlemisel tekkivatele jäätmetele, tuhale ja aherainele, aga ka poolkoksile, efektiivset rakendust ja suurendada taaskasutust. Selleks on vajalik kaardistada tekkinud jäätmete kogus ja koostis ning jätkata uuringutega, mis toetavad põlevkivi kaevandus- ja tööstusjäätmete taaskasutust, otsese toormena või teisese toormena, kasulike komponentide eraldamiseks ja kasutuselevõtuks. Oluline on kasutada riiklikel taristuobjektidel aherainet.

2023. a lõppevad ResTA maapõueressurside väärimise TA projektid, mille raames keskenduti kriitilisi elemente sisaldavate maapõueressurside otsingute, uuringute ja kasutuselevõttu hindavatele teadusuuringutele. 2022. a sügisel kinnitati HTM-MKM ühise Teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse (TAIE) arengukava alusel maapõueressurside teekaardid. 2023. a alustavad HTM-MKM teadus- ja arendusprogrammide toetusmeetme väljatöötamisega, kus üheks valdkonnaks on maapõueressurside väärimine. Ohutu elukeskkonna tagamiseks on vajalik korrastada vanad allmaakaevandamisega seotud varingud ja vajumid ning korrastamata ehitusmaavarade karjäärid. Perioodil 2023-2029 on kavandatud korrastustööd ÖÜFi ja SFi raames mahajäetud karjääride, ammendunud turbatootmisalade või jääksoode, varingute ja vajumite korrastamisega seotud tegevused.

Programmi tegevus: Merekeskkonna kaitse suunamine

Programmi tegevuse eesmärk: Merekeskkonna kaitseks on rahvusvahelised lepped jõustatud, rahvusvahelised kohustused täidetud, see tagab merekeskkonna kaitse Eestis ja väljaspool Eesti jurisdiktsiooni olevatel merealadel.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi saavutamiseks kujundatakse poliitikat, toetatakse mereuuringuid teadmiste puudujääkide vähendamiseks ning töötatakse välja ja rakendatakse meetmeid merekeskkonna seisundi parandamiseks, koostatakse ja esitatakse rahvusvahelisi aruandeid, kooskõlastatakse reostustõrjeplaan, antakse vee erikasutuslube ning mereuuringulube.

Eesti korraldab merekeskkonna kaitset koostöös teiste Läänemere riikidega. Eesti elanikele on kõige murettekitavam rannikumere olukord – seal on eutrofeerumise tagajärjed kõige ilmsemad. Mere kestlikku kasutamist võimaldavate tegevuste määratlemiseks ja soodustamiseks koostatakse pikaajaline kava (nn sinimajanduse kava). Ajakohastatakse mere vesiviljelusega seotud keskkonnanõuded Läänemere piirkonnas ning toetatakse vesiviljeluse kahjulikku mõju leevendavate meetmete rakendamist, et soodustada kestlikku vesiviljelust.

Maailmamere seisundi ohustatuse ja rahvusvahelise meretranspordi mõju kasvu tõttu on vaja tagada rahvusvaheliste kokkulepete ratifitseerimine Eestis ning nende jõustamine nii Eesti merealal kui ka väljaspool riikide jurisdiktsiooni olevatel merealadel. Ratifitseerimist vajab ka 2023.a juunis vastu võetud ÜRO ookeanide rahvusvahelistes vetes kaitsealade moodustamise leping. Eesti mereala seisundi parandamiseks tuleb ajakohastada kogu senine merekeskkonna kaitse korraldus, sh võtta merealad tõhusa kaitse alla, ajakohastada keskkonnanõuded merelistele tegevustele, otsustada merekeskkonna kaitse seaduse koostamise vajalikkus ning tõhustada keskkonnaalast järelevalvet merel.

Programmi tegevus: Vee säästliku kasutamise ja kaitse tagamine

Programmi tegevuse eesmärk: Vee kasutamine ja kaitse on korraldatud viisil, mis tagab veekogumite hea seisundi saavutamise ja säilitamise ning tagab inimestele kvaliteetse joogivee ja taskukohase veeteenuse.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi saavutamiseks kavandatakse ja rakendatakse meetmeid veekogumitega seotud eesmärkide saavutamiseks, sh paisudel kaladele läbipääsu tagamiseks, põllumajandusliku hajukoormuse, maaparandushoiust tingitud koormuse, ohtlikest ainetest koormuse ja veevõtust tingitud koormuse vähendamiseks, ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse tagamiseks ja üleujutuste mõjude maandamiseks. Eesmärkide saavutamiseks korraldatakse veemajandusega seotud tegevustes kvalifikatsiooni taotlemist, antakse veelube, tehakse veekogumite seiret, hinnatakse veekogumite seisundeid ja koormusi, seejuures ajakohastades seisundi hindamise metoodikat, koostatakse ja esitatakse rahvusvahelisi aruandeid, teostatakse riiklikku järelevalvet.

Vaatamata veevaldkonnas tehtud investeeringutele ja rakendatud erinevatele kaitsemeetmetele ei ole veekogumite seisund viimase 12 a jooksul paranenud. Ligi poolte pinnaveekogumite ning veerandi põhjaveekogumite puhul on vähemalt hea seisundi eesmärk jätkuvalt saavutamata²³. 2022–2027 veemajanduskavades on seatud eesmärgiks saavutada 2027. aasta lõpuks 65% pinnaveekogumite ja 74% põhjaveekogumite vähemalt hea seisund. Samas VMK eesmärkide saavutamine on ebarealistlik, kuna selleks vajalikele tegevustele puudub rahaline kate (vajak ca 165 mln eurot). Samuti ei vasta vajadustele vete seisundi hindamise süsteem, sh on alarahastatud veekogumite seire, vananenud on seiretaristu. Selle tagajärjel on veekogumite seisundi hinnangud madala usaldusväärussega ja ei võimalda tuvastada mitte hea seisundi põhjuseid. Uurimusliku seire rakendamise tase on Eestis madal, mistõttu asjakohased ja teaduspõhised saasteallikate ohjamise kavad ja veekogude elustikku taastavad hüdro-morfoloogilised meetmed on jäänud välja töötamata.

Eestis on kõrge ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse kvaliteedi tase ja teenusega liitunute osakaal (ühiskanalisatsiooniga on liitunud 82% ja ühisveevärgiga 87% elanikkonnast). Samuti on elanikkonnale ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hind taskukohane, keskmiselt moodustab hind 1,1%

²³ Eesti pinnaveekogumitest 53% (2020. a) ja põhjaveekogumitest 74% (2020.a) on heas seisundis.

leibkonnaliikme keskmisest netosissetulekust (OECD soovitus kohaselt ei tohiks hind olla kõrgem kui 3-5%). Siiski tuleb lähitulevikus valdkonnas ellu viia olulisi muutusi, kuna toetusrahade abil rajatud ühisveevärgi ja -kanalisatsioonitaristu nõuab ulatuslikke reinvesteeringuid, mida olemasoleva veeteenuse hinnaga pole võimalik katta. Riik peab välja töötama veeteenuse reformi strateegilise teekaardi, et tagada ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniteenuse toimepidevus ja jätkusuutlikkus.

Samas ei vasta paljud individuaalsed joogi- ja reoveelahendused nõuetele. Uuringud näitavad, et oma kaevuvett tarbivatest inimestest, keda on ligikaudu 12%-15% elanikkonnast, tervelt 60-70% ei saa tervisele ohutut joogivett. Sageli on põhjuseks lekkivad kanalisatsiooniehitised (reovee kogumismahutid, septikud jms) ning nende mitte nõuetekohane tühjendamine. Tuleb välja töötada lahendus individuaalsete reoveesüsteemide haldamiseks ja tagada nende süsteemide tühjendamise teenus.

Rohkem tuleb tähelepanu pöörata sademevee käitlusele, et juba planeeringute koostamise etapis arvestataks sademevee kohapealse käitluse võimalustega ning vajadusel kavandatakse ja ehitatakse sobivad eesvoolud ja vooluhulga ühtlustamise lahendused eesmärgiga vähendada liigniiskust ja üleujutusi ning ühisvoolse kanalisatsiooni ülevoolude kaudu keskkonda jõudvat reostuskoormust. Reoveepuhastite ülevooludest keskkonda sattuvat reostuskoormust aitab vähendada ka ühisvoolse kanalisatsiooni ümberehitamine lahkvoolseks. 2021-2027 perioodi struktuurivahenditest on plaanitud toetada: kohalike omavalitsuste kliimamuutustega leevendamise ja kohanemise võimekuse ning kliimateadlikkuse suurendamist, kombineeritud sadeveesüsteemide sh lahkvoolsete sademeveesüsteemide rajamist, mitte heas seisundis veekogude taastamist (2024. a eelarve 1,4 mln eurot), üleujutusohu ennetamise ja leevendamise tegevuste elluviimist (2024. a eelarve 0,4 mln eurot).

Olulisemad valdkonna tegevused:

- Muudetakse ohutuks jääkreostusobjekte, et vähendada endistest tööstusaladest tulenevat ohtu põhjaveele, pinnaveekogumitele ja inimeste tervisele. Eemaldatakse saastunud pinnas ning antakse üle pädevale jäätmekäitlejale endiselt Ahtme mnt 88 asfaltbetoonitehase territooriumilt ja Kiviõli keemiatööstuse jääkreostusalalt. Ida-Virumaa joogivee varustuskindluse uuringuga tuvastatakse piirkonna veeressursside piisavus ning selgitatakse vajalike investeeringute maht alternatiivsete veeressursside kasutuselevõtuks, et tagada joogivesi piirkonna elanikele ja veeressursside piisavus ka olemasolevatele ning perspektiivsetele tööstustele. Tegevusteks on kavandatud ÕÜFist kokku 3,8 mln eurot.
- Jätkatakse LIFE integreeritud veemajanduse projekti elluviimist kuni aastani 2028. a lõpuni, mille raames viiakse ellu Viru alamvesikonna veekogumite hea seisundi saavutamiseks vajalikke meetmeid. 10 aastat kestva projekti kogumaksumus on ca 16,7 mln eurot.
- 2024.aastal testitakse Pahnimäe jääkreostusalal in-situ puhastusmeetodit, rändetakistustest lahendatakse Võsu jõe Mere ja Metsa paisud, koostatakse Pada jõe Unukse-Mahu maantetrubi põhiprojekt ning hangitakse Purtse jõe Püssi paisu ehitustööd. Samuti avatakse 2024. aastal Aidu karjääri loodusrada, lõpule jõuavad põhjaveeuuringud ning Purtse jõkke asustatakse 14 000 noorkala.
- Programmi tegevuse eelarve maht väheneb ca 19,7 mln eurot, seoses veemajandustaristu rekonstrueerimise investeeringutoetuse lõppemisega. Uuel EL eelarveperioodil ei ole veemajandustaristu toetamiseks vahendeid kavandatud.
- CO2 vahenditest suunatakse reoveepuhastuse energiatõhususe tõstmiseks 25 mln eurot.

Programmi tegevus: Elurikkuse kaitse tagamine

Programmi tegevuse eesmärk: Liikide ja elupaikade soodne seisund ning maastike mitmekesisus on tagatud, nii et elupaigad toimivad ühtse ökoloogilise võrgustikuna ja elurikkuse poolt pakutavad ökosüsteemiteenused on jätkusuutlikud.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi saavutamiseks kujundatakse ja rakendatakse looduskaitsepoliitikat, kavandatakse meetmeid liikide ja elupaikade soodsa seisundi ja maastike mitmekesisuse saavutamiseks muutavas kliimas ning korraldatakse nende rakendamist.

Taastatakse elupaiku, tõrjutakse võõrliike, tehakse eluslooduse rakendusuuringuid, inventuure ja seiret, hinnatakse liikide ja elupaikade seisundit ja kaitse korraldamise tulemuslikkust, koostatakse ja esitatakse rahvusvahelisi aruandeid, võetakse loodusväärtusi riikliku kaitse alla, koostatakse tegevuskavasid ja kaitsekorralduskavasid (sh üle-euroopalise loodusväärtuste võrgustiku Natura 2000 kaitse tõhusaks korraldamiseks), makstakse looduskaitsekompensatsioone, arendatakse andmebaase ja veebiteenuseid, antakse lube ohustatud liikidega legaalseks kaubitsemiseks, antakse looduskaitse piirangutega seotud kooskõlastusi ja lube, teostatakse riiklikku järelevalvet, jagatakse looduskaitseteavet, arendatakse ökosüsteemiteenuste kaardistamise hindamise ja taastamise süsteemi jm.

Eesti maismaast koos siseveekogudega on looduskaitsealaduse alusel kaitstavate objektidena (kaitsealad, hoiualad, püsielupaigad, üksikobjektid) kaitse all 20,6%²⁴ ja merest koos majandusvööndiga 18,7%. Oluline osa kaitstavast territooriumist on range kaitse all – 12,2% maismaapindalast. Lisaks sätestatakse looduskaitse eesmärkide saavutamiseks kitsendusi ka muudel objektidel nagu näiteks ranna- ja kaldaalad, kaitsealuste liikide leiukohad jmt. Aktiivselt tegeletakse ohustatud liikide ja elupaigatüüpide kaitse, taastamise ja seirega. Käivitatud on protsessid tagamaks, et aastaks 2030 kaitstakse ELis vähemalt 30% EL maismaast ja merealast ning üle-euroopalisse loodusvõrgustikku on lõimitud ökoloogilised koridorid. Toimub elupaikade (mh sood, metsad, pärandniidud, vooluveekogud) ja liikide kaitse, taastamine ja tegevused nende soodsa seisundi saavutamiseks, et ühegi EL kaitsealuse elupaiga ja liigi kaitse suundumus ja seisund ei halveneks ning ebasoodsas seisundis olevatest elupaikadest ja liikidest 30% saavutaks aastaks 2030 soodsa seisundi või näitaks selget positiivset suundumust paranemise poole. Koostatakse ja rakendatakse looduse taastamise kava vastavalt EL määrusele.

Looduskaitsepiirangute kompenseerimine vajalik mahu, sh toetuse maksmise jätkamine, sh väljaspool Natura 2000 alasid kaitstavate metsade omanikele Vabariigi Valitsuse poolt eraldati saamata jäänud tulu kompenseerimiseks erametsaomanikele, kellel on metsaraie keelatud, sh piiranguvööndites ja hoiualadel, et nad saaksid võrdsetel alustel toetust 1,1 mln eurot aastas. Toetusvahendid on suunatud ÜPP Natura erametsamaa toetuse meetmesse „Elurikkuse soodustamine Natura 2000 erametsades“, katmaks määrade tõstmisest ja toetatavate alade laiendamisest tulenevat lisavajadust.

Tõhustatakse kaitstavate liikide, sh hanede poolt tekitatud kahju ennetamise ja kompenseerimise süsteemi.

2024.a programmi tegevuse eelarvest moodustavad ligikaudu poole toetused, millest olulisemad valdkonna tegevused:

- Jätkatakse LIFE-IP projekti “Loodusrikas Eesti” elluviimist kuni aastani 2029. Projekti eesmärk on kaitsta ja taastada traditsioonilisi Eesti maastikke ja ökosüsteeme ning parandada seal elavate liikide seisundit

²⁴ [Looduskaitse arvudes 2022 \(arcgis.com\)](https://arcgis.com)

kogumaksumusega 19,4 mln eurot kümne aasta jooksul, millest välisabi 60% ehk 11,6 mln eurot. (2024.a eelarve 1,82 mln eurot).

- Samuti jätkatakse Eesti-Läti ühise LIFE projekti „Puisniitude taastamine ja jätkusuutliku majandamise edendamine Eestis ja Lätis“ elluviimist kuni aastani 2026. Projekt keskendub puisniidu alade taastamisele Eestis ja Lätis, jätkusuutlike lahenduste loomisele hooldamisel ja avalikkuse teadlikkuse tõstmisele puisniitude loodus- ja kultuuripärandist ning nende kaitsest ja majandamisest. Projekti kogu eelarve 6,7 mln eurot (2024.a eelarve 1,1 mln eurot).
- Ühtekuuluvusfondist toetatakse elupaikade taastamist kliimamuutustega kohanemise valmisoleku suurendamiseks ning linnade rohestamiskavade koostamist ja elluviimist Lisaks alustatakse Kurtna järve veerežiimi taastamistöödega, mida rahastatakse ÖÜFist.
- Eesti-Šveitsi koostööprogrammist toetatakse bioloogilise mitmekesisuse säilitamist, mille raames töötatakse välja uuenduslikud seiretehnoloogiad ja lahendused ning rakendatakse kaitsemeetmete tulemuslikkuse süstemaatiline hindamine (2024.a eelarve 2,1 mln eurot).

Programmi tegevus: Metsanduse arengu suunamine

Programmi tegevuse eesmärk: Metsade tootlikkus ja elujõulisus ning metsade mitmekesine, tõhus ja jätkusuutlik kasutamine, jahilukiliikide mitmekesisus ning elupaikade ja liikide vahelise ökoloogilise tasakaalu säilitamine on tagatud.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi saavutamiseks kujundatakse ja rakendatakse metsa- ja jahinduspoliitikat, antakse vääriselupaiga väljavaliiku eksperdi tunnistusi, koostatakse ja esitatakse rahvusvahelisi aruandeid, teostatakse riiklikku järelevalvet, peetakse metsaressursi ja geenireservmetsade arvestust. Samuti antakse metsakorraldajate kutsetunnistusi ja metsakorraldustööde tegevuslube ja jahinduse valdkonna lube, avaldatakse metsastatistikat, metsateatiseid registreeritakse riiklikus metsaregistris, sõlmitakse erametsaomanikega vääriselupaiga kaitselepinguid, sertifitseeritakse metsapuude seemneid ja metsataimi.

Eesti metsamaa pindala on 2,3 mln hektarit, moodustades üle poole kogu Eesti maismaa pindalast. Looduskaitse alla kuuluva metsamaa osakaal on viimase kümnendi jooksul suurenenud. Riigimetsamaa 1,08 mln hektarist on nüüdseks range kaitse all neljandik ning kogu metsamaa pindalast moodustab range kaitse all olev mets 18,1% (SMI 2022 järgi). Võrdlusena 2010. aastal 10%.

Eeldatavalt esitatakse Riigikogule 2023. aastal uus metsanduse arengukava aastani 2030, mis sätestab järgneva kümnendi metsanduse arengusuunad.

Järgmiste aastate peamiseks väljakutseteks on arendada kaugseire võimalusi, töötada välja regionaalsed või riiklikud mudelid metsa biomassi ja süsinikuvoogude hindamiseks ning erinevate majandamisvõtete mõju selgitamiseks süsinikubilansile. Samuti on väljakutseks puidu keemilise väärindamise võimekuse puudumine. Puidu väärtusahelas on seni tähelepanu pööratud puidu mehhaanilisele väärindamisele. Nii metsanduse, kui ka puidu mehhaanilise töötlemise valdkonnas on Eestis olemas kaasaegne teadmus, tugev ettevõtlussektor võimekusega investeerida tänapäevastesse tehnoloogiatesse. Kuid puidu keemilise väärindamise valdkond on kodumaise kapitali poolt väga nõrgalt kaetud, seega on üheks fookuseks puidu komponentideks lahutamise ja keemilise väärindamise alased teadusuuringud. Investeeringute tegemiseks oodatakse riigilt strateegiliste sihtide seadmist ja kinnitamist.

Puidupõhistel kehvustoodetel on kliimamuutuste seisukohast oluline roll. Puitu kasutatakse Eesti kaasaegses arhitektuuris seni vähe, seega tuleb selle kasutamist ehitistes ja inseneritehnoloogilist

arendamist senisest rohkem toetada, ning silmapaistvaid (sh avaliku sektori) näidisehitisi rajada (näiteks Loodusmuuseum ja Keskkonnamaja).

Keskkonnakestliku ehitisena aitab Loodusmaja/Keskkonnamaja leevendada inimtegevuse kahjulikke kliimamõjusid. Keskkonnamaja projekti kohta on koostatud CO2 jalajälje analüüs kogu hoone elutsükli ulatuses – see on esimene selline suure hoone analüüs Eestis. Puitehitis lukustab endas süsihappegaasi ja Keskkonnamaja hoonetesse seotakse aastakümneteks ligikaudu 3900 tonni süsinikku. Samuti on puidu kasutamise jalajälg palju väiksem teiste ehitusmaterjalidega võrreldes. Keskkonnamaja on kavandatud liginullenergiahoonena.

Erametsanduse arengut ja kestlikkust toetatakse tugisüsteemi abil, mille kaudu suunatakse metsaomanike ühistegevust metsade kasvatamisel ja kasutamisel sh toetatakse erametsade metsauuendustööde tegemist võimalikult heade pärilike omaduste ja kasvukohale sobivamate kodumaiste puuliikidega.

Jätkatakse vääriselupaikade vabatahtlikuks kaitseks lepingute sõlmimist erametsaomanikega. Samuti jätkuvad uuringud nii olulist majanduslikku kahju põhjustavate metsapatogeenide leviku analüüsimiseks ning kahjude prognoosimiseks, kui ka kuivendatud metsade süsinikusidumise osas.

Programmi tegevus: Ilmaandmete, ilmaprognooside ja -hoiatuste tagamine

Programmi tegevuse eesmärk: Sihtrühmad on operatiivselt ning järjepidevalt varustatud täpsete meteoroloogiliste andmete, prognooside ja hoiatustega maismaal, merel ja õhus.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi saavutamiseks analüüsitakse ja avalikustatakse ilmavaatlusandmeid, koostatakse ilmaprognoose ja hoiatusi, antakse mudelprognoose, analüüsitakse ja avaldatakse kaugseire andmeid, osutatakse lennumeteoroloogia teenust jm. Eesmärgi saavutamise oluliseks tegevuseks on üleriigilise hüdrometeoroloogilise seiretaristu väljatöötamine ja rakendamine. Hüdrometeoroloogiline seirevõrk (sh ilmajaamad) vajab järjepidevaid investeeringuid ning tuleb luua avaandmete jagamismehhanism.

Ilmainfo on fundamentaalseks aluseks kliimamuutustega kohanemise ja nende leevendamise meetmete rakendamisel, sh äärmuslikeks ilmastikunähtusteks valmisoleku tagamisel. Viimase juures on eriti oluline varajase hoiatussüsteemi toimivus. Ühelt poolt on usaldusväärsete prognooside ja hoiatuste aluseks nõuetele vastavad ja kvaliteetsed vaatlusandmed. Vaatlusandmete kogumiseks on vajalik jätkusuutlik ja toimepidev seirevõrk. Teisalt on oluline keskpika, lühiajalise ja ülilühiajalise (nowcasting) ilma prognoosimise mudelite arendamine. Viimased aitavad muutuvast kliimast tingitud ekstreemseid ilmaolusid õigeaegselt prognoosida, tagades nii rahva elu, tervise kui vara kaitse ning samuti elutähtsate teenuste toimimise.

Keskkonnaagentuuri staatus „single voice“ ilmavaldkonnas aitab tagada riigi garantiiga kohalikule spetsiifikale vastava ja kvaliteetse ilmateenususe. Omades võimekust tagada operatiivne ilmateenus, sh meteoroloogilised ja hüdrololoogilised prognoosid ja hoiatused ohtlike ilmastikunähtuste kohta, teenindatakse riigiasutusi, lennundus-, laevandus- ja maanteetranspordiga tegelevaid ettevõtteid ning rahvusvahelisi organisatsioone vastavalt koostöölepetele ja kehtivatele õigusaktidele. Teenuse tarbijate tähelepanu suunatakse ohtlike ilmastikunähtuste esinemisega seotud hoiatuste mõjupõhisusele, aidates aru saada, millised tagajärjed võivad erinevate ilmasituatsioonidega kaasneda ning kuidas oleks õigem ühes või teises situatsioonis käituda.

Meteoroloogiliste, hüdrooloogiliste, keskkonna- ja kliimaandmete tasuta ja piiramatu kättesaadavaks tegemine on kasvav trend nii globaalselt kui ELi siseselt. WMO kinnitas äsja uuendatud andmepoliitika, mis hõlmab seirejaamade, satelliidi-, radarite, raadiosondide, pilootpallide ja lennukitelt mõõdetavad andmete laiemasse kasutusse andmist. ELi avaandmete direktiiv koos väljatöötamisel oleva rakendusaktiga puudutab mh väärtuslike andmete avalikustamist. Suur osa meteoroloogilisi, hüdrooloogilisi, keskkonna- ja kliimaandmeid on väärtuslikud andmed ning riigil on kohustus teha need rakendusliidese kaudu kättesaadavaks masinloetaval ja hulgi allalaaditaval kujul. Nõue dikteerib arendustööde vajaduse, esialgne tähtaeg vastavusse viimiseks on sügis 2023.

Ilmateenused on tihedalt seotud infotehnoloogia valdkonnaga. Juba täna on igapäevase töö osaks automatiseeritud tööprotsessid ja masinad, mis ühelt poolt võimaldavad operatiivset ja kvaliteetset andmete kogumist, töötlemist ja edastamist ning teisalt mahukate ja keeruliste prognoosiarvutuste tegemist, et tagada soovitud tulemuste tähtaegsus ja operatiivsus.

Teenuste arendamisega samal ajal toimub hüdrooloogilise ja meteoroloogilise seirevõrgu ajakohastamine. Prognoosteenuse kvaliteedi parandamiseks ning ühiste teenuste väljatöötamiseks tihendatakse koostööd rahvusvaheliste partneritega. Alates 1. detsembrist 2020 on Eesti Euroopa Keskpika Ilmaennustuse Keskuse (ECMWF) kahekümne kolmas täieõiguslik liige. Täisliikmelisus võimaldab Eestile juurdepääsu ECMWFi superarvutile ja arhiveerimisruumile, samuti hääleõigusele ECMWFi nõukogus. Prognooside tegemisel ning üldise teadlikkuse suurendamiseks võetakse lisaks arvesse ka kolmandate osapoolte edastatud andmeid. Samuti arendatakse edasi siseveekogude hüdrooloogilist prognoosimist ja võimalusi prognoosi pakkumiseks nii üleujutusohhtlikel veekogudel kui ka muudel suure avaliku huvi (süstamatkajad, kärestikuaerutajad jt) all olevatel siseveekogudel. 2021. aasta kevadel valmis riiklik ilmaäpp ILM+, mis aitab olla alati kursis kõige värskema ilmainfoga.

Programmi tegevus: Keskkonnateadlikkuse ja -hariduse arengu suunamine

Programmi tegevuse eesmärk: Toimiv erinevaid osapooli kaasav keskkonnahariduse võrgustik, mille tegevuse tulemusena suureneb keskkonnahariduse kvaliteet ning järjepidevalt elanike keskkonnateadlikkus; usaldusväärne ja ajakohane keskkonnainfo on kättesaadav, keskkonnaseisundi kohta on teave olemas ning inimestel on selle põhjal võimalik igapäevaelus keskkonnateadlikke valikuid teha.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi saavutamiseks kujundatakse ja rakendatakse keskkonnateadlikkuse (sh keskkonnaharidus) poliitikat, sh viiakse ellu keskkonnahariduse ja -teadlikkuse tegevuskava, edendatakse keskkonnahariduse kvaliteeti ning keskkonnahariduse asutuste koostööd erinevate osapooltega, korraldatakse loodushariduslikke näituseid ja üritusi. Edendatakse muuseumikogusid ja kodanikuteadust, korraldatakse keskkonnavalaseid õppeprogramme ja teavitussyritusi ning koostatakse ja levitatakse teabematerjale, avaldatakse keskkonnateavet, arendatakse riiklikke keskkonnaseire programme, viiakse läbi keskkonnahariduse ja -teadlikkuse alaseid uuringuid jm.

Keskkonnahariduse valdkonnas on Kliimaministeerium teinud aastatepikkust koostööd HTM-iga, kellega koos on välja töötatud Keskkonnahariduse ja -teadlikkuse tegevuskava 2023-2025, mis määratleb erinevate osapoolte rollid. Kliimaministeeriumi fookus on mitteformaalse keskkonnahariduse arendamisel ja kogu ühiskonna keskkonnateadlikkuse suurendamisel, HTM toetab formaal- ja mitteformaalhariduse lõimimist. Rohereformi eesmärkide saavutamist haridussüsteemis toetab rahvusvahelise Rohelise kooli programmi rakendamine ligi 200 haridusasutuses. Eestis tegutsevad pika traditsiooniga loodusvaldkonna huvikoolid,

kelle tegevus toetab nii formaalharidust kui ka üldist elanikkonna keskkonnateadlikkuse suurendamist ning on oluline valdkonna spetsialistide järelkasvu lava.

Eestis tegutseb üle 150 keskkonnahariduskeskuse, kes pakuvad õppeprogramme koolidele ja lasteaedadele. Õppeprogrammides osalemist rahastatakse läbi Keskkonnainvesteeringute Keskuse keskkonnateadlikkuse programmi. Formaal- ja mitteformaalhariduse koostöövõrgustiku tegevust koordineerib maakondades Keskkonnaamet. Võrgustiku infokanaliks on keskkonnahariduse portaal www.keskkonnaharidus.ee, mis vahendab teavet keskkonnahariduskeskuste, õppeprogrammide, koolituste jm kohta. Võrgustikus etendab olulist rolli MTÜ Eesti Keskkonnahariduse Ühing, mis koondab laiapõhjaliselt erinevaid keskkonnahariduse edendajaid.

Jätkuvad ettevalmistustööd uue Loodusmuuseumi maja valmimiseks ning sinna kolimiseks. Selleks on loodud uue Loodusmuuseumi püsiekspositsiooni kontseptsioon, mis on sisendiks ideekonkursile; valminud on materjalid uue Loodusmuuseumi teenuste disaini suunal. Oluline rõhk on ELMi haridusstrateegia väljatöötamisel ja sellest lähtuva haridustegevuse integreerimine loodava ekspositsiooniga. Keskkonnateadlikkuse üheks aluseks on ka ajakohane, kvaliteetne ja kättesaadav keskkonnainfo. Keskkonna info saamise üheks vahendiks on keskkonnaseire, kus tuleb arendada ja kasutusele võtta uued tehnoloogilised lahendused ning tagada keskkonnaseire, andmeanalüüsi ning keskkonnainfo valdkonna terviklik arendamine. Keskkonnainfo kättesaadavuse parandamiseks on arendamisel keskkonnaportaali.

Programmi tegevus: Keskseid IT-teenused teistele valitsemisaladele

Programmi tegevuse eesmärk: Keskseid IT-teenused teistele valitsemisaladele on osutatud.

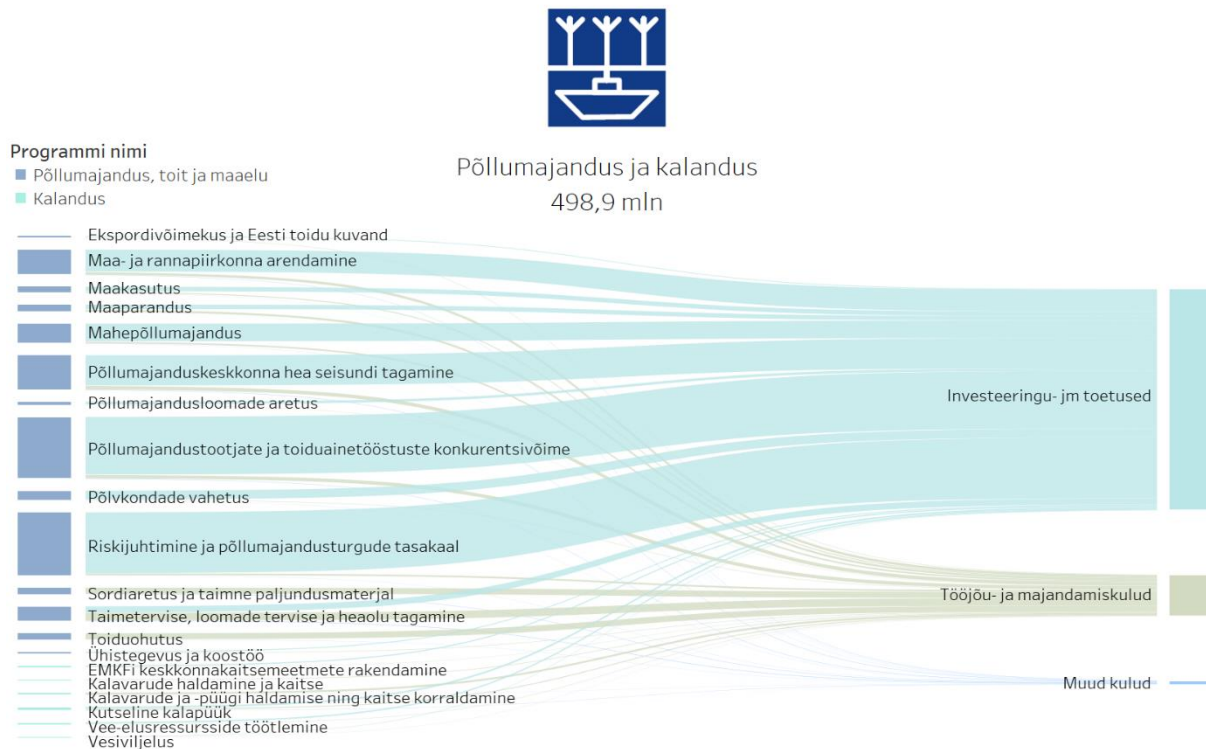
Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi saavutamiseks osutab Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus keskseid IT-teenuseid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisaladele.

Uus programmi tegevus, mis lisandus seoses ministeeriumide tööjaotuse ümberkorraldamisega.

3.11.2.2 Tulemusvaldkond Põllumajandus ja kalandus

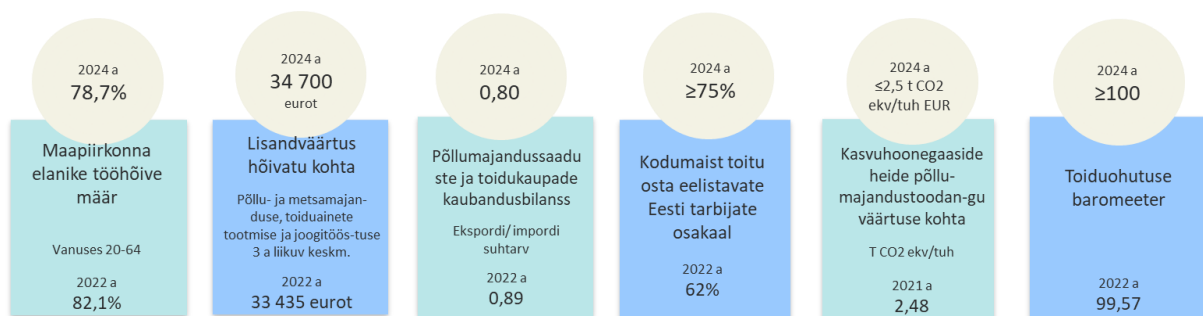
Joonis 47. Põllumajanduse ja kalanduse tulemusvaldkond ja selle maht

Tulemusvaldkonna eesmärk: Eesti toit on tarbijate poolt eelistatud, elukeskkond on hoitud, toidusektori ettevõtted on edukad ning maa- ja rannakogukondade elujõud kasvab. Põllumajanduse ja kalanduse tulemusvaldkonna eesmärgi saavutamiseks on loodud kaks programmi. Põllumajanduse, toidu ja maaelu programmi tegevuste ja rahaliste vahendite kavandamise eest vastutab Regionaal- ja Põllumajandusministerium.

Kalanduse programmis vastutab Regionaal- ja Põllumajandusministerium kutselise kalapüügi, vee-elusressursside töötlemise, vesiviljeluse, kalavarude haldamise ja kaitse, ning harrastuspüügi arendamisega seotud tegevuse ja teenuste eest ning Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi (EMKVF) 2021-2027 rakenduskava väljatöötamise ja selle rakendamise eest. Kliimaministerium vastutab kalapüügiga seonduvate õigusaktide nõuete täitmise üle järelevalve ja harrastuspüügiks kalastuskaartide väljastamise eest.

Joonis 48. Põllumajanduse ja kalanduse tulemusvaldkonna mõõdikud

Tabel 49. Kliimaministeeriumi valitsemisala seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid*	Programm
Põllumajandus ja kalandus	Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030	Kalandus

3.11.2.2.1 Tulemusvaldkond Põllumajandus ja kalandus kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 50. Tulemusvaldkond Põllumajandus ja kalandus programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Põllumajandus ja kalandus	-7 562	-5 985	-3 678	2 307	-39%
Kalandus	-7 562	-5 985	-3 678	2 307	-39%
Kalavarude ja -püügi haldamise ning kaitse korraldamine	-7 562	-5 985	0	5 985	-
Kalavarude ja -püügi haldamise ning kaitse korraldamine	0	0	-3 678	-3 678	-

3.11.2.2.2 Tulemusvaldkond Põllumajandus ja kalandus

Kalandus

Programmi eesmärk: Kestlik kalandus, mis tagab sektori konkurentsivõime ning kalavarude säästliku majandamise.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet (PRIA), Põllumajandus- ja Toiduamet (PTA), Keskkonnaamet (KeA), Regionaal- ja Põllumajandusministeerium (REM).

Programmi tegevuse nimetus: Kalavarude kaitse ja -püügi haldamise ja kaitse korraldamine

Programmi tegevuse eesmärk: on saavutada olukord, kus kalavarude püügitingimused ja -võimalused on aja- ja asjakohased, kalavarud on kestlikult majandatud ja harrastuspüük on arendatud.

Tegevuse kirjeldus

Programmi tegevuse eesmärk on, et kalapüügi ja -käitlemise, kalastiku uuringute valdkonnas ning harrastuspüügivõistlustel on tagatud keskkonnaalane õiguskuulekus ning nõuetele vastavus ja kalade paljundusmaterjali kogumine toimub nõuetele vastavalt.

Kalavarude hea seisundi ja säästliku kasutamise toetamiseks keskkonnajärelevalve ja reguleerimise abil parendatakse järelevalve süsteeme ja planeerimist olulisemate kalaliikide keeluaegadel, -kohtades, püügi aladel ja maale tuleku kohtades, koostatakse kontrollkavad ning korraldatakse rahvusvahelisi

ühisoperatsioone. Ebaseadusliku kalapüügi vähendamiseks täiendatakse järelevalve elektroonilise kontrollimise võimalusi ning arendatakse uusi, riskipõhist järelevalvet hõlbustavaid infotehnoloogilisi süsteeme ja rakendusi. Samuti parandatakse koostööd vabatahtlikega kudealade kaitsmisel.

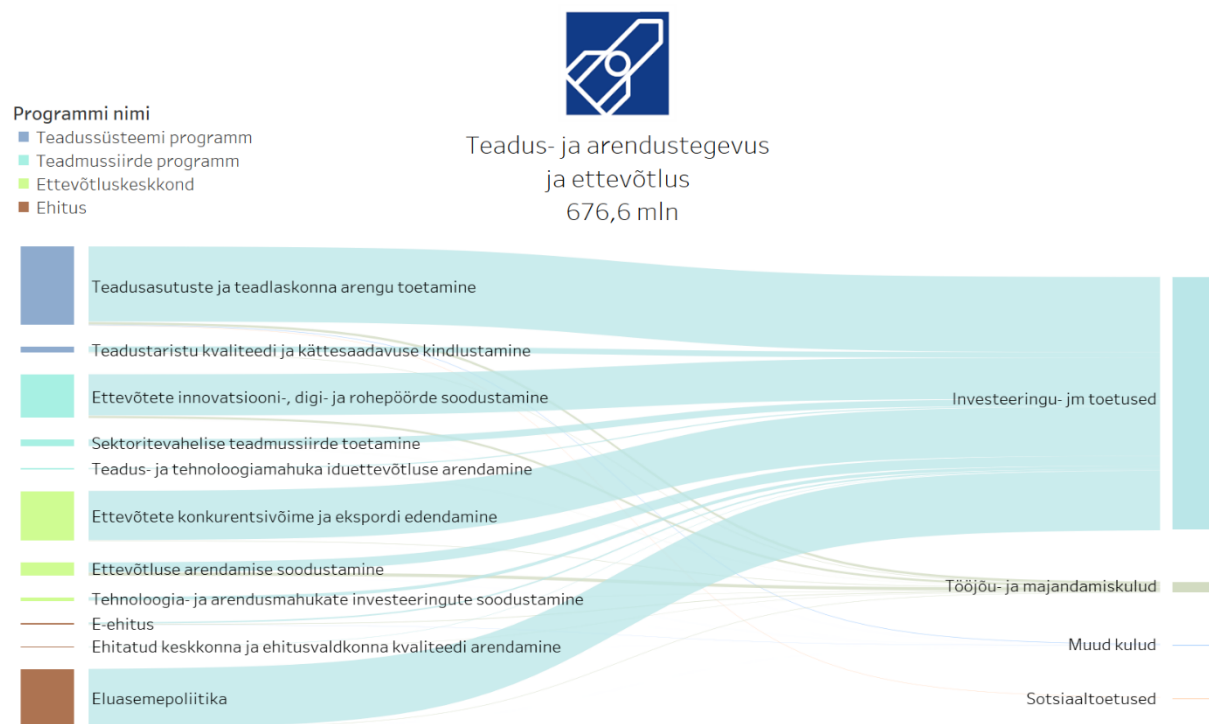
Selleks, et tõsta kalurite teadlikkust säästvast kalapüügist, kaasatakse neid erinevatesse kalavarude kaitse ja ebaseadusliku kalapüügi ohjamisega seonduvatesse tegevustesse.

Harrastuskalapüügi edendamiseks arendati välja infosüsteem, et lubade väljastamine ja andmete esitamine oleks ladusam. Järgnevad aastad tuleb süsteemi toimimist jälgida ning vajadusel teha jätkutegevused.

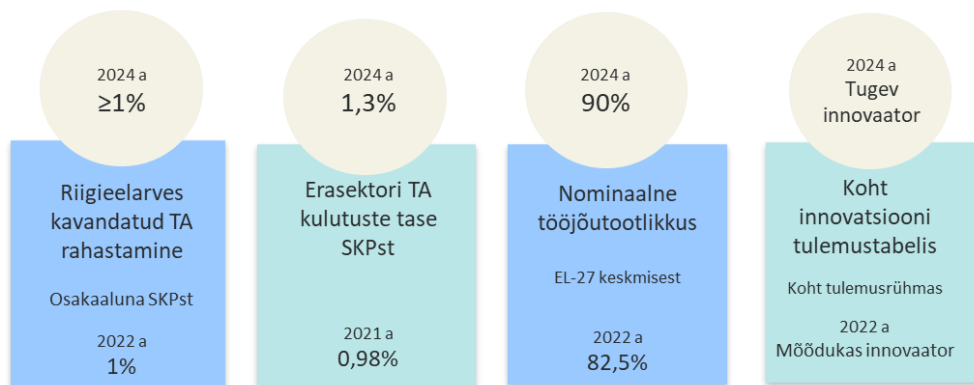
Programmi tegevuse mahu vähenemine võrreldes 2023.a tuleneb peamiselt Kliimaministeeriumi loomise käigus valdkonna tegevuste osalisest liikumisest Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi vastutusalasse. Alates 2024.a vastutab programmi tegevuse eesmärgi täitmise eest oma teenustega Keskkonnaamet.

3.11.2.3 Tulemusvaldkond Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus

Joonis 49. Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus tulemusvaldkond ja selle maht

Teadus- ja arendustegevuse ning ettevõtluse tulemusvaldkonna eesmärk: Eesti teadus, arendustegevus, innovatsioon ja ettevõtlus suurendavad koostöös Eesti ühiskonna heaolu ja majanduse tootlikkust, pakkudes konkurentsivõimelisi ja kestlikke lahendusi Eesti ja maailma arenguvajadustele.

Teadus- ja arendustegevuse ning ettevõtluse tulemusvaldkond panustab arengustrateegia Eesti 2035 sihtidesse: Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik; Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond ning Eesti on uuendusmeelne, usaldusväärne ja inimesekeskne riik. Tulemusvaldkonna seost strateegiliste arengudokumentidega on kirjeldatud tabelis 51.

Tulemusvaldkonna eesmärgi saavutamiseks on perioodil 2024-2027 koostatud neli programmi:

Teadussüsteemi programm - peavastutaja Haridus- ja Teadusministeerium.

Teadmussiirde programm - vastutajad Haridus- ja Teadusministeerium ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.

Ettevõtluskeskkonna programm - peavastutaja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium

Ehituse programm - peavastutaja Kliimaministeerium.

Ehituse programm tervikuna liikus alates 1. juulist 2023.a Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist Kliimaministeerium vastutusalasse. Teadussüsteemi programmi ja Teadmussiirde programmi Haridus- ja Teadusministeeriumi juhitavat osa kirjeldatakse Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala peatüki all.

Tabel 51. Tulemusvaldkonna seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid	Programm
Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus	Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse (TAIE) arengukava 2021–2035	Teadmussiirde programm 2024-2027
	Turismistrateegia 2022-2025	Ettevõtluskeskkonna programm 2024-2027
	Ehituse pikk vaade 2035	Ehituse programm 2024-2027
	Hoonete rekonstrueerimise pikaajaline strateegia	

3.11.2.3.1 Tulemusvaldkond Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 52. Tulemusvaldkond Teadus- ja arendustegevus ja ettevõtlus programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus	0	-62 148	-160 425	-98 277	158%
Teadmussiirde programm	0	-379	0	379	-
Ettevõtete innovatsiooni-, digi- ja rohepöörde soodustamine	0	-369	0	369	-
Teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse arendamine	0	-10	0	10	-
Ehitus	0	-61 575	-160 425	-98 850	161%
E-ehitus	0	-835	-5 365	-4 530	542%
Ehitatud keskkonna ja ehitusvaldkonna kvaliteedi arendamine	0	-457	0	457	-
Ehitatud keskkonna ja ehitusvaldkonna kvaliteedi arendamine	0	0	-1 540	-1 540	-
Eluasemepoliitika	0	-60 283	-153 520	-93 237	155%
Ettevõtluskeskkond	0	-195	0	195	-
Ettevõtluse arendamise soodustamine	0	-134	0	134	-
Ettevõtete konkurentsivõime ja ekspordi edendamine	0	-37	0	37	-
Tehnoloogia- ja arendusmahukate investeeringute soodustamine	0	-24	0	24	-

3.11.2.3.2 Tulemusvaldkond Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus

Ehituse programm

Programmi eesmärk on kujundada parimad tingimused ehitatud keskkonna eluterveks arenguks. Programmiga luuakse keskkond ja eeldused ehitussektori ettevõtete ning ehitatud keskkonna rahvusvahelise konkurentsivõime ja sektori tootlikkuse kasvuks. Soodustame arengut seal, kus esinevad ehitatud keskkonna turutõrked, et inimesed tahaksid Eestis elada ja töötada. Tänu paremale ja kulutõhusamale elukeskkonnale paraneb Eesti inimeste tarbimisvõime. Pannakse alus järjepidevale majanduskasvule, mis jõuab kõigi Eesti elanikeni.

Asutus, kes viib programmi ellu: Kliimaministeerium.

Programmi tegevuse nimetus: E-ehitus

Programmi tegevuse eesmärk: Tõhusale andmevahetusele loodud digiteenused tõstavad ehitusvaldkonna tootlikkust ja kvaliteeti.

Tegevuste kirjeldus

E-ehituse keskkond annab usaldusväärset infot ehitus- ja kinnisvarasektorit puudutavate otsuste langetamiseks ja analüüside koostamiseks, tagades ehitise eluringiga seotud menetluste tõhususe, lihtsuse ja läbipaistvuse ning soodustab ehitus- ja kinnisvarasektori digitaliseerimist, timmitud ehituse ja BIM-i

kontseptsioonide levikut. E-ehituse keskkonna moodustavad nii E-ehituse platvorm, ehisregister kui ka muud ehitusandmete digitaalseks käitlemiseks mõeldud riiklikud süsteemid ja meetmed.

Jätkatakse e-ehituse platvormi ja põhjaliku uuenduse läbinud ehisregistri teenuste arendamisega. Muuhulgas toetatakse ruumiliste planeeringute menetluskeskkonna väljaarendamist. Eesmärk on tagada ehitusvaldkonna digitaristu (sh e-ehituse platvormi) haldamise, hooldamise ja arendamise püsirahastus, et suurendada ehitusvaldkonna protsesside läbipaistvust ja tõhusust. Seeläbi paraneb kogu riigi investeerimiskeskonna atraktiivsus ja valmisolek rahvusvaheliste kliimakokkulepete elluviimiseks ning kriisidele paindlikuks reageerimiseks.

Programmi tegevuse nimetus: Ehitatud keskkonna ja ehitusvaldkonna kvaliteedi arendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Ehitussektor loob kvaliteetset elukeskkonda, toimib keskkonnasäästlikult ja tõhusalt, on konkurentsivõimeline ning suunanäitaja innovaatiliste lahenduste rakendamisel. Ehitatud keskkond on energia- ja kliimasäästlik ning hoonetes on kvaliteetne sisekliima.

Tegevuste kirjeldus

Ehitatud keskkonna jätkusuutliku arengu mõiste hõlmab eelkõige Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EL) nr 305/2011 lisas 1 sätestatud ehitistele esitatavaid põhinõudeid ja nende täitmise tagamist. Ehitussektor koos arhitekti- ja inseneriteenuste, ehitusmaterjalide tootmise ning kinnisvarasektoriga moodustab ettevõtete arvu poolest umbes veerandi. Nimetatud tegevused panustavad riigi majandusse umbes 17%. Suure mõjupotentsiaali tõttu loob riik tingimusi selleks, et vastav ettevõtlus soodustaks Eesti majandusarengut parimal võimalikul moel. Ühtlasi paraneb ehitatud keskkonna kvaliteet, sealhulgas keskkonnasäästlikkus ja energiatõhusus.

Ehitatud keskkonnaga seotud andmete ja teenuste koondamine e-ehituse platvormile ning 3D-kaksiku sidumine reaalaaja andmetega (IoT) võimaldab paremini analüüsida ja arendada meie elukeskkonda. Pikaajaline perspektiiv majandusele tervikuna on ehitatud keskkonna integreerimine erinevate majandusharudega, kõrge lisandväärtus ja digitaalsetel andmetel põhinevad teenused kogu ehitise eluringi — planeerimise, tellimise, projekteerimise, ehitamise ja korrashoiu — vältel.

Programmi tegevuse nimetus: Eluasemepoliitika

Programmi tegevuse eesmärk: Soodustada eluhoonete jätkusuutlikku uuenemist ning kvaliteetsete eluruumide kättesaadavust töö- ja elukohana tegusates piirkondades üle Eesti.

Tegevuste kirjeldus

Riigi ülesanne on luua eluasemeturul tingimused, mis võimaldavad kohalikel omavalitsustel, korteriühistel, eluruumide omanikel ja üürnikel oma eluasemeprobleeme võimalikult iseseisvalt või erasektori kaasabil lahendada. Seda tehakse õiguslike regulatsioonide, institutsionaalse korralduse ja riiklike toetusmeetmete abil. Eesmärkide elluviimisel tehakse koostööd valdkonnas tegutsevate ettevõtjate, institutsioonide, huvigruppide, siseriiklike ja rahvusvaheliste organisatsioonidega, samuti teiste elamumajandusega seotud valdkondade (sh regionaalpoliitika, ruumilise planeerimise, sotsiaalhoolekande, energeetika jms) ekspertidega.

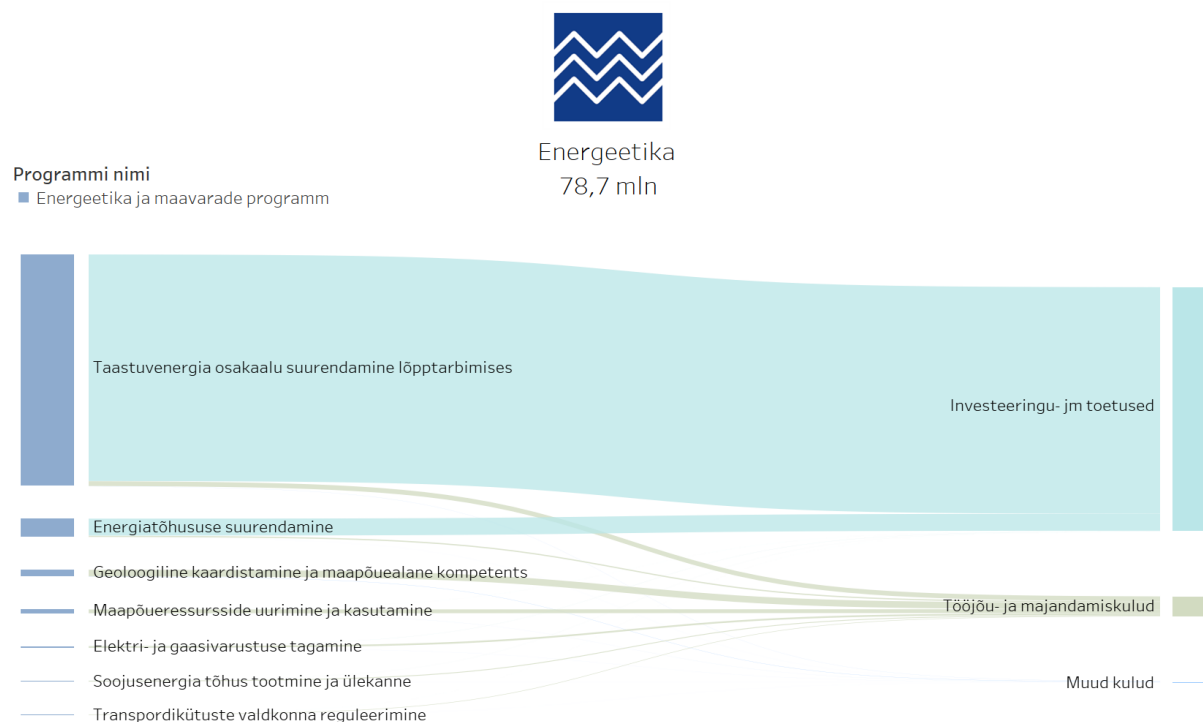
Eluasemepoliitika sisaldab eelkõige hoonete rekonstrueerimise pikaajalise strateegia elluviimiseks vajalikke tegevusi ning eluasemete kättesaadavusega seonduvat. Hoonetes tarbitakse üle poole riigis tarbitud

energiast, kodumajapidamistes veidi alla kolmandiku. Seega panustavad investeeringud hoonete ja elamute energiatõhususse oluliselt kogu riigi energiasäästu ning energiasõltumatuse potentsiaali, rääkimata kaasnevast elukeskkonna paranemisest. Nii linnastumine kui ka ääremaade tühjenemine, aga ka demograafia (näiteks vananev rahvastik või sõjapõgenike ränne) muudab inimeste vajadusi elukohale. Uute elukohtade kavandamine peab toimuma koosmõjus ülejäänud ehitatud keskkonna arenguplaanidega, mis vajab nii kohalike omavalitsuste kui ka riigi poolset koordinatsiooni. Oluline muudatus eluasemepoliitikas võrreldes varasemate aastatega on suurem rahvusvaheliste kokkulepetega kooskõlas olev ja pikaajaliselt stabiilsem rahastuskava.

2024. aastal jätku hoonete rekonstrueerimise strateegia elluviimiseks käivitatud teadus- ja arendusprogramm „LIFE IP BuildEst“ (2024.a 0,9 mln eurot) ja 2021-2027. a EL struktuurifondide perioodi ning RRFi eelarvevahenditest korterelamute ja väikeelamute rekonstrueerimismeetmete jätkamine uuendatud tingimustel, sealhulgas toetused ja elamuinvesteeringute fond (2024.a 148,4 mln eurot).

3.11.2.4 Tulemusvaldkond Energeetika

Joonis 50. Energeetika tulemusvaldkond ja selle maht

Energeetika tulemusvaldkonna eesmärk on tagada tarbijatele turupõhise hinna ning kättesaadavusega energiavarustus, mis on kooskõlas Euroopa Liidu pikaajaliste energia- ja kliimapolitika eesmärkidega, samas panustades Eesti majanduskliima ja keskkonnaseisundi parendamisse ning pikaajalise konkurentsivõime kasvu.

Energeetika tulemusvaldkonnas on üks programm, energeetika ja maavarade programm, mis on koostatud Energiamaajanduse arengukava aastani 2030 (edaspidi ENMAK2030) eesmärkide saavutamiseks. Samas laiemalt energeetika valdkonda ja ENMAK2030 meetmetesse panustavad ka teised tulemusvaldkonnad ja

neis koostatud programmid, sh käsitletakse transpordi ja liikuvuse programmis ning ehituse programmis järgmisi ENMAK2030 meetmeid:

- Motoriseeritud individuaaltranspordi nõudluse vähendamine;
- Tõhus sõidukipark;
- Olemasoleva hoonefondi energiatõhususe suurendamine;
- Uute hoonetega seotud eeldatava energiatõhususe suurendamine.

Lisaks ENMAK2030-le on tulemusvaldkonnas koostatud programmi sisendiks maapõuepoliitika põhialused ja samuti käsitletakse programmis riigi tegevusvaru moodustamise ja haldamisega seotud tegevusi. Energeetika ja maavarade programm panustab ka strateegia „Eesti 2035“ sihtidesse „Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“ ja „Eestis on kõigi inimeste vajadustega arvestav, turvaline ning kvaliteetne elukeskkond“.

Energiapoliitika, sh energiamajanduse, energiaturgude ja taastuvenergia arendamise ning maapõuepoliitika kohta leiab rohkem informatsiooni Kliimaministeeriumi kodulehelt²⁵.

Energeetika tulemusvaldkond on lisaks seotud järgmiste riiklike strateegiadokumentidega: Üleriigiline planeering „Eesti 2030+“; Eesti säästva arengu riiklik strateegia „Säästev Eesti 21“; Kliimapolitiitika põhialused aastani 2050; Riiklik energia- ja kliimakava aastani 2030; Hoonete rekonstrueerimise pikaajaline strateegia; Teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse (TAIE) arengukava 2021–2035; Transpordi ja liikuvuse arengukava 2021–2035.

Tabel 53. Tulemusvaldkonna seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid	Programm
Energeetika	Energiamajanduse arengukava 2030	Energeetika ja maavarade programm

Energeetika ja maavarade programmi planeerimistasandites 2023. ja 2024. aasta võrdluses olulisi muudatusi ei ole kavandatud. Rohkem infot leiab Kliimaministeeriumi valitsemisalas koostatud erinevate perioodide programmide ja tulemusaruannete kohta Kliimaministeeriumi kodulehelt.²⁶

3.11.2.4.1 Tulemusvaldkond Energeetika kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 54. Tulemusvaldkond Energeetika programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Energeetika	0	-46 445	-78 681	-32 237	69%
Energeetika ja maavarade programm	0	-46 445	-78 681	-32 237	69%
Elektri- ja gaasivarustuse tagamine	0	-225	-540	-315	140%

²⁵ <https://www.kliimaministeerium.ee>

²⁶ <https://www.kliimaministeerium.ee>

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Transpordikütuste reguleerimine ja kütusevarude säilitamine	0	-83	0	83	-
Soojusenergia töhus tootmine ja ülekanne	0	-85	-263	-178	210%
Transpordikütuste valdkonna reguleerimine	0	0	-148	-148	-
Energiatõhususe suurendamine	0	-809	-5 414	-4 605	569%
Taastuvenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises	0	-42 175	-69 133	-26 958	64%
Maapõueressursside uurimine ja kasutamine	0	-2 052	-1 153	899	-44%
Geoloogiline kaardistamine ja maapõuealane kompetents	0	-1 015	-2 029	-1 014	100%

3.11.2.4.2 Tulemusvaldkond Energeetika

Energeetika ja maavarade programm

Programmi eesmärk: Eestis on tagatud pidev energiavarustus ning läbi tulevikku vaatava regulatsiooni energiaturu areng ning Eesti energiavarustus ja -tarbimine on säästlikum. Maapõue ja seal leiduvaid loodusvarasid uuritakse ning kasutatakse Eesti ühiskonnale võimalikult suurt väärtust looval moel, arvestades keskkonnavalasid, sotsiaalseid, majanduslikke, geoloogilisi ja julgeoleku aspekte.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Kliimaministeerium (KLIM) ja Eesti Geoloogiateenistus EGT).

Programmi tegevuse nimetus: Elektri- ja gaasivarustuse tagamine

Programmi tegevuse eesmärk on elektri- ja gaasivarustuskindluse, kvaliteedi ning konkurentsivõimelise hinna tagamine.

Tegevuste kirjeldus

Elektrivarustuse tagamiseks toimub pidev suhtlus turuosalistega, elektrituru-alaste õigusaktide väljatöötamine ja uuendamine (s.h direktiivide ülevõtmine), regionaalne ning rahvusvaheline koostöö elektrimajanduse valdkonnas. Osaledes EL-i otsustusprotsessides tuleb kaitsta Eesti seisukohti elektrituru-alaste õigusaktide menetlemisel.

Töötatakse välja elektriturumajandusega seotud arengudokumendid ning riiklikud meetmed. Gaasimajanduse valdkonna poliitika kujundamiseks ja selle elluviimise korraldamiseks kujundatakse ja edendatakse gaasiturgu reguleerivat õiguslikku keskkonda vastavalt siseriiklikele ja regiooniülestele eesmärkidele (ENMAK) ja EL-i õigusele. Ühtlasi tagatakse Eesti esindamine ja seisukohtade kaitsmine ELi erinevate õigusaktide väljatöötamisel ning valdkondlikes töörühmades osalemine. Gaasivarustuse seisukohast on oluline, et gaasi varustuskindlus on tagatud ja loob soodsa pinnase gaasi kasutamiseks nii tööstuslikes protsessides, soojuse tootmises kui transpordis.

Programmi tegevuse nimetus: Transpordikütuste valdkonna reguleerimine

Programmi tegevuse eesmärk on tagada transpordikütuste valdkonnas aus konkurents eesmärgiga võimaldada tarbijale võimalikult madal konkurentsitingimustes kujunev transpordikütuste hind; tagada vedelikütuste varu olemasolu ja kasutamine lähtudes ELi õigusest ja IEA ees võetud kohustustest.

Tegevuste kirjeldus

Transpordikütuste valdkonna, sh vedelkütuste varu poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine on täna reguleeritud vedelkütuse- ja vedelkütusevaru seadusega. Vedelkütuste varude (mootoribensiin, diislikütus ja lennukipetrol), moodustamiseks ja haldamiseks on loodud AS Eesti Varude Keskus (EVK). Eestis asub täna kohustuslikust varust umbes 50%, 2022. a toodi suurem osa kütusevarust Eestisse.

Vedelkütuste ja gaasivaru peab riigil olema igal hetkel tagatud. Varu on igal hetkel olemas ulatuses, mis võimaldab riigil vedelkütuste tarneraskuse ilmnemisel tagada transpordisektoris kütuste kättesaadavus vähemalt kolmel järjestikusel kuul. Seda ülesannet täidab Eesti Varude Keskus (EVK). Alates 01.07.2023. a. jääb EVK Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi haldusalasse ja energeetika valdkond liigub Kliimaministeeriumisse. Sellest tulenevalt ei kajastata energeetika- ja maavarade programmis enam EVK varudega seonduvaid teenuseid.

Eesti liitus Rahvusvahelise Energiaagentuuriga (IEA) 2014. aastal ja sellega seonduvalt lähtutakse varude hoidmisel lisaks vedelkütusevaru seadusele ka IEA energiaprogrammi käsitlevast kokkuleppest. Tänapäevases olukorras tuleb üha enam arvestada geopoliitilisest olukorrast tingitud mõjudega kütuse tarnetele. Oluline on pöörata tähelepanu suutlikkusele tagada tarneraskuse ilmnemisel tõhus riikidevaheline info liikumine ja kütuse võimalikult kiire tarnimine kütuse edasimüüjatele.

Programmis ettenähtud tegevused aitavad kaasa transpordikütuste valdkonna paremale reguleerimisele. Olulisel kohal on energeetika innovatsiooni- ja tehnoloogiaalase koostöö edendamine IEA raames. Vedelkütuse varu poliitika peab tagama IEA liikmesriigi poolt võetud kohustused ja EL direktiivis sätestatud kohustused.

Programmi tegevuse nimetus: Soojusenergia tõhus tootmine ja ülekanne

Programmi tegevuse eesmärk: Kaugkütte soodne hind on jõukohane kõigile tarbijatele, kaugkütet toodetakse jätkusuutlikult ja keskkonnasõbralikult. Kaugküte on tagatud ka kõige külmemal kütteperioodil.

Tegevuste kirjeldus

Soojusmajanduse valdkonna poliitika kujundamise ja selle elluviimise korraldamise eesmärk on tagada läbi kaugkütteturgu reguleeriva õigusliku keskkonna kujundamise ja edendamise vastavalt siseriiklikele eesmärkidele (ENMAK) ja ELi seadusandlusele soojusmajanduse jätkusuutlik areng. Ühtlasi tagatakse Eesti esindamine ja seisukohtade kaitsmine ELi erinevate õigusaktide väljatöötamisel ning valdkondlikes töörühmades osalemine. Kaugkütteseaduse kohaselt on kaugküttesektor 100% riigipoolse regulatsiooni all. Regulatsiooni kohaselt peab soojusettevõtja tagama, et kaod soojusvõrgus oleksid minimaalsed. Õigusloome motiveerib soojusettevõtjat võtma kasutusele piisavad meetmed selleks, et kaugküttevõrgus oleks kasutusel piisavalt palju taastuvaid energiaallikaid ja soojuskadu võrkudes oleks minimaalne.

2023 algas valdkonna süsinikneutraalsusele ülemineku tegevuskava rakendamine.

Programmi tegevuse nimetus: Energiatõhususe suurendamine

Programmi tegevuse eesmärk on muuta energia tarbimist efektiivsemaks, tagada energiatõhusus energia tootmisel, ülekandel ja tarbimisel, vähendada lõpptarbijale müüdavat energia kogust, riigi ja kohaliku tasandi eelarvete ressursi efektiivsem kasutamine, parandada eluruumide kvaliteeti ja muid energiatõhususe näitajaid.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse alla kuuluvad teenused nagu valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine, tänavavalgustuse energiatõhususe suurendamine KOVIDes KIKi kaudu ja lokaalsete küttelahenduste ehitamine kaugküttelahenduste asemel. Energiatõhususe valdkonna tegevused on suunatud energiatõhususe suurendamiseks ja energia säästmiseks energia tootmisel, ülekandel ja tarbimisel. Valdkonnale püstitatud eesmärgid ja sihid on kokku lepitud vastavates direktiivides ning kirjeldatud riiklikus energia- ja kliimakavas aastaks 2030.

Programmi eesmärgi täitmisel hoitakse ära lõpptarbijale müüdava energia koguse kasvu, väheneb majanduse energiamahukus ning riigi ja kohaliku tasandi eelarvete ressursi kasutamine on efektiivsem. Olulisel kohal on valdkonna poliitika kujundamisel Eesti seisukohtade koostamine ja kaitsmine EL energiatõhususe valdkonda puudutavate õigusaktide menetlemisel. Energiatõhususe valdkond hõlmab riikliku energiasäästukohustuse täitmist energia säästmist edendavate meetmete kaudu, energiasäästukohustuse täitmise hindamist ning aruandlust riiklike energia- ja kliimakavade eduaruannete raames.

Energiatõhususe valdkond hõlmab näiteks veel avaliku sektori kui ka eraomanduses olevate hoonete rekonstrueerimise ergutamist (seeläbi on tagatud hoonetes tõhusam energiakasutus ja parem sisekliima) ja ettevõtetes energiakasutuse tõhustamist. Valdkonnas on olulisel kohal ka tarbijate teadlikkuse tõstmine nende seadmete, sõidukite ja hoonete energiatarbimise kohta. Energiatõhususe valdkonna tegevused nagu ka muud roheinvesteeringud edendavad riigi pikaajalist konkurentsivõimet ja soodustavad majanduskasvu, eriti kui selle käigus kasutatakse ära kohapealsete ettevõtete potentsiaali innovaatiliste tehniliste ja digitaalsete lahenduste rakendamisel. Energiatõhususe mõõdikutesse panustavad lisaks energeetika programmile ka paljud muud valdkondlikud programmid (transport, elamud, tööstus, ettevõtlus, avalik sektor jne.)

Samuti käivituvad EL rahastusperioodi (2021-2027) meetmed, mille väljamaksed hakkavad vastavalt taotlusvoorude tulemustele järk-järgult programmis kajastuma. Avatakse meetmed::

- kaugküttesüsteemide uuendamiseks kogumahus 22,5 mln eurot (2024.a 6 mln eurot), millest 7,5 mln eurot kulub hoogseadmete renoveerimiseks ning
- 15 mln eurot soojustrasside renoveerimiseks.

Meede kestab eelarveliste vahendite ammendumiseni, kuid mitte kauem kui 2027. aastani. Antud meetmest toetatakse Narva kaugkütte lahti sidumist põlevkivist ja kaugkütte tootmist taastuvatest allikatest. Meetme eelarve on 20 mln eurot, uus tootmisüksus peab olema töös hiljemalt 2026. a keskpaigaks.

Programmi tegevuse nimetus: Taastuenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises

Programmi tegevuse eesmärk: Eesti taastuenergia on võrreldes teiste energialiikidega konkurentsivõimeline ning suurendab riigi energia julgeolekut. Taastuenergia osakaal kasvab lõpp- ning primaarenergia tarbimises, kasutades selleks parimat võimalikku tehnikat, majanduslikult mõistlikke lahendusi ning võttes arvesse säästva arengu printsiipe.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse eesmärki viiakse ellu läbi seitsme teenuse, alates poliitikakujundamisest kuni konkreetsete välisvahenditest finantseeritud taastuenergiale üleminekut toetavate meetmete

rakendamiseni. Kujundatakse ja edendatakse riigi taastuenergia alase õigusliku keskkonda vastavalt nii ELi tasandil kui ka siseriiklikul tasandil vastuvõetud kavadele, õigusaktidele ja eesmärkidele, kaasates selleks taastuenergia valdkonnas tegutsetud huvitatud osapooli nii Eestis kui ka välismaal. Taastuenergia valdkonna poliitika kujundamiseks ja elluviimise korraldamiseks töötatakse välja taastuenergia osakaalu suurendamiseks loodud meetmed.

Soojuse tõhusamaks tootmiseks viiakse katlad üle efektiivsematele kütustele või vahetatakse/renoveeritakse need kasutuskütust muutmata. Vajadusel minnakse üle lokaal- või kohtkütusele, lisaks installeeritakse üha enam efektiivseid soojuspumpasid, mis panustavad hoonete energiatõhususse ja taastuenergia eesmärkidesse. Elektrienergia tootmise arendamiseks suletakse vajadusel keskkonnanõuetele mittevastavad ja olulise süsinikuintensiivsusega tootmisvõimsused. Olulist rolli juhitava baasvõimsuse ja soojatarbimise katmisel mängivad biomassil töötavad elektrijaamad. Skoopi kuuluvad seadusandluse muutmine taastuvelektri osakaalu suurendamiseks, tootmisvõimsuste piisavuse tagamiseks koos välisühendustega (N-1 kriteeriumi täitmine), olemasolevates elektrijaamades kasutatavate kütuste valiku võimaluste suurendamine (sh biokütuste kasutamine), elutähtsate teenuste toimepidevuse kindlustamine ning teadus- ja arendustegevus.

Jätkub perioodi (2021-2027) meetmete rakendamine:

- Toetatakse vesiniku väärtusahela (tootmine, tarnimine, tarbimine) ühistranspordis piloteerimist kuni 5 mln euroga, et luua alternatiivseid keskkonnasäästlikke elektrienergia tootmise võimalusi ja toetada rohevesiniku kasutuselevõttu ühistranspordis ning käivitatakse jätkumeede EL taaste- ja vastupidavusrahastust mahus 50 mln eurot.
- Soetatakse koostöös Kaitseministeeriumiga Lääne-Eesti meretuulealade vabastamiseks õhuseireradari 66,8 mln euro eest. See on vajalik, et saaksime suurendada kodumaist keskkonnasõbralikku energiatootmist ilma meie kaitsesüsteeme häirimata.
- Elektri jaotusvõrgu võimekuse tõstmiseks eraldatakse 49 mln eurot, millest 38 mln eurot rahastatakse RRF vahenditest, et tõsta jaotusvõrgu võimekust uusi taastuvelektri tootmiseseadmeid liita vähemalt 160 MW ulatuses. Et võimalikult paljud rohepõrdest osa võtta saaksid, lähevad need vahendid ennekõike väiksemate tootmiseseadmete võrguga liitumise kiirendamiseks ja soodsamaks muutmiseks.
- Taaste ja vastupidavusrahastu vahenditest jätkuvad tööd meetmes elektrivõrkude tugevdamiseks, meetme toetuse kogumaht 36 mln eurot (2024. aastal 12 mln eurot), et saaks rohkem taastuenergia tootmiseseadmeid võrku liita Lääne-Eestis. Töödega on alustatud, nende kogumaksumus on üle 70 mln euro ning lõpptähtaeg on 2026. aasta keskpaik.
- Biometaani kasutuselevõttu suunatakse 12 mln eurot EL struktuurivahendite rahastust (2024.aastal 3 mln eurot);
- Taaste ja vastupidavusrahastust suunatakse 9,1 mln eurot tööstusalades energia tootmise hoogustamise programmi ellu viimiseks (2024.aastal 2,1 mln eurot).
- Taaste ja vastupidavusrahastust suunatakse 9,6 mln eurot energia salvestuse ja tarbimise juhtimise pilootprogrammi ellu viimiseks (2024. aastal 2,5 mln eurot).

Programmi tegevuse nimetus: Maapõueressursside uurimine ja kasutamine

Programmi tegevuse eesmärk: Maapõue ja seal leiduvaid loodusvarasid uuritakse ning kasutatakse Eesti ühiskonnale võimalikult suurt väärtust looval moel, arvestades keskkonnanälgeliseid, sotsiaalseid, majanduslikke, geoloogilisi ja julgeoleku aspekte.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi saavutamiseks kujundatakse maapõue uurimise ja kasutamise poliitikat, koostatakse valdkonnaanalüüse ning määratletakse riigi huvi maapõueressursside võimalikuks kasutuselevõtuks. Olulise osa tegevusest moodustab maapõueressursside kompleksne teadmispõhine uurimine. Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada: Kliimaministeerium ja Eesti Geoloogiateenistus.

- 2024. aastal jätkub 2022. aastal alustatud töö geotermaalenergia uurimis- ja pilootprojektide käivitamiseks (3,8 mln eurot).
- Fokuseeritud maapõueuuringute raames viiakse 2024–2026 Eesti Geoloogiateenistuse poolt läbi tulevikumaavarade teadus- ja arendustegevustele suunatud uuring (maksumusega 6,1 mln eurot).

Programmi tegevuse nimetus: Geoloogiline kaardistamine ja maapõuealane kompetents

Programmi tegevuse eesmärk on informatsiooni kogumiseks ja nende kasutuselevõtuks ning maksimaalseks väärindamiseks vajalikke uurimistöid teha mahus ja suundades, mis tagavad piisava teadmisbaasi; korraldada maapõuealase info kogumist, säilitamist ja kättesaadavust parimal moel ja teha põhjendatud ulatuses avalikult kättesaadavaks.

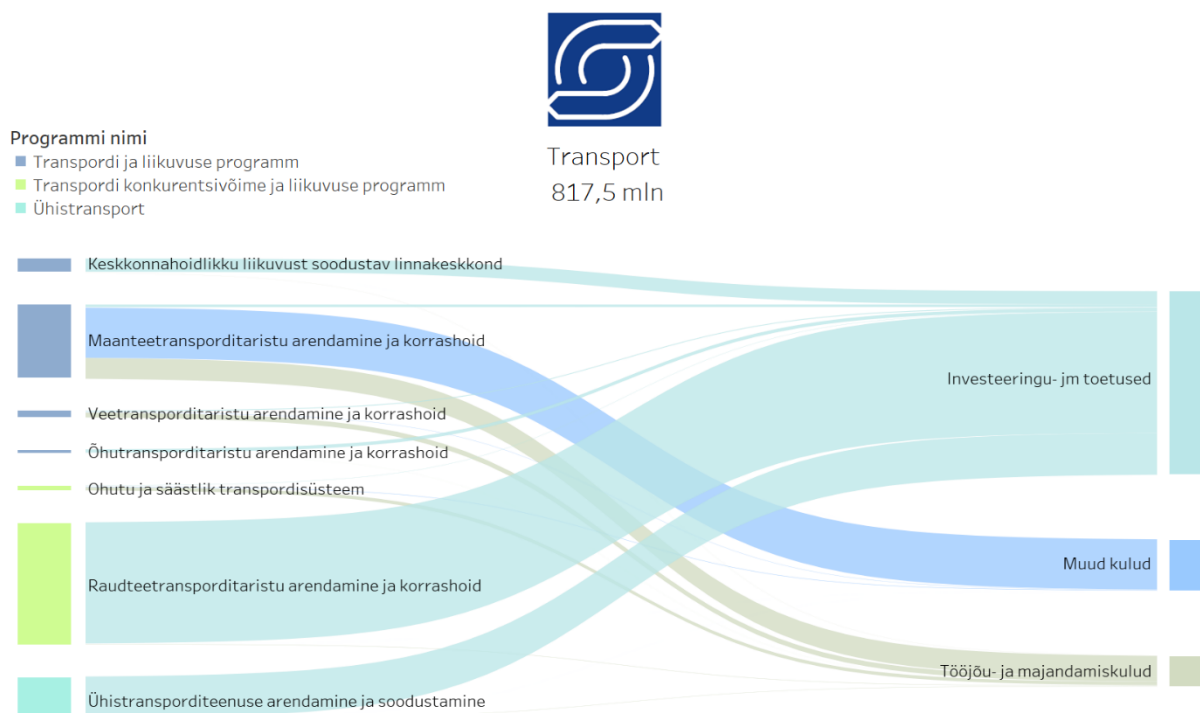
Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi saavutamiseks teostatakse kompleksset geoloogilist baaskaardistamist ning maapõuega seotud fokuseeritud uurimistöid. Tagatakse parimad võimalikud geoloogilise informatsiooni uurimis- ja säilitamistingimused ja tegeletakse pidevalt avalikkuse teavitamisega maapõue temaatika võimalustest, väljakutsetest ning riskidest. Eesmärki aitab oma teenuste kaudu saavutada Eesti Geoloogiateenistus.

Eesti Geoloogiateenistus jätkub Euroopa Liidu Horizon programmist rahastuse saanud EGTWINN projekti kogumaksumusega 1,5 mln eurot elluviimist. Aastatel 2023–2025 elluviidava projekti eesmärgiks on kaasa aidata multidistsiplinaarsete geoloogiauuringute arendamisele Eestis ning võimaldada Eesti Geoloogiateenistusel tõsta geoloogide poolt läbiviidavate teadus- ja rakendusuuringute taset.

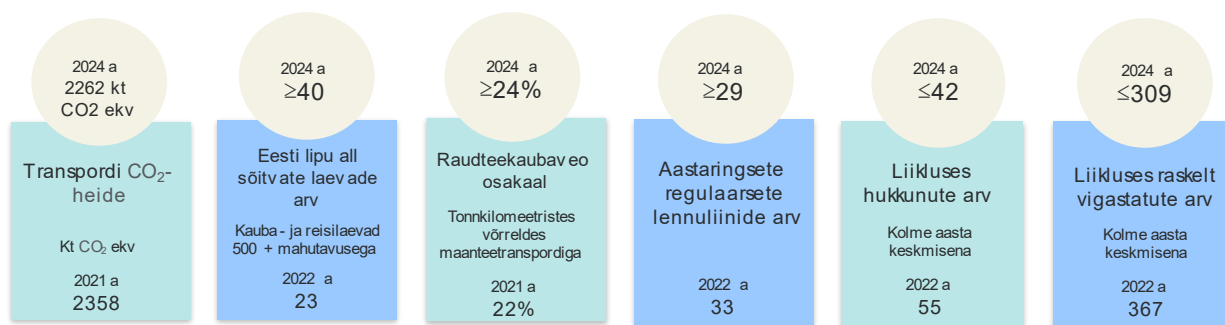
3.11.2.5 Tulemusvaldkond Transport

Joonis 51. Transport tulemusvaldkond ja selle maht

Transpordi tulemusvaldkonna eesmärk lähtub „Transpordi ja liikuvuse arengukava 2021–2035” (edaspidi TLAK) üldeesmärgist: Eesti transpordipoliitika eesmärk on tagada elanikele ja ettevõtetele ohutud, ligipääsetavad, kiired, kestlikud ja mugavad liikumisvõimalused kooskõlas Euroopa Liidu õigusnormides kehtestatud eesmärkidega.

Joonis 52. Transpordi tulemusvaldkonna mõõdikud

Transpordipoliitika tegeleb peamiselt transporditaristu, liikuvuse, liikumisvahendite korraldamisega ning investeeringute suunamisega. Sealjuures ei ole transport eraldiseisnev valdkond, vaid võimaldab ja soodustab teiste eluvaldkondade, nagu näiteks ettevõtluse, toimimist. Samuti on transpordil tugev ühisosa muu hulgas ka keskkonna- ja energeetikavaldkondadega. Seetõttu lähtutakse transpordivaldkonna kujundamisel ka teiste poliitikavaldkondade eesmärkidest, samuti panustatakse nendesse eesmärkidesse, näiteks Energiamaajanduse arengukava aastani 2030 alaeesmärki „Primaarenergia tõhusam kasutus: Eesti energiavarustus ja -tarbimine on säästlikum“.

Transpordi tulemusvaldkond aitab saavutada arengustrateegia „Eesti 2035“ sihti „Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond“ ning on seotud keskkonna, energeetika, ettevõtluse ja innovatsiooni ning teiste tulemusvaldkondade, poliitikate, strateegiate, arengukavade ja programmidega, mille eesmärkide täitmist see mõjutab.

Rohkem infot leiab transpordipoliitika kohta Kliimaministeeriumi ning Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kodulehelt²⁷.

Tabel 55. Tulemusvaldkonna seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid	Programm
Transport	Transpordi ja liikuvuse arengukava 2021-2035	Transpordi ja liikuvuse programm; Ühistranspordi programm

Transpordi tulemusvaldkonnas on perioodiks 2024–2027 koostatud kaks programmi – Transpordi ja liikuvuse programm (vastutaja KLIM) ning Ühistranspordi programm (vastutaja REM), varasema ühe programmi asemel.

3.11.2.5.1 Tulemusvaldkond Transport kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 56. Tulemusvaldkond Transport programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Transport	0	-285 454	-687 056	-401 602	141%
Transpordi konkurentsivõime ja liikuvuse programm	0	-285 454	0	285 454	-
Raudteetransporditaristu arendamine ja korrashoid	0	-131 269	0	131 269	-
Veetransporditaristu arendamine ja korrashoid	0	-10 910	0	10 910	-
Õhustransporditaristu arendamine ja korrashoid	0	-6 057	0	6 057	-
Maanteetransporditaristu arendamine ja korrashoid	0	-95 231	0	95 231	-
Keskkonnahoidlikku liikuvust soodustav linnakeskkond	0	-25 931	0	25 931	-
Ohutu ja säästlik transpordisüsteem	0	-13 756	0	13 756	-
Liikuvusteenuse arendamine ja soodustamine	0	-2 301	0	2 301	-
Transpordi ja liikuvuse programm	0	0	-687 056	-687 056	-
Veetransporditaristu arendamine ja korrashoid	0	0	-18 572	-18 572	-
Õhustransporditaristu arendamine ja korrashoid	0	0	-10 304	-10 304	-
Maanteetransporditaristu arendamine ja korrashoid	0	0	-227 758	-227 758	-
Keskkonnahoidlikku liikuvust soodustav linnakeskkond	0	0	-41 259	-41 259	-
Raudteetransporditaristu arendamine ja korrashoid	0	0	-376 966	-376 966	-
Ohutu ja säästlik transpordisüsteem	0	0	-12 197	-12 197	-

²⁷ <https://www.kliimaministeerium.ee/>; <https://www.agri.ee/>

3.11.2.5.2 Tulemusvaldkond Transport

Transpordi ja liikuvuse programm

Programmi eesmärk: Jätkusuutliku transpordi ja liikuvuse planeerimisel inimeste ja kaupade liikuvuse tõhusam korraldamine selliselt, et see oleks kasutajale ligipääsetav, ohutu ja mugav, panustaks positiivselt Eesti majandusse ning samas väheneks keskkonnamoormus.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Transpordiamet (TA), Riigilaevastik (RIL), Kliimaministeerium (KLiM).

Programmi tegevuse nimetus: Raudteetransporditaristu arendamine ja korrashoid

Programmi tegevuse eesmärk on elektrifitseerida etapiviisiliselt raudteevõrgustik Tartu ja Narva suunal, arendada raudteed saavutamaks kiirust kuni 160 km/h, parandada ohutust, et kasvatada raudteetaristu kasutust suunates nii reisi- kui ka kaubaliiklust maanteelt raudteele.

Tegevuste kirjeldus

AS Eesti Raudtee teostab projekteerimise ning alustab raudteelõikude elektrifitseerimisega Tartu ja Narva suunal aastatel 2023–2028 kogusummas 236,2 mln eurot, millest SF vahendid moodustavad 85%. Lisaks eeltoodule läheb elektrifitseerimisse 45,045 miljonit eurot CO₂ vahendeid, et katta SF projekti mitteabikõlblikke kulusid. Tapa–Narva ja Tallinna–Tartu suunal 2024. aastal summas 88,3 mln eurot.

Elron on sõlminud lepingu täiendavate elektrirongide (6 tk) soetamiseks, summas 56,2 mln eurot (2024. aastal CO₂ kauplemise vahenditest). 6. septembril 2022. a kiitis Vabariigi Valitsus heaks 10 täiendava elektrirongi soetamise, kasutades 2026. aastal 90,7 mln ulatuses Moderniseerimisfondi energiatõhusa ühistranspordi programmi 2021–2030 vahendeid.

Käimas on Rail Baltica projekteerimine (põhitrass + kohalikud objektid 43,4 mln eurot) ning ehitamine (põhitrass + kohalikud objektid 1 040,3 mln eurot), 2024. aastal summas 205 mln eurot, millega jätkatakse rajatiste ehitust (näiteks Maardu tee, Kangru ja Kohila liiklussõlmed), alustatakse ehitust kahel põhitrassi lõigul: Ülemiste–Lagedi (4–5 km lõik) ja Harju/Rapla maakonna piir (ca 10 km lõik), alustatakse ehitusbaaside rajamisega Soodevahel ning Pärnu kaubajaama piirkonnas, jätkatakse Ülemiste reisterminali ehitusega ja liigutakse edasi kontaktvõrgu liitumispunktide ehitusega. Lisaks CEF vahenditele kasutatakse RRF ja SF vahendeid järgmiselt:

- RRF kaasabil jätkatakse viaduktide ja ökoduktide ehitust eeldatavas toetuse mahus 31,1 mln eurot;
- Ehitatakse välja Rail Baltica kohalikud peatused ning Ülemiste ja Pärnu reisiterminal eeldatavas mahus 65 mln eurot.
- SF 2021–2027 perioodi vahenditest tõstetakse kiiruseid läbi raudtee õgvendamise Tallinna–Tartu ja Tapa–Narva raudteeliinidel ning ühtlasi rekonstrueeritakse raudteed luues eeldused tulevikus kiiruste tõusuks 160 km/h, kogusummas 83 mln eurot. Aastal 2024 eeldatavas mahus 36,6 mln eurot;
- Ühtekuuluvusfondi vahenditest toetatakse Tallinna–Rapla lõigu läbilaskevõime suurendamist ja Rapla-Lelle raudtee rekonstrueerimist kokku 18,3 mln eurot sh 2024. aastal 8 mln eurot.
- Reisirongiliikluse taktipõhise liikumisgraafiku kasutuselevõtmise ettevalmistava tegevusena parendatakse raudteetaristut 13,25 miljoni euro ulatuses.

Programmi tegevuse nimetus: Veetransporditaristu arendamine ja korrashoid

Programmi tegevuse eesmärk: on muuta meretranspordisektor konkurentsivõimelisemaks ja rohelisemaks ning ühendada see muu taristuga.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi saavutamiseks toetatakse keskkonnasäästlike lahendusi logistikaahelates, võetakse kasutusele kasvuhoonegaaside vähendamise meetmeid eriti nutikate ja digitaalsete lahenduste abil, luuakse tingimused ohutuks veeliikluseks ja arendatakse veeteid kooskõlas veeliikluse vajaduste ja tehnoloogia arenguga ning säilitatakse merekultuuripärandit.

Veeteetaristu hooldus ja navigatsioonisüsteemide tagamine on olnud alarahastatud. Selleks, et tagada ohutu veeliiklus ja renoveerida tuletorne, täites nende rolli nii navigatsioonimärgina kui ka merekultuuripärandi tutvustajana, tuleb tagada stabiilne rahastus. Konkurentsivõimeliste veeteetasude ja keskkonnasäästlike rajatistega vähendatakse meretranspordi negatiivset keskkonnamõju. 2024. aastal jätkatakse veeteetasude vähendatud määraga hinnanguliselt 15% (hinnanguline vähenemine 4,8 mln 2024–2027) senise 37,5% (2023) ja 50% (2022), mis aitab mõningal määral Eesti transiidi-sadamate ja kaldasektori ettevõtete konkurentsitingimusi parandada. Sanksioonide tõttu on sektor sattunud kriitilisse seisusse, kuna kaubavood on drastiliselt langenud. Lisaks töötatakse välja uus veeteetasude süsteem, mis lähtub laeva keskkonnamõjudest.

Kaubaveos (sh riiklikus) eelisarendatakse võimaluse korral mere- ja raudteevedu, kui kõige energiatõhusamaid kaugveoliike ning kujundatakse multimodaalset taristut, mis võimaldab ökonoomset kaubavedu. Ka Euroopa Komisjoni rohelise kokkuleppe üks eesmärke on suunata suur osa praegu mööda maanteed toimuvatest vedudest (75%) raudteele või merele. Kaupade liikumine läbi Eesti võimaldab ettevõtetel pakkuda oma klientidele suurema lisandväärtusega teenuseid kui vaid transiit. Eesmärgiks on, et Eestis pakutav transporditeenus on parima kvaliteediga ja suudaks tagada Läänemere ressurside kestliku kasutamise. Selleks on vaja, et 2024. aastal jõutakse uue 18 mln eurot maksva multifunktsionaalse laeva ehituslepinguni, mis hakkab valmimisel asendama kahte seni kasutusel olevat laeva.

2024. aastal:

- jõutakse uue ca 39 mln eurot maksva suursaarte parvlaeva ehituslepinguni, mida hakatakse kasutama põhilaevana Virtsu–Kuivastu liinil. Projekti rahastatakse Moderniseerimisfondi energiatõhusa ühistranspordi programmi 2021–2030 raames mahus 25,4 mln eurot ja CO₂ kauplemise vahenditest (eeldatav summa 14,6 mln eurot);
- alustatakse Eesti värava ja Rukki kanali süvendustöödega, mille maksumus on 2,1 mln eurot;
- alustatakse nutipoide võrgustiku arendamise ja vajamineva taristu piloteerimisega. Sõltuvalt avaliku sektori innovatsioonimeetme rahastustaotluse tulemusest.;
- alustatakse Virtsu–Kuivastu sadamatesse uue laeva tarvis vajaliku kaldaelektriühenduse taristu ja sildumiskaide vastavaks ehitamise töödega, mida rahastatakse 3 mln euro ulatuses CEFist ja 8 mln euroga CO₂ kvoodirahadest. Taristu peab valmima 2026. aastaks.

Riigi veesõidukite haldamiseks loodi 01. jaanuaril 2023 uus asutus Riigilaevastik²⁸, kuhu on koondatud erinevate haldusalade veesõidukid, mida asutuses keskselt hallatakse. Selle käivitamiseks eraldati 2023. aastal 6,67 mln eurot.

RIL baaseelarvesse suunatakse 2,7 mln eurot seoses lootsitasude alalaekumisega sanktsioonide tõttu.

IMO võttis Merekeskkonna Kaitsekomitee (IMO) 80. istungil vastu kasvuhoonegaaside vähendamise uuendatud strateegia, mille eesmärkide rakendamisega on seotud ka Eesti. See sisaldab tõhustatud ühist eesmärki saavutada rahvusvahelise laevanduse kasvuhoonegaaside puhaste 2050. aastaks nullilähedane, kohustus tagada alternatiivsete null- ja nullilähedase kasvuhoonegaasikütuste kasutuselevõtt 2030. aastaks, samuti soovituslikke kontrolleesmärke aastateks 2030 ja 2040.

2024. aastast viiakse merenduse ja lennunduse sanktsioonide rakendamine üle Kliimaministeeriumist Transpordiametisse. Luuakse 3 täiendavat püsivat töökohta, kuna sanktsioone tuleb pidevalt juurde ning nende edukas rakendamine muutub üha töömahukamaks.

Käimas on uue (viienda), energiatõhusa ja keskkonnasõbralikku parvlaeva hankimine. Uue laeva ehitamiseks kavandatakse Moderniseerimisfondi energiatõhusa ühistranspordi programmi 2021–2030 raames ligikaudu 25,4 mln eurot ning lisaks CO₂ kauplemise vahenditest 14,6 mln eurot, millest 2024. aastal on planeeritud kokku 13,7 mln eurot. Riigi poolt ehitatav parvlaev peaks asuma laevaliine teenindama aastal 2026. SF 2021–2027 perioodil arendatakse AS-i Saarte Liinid sadamate sadamarajatisi ja akvatooriume kliimamuutustega kohanemiseks ÜF toetuse mahus 9,5 mln eurot, 2024. aastal eeldatavas ÜF toetuse mahus 0,455 mln eurot.

Veetaristu ehitamise ja remontimise, sh jäämurde oluliseks osaks on talvise navigatsiooni tagamine. Sõltumata talve raskusastmest on vajadus jäämurdeteenuse järele püsiv. Arvestades Eesti asukohta Läänemere ääres ja kliimaatilisi tingimusi, tuleb riigil tagada piisav jäämurdevõimekus, et võimaldada stabiilse majandustegevuse jätkumist ka talveperioodil, kui meri jääb. Hetkel on Väinamere-äärsed sadamad 3-4 kuud külma talve ja paksu jää oludes kaubavedudele suletud ja seega teiste sadamatega võrdluses halvemas konkurentsipositsioonis. Talvise navigatsiooni tagamine²⁹, 2024. aastal baaseelarves 6,34 mln eurot ning 2023–2025 summas 19 miljonit eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Õhustransporditaristu arendamine ja korrashoid

Programmi tegevuse eesmärk: on majanduse konkurentsivõime tagamiseks hoida Eesti ühendatuna muu maailmaga, arendades lennundussektori uusi ärisuundasid, muuhulgas digiteerides õhustransporti, aga ka maandades lennundussektori keskkonnajalajälge.

Tegevuste kirjeldus

Jätkub toetuse maksmine ASile Tallinna Lennujaam julgestus- ja päästeteenistuse tegevuskulude katmiseks, summas 7,76 mln eurot aastas.

Jätkub ka sihtotstarbeline toetus ASile Tallinna Lennujaam järgmiste ülesannete täitmiseks: Kärkla, Kuussaare, Tartu ja Pärnu lennujaamades ning Ruhnu ja Kihnu lennuväljadel regionaalsele arengule vajaliku

²⁸ Laevade tulemine ühtse juhtimise alla annab võimaluse veesõidukeid aktiivsemalt riskasutada, tuua püsikulused alla ja võita investeeringute pealt. Analüüsid näitavad, et kümne aastaga aitab riigilaevastiku loomine säästa vähemalt 34 miljonit eurot.

taristu regulaarlendude teenindamise tagamiseks maapealse käitluse teenuse ja päästeteenuse kindlustamiseks ning pääste- ja hädaabilendude teenindamiseks, summas 2,3 mln eurot aastas.

Jätkatakse mehitamata õhusõidukite liikluse korraldamise süsteemi (U-space) ettevalmistavate tegevustega koostöös Lennuliiklusteeninduse ASI ja Transpordiametiga eesmärgiga, et süsteem valmiks juhtivatele teenusepakujatele aastal 2023 ning täielik teenusevalmidus tagatakse 2025. aastal. Lisaks kavandatakse Teadmussiirde programmi raames vahendeid autonoomsete liikumisvahendite ja nende rakendamiseks kaasnevate süsteemide arendamiseks ning testimiseks .

Tallinna lennujaama kaubakäitlemise võimekus võimaldab regulaarset kaubavahetust Aasiaga vähemalt 3 korral nädalas, mis loob eeldused aastaseks kaubaveomahuks 50 000 tonni aastal 2025 ja edaspidi.³⁰

Õhusõidukite elektriga varustamine on tagatud kõigil lennujaama väravaga ühendatud seisupaikadel ja 2030. aastaks kõigil terminalist eemal asuvatel seisuplatsidel³¹.

Programmi tegevuse nimetus: Maanteetransporditaristu arendamine ja korrashoid

Programmi tegevuse eesmärk: on säilitada ja parendada olemasoleva teedevõrgu seisunditaset ning jätkata teedevõrgu arendamisega, et muuta liiklemine mugavamaks, vähendada aegruumilisi vahemaid ja tõsta liiklemise ohutust. Kõrvaleesmärgiks on toetada kohalike omavalitsuste teede ja tänavate korrashoidu ning teetaristu ligipääsetavust.

Tegevuste kirjeldus

Teedevõrgu korrashoidu ja säilitamise kavandatakse perioodil 2024–2027 kokku suunata 477 mln eurot, sellest 2024. aastal 98,5 mln eurot.

Tallinna–Pärnu–Ikla maanteel viiakse 2024. aastal lõpule Pärnu–Uulu 2+2 tee ehitus, kogumaksumusega 34,8 mln eurot, sellest 2024. a 1,5 mln eurot ning 2023 aastal alustatakse Sauga–Pärnu 2+2 tee ehitusega, kogumaksumusega 15,3 mln eurot, sellest 2024. aastal 10 mln eurot. Lisaks alustatakse 2024. aastal Libatse–Nurme 2+2 tee ehitusega, kogumaksumuses 87,5 mln eurot, sellest 2024. a 22,1 mln eurot.

Paldiski maantee Harku ristmiku ehitus on kavandatud perioodil 2024–2025 kogumaksumusega 17 mln eurot, sellest 2024. aastal 8,5 mln eurot.

Kaitseministeeriumiga koostöös alustatakse CEF Military Mobility programmi raames riigi kaasfinantseerimise vahendite eraldamisel Tallinna–Pärnu–Ikla ja Tallinna ringtee ristmikul paikneva Kanama viadukti ümberehitust kogumaksumusega 12 mln eurot, sellest 2024. aastal 5 mln eurot.

Struktuurivahendite toel on rakendamisel teeilmajaamade seiresüsteemi uuendamise projekt kogumaksumusega 2,1 mln eurot, millest 2024. aastal 0,9 mln eurot.

Tallinna ringtee km 0–30 varustatakse struktuurivahendite toel muutuvateabega märkide ja infotahvlitega kogumaksumusega 2,4 mln eurot, sellest 2024. aastal 0,7 mln eurot.

2023. aastal jõustuv EL Alternatiivkütuste Taristu määrus (AFIR) seab nõuded alternatiivkütuste taristule. Eelpool nimetatud kohustuste täitmiseks hakatakse 2023. aasta lõpus ette valmistama meetet

³⁰ Lennuühenduste loomise ja laiendamise osas on MKMil roll sõlmida vastavad kahepoolsed lepingud vastavate kolmandate riikidega, kui seda ei tee samaaegselt EL. See on esmane alus reisijate- ja kaubalendude alustamiseks Aasia suunal, v.a Hiina, kellega on kehtiv lennunduskokkulepe olemas. Lõplik otsus tuleb teha lennuettevõtjatel positiivse äriplaani alusel, eriti ajal, mil Vene Föderatsiooni õhuruum on suletud ELi vedajatele ja lennuks Aasiasse lisandub tuhandeid lennumiile.

³¹ Vastavalt alternatiivkütuste määruses sätestatud nõuetele ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu poliitilisele kokkuleppele.

alternatiivkütustuste taristu arendamiseks (elektri- ja vesiniku laadimistaristu loomine). Meetme tegevused on kavas ellu viia aastatel 2024–2027 ning seda rahastatakse 20,4 miljoni euro ulatuses CO₂ vahenditest.

- 2024. aastal toetatakse kohaliku omavalitsuse (jalg- ja jalgratta)tee ehitamist summas 0,7 mln eurot.
- Toetatakse Pärnu linna Raba ja Lai tänavate vahelise silla ehitust 2024. aastal summas 8,5 mln eurot ning 2025. aastal summas 6,5 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Keskkonnahoidlikku liikuvust soodustav linnakeskkond

Programmi tegevuse eesmärk: soodustada säästvat mitmeliigilist linnalist liikuvust suuremates linnapiirkondades (Tallinn, Tartu, Pärnu).

Tegevuste kirjeldus

Eesmärk saavutatakse kolme peamise tegevusega, mille raames toetatakse suuremaid linnapiirkondi (Tallinn, Tartu, Pärnu) järgmiste muudatuste elluviimisel:

- Terviklike jalgrattateede põhivõrgustike väljaehitamine (fookus Tallinna, Tartu ja Pärnu kesklinnadel ja nende funktsionaalsetel linnapiirkondadel) ning rattaparkimise võimaluste parandamine. Sihttase aastaks 2029 on 10 km, kogumaht 2021–2027 välistoetustest ca 40 mln eurot. Meede avaneb 2023. aasta lõpus ning ehitustööd ja väljamaksed algavad 2024. aastal;
- SF 2021–2027 perioodil suunatakse multimodaalsete (ühis)transpordi sõlmpunktide arendamisse struktuuritoetusi ca 16 mln eurot, mille eesmärgiks on parandada olemasolevate ühistranspordipeatuste ja multimodaalsete sõlmpunktide kvaliteeti, tagades ligipääsetavad ja mugavad ümberistumisvõimalused erinevatele transpordiliikidele (buss, tramm, rong, mikromobiilsuse lahendused, Pargi&Reisi jms). Samuti parandatakse valgustatust, ilmastikukaitset, (ratta)parkimisvõimalusi jpm. Siht on luua vähemalt 1 multimodaalne sõlmpunkt aastaks 2029. Meede avaneb 2023. aasta lõpus ning ehitustööd ja väljamaksed algavad 2024. aastal;
- SF 2021–2027 perioodil suunatakse struktuurivahenditest uute trammiliinide rajamiseks Tallinna linnapiirkonnas ca 40 mln eurot. Meede avaneb 2023. aasta lõpus ning ehitustööd ja väljamaksed algavad 2024. aastal;

RRF vahenditest rajatakse Tallinna Vanasadama trammiliin eeldatavas toetuse mahus 36,5 mln eurot, 2024. aastal summas 33 mln eurot.

- CO₂ vahenditest toetatakse 20 miljoni euroga meedet, millega parandatakse ligipääsetavust ühistranspordipeatustele. Meedet hakatakse 2024. aastal ette valmistama see on kavas ellu viia aastatel 2025–2026.

Programmi tegevuse nimetus: Ohutu ja säästlik transpordisüsteem

Programmi tegevuse eesmärk: liikluses osalejate ohutust väärtustavate hoiakute kujundamine ja ohutusalase teadlikkuse tõstmine liiklusohutuse järjepidevaks tõhustamiseks.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärk on maanteeliikluses liiklussurmade ja raskesti vigastatute arvu vähendamine, et aastate 2024–2026 keskmisena ei hukkaks üle 38 inimese ja raskesti vigastada ei saaks üle 295 inimese aastas 2024–2026 aastate keskmisena.

Programmi tegevusteks on liiklusohutusprogrammi elluviimiskavas kavandatud tegevuste rakendamine ning ohutuks veeliikluseks tingimuste loomine ja lennuõnnetustega seotud riskide vähendamine. Tegevuste eesmärk on kõigi transpordisektorite lõikes liiklejate ohutuse tagamine ning võimalike riskide ja ohtude maandamine keskkonnale ning kolmandatele osapooltele.

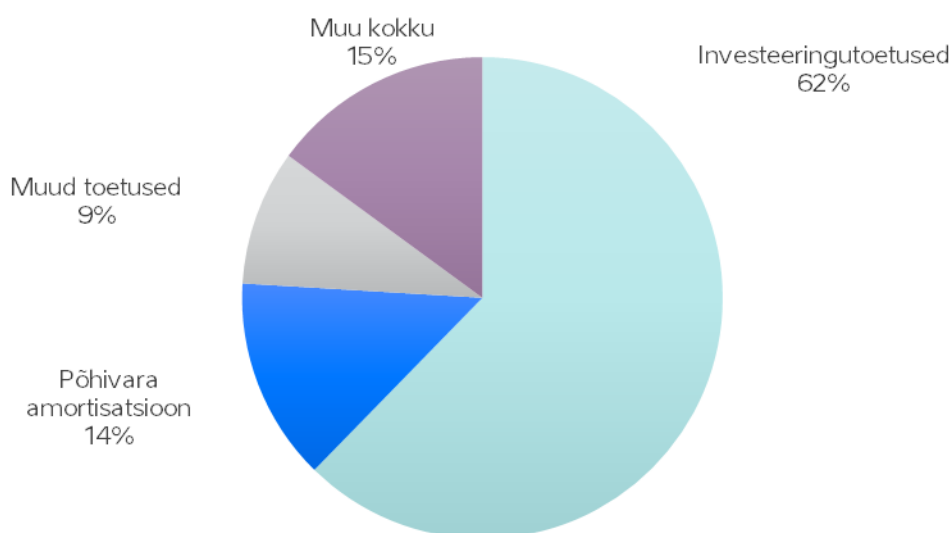
2024. aastast on programmi tegevuse all ka liikuvuspoliitika kujundamine ja elluviimine. Programmi tegevuse uus eesmärk on liikuvuse parem organiseerimine, tagades teenuste ja sihtkohtade kättesaadavuse läbi liikumiste asendamise, targema maa-, õhuruumi ja veeteede kasutuse ning planeerimise, efektiivsema ja ohutuma liikuvuse (liikluses osalejate ohutust väärtustavate hoiakute kujundamine ja ohutusalse teadlikkuse tõstmine liiklusohutuse järjepidevaks tõhustamiseks), transpordisüsteemi omavahelise ühilduvuse ja nutikate lahenduste kasutamise.

Liikuvuse arendamiseks veonduses luuakse teenusmudel e-veoselehtede kasutusele võtmiseks ja piiriülese e-veoselehtede vahetuse võimaldamiseks (reaalajamajanduse edendamine).

CEFist rahastatava eFTI4EU projekti raames alustatakse elektroonilise kaubaveoteabe vahetamise jaoks vajaliku lahenduse väljatöötamist, mida testitakse kõigi transpordiliikide lõikes. Projekti eesmärk on Elektroonilise kaubaveoteabe määruse (EL) 2020/1056 rakendamiseks vajaliku andmevahetusvõimekuse loomine. Kliimaministerium on projekti peapartner ning projekti on kaasatud 22 partnerit kokku 9 liikmesriigist (Eesti, Soome, Leedu, Saksamaa, Austria, Itaalia, Prantsusmaa, Portugal, Belgia partneritena ning Holland, Hispaania ning Iirimaa vaatlejatena). Projekt kestab perioodil 2023–2026 ning projekti kogueelarve on 22,8 mln eurot, millest 50% kaastahastatakse CEFist. Omafinantseeringuks vajalik 50% kaetakse MKMi reaalamajanduse vahenditest.

3.11.3 Kulud majandusliku sisu vaates

Joonis 53. Kliimaministeriumi valitsemisala suuremad kulud ja osakaal kogukuludest, %

Tabel 57. Kliimaministeriumi valitsemisala kulude dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Kulud kokku	-134 677	-594 983	-1 187 951	-592 968	100%

Tööjõu- ja majandamiskulud	-73 160	-118 910	-161 255	-42 345	36%
Tööjõukulud	-43 385	-62 498	-80 708	-18 211	29%
Majandamiskulud	-29 774	-56 412	-80 547	-24 134	43%
Muud tegevuskulud	-1 313	-2	-19	-17	994%
Sotsiaaltoetused	-13	-10	-10	0	0%
Investeeringutoetused	-30 803	-333 904	-740 374	-406 470	122%
Muud toetused	-20 265	-61 214	-108 135	-46 922	77%
Põhivara amortisatsioon	-3 821	-71 130	-161 943	-90 813	128%
Käibemaks	-5 302	-9 814	-16 215	-6 401	65%

Kliimaministeeriumi valitsemisala kulude eelarve on kasvanud peamiselt Kliimaministeeriumi loomise tulemusel lisandunud valdkondade ja valdkondlike eesmärkide elluviimiseks eraldatud vahendite tõttu.

Valitsemisala tööjõukulud on kasvanud tulenevalt töötajate arvu suurenemisest ca 800 teenistuja võrra. Majandamiskulude kasvu mõjutavad samuti lisandunud valdkonnad ja asutused.

Muud tegevuskulud on kasvanud võrreldes 2023.a peamiselt raudteemaadega seotud maamaksu lisandumisega eelarvesse (15 000 eurot).

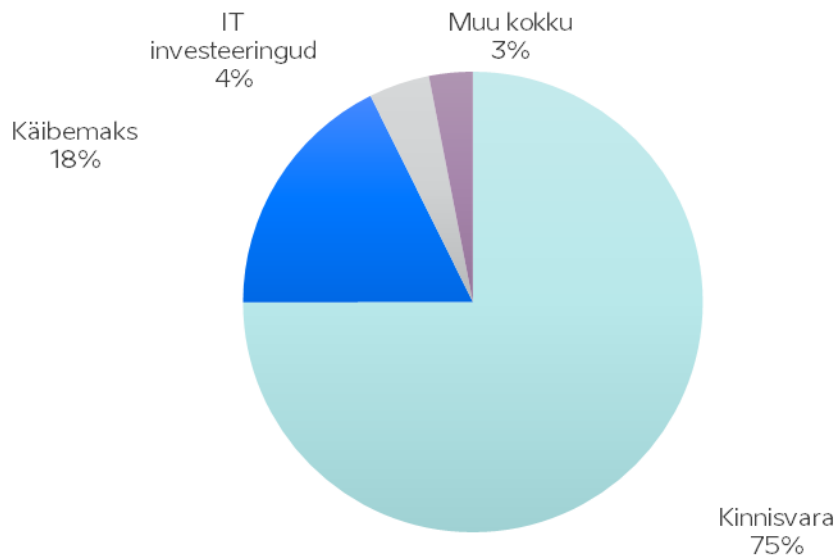
Investeeringutoetused on kasvanud võrreldes 2023.a peamiselt Rail Baltica projekti elluviimiseks eraldatud vahendite (2024.a eelarve 160 mln eurot) lisandumisega, LHÜ müügitulust rahastatavate investeeringute mahu kasvuga (2024.a eelarve 151,7 mln eurot, korterelamute rekonstrueerimistoetuste (2024.aasta eelarve 130 mln eurot) ning raudtee - ja maanteetranspordi investeeringute lisandumisega.

Muud toetused on kasvanud võrreldes 2023.a peamiselt siseriiklike toetuste (EIS end. Kredex), Rail Baltica projekti elluviimiseks eraldatud vahendite ning taaste- ja vastupidavusrahastu vahendite lisandumisega.

3.11.4 Investeeringud

Kliimaministeriumi valitsemisala investeeringute eelarvest 70% suunatakse teede ehitusse, 17% RailBaltic' u arendusse ning 5% IT valdkonda

Joonis 54. Kliimaministeriumi valitsemisala investeeringud ja osakaal koguinvesteeringutest, %

Tabel 58. Kliimaministeriumi valitsemisala investeeringute dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Investeeringud kokku	-5 059	-164 071	-178 048	-13 977	9%
Inventar	0	0	-20	-20	100%
IT investeeringud	-2 130	-7 531	-7 615	-84	1%
Transpordivahendid	-195	-928	-2 586	-1 658	179%
Masinad ja seadmed	-638	-51	-2 595	-2 544	4963%
Muud investeeringud	-1 231	-131	-271	-140	107%
Kinnisvara	-22	-128 767	-133 499	-4 732	4%
CO ₂ kvooditulust rahastatavad projektid	-22	0	0	0	0%
E265 Tallinna ringtee II etapp	0	-190	0	190	-100%
Veeteede süvendamine	0	-1 000	-333	667	-67%
Riigimaanteede remondi koondprojekt	0	-70 790	-62 799	7 992	-11%
Tuletornid	0	-400	-380	20	-5%
Rail Baltic arendus	0	-19 577	-20 247	-670	3%
VA Rohuküla tootmisbaasi uuendamine	0	-167	-167	0	0%
Arbavere puursüdami ke hoidla	0	-300	-375	-75	25%
Rohuküla sadama kai taastamine	0	-1 971	-1 971	0	0%
Transpordiameti hoonete renoveerimine	0	-380	-517	-137	36%
Maade soetamine	0	-2 400	-3 000	-600	25%

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
CO ₂ kvooditulust rahastatav investeering	0	0	-4 461	-4 461	100%
Pärnu-Uulu 2+2 realine tee	0	-10 093	-1 500	8 593	-85%
Sauga-Pärnu 2+2 realine tee	0	-10 000	-6 800	3 200	-32%
Neanurme-Pikknurme 2+1 realine tee	0	-4 100	-500	3 600	-88%
Libatse-Nurme 2+2 realine tee	0	-7 400	-22 100	-14 700	199%
Paldiski mnt Harku ristmik	0	0	-8 350	-8 350	100%
Käibemaks	-843	-26 663	-31 462	-4 800	18%

Investeeringute maht on võrreldes eelmise aastaga vähenenud 9 % ehk 13,9 mln euro võrra.

IT investeeringud 7,6 mln eurot, sh Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskuse investeeringud infosüsteemide arendamiseks, seadmete uuendamiseks ning vajalike litsentside hankimiseks 1,7 mln eurot, Taaste- ja Vastupidavusrahastu vahenditest investeeritakse 1,5 mln eurot rohepöörde alusandmestiku ettevalmistamiseks iduettevõtluse toetamiseks, E-ehituse arendamiseks ja taastuenergia kasutuselevõtu kiirendamiseks. Transpordiamet investeerib 3,3 mln eurot enda hallatavatesse IT süsteemidesse ja seadmete uuendamiseks ning 2021-2027 struktuurivahenditest 0,9 mln eurot teelmajaama seiresüsteemide uuendamiseks.

Investeeringud transpordivahenditesse 2,6 mln eurot, sh Riigilaevastiku baasi eraldatud vahendid 2,4 mln eurot ja Keskkonnaameti sõidupargi uuendamiseks planeeritud vahendid.

Masinate ja seadmete investeeringud on võrreldes 2023.aastaga kasvanud 2,6 mln eurot. Olulisemad on Keskkonnaagentuuri investeeringud Saaremaa radari rajamiseks ja Harku radari uuendamiseks. Lisaks on planeeritud hüdro-meteoroloogiajaamade ja Kabli keskkonnaseirejaama taristu uuendamine.

Muud investeeringud 0,3 mln eurot moodustavad Transpordiameti ja Eesti Geoloogiateenistuse investeeringud.

Kinnisvarainvesteeringutest on 2024.a suuremamahulisemad järgmised:

- Riigimaanteede remondi koondprojekt 62,8 mln eurot;
- Rail Baltic arendus 24,7 mln eurot;
- ÜF 2021–2027 perioodi ehitusprojektid Libatse-Nurme 2+2 realise tee 22,1 mln eurot, Paldiski mnt Harku ristmiku ehitus 8,4 mln eurot, Saaga-Pärnu 2+2 realise tee ehituseks 1,5 mln eurot, Neaurme-Pikknurme 2+1 realise tee ehituseks 0,5 mln eurot.

3.11.5 Finantseerimistingud

Eluasemevaldkonnas jätkatakse maapiirkonna eluasemelaenu käendamist Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse kaudu ning suurendatakse selleks sihtkapitali summas 0,8 mln eurot. Uue perioodi struktuurifondide vahenditest suunatakse 8,8 mln eurot korterelamute renoveerimislaenu väljastamiseks.

4 mln euro eest märgitakse Rail Baltic Estonia OÜ osakuid.

Varasemalt laenuõuetena kajastatud Maa-ameti maa erastamisest järelmaksuga laekuvad tulud liikusid Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi vastusalasse.

Tabel 59. Kliimaministeeriumi valitsemisala finantseerimistehingute dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Finantseerimistehingud kokku	4 913	-10 525	-10 650	-125	1%
Laenuõuded	2 493	2 050	0	-2 050	-100%
Osalused avaliku sektori ja sidusüksustes	0	-3 000	-4 000	-1 000	33%
Finantseerimistegevuseks antud sihtfinantseerimine	0	-9 575	-6 650	2 925	-31%
Muud finantseerimistehingud	2 420	0	0	0	0%

3.12 Kultuuriministeeriumi valitsemisala

Sihipärane kultuuripoliitika, lõimumispoliitika ja spordipoliitika elluviimine tagab eesti kultuuri säilimise, arengu ning jätkusuutlikkuse, elanike heaolu ja ühiskonna sidususe.

Kultuuriministeerium toetab Vabariigi Valitsuse eesmärkide saavutamist kahes tulemusvaldkonnas: „Kultuur ja Sport“ ning „Sidus ühiskond“.

01.01.2024 seisuga kuulub Kultuuriministeeriumi valitsemisalasse üks valitsusasutus ja üheksa hallatavat asutust, lisaks neli avalik-õiguslikku juriidilist isikut ja 34 riigi asutatud sihtasutust.

Valitsemisala 2024. aasta eelarve kulud on 360,2 mln eurot, investeeringud kokku on 43 tuhat eurot ja tulud 13,3 mln eurot.

Valitsemisala eelarve jaguneb ministeeriumi ja valitsusasutuste ning hallatavate asutuste vahel järgmiselt: Kultuuriministeerium 91,3%, Eesti Rahva Muuseum 3%, Muinsuskaitseamet 2,4% ja Eesti Rahvakultuuri Keskus 1,7%. Ülejäänud valitsemisala asutuste eelarved jäävad mahult alla 1%.

3.12.1 Tulud

Kultuuriministeeriumi valitsemisala tulud moodustuvad peamiselt välisabi toetustest ning riigimuseumide tasuliste teenuste müügist.

Tabel 60. Kultuuriministeeriumi tulude dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Tulud kokku	11 557	7 873	13 315	5 442	69%
Saadud toetused	8 598	5 661	10 936	5 275	93%
Riigilõivud	8	7	7	0	0%
Tulud majandustegevusest	2 943	2 205	2 372	167	8%
Tulud põhivara ja varude müügist	4	0	0	0	0%
Muud tulud	3	0	0	0	0%
Intressi- ja omanikutulud	0	0	0	0	0%

Võrreldes 2023. aastaga on valitsemisala tulude laekumisi planeeritud 2024. aasta eelarves suuremas mahus. Suurenemine on planeeritud seoses välisvahenditest tehtavate tegevustega. Lisaks on riigimuseumid planeerinud majandustegevusest laekuva tulu väikest kasvu (piletitulu, muuseumis korraldatavate ürituse tulu, muuseumikaupade müük).

Saadud toetused

Saadud toetuste all kajastatakse vahendeid perioodi 2021-2027 struktuurivahendite loomemajanduse ning lõimumise ja kohanemise valdkonna tegevuste finantseerimiseks, Euroopa Majanduspiirkonna toetusprogrammi „Kohalik areng ja vaesuse vähendamine“ vahendeid, Šveitsi-Eesti koostööprogrammi integratsioonitegevuste vahendeid ja teisi välisloetusi. Välisvahendid suurenevad 2024. aastal seoses 2023. aastal avanenud 2021-2027 struktuurivahendite ning Šveitsi-Eesti koostööprogrammi rakendamisega.

Riigilõivud

Riigilõivuna laekuvad Muinsuskaitseameti väljastatavate tegevuslubade eest saadavad tasud: pädevustunnistuse riigilõiv, otsinguvahendi ja kultuuriväärtuste väljaveo, ekspordi ja sisseveo riigilõivud.

Muinsuskaitseamet prognoosib riigilõivu laekumist 2023. aastaga samal tasemel.

Tulud majandustegevusest

Majandustegevusest teenivad tulu peamiselt riigiasutustena tegutsevad muuseumid piletimüügist, ürituste korraldamisest, raamatute ja muude muuseumikaupade müügist ning konverentsitasudest. Võrreldes 2023. aastaga suureneb valitsemisala majandustegevusest plaanitud tulu 8%. Kõige rohkem mõjutab valitsemisala omatulude kasvu Eesti Rahva Muuseum, kes planeerib 6,7%-list kasvu piletitulust, muuseumis korraldatavate ürituse tulus ja muuseumikaupade müügist (1,7 mln euro pealt 1,8 mln euro peale).

3.12.2 Kulud tegevuspõhises vaates

Tagatud on kultuuri- ja spordiorganisatsioonide ning kultuuri-, spordi- ja lõimumisvaldkondade jätkusuutlikkus ja kultuurielu mitmekesisus ning sidusam ühiskond.

Kultuuriministerium toetab Vabariigi Valitsuse eesmärkide saavutamist kahes tulemusvaldkonnas: „Kultuur ja Sport“ ning „Sidus ühiskond“.

Kultuuriministeriumi valitsemisala kulude eelarve moodustab umbes 1,94% riigieelarve kulude kogumahust.

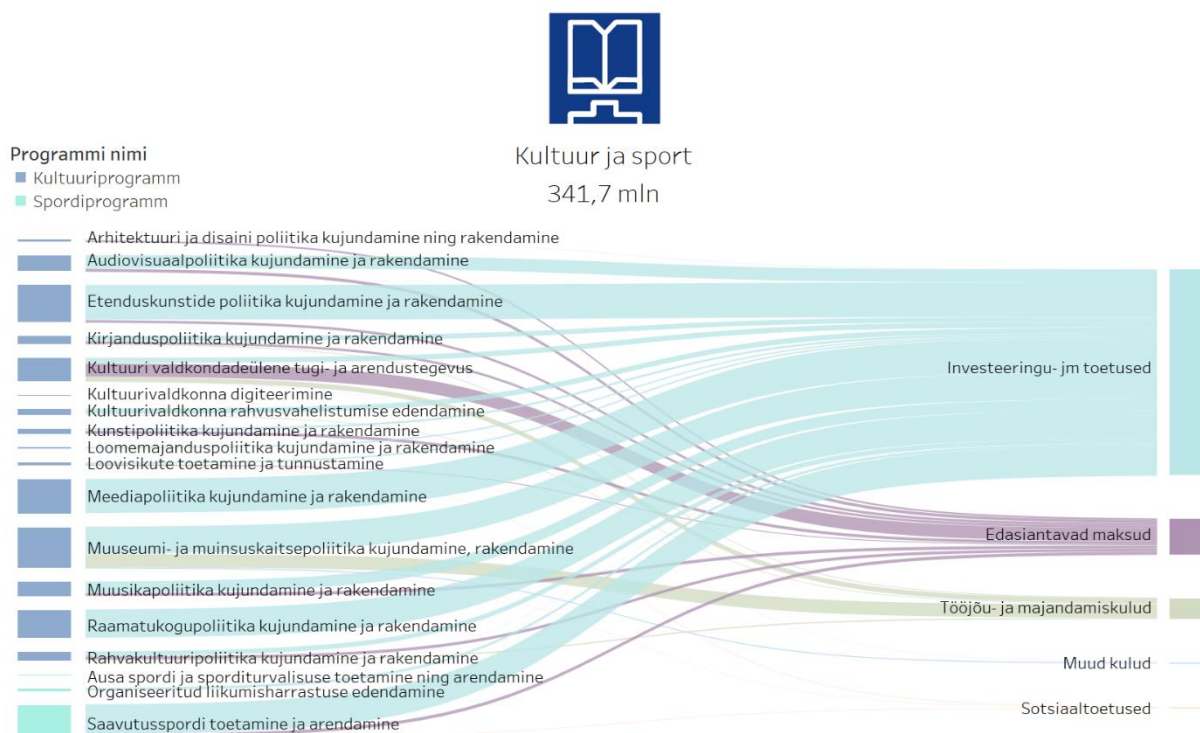
Kultuuri, spordi ja lõimumise eesmärgid on püstitatud riigi eelarvestrateegias aastateks 2024–2027 ning valdkonna strateegiadokumentides: „Kultuuri arengukava 2021- 2030“, „Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030“ ning „Sidusa Eesti arengukava 2030“. Kultuuri, spordi ja lõimumise valdkondadel on tihe seos ka teiste ministeriumide juhitud valdkondadega ning eesmärgid saavutatakse erinevate valdkondlike poliitikate koosmõjus. Niisamuti panustavad omakorda ka Kultuuriministeriumi juhitud tegevused teiste valdkondlike arengukavade strateegiliste eesmärkide saavutamisse.

Kultuuriministeriumi valitsemisala 2024. aasta eelarve kulud panustavad Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi ülesannete täitmisesse. Tegevused on kooskõlas mitmete valdkondlike ja valdkondade üleste strateegiadokumentidega ning kavandatakse ministeriumi nelja-aastastes programmides ning ministeriumi aastases tööplaanis.

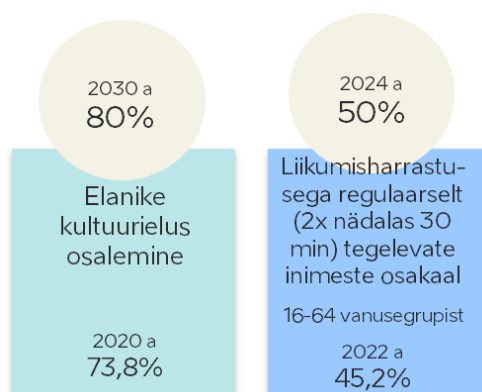
Valitsemisala programmdokumendid on kättesaadavad Rahandusministeriumi [kodulehel](#).

3.12.2.1 Tulemusvaldkond Kultuur ja sport

Joonis 55. Kultuur ja sport tulemusvaldkond ja selle maht

Joonis 56. Kultuuri ja spordi tulemusvaldkonna mõõdikud

Tulemusvaldkonna Kultuur ja sport eelarve väheneb võrreldes 2023. aastaga 3%.

Kokkuhoiukohtadest

2024. aastal leiti kokkuhoiukohti kogumahus 951 tuhat eurot.

Kultuuriministeeriumi valitsemisala eelarves leitud kokkuhoiukohad keskenduvad eelkõige nende tegevuste ja toetuste vähendamisele, kus otseselt ei saa halvatud ühegi konkreetse asutuse tegevus, kellel on oluline või keskne roll kultuuripoliitika eesmärkide elluviimisel, või mõju füüsilistele isikutele on minimaalne. Vähendatakse ministeeriumi tegevuskulusid (koolitused, esinduskulud). Vähendatakse valitsemisala asutuste remondifondi (kuigi kinnisvaraportfell on suur ja vajab pidevat parendamist, on selle toetusmeetme vähendamine väikseima mõjuga asutuste jätkusuutlikkuse vaatest).

Olulisemad lisavahendid

- Autorihüvitusfond suureneb 1 mln euro võrra 0,65 miljonilt eurolt 1,65 miljoni euroni, et maksta laenuhüvitiisi.
- Aastatel 2024-2025 on kavandatud projekt Energiasäästlikud valguslahendused kultuuriasutustele mahus 9 mln eurot (2024. a summa 3 mln).
- Olulise toetusmeetmena jätkub tagasimaksefondi Film Estonia meetme rakendamine. Meetme maht suureneb neljalt miljonilt eurolt kuue miljoni euroni aastas eesmärgiga tuua Eestisse veel rohkem välisriikide produktsioone.
- Kodumaise filmikultuuri arendamisse panustatakse täiendav 1 mln eurot, meetme maht tõuseb 6,5 mln euro pealt 7,5 mln euroni.
- Kultuuri- ja loomevaldkondade teadus- ja arendustegevuste projekte läbi loovuurimuse avatud taotlusvooru toetatakse mahus 0,7 mln eurot.
- Uue meetmena rakendub spordi suursündmuste toetamine mahus 3 mln eurot aastas. Eesti spordiorganisatsioonid on ennast viimastel aastatel tõestanud väga tugevate korraldajatena. Meil on andekad sportlased, kõrgel tasemel sporditaristu ning rahvusvaheliste spordiorganisatsioonide usaldus. Seega pakutakse Eestile järjest enam võimalusi korraldada populaarsete spordialade rahvusvahelisi tippvõistlusi.
- Kultuuri ja spordi tulemusvaldkonna eelarvemahu suurenemist võrreldes 2023. aastaga mõjutab ka Eesti Kultuurkapitalile alkoholi- ja tubakaaktsiisi ning hasartmängumaksu laekumisest minev eraldis. Võrreldes 2023. aastaga prognoositakse ca 13,6%-list maksulaekumise tõusu.
- Jätkatakse erameediakanalite toetamist venekeelse inforuumi tasakaalustamiseks ühe miljoni euroga (vahendid ei kajastu Kultuuriministeriumi eelarves, vaid Vabariigi Valitsuse sihtotstarbelises reservfondis).

Tabel 61. Kultuuriministeriumi valitsemisala seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid	Programm
Kultuur ja sport	Kultuuri arengukava 2021- 2030	Kultuuriprogramm
	Arengustrateegia „Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030“	Spordiprogramm

3.12.2.1.1 Tulemusvaldkond Kultuur ja sport kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 62. Tulemusvaldkond Kultuur ja sport programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Kultuur ja sport	-314 227	-351 994	-341 684	10 310	-3%
Kultuuriprogramm	-265 159	-289 993	-295 217	-5 223	2%
Loovisikute toetamine ja tunnustamine	-4 291	-3 086	-3 559	-473	15%
Kirjanduspoliitika kujundamine ja rakendamine	-7 554	-8 763	-10 410	-1 647	19%
Etendus kunstide poliitika kujundamine ja rakendamine	-43 343	-45 259	-48 196	-2 936	6%
Audiovisuaalpoliitika kujundamine ja rakendamine	-16 046	-17 377	-20 604	-3 227	19%

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Muusikapoliitika kujundamine ja rakendamine	-16 427	-18 741	-18 345	396	-2%
Kunstipoliitika kujundamine ja rakendamine	-6 382	-9 811	-6 483	3 328	-34%
Arhitektuuri ja disaini poliitika kujundamine ning rakendamine	-2 426	-2 498	-2 630	-131	5%
Meediapoliitika kujundamine ja rakendamine	-42 770	-44 685	-44 145	540	-1%
Raamatukogupoliitika kujundamine ja rakendamine	-35 017	-38 395	-36 614	1 782	-5%
Rahvakultuuripoliitika kujundamine ja rakendamine	-10 322	-14 038	-11 414	2 623	-19%
Muuseumi- ja muinsuskaitsepoliitika kujundamine, rakendamine	0	-54 717	-53 122	1 595	-3%
Kultuurivaldkonna digiteerimine	-123	-53	-20	33	-62%
Kultuurivaldkonna rahvusvahelistumise edendamine	-4 227	-4 888	-7 621	-2 733	56%
Loomemajanduspoliitika kujundamine ja rakendamine	-1 098	-1 775	-1 830	-55	3%
Kultuuri valdkondade ülene tugi- ja arendustegevus	-22 049	-25 906	-30 223	-4 318	17%
Spordiprogramm	-49 069	-62 000	-46 467	15 533	-25%
Saavutusspordi toetamine ja arendamine	-43 680	-42 258	-42 940	-682	2%
Ausa spordi ja sporditurvalisuse toetamine ning arendamine	-203	-279	-279	0	0%
Organiseeritud liikumisharrastuse edendamine	-5 186	-19 463	-3 247	16 216	-83%

3.12.2.1.2 Tulemusvaldkond Kultuur ja sport programmid ja programmi tegevused

Kultuuriprogramm

Programmi eesmärk: Kultuuripoliitika eesmärk on kujundada loovust väärtustav ühiskond, hoides ja edendades eesti rahvuslikku identiteeti, uurides, talletades ja kandes edasi kultuurimälu ning luues soodsad tingimused elujõulise, avatud ja mitmekesise kultuuriruumi arenguks ning kultuuris osalemiseks.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Programmi elluviimise peavastutaja on Kultuuriministeerium. Lisaks Muinsuskaitseamet (MKA), Eesti Lastekirjanduse Keskus (ELK), Eesti Rahvakultuuri Keskus (ERK), Võru Instituut, Eesti Rahva Muuseum (ERM), Eesti Arhitektuurimuuseum (EAM), Tartu Kunstimuuseum (TKM), Eesti Tarbekunsti- ja Disainimuuseum (ETDM), Palamuse O. Lutsu Kihelkonnakoolimuuseum, Viljandi Muuseum. Samuti kajastuvad sihtasutused ja avalik-õiguslikud juriidilised isikud oma tegevuste ja finantsidega Kultuuriministeeriumi osutatavates tegevustes ja saavutatud tulemustes.

Programmi tegevuse nimetus: Loovisikute toetamine ja tunnustamine

Programmi tegevuse eesmärk: Loovisikute loometegevuseks vajalikud tingimused on paranenud.

Tegevuste kirjeldus

Loovisikute loometegevuse tingimuste tagamiseks eraldatakse loomeliitudele toetust loovisikute ja loomeliitude seaduse alusel. Loomeliidud saavad toetust kasutada loometoetuse maksmiseks vabakutselistele loovisikutele ja loovisikute loometegevuseks ning sellega seotud täiendusõppe stipendiumideks, kui toetust ei ole kasutatud täies ulatuses loometoetuste maksmiseks vabakutselistele loovisikutele.

Programmi tegevuse maht on 2024. aastal 3,6 mln eurot (2023. a 3,1 mln).

Programmi tegevuse raames olulisemad toetatavad tegevused ja asutused:

- Loovisikute ja loomeliitude seaduse rakendamiseks on ette nähtud 2,1 mln eurot. Võrreldes 2023. aastaga on seaduse rakendamiseks ette nähtud vahendite maht kasvanud 212 tuhande euro võrra tulenevalt Eesti keskmise brutopalgatõusust.
- Riigi kultuuripreemiad 240 tuhat eurot ja riigi kultuuristipendiumid 46 tuhat eurot. Kultuuripreemiade ja –stipendiumite eelarve oli sama ka 2023. aastal.
- Eesti Kultuurkapitali kaudu hasartmängumaksu laekumisest antavad toetused kunstide ja rahvakultuuri valdkondade õppejõudude loometöö edendamiseks 1,1 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Kirjanduspoliitika kujundamine ja rakendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Eesti elanike lugemisharjumus on stabiilne või suureneb ning eesti kirjandus on rahvusvaheliselt nähtav.

Tegevuste kirjeldus

Riik väärtustab kirjandust kui omakeelse kultuuriruumi ühte alustala. Selleks loob ja rakendab Kultuuriministeerium toetusmehhanisme, mis toetavad Eesti autorite uute teoste loomist, kirjanduse populariseerimist ja kättesaadavust.

Programmi tegevuse maht on 2024. aastal 10,4 mln eurot (2023. aastal 8,8 mln).

Programmi tegevuse raames olulisemad toetatavad tegevused ja asutused:

- Eesti Kirjanike Liit maksab kirjanikupalka avaliku konkursiga valitud professionaalidele. 2024. aastal saab riiklikku palka 15 kirjanikku. Toetusmeetme maht on 423 879 eurot. Palgasaajad valib välja loomeliit koos valdkondlike esindusorganisatsioonidega. Kirjanikupalk annab tippvormis kirjanikule võimaluse keskenduda loomingule ja tagab talle sotsiaalsed garantiid.
- Autorihüvitusfond 1,65 mln eurot (2023. a 650 000 eurot).
- Riigiasutusena tegutseva Eesti Lastekirjanduse Keskuse kulud on mahus 939 tuhat eurot (2023. a 923 tuhat eurot). Lugejate kasvatamiseks on vaja head (laste)kirjandust, laste ja noorte lugema innustamist nii kodus, lasteaias kui ka koolis. Väga olulisel kohal on oma valdkonna kompetentsikeskuse – Eesti Lastekirjanduse Keskuse tegevus, kes kogub, säilitab ja vahendab eesti laste- ja noortekirjandust. Eesti Lastekirjanduse Keskuse kaudu toetatakse tegevusi, mis aitavad kaasa lastekirjanduse ning lasteraamatute illustratsioonide ekspordipotentsiaalile.
- Sihtasutus Kultuurileht 3,5 mln eurot (2023. a 3,4 mln eurot). Sihtasutus annab välja Eesti tähtsamaid kultuuriajakirju ja -ajalehti: Akadeemia, Keel ja Kirjandus, Kunst.ee, Looming, Loomingu Raamatukogu, Muusika, Sirp, Teater.Muusika.Kino, Täheke, Vikerkaar, Õpetajate Leht, Värske Rõhk, Hea Laps, võrukeelne Uma Leht ja Müürileht.
- Tegevustoetuse suurenemine tuleneb asutuse ruumide jooksvaks remondiks antud ühekordsetest vahenditest.
- Eesti kirjanduse rahvusvahelise nähtavuse tagamisel on väga tähtis roll MTÜ-l Eesti Kirjanduse Teabekeskus. Eesti kirjanduse rahvusvahelistumise parendamiseks toetatakse MTÜ Eesti Kirjanduse Teabekeskuse tegevust 170 000 euroga (2023. a 170 000).
- Eesti osalemiseks rahvusvahelistel raamatumessidel Londonis, Bolognas, Frankfurdis ja Helsingis on planeeritud 392 000 eurot, millest 215 000 eurot on ettenähtud Eesti peakülalise väljapaneku ettevalmistamisele 2025. aastaks Bologna lasteraamatumessil koostöös Eesti Lastekirjanduse Keskusega.

- Riik toetab kirjandust ja kirjastamist ka Kultuurkapitali kirjanduse sihtkapitali kaudu alkoholi- ja tubakaaktsiisi ning hasartmängumaksu laekumisest. Prognoositav arvestuslik maht on 3 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Etenduskunstide poliitika kujundamine ja rakendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Etenduskunstide valdkond on kunstiliselt mitmekesine ja elanikkonnale kättesaadav.

Tegevuste kirjeldus

Etenduskunstide poliitika eesmärgiks on toetada valdkonna mitmekesisust ja etenduskunstide kättesaadavust üle Eesti, sh läbi vastava rahastamissüsteemi. Kultuuriministeerium toetab teatritegevust teatri omandivormist olenemata, st toetatakse nii riigi osalusega sihtasutusi kui ka era- ja munitsipaalasutusi.

Programmi tegevuse maht on 2024. aastal 48,2 mln eurot (2023. aastal 45,3 mln).

Programmi tegevuse raames olulisemad toetatavad tegevused ja asutused:

- Riigi osalusega sihtasutustena tegutsevate etendusasutuste tegevustoetuste taotlusvooru maht, mille suhtes teeb otsuse vastav komisjon, on 2024. aastaks 25,1 mln eurot (2023. a 24,9 mln). Rahvuskooper Estoniale 2024. aastal planeeritud toetussumma on 11,396 mln eurot (2023. a 11,276 mln). (vt lisa 3). Nii riigi sihtasutustena tegutsevate etendusasutuste tegevustoetuste mahu muutus kui ka Rahvuskooper Estonia toetussumma muutus on seotud ühekordsete remondifondi toetustega ning vahenditega Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsile.
- Eraõiguslikele väiketeatritele ja kohaliku omavalitsuse omanduses olevatele etendusasutuste tegevustoetuste taotlusvooru kogumaht on 4,57 mln eurot (2023. a 4,57 mln). Eesti Teatri Agentuur SA tegevustoetus 160 000 eurot (2023. a 160 000). Toetuse abil ostab sihtasutus teiste tegevuste seas autoriloomingut ja tegeleb rahvusvahelistumisega.
- Üksikprojektidest toetatakse iga-aastaselt Draama festivali 18 000 eurot aastas ja teatripäeva läbiviimist 17 000 eurot aastas. 2023. aastal olid toetussummad samad.
- Riik toetab etenduskunstide projekte ka läbi Kultuurkapitali näitekunsti sihtkapitali alkoholi- ja tubakaaktsiisi ning hasartmängumaksu laekumisest. Prognoositav arvestuslik eelarvemaht on 3,25 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Audiovisuaalpoliitika kujundamine ja rakendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Filmivaldkond on kunstiliselt mitmekesine ja Eesti film on rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline.

Tegevuste kirjeldus

Riik loob eelduseid professionaalse filmitootmise järjepidevuse püsimiseks. Toetatakse mängu-, anima- ja dokumentaalfilmide arendamist, tootmist, levitamist, turundamist, vähemuskastootmist ning väärtfilmide levikut.

Programmi tegevuse maht on 2024. aastal 20,6 mln eurot (2023. a 17,4 mln).

Programmi tegevuse raames olulisemad toetatavad tegevused ja asutused:

- Kõiki olulisemaid filmivaldkonna tegevusi kattev riiklik organisatsioon on Sihtasutus Eesti Filmi Instituut (EFI), kes toetab mängu-, anima- ja dokumentaalfilmide arendamist, tootmist ja turundamist. EFI tegevustoetus on 1,24 mln eurot (2023. a 1,24 mln).
- 2024. a filmitootmise toetuste eelarve on 7,5 mln eurot (2023. a 6,5 mln).
- Väliskapitalil Eestis toodetavate filmide toetusmehhanismi Film Estonia kuludeks on kavandatud 6 mln eurot (2023. a 4 mln).
- Väärtfilmikino kättesaadavuse tagamiseks toetatakse kino Artis (Tallinnfilm OÜ) 314 965 euroga (2023. a 314 965).
- Väärtfilmi levikule aitab kaasa ka EFI kaudu rakendatav avatud taotlusvoor väärtfilmikinode toetamiseks 185 000 eurot aastas (2023. a 185 000). Väärtfilmikinod toovad publikuni Euroopa ja maailma mitmekesise filmiparemiku, mis võivad olla tavarepertuaarist keerulisema sisuga ning ei pruugi seetõttu kommertsikinodes ekraanile pääseda.
- Ministeerium toetab Põhjamaade ainsat A-kategooria filmifestivali PÖFF 1,4 mln euroga (2023. a 1,2 mln).
- Riik toetab filmivaldkonda ka Kultuurkapitali audiovisuaalse sihtkapitali kaudu alkoholi- ja tubakaaktsiisi ning hasartmängumaksu laekumisest. Prognoositav arvestuslik eelarvemaht on 3,9 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Meediapoliitika kujundamine ja rakendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Eesti meedia on sõltumatu ja usaldusväärne infoallikas.

Tegevuste kirjeldus

Kultuuriministeerium kujundab meediapoliitikat läbi meediavaldkonna õigusaktide, strateegiate, tegevuskavade ja teiste dokumentide ettevalmistamise. Ministeeriumi tegevus hõlmab ka meediateenuste ning infoühiskonna sisuteenuste ja uute tehnoloogiate arengute analüüsi ja ettepanekute tegemist poliitikasuundade seadmiseks.

Programmi tegevuse maht on 2024. aastal 44,1 mln eurot (2023. a 44,7 mln).

Programmi tegevuse raames olulisemad toetatavad tegevused ja asutused:

- Meediapoliitika kujundamise ja rakendamise tegevuse eelarve moodustab toetus avalik-õiguslik juriidilisele isikule Eesti Rahvusringhääling (ERR), kelle üks peamisi eesmärke on sõltumatu ja usaldusväärse info kättesaadavuse tagamine. ERR lähtub oma sisuvalikutes Eesti Rahvusringhäälingu seadusest ja ERR-i strateegilistest eesmärkidest. ERR soodustab oma tegevusega eesti keele ja kultuuri arengut, kultuurilise mitmekesisuse säilimist ning aitab kaasa Eesti ajaloo ja kultuuri jäädvustamisele ja hoidmisele.
- ERRi tegevustoetus on 42,2 mln eurot (2023. a toetus 41,7 mln eurot). Tegevustoetuse tõus on seotud käibemaksu tõusu mõju kompenseerimisega, sest ERR pole käibemaksukohustuslane, mistõttu suurem osa ostetud kaupadest ja teenustest muutuvad asutuse jaoks 2% võrra kallimaks.
- Väiksemamahulisteks investeeringuteks (sealhulgas tehnika ja inventari soetuseks) on planeeritud ERR-le investeeringutoetus 1,9 mln eurot (2023. a 1,9 mln).
- 2024. aastal jätkub täiendav toetus 2 mln eurot ERRile, et tugevdada inglise- ja venekeelse sisu tootmist.

- Olulise tegevusena jätkub erameediakanalite toetamine venekeelse inforuumi tasakaalustamiseks. Meetme maht on 1 mln eurot. Vahendid ei kajastu Kultuuriministeeriumi eelarves, vaid Vabariigi Valitsuse sihtotstarbelises reservfondis. 2023. aastal kajastusid antud meetme vahendid Kultuuriministeeriumi eelarves, mistõttu oli programmi tegevuse „Meediapoliitika kujundamine ja rakendamine“ kogumaht ka suurem.

Programmi tegevuse nimetus: Muusikapoliitika kujundamine ja rakendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Muusika valdkond on kunstiliselt mitmekesine ja elanikkonnale kättesaadav.

Tegevuste kirjeldus

Kultuuriministeerium toetab muusikavaldkonnas erinevaid organisatsioone, kollektiive ja heliloojaid ning valdkonna rahvusvahelistumist.

Programmi tegevuse maht on 2024. aastal 18,3 mln eurot (2023. a 18,7 mln).

Programmi tegevuse eelarve vähenemine on tingitud SA-le Eesti Kontsert eraldatud ühekordsete hoonete remondivahendite (400 000 eurot) lõppemisega.

Programmi tegevuse raames olulisemad toetatavad tegevused ja asutused:

- Eesti muusikavaldkonnas tegutseb kolm riigi asutatud kontserdiorganisatsiooni: SA Eesti Kontsert, SA Eesti Riiklik Sümfooniaorkester, SA Eesti Filharmoonia Kammerkoor, kelle tegevustoetuste suuruse otsustab vastav komisjon. Kolme kontsertorganisatsiooni 2024. aastaks planeeritud tegevusteotuste maht kokku on 10,9 mln eurot (2023. a 10,9 mln).
- Olulisteks muusikakollektiivideks kohalike omavalitsuste tasandil on Tallinna Kammerorkester (2024. a toetus 60 000 eurot), Pärnu Linnaorkester (2024. a toetus 30 000 eurot) ja Narva Linna Sümfooniaorkester (2024. a toetus 30 000 eurot). 2024. aasta toetussummad jäävad 2023. aasta tasemele.
- Nelja taotlusvooru toetustega panustab Kultuuriministeerium eraõiguslike kontserdikorraldajate, kollektiivide, festivalikorraldajate ja heliloojate võimalustesse arendada helikunsti ning toetada noorte professionaalsete muusikute arengut. Interpretatsioonikunsti ning uue heliloomingu teket ja noodimaterjali kättesaadavust toetatakse läbi nelja avatud taotlusvooru:
 - “Helilooming ja muusikaalased väljaanded” – taotlusvooru maht 215 000 eurot;
 - “Muusikakonkursid” – taotlusvooru maht 74 000 eurot;
 - “Muusikakollektiivid ja kontserdikorraldajad” – taotlusvooru maht 468 000 eurot;
 - “Muusikafestivalid ja suursündmused” – taotlusvooru maht 528 000 eurot.
- 2024. aasta taotlusvoorude eelarved jäävad 2023. aasta tasemele.
- Rahvusvahelise Arvo Pärdi keskuse tegevustoetuseks on 472 500 eurot (2023. a 472 500).
- Estonian Festival Orchestra tegevust toetatakse läbi Eesti Festivaliorkester SA kaudu 500 000 eurot (2023. a 500 000).
- Ansambli Vox Clamantis tegevust toetatakse läbi MTÜ Eesti Gregoriaani Ühing 150 000 eurot. 2023. aastal oli tegevustoetuse suurus 183 000 eurot. Toetuse vähenemine on seotud ühekordselt 2023. aastaks rahvusvahelistumise valdkonna tegevuste elluviimiseks eraldatud vahenditest.

- Järvi Festival MTÜ toetus 100 000 eurot (2023. a 100 000) eraldatakse Pärnu muusikafestivali läbiviimiseks ja eesti noorte dirigentide järelkasvu projekti teostamiseks.
- Tallinn Music Week ja Station Narva korraldamist toetatakse 150 000 (2023. a 150 000) euroga läbi Shiftworks OÜ.
- Muusika arenduskeskustest ja partnerorganisatsioonidest toetatakse Music Estonia MTÜ-d 105 tuhande euroga ja Eesti Muusika Infokeskus MTÜ-d 120 000 euroga, Muusikanõukogu MTÜ-d 30 000 eurot, Eesti Pillifond SA-d 30 000 eurot. 2024. aasta toetussummad jäävad 2023. aasta tasemele.
- Eesti muusikapärandi säilimise eesmärgil toetatakse Eesti Pärimusmuusika Keskust 378 437 euroga (2023. a 378 437).
- Riik toetab muusikavaldkonna projekte ka läbi Kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali alkoholi- ja tubakaaktsiisi ning hasartmängumaksu laekumisest. Prognoositav arvestuslik eelarvemaht on 3,9 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Kunstipoliitika kujundamine ja rakendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Kunstielu on mitmekesine ja elanikkonnale kättesaadav.

Tegevuste kirjeldus

Kunsti valdkonna riigipoolse rahastuse eesmärk on tagada võimalusi kunsti loomiseks, muuta Eesti kunst nähtavaks meil ja maailmas ning toetada valdkonna rahvusvahelistumist. Kultuuriministeeriumi eelarve kaudu rahastatakse eelkõige valdkonna loometööd, näitustegevust, rahvusvahelistumise tugitegevusi ja kunsti uurimist.

Programmi tegevuse maht on 2024. aastal 6,5 mln eurot (2023. a 9,8 mln).

Programmi tegevuse mahu vähenemine tuleneb SA-le Kunstihoone määratud investeringutoetuse mahu vähenemisest (2023. a toetuse maht 4,3 mln eurot).

Programmi tegevuse raames olulisemad toetatavad tegevused ja asutused:

- Kultuuriministeerium toetab tegevustoetustega kolme näitusasutust:
- Riigi osalusega Sihtasutus Kunstihoone – 2024. a tegevustoetus 725 295 eurot (2023. a 725 295) (vt lisa3).
- MTÜ Eesti Kunstnike Liit - nelja galerii 2024. a tegevustoetus 30 000 eurot (2023. a 30 000) .
- Eesti Kaasaegse Kunsti Muuseum – 2024. a tegevustoetus 30 000 eurot (2023. a 30 000).
- Kunstihoone renoveerimiseks on SA-le Kunstihoone kavandatud 2024. aastal investeringutoetus 500 000 eurot (investeringutoetuse kogumaht 2021-2024 on 6,5 mln eurot).
- Kunstivaldkonna rahvusvahelistumises on oluline tegevus rahvuspaaviljoni korraldamine Veneetsia kunstibiennaalil. Biennaalil osalemist korraldab SA Kaasaegse Kunsti Eesti Keskus, keda läbi Kultuuriministeeriumi eelarve toetatakse 150 000 euroga aastas (2023. a 150 000).
- Rahvusvahelisi suhteid arendavad valdkondlikud info- ja arenduskeskused:
- SA Kaasaegse Kunsti Eesti Keskus – 2024. a tegevustoetus 183 000 eurot (2023. a 183 000)
- Eesti Kaasaegse Kunsti Arenduskeskus MTÜ - 2024. a tegevustoetus 85 000 eurot (2023. a 85 000).
- Läbi Eesti Kunstiakadeemia SA jätkub Narva kunstiresidentuuri toetamine 75 000 euroga (2023. a 75 000).

- Olulise loometöö toetamise meetmena jätkub ka kunstnikupalga maksmine. 2024. aastal saab riiklikku palka 20 kunstnikku. Toetusmeetme maht on 565 172 eurot. Palgasaajad valib välja loomeliit MTÜ Eesti Kunstnike Liit. Kunstnikupalk annab tippvormis kunstnikule võimaluse keskenduda loomingule ja tagab talle sotsiaalsed garantiid.
- Kunstiklassika uurimise ja tutvustamise eesmärgil toetatakse Konrad Mägi Sihtasutuse tegevust 2024. aastal 50 000 euroga (2023. a 50 000).
- Riik toetab kujutava kunsti valdkonda ka läbi Kultuurkapitali kujutava ja rakenduskunsti sihtkapitali alkoholi- ja tubakaaktsiisi ning hasartmängumaksu laekumisest. Prognoositav arvestuslik eelarvemaht on 3,7 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Arhitektuuripoliitika ja disainipoliitika kujundamine ja rakendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Elukeskkond vastab kvaliteetse ruumi aluspõhimõtetele. Ruumiloohe hea tava ja disainikasutuse vajalikkus on ühiskonnas teadvustatud.

Tegevuste kirjeldus

Arhitektuuripoliitika ja disainipoliitika kujundamine on suunatud kvaliteetse elukeskkonna kavandamiseks ja loomiseks vajalike tingimuste kujundamisele arhitektuuri ja disaini valdkondades.

Kultuuriministeerium aitab kaasa riigi ruumilooepoliitika ühtlustamisele ja arendamisele. Arhitektuuripoliitika siht on käsitleda ehitatud keskkonda Eesti rahvusliku rikkuse ühe osana ning säilitada ja kasvatada selle väärtust.

Programmi tegevuse maht on 2024. aastal 2,6 mln eurot (2023. a 2,5 mln).

Programmi tegevuse raames olulisemad toetatavad tegevused ja asutused:

- Eesti Arhitektuurikeskus MTÜ kaudu toetatakse 41 000 euroga (2023. a 41 000) osalemist Veneetsia Arhitektuuribiennaalil. Arhitektuuribiennaal toimub üle üheaastase intervalliga ja toimub taas 2025. aastal.
- Olulised valdkondlikud katusorganisatsioonid ja ministeeriumi strateegilised partnerid on Eesti Arhitektuurikeskus MTÜ ja Eesti Disainikeskus MTÜ. Mõlema organisatsiooni aastane tegevustoetus suurus on 105 000 eurot (2023. a 105 000).
- Lisaks toetatakse 2024. aastal avatud taotlusvooru kaudu arhitektuuri ja disaini valdkondade arendusprojekte 117 000 euroga (2023. a 102 000).
- Riik toetab arhitektuuri- ja disainivaldkonda ka läbi Kultuurkapitali kujutava ja rakenduskunsti sihtkapitali alkoholi- ja tubakaaktsiisi ning hasartmängumaksu laekumisest. Prognoositav arvestuslik eelarvemaht on 2,3 mln eurot. Võrreldes 2023. aastaga prognoositakse ca 5%-list maksulaekumise tõusu.
- Oluline roll arhitektuuri- ja disainivaldkonnas on valdkondlikel mäluasutustel Eesti Arhitektuurimuuseumil ning Eesti Tarbekunsti- ja Disainimuuseumil, kus toimub hulgaliselt arhitektide ja disainerite nüüdisloomingut tutvustavaid näitusi, loenguid jpm. Muuseumide toetused kajastuvad muuseumi- ja muinsuskaitsepoliitika kujundamise ja rakendamise tegevuse all.

Programmi tegevuse nimetus: Muuseumi- ja muinsuskaitsepoliitika kujundamine ja rakendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Muuseumikogudes hoitav ja muinsuskaitse all olev kultuuripärand on mitmekesine, kättesaadav ja jätkusuutlik. Muuseumide ja muinsuskaitse teenused on kvaliteetsed.

Tegevuste kirjeldus

Riigi roll on kultuuripärandi alased tegevused, nagu kogumine ja kaitse alla võtmine, säilitamine ja kaitsmine ning näitamine ja tutvustamine, korraldamine ja toetamine. Riigi ülesanne on luua eeldused, et muuseumid saaksid hoida ja tutvustada inimestele meie ajalugu ja toetada muuseumidesse kogutud pärandi ja teadmiste lahtimõtestamist ning avalikku kasutusse toomist, mh tänapäevaste e-lahenduste ja kogude digiteerimisega. Kultuurimälestiste osas on riigi roll jälgida ja suunata kultuurimälestiste pikaajalist säilimist ning kompenseerida avalikes huvides seatavad kitsendused.

Programmi tegevuse maht on 2024. aastal 53,1 mln eurot (2023. a 54,7 mln).

Programmi tegevuse raames olulisemad toetatavad tegevused ja asutused:

- Riigi osalusega sihtasutustena tegutsevate muuseumide tegevustoetuste taotlusvooru maht, mille suhtes teeb otsuse vastav komisjon, on 2024. aastaks 15,6 mln eurot (2023. a 15,2 mln). Tegevustoetuste taotlusvooru mahu muutus on seotud ühekordsete sihtotstarbeliste toetustega.
- Hallatavate riigiasutustena tegutsevate muuseumide tegevuskulud:
- Eesti Rahva Muuseum 9,9 mln eurot (2023. a 11,9 mln),
- Eesti Arhitektuurimuuseum 1 mln eurot (2023. a 1 mln),
- Eesti Tarbekunsti- ja Disainimuuseum 0,8 mln eurot (2023. a 0,8 mln),
- Tartu Kunstimuuseum 0,9 mln eurot (2023. a 0,9 mln),
- Palamuse O.Lutsu Kihelkonnakoolimuuseum 0,4 mln eurot (2023. a 0,4 mln),
- Viljandi muuseum 0,4 mln eurot (2023. a 0,4 mln),
- Meetme eelarves sisalduvad Võru Instituudi tegevuskulude eelarve 2024. aastal on 1 mln eurot (2023. a 1 mln).
- Hallatavate riigiasutuste 2023. a ja 2024. a vahelised muutused tegevuskulude suuruses tulenevad remondifondist eraldatud vahenditest ning Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsile kavandatud vahenditest.
- Avalik-õigusliku isiku muuseumide, munitsipaalmuuseumide ja eramuuseumide tegevustoetuse maht 2024. aastaks on 882 928 eurot (2023. a 882 928).
- Riigile kuuluvat muuseumikogu kasutatavatele muuseumidele, mida ei ole asutanud riik ning muudele era-, munitsipaal ja avalik-õigusliku isiku muuseumidele eraldatakse tegevustoetusi kogumahus 377 138 eurot (2023. a 377 138).
- Muinsuskaitseamet korraldab 0,9 mln (2023. a 0,9 mln) euro ulatuses avatud taotlusvooru „Muuseumide kiirendi“, mille eesmärk on arendustegevuste ja muuseumide püsiekspositsioonide loomise toetamine.
- Meetme eelarves sisalduvad Muinsuskaitseameti tegevuskulud 3,7 mln eurot (2023. a 3,7 mln). 2023. a ja 2024. a vahelised väikesed muutused on seotud Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsile kavandatud vahenditega.
- Mälestiste omanike toetuste ja hüvitiste eelarvemaht on 2024. aastal 2,8 mln eurot (2023. a 2,8 mln).
- Muinsuskaitseamet korraldab avatud taotlusvooru „Eesti ajaloolise taluarhitektuuri toetusprogramm“, mille 2024. aasta eelarvemaht on 200 000 eurot (2023. a 200 000).

- Programmi tegevuse all kajastub ka kultuuriväärtuste valdkonna katusorganisatsioonidele mõeldud avatud taotlusvoor „Muinsuskaitse, muuseumide ja raamatukogunduse valdkonnaüleste partnerorganisatsioonide tegevustoetus“ mahus 350 000 eurot. Taotlusvooru eesmärk on tõsta muinsuskaitse, muuseumide ja raamatukogude valdkonna huvikaitseorganisatsioonide võimekust rääkida kaasa kultuuripoliitika kujundamisel ning toetada tegevusi, mis aitavad ellu viia „Kultuur 2030“ eesmärgi.
- Kultuuriministeerium osaleb Euroopa Majanduspiirkonna toetusprogrammis „Kohalik areng ja vaesuse vähendamine“. Programmi raames toetatakse väikelinnade ajaloolistes keskustes muinsuskaitsealadel hoonete restaureerimist ja kohalike vajadustele suunatud uues funktsioonis kasutuselevõttu. 2024. aasta eelarve maht 1 mln eurot. Muinsuskaitse komponendi kogumaht programmis „Kohalik areng ja vaesuse vähendamine“ aastatel 2020 kuni 2024 on 4,32 mln eurot.
- Kultuuriministeerium on taotlenud 2024. aastaks omandireformi reservfondist ehitismälestiste restaureerimiseks 3 mln eurot. Summa ei kajastu veel Kultuuriministeeriumi eelarves.

Programmi tegevuse nimetus: Raamatukogupoliitika kujundamine ja rakendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Raamatukogu on kestlik ja selle mitmekesine kogu on kättesaadav igale Eesti inimesele.

Tegevuste kirjeldus

Riigi ülesanne on tagada raamatukoguteenuse vahendusel vaba juurdepääs informatsioonile, mis on kõikidele inimestele võrdselt kättesaadav. Eesti raamatukoguvõrgu moodustavad rahva-, kooli-, teadus- ja erialaraamatukogud ning Eesti Rahvusraamatukogu.

Programmi tegevuse maht on 2024. aastal 36,6 mln eurot (2023. a 38,4 mln).

Programmi tegevuse raames olulisemad toetatavad tegevused ja asutused:

- Programmi tegevuse mahust suurema osa moodustab toetus Eesti Rahvusraamatukogule, kelle ülesanne on Eestis ilmunud või Eesti kohta informatsiooni sisaldavate teavikute kogumine, alaliselt säilitamine ja kättesaadavaks tegemine, samuti raamatukogunduse ja sellega seotud valdkondade teadus- ja arendustegevus, parlamendi- ja teadusraamatukogu ning hoiu- ja pimedate raamatukogu ülesannete täitmine. Alates 01.01.2023 liideti Rahvusraamatukoguga Eesti Hoiuraamatukogu funktsioonid.
- Rahvusraamatukogu tegevustoetus 2024. aastal on 10,4 mln eurot (2023. a toetus 10,1 mln eurot). Tegevustoetuse suurenemine on tingitud majanduskulude katteks eraldatud vahendite lisandumisest. Rahvusraamatukogu saab toetust e-raamatukogu funktsionaalsuse arendamiseks (232 000 eurot aastas).
- Rahvusraamatukogu hoone renoveerimiseks on 2024. a eelarves ette nähtud 21,8 mln eurot (rekonstrueerimiseks on kokku eraldatud kuni aastani 2025 53 mln eurot).
- Rahvaraamatukogude teavikute toetuseks on 2024. aastal ette nähtud 2 mln eurot (2023. a 2 mln).
- Rahvaraamatukogude tegevuskulud toetatakse 2024. aastal 1,5 mln euroga. (2023. a 1,5 mln)
- Taotlusvooru „Raamatukogude kiirendi“ aastane eelarvemaht on 0,5 mln eurot (2023. a 0,5 mln). Kiirendist toetatakse rahvaraamatukogu hoonete ja ruumide renoveerimist, tehnoloogia soetamist ja töötajate koolitust, et teha kiireid arenguhüppeid avalikkusele suunatud teenustes. Investeeringuprojektidele saavad toetust taotleda kohalikud omavalitsused koos rahvaraamatukogudega ja koolituste ühisprojektideks rahvaraamatukogud.

Programmi tegevuse nimetus: Rahvakultuuripoliitika kujundamine ja rakendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Rahvakultuurivaldkond on mitmekesine, elanikkonnale kättesaadav ning kestlik.

Tegevuste kirjeldus

Riigi ülesanne on tagada vaimse kultuuripärandi väärtustamine, hoidmine ja arendamine ning laulu- ja tantsupeotraditsiooni jätkusuutlikkus, mida toetatakse muuhulgas läbi vastavate toetusmeetmete.

Programmi tegevuse maht on 2024. aastal 11,4 mln eurot (2023. a 14,04 mln).

Programmi tegevuse raames olulisemad toetatavad tegevused ja asutused:

- Rahvakultuuri valdkonna riikliku kompetentsikeskuseks on Eesti Rahvakultuuri Keskus, kelle 2024. aasta tegevuskulude eelarve on 1,5 mln eurot (2023. a eelarve 1,5 eurot).
- Edasiantavate toetuste maht Rahvakultuuri Keskuse eelarves on 2024. aastal 4,5 mln eurot (2023. a 3,3 mln eurot).
- Rahvakultuuri Keskus rakendab järgmisi avatud taotlusvoore:
- „Rahvakultuuri valdkonna partnerorganisatsioonide toetamine“ – 2024. a eelarve 0,5 mln eurot (2023. a 0,5 mln);
- Kogukondade toetuseks loodud toetusmeetmed, mida praegu on seitse: Setomaa (199 737 eurot), Kihnu (115 272 eurot), Saarte (83 772 eurot), Peipsiveere (51 323 eurot), Mulgimaa (122 389 eurot), Vana Võromaa (110 000 eurot) ja Virumaa (73 722 eurot). Toetusmeetmete mahud jäävad 2023. aasta tasemele.
- Avatud taotlusvoor piirkondlikele kultuuriprojektidele mahus 350 000 eurot (2023. a 350 000). Avatud taotlusvoor „Rahvakultuuri maakondlik toetus“ mahus 66 912 eurot (2023. a 66 912).
- Avatud taotlusvoor etenduskunstide regionaalse kättesaadavuse tagamiseks „Teater maal“ mahus 156 250 eurot (2023. a 156 250).
- Laulu- ja tantsupeo kollektiivjuhtide palgatoetuse meede, mida rakendatakse alates 2021. aastast. Palgatoetusmeetme aastane eelarve on 2,6 mln eurot.
- Folkloorifestivale, meeste ja naiste tantsupidusid toetatakse kokku summas 59 696 eurot (2023. a 59 696).
- Laulu- ja tantsupidusid korraldab Kultuuriministeeriumi asutatud sihtasutus Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA (ELTSA), kelle 2024. aasta tegevustoetuse suurus on 0,8 mln eurot (2023. a 4,1 mln).
- ELTSA rakendab ka laulu- ja tantsupeo protsessis osalevate kollektiivide toetusmeedet mahus 1 mln eurot aastas.
- Riik toetab rahvakultuuri valdkonda ka läbi Kultuurkapitali rahvakultuuri sihtkapitali, alkoholi- ja tubakaaktsiisi ning hasartmängumaksu laekumisest. Prognoositav arvestuslik eelarvemaht on 3,7 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Kultuurivaldkonna digiteerimine

Programmi tegevuse eesmärk: Kultuuri kättesaadavus ja rahvusvaheline konkurentsivõimelisus on suurenenud.

Tegevuste kirjeldus

2024. aastal on programmi tegevuse eelarve oluliselt vähenenud, sest „Kultuuripärandi digiteerimine 2018–2023“ tegevuskava täitmine on jõudnud lõpule. Viimane projekt viiakse ellu 2023. aastal - Tartu Ülikooli trükiste digiteerimisprojekt „Eesti teadus- ja õppekirjandus“.

Perioodi 2021-2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahenditest, mis kajastuvad Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala eelarves, on Kultuuriministeeriumi digipöördele kavandatud eraldada 2024. aastaks 6,4 mln eurot (2023. a 288 180). Nimetatud toetuse eest on „Kultuuripärandi digiteerimiskava 2023-2029“ raames 2024. aastal kavandatud ellu viia järgmised projektid:

- Muuseumide Infosüsteemi MuS etapp II arendus eelarvega 500 000 eurot;
- ELTSA-RAKU andmekogu arendus eelarvega 350 000 eurot;
- Eesti Rahvusraamatukogu uue digitaalarhiivi kasutajakeskkonna loomine eelarvega 210 000 eurot;
- Üleriigilise teenuse "Raamatukogude juhtimistöölauad" loomine eelarvega 300 000 eurot;
- Automaatse kataloogimise ja märksõnastamise krati arendus eelarvega 500 000 eurot;
- Failide massloovutuse lahenduse arendus eelarvega 200 000 eurot;
- Dokumendi-, filmi- ja trükipärandi digiteerimine eelarvega 166 400 eurot 2023. aastal, 1 036 400 eurot 2024. aastal ja 817 000 eurot 2025. aastal.

Programmi tegevuse nimetus: Kultuurivaldkonna rahvusvahelistumise edendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Aidata kaasa Eesti tutvustamisele, kultuuridiplomaatia edendamisele ja Eesti kultuuri rahvusvahelistumisele; samuti aidata kaasa Eesti aktiivsele osalemisele rahvusvahelistes organisatsioonides ja Eesti huvide kaitsele.

Tegevuste kirjeldus

Riik annab toetusi nii taotlusvoorude kui ka valdkondlike arenduskeskuste kaudu rahvusvahelisteks projektideks, mis soodustavad Eesti kultuuri rahvusvahelistumist ja kultuuriekspordi, Eesti tutvustamist maailmas kultuuri kaudu ja võimaluste loomist Eesti loovisikutele. Lisaks kaasrahastab Kultuuriministeerium Euroopa Liidu kultuuriprogrammis osalevaid Eesti projekte.

Kultuuriministeeriumi koosseisus on eraldi üksusena UNESCO Eesti Rahvuslik Komisjon, mille peamiseks ülesandeks on koordineerimine UNESCO ja Eestis organisatsiooni tegevusega seotud organisatsioonide, asutuste ning isikute vahel ning võimaluste loomine Eesti haridus-, teadus- ja kultuuriküsimustest huvitatud asutustele olla UNESCO tööga seotud.

Programmi tegevuse maht on 2024. aastal 7,6 mln eurot (2023. a 4,9 mln).

Programmi tegevuse raames olulisemad toetatavad tegevused ja asutused:

- Jätkeb kultuuriesindajate võrgustiku töö Soomes, Saksamaal, Prantsusmaal, Ühendkuningriigis, Belgias, Ameerika Ühendriikides (New York) ja Rootsis. Kultuuriesindajate aastane tegevuskulude eelarve on 0,6 mln eurot aastas.
- Avatud taotlusvooru „Eesti kultuur maailmas“ rakendamine. Vooru 2024. a maht on 780 000 eurot. (2023. a 780 000).

- Balti Kultuurifondi toetamine iga-aastaselt 100 000 euroga.
- Kultuuripealinn 2024 tegevuste toetamine. 2024. a toetussumma on 5 mln eurot (kogumaht 10 mln eurot, 2023. a 2,5 mln eurot).
- Euroopa Liidu kultuuriprogrammis osalevate Eesti projektide kaasrahastamise fond summas 100 000 eurot (2023. a 100 000).
- Rahvusvahelistes organisatsioonides osalemise liikmemaksude maht on 0,6 mln eurot. Detailne ülevaade rahvusvahelistes organisatsioonides osalemisest on toodud Rahandusministeeriumi kodulehele lisatud lisas number 18 „Riigieelarveliste asutuste liikmelisus ja liikmemaksud“.

Programmi tegevuse nimetus: Loomemajanduspoliitika kujundamine ja rakendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Ettevõtete lisandväärtus ja ekspordisuutlikkus on suurenenud.

Tegevuste kirjeldus

Loomemajanduse arendamise poliitikat kujundab Kultuuriministeerium koostöös Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga. EL 2021-2027 finantsperioodil on loomemajanduse arendamine rakenduskava prioriteetse suuna „Nutikam Eesti“ erieesmärgi „VKEde kestliku majanduskasvu ja konkurentsivõime tõhustamine ning VKEdes töökohtade loomine, mh tootlike investeeringute kaudu“ all. Rakendatava meetme peamiseks sihtgrupiks on kultuuri- ja loomesektoris tegutsevad kasvuvõimelised äriühingust VKEde. Kavandatavas meetmes on kuus tegevussuunda: kultuuri- ja loomesektoris tegutsevate ambitsioonikate VKEde arenguplaanide elluviimise toetamine; kultuuri- ja loomesektoris tegutsevate kasvupotentsiaaliga ettevõtete ekspordivõimekuse kasvu toetamine; sektori arengut toetavate tugiteenuste (inkubatsiooni-, kiirendi- ja arendusteenused) pakkumine loomeettevõtetele; sektori sisese ja sektorite ülese koostöö soodustamine; loomemajandusalase teadlikkuse kasvatamine ja loomemajandusalaste teadmiste ning oskuste arendamine. Meetme kaudu saab rahalist ja mitterahalist abi kokku 1 000 unikaalset ettevõtet, kellest 295 peavad saavutama lisandväärtuse kasvu töötaja kohta.

Programmi tegevuse maht on 2024 aastal 1,8 mln eurot (2023. a 1,8 mln).

Programmi tegevuse raames olulisemad toetatavad tegevused ja asutused:

Loomeettevõtjate arenguplaanide elluviimise ja ekspordivõimekuse kasvu toetamiseks, loomeettevõtjatele inkubatsiooni- ja arendusteenuste pakkumiseks ning loomemajandusalase teadlikkuse kasvatamiseks ja teadmiste ning oskuste arendamiseks on aastateks 2023-2029 ühtekuuluvuspoliitika fondide 2021-2017 struktuurivahenditest ette nähtud kokku 11 mln eurot (sh ERF 10 mln ja riiklik kaasfinantseering 1 mln).

2024. a eelarve maht on 1,83 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Kultuuri valdkondadeülene tugi- ja arendustegevus

Programmi tegevuse eesmärk: Teadmistepõhise kultuuripoliitika kujundamine.

Tegevuste kirjeldus

Kultuuriministeerium on alates 2022. aastast võtnud suuna laiemalt humanitaarvaldkonna teadus- ja arendustegevuse toetamisele, jätkates ka 2024. aastal loovuurimuse taotlusvooru rakendamist. 2024. aastal jätkub Kultuuriministeeriumi teadus- ja arendusprogrammi „Eesti kultuuri teadus- ja

arendusprogramm 2023-2026“ elluviimine. TA programmi eesmärk on luua eesti kultuuri valdkonnas uusi teadmisi, uurida ja arendada eesti kultuuri, teadust, ühiskonda ja majandust.

Kultuuriministeerium tellib ka kultuuri-, spordi ja lõimumispoliitika kujundamiseks ja rakendamiseks vajalikke uuringuid. Tegevustoetuste kaudu on rahastatud valitsemisala asutusi, mis tegelevad teadus- ja arendustegevusega vastavalt oma põhiülesannetele.

Programmi tegevuse all kajastatakse lisaks tegevusi ja toetusmeetmeid, mis panustavad suuremal või vähemal määral kõikidesse teistesse kultuuriprogrammi tegevustesse.

Programmi tegevuse maht on 2024 aastal 30,2 mln eurot (2023. a 25,9 mln).

Programmi tegevuse raames olulisemad toetatavad tegevused ja asutused:

- Kultuuri- ja loomevaldkondade teadus- ja arendustegevuste projektide toetamine (loovuurimuse avatud taotlusvoor) 0,7 mln eurot (2023. a 0,5 mln).
- Jätkub Kultuuriministeeriumi teadus- ja arendusprogrammi „Eesti kultuuri teadus- ja arendusprogramm 2023-2026“ elluviimine. Programmi maht 2024. aastal on 1,5 mln eurot (2023. a 1,3 mln). 2024. aasta eelarvevahendid ei kajastu Kultuuriministeeriumi eelarves, vaid Vabariigi Valitsuse sihtotstarbelises reservfondis.
- Energiasäästlikud valguslahendused etendusasutustele 3 mln eurot.
- Kultuuri valdkonna info- ja kommunikatsioonitehnoloogia- ning investeeringutoetused 2,4 mln eurot.
- Programmi tegevuse all kajastuvad ka Kultuuriministeeriumi kui üksikasutuse tegevuskulud 6,4 mln eurot (2023. a 6,9 mln).
- Kultuurikapitali kaudu hasartmängumaksu laekumisest kultuuriehitiste rahastamine. Prognoositav arvestuslik eelarvemaht 2024. aastal on 17 mln eurot.
- Oluliseks Kultuuri valdkondadeülese tugi- ja arendustegevuse meetmeks on „Kultuurirantsa toetus“ koolidele ehk õppekeskkonna mitmekesistamine muuseumiõppe, näitus-, teatri-, kino ja kontserdiküllastuste abil. Meetme vahendid ei kajastu Kultuuriministeeriumi eelarves, vaid rakenduvad läbi kohalike omavalitsuste toetusfondi ja läbi Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarve. Meetme kogumaht 2024. aastal on 1,5 mln eurot (2023. a 1,5 mln eurot).

Spordiprogramm

Programmi eesmärk: Tagatud on toimiv spordikorralduse süsteem lähtuvalt Euroopa spordi mudelist.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Spordiprogrammi koostamise ja elluviimise eest vastutab ning seiret koordineerib Kultuuriministeerium.

Programmi tegevuse nimetus: Saavutusspordi toetamine ja arendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Tagatud on rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline keskkond saavutusspordi arendamiseks.

Tegevuste kirjeldus

Saavutusspordi poliitika kujundamine ja toetamine ning tingimuste loomine spordiga tegelemiseks on Kultuuriministeeriumi spordivaldkonna peamine roll ja ülesanne. Spordialaliitude, -klubide ja -koolide ning

teiste spordiühendustega on Eestis toimiv spordikorraldus, mis tagab võimalused nii noortele kui ka täiskasvanutele harrastus- või tippspordiga tegelemiseks. Ajakohastatud sporditaristu kaudu luuakse kõikjal Eestis tingimused nii saavutusspordi arenguks kui ka liikumisharrastusega tegelemiseks.

Programmi tegevuse maht on 2024. aastal 42,9 mln eurot (2023. a 42,3 mln).

Programmi tegevuse raames olulisemad toetatavad tegevused ja asutused:

Tegevustoetused riigi osalusega sihtasutustele:

- Tehvandi Spordikeskus SA 1,6 mln eurot (2023. a 1,5 mln),
- Jõulumäe Spordikeskus SA 0,7 mln eurot (2023. a 0,7 mln),
- Spordikoolituse ja -Teabe SA 0,7 mln eurot (2023. a 0,7 mln) ning
- oluline strateegiline partner Eesti Olümpiakomitee MTÜ (EOK) 1 mln eurot (2023. a 1 mln).
- Sihtasutuste ja EOK 2023. aasta ja 2024. aasta täpsemad toetussummad on toodud seletuskirja lisa nr 3.
- Uue meetmena rakendub spordi suursündmuste toetamine mahus 3 mln eurot aastas. Eesti spordiorganisatsioonid on ennast viimastel aastatel tõestanud väga tugevate korraldajatena. Meil on andekad sportlased, kõrgel tasemel sporditaristu ning rahvusvaheliste spordiorganisatsioonide usaldus. Seega pakutakse Eestile järjest enam võimalusi korraldada populaarsete spordialade rahvusvahelisi tippvõistlusi.
- 2024. aastal jätkatakse Team Estonia toetamist, et Eesti sportlased ja võistkonnad oleksid rahvusvaheliselt konkurentsivõimelised. Toetusmeetme maht 7,7 mln eurot. Meedet rakendab EOK.
- Jätkatakse treenerite tööjõukulu toetuste eraldamist. 2024. a toetusmeetme maht 12,3 mln eurot (2023. a 12,3 mln).
- Spordialaliitude toetuseks on planeeritud 2,5 mln eurot (2023. a 2,5 mln). Meedet rakendab EOK.
- Jätkub noortesporti toetamine mahus 1,7 mln eurot aastas (2023. a 1,7 mln). Meedet rakendab EOK.
- Spordikohtunike tegevuse arendamiseks on planeeritud 445 000 eurot (2023. a 445 000 eurot). Meedet rakendab EOK.
- Tiitlivõistlustel osalenud sportlaste ja nende treenerite tunnustamiseks on planeeritud 300 000 eurot (2023. a 300 000 eurot).
- Jätkatakse Eestis toimivate rahvusvaheliste spordivõistluste korraldamise toetamist mahus 1 mln eurot (2023. a 1 mln).
- Spordimeditsiini SA tegevust toetatakse 2024. aastal 183 600 euroga (2023. a 183 600 eurot).
- Jätkatakse puuetega inimeste spordi katusorganisatsioonide võimaluste parandamisega, et kaasata rohkem puuetega inimesi liikumisharrastusse ja võimaldades parimatel sportlastel tegeleda tippspordiga. Tegevustoetust antakse Eesti Paraolümpiakomitee MTÜ-le 0,9 mln eurot (2023. a 0,9 mln).
- Vastavalt riigihanke lepingule jätkub Audentese Spordigümnaasiumi õppivate ja treenivate õppursportlaste toetamine 2,4 mln euroga aastas.
- Jätkub spordipreemiate (185 600 eurot) ja spordistipendiumite (139 500 eurot) väljaandmine. Preemiate ja stipendiumide eelarve võrreldes 2023. aastaga ei muutu.

- Riik toetab saavutusspordi valdkonda ka läbi Kultuurkapitali kehakultuuri ja spordi sihtkapitali alkoholi- ja tubakaaktsiisi ning hasartmängumaksu laekumisest. Prognoositav arvestuslik eelarvemaht on 4,1 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Ausa spordi ja sporditurvalisuse toetamine ja arendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Tagatud on ausat sporti ja sporditurvalisust toetav keskkond.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse eesmärk on tagada dopinguvaba aus sport ja liikumisharrastus ning turvaline osalemine spordivõistlustel nii sportlastele kui ka pealtvaatajatele. Kultuuriministeeriumi tegevus seisneb õigusruumi loomises, poliitikate ja toetusmeetmete kujundamises.

Programmi tegevuse eelarve peamise osa moodustab valdkondlik oluline strateegiline partner Eesti Antidopingu ja Spordieetika SA, kelle tegevust toetatakse 2024. aastal 0,3 mln euroga (2023. a 0,3 mln). SA ülesanneteks on ennetustegevuste ja testimiste läbiviimine, kokkuleppemängude Eesti kontaktpunkti rahastamine ning koostöö edendamine Politsei- ja Piirivalveameti ning spordiorganisatsioonidega sporditurvalisuse tagamisel.

Programmi tegevuse nimetus: Organiseeritud liikumisharrastuse edendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Liikumisharrastust edendav võrgustik ja liikumist soodustav keskkond on loodud.

Tegevuste kirjeldus

Kultuuriministeeriumi otsene vastutus ja roll inimeste liikumisaktiivsuse tõstmisel on organiseeritud liikumisharrastuse, noorte huvihariduse/noortespordi (spordialaliidud/spordiklubid) arendamine ning sporditaristu ja sportimiseks soodsa õigusruumi loomine. Liikumisharrastuse tegevuse raames rakendatakse regionaalsete maakondlike spordikeskuste toetusmeedet ja toetatakse terviseradade võrgustiku arendamist. Poliitikakujundamises edendatakse inimeste liikumisaktiivsuse tõstmisega seotud valdkondade vahelist koostööd ning puuetega inimeste suuremat kaasatust liikumisharrastusse.

Programmi tegevuse maht on 2024. aastal 3,2 mln eurot (2023. a 19,5 mln).

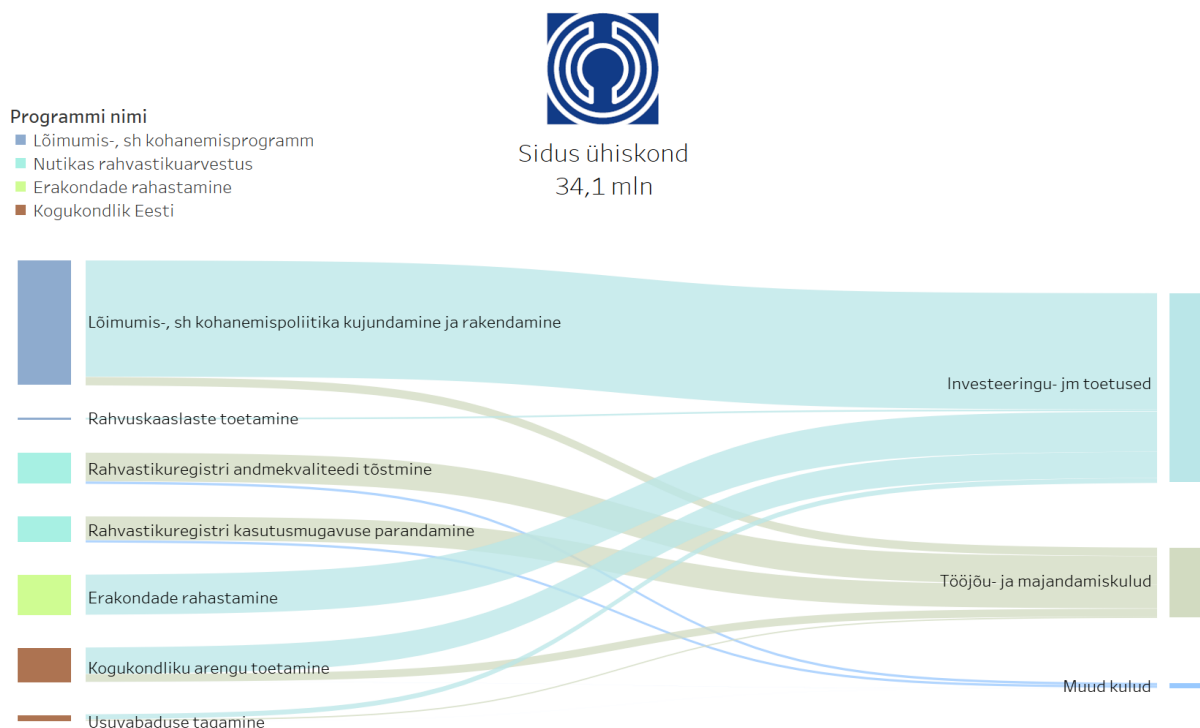
Programmi tegevuse maht väheneb investeringutoetuse lõppemisega multifunktsionaalsete aastaringset kasutatavate spordiväljakute, sh jalgpalli sisehallide rajamiseks 12,5 mln ning tervisespordikeskuste olme- ja teenindushoonete toetuse lõppemisega (2023. a eraldati ühekordselt 3 mln eurot).

Programmi tegevuse raames olulisemad toetatavad tegevused ja asutused:

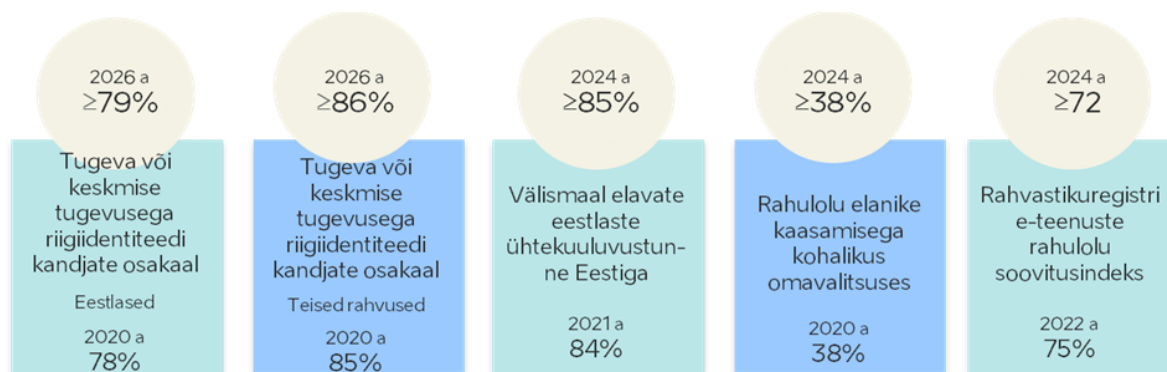
- Liikumisharrastuse valdkonna edendamise koordineerimist jätkab SA Liikumisharrastuse kompetentsikeskus, kelle tegevuseks on ette nähtud 0,8 mln eurot aastas.
- Jätkub Eriolümpia Eesti Ühendus MTÜ tegevuse toetamine 245 717 euroga (2023. a 245 717).
- Jätkub maakondlike spordiliitude toetamine. Varasemalt Eesti Koolispordi Liidule ja Eestimaa Spordiliidule Jõud eraldatud tegevustoetus summas 0,5 mln eurot suunatakse alates 2024. aastast maakonna spordiliitudele. Spordiliite toetatakse 2024. aastal 1,2 mln euroga (2023. a 0,7 mln)
- Jätkub regionaalsete tervisespordikeskuste arendamise toetusmeede 0,6 mln eurot aastas.

3.12.2.2 Tulemusvaldkond Sidus ühiskond

Joonis 57. Sidus ühiskond tulemusvaldkond ja selle maht

Joonis 58. Sidusa ühiskonna tulemusvaldkonna mõõdikud

Tabel 63. Kultuuriministeriumi valitsemisala seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strategiadokumentid	Programm
Sidus ühiskond	Sidusa Eesti arengukava 2030	Lõimumis-, sh kohanemisprogramm

Tulemusvaldkonna Sidus ühiskond eelarve suureneb võrreldes 2024. aastaga 63%. Kulud suurenevad seoses 2021-2027 struktuurivahendite ning Šveitsi-Eesti koostööprogrammi rakendamisega.

3.12.2.2.1 Tulemusvaldkond Sidus ühiskond kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 64. Tulemusvaldkond Sidus ühiskond programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Lõimumis-, sh kohanemisprogramm	-11 194	-10 061	-16 355	-6 294	63%
Lõimumis-, sh kohanemispoliitika kujundamine ja rakendamine	-11 194	-9 914	-16 130	-6 216	63%
Rahvuskaslaste toetamine	0	-147	-225	-78	53%

3.12.2.2.2 Tulemusvaldkond Sidus ühiskond programmid ja programmi tegevused

Lõimumis-, sh kohanemisprogramm

Programmi eesmärk: Eesti ühiskond on sidus ja stabiilne, kus eri keele- ja kultuuritaustaga inimesed kannavad Eesti identiteeti, osalevad aktiivselt ühiskonnaelus, jagavad demokraatlikke väärtusi ja ühist kultuuri-, info- ja suhtlusruumi ning tunnevad ühtekuuluvust. Loodud on võrdsed võimalused edukaks iseseisvaks toimetulekuks ja heaoluks kõigile Eestis elavatele inimestele.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Programmi koostamise ja elluviimise eest vastutab ning seiret koordineerib Kultuuriministeerium.

Programmi tegevuse nimetus: Lõimumis-, sh kohanemispoliitika kujundamine ja rakendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Tagatud on lõimumis-, sh kohanemispoliitika kujundamist ja rakendamist soodustav keskkond.

Tegevuste kirjeldus

Kultuuriministeeriumis toimub lõimumis-, sh kohanemispoliitika planeerimine, analüüs, koostööpartneritega koostöö korraldamine ning sisendi andmine valdkondlike poliitikate kujundamiseks lõimumise kontekstis ja vastava informatsiooni kogumine.

Peamiselt toimub poliitikakujundamine õigusaktide ja regulatsioonide koostamise ning kooskõlastamise käigus. Samuti on olulisel kohal koostöö olulisemate partneritega ja avaliku kaasamise korraldamine, sh igaaastase lõimumisakadeemia (koostööseminar sidusministeeriumite esindajatega) korraldamine, kohalike foorumite korraldamine piirkondades, kus on suur osakaal teisest rahvusest inimestel.

Kultuuriministeerium koostöös rahvusvähemuste kultuurinõukoja ja Ida-Virumaa rahvuskultuuriühenduste ümarlauaga kujundab vähemusrahvuste kultuuriorganisatsioonidele suunatud poliitikat. Romade lõimumisküsimustega tegelemiseks ja teabe koordineerimiseks on Kultuuriministeeriumi juurde loodud romade lõimumise nõukoda.

Lisaks on Kultuuriministeerium Euroopa Komisjoni Euroopa integratsioonivõrgustiku liige, Euroopa Komisjoni riiklik roma kontaktpunkt ja esindab Eestit Euroopa Nõukogu romade ja rändlejate eksperdikomitees.

Valdkonna allasutus, Integratsiooni Sihtasutus (INSA) on Eesti lõimumispoliitika peamine rakendaja ja kompetentsikeskus. Enamik INSA väljakujunenud töösuundi – keele- ja kodanikuõpe, tööturuvaldkonna tugiprojektid, rahvusvähemuste identiteedi toetamine, on osunud integratsiooni monitooringute tulemusi arvestades lõimumisprotsesside toetamisel ja kujundamisel otstarbekaks.

Programmi tegevuse raames olulisemad toetatavad tegevused ja asutused:

- Alates 2024. aastast rakendub Šveitsi-Eesti koostööprogramm 2021–2029, millest Kultuuriministeeriumi rakendada on „Sotsiaalse kaasatuse suurendamine“ programmist (kogumahuga 22,7 mln eurot) 7,33 mln eurot (2024. aastal 1,49 mln eurot). Kultuuriministeeriumi tegevused on suunatud kultuurilise ja keelelise lõimumise toetamiseks.
- Alates 2023 lisandusid ühtekuuluvuspoliitika fondide 2021-2027 struktuurivahendid lõimumise, sh kohanemise tegevuste toetamiseks. SF 2021-2027 vahendite kogumaht lõimumise, sh kohanemise toetuseks on koos riikliku kaasfinantseeringuga 53,53 mln eurot (2024. aastal 9,80 mln eurot).
- INSA tegevustoetus 2024. aastal on väiksem kui 2023. aastal - 1,2 mln eurot (2023. a 1,3 mln eurot). Vähenemine on tingitud vajadusest suurendada Eestisse tagasipöördujate nõustamisteenuse ja väliseesti noortele suunatud keele- ja meelelaagri eelarvet.
- Jätkatakse rahvusvähemuste kultuuriseltside ja nende katusorganisatsioonide ning vähemusrahvuste kultuuriomavalitsuste toetamist. Toetuste maht 2024. aastal on 0,6 mln eurot (2023. a 0,6 mln).
- Jätkatakse avatud taotlusvooriga, mis edendab lõimumist läbi kultuuri- ja sporditegevuste mahus 100 000 eurot (2023. a 100 000).
- Jätkatakse täiskasvanutele eesti keele õppe pakkumisega 2,2 mln euroga.
- Pereõppe partnerorganisatsioonide toetamist jätkatakse 100 000 euroga (2023. a 100 000).
- Jätkatakse MTÜ Fenno-Ugria Asutuse tegevuse toetamist 182 206 euroga (2023. a 182 206).
- Vähemusrahvuste kultuuriautonoomia toetamine 151 598 euroga (2023. a 126 598). Toetuse suurenemise põhjus on kultuurinõukogude valimistega seotud kulude lisandumine.
- Jätkub toetusmeede Ukraina noorte toetamiseks ukraina keele ja kultuuri säilitamiseks. Toetusmeetme maht on 100 000 eurot (2023. a 100 000).
- 2024 a. valmib üheksas Eesti Integratsiooni Monitooring - (uuringu kogumaksumus 170 000 eurot, 2024. a 30 000 eurot).

Programmi tegevuse nimetus: Rahvusaaslaste toetamine

Programmi tegevuse eesmärk: Välismaal elavad rahvusaaslased on teadlikud eestluse säilimist toetavatest teenustest.

Programmi tegevuse maht on 2024. aastal 0,2 mln eurot (2023. aastal 0,1 mln).

Tegevuste kirjeldus

Prioriteetsena jätkuvad tegevused eesti rahvuskultuuri säilitamiseks ja viimiseks laia maailma ning eesti keele hoidmine ja edendamine üleilmselt. Aidatakse kaasa, et väljaspool Eestit elav eestlaskond kannaks jätkuvalt Eesti identiteeti, sh luuakse võimalusi osaleda Eesti ühiskonna- ja kultuurielus ning toetatakse eestlaskonna tagasipöördumist kodumaale. Keskkel kohal on nooremate põlvkondade kaasamine ning nendega sidemete tugevdamine.

Kultuuriministeerium panustab diasporaapoliitikasse järgmiselt:

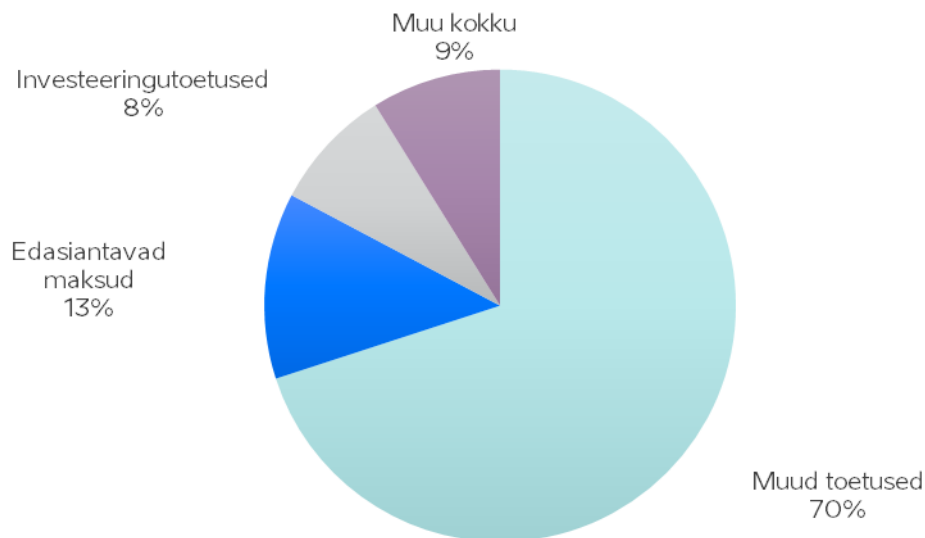
- Eestisse tagasipöördumise ning Eesti eluga (taas)kohanemise toetamisega (nõustamine ja tagasipöördumistoetused).
- Väliseesti noorte keele- ja kultuurilaagrite korraldamise toetamisega.
- Portaali Eestlased üle maailma (Global Estonian) haldamise ja infovahendusega.
- Välisriikides töötavate kultuurinõunike töö abil.

Programmi tegevuse raames olulisemad toetatavad tegevused ja asutused:

- Integratsiooni Sihtasutus jätkab nii info jagamise, nõustamise kui ka kogemuskohatumiste korraldamise kaudu Eestisse naasvate inimeste kohanemise toetamist ühiskonnaga ning väliseesti noortele keele- ja meelelaagrite korraldamist. Teenuse planeeritud eelarve on 125 000 eurot (2023. a 125 000 eurot).
- Tagasipöördumistoetuste planeeritud eelarve on 100 000 eurot (2023. a 100 000 eurot).

3.12.3 Kulud majandusliku sisu vaates

Joonis 59. Kultuuriministeeriumi valitsemisala suuremad kulud ja osakaal kogukuludest, %

Riigiasutuste tegevuskulude (personali- ja majandamiskulude) osakaal kogu Kultuuriministeeriumi eelarvest on 9%.

Kuludest suurema osa moodustavad jagatavad toetused (91%): tegevustoetused, avatud taotlusvoorude kaudu antavad projektipõhised toetused, investeeringutoetused. Toetusi jagavad Kultuuriministeerium, Muinsuskaitseamet ja Eesti Rahvakultuuri Keskus.

Olulise osa Kultuuriministeeriumi eelarves „muudest toetustest“ moodustavad toetused valitsemisala avalik-õiguslikele juriidilistele isikutele ja sihtasutustele. 2023. a ja 2024. a toetussummad on toodud seletuskirja Lisa nr 3“ Kavandatavad toetused juriidilistele isikutele valitsemisalade ja programmide lõikes”. 2023. a ja 2024. a vahelised muutused toetuste suuruses tulenevad vahendite korrigeerimisest Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsile ja ühekordsetest toetustest remondifondist ja/või ühekordsete projektipõhiste toetuste lisandumisest või lõppemisest.

Tabel 65. Kultuuriministeeriumi valitsemisala kulude dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Kulud kokku	-328 786	-364 198	-360 181	4 017	-1%
Tööjõukulud	-14 026	-14 545	-15 170	-625	4%
Majandamiskulud	-17 036	-14 400	-12 669	1 731	-12%
Muud tegevuskulud	-6	0	0	0	0%
Sotsiaaltoetused	-2 105	-824	-922	-98	12%
Investeeringutoetused	-40 989	-52 041	-30 165	21 875	-42%
Muud toetused	-210 639	-238 733	-252 113	-13 380	6%
Edasiantavad maksud	-39 479	-40 440	-45 925	-5 485	14%
Põhivara amortisatsioon	-1 142	-1 073	-1 075	-2	0%
Käibemaks	-3 365	-2 143	-2 142	1	0%

Tööjõukulude suurenemist mõjutab muuseumide majandustegevusest laekuva tulu prognoosi kasv ning digipöörde rakendamisega kaasnevad tööjõukulud.

Majandamiskulude vähenemist mõjutavad kavandatud kärped ning vahendite korrigeerimine Riigi Kinnisvara AS-le.

Investeeringutoetused vähenevad multifunktsionaalsete aastaringselt kasutatavate spordiväljakute toetuse lõppemisega 2023. aastal, lisaks väheneb 2024. aastal Rahvusraamatukogu ja Kunstihoone renoveerimise toetus. Uusi täiendavaid investeeringutoetusi 2023. aasta eelarvesse ei ole lisandunud.

Kultuuriministeeriumi kuludes edasiantavate maksude all kajastuvad vahendid alkoholi- ja tubakaaktsiisi ning hasartmängumaksu laekumisest, mida jaotab toetustena edasi Eesti Kultuurkapital. Alkoholi- ja tubakaaktsiisi ning osa hasartmängumaksulaekumisest läheb Eesti Kultuurkapitali koosseisus tegutsevale kaheksale sihtkapitalile (kirjandus, helikunst, kujutav ja rakenduskunst, arhitektuur, valdkondade vahelised projektid, näitekunst, audiovisuaalne kunst, rahvakultuur, kehakultuur ja -sport) toetuste jagamiseks. Hasartmängumaksu laekumisest rahastatakse lisaks sihtkapitalidele ka kultuuriehitisi ning kunstide ja rahvakultuuri valdkondade õppejõudude loometöö edendamist.

Alkoholi- ja tubakaaktsiisi ning hasartmängumaksu laekumisest planeeritud kulud on eelarves arvestuslikud, mis tähendab, et tegelik kulude suurus sõltub tegelikust maksulaekumisest. Võrreldes 2023. aastaga prognoositakse ca 13,6%-list maksulaekumise tõusu.

3.12.4 Investeeringud

Kultuuriministeeriumi valitsemisalas on vähe riigiasutusi, seetõttu on investeeringute eelarve väike. Valitsemisala investeeringud avalik-õiguslike ja sihtasutustele kajastuvad Investeeringutoetustena st kajastuvad kulude all.

Tabel 66. Kultuuriministeeriumi valitsemisala investeeringute dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Investeeringud kokku	-477	-136	-43	93	-68%
IT investeeringud	-14	-100	0	100	-100%
Muud investeeringud	-336	0	0	0	0%
Põhivara	-84	-36	-43	-7	19%
Viljandi Muuseum	-29	0	0	0	0%
Lastekirjanduse Keskuse põhivara soetus	-23	-23	-23	0	0%
ERM Narva mnt hoidla remonttööd	-31	-13	0	13	-100%
Eesti Rahva Muuseum	0	0	-20	-20	100%
Käibemaks	-44	0	0	0	0%

3.13 Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala

Loome eeldused koostöös erasektoriga Eesti majanduse konkurentsivõime ja tootlikkuse kasvuks, edendades innovatsioonipööret ja soodustades ekspordi lisandväärtuse tõusu, tagades tugeva ja võrdseid võimalusi pakkuva töökeskkonna ning arendades andmepõhist ja kaasaegset tehnoloogiatel tuginevat personaalriiki.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tegevuse eesmärk on luua tingimused Eesti majanduse konkurentsivõime kasvuks ning tasakaalustatud ja jätkusuutlikuks arenguks riigi majanduspoliitika väljatöötamise, elluviimise ja tulemuste hindamise kaudu, samuti töösuhete ja töökeskkonna korraldamine ning soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise kavandamine ja elluviimine³². Rohkem infot ministeeriumi eesmärkide ja ülesannete kohta, samuti valitsemisala asutuste kohta leiab ministeeriumi kodulehelt³³.

Valitsemisalas on koos ministeeriumiga 6 asutust: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Riigi Infosüsteemi Amet, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet, Tööinspeksioon, Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskus ja Riikliku Lepitaja Kantselei. 2024. aastal on neist kolm suurima eelarvemahuga riigiasutust Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, mille eelarve moodustab 92% valitsemisala kulude ja investeeringute eelarve mahust, Riigi Infosüsteemi Amet (vastavalt 3,5%) ja Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskus (vastavalt 3,7%). Ülejäänud asutuste eelarve moodustab valitsemisala kulude ja investeeringute mahust kokku 1% (lisa 12). Suurima teenistujate arvuga on neist Riigi Infosüsteemi Amet, millel on 323 teenistusk kohta seisuga 31. august 2023 (väljavõtte SAP andmebaasist).

Valitsemisalaga on seotud avalik-õiguslik juriidiline isik Eesti Töötukassa.

Valitsemisala haldusalasse kuuluvad ka riigi osalusega mittetulundusühingud MTÜ Eesti Standardi- ja Akrediteerimiskeskus ning MTÜ Nordic Institute for Interoperability Solutions.

Valitsemisala haldusalasse kuuluvad sihtasutused on Eesti Interneti Sihtasutus, Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus, Riigi Infokommunikatsiooni Sihtasutus, Sihtasutus Tallinna Teaduspark TEHNOPOL ning Sihtasutus Tartu Teaduspark.

Valitsemisala haldusalasse kuuluvad järgmised riigi osalusega äriühingud: AS Eesti Varude Keskus, AS Metrosert, AS KredEx Krediidikindlustus ning AS Teede Tehnokeskus.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas toimunud muudatused on seotud valitsemisalade ümberstruktureerimisega ning kirjeldatud järgmises peatükis.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala ja selle haldusala asutuste muudatused võrreldes 2023. aasta riigieelarve seletuskirjas tooduga on järgnevad:

- uued valitsemisala asutused on varasemalt Sotsiaalministeeriumi valitsemisalasse kuulunud Tööinspeksioon ja Riiklik Lepitaja, senistest valitsemisala asutustest liikusid Kliimaministeeriumi valitsemisalasse Transpordiamet ja Eesti Geoloogiateenistus;
- valitsemisalaga on seotud avalik-õiguslik juriidiline isik Eesti Töötukassa, mis varasemalt oli seotud Sotsiaalministeeriumiga;

³² Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi põhimäärus <https://www.riigiteataja.ee/akt/12934222?leiaKehtiv>

³³ <https://www.mkm.ee/>

- valitsemisala haldusalast liikusid Kliimaministeeriumi haldusalasse MTÜ Maailma Energeetikanõukogu Eesti Rahvuskomitee ning Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi haldusalasse Sihtasutus Ida-Viru Investeeringute Agentuur;
- valitsemisala haldusala äriühingutest liikusid Kliimaministeeriumi haldusalasse A.L.A.R.A AS, AS Eesti Liinirongid, AS Eesti Loots, AS Eesti Raudtee, AS Operail, AS Nordic Aviation Group, AS Saarte Liinid, AS Tallinna Lennujaam, AS Tallinna Sadam, Elering AS, Lennuliiklusteeninduse AS, OÜ Rail Baltic Estonia, OÜ Transpordi Varahaldus ning Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi haldusalasse AS Eesti Post (Omniva).

Lisaks liikus valitsemisalade struktuurimuudatuste tõttu Kliimaministeeriumi valitsemisalasse 1. jaanuaril 2023 loodud Riigilaevastik. Täpsem ülevaade rahastamiskavast on toodud lisa 7.

Valitsemisalade struktuurimuudatused 2023

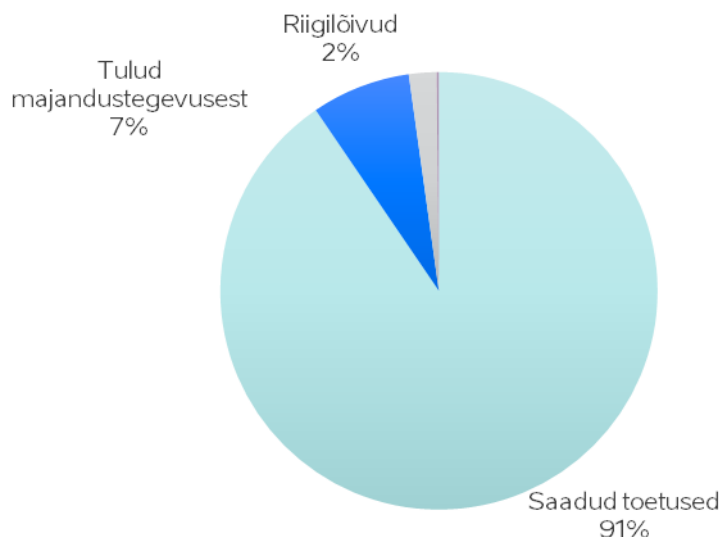
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis on tegevusepõhise riigieelarve vastutustes toimusid suured muudatused – energeetika ning transpordi tulemusvaldkonnad on liikunud Kliimaministeeriumi vastutusalasse, samuti ehituse programm ning teisalt on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi vastutusalasse liikunud osa Heaolu tulemusvaldkonnast. Detailsemalt on muutused kirjeldatud vastavate tulemusvaldkondade juures.

3.13.1 Tulud

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala tulude dünaamika on oluliselt muutunud seoses valitsemisalade struktuurimuudatustega ning tuludest moodustavad 91 protsenti välistoetused.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala tulud välistoetustest vähenevad 183,2 mln võrra, tulud majandustegevusest 3,8 mln ja omanikutulud 24,8 mln võrra.

Joonis 60. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi suuremad tulud ja osakaal kogutuludest, %

Järgmises tabelis kajastatakse ülevaadet Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala tulude dünaamikast. Põhjalikud selgitused iga tulugrupi kohta on toodud vastavates peatükkides.

Tabel 67. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tulude dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Tulud kokku	433 755	508 423	271 265	-237 158	-47%
Saadud toetused	307 813	428 605	245 420	-183 185	-43%
Riigilõivud	37 382	20 588	5 543	-15 045	-73%
Tulud majandustegevusest	38 703	23 625	19 853	-3 772	-16%
Tulud põhivara ja varude müügist	816	59	0	-59	-100%
Trahvid ja muud varalised karistused	412	225	33	-192	-85%
Muud tulud	21 683	10 142	83	-10 059	-99%
Intressi- ja omanikutulud	26 944	25 181	334	-24 847	-99%

Saadud toetused

Saadud toetustena planeeritakse Euroopa Liidu struktuurivahendid jms toetused, mida makstakse välja Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse ja Riigi Tugiteenuste Keskuse kaudu. 2024. aastal väheneb saadud toetuste maht eelarves ligikaudu 183 mln ehk 43% võrra, kogumahuni 245 mln eurot. Vähenemine on seotud valitsemisalade struktuurimuudatustega, mille tõttu liikusid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi haldusalast ära transpordi ja energeetika tulemusvaldkonnad ning ehituse programm, kus rakendati väga suures mahus välisvahendeid. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala 2024. aasta eelarvesse on planeeritud 89 mln euro ulatuses tulusid Euroopa Regionaalarengu Fondist, 71 mln euro eest Õiglase Ülemineku Fondist, 67 mln eurot Taaste- ja Vastupidavusrahastust, 13 mln Euroopa Sotsiaalfondist, 2,5 mln eurot Euroopa Majanduspiirkonna ja Norra toetustest ning 3 mln muudest toetustest.

Riigilõivud

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala riigilõivude prognoositav kogumaht 2024. aastal on 5,5 mln eurot, vähenemine 73%. Riigilõivude vähenemine on seotud valitsemisalade struktuurimuudatustega, mille tõttu liikusid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi haldusalast ära transpordi, ehituse ja energeetika valdkondade riigilõivud.

Suurima mahuga riigilõiv on elektroonilise side seaduse alusel Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti teostatavate toimingute riigilõiv 5,1 mln eurot (93% valitsemisala poolt kogutavate riigilõivude kogumahust).

Tulud majandustegevusest

Tulusid majandustegevusest teenivad Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (76% valitsemisala majandustegevuse tulude mahust), Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskus (15%) ja Riigi Infosüsteemi Amet (9%). Prognoositav tulude kogumaht majandustegevusest 2024. aastal on 19,9 mln eurot.

Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet on planeerinud tulu meretuuleparkide hoonestusubade enampakkumisest 15 mln eurot. Tulud laekuvad riigieelarvesse.

Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskus saab 3 mln tulu Riigipilve teenuse osutamisest. 2023. aastal nimetatud tulu asutuse poolt eelarvesse planeeritud ei olnud. Riigi Infosüsteemi Amet saab 1,9 mln

tulu andmesideteenuse osutamisest, mida kasutatakse sama teenuse kulude katteks. Nimetatud tulu jääb võrreldes 2023. aastaga samale tasemele.

Tulu põhivarade ja varude müügist

Tulu põhivarade ja varude müügist ei ole 2024. aastal planeeritud.

Trahvid ja muud varalised karistused

Tööinspeksiooni ja Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti trahvid 33 tuhat eurot, mis on määratud väärteomenetluse seadustiku alusel.

Muud tulud

Muud tulud valitsemisala eelarves kogumahuks 83 tuhat eurot koosnevad peamiselt Tööinspeksiooni ning Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti poolt määratavatest sunnirahadest.

Intressi- ja omanikutulud

Dividenditulud on prognoositud kogusummas 334 tuhat eurot äriühingute majandustulemuste prognooside alusel ning lõplikud summad otsustatakse 2024. aasta kevadel pärast 2023. aasta majandustulemuste selgumist. Eelduste kohaselt maksab 2024. aastal dividende AS KredEx Krediidikindlustus. Omanikutulude 99% langus võrreldes 2023. aastaga on tingitud valitsemisalade struktuurimuudatustest, mille tõttu liikus suurem osa äriühingutest Kliimaministeeriumi ja Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi haldusaladesse.

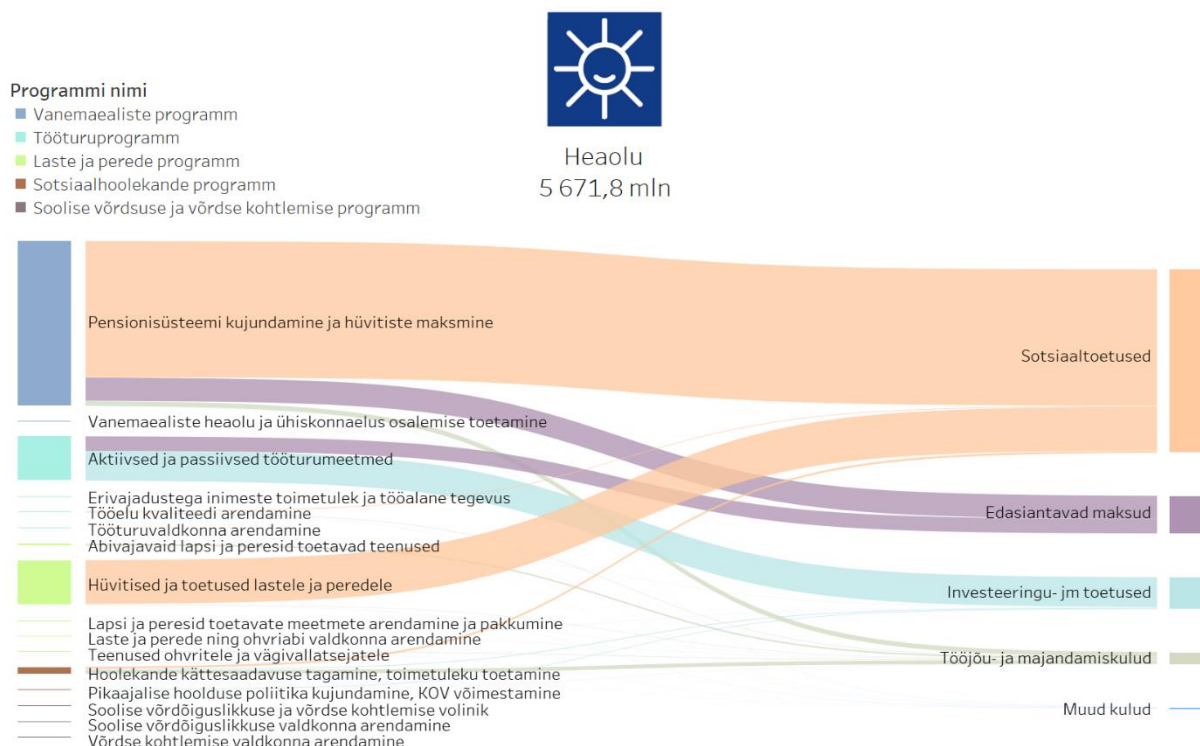
3.13.2 Kulud tegevuspõhises vaates

Loome koostöös erasektoriga eeldused Eesti majanduse konkurentsivõime ja tootlikkuse kasvuks, edendades innovatsioonipööret ja soodustades ekspordi lisandväärtuse tõusu, tagades tugeva ja võrdseid võimalusi pakkuva töökeskkonna ning arendades andmepõhist ja kaasaegset tehnoloogiatel tuginevat personaalriiki.

Läbivalt on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi eelarves muudatusi seoses valitsemisala struktuurimuudatustega, seejuures uue valdkonna (heaolu tulemusvaldkond) eelarve ei ole võrreldav eelmise aastaga, kuna kajastab ainult osa 2023. eelarvest tegevuspõhises vaates (Sotsiaalministeeriumi eelarvet siin ei kajastata).

3.13.2.1 Tulemusvaldkond Heaolu

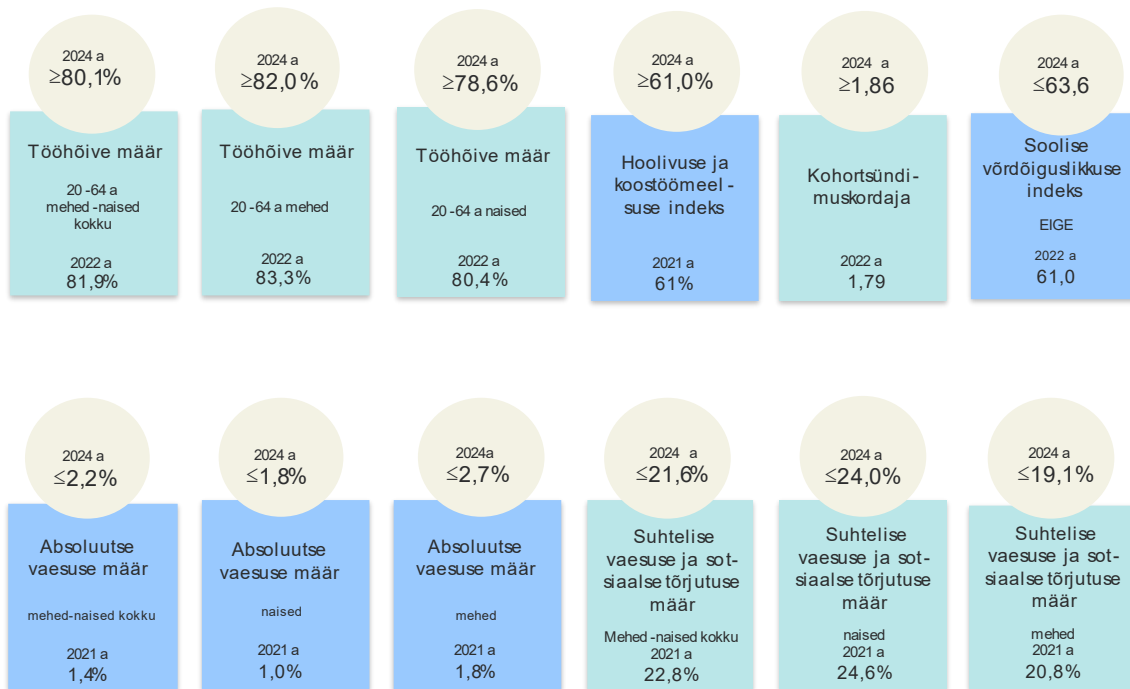
Joonis 61. Heaolu tulemusvaldkond ja selle maht

Heaolu tulemusvaldkonna eesmärgiks on: Eesti on riik, kus inimesed on hoidud, ebavõrdsus ja vaesus väheneb ning toetatud on kõikide pikk ja kvaliteetne tööelu. Tulemusvaldkonna programmideks on „Tööturuprogramm“, „Vanemaealiste programm“, „Sotsiaalhoolekande programm“, „Laste ja pere programm“ ja „Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm“.

Seoses valitsemisalade struktuurimuudatustega liikusid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi valitsemisalasse tööturu ja tööhõive poliitika kavandamine ja elluviimine ning võrdse kohtlemise ja soolise võrdõiguslikkuse edendamine ja koordineerimine. Sotsiaalministeriumi valitsemisalal on jätkuvalt Sotsiaalkindlustusameti teenused ja erivajadustega inimeste toimetulek ning soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik. Seetõttu on tööturuprogramm ning soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi ning Sotsiaalministeriumi ühisprogrammid. Ühisprogrammide Sotsiaalministeriumi juhitavat osa ja eelarvet kajastatakse Sotsiaalministeriumi valitsemisala peatüki all.

Joonis 62. Heaolu tulemusvaldkonna mõõdikud

Tabel 68. Majandus – ja kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid	Programm
Heaolu	Heaolu arengukava 2023-2030	Tööturuprogramm
		Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm

Heaolu tulemusvaldkonna ühiselt kinnitatud programmid on kättesaadavad Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi³⁴ kodulehel.

3.13.2.1 Tulemusvaldkond Heaolu kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 69. Tulemusvaldkond Heaolu programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot³⁵

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Heaolu	0	-453 738	-961 815	-508 077	112%
Tööturuprogramm	0	-452 764	-959 537	-506 774	112%
Tööturuvaldkonna arendamine	0	-1 618	-1 160	458	-28%
Aktiivsed ja passiivsed tööturumeetmed	0	-448 339	-952 247	-503 908	112%
Tööelu kvaliteedi arendamine	0	-2 806	-6 130	-3 324	118%

³⁴ <https://www.mkm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/strateegiline-juhtimine/tegevuspohine-riigieelarve>

³⁵ Seoses programmide struktuuri muudatusega 2023. aastal ei ole tabelis toodud summad programmi tegevuste lõikes aastate vahel otseselt võrreldav.

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm	0	-975	-2 278	-1 304	134%
Soolise võrdõiguslikkuse valdkonna arendamine	0	-608	-1 552	-944	155%
Võrdse kohtlemise valdkonna arendamine	0	-367	-726	-360	98%

3.13.2.1.2 Tulemusvaldkond Heaolu programmid ja programmi tegevused

Tööturuprogramm

Programmi eesmärk: Tööjõu nõudluse ja pakkumise vastavus tagab tööhõive kõrge taseme ning kvaliteetsed töötingimused toetavad pikaajalist tööelus osalemist.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM), Sotsiaalministeerium (SOM), Tööinspeksioon (TI), Riikliku Lepitaja Kantselei, Sotsiaalkindlustusamet (SKA), Eesti Töötukassa (TK).

Tegemist on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja Sotsiaalministeeriumi ühisprogrammiga. Sotsiaalministeeriumi valitsemisalas on Sotsiaalkindlustusameti teenused ning terves ulatuses programmi tegevus 1.1.4. „Erivajadustega inimestega toimetulek ja tööalane tegevus“, muu on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas.

Programmi 2024. aasta eelarve kasv on tingitud sellest, et 2023. aasta eelarve sisaldab vaid II poolaasta kulusid.

Programmi tegevuse nimetus: Tööturu valdkonna arendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Tööjõu nõudluse ja pakkumise vastavus tagab tööhõive kõrge taseme ning kvaliteetsed töötingimused toetavad pikaajalist tööelus osalemist.

Tegevuste kirjeldus

Tööturupoliitika väljatöötamine ja ellurakendamine, et aidata kaasa tööelu kvaliteedi paranemisele ning toetada tööealise elanikkonna suurt tööga hõivatust ja tööandjatele tarviliku tööjõu olemasolu. See hõlmab ministeeriumi ja valitsuse valdkonnapoliitiliste otsuste ja nende rakendamise ettevalmistamist ning EL-i otsustusprotsessis osalemist, strateegiadokumentide väljatöötamist ja elluviimise hindamist tööturupoliitikat puudutavas, samuti huvigruppide teavitamist valdkonda puudutavatest algatustest ja otsustest ning nende kaasamist aruteludesse.

Tööturu valdkonna arendamise tegevuse eelarve 1,2 mln mln eurot kajastab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kulusid.

Programmi tegevuse nimetus: Aktiivsed ja passiivsed tööturumeetmed

Programmi tegevuse eesmärk: Aktiivsete ja passiivsete tööturumeetmete pakkumise korraldamine, et inimesed ei satuks vaesusesse tööotsingute ja töövõime vähenemise korral ning püsiksid pikalt hõives.

Tegevuste kirjeldus

Tööpoliitika jaguneb kaheks – aktiivseks ja passiivseks. Aktiivne tööpoliitika seisneb töötuse ennetamises ning inimeste võimestamises ja tööandjate toetamises, et inimesed kiiresti tööle liiguksid või kestlikult tööhõives püsiksid. Passiivse tööpoliitika eesmärk on kompenseerida inimestele tööotsingute ajaks kaotatud sissetulek, et inimesed ei satuks töö kaotamise korral vaesusesse, ning tagada piisav motivatsioon leida sobiv töö.

Töö kaotanud inimesel makstakse töötutoetust või töötuskindlustushüvitist. Osalise või puuduva töövõimega inimestele makstakse töövõimetoetust.

Teenuste osutamist ja hüvitiste maksmist reguleerivad tööhõiveprogramm 2024-2029, tööturumeetmete seadus, töövõimetoetuse seadus ning töötuskindlustuse seadus. Valdonna poliitikakujundamisel on juhtiv roll Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumil. Aktiivsete ja passiivsete tööturumeetmete osutamine ja hüvitiste maksmine on korraldatud peamiselt Eesti Töötukassa kaudu, kuid teenuste osutamiseks saavad avatud taotlusvoorudest toetust taotleda ka erinevad juriidilised isikud, valitsusasutused või nende hallatavad riigiasutused ja kohaliku omavalitsuse üksused või nende asutused. Lisaks viiakse tegevusi ellu läbi muude koostööpartnerite.

Alates 2024. aastast on Vabariigi Valitsuse kinnitatavas ja Eesti Töötukassa poolt rakendatavas tööhõiveprogrammis 2024–2029 hõlmatud nii sihtkapitalist kui EL struktuuritoetuste vahendite abil rahastatud tööturumeetmed, et suurendada tööturuteenust saavate isikute tööalaseid võimalusi ja tööhõives osalemist.

Välisvahenditest (ESF+) rahastatakse näiteks oskuste arendamist, vähenenud töövõimega inimeste konkurentsivõime suurendamist tööturul, piirkondlikke tööturumeetmeid, piirkondlikku mobiilsust, mitteeesti naiste tööturule sisenemise toetamist, NEET noorte tööturul toetamine jne.

2024. aastal jätkatakse tegevustega, mille eesmärgiks on muuta töötushüvitiste süsteem lihtsamaks ja efektiivsemaks.

Arendatakse tööjõuturul ebasoodsamas olukorras olevate sihtrühmade (nt noored, vanemaealised, vähenenud töövõimega, vähese eesti keele oskusega, pikaajalise ajutise töövõimetusega inimesed) tööalaste võimaluste ja tööturul osalemise suurendamiseks erinevaid tööturumeetmeid.

Oluliseks tuleb pidada tööturuteenuseid, mis aitavad väiksema konkurentsivõimega inimestel hõivesse liikuda või hõives püsida. Selleks tegeletakse NEET-olukorras ja NEET-riskis noorte ja nende lähedastega, vanemaealistega, tööle saamiseks või tööl püsimiseks individuaalsemat ja isiklikumat abi vajavate inimestega, mitte-eestlastega (sealhulgas uussisserändajad, romad) ja tööturul vähem konkurentsivõimelise kvalifikatsiooniga inimestega. Noortegarantii tugisüsteem (NGTS) on toetuse pakkumine kohalikus omavalitsuses 16–29-aastastele noortele haridusteele naasmiseks ja/või tööturule jõudmiseks juhtumikorraldusliku lähenemisviisi kaudu. Kohalikke omavalitsusi toetatakse teenuse koostöömudeli rakendamisel. Eraldi tegeletakse ka mitte-eesti noorte tööellu sisenemise toetamisega. Selleks viiakse ellu töövaatlusprogramm Ida-Virumaa üldhariduskoolide 8. ja 11. klassi õpilastele ja kutsekoolide 1. kursuse õpilastele. Eesmärk on tutvustada Ida-Virumaa noortele karjäärivõimalusi ning töömaailma läbi praktilise töö- ja ettevõtluskogemuse. Toetada vene emakeelega noorte lõimumist programmis osalemise, eesti- ja venekeelsete noorte ühistegevuste ja uute kontaktide loomise kaudu.

Kliimamuutustega seotud üleminekust enim mõjutatud töötajad vajavad abi, et edukalt liikuda ühelt töökohalt või majandussektorist teise. Põlevkivisektori ettevõtetest väljuvatel inimestel on vaja uuendada oma teadmisi, oskusi ja pädevusi, et vastata kiiresti muutuvatele tööturu vajadustele. Põlevkivisektori ettevõtete töötajate oskuste kaasajastamiseks ja piirkonna muutuva tööturuvajadustega kokku viimiseks

toetatakse nende ümber ja täiendõpet. Selleks pakutakse nii sektoris töötavatele kui töö kaotanud inimestele erinevaid toetusi ja teenuseid.

Aktiivsete ja passiivsete tööturumeetmete tegevuse eelarves 952,2 mln eurot on kajastatud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kulud. Tegevuse kõige suurema eelarvega teenus on Eesti Töötukassale eraldise andmine aktiivsete ja passiivset tööturuteenuste osutamiseks 931,6 mln eurot, mis sisaldab edasiantavaid töötuskindlustusmaksleid, töövõimetoetust, töötutoetust ning toetust erijuhtudel sotsiaalmaksu tasumiseks töötavate töövõimetoetuse saajate ja arvel olevate töötute eest.

Programmi tegevuse nimetus: Tööelu kvaliteedi arendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Tööturu osapoolte teadlikkuse suurendamine nende õigustest ja kohustustest ning tervislike töötingimuste kujundamise võimalustest, luues seeläbi töötaja ja tööandja vajadusi arvestavad töötingimused.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse oodatavat tulemust aitavad oma teenuste kaudu saavutada Majandus – ja Kommunikatsiooniministeerium ja Tööinspeksioon. Tööelu kvaliteeti mõjutavad töötaja töökeskkond ja töötingimused, tööturu osapoolte teadlikkus töösuhetest ja ohutu töökeskkonna loomise võimalustest. Tööelu kvaliteedi tagamiseks on oluline luua töötaja vajadusi arvestavad töötingimused, suurendada tööturu osapoolte teadlikkust nende õigustest ja kohustustest ning tervislike töötingimuste kujundamise võimalustest.

Valdkonna poliitika kujundamisel on juhtiv roll Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil, kes tööelu kvaliteedi tagamiseks, sh töötajate töötingimuste parandamiseks:

- analüüsib muutuvtunnilepingute regulatsiooni, et võimaldada suuremat paindlikkust tööaja korralduses, tagades samal ajal töötegija kaitse;
- toetab tööandjaid ja töötegijaid tööohutusnõuete täitmisel ja töökeskkonnariskide maandamisel, arvestades spetsiifiliste töökeskkonna ohtude ja terviseriskidega;
- parandab töötervishoiuteenuse kvaliteeti, sh arendab digilahendusi infovahetuse parandamiseks töötaja, tööandja ja teenuseosutaja vahel;
- toetab toimivat sotsiaaldialoogi ning soodustab kollektiivseid läbirääkimisi ja kollektiivlepingute sõlmimist, sh koostab kollektiivläbirääkimiste edendamise tegevuskava;
- arendab töövaidluste lahendamise menetlust ja analüüsib töövaidluste lahendamist puudutavat regulatsiooni.

Tööinspeksioon teeb töösuhete ja töökeskkonna üle järelevalvet, pakub tasuta töökeskkonna konsultandi teenust ning nõustab töösuheteid ja töökeskkonda puudutavates rakenduslikes küsimustes.

Nii Tööinspeksioon kui ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium kavandavad uuest Euroopa Sotsiaalfondi 2021+ rahastusperioodist meetmeid töötervishoiu ja tööohutuse valdkonna arendamiseks, eesmärgiga ennetada tööga seotud tervisekahjustusi ning parandada tööohutuse olukorda ettevõtetes. Uute meetmete väljatöötamisel võetakse eesmärgiks tegevuste parem sihitamine, sh tegevuste suunamine probleemsematele valdkondadele ja sihtrühmadele. Tööelus tekkinud erimeelsuste lahendamiseks on töötajatel ja tööandjatel võimalus pöörduda ka töövaidluskomisjoni poole.

Kollektiivsete töötülide ennetamisega ja töötüli osapooltele lahenduste pakkumisega tegeleb riiklik lepitaja.

Tööelu kvaliteedi tegevuse eelarves 6,1 mln eurot on kajastatud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Tööinspeksiooni ning Riikliku Lepitaja Kantselei kulud, sh suurimad kulud on Tööinspeksiooni riikliku järelevalve, ennetuse ja nõustamise ning töövaidluste lahendamise kulud 5,3 mln eurot. Tegevuse kuludes kajastuvad SF-vahendid erinevateks projektideks 2,1 euro ulatuses.

Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm

Programmi eesmärk: Eestis on naistel ja meestel kõigis ühiskonnaelu valdkondades võrdsed õigused, kohustused, võimalused ja vastutus ning vähemusrühmadele on tagatud võrdsed võimalused eneseteostuseks ja ühiskonnaelus osalemiseks.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM), Sotsiaalministeerium (SOM), Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantselei (SVVK), Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus (TEHIK).

Tegemist on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja Sotsiaalministeeriumi ühisprogrammiga, sh Sotsiaalministeeriumi valitsemisalas on Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantselei.

Programmi 2024. aasta eelarve kasv on tingitud sellest, et 2023. aasta eelarve sisaldab vaid II poolaasta kulusid.

Programmi tegevuse nimetus: Soolise võrdõiguslikkuse valdkonna arendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Meeste ja naiste võrdsete õiguste, kohustuste, võimaluste ja vastutuse tagamine kõigis ühiskonnaelu valdkondades; soolise ebavõrdsuse vähendamine ja soolise võrdõiguslikkuse edendamine, toetades seeläbi inimeste heaolu, majanduse ja konkurentsivõime kasvu.

Tegevuste kirjeldus

Soolise võrdõiguslikkuse valdkonna poliitika kujundamisel ja rakendamisel viiakse ellu tegevusi, mis suurendavad ühiskonnas soolist võrdõiguslikkust toetavaid ja väärtustavaid hoiakuid. Eraldi pööratakse tähelepanu soolise võrdõiguslikkuse alase teadlikkuse tõstmisele ja soolise võrdõiguslikkuse edendamise valmiduse suurendamisele vastava seaduse rakendamise võtmesihtrühmade, sh tööandjate, haridustöötajate, poliitikakujundajate ning otsustajate seas. Koostöös Statistikaametiga töötatakse välja kasutajasõbralik registriandmetel põhinev digitaalne tööriist tööandjatele, mis vähendab tööandjate halduskoormust soolise palgalõhe väljaselgitamisel ja selle vähendamisel oma organisatsioonis.

Soolise segregatsiooni vähendamiseks hariduses ja tööturul suurendatakse nii laiema avalikkuse kui ka võtmesihtrühmade (haridustöötajad, karjäärinõustajad, tööandjad jt) teadlikkust soolistest stereotüüpidest ning nende mõjust erialavalikule, viiakse läbi teadmispõhise soolise segregatsiooni vähendamise meetmete kujundamiseks vajalikke analüüse ning toetatakse haridusasutuste, personaliotsingufirmade ja tööandjate koostööd soolise segregatsiooni vähendamisel ja ennetamisel.

Tegevuse eelarves 0,6 mln eurot on kajastatud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tegevuskulud. Eelarves on eraldatud vahendid ESF programmile "Soolise segregatsiooni vähendamine hariduses ja tööturul" summas 134 tuhat eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Võrdse kohtlemise valdkonna arendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Võrdse kohtlemise valdkonna arendamine, teiste poliitikavaldkondade

toetamine ning nügimine võrdsete võimaluste edendamise eesmärgil.

Tegevuste kirjeldus

Võrdse kohtlemise valdkonna arenemiseks kaasajastatakse vähemusgruppide õiguskaitsse ja muudetakse see ühiskonna vajadustele vastavaks. Selleks korrastatakse valdkondlikku seadusandlust, muuhulgas laiendatakse võrdse kohtlemise seaduse kohaldamisala eesmärgiga tagada diskrimineerimise kaitse rahvuse, rassi, nahavärvuse, usutunnistuse/ veendumuste, vanuse, puude või seksuaalse sättumuse alusel ühesuguselt.

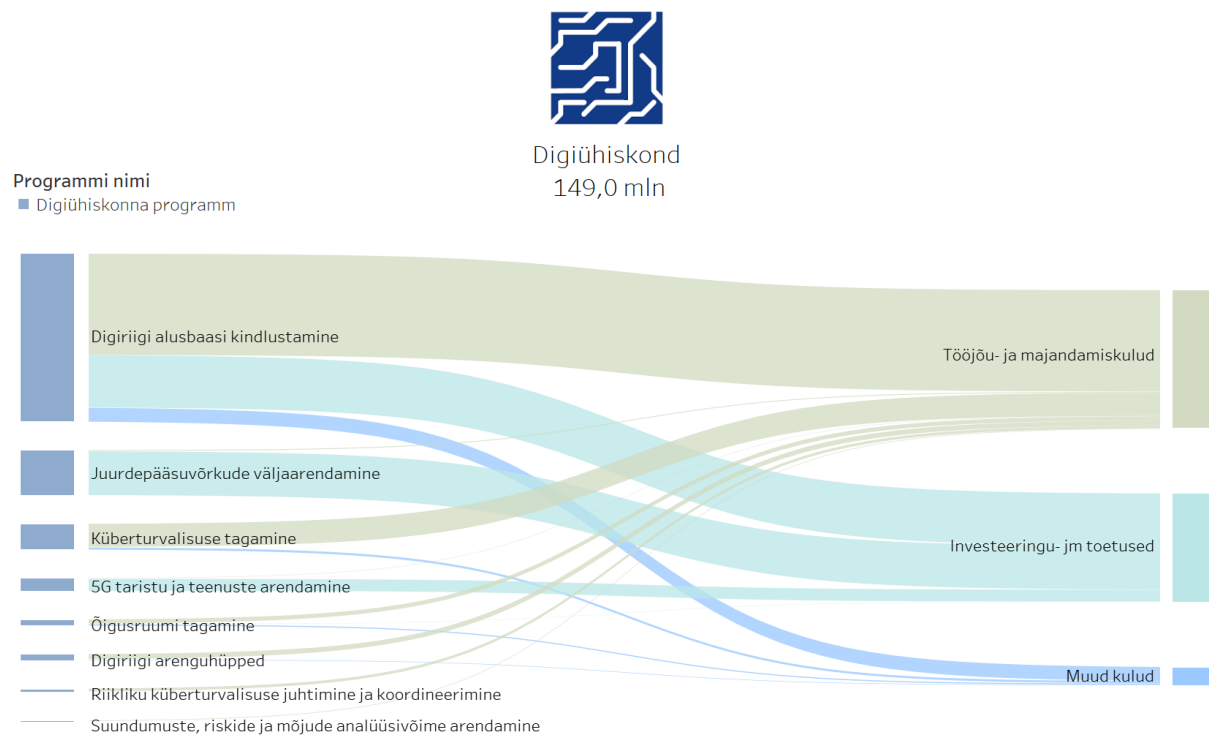
Vähemusgruppide olukorda kaardistamiseks ja võrdse kohtlemise põhimõterakendamiseks on oluline regulaarsete ja kvaliteetsete andmete olemasolu vähemusrühmade olukorra ja vajaduste kohta.

Vähemusgruppide olukorra väljaselgitamiseks ja võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamiseks panustatakse valdkondlikesse andmekogumis- ja analüüsitegevustesse, et tagada regulaarsete ja kvaliteetsete andmete olemasolu ning nende kasutamine ka teiste valdkondade poliitikakujunduses. Oluline on toetada ka huvikaitseseorganisatsioonide võimekust vajalikke uuringuid ja analüüse tellida või neid ise teha. Jätkatakse tööandjate ja haridustöötajate teadlikkuse suurendamiseks võrdsete võimaluste edendamist ning nende toetamist.

Võrdse kohtlemise valdkonna arendamise tegevuse eelarves 0,7 mln eurot on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tegevuskulud.

3.13.2.2 Tulemusvaldkond Digiühiskond

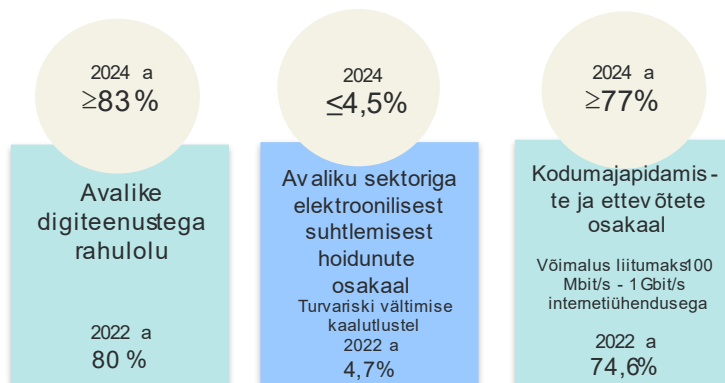
Joonis 63. Digiühiskond tulemusvaldkond ja selle maht

Digiühiskonna tulemusvaldkonna eesmärk on, et digiriigis on tagatud parim kogemus, Eestis on ülikiire internet kõigile soovijatele kättesaadav ning meie küberruum turvaline ja usaldusväärne. Sarnaselt

arengukava alaeesmärkide jaotusele tegeletakse ka tulemusvaldkonnas kolme suunaga: digiriigi (e-teenuste rahulolu tõus), küberturvalisuse (küberryümi turvalisus ja usaldusväärsus) ja ühenduvusega (ülikiire, usaldusväärse ja taskukohase sideühenduse kättesaadavus).

Joonis 64. Digiühiskonna tulemusvaldkonna mõõdikud

Tulemusvaldkonnas koostatud programm panustab mitmesse arengustrateegia Eesti 2035 strateegilisse sihti, enim aga sihtidesse „Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“ ja „Eesti on uuendusmeelne, usaldusväärne ja inimesekeskne riik“. Programm panustab Eesti 2035 tegevuskava teemakimpu „Majandus ja kliima“ läbi uute tehnoloogiate ja digipädevuste arendamise, ettevõtjate ja riigi koostöö suurendamise ja kiire interneti kättesaadavuse parandamise ning teemakimpu „Riigivalitsemine“ läbi andmemajanduse arendamise, digiidentiteedi arendamise, sidevõrkude turvalisuse ja varustuskindluse ning küberturvalisuse tagamise ja riigiasutuste tugitegevuste konsolideerimise.

Tabel 70. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid	Programm
Digiühiskond	Digiühiskonna arengukava 2030	Digiühiskonna programm

Digiühiskonna tulemusvaldkonnas koostatakse üks programm, mis on digiühiskonna programm. Rohkem infot leiab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas koostatud arengukavade ja erinevate perioodide programmide ja aruannete kohta Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kodulehelt³⁶.

³⁶ <https://www.mkm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/strateegiline-juhtimine/tegevuspohine-riigieelarve>

3.13.2.2.1 Tulemusvaldkond Digiühiskond kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 71. Tulemusvaldkond Digiühiskond programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Digiühiskond	-64 126	-123 117	-149 041	-25 924	21%
Digiühiskonna programm	-64 126	-123 117	-149 041	-25 924	21%
Digiriigi arenguhüpped	-2 997	-3 213	-3 025	188	-6%
Digiriigi alusbaasi kindlustamine	-39 394	-88 912	-94 711	-5 799	7%
Riikliku küberturvalisuse juhtimine ja koordineerimine	-1 111	-857	-1 526	-669	78%
Suundumuste, riskide ja mõjude analüüsivõime arendamine	-826	-407	-327	80	-20%
Küberturvalisuse tagamine	-10 210	-9 403	-14 241	-4 838	51%
Õigusruumi tagamine	-9 771	-10 036	-3 105	6 931	-69%
Juurdepääsuvõrkude väljaarendamine	302	-10 141	-25 226	-15 085	149%
5G taristu ja teenuste arendamine	-119	-149	-6 881	-6 732	4523%

3.13.2.2.2 Tulemusvaldkond Digiühiskond programmid ja programmi tegevused

Digiühiskonna programm

Programmi eesmärk: Digiriigis on tagatud parim kogemus, Eestis on ülikiire internet kõigile soovijatele kättesaadav ning meie küberruum turvaline ja usaldusväärne.

Peamised asutused, kes viivad programmi ellu: Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium (MKM), Riigi Infosüsteemi Amet (RIA), Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskus (RIT) ning Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (TTJA).

Võrreldes perioodiga 2023-2026 on digiühiskonna programmipuu tehtud muutused tegevuste planeerimistasandini (k.a.) pigem tehnilised või täpsustatakse tegevuste ja eesmärkide sõnastusi. Seoses valitsemisalade struktuurimuudatustega on postside viidud regionaalpoliitika programmi, varasemalt oli see osa digiühiskonna programmi teenusest. Meetmete ja programmi tegevuste struktuuris ei ole muudatusi tehtud.

Programmi tegevuse nimetus: Digiriigi arenguhüpped

Programmi tegevuse eesmärk: Uued lahendused on aktiivselt kasutusele võetud.

Tegevuste kirjeldus

Digiriigi meetme ja täpsemalt „Digiriigi arenguhüpete“ tegevuse raames on suuremahulisemateks tegevusteks transformatsiooniplaanide disainimine ja juurutamine, sh arvestades inimkesksete teenuste, sh elusündmusteenuste arendamist, krattide ja Bürokrati kasutuselevõtu suurendamist avalikus sektoris, inimkeskse andmekorralduse rakendamist, sh. nõusolekuteenuse ja andmejälgija kasutuselevõtu arendamist ja roheline digiriigi tegevuskava loomist ning rakendamist. Need tegevused on peamised, mis aitavad digiriigi arenguhüppe saavutamisele kaasa. Programmi tegevuse all on nii Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi kui ka Riigi Infosüsteemi Ameti teenuseid.

Arendatakse **sündmusteenuseid**, et muuta riigiga suhtlemine ja asjaajamine oluliselt lihtsamaks ja

proaktiivsemaks. Sündmusteenuste eesmärgiks on elu- ja ärisündmuste teenuste sujuv pakkumine, et riigi toimimise keerukus (nt eri asutuste ja tasandite koostöö) on teenuse saajale nähtamatu. Selle tulemusel tõuseb inimeste rahulolu digiriigi poolt pakutud teenustega. Toimub inimkeskse andmekorralduse kontseptsiooni väljatöötamine koos rakenduskavaga, toetamaks **personaalriigi eesmäärke**, sh. tagamaks inimese õigused endaga seotud andmete üle, vähendamaks isikuandmete töötlemisega seonduvat privaatsusriivet ning võimaldamaks laiemat andmete privaatsust tagavat töötlemist. Selleks, et ettevõtjatel oleks võimalik sujuvamalt täitsa oma õigused ja realiseerida kohustused, arendatakse **eesti.ee-s ettevõtjate digivärvavat**, samuti jätkub **ärisündmusteenuste** arendamine.

Programmi tegevus toetab krattide laiemat kasutuselevõttu avalikus sektoris, eesmärgiga suurendada riigisektori tõhusust ja pakkuda inimestele mugavamat teenust. Krattide kasutuselevõttu toetatakse kõigis haldusalades ja asutustes. Selle saavutamiseks on kavas jätkata kesksete krattijuppide (taaskasutatavad krati komponendid, näiteks tekstianalüütika ja protsessikaave töövahend), eesti keeletehnoloogia (näiteks masintõlke, kõnetuvastuse, kõnesüntees) ja bürokraati platvormi (digiriigi virtuaalne assistent-juturobot) edasise arenduste ning juurutamisega. Plaanis on jätkata bürokraati liidestamisega teiste asutustega ja olulisemate teenuste liidestamisega. Väljatöötamisel on uus Eesti tehisintellekti strateegia aastateks 2024-2026.

Nõusolekuteenuse arendamine annab võimaluse nii eraisikule kui ka ettevõtjale andmete jagamiseks ning **andmejälgija** arendamine võimaldab ülevaadet, milliseid andmeid ja millistel eesmärkidel riik kasutab. Jätkame partnerite ja infosüsteemide liidestamisega nõusolekuteenuse ja andmejälgijaga. Loomes inimese **digitaalse kaksiku kontseptsiooni** ning kavandame selle elluviimist.

Rohelise digiriigi raames valitakse uute lahenduste kasutuselevõtul kliima- ja keskkonnasäästlikem variant ning vähendatakse digiriigi keskkonnajalajälge.

Programmi tegevuse nimetus: Digiriigi alusbaasi kindlustamine

Programmi tegevuse eesmärk: Seni loodu kvaliteet on hoitud kõrgel tasemel ja ajakohasena.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi saavutamiseks viiakse ellu mitmeid suuremahulisi tegevusi, sh personaalse riigi kontseptsiooni loomine, riigi andmete poliitika arendamine, digiriigi platvormide edasiarendamine (sh X-tee), IT-alusteenuste konsolideerimine (sh standardteenuste Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskusse üleminek, pilvteenustele ülemineku võimaldamine), teiste riigiasutuste toetamine digimutuste võimendamiseks. Programmi tegevuse all on terve rida Riigi Infosüsteemi Ameti teenuseid, kui ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi teenuseid ning üks Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti ning üks Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskuse teenus.

Avalike teenuste kättesaadavuse ja personaliseeritud kasutajakogemuse pakkumiseks **realiseeritakse uuenenud riigiportaali visioon koos võimekusega sündmusteenuste pakkumiseks**. Eesmärk on pakkuda avaliku teenuse omanikule digikanalit teenuste pakkumiseks lõppkasutajale, sh kasutajakeskset tööriistakasti kasutajaliidese ja tehnilise raamistikuga. Teenuse omanik saab keskenduda ärioloogika parendamisele, mõtlemata digikanali haldusele ja erinevate riiklike nõuete rakendamisele. Portaali äri- ja toimumudel tuleb saada jätkusuutlikuks partnerite ja teenuste vastuvõtuks. Jätkata tuleb tehnilise platvormi ehitust paindlikumaks.

Lõppkasutaja suunal on vaja teha järgmised sammud personaliseerituma ning proaktiivsema portaali poole, mis võimaldab kasutajale pakkuda selget keskpunkti "minu andmetele" ja avalikele teenustele, et omada

ülevaadet oma õigustest ja kohustustest. Riikliku postkasti uue visiooni eesmärk on ehitada postkast 2.0, mis täidab nii lõppkasutajate kui ka partnerite ootused. Lõppkasutaja jaoks tuuakse kõik riiklikud teavitused ühele pildile, sõltumata asukohast. Partneri jaoks luuakse lokaalselt paigaldatav rakendus.

Jätkuvad mobiilirakenduse mRiik arendustegevused. mRiigi mobiilirakenduse eesmärgiks on tuua kodanikele taskusse rakendus, mis lahendab info mobiilis tarbimise killustatuse probleemi ning tagab mobiilile mõeldud platvormi erinevate riiklike teenuste tarbimiseks. Soov on tuua mRiiki sisse hulgaliselt uusi teenuseid, mis nõuab üleriigilist koostööd ning stabiilset arendusmeeskonda.

Elektronilise identiteedi valdkonnas on suund alustada tehnilise võimekuse loomist, et 2026. aastaks saaks Eesti kasutusele võtta EU poolt kohustusena tulevat piiriülese standardiseeritud elektronilise ID ja digitaalsete tõendite lahendust digikukru platvormil.

RIA-s jätkub tehnilise meeskonna värbamine, mis koostöös arendushankest selguva partneriga loob **keskse platvormi SDG tehnilise süsteemi liidestamiseks** koos vajaminevate komponentidega, alates eDelivery Access Pointist kuni päringumootori, eelvaateala, pääsuhooduse ja muude vajaminevate osadeni. Liidestuvate asutuste ülesandeks on igaühel omalt poolt arendada välja nende teenuse spetsiifiline X-tee teenus, sest siseriiklikult toimub SDG osas andmevahetus üle X-tee.

Kompetentside puudujäägi leevendamiseks on koostamisel digipädevuste kompetentsimudel (sh alustame mudeli ettevalmistamist) ning tegevusplaan riigi kui IT-töötaja positsiooni tugevdamiseks, hangime ja viime läbi sihitatud täiendkoolitusi (sh koostöös nii erasektori kui kõrgkoolidega) ning toetame keskvalitsuse asutusi ja kohalikke omavalitsusi koolitusvõimaluste rakendamisel.

Jätkame valdkondlike tegevuskavade elluviimisega (**tehisintellekti strateegia, andmehalduse ja avaandmete tegevuskava**). Loomes andmestrateegia valdkonna pikaajaliste eesmärkide juhitud elluviimiseks. Andmete ökosüsteemi vaatest on oluliseks suunaks haldusalade üleselt andmeanalüüsi ja halduse üksuste toimimismudeli loomine ja rakendamine tõstmaks asutuste andmete küpsustaset. Valdkonnas küpsustaseme tõstmiseks **plaanime jätkata asutuste toetamist ja kesksete platvormide ning tööriistade arendamist ja pakkumist** (sh. nõusolekuteenus, avaandmed, andmehaldus, keeletehnoloogia, privaatsust säilitavad tehnoloogiad). Loomes tulevikukindla andmemajanduse ökosüsteemi mudeli ning kavandame selle toetamiseks vajalikke tegevusi.

Programmi tegevuse raames arendatakse välja **teenuste arendamise tööriistakast ja teenuste arendamise standard**. Lisaks on käivitatud teenuste äripaneel kasutajakesksuse juurutamiseks laiemalt avalikus sektoris. Alustatud on riigiteenuste ülevaate korrastamisega ning juhiste uuendamisega teenuste kasutajakeskseks juhtimiseks, töö mõlemal suunal jätkub.

Andmepõhise riigivalitsemise raames viiakse ellu **andmehalduse tegevuskava**, lisaks jätkuvad tööd andmekvaliteedi parandamiseks, et riigi põhiregistrites oleks rakendatud andmete ühekordse küsimise printsiip. Samuti jätkatakse avaandmete tegevuskavas kokkulepitud tegevuste elluviimist. Luuakse **andmete teabevärv** tagamaks ülevaade kõigist riigi käes olevatest andmetest.

Programmi tegevuse raames tagatakse **digiriigi kesksete platvormide** (x-tee, eID jne.) ja olulisemate infosüsteemide ülal hoidmine (taakvara), jätkusuutlik areng ja infoturbe kindlustamine. Kesksete IT baasteenuste raames jätkatakse arvutitöökoha- ja serveritaristu teenuste konsolideerimist Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskusega (RIT) vastavalt kokkulepitud teekaardile, samuti **riigipilve edasi arendamine** ja andmesaatkonna võimekuse laiendamine. **Arendatakse avaliku sektori töötajate digioskusi** läbi koolitusprogrammide (k.a Digiriigi Akadeemia koolituse platvormi edasiarendamine) ja asutuste digimuutuste alase nõustamise. Lisaks võimendatakse suuremahulisi digimuutusi avalikus sektoris, rahastades infosüsteemide ja taristu arendust eri valitsemisalades ja käivitades vastavaid arendusprojekte.

Lisaks viiakse ellu Riigi Infokommunikatsiooni Sihtasutuse (RIKS) poolt **tsentraalne satelliitandmeside lahendus ja turvaline lauatelefonside**. Programmi tegevuse raames rahastatakse Riigi Infokommunikatsiooni Sihtasutust 2024. aastal 145 200 euro ulatuses, et ülal hoida turvalise lauatelefoni taristut. Kõik mainitud tegevused jätkuvad ka pärast aastat 2024.

Programmi tegevuse eelarvet mõjutab oluliselt välisvahendite perioodide vahetus, sh 2014-2020 perioodi vahendite kasutamise lõppemine, mistõttu kokkuvõttes on välisvahendeid ja nendele lisanduvat riiklikku kaasfinantseeringut võrreldes eelneva aastaga planeeritud 17,5 miljoni võrra vähem.

Samas on seni Vabariigi Valitsuse sihtotstarbelisest reservist eraldatud vahendid viidud baaseelarvesse, mistõttu riigieelarveliste vahendite osa on eelarves suurenenud u 6,5 miljonit eurot. Sellest 4,6 miljonit eurot kajastub Riigi Infosüsteemi Ameti eelarves ning kasutatakse terve rea ülal loetud tegevuste elluviimiseks, sh X-tee, nõusolekuteenuse ja andmejälgija ning SDG võimekuse suurendamiseks, eID valdkonna arendamiseks, riigiportaali jätkusuutlikkuse arendamiseks jpm. Suurenenud on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi eelarve 1,1 miljoni euro võrra, mida kasutatakse arvutitöökohtade turvalisuse ja infoturbe võimekuse suurendamiseks, Tallinn *Digital Summit*'i korraldamiseks ja erinevate muude tegevuste koordineerimiseks.

Programmi tegevuse eelarvesse on lisandunud üle 11 mln euro IT alusbaasi tugevdamise ja küberturbe suurendamise meetmest mh Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskuse uute riigiüleste arvutitöökohtade ja serveri alustaristu teenuste väljatöötamiseks, arendamiseks ning rakendamiseks, lisaks tagatakse keskuse tänaste klientide arvutitöökohta teenuste osutamise jätkusuutlikkus. Meetmest lisandus raha ka riigipilve ja arvutitöökohta teenuste küberturbe hoidmiseks, sisemise kriisivalmiduse suurendamiseks ning andmesaatkonna ühenduste Luksemburgi ja Eesti vahel parendamiseks.

Programmi tegevuse nimetus: Riikliku küberturvalisuse juhtimine ja koordineerimine

Programmi tegevuse eesmärk: Küberturvalisuse riiklik juhtimine, korraldamine ja koordinatsioon on ajakohane ja adekvaatne.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse all on üks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi teenus, mille raames arendatakse edasi küberturvalisuse valdkonna strateegilise juhtimise võimekust. Selle tulemusena kasvab suutlikkus keskselt suunata valdkonna rahastust, arengusuundasid ning kriisihalduse protsesse. Samuti jätkatakse koordinatsiooniformaatide juurutamist ning arendatakse edasi valdkonna arengu seiramist.

Küberturvalisuse valdkonnas **on käimas küberturvalisuse strateegia loomine ja kaasajastamine**, mis annab tegevussuunad ja ühise eesmärgi riigis. Lisaks saab selle sisendi pealt anda kübervaldkonna sisendi „Eesti digiühiskond 2030“ arengukava 2030i uuendamise protsessi, et ka arengukavas oleks küberturvalisuse sisustatud ja mõõdetav.

2024. aastal jätkatakse Küberturvalisuse seadusei revisjoniga, mille raames võetakse üle NIS2 direktiiv ning tehakse muid olulisi muudatusi kübervaldkonna õigusaktides, sh seadusandlikult sedastades, et Riigi Infosüsteemi Ameti küberturvalisuse keskuse antud soovitusel/ohuhinnangute arvesse võtmine on kohustuslik.

Koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumiga tuleb kindlustada „**küber- ja infoturbe oskuste integreerimine kõigile haridustasemetele**“. Samal ajal jätkab Riigi Infosüsteemi Amet nii laiema avalikkuse kui Küberturvalisuse seaduse subjektide küberteadlikkuse tõstmist toetavate tegevustega, sh kohuslaste Eesti

infostandardile ülemineku toetamisega.

Programmi tegevus sisaldab ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tööjõu- ja majandamiskulusid, mille mahu suurenemine on seotud eeskätt julgeolukorra muutustest tuleneva vajadusega toetada, korrastada ja tugevdada küberturvalisuse ökosüsteemi. Personalikulude kasv on seotud eelkõige vajadusega tagada olemasolevate spetsialistide pädevus, pakkudes neile konkurentsivõimelisi palgapakette ja anda töösuhte kindlus. Samuti oleme loonud uusi püsikohti. Teadlikkuse tõstmiseks valdkonna võtmepartnerite ja tippjuhtide hulgas korraldame Kõrgemad Küberkaitse ja Digiriigi kursuseid (KÜDI) ning laiema sihtrühma teadlikkust küberturvalisusega seotud ohtudest tõstame igal aastal korraldataval „Riikliku küberturvalisuse aastakonverentsil“.

Programmi tegevuse nimetus: Suundumuste, riskide ja mõjude analüüsivõime arendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Mõistame tehnoloogia arengut ja oskame küberriskidega toime tulla.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse all on kaks teenust, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja Riigi Infosüsteemi Ameti teenused. Arendatakse küberintsidentide ja -kriiside ennetamise ja haldamise võimekust ja tehnilist analüüsivõimekust. Tehnoloogilise vastupanuvõime tagamiseks ja parandamiseks nõustame ja koolitame asutusi ja ettevõtteid, sh uue riigi infoturbestandardi (E-ITS) rakendamiseks.

RIA teaduse ja arenduse koordineerimisosakonna käivitamisega süvendatakse koostööd teadusasutustega ning toetatakse ettevõtete teadus- ja arendustegevust. RIA analüüsi- ja ennetusosakonna tugevnemisega kaasneb tehnilise analüüsivõimekuse kasv.

Programmi tegevuse nimetus: Küberturvalisuse tagamine

Programmi tegevuse eesmärk: Suurem küberturbe tagamise võimekus.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse all on Riigi Infosüsteemi Ameti teenus ja Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti teenused.

Luuakse ja rakendatakse küberturvalisuse teadus- ja arendustegevuse kava, koostatakse ja edastatakse ohuhinnanguid ja haavatavuse teavitusi ning viiakse läbi tegevusi Intsidentide ja kriiside ennetamiseks, valmisolekuks ja haldamiseks, sh kriiside korral.

Arendatakse edasi olemasolevaid võimekusi keskselt riigi infosüsteeme kaitsta ning küberturvalisuse intsidente ja kriise hallata, sh riigivõrgu kasutuse laiendamise ning selle kaitsemeetmete pideva ajakohastamise abil. Juurutatakse Eesti infoturbestandardi (E-ITS-i) kasutamist ning parendatakse elutähtsate ja oluliste teenuste osutajate küberturvalisuse taset.

Kasvatatakse järelevalve võimekust infoturbe rakendamise tõhustamiseks. Järjepidevalt suurendatakse Eesti elanike teadlikkust küberhügieenist (sh avalikkusele suunatud teavituskampaaniate läbi), tõhustatakse koostööd küberturvalisuse ettevõtete, sh idufirmadega ning toetatakse kõigil haridustasemetel küberspetsialistide järelkasvu. Laiendatakse riigivõrgu kasutust ning suurendatakse selle turvalisuse taset, uuendades olemasolevaid (Cloudflare, Anycast) ja lisades uusi kaitsemeetmeid.

Programmi tegevuse mahu suurenemine on seotud eeskätt julgeolukorra muutustest tuleneva vajadusega kaitsta ja tõhustada küberturvalisuse ökosüsteemi kombinatsioonis valdkonna ja selle normide

komplekssuse märkimisväärse tõusuga. Suurenenud on nii Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Riigi Infosüsteemi Ameti kui ka Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti tööjõu – ja majandamiskulud.

Programmi tegevuse eelarvesse on IT alusbaasi tugevdamise ja küberturbe suurendamise meetmest lisandunud u 2,5 mln eurot, mida kasutatakse küberturbe võime ja ründekindluse suurendamiseks riigijülestes kesksete teenuste osutamisel, keskendudes teenuste turvalisusele ja kesksetele turbeteenustele. Riigi Infosüsteemi Ametis suurendatakse võimekust eID teenuste toimekindluse ja käideldavuse tagamiseks kriisides ning riigi keskse infoturbe ja küberturvalisuse tagamiseks, jätkatakse elutähtsa teenuse osutajate turvatestimist ja *red teaming'*ut.

Põhivarade soetuse suurenemisest tulenevalt on Riigi Infosüsteemi Amet planeerinud kulumit 2024. aastal 0,7 mln võrra enam, kui 2023. aastal.

Programmi tegevuse nimetus: Õigusruumi tagamine

Programmi tegevuse eesmärk: Õigusruum on ajakohane ja vastab ühiskonna vajadustele ja ootustele

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse raames arendatakse sideturu ja sideühenduste regulatsiooni ning sideregulaator (Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet) teostab turujärelevalvet ja rakendab regulatsiooni (sh lubade andmine, numeratsioonihaldus, sagedushaldus jm). Tegevus sisaldab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti teenuseid.

Vastavalt valdkonna arengule ja turu vajadustele analüüsitakse õigusaktide muutmise vajadust ja vajadusel muudetakse õigusakte.

Õigusruumi kujundamisel on arvestatud osapoolte huve selliselt, et regulatiivne keskkond püsiks võimalikult stabiilsena ja tasakaalustatuna ning soodustaks koostööd baastaristu rajamisel, sh. turutõrkepiirkondades. Mobiilsidevõrgu arenguhüppeks vajalik sagedusressurs on kiiresti ja tõhusalt turule eraldatud. Euroopa Liidus ja Rahvusvahelises Telekommunikatsiooni Liidus tehtud otsused vastavad Eesti huvidele.

Lisaks on muude toetuste summa sees ka rahvusvaheliste sideorganisatsioonide liikmemaksud (ITU jm) 0,119 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Juurdepääsuvõrkude väljaarendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Turutõrkepiirkondades on loodud liitumise võimalus väga suure läbilaskevõimega juurdepääsuvõrguga.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse eesmärgiks on tagada liitumisvõimalus turutõrkepiirkondades väga suure läbilaskevõimega lairiba juurdepääsuvõrguga. Eesti maapiirkondades on rajatud juurdepääsuvõrguga liitumise võimalus kõigile ettevõtetele, asutustele ja kõigile aastaringselt kasutuses olevatele majapidamistele. Juurdepääsuvõrguga liitunutel on võimalik kasutada ülikiiret (vähemalt 100 Mbit/s) lairibaühendust, mida on võimalik suurendada kuni 1 Gbit/s. Programmi tegevus sisaldab ühte, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi toetuse andmise teenust.

Programmi tegevuses antakse sideettevõtjatele avatud taotlusvoorudes investeringutoetust, et nad rajaks turutõrkepiirkondadesse väga suure läbilaskevõimega juurdepääsuvõrke – samuti tegeletakse vastavate järgnevate meetmete ettevalmistuse ja käivitamisega. Taasterahastust (RRF) ette nähtud toetuse suurus juurdepääsuvõrkudele 10 mln ja Euroopa Regionaalarengu Fondist 15 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: 5G taristu ja teenuste arendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Eesti peamised transpordikoridorid on kaetud katkematu 5G leviga.

Tegevuste kirjeldus

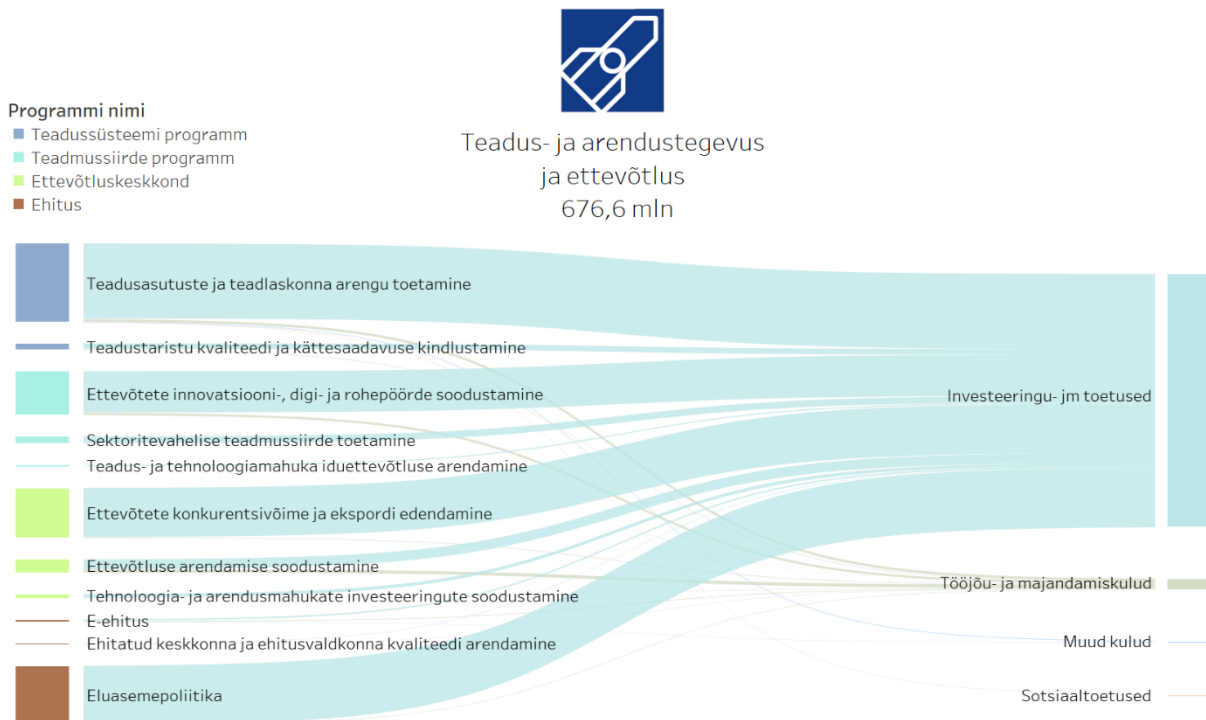
Tegevuse eesmärgiks on tagada, et Eesti peamised transpordikoridorid on kaetud katkematu 5G leviga. Katkematu 5G levi transpordikoridoridel muuhulgas soodustab autonoomsete sõidukite turule tulekut, panustab liiklusturvalisusesse ja kliima muutustega kohanemisse liikluses ning aitab kaasa Eesti digitaliseerimisel ja tõstab ülikiire lairiba teenuse kättesaadavust. Programmi tegevus sisaldab ühte, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi toetuse andmise teenust.

Eesmärgi saavutamiseks toetatakse sideettevõtjaid Euroopa Regionaalarengu Fondist (ERF) täiendava baastaristu (sidemastid ja nende ühendus lairiba baasvõrguga) rajamisel. Täiendavat baastaristu rajamist toetatakse kohtades, kus olemasolev taristu ei võimalda katkematut 5G levi tagada.

Euroopa Regionaalarengu Fondist on ette nähtud toetuse suurus 5G transpordikoridoridele 18,72 miljonit eurot, sh 2024. aastal 6,72 miljonit eurot.

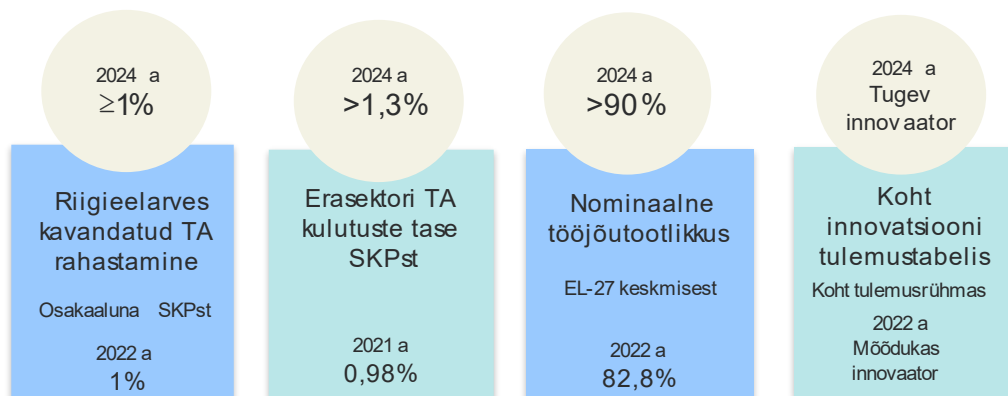
3.13.2.3 Tulemusvaldkond Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus

Joonis 65. Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus tulemusvaldkond ja selle maht

Teadus- ja arendustegevuse ning ettevõtluse tulemusvaldkonna eesmärk: Eesti teadus, arendustegevus, innovatsioon ja ettevõtlus suurendavad koostoides Eesti ühiskonna heaolu ja majanduse tootlikkust, pakkudes konkurentsivõimelisi ja kestlikke lahendusi Eesti ja maailma arenguvajadustele.

Joonis 66. Teadus- ja arendustegevuse ning ettevõtluse tulemusvaldkonna mõõdikud

Teadus- ja arendustegevuse ning ettevõtluse tulemusvaldkond panustab arengustrateegia Eesti 2035 sihtidesse: Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik; Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond ning Eesti on uuendusmeelne, usaldusväärne ja inimesekeskne riik. Tulemusvaldkonna seost strateegiliste arengudokumentidega on kirjeldatud Tulemusvaldkonnas koostatud programm panustab mitmesse arengustrateegia Eesti 2035 strateegilisse sihti, enim aga sihtidesse „Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“ ja „Eesti on uuendusmeelne, usaldusväärne ja inimesekeskne riik“. Programm panustab Eesti 2035 tegevuskava teemakimpu „Majandus ja kliima“ läbi uute tehnoloogiate ja digipädevuste arendamise, ettevõtjate ja riigi koostöö suurendamise ja kiire interneti kättesaadavuse parandamise ning teemakimpu „Riigivalitsemine“ läbi andmemajanduse arendamise, digiidentiteedi arendamise, sidevõrkude turvalisuse ja varustuskindluse ning küberturvalisuse tagamise ja riigiasutuste tugitegevuste konsolideerimise.

Tabel 70

Tulemusvaldkonna eesmärgi saavutamiseks on perioodil 2024-2027 koostatud neli programmi:

- Teadussüsteemi programm – peavastutaja Haridus- ja Teadusministeerium.
- Teadmussiirde programm – vastutajad Haridus- ja Teadusministeerium ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.
- Ettevõtluskeskkonna programm – peavastutaja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.
- Ehituse programm – peavastutaja Kliimaministeerium.

Seoses valitsemisalade struktuurimuudatustega on ehituse programmi elluviimine liikunud Majandus- ja Kommunikatsiooni valitsemisalast Kliimaministeeriumi valitsemisalasse. Käesolevas peatükis kirjeldatakse vaid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi vastutusel olevaid tegevusi ja nendega seotud eelarvet.

Tabel 72. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid	Programm
Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus	Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse (TAIE) arengukava 2021–2035	Teadmussiirde programm 2024-2027

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid	Programm
	Turismistrateegia 2022-2025	Ettevõtluskeskkonna programm 2024-2027

3.13.2.3.1 Tulemusvaldkond Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 73. Tulemusvaldkond Teadus- ja arendustegevus ja ettevõtlus programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus	-128 751	-331 295	-283 134	48 161	-15%
Teadussiirde programm	-63 265	-146 812	-113 925	32 887	-22%
Ettevõtete innovatsiooni-, digi- ja rohepöörde soodustamine	-63 113	-145 461	-111 029	34 433	-24%
Teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse arendamine	-152	-1 351	-2 897	-1 546	114%
Ettevõtluskeskkond	-65 486	-184 483	-169 209	15 275	-8%
Ettevõtluse arendamise soodustamine	-19 342	-29 085	0	29 085	-100%
Ettevõtete konkurentsivõime ja ekspordi edendamine	-38 991	-134 346	-127 427	6 918	-5%
Tehnoloogia- ja arendusmahukate investeeringute soodustamine	-7 154	-21 053	-8 711	12 342	-59%
Ettevõtluse arendamise soodustamine	0	0	-33 070	-33 070	100%

3.13.2.3.2 Tulemusvaldkond Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus programmid ja programmi tegevused

Teadussiirde programm

Programmi eesmärk: Eesti areng tugineb teadmuspõhistele ja innovaatilistele lahendustele.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Sihtasutus Eesti Teadusagentuur (ETAG), Haridus- ja Noorteamet (HARNO), Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus (EIS), Sihtasutus Tallinna Teaduspark Tehnopol (Tehnopol), Riigi Infosüsteemi Amet (RIA), Haridus- ja Teadusministeerium (HTM), Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM), AS Metrosert.

Tegemist on Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ühisprogrammiga, mis loob sünergiat teadus- ja arendustegevuse ja ettevõtluse vahel ning seob teadussüsteemi ühiskonna ja majanduse arengutega, võimendades nii TAI ühiskondlikku kasu ja kasvatab ühiskonna teadusmahukust, sh panustades Eesti majanduse lisandväärtuse kasvu.

Programmi tegevuse nimetus: Ettevõtete innovatsiooni-, digi- ja rohepöörde soodustamine

Programmi tegevuse eesmärk on luua vajalik toetav keskkond ettevõtetes innovatsiooni-, digi- ja

rohepöörde läbiviimiseks.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse eesmärki saavutatakse läbi üheksa teenuse osutamise, millest suurimate eelarveliste mahtudega teenused on ettevõtete TAI teadlikkuse ja arendustegevuse toetamise soodustamine ning TA-mahuka iduettevõtluse ökosüsteemi arendamine ja investeerimislahenduste rakendamine.

Tegevuse raames on koondatud sekkumised, mis suurendavad **ettevõtjate teadlikkust TAI vajalikkusest ja võimalustest**, sh nt korraldatakse infoüritusi, kaasatakse valdkondlikke eksperte, soodustatakse kvalifitseeritud tööjõu palkamist ning toetatakse ettevõtjatele vajalike koostöövõrgustike arendamist. Tegevused käivitati 2023. aastal uue EL rahastusperioodi (2021-2027) vahenditest perioodi kogumahus 19,8 miljonit eurot.

Tegevuse toel arendatakse **innovatsiooni soodustavaid teenuseid** ja kujundatakse ettevõtetele vajalik **tugisüsteem**. Lisaks luuakse ettevõtete vajadustest lähtuv **rakendusuringute ja eksperimentaalarenduse programm (RUP)**, mille kaudu selgitakse välja ettevõtete TA-tegevustega seotud äriühingud (äriühingud rakendatavad TA-tegevuste projektid) ja leitakse ettevõtetele sobivad TA-partnerid Eestist või välismaalt. Lisaks teeb RUP ettepanekuid TA pakumispoole kohandamiseks ettevõtjate vajadustele. Käivitatakse rakendusuringute keskuse tegevus AS Metroserti kaudu.

Ettevõtete ja TA-asutuste koostöö ning ettevõtete innovatsioonivõimekuse suurendamiseks pakutakse **innovatsiooni- ja arendusosakuid**, rahvusvahelise konkurentsivõime suurendamiseks toetatakse ettevõtete **osalemist rahvusvahelistes ja EL-ülestes partnerlustes ja võrgustikes** (nt ESA, Eurostars jt). Nimetatud tegevustes saavad ettevõtted ja teadusasutused osaleda organisatsioonide hangetel ning töötajate mobiilsusmeetmetes (ESA ja CERN).

Tagamaks Eesti ettevõtete juurdepääs tehnoloogiatele ja toetamaks ettevõtteid tehnoloogiate ülevõtmisel, käivitatakse **digitaalse innovatsiooni keskused** (e-DIH). Seeläbi toetatakse Eesti osalemist digitaalse innovatsiooni keskuste (e-DIH) võrgustikes fookusega tehisintellektil ja robotikal. E-DIH-id on konsortsiumid, mida Eestis veab TalTech nimetusega AIRE (AI and Robotics Estonia). Konsortsium osutab VKE-dele arendusteenuseid.

Eesti ettevõtete tehisintellekti (AI) kasutuselevõtu võimekuse parendamiseks, valdkondliku tootearendus- ja teadusarendustegevuse võimendamiseks ning sellega seonduva uusettevõtluse tekitamiseks käivitati Tehnopolis uus raamprogramm, mille tulemusi hinnati 2022. a lõpus, 2024. a programm jätkub.

Toetatakse ettevõtete digitaliseerimist ja automatiseerimist ning üleminekut lineaarselt majandusmudelilt ringmajandusele, tegevusi rahastatakse Eesti taastekava raames perioodi kogumahus 58 mln euroga. Samuti suurendatakse riigi rolli ja pädevust innovatsiooni eestvedajana ja turuloojana, ning uudsete lahenduste hankijana, mille kaudu omakorda suureneb ka ühiskonna teadmusmahukust tervikuna (kogumahus 2,5 mln eurot EL 2021-2027 rahastusperioodi vahenditest). Pakutakse ettevõtetele terviklikult innovatsioonivõimekuse ja -valmisoleku kasvatamise teenuseid. Sellest lähtuvalt töötatakse välja ka vastav tugisüsteem, mille kaudu ettevõtted saavad osaleda eri infoüritustel, saavad ligipääsu eri analüüsidele ja turuseirele, palgata kvalifitseeritud tööjõudu, kaasata valdkondlikke eksperte, arendada ja osaleda eri koostöövõrgustikes, teha ekspertiise, diagnostikaid, analüüsida intellektuaalset kapitali jne.

Kliimaneutraalsuse eesmärgi saavutamiseks toetatakse vajalikku teadmussiiret ettevõtetes (märksõnad: ringmajandus, madalsüsinikutehnoloogiad, energiantensiivne tööstus). Toetatakse tegevusi ettevõtetes, mis aitavad ettevõtetel kohandada ärimudeleid madalsüsiniku- ja ringmajanduse põhimõtetele vastavaks

ning arendada säästvaid tehnoloogiaid. Tegevusi rahastatakse Eesti taastekava raames perioodi kogumahas 9 miljoni euroga.

Euroopa Liidu kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemisel saadavate vahendite raames toetatakse mahus 13,4 mln eurot (2023. aastal 14,67 mln eurot) integreeritud Euroopa Liidu üleste vesiniku väärtusahela teadus- ja arendustegevuse projektide elluviimiseks.

Õiglase ülemineku fondi raames soodustatakse Ida-Viru piirkonna majanduse mitmekesistamist, sh kõrge lisandväärtusega toodete ja teenuste arendamise kaudu. Selleks suurendatakse ettevõtjate teadusmahukust ja koostööd teadus- ja arendusasutustega mahus 25 mln eurot.

Jätkatakse innovatsiooni edendavate riigihangete ettevalmistamise ja läbiviimise toetamist.

Jätkatakse suure ühiskondliku mõjuga interdistsiplinaarsete kitsaskohtade lahendamiseks tööriista pakkumisega (*Accelerate Estonia*).

Kaasrahastatakse küberturvalisuse arendamisele suunatud Eesti koordineerimisüksuse tegevuste elluviimist.

Olulisemad eelarve muudatused tulenevad 2014-2020 välisvahendite perioodi rahastuse lõppemisest, mistõttu võrreldes eelmise aastaga on välisvahendeid ja nendele lisanduvat riiklikku kaasfinantseeringut eelarvesse planeeritud 52,5 mln vähem.

Teadus- ja arendustegevusele lisandub 2024. aastaks 1,7 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse arendamine

Programmi tegevuse eesmärk on toetada teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse ökosüsteemi arengut.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse eesmärki viiakse ellu kahe teenuse kaudu, millede raames luuakse teadus- ja tehnoloogiamahukate ettevõtete **arenguks vajalik keskkond**, mis toetaks teadus- ja tehnoloogiapõhiste iduettevõtete ettevõtte kõigis arengufaasides, iduettevõtete loomist ja arendamist ning olulise kasvu saavutamist rahvusvahelistel turgudel. Sealjuures aktiveeritakse eelseemne- ja seemnefaasi **investeringutega** turgu teadus- ja tehnoloogiamahukates sektorites, sh aidatakse suurendada kapitali pakkumist teadusmahukatele kõrgtehnoloogiat arendavatele ettevõtetele, mille puhul turul ei pakuta piisavalt erakapitali ettevõtete arengu tagamiseks. Lisaks toetatakse iduettevõtete **innovatsiooni ning intellektuaalomandi loomist ja rakendamist** kõigis majandusharudes. Nimetatud tegevuste tulemuslikkus hindamiseks töötatakse välja ja rakendatakse tõhus ja vajaduspõhine **iduettevõtluse seiresüsteem**.

Jätkatakse iduettevõtluse ökosüsteemi tervikliku toetamise ja arendamisega Startup Estonia programmi kaudu kogumahas 8 miljonit eurot EL 2021-2027 rahastusperioodi vahenditest.

Samuti jätkatakse teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse ökosüsteemi arendamise tegevuskava elluviimist. Kuna kõrgtehnoloogiliste iduettevõtete toote või teenuse arendus ja ärimudel põhinevad suuresti teadus- ja arendustööl ja sellega seotud intellektuaalsel omandil ja nende ettevõtete arendustöö on aja- ja ressursimahukam, vajab see segment eraldi lahendusi, mistõttu Startup Estonia kaudu kutsutakse ellu seda segmenti sihtiv(ad) kiirendi(d).

Lisaks üldise ökosüsteemi arendamisele ja kiirendite ellu kutsumisele jätkatakse riigi osalusega fondide rahastamist (rohetehnoloogiate fond, teadus- ja tehnoloogiamahukate iduettevõtete fond jt) ehk pakutakse iduettevõtetele kaasrahastust, sh nihkub fookus süvatehnoloogia terviklikule sekkumisloogikale.

Jätkatakse rahvusvahelise ärikiirendi Creative Destruction Lab'i Eesti haru toetamist.

Toetamiseks kahese kasutusega süvatehnoloogia ettevõtete arengut, osaleb Eesti NATO 1 mld euro suuruses innovatsioonifondis (Eesti kogupanus on 30 mlnt eurot, mis eraldatai AS Smartcap kaudu 2023. aastal) ning selle investeringutele eelnevas innovatsioonikiirendis (kogumahu 2,85 mln eurot).

Peamine muutus programmi tegevuse eelarves tuleneb välisvahendite perioodi vahetumisest.

Ettevõtluskeskkonna programm

Programmi eesmärk: Eesti ettevõtluskeskkond soodustab ettevõtlikkust ning teadmismahuka ettevõtluse teket ja kasvu, kõrgema lisandväärtusega toodete ja teenuste loomist ja ekspordi ning investeringuid kõigis Eesti piirkondades.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Ettevõtluse ja innovatsiooni Sihtasutus (EIS), Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (TTJA), Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM), AS Eesti Varude Keskus (EVK), AS Metrosert, MTÜ Eesti Standardimis- ja Akrediteerimiskeskus (EVS).

Võrreldes varasemate programmiperioodidega on valitsemisalade ümberstruktureerimise tulemusel tehtud programmis ka mõningaid olulisi muudatusi. Vabariigi Valitsuse seaduse³⁷ 01.07.2023 jõustunud redaktsiooni kohaselt on transpordi, ehituse ja energeetika valdkonnad liikunud Kliimaministeeriumi valitsemisalasse, kuid nii TTJA, EVK kui ka Ohutusjuurdluskeskus on jätkuvalt Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas. Kuna ettevõtluskeskkonna programmi eesmärk on soodsa ettevõtluskeskkonna arendamine, mille eesmärgist on osa ka tõhus ja kasutajakeskne tegevuslubade menetlus ning ausat konkurentsi ja ohutust tagav ettevõtlustegevuse järelevalve, oli mõistlikum tuua vastavad teenused ettevõtluskeskkonna programmi, mis juba hõlmab teatud ettevõtlusvaldkondade järelevalvet ja tegevuslubade andmist. Samuti on riigi tegevusvarude tagamine palju laiem teema kui energeetika valdkond, mistõttu on ka see teenus toodud ettevõtluskeskkonna programmi. Seega alates 2024. aastast sisaldab programm mitut uut TTJA teenust, kuid ka riigi tegevusvarude tagatuse ja transpordi ohutusjuurdluse toimimist. Kuigi programmi ja programmi tegevuste tasandil programmipuu muutusi ei ole, tähendab see mitme uue teenuse toomist programmi tegevuse "Ettevõtluse arendamise soodustamine" alla, paari uue teenuse loomist ning seega ka tegevuse eesmärgi laiendamist. Lisaks on alates 01.07.2023 regionaalpoliitika- ja areng liikunud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisalasse ning sellega seonduvalt varasemalt ettevõtluskeskkonna programmis olnud regionaalsed ettevõtlustoetused kajastatud regionaalpoliitika programmis eraldi teenusena.

Programmi tegevuse nimetus: Ettevõtluse arendamise soodustamine

Programmi tegevuse eesmärk: Eesti elanikud on ettevõtlikud ning ettevõtlus- ja tarbimiskeskond atraktiivne.

Tegevuste kirjeldus

Seoses mitme TTJA ning EVK ja OJK teenuste lisandumisega on alates 2024. aastast programmi tegevuse

³⁷ <https://www.riigiteataja.ee/akt/111062013007?leiaKehtiv>

eesmärgi laiendatud ettevõtetele kogu ettevõtlus- ja tarbimiskeskonnale ning sellega seonduvalt on tegevuse alla lisandunud üheksa uut teenust. Lisaks on ka varasemaid TTJA teenuseid korrastatud.

Tegevuse eesmärgi elluviimiseks on loodud seitseteist teenust, mille kaudu:

- luuakse soodne kasvupinnas uute ettevõtete tekkimiseks ja nende edasiseks kasvamiseks, sh eraldi väikese ja keskmise suurusega ettevõtetele mõeldud arenguprogrammi elluviimise toel;
- soodustatakse ambitsioonikate äriideede juurdevoolu, ambitsioonikate ärimudelite loomist ja rakendamist;
- viiakse ellu *Work in Estonia* tegevuskava ja talendipoliitika, et soodustada Eesti ettevõtjatele vajalike tippspetsialistide leidmist (1,6 miljonit eurot);
- rakendatakse tegevusi, mis soodustavad ettevõtjate ja haridusasutuste koostööd ning toetatakse (tööstus)ettevõtetele vajalike spetsialistide koolitamist;
- toetatakse ettevõtete teadlikkuse kasvu kestlike, vastutustundlike ja parimatest juhtimispraktikatest lähtuvate ärimudelite arendamiseks kogumahus 9,4 miljonit eurot EL 2021-2027 rahastusperioodi vahenditest;
- vähendatakse ettevõtjate halduskoormust ja ajakohastatakse ettevõtluse regulatsioone (ettevõtluse parendamisele ja kasvule suunatud regulatiivne keskkond), mh töötades välja ettevõtjatele suunatud proaktiivsed digitaalsed avalikud teenused, sealhulgas ettevõtja ärisündmustest lähtuvad sündmusteenused;
- toetatakse reaalamajandusele üleminekut era- ja avaliku sektori koostöös äriprotsesside ja aruandluskohustuse automatiseerimiseks ning digitaliseerimiseks;
- soodustatakse digikaubandust (e-kaubandus, platvormimajandus, jagamismajandus);
- tugevdatakse EL ühtse siseturu toimimist soodustades kaupade, äriteenuste ja digitaalsete ning andmete ühekordse küsimise põhimõttel toimivate avalike teenuste piiriülest liikumist ning õiglast konkurentsi;
- arendatakse tarbijate harjumusi tarbida säästlikult ja targalt ning kujundatakse tarbijate majandushuvide kaitseks kohane õigusraamistik;
- tagatakse toodete ja teenuste ohutus ja nõuetele vastavus;
- tagatakse kvaliteedi infrastruktuuri (standardimise, akrediteerimise, vastavushindamise ja metroloogia) süsteemi toimivus;
- tagatakse riigi tegevusvaru olemasolu ja seiratakse seotud ettevõtjate toimepidavust;
- suurendatakse Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti võimekust tõhustada menetlusprotsesse tarbijavaidlustes ja ettevõtlusvaldkondade järelevalves ning tarbijate ja ettevõtjate nõustamist;
- korraldatakse laeva-, lennu- ja raudteeõnnetuste ja/või intsidentide ohutusjuurdusi, selgitades välja õnnetuste ja intsidentide põhjused ning tehes ohutusalasid soovitusi või ettepanekuid sarnaste juhtumite vältimiseks tulevikus.

Programmi tegevuse eelarves on riigieelarvelisi vahendeid kavandatud 6,6 mln eurot rohkem võrreldes eelmise aastaga, sh valitsemisalade struktuurimuudatustest tulenevalt 3,5 mln eurot Eesti Varude Keskuse eelarve ning 1,1 mln eurot Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti teenuste eelarve. Eesti Varude Keskuse eelarvet on võrreldes esialgselt kavandatuga 2,5 mln euro võrra vähendatud eeldusel, et nad saavad kasutada eelmistel aastatel kasutamata vahendeid. 2 mln eurot rohkem on planeeritud Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse eelarvesse, mida kasutatakse e-residentsuse tegevusteks.

Lisaks on programmi tegevuse eelarve summaarselt vähenenud seoses välisvahendite perioodi vahetumisega.

Programmi tegevuse nimetus: Ettevõtete konkurentsivõime ja ekspordi edendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Ettevõtted hindavad Eestit tegutsemiskeskonnana kõrgelt

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse eesmärgi saavutamiseks on loodud kuus teenust, mille kaudu:

- soositakse kõrge lisandväärtusega toodete ja teenuste ekspordi ja uutele turgudele sisenemist läbi ajakohastatud ning suure mõjuga müügi-, turundus ja teadlikkuse tõstmise tegevuste ning teenuste (riikliku kuvandi edasiarendamine ja juurutamine, sihtturupõhised nõustamised, kasvuprogrammid, koolitused, ühisstendide, visiitide ja kontaktreiside korraldamine jm) kogumalus 60 miljonit eurot EL 2021-2027 rahastusperioodi vahenditest;
- arendatakse edasi riigi äridiplomaatia võimekust, suurendades selleks ministeeriumite ülest koostööd nii valdkondlike kui tehnoloogiapõhiste prioriteetide seadmiseks, protsesside juurutamiseks kui ühiste tegevuste planeerimiseks ning elluviimiseks (sh ühised välisesinduste laienemiskavad ja tööplaanid, eesmärgid välisturgudel, *once only* ja tehnilised lahendused);
- analüüsitakse ja kavandatakse välisturgudele suunatud tegevusi Ukraina ülesehituse toetamiseks ning selle raames Eesti ettevõtetele koostöövõimaluste ja instrumentide tekitamiseks;
- toetatakse Eesti ettevõtluse, eriti tööstussektori konkurentsivõime kasvu, sh tõusu väärtusahelates;
- toetatakse parimate võimalike tehnoloogiate kasutamist tööstusettevõtetes ning soodustatakse nüüdisaegsetel tehnoloogiatel põhinevate ärimudelite kasutuselevõttu;
- tagatakse stabiilne, ajakohane ja ettevõtlust soodustav õiguslik turismiregulatsioon ja seistakse Eesti huvide eest Euroopa Liidu õigusloomes;
- perioodil 2021-2027 toetatakse SF vahenditest turismisektorit kokku 45 miljoni euroga (sh 7 riiklik kaasfinantseering). Fookus on sektori digitaliseerimise toetamisel, Eesti kui reisisihi tuntuse suurendamisel, rahvusvaheliste sündmuste ja konverentside toetamisel ning tootearendusel ja kompetentside kasvatul;
- lisaks toetatakse turismisektorit riigieelarvelistest vahenditest, 2024 a mahus 11 mln eurot;
- Õiglase ülemineku fondi raames soodustatakse Ida-Viru piirkonna majanduse mitmekesistamist, sh kõrge lisandväärtusega toodete ja teenuste arendamise kaudu. Selleks toetatakse ettevõtjate investeeringuid uute toodete või teenuste arendamisse fondi perioodil mahus 153 miljonit eurot.

Olulisemad eelarve muudatused tulenevad välisvahendite perioodide vahetusest ja 2014-2020 välisvahendite perioodi rahastuse lõppemisest, mistõttu kokkuvõttes on välisvahendeid ja nendele lisanduvat riiklikku kaasfinantseeringut võrreldes eelneva aastaga planeeritud 5 miljoni võrra vähem. Eelmise perioodi vahendite lõppemist tasakaalustavad Õiglase ülemineku fondi raames avanevad toetused 67 mln euro ulatuses 2024. aastal.

Programmi tegevuse nimetus: Tehnoloogia- ja arendusmahukate investeeringute soodustamine

Programmi tegevuse eesmärk: Ettevõtete alustamiseks ja arendamiseks on piisav ligipääs vajalikule finantseerimisele ja kapitalile.

Tegevuste kirjeldus

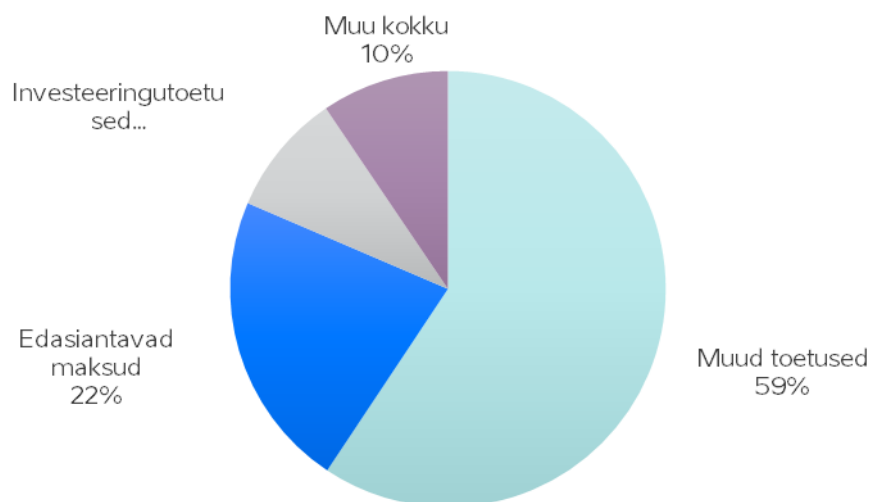
Tegevuse eesmärgi saavutamiseks on loodud neli teenust, mille kaudu:

- soodustatakse tehnoloogia- ja arendusmahukate välisinvesteeringute kaasamist ning mahu suurendamist ja tagatakse välisinvesteeringute usaldusväärsus. Tutvustatakse Eestit kui paindlikku ja ettevõtjasõbralikku majanduskeskkonda maailmas;
- kujundatakse konkurentsivõimeline ja paindlik investeerimiskeskond kõigis Eesti piirkondades, sh töhustatakse koostööd regionaalsete osapooltega strateegiliste suurinvesteeringute süsteemsemaks kaasamiseks;
- arendatakse edasi Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse rahastamisvõimekust suurinvesteeringute ja –tehingute toetamisel, töötatakse välja ettepanekud ja viiakse ellu tegevusi menetlustoimingute lihtsustamiseks strateegiliste suurinvesteeringutele, ning tagatakse süsteemsem ja personaliseeritum lähenemine ning kliendihaldus potentsiaalsetele suurinvestoritele välisturgudel.
- parandatakse ettevõtete finantseerimisvõimaluste (kapitali) kättesaadavust, sh tõmbekeskustest eemal asuvates piirkondades, lisaks on tegevuse alla koondunud kapitaliturgu elavdavad riskikapitali-instrumendid EIS-is nagu Balti Innovatsioonifond I ja II ning EstFund.

Olulisemad eelarve muudatused tulenevad välisvahendite perioodide vahetusest ja 2014-2020 välisvahendite perioodi rahastuse lõppemisest, mistõttu välisvahendeid on 12,8 mln euro võrra vähem eelarvesse planeeritud. Riigieelarvelised vahendid suurenevad 1,4 mln euro ulatuses välisinvesteeringute kaasamise tegevusteks ning vähenevad 1 mln euro ulatuses Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse kaudu antava suurinvestori toetamise meetme korrigeerimisega.

3.13.3 Kulud majandusliku sisu vaates

Joonis 67. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala suuremad kulud ja osakaal kogukuludest, %

Muudatused Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi 2024. aasta kulude eelarves on tingitud ministeeriumite ümberstruktureerimisest.

Tööjõukulud vähenevad 6%, sest valitsemisala teenistuskohdade arv peale ümberkorraldusi on võrreldes 01.01.2023 seisuga vähenenud 833 võrra, olles seisuga 01.09.2023 1052 kohta. Samas lisandus IT alusbaasi tugevdamise ja küberturbe suurendamisemeetmest 2,7 miljoni euro ulatuses täiendavaid vahendeid Riigi

Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskuse ja Riigi Infosüsteemi Ameti tööjõukulude eelarvetesse ning 73 tuhat eurot õigusaktidest tulenevatest kuludest Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti eelarvesse.

Ka majandamiskulude eelarve vähenemise põhjuseks 25% võrra on ministeeriumite töö ümberkorraldamine, mille käigus liikusid Transpordiamet, Eesti Geoloogiateenistus ja Riigilaevastik oma eelarvetega Kliimaministeeriumi valitsemisalasse. IT alusbaasi tugevdamise ja küberturbe suurendamise meetme kaudu lisandus 11,4 miljoni euro ulatuses täiendavaid vahendeid Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskuse, Riigi Infosüsteemi Ameti ning Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti majandamiskulude eelarvesse.

Investeeringutoetused vähenevad 65% võrra samuti ministeeriumite töö ümberkorraldamise tõttu, sh transpordivaldkonna investeeringutoetused 167,2 mln eurot ja ehitus-elamuvaldkonna toetused 62,1 mln eurot. 2024. aastal antakse investeeringutoetusi ettevõtete konkurentsivõime ja ekspordi edendamiseks 77,5 mln eurot (60% eelarvest) ning digiriigi alusbaasi kindlustamiseks, juurdepääsuvõrkude väljaarendamiseks ja 5G taristu ja teenuste arendamiseks 49,8 mln eurot (38%). Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi investeeringutoetustest 96% rahastatakse välisvahenditest ja riiklikust kaasfinantseeringust.

Muude toetuste kasv tuleneb Eesti Töötukassale aktiivsete ja passiivsete tööturumeetmete osutamiseks antavatest vahenditest, mis liikusid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi eelarvesse ministeeriumite töö ümberkorraldamise tõttu. Tööturumeetmete toetused moodustavad valitsemisala muude toetuste eelarvest 619 mln eurot (73%). Kindlaksmääratud vahenditest on toetusteks planeeritud 110 mln, sh 69 mln suunatakse teadus- ja arendustegevustesse ning 36 mln ettevõtluskeskkonna arendamiseks. Välisvahenditest rahastatavate muude toetuste eelarve on 2024. aastal 99 mln eurot (sh riiklik kaasfinantseering). Kõige enam toetatakse ettevõtete tegevusi konkurentsivõime ja ekspordi edendamiseks (kokku 42 mln eurot), innovatsiooni, digi- ja rohepöörde valdkonnas (kokku 21 mln euro ulatuses), ja aktiivseteks ja passiivseteks tööturumeetmeteks 20 mln eurot. CO₂ kvooditulust antavad toetused vähenevad 2024. aastal 1,3 mln euro võrra, 13,4 mln eurot antakse toetusi vesiniku IPCEI projektidele (teadus- ja arendustegevus).

Edasiantavate maksude eelarve koosneb Eesti Töötukassale suunatavatest töötuskindlustusmaksetest. Eelarve kasv 122% võrra on tingitud sellest, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi 2023. aasta eelarves kajastuvad vaid II poolaastaks kinnitatud vahendid ning maksu laekumise prognoosi on uuendatud.

Põhivara amortisatsiooni kulud prognoosivad valitsemisala asutused eelarvesse vastavalt eelnevatel perioodidel toimunud põhivarade soetustele. Kulude vähenemine 87% võrra on tingitud sellest, et seoses ministeeriumite ümberstruktureerimisega liikus suurem osa põhivarast Kliimaministeeriumi valitsemisala bilanssi.

Alates 01.01.2024 hakkab kehtima kõrgem käibemaksumäär 22%.

Tabel 74. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala kulude dünaamika, tuhat eurot

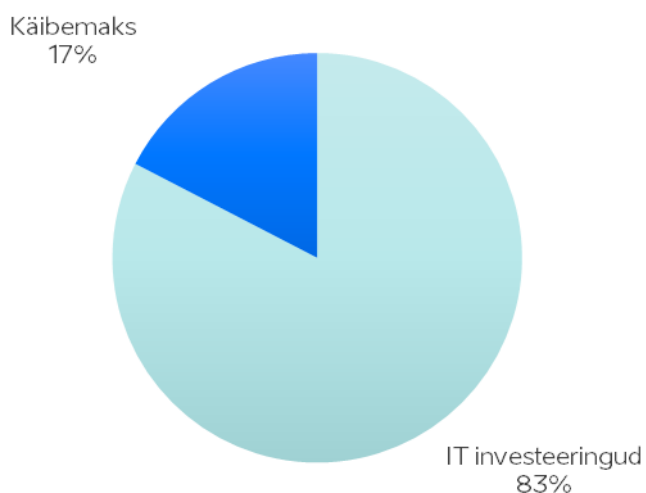
	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Kulud kokku	-975 955	-1 448 365	-1 416 310	32 055	-2%
Tööjõukulud	-66 110	-58 374	-54 584	3 790	-6%
Majandamiskulud	-81 219	-63 039	-47 047	15 992	-25%
Finantskulud	0	0	0	0	0%
Muud tegevuskulud	3 087	-416	-400	16	-4%

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Sotsiaaltoetused	-6	0	-10	-10	100%
Investeeringutoetused	-248 868	-367 162	-128 736	238 426	-65%
Muud toetused	-396 624	-725 503	-840 504	-115 001	16%
Edasiantavad maksud	0	-141 000	-313 000	-172 000	122%
Põhivara amortisatsioon	-145 008	-74 458	-9 710	64 749	-87%
Käibemaks	-41 209	-18 412	-22 319	-3 907	21%

3.13.4 Investeeringud

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala investeeringute eelarvest 100% suunatakse IT valdkonda.

Joonis 68. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala investeeringud ja osakaal koguinvesteeringutest, %

Tabel 75. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala investeeringute dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Investeeringud kokku	-252 232	-81 843	-34 267	47 576	-58%
Inventar	-119	0	0	0	0%
IT investeeringud	-25 248	-17 915	-28 303	-10 388	58%
Transpordivahendid	-1 932	0	0	0	0%
Muud investeeringud	-6 141	-175	0	175	-100%
Kinnisvara	-178 898	-49 788	0	49 788	-100%
E265 Tallinna ringtee II etapp	-11 626	-1 500	0	1 500	-100%
Veeteede süvendamine	-400	0	0	0	0%
Riigimaanteede remondi koondprojekt	-129 469	-27 647	0	27 647	-100%
Tuletornid	-506	0	0	0	0%
E20 Tln-Narva mnt liiklussõlme ehitus	-676	0	0	0	0%
Hundipea sadama rekonstrueerimise II etapp	-1 480	0	0	0	0%

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Rail Baltic arendus	-9 385	-7 434	0	7 434	-100%
Kose-Mäo neljarealiseks ehitamine	-15 168	0	0	0	0%
Arbavere puursüdamike hoidla	-1 166	-90	0	90	-100%
Transpordiameti hoonete renoveerimine	-460	-387	0	387	-100%
Maade soetamine	-2 174	-262	0	262	-100%
CO ₂ kvooditulust rahastatav investeering	-1 025	0	0	0	0%
Pärnu-Uulu 2+2 realine tee	-5 365	-9 868	0	9 868	-100%
Neanurme-Pikknurme 2+1 realine tee	0	-2 600	0	2 600	-100%
Käibemaks	-39 895	-13 964	-5 964	8 001	-57%

2024. aasta investeeringute eelarve väheneb võrreldes 2023. aastaga 47,6 mln euro võrra.

IT investeeringud suurenevad võrdluses eelmise aastaga 10,4 mln euro võrra, sh 8,6 mln eurot lisandus IT alusbaasi tugevdamise ja küberturbe suurendamise meetmest. Vähenevad kinnisvara investeeringud 49,8 mln eurot ja käibemaks põhivaradelt 8 mln eurot. Seoses ministeeriumite ümberstruktureerimisega liikusid kinnisvara investeeringud Kliimaministeeriumi.

3.13.5 Finantseerimistehingud

Tabel 76. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala finantseerimistehingute dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Finantseerimistehingud kokku	154 540	-205 000	-186 145	18 855	-9%
Osalused avaliku sektori ja sidusüksustes	-148 000	-100 000	-80 000	20 000	-20%
Pikaajalised finantsinvesteeringud, sh osalused rahvusvahelistes organisatsioonides	-149 000	0	0	0	0%
Finantseerimistegevuseks antud sihtfinantseerimine	446 136	-105 000	-106 145	-1 145	1%
Muud finantseerimistehingud	5 403	0	0	0	0%

Jätkatakse riskikapitali pakkumist AS Smartcapi kaudu mahus 75 mln eurot, kavandatavate investeeringute eesmärk on toetada innovaatilisi rahvusvahelise kasvupotentsiaaliga ettevõtteid, aidates seeläbi Eesti majandust ajakohastada ja kohalikku kapitaliturgu arendada.

Kavandatakse AS Metrosert aktsiakapitali suurendamine rakendusuringute võimekuse loomiseks ja teenuste ülesehitamiseks perioodil 2024-2027 kogumahas 16 miljonit eurot ning sellest 2024. aastal 5 miljonit eurot.

Ettevõtlus ja Innovatsiooni Sihtasutusele kavandatakse 2024. aasta riigieelarves finantseerimistehinguna 100 mln euro ulatuses vahendeid ettevõtjatele erinevate vajalike laenude ning eraldi Ukraina suunal täiendava finantseerimistoe pakkumiseks.

Ettevõtluskeskkonna arendamiseks, rahvusvahelistumise toetamiseks ja investeeringute soodustamiseks on Euroopa Regionaalarengu Fondist planeeritud 6,1 mln eurot rahastamisvahendite pakkumiseks ettevõtetele (laenud, garantiid, omakapitali investeeringud).

3.14. Rahandusministeeriumi valitsemisala

Valitsemisala vastutuses on riigi eelarve-, haldus- ja -, maksu-, tolli- ning finantspoliitika kavandamine ja elluviimine, mille keskseks küsimuseks on riigipidamise suutlikkus.

Rahandusministeeriumi valitsemisala vastutuses on riigi eelarve-, ressursihaldus-, maksu-, tolli- ning finantspoliitika kavandamine ja elluviimine. Selles sisaldub majandusanalüüs ja -prognoos, riigiabialane nõustamine ja koordineerimine, samuti raamatupidamise, audiitortegevuse, rahapesu tõkestamise ja ennetamise, riikliku statistika, avaliku teenistuse ning riigivara ja riigihangetega seotud tegevus. Valitsemisala vastutab ka riigi rahavoo juhtimise, välisvahendite kasutamise korraldamise ja riigi antavate laenude ja riigigarantiide korraldamise eest.

Valitsemisala moodustavad kuus riigiasutust: Rahandusministeerium, Maksu- ja Tolliamet, Statistikaamet, Riigi Tugiteenuste Keskus, Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskus ja Rahapesu Andmebüroo. Rahandusministeeriumi haldusalasse kuuluvad äriühingud Eesti Energia, Eesti Loto, Riigi Kinnisvara ja Levira ning avalik-õiguslikud juriidilised isikud Tagatisfond ja Audiitorkogu.

Valitsemisala sisesealt moodustab Rahandusministeeriumi kulude eelarve 70% ehk 295 mln eurot valitsemisala kulude eelarvest (422 mln eurot), Maksu- ja Tolliameti eelarve 13% (57 mln eurot) ja Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskuse eelarve 7% (31 mln eurot) valitsemisala kulude eelarve mahust. Valitsemisala töötajate arv on ca 2500, suurima töötajate arvuga riigiasutus on Maksu- ja Tolliamet, moodustades 48% töötajaskonnast.

Valitsemisalade struktuurimuudatused 2023

2023. aasta 01. juulist liikus valitsemisalade struktuurimuudatusega Rahandusministeeriumist Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumisse regionaalvaldkond koos valdkonna tegevusi kajastava regionaalpoliitika programmiga. Sellega seoses ei ole enam Rahandusministeeriumis riigihalduse ministri ametikohta.

3.14.1 Tulud

Valitsemisala tulude eelarve suurim mõjutaja on maksuline tulu.

Detailne ülevaade maksudest ja sotsiaalkindlustusmaksetest on seletuskirja osas 2 peatükis Tulud.

Joonis 69. Rahandusministeeriumi suuremad tulud ja osakaal kogutuludest, %

Tabel 77. Rahandusministeeriumi tulude dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Tulud kokku	12 106 927	13 117 342	14 297 187	1 179 845	9%
Maksud ja sotsiaalkindlustusmaksed	11 948 516	12 915 277	14 088 740	1 173 463	9%
Saadud toetused	53 336	55 359	27 933	-27 425	-50%
Riigilõivud	1 186	1 270	670	-600	-47%
Tulud majandustegevusest	1 759	813	836	23	3%
Tulud põhivara ja varude müügist	93	53	53	0	0%
Trahvid ja muud varalised karistused	343	470	370	-100	-21%
Muud tulud	13 196	10 055	10 720	665	7%
Intressi- ja omanikutulud	88 499	134 045	167 865	33 819	25%

Saadud toetused

Toetusi kasutatakse valitsemisala poolt oma kulude ja investeeringute katteks ning vahendamiseks teistele asutustele. Toetused saadakse välisdoonoritelt.

Toetuste mahu vähenemine on tingitud ministeeriumite tööjaotuse ümberkorraldusest, regionaalvaldkonna toetused liikusid Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumisse.

EL struktuurifondidest rahastatavate tegevuste elluviimiseks on planeeritud kokku 13,2 mln eurot sh:

- struktuurivahendite tehniline abi 12,5 mln eurot;
- koolitus- ja arendustegevused kohaliku ja regionaalse tasandi arendussuutlikkuse tõstmiseks 0,4 mln eurot;
- meetmes osalevate partnerite võimestamine 0,3 mln eurot.

Moderniseerimisfondi avaliku sektori hoonete energiatõhususe ja taastuvenergia programmi elluviimiseks on kavandatud 7,4 mln eurot.

Maksu- ja Tolliametile on kavandatud toetus meresadamate mobiilse röntgeni soetamiseks 2,4 mln eurot. Lisaks laekuvad toetused tolli ja maksunduse koostööprogrammidele **Fiscalis, Customs ja Tobac** raames kokku summas 0,2 mln eurot ja aktsiisikuritegude vastu võitlemiseks 0,1 mln eurot.

Taaste- ja vastupidavusrahastust on Rahapesu Andmebüroole planeeritud toetus reaalaja strateegilise analüüsi infosüsteemi arendamiseks 1,9 mln eurot, Statistikaametile ja Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskusele andmehalduse ja avaandmete oivakeskuse loomiseks ja väljaarendamiseks kokku 0,6 mln eurot.

Euroopa territoriaalse koostöö programmide tehniliseks abiks on kavandatud 1 mln eurot.

Statistikaametile laekuvad **Eurostati toetused** Euroopa Liidu liikmelisusega kaasnevate õigusaktidest tulenevate kohustuste juurutamiseks 0,6 mln eurot.

Norra ja Euroopa Majanduspiirkonna finantsmehhanismide rakendamise projektide rakendamise finantseerimiseks on kavandatud 0,3 mln eurot.

Eesti-Šveitsi koostööprogrammi toetusmeetmete tehniliseks abiks on kavandatud 0,1 mln eurot.

Riigilõivud

Valitsemisalas on suurimate mahtudega lõivutulud ja lõivu kogujad:

- Rahapesu Andmebüroo 0,3 mln eurot rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse alusel väljastatava tegevusloa taotluste läbivaatamise eest;
- Maksu- ja Tolliamet 0,2 mln eurot maksukorralduse seaduse ja hasartmänguseaduse alusel tehtavate toimingute eest;
- Rahandusministeerium 0,2 mln eurot riigihangete seaduse alusel tehtavate toimingute eest.

Tulud majandustegevusest

Majandustegevusest laekunud tulu kasutatakse valitsemisala asutuste poolt oma tegevuskulude katteks. Tulude laekumine on planeeritud:

- Statistikaametile 0,7 mln eurot statistilistelt tellimustöödelt;
- Riigi Tugiteenuste Keskusele 50 000 eurot hangete korraldamise teenuselt ja Riigi Infosüsteemide Ametile toetuste korraldamise teenuselt;
- Maksu- ja Tolliametile 30 000 eurot Tallinna Linnavalitsuselt müüгимaksu ja reklaamimaksu haldamiselt ning Eesti Liikluskindlustuse Fondilt piirikindlustuspoliisi vormistamiselt.

Lisaks on sellel eelarvereval kajastatud riigi tuludesse laekuvad tulud Rahandusministeeriumile ning Maksu- ja Tolliametile süüteomenetluses konfiskeeritud varade müügist kokku 53 000 eurot.

Tulu põhivara ja varude müügist

Tulu põhivarade müügist planeerib Rahandusministeerium loobunud kinnisvara ning Maksu- ja Tolliamet amortiseerunud ametisõidukite müügist.

Trahvid ja muud varalised karistused

Tulude laekumist prognoosib Maksu- ja Tolliamet 0,3 mln eurot, sh:

- maksukorralduse seaduse alusel 70 000 eurot;
- tolliseaduse alusel 0,1 mln eurot;
- hasartmänguseaduse, alkoholiseaduse, tubakaseaduse, vedelkütuse seaduse, vedelkütuse erimärgistamise seaduse ja biotsiidiseaduse alusel kokku 0,1 mln eurot.

Finantsinspeksioonilt kantakse riigi tuludesse üle haldustrahve hinnanguliselt 0,1 mln eurot.

Prognooside aluseks on varasematel aastatel laekunud tulud ning 2023. aasta eelarve täitmise prognoos.

Muud tulud

Maksu- ja Tolliamet prognoosib laekumiseks 10,7 mln eurot, sh:

- intressitulu õigeaegselt tasumata maksudelt summas 8,7 mln eurot. Maksuintress määratakse maksumaksjale maksukohustuse täitmisega viivitamise korral. Maksuintressi määr on 0,06 protsenti päevas;
- laekumised maksukorralduse seaduse alusel kokku 2 mln eurot, sh sunnirahad 0,6 mln eurot, väljanõudmata deposiidid 0,5 mln eurot ning arestitud varade kanded riigituludesse, tulud kahjunõuetelt jm ebatavalised tulud kokku 0,9 mln eurot.

Lisaks prognoosib sunnirahade laekumist Statistikaamet 40 000 eurot ning Rahapesu Andmebüroo 20 000 eurot.

Intressi- ja omanikutulud

Dividenditulu 114 mln eurot on planeeritud äriühingute majandustulemuste prognooside alusel ning lõplikud summad otsustatakse 2024. aasta kevadel pärast 2023. aasta tegelike majandustulemuste selgumist. Eelduste kohaselt maksavad dividende aktsiaseltsid Eesti Energia, Riigi Kinnisvara, Eesti Loto ja Levira.

Tuluna finantsinvesteeringutelt on kavandatud 0,3 mln eurot dividenditulu Põhjamaade Investeeringupangalt.

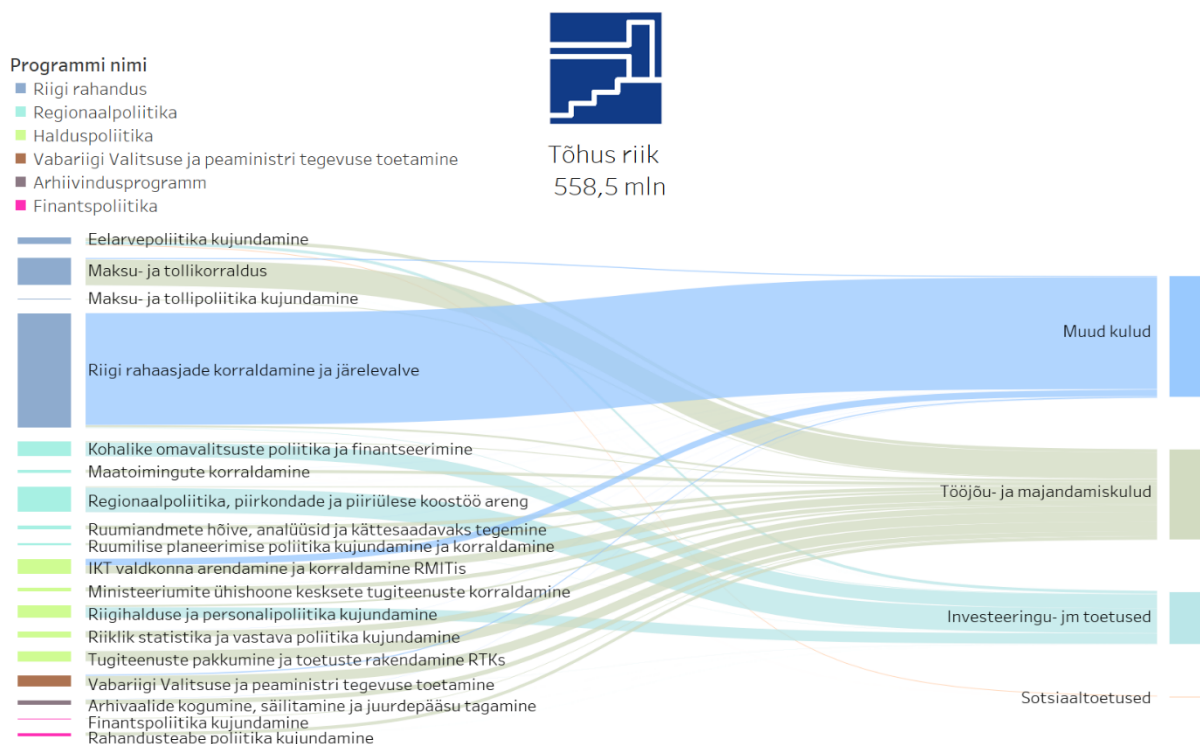
Muude finantstuludena on kavandatud intressitulu riigi likviidsusreservilt, stabiliseerimisreservilt ja antud laenudelt, kokku 53,6 mln eurot. Kasv on tingitud turuintressimäärade ja likviidsusreservi mahu tõusust.

3.14.2 Kulud tegevuspõhises vaates

Rahandusministeeriumi tulemusvaldkonna Tõhus riik poliitikavaldkondade prioriteet on riigieelarveline toimetulek, riigihalduse tõhustamine ja finantssektori regulatsiooni pidev kaasajastamine.

3.14.2.1 Tulemusvaldkond Tõhus riik

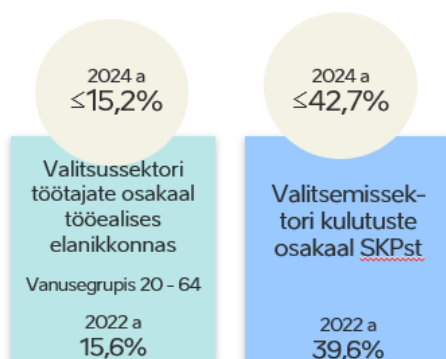
Joonis 70. Tõhus riik tulemusvaldkond ja selle maht

Tulemusvaldkonna eesmärk: Elanikkonna vajadustega arvestav ühtne ja tõhus riigivalitsemine.

Valdkonna strateegiline eesmärk on seatud riigi eelarvestrateegias koos selle saavutamist näitavate mõõdikutega. Eraldi valdkonna arengukava ei ole.

Joonis 71. Tõhusa riigi tulemusvaldkonna mõõdikud

Lisaks Rahandusministeeriumi valitsemisalale osalevad Tõhusa riigi tulemusvaldkonna eesmärgi saavutamises Riigikantselei, Regionaal – ja Põllumajandusministeeriumi ning Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala. Tulemusvaldkonna eesmärk saavutatakse kuue programmiga:

- Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamine – vastutab riigisekretär;
- Riigi rahandus, halduspoliitika ja finantspoliitika – vastutab rahandusminister;;
- Regionaalpoliitika – vastutab regionaalminister;
- Arhiivindus – vastutab haridus- ja teadusminister.

3.14.2.1.1 Tulemusvaldkond Tõhus riik kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tulemusvaldkonna tegevuste arvus ja jaotuses olulisi muutuseid ei toimunud. Regionaalpoliitika programm liikus tulemusvaldkonna “Tõhus riik” raames terves ulatuses Rahandusministeeriumi valitsemisalast üle Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumisse.

Tulemusvaldkonna „Tõhus riik“ programmis „Halduspoliitika“ tegevuse „Avaliku sektori organisatsiooni ja ressursside korraldamine“ nimetust on muudetud arusaadavuse tõstmiseks. Tegevuse uus nimetus on „Riigihalduse ja personalipoliitika kujundamine“.

Tabel 78. Tulemusvaldkond Tõhus riik programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Tõhus riik	-277 299	-335 533	-422 502	-86 970	26%
Riigi rahandus	-92 487	-172 017	-315 038	-143 021	83%
Eelarvepoliitika kujundamine	-11 426	-13 581	-14 413	-831	6%
Riigi rahaasjade korraldamine ja järelevalve	-26 214	-101 360	-242 089	-140 729	139%
Maksu- ja tollipoliitika kujundamine	-1 472	-1 443	-1 698	-255	18%
Maksu- ja tollikorraldus	-53 375	-55 634	-56 839	-1 205	2%
Halduspoliitika	-65 590	-69 794	-99 424	-29 630	42%
Riigihalduse ja personalipoliitika kujundamine	0	-4 074	-25 909	-21 835	536%
Tugiteenuste pakkumine ja toetuste rakendamine RTKs	-18 402	-19 944	-21 376	-1 432	7%
IKT valdkonna arendamine ja korraldamine RMITis	-24 215	-25 143	-30 583	-5 440	22%
Ministeeriumite ühishoone kesksete tugiteenuste korraldamine	-6 809	-7 069	-8 648	-1 578	22%
Riiklik statistika ja vastava poliitika kujundamine	-12 489	-13 564	-12 909	655	-5%
Finantspoliitika	-5 471	-7 374	-8 040	-667	9%
Finantspoliitika kujundamine	-5 209	-995	-1 270	-274	28%
Rahandusteabe poliitika kujundamine	0	-6 379	-6 771	-392	6%

3.14.2.1.2 Tulemusvaldkond Tõhus riik programmid ja programmi tegevused

Riigi rahandus

Programmi eesmärk: Riigi rahandus on kestlik ja majandustsüklit tasakaalustav.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Rahandusministeerium, Maksu- ja Tolliamet.

Programmi tegevuse nimetus: Eelarvepoliitika kujundamine

Programmi tegevuse eesmärk: Valitsuse tõhusad ja mõjusad eelarvepoliitilised valikud pikaajaliste eesmärkide elluviimiseks.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse sisuks on iga-aastane makromajandusprognoosi ja rahandusprognoosi koostamine, riigi eelarvestrateegia, riigieelarve ja stabiilsusprogrammi koostamine ja täitmise jälgimine, nimetatud riigiüleste protsesside juhtimine ja arendamine, lisaks rahandusministri ja valitsuse toetamine analüüside ja eelarve otsuste ettepanekute koostamisega, osalemine valitsemisalade horisontaalsete ja valdkondlike poliitikate kujundamises ning Euroopa Liidu ja Norra välisvahendite planeerimises.

Kulud on planeeritud peamiselt tegevuskuludeks, sh vahendatavad välisvahendid sihtasutustele struktuurivahendite rakendamiseks.

Programmi tegevuse nimetus: Riigi rahaasjade korraldamine ja järelevalve

Programmi tegevuse eesmärk: Toimiv riigi rahavoo juhtimine, riigiarvelduste korraldamine ja välisvahendite sihtotstarbeline kasutamine.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse sisuks on riigi rahavoo juhtimine (sealhulgas konsolideeritud rahavoo planeerimine, finantsvarade paigutamine, võlakohustuste kaasamine), likviidsusreservi ja võlakohustuse võtmise taseme hoidmine, laenude andmine või riigigarantiide väljastamine erandjuhtudel olukorras, kui pangad annavad laenu väga ebamõistlikel tingimustel või ei anna üldse ning välisvahendite kasutamise auditeerimine.

Kulude mahtu suurendab ka 2024. aastal intressikulude kasv. Rahandusministeeriumi finantskulud sisaldavad riigi võetud laenudelt makstavaid intresse ning Tervisekassa ja Eesti Töötukassa arvelduskonto jäägil makstavaid intresse. Intressikulude tõus on tingitud turuintressimäärade tõusust ja laenusumma kasvust.

Programmi tegevuse nimetus: Maksu- ja tollipoliitika kujundamine

Programmi tegevuse eesmärk: Valitsuse stabiilsed ja tasakaalus maksupoliitilised valikud pikaajaliste eesmärkide elluviimiseks.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse sisuks on maksude, riigilõivude ja tollialane analüüs, õigusloome, nõustamine ning valdkonna poliitikate rakendamise koordineerimine. Lisaks maksude kogumise regulatsioonidele hõlmab tollipoliitika ka ühiskonnakaitselist aspekti, mis väljendub ohtlike ning keelatud kaupade sisse- ja väljaveo tõkestamises.

Oluline tegevusmaht on siseriikliku õiguse kooskõlla viimine EL-i õigusega. Kasvamas on keskkonna- ja kliimaeesmärkide saavutamiseks muudatuste tegemine nii energiatoodete ja elektri aktsiisiga maksustamise süsteemis, süsiniku piirimeetme rakendamisel energiamahukate toodete impordi suhtes kui ka ringmajanduse osakaalu suurendamise ja jäätmekäitluse korrastamise saavutamiseks pakendiaktsiisiga maksustamise efektiivsemaks muutmisel.

Programmi tegevuse nimetus: Maksu- ja tollikorraldus

Programmi tegevuse eesmärk: Riigi maksutulud on kogutud ja ebaaus majandustegevus väheneb.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse elluvijaks on Maksu- ja Tolliamet.

Maksu- ja Tolliameti teenused: maksuhalduse administreerimine, maksumaksjate nõustamine ja teenindamine, rahaliste nõuete arvestuse pidamine, võlgade sissenõudmine ja aruandlusdistsipliini tagamine, maksude arvestamise ja tasumise õigsuse kontroll, tollikontrolli läbiviimine, maksu- ja tollialase kuritegevuse vastu võitlemine, aktsiisikauba käitlemise järelevalve ning tolliprotseduuride ja -formaalsuste haldamine.

Tehakse ettevalmistusi, et minna üle **andmepõhisele aruandlusele**, mis on osa Maksu- ja Tolliameti plaanist liikuda reaalamajanduse suunas. See aitab deklaratsioone maksimaalselt automatiseerida ja eeltäita, teha täpsemaid prognoose ja reageerida kiiremini riskidele. Muudatus aitab ettevõtjal hoida kokku aega ja raha, selle tulemusena paraneb tehinguandmete kvaliteet, mis võimaldab kokku hoida Maksu- ja Tolliameti ressursi, mis täna on suunatud ebakõlade välja selgitamiseks.

Korrastatakse **MTA andmehaldust ja kasvatatakse analüüsivõimekust**, tagatakse MTA ülese analüüsi ning riskikriteeriumite (KM, FIDEK, eTOLL) andmetöötlusvõimaluste (SAS) jätku. MTA tegevuste tulemuslikkus sõltub kasutuses olevate andmete targast kasutamisest, mille eelduseks on kvaliteetsed, struktureeritud ja jätkusuutlikult hallatud andmed.

Oluliseks suunaks on suurte üleilmsete muudatustega kaasaskäimine, mis tähendab mitmeid suuri arendusi IT-süsteemides, nende liidestamist EL süsteemidega, uute kohustuste rakendamist platvormidele ja krüptovaraga tegelevate ettevõtetele jagada infot kasutajate kohta. Tegeletakse ka võimekuse loomisega makseteenusepakujate edastatud andmete analüüsiks (CESOP projekt) **e-kaubandusest tuleneva maksukahju** vähendamiseks. Tegemist on EL direktiiviga, millega saavad kõik ELis tegutsevad maksteenuse pakujad kohustuse edastada kord kvartalis maksuhaldurile andmed piiriüleste makse saajate ja maksete kohta.

Eelarveliselt on kõige kallimad teenused tollikontrolli läbiviimine (ligi 17 mln eurot) ning maksude arvestamise ja tasumise õigsuse kontroll (ligi 12 mln eurot). Üle 9 mln euro maksab ka maksu- ja tollialase kuritegevuse vastu võitlemise teenus.

Programmi tegevuse eelarvesse lisandusid täiendavad vahendid tulumeetmete, koalitsioonileppe meetmete ja õigusaktide rakendamisega seotud kuludeks.

Halduspoliitika

Programmi eesmärk: Riigihaldus on tõhusalt ja kvaliteetselt korraldatud ning riiklik statistika muudab riigi toimimise läbipaistvaks.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Rahandusministeerium (RAM), Statistikaamet, Riigi Tugiteenuste Keskus (RTK), Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskus (RMIT), Riigihangete vaidlustuskomisjon.

Programmi tegevuse nimetus: Riigihalduse ja personalipoliitika kujundamine

Programmi tegevuse eesmärk: Riigihaldus ja personalipoliitika on mõjusalt ja terviklikult korraldatud

Tegevuste kirjeldus

Programmis „Halduspoliitika“ tegevuse „Avaliku sektori organisatsiooni ja ressursside korraldamine“ nimetust on muudetud arusaadavuse tõstmiseks. Tegevuse uus nimetus on „Riigihalduse ja personalipoliitika kujundamine“.

Riigi personalipoliitika kujundamisel panustatakse riigi palgapoliitika, keskse koolituse põhimõtete, värbamispoliitika, personali hindamise, planeerimise ja arvestuse põhimõtete, avaliku teenistuse seaduse rakenduspraktika kujundamisesse ning strateegilise personalijuhtimise, ametniku eetika ja avaliku teenistuse arendamisele. Selleks töötatakse välja keskseid juhendeid ja viiakse läbi uuringuid (nt palgauuringud) ning tehakse neist ülevaateid Vabariigi Valitsusele.

Riigihalduse korraldamise raames on prioriteediks halduskorralduslike parendustegevuste jätkuv elluviimine nagu kesksete tugiteenuste laialdasem kasutuselevõtt valitsemisalades, riigi institutsioonide optimaalsem korraldamine ja vara kasutamise tõhustamine ja avaliku teenistuse terviklik, ressursitõhus ja sihipärane arendamine. Jätkub riigi ühiste teenuskeskuste (riigimajade) rajamise koordineerimine maakonnakeskustes (va Tallinn ja Tartu).

Riigivara valitsemise poliitika väljatöötamisel ja rakendamise nõustamisel arendatakse peamiselt riigivara valitsemist puudutavat õiguslikku keskkonda.

Riigi kinnisvara strateegilise juhtimise olulisemateks tegevusteks on:

- vajaliku kinnisvara ressursi planeerimine ja eelarvestamine ning tööprotsesside kirjeldamine;
- riigi kinnisvara juhtimise üleviimine kesksetele võtmenäitajatele, mida on võimalik rakendada täies mahus peale riigi kinnisvararegistri arenduste juurutamist;
- Elamumajanduse ümberkorraldamise meetme rakendamine ja täiustamine tühjenevate piirkondade probleemi lahendamiseks. Seaduseelnõude väljatöötamine (asjaõigusseadus ja kinnisasja avalikes huvides omandamise seadus) eesmärgiga loobunud vara suunata riigi asemel KOVidele.

Riigi osaluspoliitika kujundamise ja korraldamise sisuks on riigi eraõiguslikes juriidilistes isikutes osalemise põhimõtete kaasajastatuna hoidmine ning regulaarne aruandlus valdkonna tulemuslikkuse kohta Vabariigi Valitsusele, Riigikogule ja Riigikontrollile.

Jätkuvad tööd ka **omandireformi lõpuleviimisel:** vara tagastamise ja kompenseerimise korraldamine ja andmete analüüsimine, kompensatsiooninõuete esitajate nõustamine, nimetatud tegevustes koostöö tegemine Maa-ameti ja kohalike omavalitsustega ning Vabariigi Valitsuse omandireformi reservfondi taotluste menetlemine.

Riigihangete valdkonna poliitika kujundamise sisuks on peamiselt riigihangete alase õigusregulatsiooni arendamine, nõustamine ja koolitamine, riigihangete registri pidamine ning koostöö rahvusvaheliste organisatsioonidega. Samuti on olulisel kohal **riikliku ja haldusjärelevalve teostamine** riigihangete seaduse ja selle alusel antud õigusaktide täitmise üle ja väärteomenetluste läbiviimine.

Töötatakse välja **väärtuspõhiste hangete** strateegiliste põhimõtete rakenduskava koostöös valdkondlike ministriumidega. Strateegilise põhimõtete rakendamiseks ning hankespetsialistide kvalifikatsiooni tõstmiseks viiakse koostöös OECD-ga ellu , Euroopa Komisjoni (DG Reform) rahastatud projekt. Projekti eesmärk on hinnata strateegiliste hangete olukorda Eestis, töötada välja rakenduslikud meetmed

väärtuspõhiste hangete osakaalu tõstmiseks ning analüüsida ning teha ettepanekud hankespetsialistide kvalifikatsiooni süstemaatiliseks tõstmiseks.

Riigiabi reeglite rakendamise koordineerimisel aidatakse tagada, et riigiabi andjate antud riigiabi oleks kooskõlas Euroopa Liidu ja riigisiseste õigusaktidega, nõustatakse ja koolitatakse ning mh tagatakse riigiabi ja vähese tähtsusega abi registri pidamisega andmete läbipaistvus ja kontrollitavus.

Programmi tegevuse kulude maht suureneb seoses ministeeriumite tööjaotuse muutumisega, kuna regionaalvaldkonnast liikusid programmi tegevusele CO₂ ja Moderniseerimisfondi vahendid energiatõhususe ja taastuvenergia kasutuse edendamiseks avaliku sektori hoonetes kogusummas 22,4 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Tugiteenuste pakkumine ja toetuste rakendamine Riigi Tugiteenuste Keskuses (RTK)

Programmi tegevuse eesmärk: Pakkuda kvaliteetseid ja tõhusaid tugiteenuseid enamikule keskvalitsuse asutustest.

Tegevuste kirjeldus

Keskne tugiteenus aitab kaasa teenindatavate asutuste eesmärkide saavutamisele ja arengule, võimaldades neil keskenduda oma põhitegevusele.

Tegevus sisaldab personali- ja palgaarvestuse teenust, finantsarvestuse teenust, riigi raamatupidamise koondaruandluse koostamise teenust, riigihangete korraldamise teenust, personaliarenduse teenust, toetuste kasutamise korraldamise teenust ning dokumendihaldus- ja arhiiviteenust.

Personali- ja palgaarvestuseteenuses minnakse kõikide valitsemisaladega üle keskele RTIPi (riigitöötaja iseteenindusportaal) terviklahendusele.

Tugiteenuste osutamise raames täidab Riigi Tugiteenuste Keskus Euroopa Liidu struktuurivahendite ja piiriüleste programmide korraldus- ja makseasutuse funktsiooni, Norra ja Euroopa majanduspiirkonna finantsmehhanismide kontaktasutuse ning õigusaktides määratud juhul ka rakendusüksuse ülesandeid.

Fookuses on rahastusperioodi 2021-2027, Õiglase ülemineku fondi, Solidaarsusfondi, Brexit Adjustment Reserv, Šveitsi toetuse, Taaste- ja taaskäivitusrahastu rakenduskavade käivitamine ja rakendamine.

Pakutakse kesket riigihangete korraldamise teenust. Alates 01.01.2024 liigub riigihangete registri ülalpidamine ja arendamine Rahandusministeeriumist Riigi Tugiteenuste Keskusesse.

Jätkatakse keske dokumendihaldus- ja arhiiviteenuse väljaarendamist ning kliendibaasi laiendamist. Väljakutseks on valitsusasutuste üleminek keskele dokumendihaldussüsteemile.

Programmi tegevuse maht suureneb seoses teistele valitsemisaladele osutatavate teenuste mahu kasvuga, sh lisandusid teistelt valitsemisaladelt dokumendihaldus-süsteemi konsolideerimise vahendid.

Programmi tegevuse nimetus: IKT valdkonna arendamine ja korraldamine Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskuses (RMIT)

Programmi tegevuse eesmärk: Kvaliteetne ja tõhus tugiteenus infotehnoloogia valdkonnas.

Tegevuste kirjeldus

Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskus pakub info- ja kommunikatsioonitehnoloogia valdkonnas arendus- ja majutusteenuseid, et toetada asutuste äriprotsesse ning strateegiliste eesmärkide saavutamist. Teenus sisaldab infoturbetaenust.

Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskuse eesmärgiks on muuta **arendus- ja haldusteenuste korraldamine kiiremaks ja paindlikumaks** (läbi DevSecOps toimetudeli kasutusele võtmise) ning kasvatada majasisest arendusvõimekuse osakaalu sisseostetud teenuse kõrval.

Väljakutseks on muudatusvajadustele kiire reageerimine ning turvalised ja kvaliteetsed digilahendused, mille lausaline sisseost on oluline riskitegur.

Oluline on RMIT-i pakutavate teenuste vastavus asjakohastele standarditele ja nõuetele (KÜTS, E-ITS, ISO, GDPR jm), käideldavuse tõstmine, sealhulgas eelduste loomine teenuste suuremaks automatiseerituseks, kiiremaks skaleeritavuseks ja lihtsamaks teenuste uuendamiseks läbi konteinertehnoloogiate.

Programmi tegevuse maht suureneb, 2024. aasta eelarvesse lisandusid varem sihtotstarbelisest reservist rahastatud IKT vajaku kompenseerimise vahendid ning kasvab põhivara amortisatsiooni kulu. Täiendavalt lisandusid vahendid valitsemisala side- ja infosüsteemide toimepidevuse ja küberturbe tagamiseks.

Programmi tegevuse nimetus: Ministeeriumite ühishoone kesksete tugiteenuste korraldamine

Programmi tegevuse eesmärk: Tugifunktsioonide kvaliteetne ja tõhus täitmine.

Tegevuste kirjeldus

Tegevusi viib ellu peamiselt Rahandusministeeriumi ühisosakond, **kes täidab tugifunktsioone** ühishoones asuva nelja ministeeriumi (Justiitsministeerium, Sotsiaalministeerium, Rahandusministeerium ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium) ning 2024. aastast ühishoonesse kolivate Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi ja Kliimaministeeriumi jaoks.

Tegevus sisaldab haldus- ja riigivara teenust (hõlmab kolme valdkonda: kinnisvara valitsemisega seonduvad funktsioonid, ühishoones töökeskkonna tagamine ja ühishoone administraatorite/autojuhtide teenus) ja õigusteenindust (peamisteks ülesanneteks on riigihangete ja lepingute sõlmimisel õiguslase tegevuse koordineerimine, sh hankeplaani koostamise koordineerimine ja elluviimise nõustamine ning ministeeriumite ja Riigi Tugiteenuste Keskuse riigihangete osakonna vahelise koostöö **korraldamine**).

Sisuliseks väljakutseks on hoonestatud kinnisvara juhtimiskava prioriteetide elluviimine kuue ministeeriumi osas ning ühishoone ruumiressursi kasutamise pidev tõhustamine muutuvates ootustes töökeskkonnale.

Programmi tegevuse mahu kasv on seotud kinnistukulude suurenemisega. 2023. aasta sügisel valmis Valga riigimaja, mille rendikulud lisandusid Rahandusministeeriumi eelarvesse seoses ühtse rendilepingu rakendamise. Valga riigimaja koondati asutused erinevatest valitsemisaladest.

Programmi tegevuse nimetus: Riiklik statistika ja vastava poliitika tegemine

Programmi tegevuse eesmärk: Riiklik statistika ja teave kajastab tarbijatele huvipakkuvaid, aja- ja asjakohaseid valdkondi arusaadavalt, tagades järjepidevuse ning tõhususe.

Tegevuste kirjeldus

Statistikaameti peamisteks teenusteks on riikliku statistika tegemine (rahvusvaheliste ja arengukavade näitajate tootmine), riigi andmehalduse juhtimine ja tellimustööde teostamine. Rahandusministeerium

panustab tegevusse peamiselt riikliku statistika alase õigusloomega. Riikliku statistika tegemist mõjutab Euroopa Liidu tasemel õigusaktide väljatöötamine ja ellu viimine.

Täiendavalt pakub Statistikaamet klientidele mitmesuguseid teenuseid: teabenõue, tellimustöö (sh uuringud, analüüsid, erinevad statistika visualiseerimise lahendused, andmekaeve jms), teaduslikul eesmärgil andmete kasutamine, statistikaalased koolitused (sh andmekirjaoskus), andmejägamisteenus, pressiteate ja väljaande teavituse tellimine, statistikaväljaande tellimine, konsultatsioon Euroopa Liidu riikide statistika kättesaadavuse kohta, andmesubjektile tema andmetega tutvumise võimaldamine ning klienditugi.

Statistikaamet jätkab metaandmetega tehtava töö standardiseerimist ja automatiseerimist. Tellimus kiire statistika järele kasvab ning andmekvaliteedi riski maandamiseks peab andmetele kogu töötlusprotsessis lisama kvaliteetsed metaandmed ehk kirjeldused ja selgitused, mis allikatest on andmed pärit ja millise meetodikaga saadud, kuidas töödeldud.

Finantspoliitika

Programmi eesmärk: Finantskeskkond on konkurentsivõimeline, usaldusväärne ja kestlikkust toetav.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Rahandusministeerium, Rahapesu Andmebüroo

Programmi tegevuse nimetus: Finantspoliitika kujundamine

Programmi tegevuse eesmärk: Saavutatud on tasakaalupunkt avaliku huvi ja ettevõtjate ärihuvi vahel ning tagatud on läbipaistvus ja finantsstabiilsus.

Tegevuste kirjeldus

Tegevusse panustab Rahandusministeerium.

Tegevuse sisuks on finantssektori stabiilsuse ja läbipaistvuse tagamisele, konkurentsivolukorra suurendamisele ning finantsteenuste tarbijate ja investorite kaitsmisele suunatud tegevused:

- finantsjärelevalve- ja kriisijuhtimise alase raamistiku täiustamine hoiuste tagamiseks ja tagatisskeemide toimimise tõhustamiseks;
- regulatiivse keskkonna loomine, mis soodustab finantsteenuste pakkumist kestlikult;
- ühistulise panganduse revisjoni läbiviimine;
- piiriülese kapitali kaasamise soodustamine seadusandluses;
- eelduste loomine uute finantsteenuste arenguks, samas ka piisava investorikaitse taseme ja võrdse kohtlemise tagamine;
- finantskirjaoskuse edendamise strateegia 2021–2030 rakendamine;
- eelduste loomine eraisikute krediidi- ja muude finantskohustuste jagamist puudutava süsteemi tekkeks (nn positiivse krediidi register);
- finantsteenustega seotud vaidluste lahendamise kohtuvälise süsteemi ettevalmistamine;
- investeerimiskontode süsteemi kaasajastava seaduseelnõu väljatöötamine.

Lisaks tegeletakse finantssektorit kaasavate sotsiaalkindlustus-skeemide arendamise ja hasartmängupoliitika kujundamisega.

Programmi tegevuse nimetus: Rahandusteabe poliitika kujundamine

Programmi tegevuse eesmärk: Arvestusalane rahandusteave Eestis on läbipaistev ja usaldusväärne ning Eesti rahandussüsteemi kasutamine kuritegevuseks on tõkestatud.

Tegevuste kirjeldus

Tegevusse panustavad Rahandusministeerium ja Rahapesu Andmebüroo (RAB).

Tegevuse eesmärk on arvestusala (sealhulgas raamatupidamine ja audiitortegevus) õigusliku keskkonna kujundamine viisil, milles arvestusala seadusandlus ja aruandlusraamistik toetavad ettevõtluskeskkonna nii riigisisest kui ka rahvusvahelist konkurentsivõimet suurema läbipaistvuse ja usaldusväärsusega ning seonduva halduskoormuse vähendamist tõhusamate lahenduste kaudu.

Mahukaks tegevuseks on **äriühingute kestlikusaruandluse direktiivi** ülevõtmine

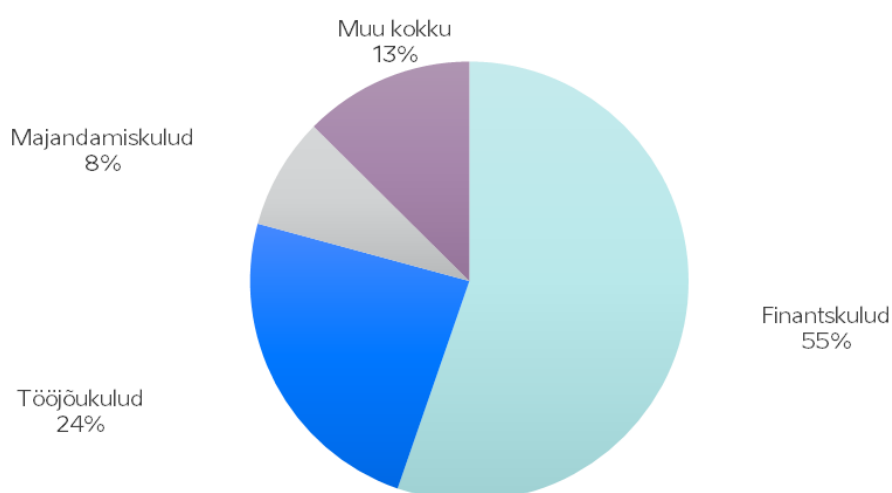
Audiitortegevuse korraldamisel on eesmärgiks vandeaudiitorite ja audiitorühingute ning siseaudiitorite üle järelevalve teostamine ning kvaliteetse kutsetegevuse tagamine vastavalt avalikule huvile.

Oluliseks fookuseks on rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise alase õiguskeskkonna kujundamine ja selle rakendamine ning Moneyval'i rahapesu tõkestamisealase viienda hindamise tulemusel tehtud soovituste elluviimine.

Rahapesu ja terrorismi rahastamisega seotud tegevuste ja riskide paremaks mõistmiseks ja maandamiseks arendatakse välja strateegilise seire ja analüüsi võimekust RABis. Tähelepanu pööratakse seonduvatele **digi- ja e-residentsuse** arengutele ning võimalikule mitteresidentide arvu ja osatähtsuse kasvule meie majandusruumis.

3.14.3 Kulud majandusliku sisu vaates

Joonis 72. Rahandusministeeriumi valitsemisala suuremad kulud ja osakaal kogukuludest, %

Tabel 79. Rahandusministeeriumi valitsemisala kulude dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Kulud kokku	-282 980	-341 613	-429 257	-87 644	26%
Tööjõukulud	-90 697	-100 650	-102 612	-1 962	2%
Majandamiskulud	-32 448	-32 555	-35 315	-2 760	8%
Finantskulud	-23 676	-98 801	-237 407	-138 607	140%
Muud tegevuskulud	-626	-289	-329	-40	14%
Sotsiaaltoetused	-1 760	-1 350	-1 490	-140	10%
Investeeringutoetused	-83 651	-74 727	-22 463	52 264	-70%
Muud toetused	-31 340	-13 955	-7 011	6 944	-50%
Põhivara amortisatsioon	-13 102	-13 206	-15 875	-2 670	20%
Käibemaks	-5 680	-6 081	-6 755	-675	11%

Tööjõu- ja majandamiskuludesse lisandusid täiendavad vahendid tulumeetmete, koalitsioonileppe meetmete ja õigusaktide rakendamisega seotud kuludeks.

Majandamiskuludesse lisandusid vahendid valitsemisala side- ja infosüsteemide toimepidavuse ja küberturbe tagamiseks ning kinnistukulude kasvu katteks. Muuhulgas valmis 2023. aasta sügisel Valga riigimaja, mille rendikulud lisandusid Rahandusministeeriumi eelarvesse seoses ühtse rendilepingu rakendamisega. Valga riigimaja koondati asutused erinevatest valitsemisaladest.

Rahandusministeeriumi finantskulud sisaldavad riigi võetud laenudelt makstavaid intresse ning Tervisekassa ja Eesti Töötukassa arvelduskonto jäägilt makstavaid intresse. Intressikulude väga oluline tõus on tingitud turuintressimäärade tõusust ja laenusumma kasvust.

Muude tegevuskuludena on planeeritud riigisaladusega seotud tegevuste eelarve.

Sotsiaaltoetustena on planeeritud õppelaenude riigitagatise väljamaksmiseks 0,37 mln eurot ning riigi poolt füüsilisele isikule tekitatud kahju hüvitamiseks õigeksmõistvatest lahenditest tulenevalt 1,1 mln eurot.

Investeeringutoetuste prognoos sisaldab mh EL ülese Moderniseerimisfondi ja kasvuhoonegaaside kvoodimüügi vahenditest rahastatavaid avaliku sektori hoonete energiatõhususe ja taastuvenergia programmi keskvalitsuse hoonete ja kultuuriväärtusega hoonete alameetmete projekte.

Investeeringutoetuste ja muude toetuste maht väheneb seoses ministeeriumite ümberkorraldamisega 2023. a 1. juulist ning regionaalpoliitika programmi kaudu rahastatavate toetusmeetmete liikumisega Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisalasse.

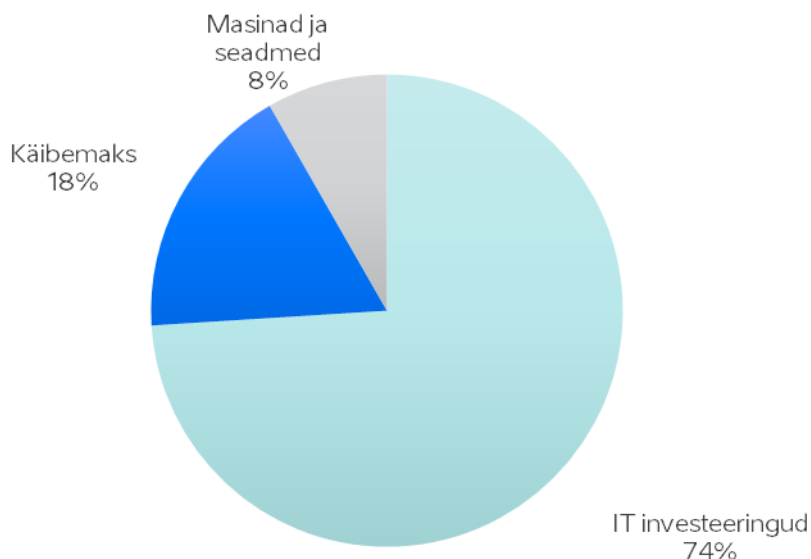
Valitsemisalas on rakendatud kokkuhoiumeetmed kulude vähendamiseks, sh stabiliseerimisreservi liitmine likviidsusreserviga võimaldab riigi raha paindlikumalt kasutada; kokkuhoidu aitavad saavutada ministeeriumi ühishoone pinna maksimaalselt efektiivne kasutamine, töised ümberkorraldused ning täiendav kokkuhoid igapäevaste hüvede ja tegevuste arvelt; paberil teadete väljastamise vähendamine ning dokumentide saatmise automatiseerimine.

Põhivara amortisatsioon suureneb seoses investeeringute mahu kasvuga.

3.14.4 Investeeringud

Maksu- ja Tolliameti investeeringud tollisüsteemide ja maksuvaldkonna IT-arendustesse parandavad riigi turvalisust piiril ja koostöövõimekust Euroopa Liiduga.

Joonis 73. Rahandusministeeriumi valitsemisala investeeringud ja osakaal koguinvesteeringutest, %

Tabel 80. Rahandusministeeriumi valitsemisala investeeringute dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Investeeringud kokku	-17 590	-22 309	-30 679	-8 370	38%
Inventar	-26	0	0	0	0%
IT investeeringud	-12 164	-15 744	-22 702	-6 958	44%
Masinad ja seadmed	-408	-931	-2 540	-1 609	173%
Muud investeeringud	-1 982	-2 700	0	2 700	-100%
Kinnisvara	-13	0	0	0	0%
Käibemaks	-2 996	-2 935	-5 438	-2 503	85%

IT investeeringute eelarves on kavandatud valitsemisala riigiasutuste investeeringud infosüsteemidesse, erinevaid hallatavaid ärirakendusi on kokku üle 500. Suuremad kavandatud investeerimisprojektid:

- Maksu- ja Tolliameti arendused on seotud Euroopa Liidu aluslepingute täitmisega sh üle- IT investeeringute eelarves on kavandatud valitsemisala riigiasutuste investeeringud infosüsteemidesse, erinevaid hallatavaid ärirakendusi on kokku üle 500. Suuremad kavandatud investeerimisprojektid:
- Maksu- ja Tolliameti arendused on seotud Euroopa Liidu aluslepingute täitmisega sh üle-euroopalise tollisüsteemi arendamisega. Tolliprotseduuride sh eTolli süsteemide (riskianalüüsid, import, eksport, transiit) täiendamine panustab sanktsioonide edukasse rakendamisse ja heidutushoiakute tõhustamisse ning parandab julgeoleku koosvõimet Eestis, Balti riikides ja EU üleselt.
- Oluliseks tegevuseks on direktiivide DAC7 ja DAC8-ga seotud arendused, mis panevad platvormidele ja krüptovaraga tegelevatele ettevõtetele kohustuse jagada infot nende kasutajate kohta.

- Tegeletakse EL ühtse käibemaksu süsteemi (OSS) jätkuvaks rakendamiseks vajalike parandustega, et tagada üle-euroopaline e-kaubanduse ja teenuste käibemaksu erikorra (OSS/IOSS) infovahetus liikmesriikide vahel. Eesmärk on rakendada uut lahendust käibemaksupettuse vastu võitlemisel e-kaubanduses ning arendada välja Nõukogu direktiiviga reguleeritud lahendus.

IT investeeringuteks lisandusid täiendavaid vahendeid tulumeetmete, koalitsioonileppe meetmete ja õigusaktide rakendamiseks kaasnevateks arendusteks ning vahendid valitsemisala side- ja infosüsteemide toimepidavuse ja küberturbe tagamiseks.

- Riigi Tugiteenuste Keskuse olulisemaks arenduseks on struktuuriotetuste register.
- Rahapesu Andmebüroo olulisemaks arenduseks on rahapesu ja terrorismi reaalse strateegilise analüüsi infosüsteem.

Lisaks sisaldavad IT investeeringud IT baastaristu investeeringuid jätkusuutlikkuse, käideldavuse ja terviklikkuse tagamiseks (litsentsid, serverid).

Investeering masinatesse ja seadmetesse on planeeritud Maksu- ja Tolliametile tollitehnika soetamiseks ja kaasajastamiseks. Lisandusid vahendid meresadamate mobiilse röntgeni soetuseks.

Muud investeeringud vähenevad, 2023. aasta eelarve sisaldas teiste ministeeriumide ühishoonesse kolimisega kaasnevaid parendustööde vahendeid.

3.14.5 Finantseerimistingud

Tabel 81. Rahandusministeeriumi valitsemisala finantseerimistingute dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Finantseerimistingud kokku	-143 039	680 840	1 112 095	431 255	63%
Lühiajalised finantsinvesteeringud	-1 164 533	0	0	0	0%
Laenuõuded	6 031	-18 900	7 050	25 950	-137%
Pikaajalised finantsinvesteeringud, sh osalused rahvusvahelistes organisatsioonides	-5 044	-109 162	-26 910	82 252	-75%
Laenukohustised	-124 561	808 918	1 131 962	323 044	40%
Muud finantseerimistingud	1 145 083	0	0	0	0%
Käibemaks	-15	-16	-8	9	-54%

Laenuõuded

Antud laenude tagasimaksegraafikute kohaselt tagastavad Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus ning Keskkonnainvesteeringute Keskus laene summas 7,05 mln eurot. 2024. aastal uusi laene ei väljastata.

Pikaajalised finantsinvesteeringud, sh osalused rahvusvahelistes organisatsioonides

- Eesti Vabariigi osaluse suurendamine Kolme Mere Algatuse Investeeringufondis 4 mln eurot, Põhjamaade Investeeringupangas (NIB) 4,6 mln eurot, Euroopa Rekonstruktsiooni ja Arengupangas (EBRD) 2 mln eurot, Euroopa Nõukogu Arengupangas (CEB) 0,7 mln eurot ja Rahvusvahelises Finantskorporatsioonis (IFC) 0,6 mln eurot. Kolme Mere Algatus on Eesti välispoliitiline prioriteet, mis edendab Euroopa põhja-lõunasuunalist suhtlust kaasates koostöösse ka USA. Investeeringufond on üks vahend edendada selle koostöö majanduslikke aspekte digi, energia ja transpordi valdkondades ja ühtlasi toetab ka regiooni kapitaliturgude arengut. Vabariigi Valitsus otsustas 2020. aasta aprillis omandada fondis kuni 20 miljoni euro suuruse osaluse ning osaluse valitsejaks on

Rahandusministeerium. EBRD, CEB, IFC ja CEB kapitalimaksud toimuvad vastavalt Eesti osaluste suurenemisele üldise kapitalisuurenduse raames.

- Rahvusvaheliste finantsinstitutsioonide kaudu Ukraina toetuse ja ülesehituse rahastamiseks 15 mln eurot.

Laenukohustised

- Riigikassa rahavoo ja likviidsuse katteks kavandatakse võtta laene ja/või emiteerida võlakirju summas 1,7 mld eurot.
- Varasematel aastatel võetud laenude tagasimaksegraafikute kohaselt makstakse Euroopa Investeeringuspangale tagasi 68 mln eurot ja lunastatakse 2023. aastal emiteeritud lühiajalisi võlakirju 500 mln euro ulatuses.
- Mööbli kapitalirent Statistikaametil 37 560 eurot.

Käibemaks

Statistikaameti mööbli kapitalirendilt arvestatud käibemaks. 2023. aasta eelarve sisaldas käibemaksu ka Maksu- ja Tolliameti mööbli kapitalirendilt, mis on 2024. aastaks lõppenud.

3.15. Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala

Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala töötab selle nimel, et igas Eestimaa piirkonnas on inimestel hea elada ja Eesti toit on hinnatud.

Valitsemisala tegeleb kestliku toidusüsteemi kujundamisega, maaelu-, põllumajandus- ja kalanduspoliitika kavandamise ja elluviimisega, keskkonnahoiu ja elurikkuse hoidmisega, loomakaitse ja -tervise ning taimekaitse ja -tervise seotud tegevuste koordineerimisega, toidu ohutuse ja nõuetekohasuse tagamisega. Kohaliku omavalitsuse poliitika kujundamise ja regionaalhalduse koordineerimise, ruumilise planeerimise ja jätkusuutliku maakasutuse edendamise, regionaalpoliitika kujundamise ja regionaalarengu suunamisega, maatoimingute korraldamisega, postside ja KOVide pädevusse kuuluva ühistranspordi arendamise ja korraldamisega.

Ministeeriumi valitsemisalas on kolm valitsusasutust (Maa-amet, Põllumajandus- ja Toiduamet, Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni amet) ja kaks hallatavat riigiasutust (Maaelu Teadmuskeskus ning Riigi Laboriuuringute ja Riskihindamise Keskus). Neile lisaks on valitsemisalas veel kaheksa juriidilist isikut – neli riigi osalusega aktsiaseltsi ja neli riigi osalusega sihtasutust (AS Eesti Liinirongid, SA Eesti Maaelumuuseumid, AS Eesti Post, Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS, A Ida-Viru Investeeringute Agentuur, Maaelu Edendamise Sihtasutus, SA Pokumaa, AS Vireen). Iga asutuse pädevus ministeeriumi valitsemisalas olevate ülesannete täitmisel on sätestatud tema põhimääruses.

Suurima eelarvemahuga valitsemisala asutused 2024. aastal on Põllumajanduse Registrate ja Infosüsteemide Amet (PRIA, 58,8%), Regionaal- ja Põllumajandusministeerium (REM, 33,5%) ja Põllumajandus- ja Toiduamet (PTA, 3%). Riigi Laboriuuringute ja Riskihindamise Keskus (LABRIS), Maaelu Teadmuskeskus (METK) ja Maa-amet moodustavad eelarvemahust vastavalt 0,9%, 1,9% ja 1,9%.

Suurima töötajaskonnaga asutus on PTA, mille koosseisu kuulub 482 teenistujat, mis ühtlasi moodustab 28% kogu valitsemisala töötajate arvust.

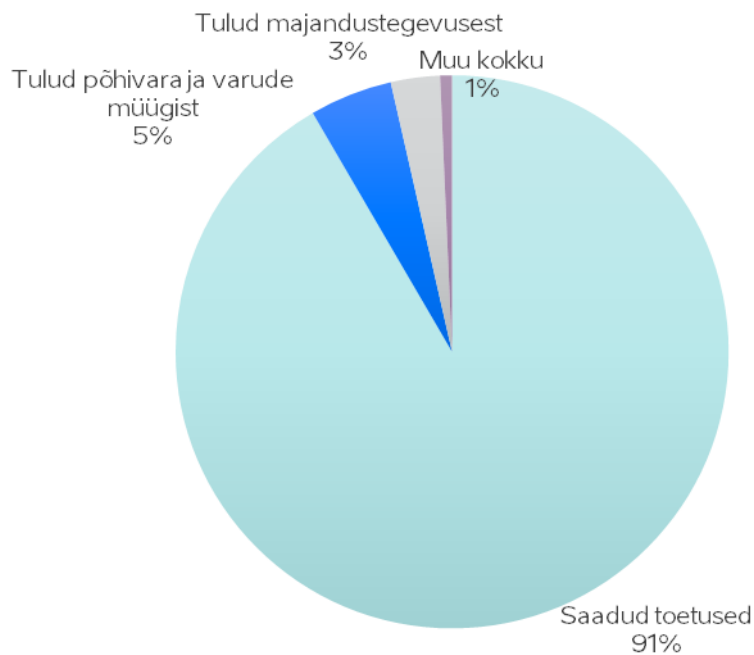
Valitsemisalade struktuurimuudatused 2023

Valitsemisalade ümberstruktureerimisega 2023. aasta 01. juulist liikus Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumisse Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist transpordi tulemusvaldkonnast ühistranspordi valdkond ning moodustati uus ühistranspordi programm. Varasemalt oli ühistransport osa transpordi konkurentsivõime ja liikuvuse programmist. Lisaks liikus Rahandusministeeriumist regionaalvaldkond koos valdkonna tegevusi kajastava regionaalpoliitika programmiga, kuhu liideti ka Keskkonnaministeeriumi valitsemisala keskkonnakasutuse programmist liikunud Maa-amet ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi digiühiskonna programmist liikunud postside teenuse korraldamine.

3.15.1 Tulud

Perioodi fookuses on ettevõtjate toetamine roheüleminekul, ühistegevuse soodustamine, ettevõtluskeskkonna arendamine väljaspool Harjumaad, kohalike teenuste ümberkorraldamine kahaneva elanikkonnaga piirkondades.

Joonis 74. Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi suuremad tulud ja osakaal kogutuludest, %

Tabel 82. Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi tulude dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Tulud kokku	344 224	392 910	444 058	51 148	13%
Saadud toetused	326 621	367 728	406 724	38 996	11%
Riigilõivud	1 520	1 341	1 564	223	17%
Tulud majandustegevusest	10 277	10 148	12 759	2 611	26%
Tulud põhivara ja varude müügist	0	12 500	21 500	9 000	72%
Trahvid ja muud varalised karistused	15	2	13	11	550%

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Keskkonnatasud	1 024	840	1 024	184	22%
Muud tulud	953	32	84	52	163%
Intressi- ja omanikutulud	3 813	320	390	70	22%

Saadud toetused

Põllumajandus-, maaelu- ja kalandussektori kulude ja investeeringute katteks kasutatakse peamiselt järgmisi toetusi:

- 142,5 mln eurot Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist Eesti maaelu arengukava 2014–2020 (MAK) meetmetele ja Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) strateegiakava aastateks 2023–2027 sekkumistele;
- 7,0 mln eurot Euroopa Merendus- ja Kalandusfondist Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi (EMKF) 2014–2020 ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond (EMKF) 2021-2027 rakenduskava meetmetele;
- 197,6 mln eurot Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) põllumajanduse otsetoetuste maksmiseks ja põllumajanduse turukorralduse meetmete (sealhulgas koolikavade) rakendamiseks.

Regionaalpoliitika elluviimiseks ja regionaalarengu tagamiseks kasutatakse toetusi järgmistest vahenditest:

Euroopa Liidu poolt 2021-2027 eraldatud 47 mln eurot ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskavast ning sh taaste ja vastupidavusrahastust 28,5mln eurot ja 3,1 mln eurot õiglase ülemineku fondi vahendeid Ida-Virumaale.

Riigilõivud

Tulud laekuvad mahepõllumajanduse-, seemne ja taimse paljundusmaterjali-, sordikaitse-, taimekaitse, väetise-, veterinaarkorralduse- ning maaparandusseaduste alusel tehtavate toimingute eest, sealhulgas mahepõllumajanduse seaduse alusel 0,7 mln eurot.

Tulud majandustegevusest

Majandustegevusest laekunud tulu kasutatakse valitsemisala kuludeks ja investeeringuteks.

Tulu majandustegevusest valitsemisalas prognoositakse:

- PTA järelevalvetoimingute eest 2,3 mln eurot;
- LABRIS tasuliste laboriteenuste eest 2,1 mln eurot;
- METK-le põllumajandustoodangu müügist, tasulistest teenustest, litsentsitasudest, lepingulistest töödest ja sordivõrdluskatsete, sortide registreerimiskatsete ja sertifitseeritud seemnete järelkontrolli katsete ning konsulendi kutsetunnistuse eksamite läbiviimise eest 3,9 mln eurot.

Tulud suurenevad sortide registreerimiskatsete ja sertifitseeritud seemnete järelkontrolli katsete eest saadud tasude ja teadusasutustele ning kodu- ja välismaistele klientidele tehtud laboratoorsete analüüside arvel.

Üüri- ja renditulude prognoos on 4,4 mln eurot, sh Maa-ameti põllumajandusliku maa rent (2548 lepingut kogupindalaga 29 520 ha), mäetööstusmaa rent (552 lepingut kogupindalaga 34 082 ha), kasutusvalduse

tasud (4683 lepingut kogupindalaga 53 076 ha), hoonestusõiguse tasud (1892 lepingut kogupindalaga 881 ha summas 4,2 mln). Tartu Agro maarendi osa on 0,1 mln eurot.

Tulu põhivarade müügist

Finantseerimistehinguna on sekkumiskokkuostu meetme jaoks planeeritud 2,5 miljonit eurot. ja Maa-ameti 900 kinnisasja müügi tulemiks kogupindalaga 4150 ha on prognoositud 24 mln eurot.

Sekkumiskokkuost on Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika turukorraldusabinõu, mis aitab toetada sekkumisega hõlmatud toodete turuhinda liigse toodangukoguse turult kõrvaldamise kaudu hooajalise ülepakkumise või turu üldise nõrkuse korral ning stabiliseerida turud sekkumiskoguste turule paiskamisega hooajast või muudest asjaoludest (nt põud) tingitud alapakkumise korral.

Trahvid ja muud varalised karistused

Trahvid laekuvad PTA-le summas 13 000 eurot.

Keskkonnatasud

Kalapüügiõiguse tasu on prognoositud summas 1,02 mln eurot.

Muud tulud

Veterinaaria-, toiduohutuse-, mahe- ja aiandusvaldkondade seaduste alusel rakendatavate sunnirahade prognoositav laekumine on 0,06 ja viivisintressitulu tähtajaks tasumata maa järelmaksu-, hoonestusõiguste- ja kasutusvaldusetasu nõuetelt 0,02 mln eurot.

Intressi- ja omanikutulud

Prognoosi kohaselt maksavad dividende AS Vireen summas 0,23 mln, Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS summas 0,015 mln eurot ja Maa-ameti intress tasumata maa järelmaksunõuetelt 0,145 mln eurot.

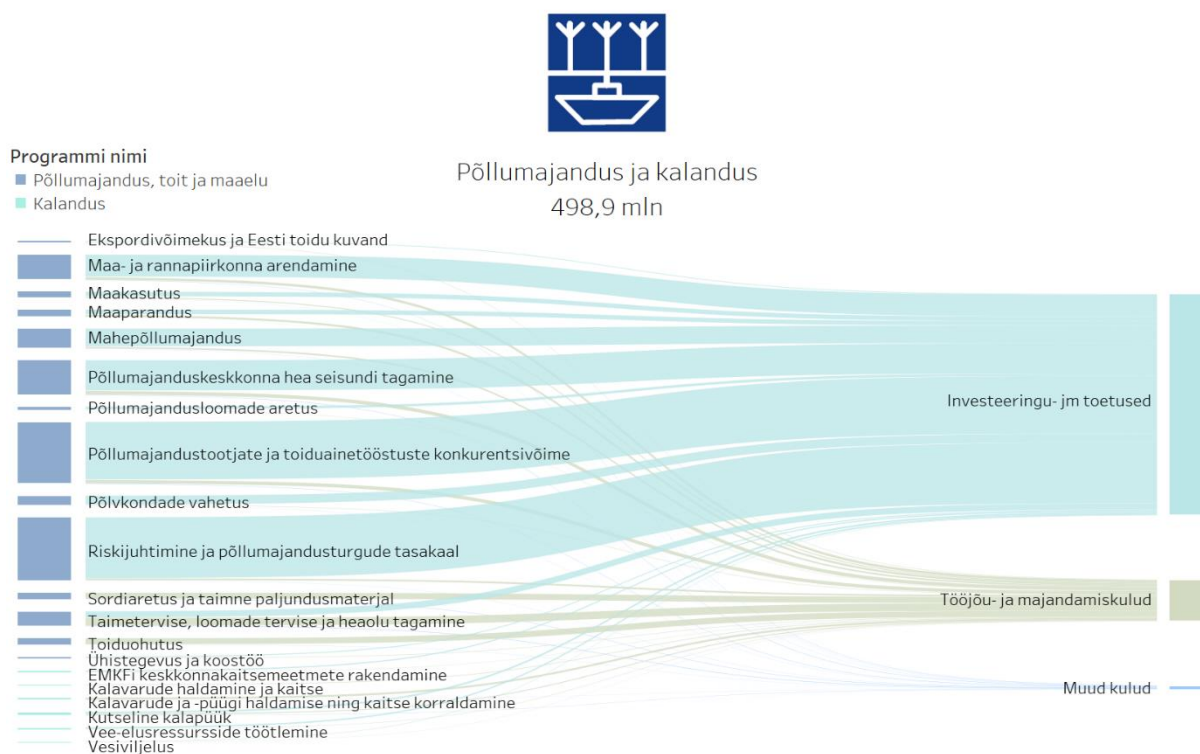
Dividenditulu on prognoositud äriühingute eeldatavate majandustulemuste alusel ning lõplikud summad otsustatakse 2024. aasta kevadel pärast 2023. aasta tegelike tulemuste selgumist.

3.15.2 Kulud tegevuspõhises vaates

Tulemusvaldkonna Põllumajandus ja kalandus poliitikavaldkondade prioriteet on tagada Eesti inimestele ohutu, piisav ja tervislik toit, pidades silmas keskkonnahoidu ja majanduslikke eesmärke.

3.15.2.1 Tulemusvaldkond Põllumajandus ja kalandus

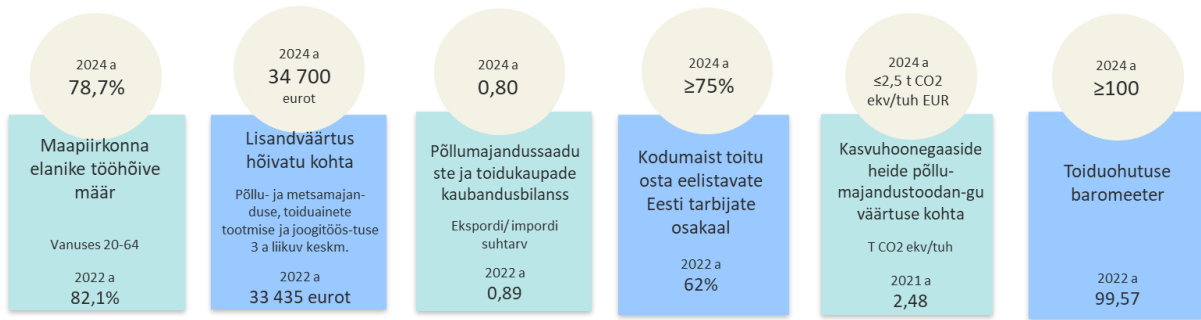
Joonis 75. Põllumajandus ja kalandus tulemusvaldkond ja selle maht

Tulemusvaldkonna pikaajalised sihid on kokkulepitud Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukavas aastani 2030.

Tulemusvaldkonna eesmärk: Eesti toit on eelistatud, keskkond ja elurikkus on hoitud, toidusektori ettevõtted on edukad ning maa- ja rannakogukonnad on elujõulised.

Joonis 76. Põllumajanduse ja kalanduse tulemusvaldkonna mõõdikud

Põllumajanduse ja kalanduse tulemusvaldkonna eesmärgi saavutamiseks on loodud kaks programmi. Põllumajanduse, toidu ja maaelu programmi tegevuste ja rahaliste vahendite kavandamise eest vastutab Regionaal- ja Põllumajandusministeerium. Kalanduse programmis vastutab Regionaal- ja Põllumajandusministeerium kutselise kalapüügi, vee-elusressursside töötlemise, vesiviljeluse, kalavarude haldamise ja kaitse, ning harrastuspüügi arendamisega seotud tegevuse ja teenuste eest ning Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi (EMKVF) 2021-2027 rakenduskava väljatöötamise ja selle rakendamise eest. Kliimaministeerium vastutab kalapüügiga seonduvate õigusaktide nõuete täitmise üle järelevalve ja harrastuspüügiks kalastuskaartide väljastamise eest.

Tabel 83. Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid	Programm
Põllumajandus ja kalandus	Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030	Põllumajandus, toit ja maaelu
		Kalandus

Põllumajandus ja kalandus tulemusvaldkonnaga seotud programmdokumendid on kättesaadavad Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kodulehel:

[Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030 | Maaeluministeerium \(agri.ee\)](#)

[Strateegilised alusdokumendid | Maaeluministeerium \(agri.ee\)](#)

3.15.2.1.1 Tulemusvaldkond Põllumajandus ja Kalandus kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 84. Tulemusvaldkond Põllumajandus ja kalandus programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Põllumajandus ja kalandus	-433 019	-471 030	-495 218	-24 188	5%
Põllumajandus, toit ja maaelu	-415 542	-446 134	-481 860	-35 726	8%
Taimekaitse	-1 613	0	0	0	0%
Väetised	-307	0	0	0	0%
Täiendav keskkonnahoid	-96 975	0	0	0	0%
Taimetervis	-2 674	0	0	0	0%
Loomatervis	-8 042	0	0	0	0%

Söödaohutus	-1 063	0	0	0	0%
Loomade heaolu	-5 990	0	0	0	0%
Toiduohutus	-11 357	-11 572	-11 597	-24	0%
Maakasutus	-7 357	-10 050	-10 253	-203	2%
Maaparandus	-10 781	-13 373	-12 143	1 230	-9%
Sordiaretus ja taimne paljundusmaterjal	-10 503	-10 895	-12 071	-1 176	11%
Põllumajandusloomade aretus	-6 777	-6 222	-5 232	990	-16%
Põllumajandustootjate ja toiduainetööstuste konkurentsivõime	-62 095	-79 544	-116 136	-36 592	46%
Põlvkondade vahetus	-5 783	-10 912	-17 397	-6 485	59%
Riskijuhtimine ja põllumajandusturgude tasakaal	-1 342	-129 141	-118 571	10 570	-8%
Ühistegevus ja koostöö	-1 101	-4 439	-2 538	1 900	-43%
Ekspordivõimekus ja Eesti toidu kuvand	-130 890	-2 651	-2 019	632	-24%
Mahepõllumajandus	-23 730	-28 334	-36 419	-8 086	29%
Maaelu ja kohalik kogukond	-27 038	0	0	0	0%
Finantsinstrumendid	-125	0	0	0	0%
Põllumajanduskeskkonna hea seisundi tagamine	0	-82 297	-64 231	18 066	-22%
Taimetervise, loomade tervise ja heaolu tagamine	0	-21 440	-26 835	-5 394	25%
Maa- ja rannapiirkonna arendamine	0	-35 264	-46 418	-11 155	32%
Kalandus	-17 478	-24 896	-13 358	11 538	-46%
Kutseline kalapüük	-9 699	-8 638	-5 271	3 368	-39%
Vee-elusressursside töötlemine	-5 876	-8 665	-3 334	5 331	-62%
Vesiviljelus	-1 546	-3 044	-1 044	2 000	-66%
EMKFi keskkonnakaitsemeetmete rakendamine	-357	-3 748	-2 639	1 109	-30%
Kalavarude ja -püügi haldamise ning kaitse korraldamine	0	-800	0	800	-100%
Kalavarude haldamine ja kaitse	0	0	-1 071	-1 071	100%

*2023.a sisaldab 01. juuli seisuga lisandunud vahendeid.

3.15.2.1.2 Tulemusvaldkond Põllumajandus ja kalandus programmid ja programmi tegevused

Põllumajandus, toit ja maaelu programm

Programmi eesmärk: Tark ja kestlik põllumajandus, toidutootmine ja maaelu ning ohutu toit ja hoiatud keskkond.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, Põllumajandus- ja Toiduamet (PTA), Riigi Laboriuuringute ja Riskihindamise Keskus (LABRIS), Põllumajanduse Registrite- ja Informatsiooni Amet (PRIA), Maaelu Teadmuskeskus (METK).

Programmi tegevuse nimetus: Toiduohutuse tagamine

Programmi tegevuse eesmärk: Eestis toodetud ja tarbitav toit on ohutu ning tarbija teadlikkus toiduohutusest on kõrge ja tehtud valikud on tervist toetavad.

Tegevuse kirjeldus

Toiduohutuse taseme tõstmiseks Eestis ning uute riskidega (nt uued tehnoloogiad, keskkonnariskid) toimetulekuks on vajalik kõigi poolte pidev panustamine toiduohutuse tagamisse. Toiduohutuse eesmärkide saavutamine toimub läbi seitsme teenuse, milleks on: toiduohutuse poliitika kujundamine, toidu ja alkoholi laboratoorne kontroll, toiduvaldkonna referentsvolitused ja valmisolek, toiduohutuse järelevalve, toiduohutuse riskide haldamine, toidu väljaveo sertifikaadid ja toiduohutuse valdkonna riskihindamine.

Eelpool mainitud teenustest on suurimate eelarvemahtudega poliitika kujundamine (1,7 mln eurot), laboratoorne kontroll (3,7 mln eurot) ja riskide haldamine (6 mln eurot). Võrreldes 2023. aastaga pole toiduohutuse eelarve muutunud ja ka teenuste lõikes on eelarve mahud jäänud samasse suurusjärku.

Toiduohutuse tagamisega seotud nõuded on enamasti reguleeritud Euroopa Liidu üleselt. Tulenevalt Euroopa Komisjoni Rohelisest kokkuleppest ja selle raames esitatavatest tegevuskavadest peame tähelepanu pöörama toidusüsteemi kestlikuks muutmisele. Olulised muudatused ootavad ees toiduga kokkupuutuvate materjalide ja esemete valdkonnas ning toidualase teabe temaatikas, kus peamine rõhk on tervist toetava märgisüsteemi ning tervise- ja toitumisalaste väidete aluseks olevate toitaineliste põhijoonte loomisel ning toidu päritolu ja säilimisaja esitamise nõuete ülevaatamisel. Lähiaastatel on lisaks toiduohutusele keskne teema kestliku toidusüsteemi õigusliku raamistiku kujundamine.

Toidu ohutuse ja usaldusväarsuse tagamisel on vaja järjepidevalt tõsta riigi suutlikkust tegeleda tõhusalt toiduohutuse järelevalvega, sh riskihindamise ja –kommunikatsiooniga. Selleks on vajadus tõsta riskipõhise järelevalve ning kommunikatsiooni edendamiseks vajalikke kompetentse, sh rohepoliitika edendamise teemas, ning valitsemisala spetsialistide töötasu konkurentsivõimet. PTAs tuleb luua täiendav kompetents suutmaks paremini analüüsida järelevalve andmeid, et tõhusamalt ohjata toiduohutuse riske. Toidutekkeliste nakkushaiguste puhangute põhjuste väljaselgitamiseks tuleb parandada koostööd Terviseametiga. Järelevalveasutuste haldussuutlikkust tuleb muuta ühiskonna ootustele paremini vastavaks infosüsteemide ajakohastamisega, järelevalveprotsesside tõhustamisega ja läbipaistvuse suurendamisega.

Suurendatakse seirete ulatust ja mahtu riskihindamiseks vajalike algandmete kogumiseks (nt pestitsiidide, antibiootikumide jääkide, taimetoksiinide, püsivate orgaaniliste saasteainete jm toidu saasteainete seire nii Eesti kui importtoodetes, toidupettuste kohta, sh päritolu tuvastamiseks, eksporditurgude avamisega seonduvad seired). 1. jaanuarist 2023. aastast kohaldatakse ELis ühtseid kriteeriume toidu saasteainete kontrollikavade koostamisele. EL üleste kriteeriumite kohaldamine on kavandatud ka lõhna- ja maitseainete ning lisaainete korral. Lõhna- ja maitseainete ning lisaainete pilootseire on kavas läbi viia aastatel 2024-2026.

Analüüsitakse toiduohutuse tervikteenuse raames toiduga kokkupuutuvate materjalide ametliku kontrolli tõhusust Eestis, st mil määral praegune kontrolli korraldus ja maht, sh inspektorite teadlikkus, seirete maht, keskasutuse ja labori tugi, tagab inimeste tervise ja tarbijate huvide kõrgetasemelise kaitse. Nimetatud valdkond vajab esiletõstmist ka tulenevalt järjest suurenevast ühiskondlikust ootusest vähendada pakendite koguseid ning võtta kasutusele keskkonnahoidlikumaid alternatiive.

Toidulisandite valdkonna järelevalve tõhustamiseks on tehtud esimesed sammud, kuid see vajab veelgi suuremat tähelepanu. Rohkem vajavad tähelepanu teatud toidulisandite grupid nagu taimsed toidulisandid, sportlastele mõeldud toidulisandid jne. Samuti on vajalik seire läbiviimine. Vaja on

suurendada valdkonnas ressursi (tööjõud, analüüsid), kui ka tõsta ametnike pädevust, mis võimaldaks hõlpsamini tuvastada uusi riske.

Oluline on tagada LABRISe suutlikkus (aparatuur, meetodikad, kompetents, ruumid) osutada riiklikke teenuseid vajalikul tasemel (seniste teenuste jätkumine ja uued teenused välislaborite teenuste kasutamise osakaalu vähendamiseks). LABRIS tegeleb ka sõltumatute teadushinnangute koostamise ja toiduohutuse riskidest teavitamisega. Koostatud teadushinnanguid saab arvesse võtta õigusloome protsessis ja järelevalves. Eesti toiduohutuse alase situatsiooni hindamiseks on oluline tagada piisavas mahus teadusuuringute tegemine – laiaulatuslikum toidu kaudu saadavate saaste- ja lisaainetest tulenevate riskide hindamine, toidupettuste tuvastamise meetodite arendamine, toidus esinevate pestitsiidide jääkide uurimine, sh ainete koosmõju hindamine, biomonitooring, toiduga kokkupuutuvate materjalide uute tehnoloogiatega kaasnevate riskide hindamine ja meetodite arendamine. Jätkuvalt tuleb tegeleda toiduohutuse valdkonna teadlaste järelkasvu tagamisega. Samuti on vajalik teadlaste ja valdkonna ekspertide riskihindamisalase kompetentsi tõstmine vastavate koolituste ja rahvusvahelise koostöö võimaluste tagamisega.

Tarbija teadlikkuse tõstmiseks toiduohutusest on vaja korraldada süsteemset teavitust (nt teemadel toiduhügieeni põhimõtted, keemiliste riskide maandamine läbi tasakaalustatud, mitmekülgse ja mõõduka toitumise, kestlikke ja tervist toetavate toiduvalikute edendamine, toidupakendil oleva info lugemise oskus (koostis, säilimisaeg jne)). Tõhusat teavitustööd tuleb korraldada peamiselt Maaelu Teadmuskeskusesse loodud AKIS keskuse kaudu, kus tegevuste sihtrühmade hulgas on ka tarbijad. Järjepideva teavitustöö sisu määratlemiseks ning tulemuste hindamiseks on vajadus korraldada regulaarseid tarbijauuringuid. Tarbija teadlikkust toiduohutusest hinnatakse 2023.aastal ja järgmine hindamine toimub 2027.a.

Jätkatakse toidukäitlejate süsteemse teavitamisega toiduohutuse teemadest, sh toiduraiskamise vähendamise vajalikkusest ning sidusrühmade (nt arstid, õed, toitumisenõustajad jne) toiduohutuse alase teadlikkuse tõstmisega. Arendada tuleb toidukäitlejate nõuandesüsteemi, kuna see ei kata praegusi vajadusi. Senisest tõhusamalt tuleb tõsta toiduohutuse nõuetealast teadlikkust alustavatel ja väikeses mahus tegutsevatel toidukäitlejatel, kellel puudub toidu valdkonna hariduslik taust kes tegutsevad ajutiselt või põhiliselt elamiseks kasutatavas käitlemiskohas. Toiduohutuse nõuete alaseid teavitustegevusi jätkatakse pikaajalise teadmusiirde programmi kaudu ning lisaks on plaanis arendada toiduohutuse alased e-koolitusmoodulid, mis võiks aidata eelkõige alustavatel toidukäitlejatel tõhusamalt tagada toidu ohutus.

Programmi tegevuse nimetus: Maakasutus

Programmi tegevuse eesmärk: tagada põllumajandus- ja metsamaa sihtotstarbeline kasutamine ja põllumajandusmaa säilimine.

Tegevuse kirjeldus

Põllumajanduses mitmekesise tootmise võimaldamiseks kujundab ReM poliitikat maakasutuse valdkonnas. Võrreldes 2023. aastaga on maakasutuse programmi tegevuse eelarve suurenenud eelkõige toetuste andmise teenuse mahu suurenemise tõttu. Toetuste andmine moodustab suurima osa programmi tegevuse eelarvest (8,7 mln).

Läbi poliitika kujundamise teenuse, mis moodustab väikseima osa programmi tegevuse eelarvest, kehtestatakse nõuded, mis tagavad põllumajandusmaa ja mullastiku kaitse³⁸. Eestis on põllumajandusmaad ligi miljon hektarit ja olemas on potentsiaal põllumajandusliku maakasutuse mõõdukaks suurenemiseks.

Eestis on viljaka mullastikuga põllumajandusmaa kaitse ebapiisav ning muldade (sh orgaanilise süsiniku varu säilimist soodustavate) põllumajanduspraktikate rakendamine ja levik ebapiisav, mistõttu on oluline tõsta põllumajandusmaa omanike ja maakasutusega seotud huvigruppide teadlikkust mullastikust kui taastumatust loodusressursist, toiduga varustamiskindlusest sh toidujulgeolekust ja vajadusest rakendada põllumajandusmaa kaitseks asjakohaseid kaitsemeetmeid.

Muldade kaitseks ja kestlikuks kasutamiseks kehtestatud nõuete tulemuslikkust, on oluline seirata ja hinnata põllumajandusmaad ja põllumuldi. Riiklikku mullaseiret teostab METK.

2024. aastal on METKi maakasutuse programmi tegevuse alla kuuluvate teenuste eelarve 1,1 mln, mis on võrreldes 2023. aastaga vähenenud 0,1 mln.

Eesti on ka üks Euroopa metsasemaid riike. Eestis on metsamaad üle poole Eesti pindalast (u 2,3 miljonit hektarit). Samas on liiga vähe teadvustatud säästliku metsanduse, sh metsamajandamise hea tava järgimise põhimõtteid, noorendike hooldusraiate, metsakahjude ennetamise ja kahjustatud metsa taastamise olulisust.

Rakendatakse Euroopa Liidu metsandustoetusi metsade majandusliku väärtuse parandamiseks ning metsade liigilise mitmekesisuse säilimise tagamiseks (mh Natura 2000 aladel). Natura 2000 alade maismaa pindala on 724 260 ha, lisaks on 22 188 ha erametsamaal väljaspool Natura 2000 ala looduskaitsepiiranguid. Kuna erametsadel on maapiirkonna majandustegevuses tähtis osa, on siiani kompenseeritud erametsaomanikele osaliselt saamata jäänud tulu, et kaitsta Natura 2000 aladel esinevate linnu- ja loodusdirektiivi elupaigatüüpide ja liikide soodsat seisundit. Erinevaid metsandustoetusi makstakse PRIA kaudu.

Programmi tegevuse nimetus: Maaparandus

Programmi tegevuse eesmärk: tagada kuivendatud põllumajandus- ja metsamaa sihtotstarbeline kasutamine.

Tegevuse kirjeldus

Maaparanduse programmi tegevuse eesmärke saavutatakse läbi seitsme teenuse, millest suurima eelarvemahuga on PRIA kaudu makstavate toetuste andmise teenus (8,5 mln). Siiski on võrreldes 2023. aastaga kogu maaparanduse programmi tegevuse eelarve vähenenud 9% võrra ja seda eelkõige toetuste andmise teenuse vähenemise tõttu. 2023. aastal oli teenuse eelarve 9,7 mln. PRIA kaudu toetatakse maaparandusega seotud taristu arendamist ja hoidmist ning keskkonnakaitserajatiste ehitamist. Näiteks rakendatakse maaparanduse investeeringutoetusi, sh riigi poolt korras hoitavate ühisesvoolude korrashoiuks. Senised toetatud maaparandusinvesteeringud on aidanud põllumajandusmaa kuivendusseisundi halvenemist pidurdada ja vähesel määral kaasajastada maaparandussüsteeme, kuid see ei ole küllaldane, et suurendada nende vastupidavust tuleviku ilmastikuriskidele.

Põllumajanduses mitmekesise tootmise võimaldamiseks kujundab ReM poliitikat maaparanduse valdkonnas. PTA korraldab maaparandussüsteemi ehitamise ja kasutamisega seotud dokumentide

³⁸ Põllumuldade seisukorra parandamisele suunatud keskkonnategevused on ka täiendava keskkonnanohi tegevuses

taotlemist, maaparanduse kooskõlastuste ja tõendusdokumentide taotlemist ja maaparandussüsteemi toimimisega seotud tegevusi, samuti maaparanduse nõuetele vastavuse kontrolli ja järelevalvet. PTA teenuste eelarve pole võrreldes eelneva aastaga muutunud, olles 2024. aastal 3,2 mln. 2024. aastal parandatakse kättesaadavust maaparandussüsteemide teostusjooniste digitaalsele andmebaasile ja edendatakse PTA arhiivides oleva teabe digiteerimist, mis aitab suurendada maaparandusalast teadlikkust ja lihtsustab maaparandussüsteemide tehniliste andmete ja kooskõlastuste saamist PTAst.

Maaparandussüsteemide toimimine on eelduseks üle poole põllumajandusmaa (01.01.2021. a seisuga 637 011 ha) ja (01.01.2022. a seisuga 747 525 ha) metsamaa sihtotstarbelisele kasutamisele olukorras, kus kliimamuutuste tõttu aasta keskmine sademete hulk suureneb ligi 18% ning ekstreemsed ilmastikuolud sagenevad ja tugevnevad. Samuti hakkab enam esinema põuda. Sellest tulenevalt on oluline jätkuvalt panustada maaparanduslikesse teenustesse ning maaparandust reguleerivate õigusaktide väljatöötamisel ja abimeetmete rakendamisel arvestada senisest enam nii kliima- kui ka keskkonnanäesmärkidega ning ühiskonna ootustega.

Olulise tegevusena täpsustatakse maaparandusseire metoodikat, mis tagab kvaliteetsemad andmed kuivendatud põllumajandusmaade mullaviljakuse ja maakasutuse muutuse kohta.

Lihtsustatakse ka maaparandusega seotud lubade menetlust ja kooskõlastusprotsessi, tagades kliendisõbralikkuse ning kvaliteetse avaliku teenuse. Samuti panustatakse teavitustegevuste parendamisse maaparanduse valdkonnas, milleks üheks väljundiks on maaparandusseaduse ja selle õigusaktide ajakohastamine.

Programmi tegevuse nimetus: Sordiaretus ja taime paljundusmaterjal

Programmi tegevuse eesmärk: tagada mitmekesised, kvaliteetsed ja kohalikesse oludesse sobivad põllu- ja aiakultuuride sordid.

Tegevuse kirjeldus

Põllumajanduses mitmekesise tootmise võimaldamiseks kujundab ReM poliitikat sordiaretuse ja taimsepaljundusmaterjali valdkonnas. PTA tegeleb seemnete sertifitseermise ja turustamise nõuetele vastavuse kontrollidega, sordi registreerimise ja –kaitsega, tuulekaera tõrjemeetmete kohaldamisega. Olulisemad teenused METK poolt on seemnete kvaliteedi määramine ning seemnepartiide järelkontrolli katsete läbiviimine ja geneetilise ressursi kogumine ja säilitamine ning põllumajanduskultuuride sordiaretus, mis moodustab suurima osa programmi tegevuse alla kuuluvate teenuste eelarvest (8,9 mln). Võrreldes 2023. aastaga on METKi teenuste eelarve siiski väiksem. PRIA kaudu toetatakse kohalikku sorti taimede kasvatamist. Eesti oludesse sobivate sortide olemasolu eeldab põllumajanduskultuuride ja sortide geneetilise ressursi säilitamist, sordiaretust ning sortide katsetamist. Viimased aastad on nii Eestis kui ka Euroopas näidanud, et majandusviljelusväärtuse katsete tulevik on tihedalt seotud kliimamuutustega. Seetõttu seisab sordiaretus silmitsi mitmete väljakutsetega. Nendest olulisemateks on aretuse võimalikult kiire reageerimine muutuvatele kliimatingimustele ning tootja ja tarbija nõudlusele (väiksema keskkonnamõjuga tootmine), uute aretustehnikate kasutuselevõtt (ja selle lubamine konventsionaalses aretuses) ning aretajate järelkasvu tagamine.

Sordilehte võetavate põllu- ja köögiviljakultuuride liikide puhul tohib turustada vaid sordilehte võetud sordi seemet või paljundusmaterjali. Selleks toimub sortide katsetamine, nõuetele vastavate sortide sordilehte võtmine ja sertifitseerimine ning järelevalve turustamise üle. Eesti keskkonnanõuetele sobivaid sorte

katsetatakse METK-s. 2022. aastal oli majanduskatsetes kokku 175 sorti, millest 83 talisorti ja 92 suvisorti 13st erinevast taimekultuurist ning neist omakorda 37 standardsorti.

Eestis toodetakse sertifitseeritud seemet järjest enam. Viimastel aastatel on toimunud märgatav paranemine sertifitseerimise läbinud partiide suhtarvus (2022. aastal 90%), mis näitab kvaliteedi tõusu nii põldtunnustamises kui ka proovide võtmises ning tasusüsteemi muutmises proovide analüüsimisel.

Sertifitseeritud seemnekartuli ning puuvilja- ja marjakultuuride istutusmaterjali tootmisel on veel potentsiaalset kasvuruumi.

Kultuurtaimede geneetilise mitmekesisuse säilitamiseks makstakse viie põllukultuuri sordi ning 55 puuvilja- ja marjasordi kasvatamise eest kohalikku sorti taimede kasvatamise toetust.

Taimse paljundusmaterjali valdkonnas on uue perioodi suurim eesmärk suurendada sertifitseeritud seemnete tootmist ning seeläbi tagada isevarustatuse tase. Kvaliteetse seemne üheks sambaks on põldtunnustamine.

Tuulekaera tõrjeabinõude rakendamis küsimus on jätkuvalt oluline ja vajab tähelepanu nii seemnetootmises kui ka tavatootmises. Tuulekaer on raskesti tõrjutav umbrohi, mida peab tõrjuma, kuna see levib kiiresti ning võib põhjustada olulist majanduslikku kahju seemnekasvatuses ja tarbeviljapõldudel (saagikadu). Tuulekaeraga saastunud pind järjest väheneb: 2020. aastal oli tuulekaeraga saastunud pind 156 173 ha, 2021. aastal 132 275 ha ja 2022. aastal 111 602 ha. Alates 21. märtsist 2023 on maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seadusest välja jäetud tuulekaera tõrjeabinõude sätted ja riik nende sätete täitmist edaspidi ei kontrolli.

Programmi tegevuse nimetus: Põllumajandusloomade aretus

Programmi tegevuse eesmärk: tagada tõuaretusega Eesti oludesse sobivad tõud ja geneetiline mitmekesisus.

Tegevuse kirjeldus

Mitmekesise tootmise võimaldamiseks põllumajanduses kujundab ReM poliitikat põllumajandusloomade aretuse ja loomageneetiliste ressursside säilitamise valdkondades. PTA teostab järelevalvet aretuse üle. PRIA kaudu makstakse ohustatud tõugu looma pidamise toetust ja põllumajandusloomade aretustoetust.

Võrreldes 2023. aastaga on tegevuse eelarve vähenenud just PRIA poolt pakutava toetuse andmise teenuse eelarve vähenemise tõttu. Siiski moodustab toetuste andmise teenus programmi tegevuse 2024. aasta eelarvest suurima osa (4,8 mln).

2023. aasta 1. jaanuari seisuga oli Eestis kokku 14 tegevusluba omavat põllumajandusloomade aretusega tegelevat juriidilist isikut. Lisaks neile on kaks tegevusluba väljastatud vuttide aretusega tegelevatele aretusühingutele, kelleks on Eesti Linnukasvatajate Selts ja MTÜ Eesti Vutt. Aretusühingutele maksti 2022. aastal aretustoetust 4 548 500 eurot tõuraamatu pidamise ja jõudluskontrolli läbiviimise eest.

Selleks, et tagada kultuuripärandi ja geneetilise mitmekesisuse seisukohast oluliste kohalike ohustatud tõugude (eesti maatõugu veis, eesti hobune, tori hobune, eesti raskevehobune, kihnu maalamma ja eesti vutt) säilimine, makstakse ohustatud tõugu loomade pidajatele alates 2004. aastast ÜPP toetust. See on aidanud mõne tõu arvukuse languse pöörata tõusule ning mõnel juhul pidurdanud loomade arvu vähenemist.

Programmi tegevuse nimetus: Põllumajandustootjate ja töötajate konkurentsivõime

Programmi tegevuse eesmärk: tagada Eesti toiduainesektori konkurentsivõime sise- ja välisurul.

Tegevuse kirjeldus

Põllumajandustootjate ja töötajate konkurentsivõime programmi tegevus on kõige suurema eelarvemahuga programmi tegevus, mida viiakse ellu üheksa teenuse kaudu. Suurima eelarvelise mahuga on toetuste andmine (102,7 mln). Programmi tegevuse eelarve on 2024. aastal suurem võrreldes 2023. aastaga ja seda eelkõige toetuste andmise teenuse mahu suurenemise tõttu (2023. aastal 76,7 mln).

Põllumajanduse kui majandusharu toodangu väärtus on Euroopa Liiduga liitumisest alates kahekordistunud. Samas aga jääb toodangu väärtus hektari kohta oluliselt madalamaks ELi keskmisest, kuna peamiselt toodetakse väiksema lisandväärtusega toodangut. Ka lisandväärtus faktorhinnas hõivatu kohta, mis on oluliselt suurenenud, jääb alla ELi keskmise taseme, mistõttu on äärmiselt oluline jätkuvalt panustada Eesti põllumajandustootjate ja töötajate konkurentsivõime suurendamisse.

Tugev konkurents nii sise- kui ka välisurul sunnib tööstuseid tootma efektiivsemalt ning klientide järjest kasvavad vajadused ja kvaliteedinõuded nõuavad ettevõtelt uute tehnoloogiate kasutuselevõttu, paindlikkust, tootlikkust ning innovaatsust. Sellest tulenevalt on väga oluline jätkuv investeerimine tootmise moderniseerimisse.

Aitamaks kaasa toiduainetööstuse ettevõtjate konkurentsivõime parandamisele ja lisandväärtusega toodete töötlemise osakaalu suurendamisele, mis võimaldaks turult kõrgema ja stabiilsema sissetuleku kõigile tarneahela lülidele, on võimalik taotleda põllumajandustoodete töötlemise ja turustamise investeeringutoetusi. Investeeringutoetustega aidatakse kaasa mikro- ja väikeettevõtjate elujulisusele, keskmise suurusega ettevõtjate ja suurettevõtjate arengule ning koostöös tehtavatele ühistulistele investeeringutele.

Põllumajandussektori erinevate harude konkurentsivõime tagamiseks ja eelkõige raskustes olevate sektorite toetamiseks rakendatakse Eestis ELi eelarvest makstavaid tootmiskohustusega seotud toetusi loomakasvatuse- ning taimikasvatusektoris, kus on nii tootjate kui ka kasvatatavate loomade ja viljeletavate hektarite arv olnud stabiilne või kerges languses.

2024. aastal on kindlasti fookuses koolikava toetusega jätkamine, mis on Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika turukorraldusmeede. Koolikava kaudu soodustatakse puu- ja köögivilja ning piima ja piimatoodete laialdasemat tarbimist koolides, et koolilaste toidulauale jõuaks senisest rohkem tervist toetavat toitu. Lisaks panustab koolikava toetus muu hulgas ka põllumajandustootjate konkurentsivõime parandamisse, kuna on põllumajandustootjatele üheks turustuskanaliks. Lisaks olemasolevale rahastusele on 2024. aastal koolikava toetuseks ette nähtud täiendavad vahendid.

Põllumajandustootjate ja toiduainetööstuste konkurentsivõime tõstmiseks rakendatakse investeeringutoetuse nagu põllumajandusettevõtjate tulemuslikkuse paranemine, väikeste põllumajandusettevõtjate arendamine, põllumajandustoodete töötlemise ja turustamise investeeringutoetust nii mikro-, väikeettevõtjatele, keskmise suurusega ettevõtjatele kui ka suurettevõtjatele.

Mesindussektori arengu toetamiseks rakendatakse mesilasperede toetust. Põllumajandusliku turukorraldusmeetmena rakendatakse koolikavade toetust, toetatakse nõuandeteenuse toimimist ning tehakse järelevalvet turukorralduse üle.

Programmi tegevuse nimetus: Põlvkondade vahetus

Programmi tegevuse eesmärk: on tõsta noorte põllumajandustootjate osakaalu põllumajandussektoris.

Tegevuse kirjeldus

Põllumajanduse tööhõivet iseloomustab alates Eesti taasiseseisvumisest pidev vähenemine. Peamine probleem on noorte vähene huvi põllumajanduse vastu. Seega on vajalik põlvkondade vahetuse soodustamisega tuua noori põllumajandussektorisse.

Põlvkondade vahetuse programmi tegevuse eelarve on võrreldes 2023. aastaga suurenenud 6,4 mln eurot. Olulisemad teenused on põlvkondade vahetuse poliitika kujundamine (ReM), mida rakendatakse ka PRIA teenuste kaudu (rakendab toetusi). PRIA teenuste eelarve on 17,2 mln, mis on 6,4 mln suurem võrreldes 2023. aastaga. Noorte põllumajandustootjate osakaalu suurendamiseks ja põlvkondade vahetuse toetamiseks rakendatakse põllumajandusliku tegevusega alustava noore ettevõtja toetust ning täiendavat sissetulekutoetust noortele põllumajandustootjatele. Mõlema toetusmeetme eesmärk on hõlbustada põllumajandustootjatel tegevusega alustamist, aidata kaasa põlvkondade vahetusele põllumajanduses ning suurendada kaasaegsete teadmistega ja kogemustega põllumajandustootjate arvu põllumajandussektoris. Põllumajandusliku tegevusega alustava noore ettevõtja toetus saavad taotleda noored ettevõtjad (kuni 40 aastased isikud), kes esmakordselt alustavad põllumajandusliku tegevusega äriplaanis kirjeldatud tegevuste elluviimiseks.

Täiendava sissetulekutoetuse noortele põllumajandustootjatele raames toetatakse noorte põllumajandustootjate sissetulekuid, andes seeläbi täiendavaid vahendeid põllumajandusliku tegevusega tegelemiseks. Lisaks kavandatakse (ReM) noortele esmakordselt põllumajandustootmisega alustavatele ettevõtjatele inkubatsiooniprogrammi, mille eesmärk on toetada põllumajandusliku tegevusega alustava noore põllumajandustootja baasteadmiste ja oskuste suurendamist ning mida plaanitakse rakendada alates 2024. aastast.

Programmi tegevuse nimetus: Riskijuhtimine ja põllumajandusturgude tasakaal

Programmi tegevuse eesmärk: tagada põllumajandustootjate stabiilsed sissetulekud ja riskide maandamine.

Tegevuse kirjeldus

Programmi tegevuse eesmärged saavutatakse läbi poliitika kujundamise (ReM pädevuses), järelevalve (PTA pädevuses) ja toetuste andmise (PRIA pädevuses) teenuste.

Riskijuhtimise tähtsus põllumajandussektoris on suurenenud koos põllumajandustootmise suurema turule orienteeritusega. Ebakindlus põllumajandustoodete ja -tootmissisendite hindades ja sissetulekutes avaldab mõju põllumajandustootjate tootmisotsustele ja tootlikkust suurendavate investeeringute tegemisele. Riskijuhtimismeetmete võtmise soodustamiseks on väga oluline tõsta teadlikkust riskijuhtimise vajalikkusest ja arendada selle rakendamise oskusi.

Põllumajandustootjate sissetulekute stabiilsuse tagamiseks rakendatakse ELis pindalapõhiseid otsetoetusi. Põllumajandusega tegelevatele isikutele makstakse Eestis põhisissetulekutoetust kasutatava põllumajandusmaa kohta. Põhisissetulekutoetuse taotlejate arv aasta-aastalt väheneb (2023. aastal 13 145 taotlejat), ent taotletava põllumajandusmaa hektarite arv pidevalt suureneb ning oli aastaks 2023 jõudnud 980 202 hektarini. Planeeritav toetuse määr 2024. aastal on 109 eurot hektari kohta.

Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika turukorraldusmeetmetest aitavad sekkumiskokkuost, eraladustamine ja erakorralised meetmed stabiliseerida turgu ja tagada põllumajandustootjatele turuväljundi ja sissetuleku olukorras, kus nõudlus on järsult ja oluliselt vähenenud või põllumajandustoodang on hävinenud või saanud olulisel määral kahjustada.

Saagi ning loomade ja taimede kindlustamise toetamise raames hüvitatakse 70% ulatuses põllumajandustootja saagi, loomade ja taimede kindlustusmaksed. Lisaks on põllumajandustootjal võimalik taotleda ohtliku taimekahjustaja ja eriti ohtliku loomataudi tõttu kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamise toetust, mille eesmärk on taastada põllumajanduse tootmispotentsiaal, mis on kahjustunud loodusõnnetuses, ebasoodsates ilmastikutingimustes või katastroofides. Toetuste andmise teenus moodustab ühtlasi kogu programmi tegevuse 2024. aasta eelarvest suurima osa, ulatudes 117,5 mln euroni. Võrreldes 2023. aastaga on teenuse eelarve vähenenud 10 mln eurot. Poliitika kujundamise ja järelevalve teenused moodustavad eelarvest väikseima osa.

Programmi tegevuse nimetus: Ühistegevus ja koostöö

Programmi tegevuse eesmärk: tagada põllumajandustootjate tugev positsioon tarneahelas.

Tegevuse kirjeldus

Eesti toidusektor tegutseb Euroopa Liidu siseturu osana, seega mõjutavad põllumajandussaaduste hindu otseselt ELi siseturu hinnad ning ELi väliskaubanduspoliitika. Samas on turutõrgete korral Eestis kokkuostuhindade langus järsem kui ELis keskmiselt ehk raskused võimenduvad kiiremini. Selle põhjuseks on toidutarneahela tasakaalustamatus ja vähene koostöö ahela lülide vahel. Seetõttu tuleb jätkuvalt panustada põllumajandustootjate positsiooni tugevdamisse tarneahelas, mida tehakse läbi kolme teenuse. 2024. aastal väheneb programmi tegevuse eelarve 1,9 mln eurot. Suurima eelarvemahuga on toetuste andmise teenus (1,7 mln), mida viib ellu PRIA, ja turukorralduse järelevalve teenus (0,5 mln), mida viib ellu PTA. Võrreldes 2023. aastaga on enim vähenenud just toetuste andmise teenuse eelarve.

Kui Euroopa Liidus on põllumajandusühistute keskmine turuosa 40%, siis Eestis on ühistegevus eri sektorites väga erineval arengutasemel. Eestis on kõige tugevam koostöö piimasektoris. Üle poole toodetud piimast ostavad kokku piimatootjate ühistud ning ühistutele kuuluvad piimatööstused. Arvuliselt tegutseb enim ühistuid teraviljasektoris, kuid ühistud on killustunud ning turujõud pigem madal (erandina paar suuremat ühistut). Ülejäänud sektorites on ühistegevus nõrk: tegutsevad vaid üksikud ühistud, esineb usaldamatust koostööpartnerite vahel ning puudub valmisolek investeerida ühistu arendamisse. Ühistegevuse edasisel arendamisel on takistuseks põllumajandustootjate vähene usaldus ühistegevuse vastu, ühistegevuskompetentsi puudumine, ühistute võimetus kaasata kapitali ning puudujäägid ühistute juhtimisstruktuuris. Samuti on endiselt probleemiks ettevõtjate reeglina vähene kogemus ühistegevusest ja seotud traditsioonide puudumine.

Olulisemad teenused tegevuse elluviimisel on ühistegevuse ja koostöö poliitika kujundamine, mida rakendatakse PRIA teenuste kaudu (toetuse väljamaksmine). Ühistegevuse ja koostöö arendamine aitavad tugevdada põllumajandustootjate positsiooni turul, mis saavutatakse mitme erineva toetuse rakendamise abil: tunnustatud tootjaorganisatsiooni ja tunnustatud tootjarühma põllumajandustoodete töötlemise ja turustamise investeeringutoetus, põllumajandustoodete töötlemise ja turustamise investeeringutoetus suurprojektide elluviimiseks, lühikeste tarneahelate või kohalike turgude kaudu põllumajandustoodete ja toidu turustamisvõimaluste arendamise toetus. Need toetused on aidanud kaasa põllumajandustootjate koostöö edendamisele.

Programmi tegevuse nimetus: Ekspordivõimekus ja Eesti toidu kuvand

Programmi tegevuse eesmärk: Eesti põllumajandus- ja toiduainesektor on välisturgudel konkurentsivõimeline ning Eesti toidu kuvand on positiivne.

Tegevuse kirjeldus

Ekspordivõimekuse ja Eesti toidu kuvandi tegevuse eelarve on 2 mln, mis on võrreldes 2023. aastaga väiksem. Eesmärgi saavutamisel on ReMi roll poliitika kujundamine, mida rakendatakse PRIA (toetuste rakendamine) ja PTA (turgude avamine) tegevuste kaudu. Programmi tegevuse eelarvest moodustabki suurima osa just toetuste teenus (1,3 mln). Võrreldes 2023. aastaga on teenuse eelarve vähenenud 0,6 mln eurot. Ka PTA teenuste 2024. aasta eelarve on vähenenud võrreldes varasema aastaga.

Eesti päritolu põllumajandussaaduste ja toidukaupade ekspordi väärtuse suurendamiseks ning Eesti toidu positiivse kuvandi hoidmiseks nii siseturul kui eksporditurgudel rakendatakse erinevaid toetusmeetmeid (nt turuarendustoetus, toidusektori müügivõime arendamise tegevusvaldkonna teadmussiirde pikaajaline programm, kvaliteedikavade teavitamis- ja müügiesitamise toetus), ning avatakse uusi eksporditurge. Seatud eesmärkide saavutamisel on võtmetähtsusega ka ReMi roll koordineerida tegevusi erinevate ministriumide ja sektori esindusorganisatsioonide vahel, sest oma tegevustega panustavad toidusektori konkurentsivõimesse erinevad osapooled ning seetõttu on oluline tagada tegevuste ühtsus, seostatus ja sünergia. Tõhusa koostöö ja infovahetuse eesmärgil on ellu kutsutud Eesti toidu sise- ja välistegevuste ümarlaud.

Eesti toidukaupade väliskaubandust iseloomustab aastaid 200-300 miljoni euro suurune negatiivne kaubandusbilanss, välisriikidesse väärindamiseks minevate kaupade suur osatähtsus ekspordis ja tugev orienteeritus lähiturgudele. Kaubandusdefitsiit on suurim valmistoodete puhul.

Tooraine suurem kohapealne väärindamine annaks ka stabiilsema eksporditulu ettevõtjatele. Tooraine hinnad on maailmaturul volatiilsed ja eksporditõrjete sissetulek seetõttu kõikumine. Riigi jaoks tähendab omamaiste põllumajandussaaduste kohapealne väärindamine ühtlasi suuremat panust tööhõivesse ja maksutulude laekumisse.

Tugeva konkurentsi tingimustes ja geograafiliselt ning kultuuriliselt kaugel sihtturgudel valmistoodetega läbilöömise eelduseks on seetõttu toidusektori eksporditõrjete tugev müügivõimekus. Eesti ettevõtete tagasihoidlik müügi- ja turunduskompetents on uutele turgudele sisenemist pärssiva tegurina välja toodud ka erinevates analüüsides.

Koduturul keskendutakse põllumajandustootjate konkurentsivõime tõstmiseks senisest enam toodete kvaliteedile ja selle esile toomise osas. Kvaliteedikavades osalemine võimaldab toidutootjatel saada toodangu eest kõrgemat hinda ja seetõttu on kvaliteedikavade arendamisel oluline roll tootjate positsiooni parandamisel tarneahelas. Kvaliteedikavade toetamine on oluline tegevus ka uuel ÜPP rahastusperioodil.

Visioonidokument „Eesti toit 2022–2025“ seab koduturul fookusesse tarbija, et tõsta nende teadlikkust tarbimisotsuste tegemisel ning kujundada kohaliku toidu mainet läbi erinevate ürituste. Kohaliku toidukultuuri väärtustamisse panustavad mitmed projektid nagu avatud talude päev, avatud kalasadamate päev, Eesti toidupiirkonna valimine ja Eesti toidu kuu korraldamine. Tarbijate seas on oluliseks sihtgrupiks lapsed ja noored, kellest kujuneb uus põlvkond teadlikke tarbijaid. Planeeritud on mitmed haridusliku sisuga tegevused, mida haridusasutustes läbi viiakse.

Tarbijate kasvav tähelepanu toidu ohutusele, loomade heolule, tooraine kasvukeskkonna puhtusele ja tootmisega kaasnevatele keskkonnamõjudele muudab üha olulisemaks faktidele tugineva kuvandiloome. Tarbijatele oluliste parameetrite muutmine nähtavaks annab nii ettevõtetele kui ka Eesti toidule laiemalt täiendava kvaliteedigarantii. Seda peab toetama tõhus järelevalvesüsteem, mis on usaldatav ka kõige nõudlikumatel tarbijaturgudel.

Programmi tegevuse nimetus: Mahepõllumajandus

Programmi tegevuse eesmärk: tõsta mahepõllumajanduse konkurentsivõimet ja tagada mahepõllumajandustoodangu usaldusväärsus tarbija silmis.

Tegevuse kirjeldus

Mahepõllumajanduse programmi tegevuse eelarve on 2024. aastal 8 mln euro võrra suurem võrreldes eelmise aastaga. Tegevuse eesmärke saavutatakse läbi viie teenuse. Olulisemad teenused on mahepõllumajandus poliitika kujundamine, mida rakendatakse PRIA (toetuste rakendamine) ja PTA (järelevalve) teenuste kaudu. Mahepõllumajanduse konkurentsivõime tõstmiseks ning mahepõllumajanduses tunnustatud ettevõtjate arvu säilitamiseks rakendatakse mahepõllumajanduse toetust, tehakse järelevalvet mahepõllumajandustootjate ning mahekäitlejate üle.

Mahepõllumajandussektor on Eestis viimastel aastatel järjepidevalt arenenud. 2022. aasta lõpuks oli mahepõllumajanduse registrisse kantud 2046 mahetootmisega tegelevat ettevõtet ja 23 3872 ha mahepõllumajandusmaad, mis moodustab ligikaudu 23% Eesti põllumajandusmaast.

Mahepõllumajanduslikku taimekasvatust iseloomustab rohumaade suur osatähtsus. 2022. aastal oli 61% mahepõllumajandusmaast rohumaad. Viimastel aastatel on rohumaade osakaal hakanud vähenema ning külvipinna osakaal kasvama. Kõige enam kasvatatakse teravilja, kaunvilja ja tehnilisi kultuure. Teraviljadest kasvatati kõige enam kaera ja nisu, kaunviljadest põlduba ja põldhernest ning tehnilistest kultuuridest rapsi ja rüpsi ning kanepit.

Maheloomakasvatusega tegeles 2022. aastal 1126 mahetootjat. Kõige enam peeti lihaveiseid ja lambaid. Mahepiimalehmade arv oli 2022. aastal 1908, võrreldes 2021. aastaga vähenes see 2%, mis moodustab Eesti piimalehmadest ligikaudu 2%. Mahepiima järele on küll nõudlust, aga praegu on suurematel piimatootjatel karjatamise nõude tõttu keeruline mahetootmisele üle minna.

Iga aastaga kasvab ka mahetoodete töötlemise ja turustamisega tegelevate ettevõtete arv, keda oli 2022. aasta lõpuks mahepõllumajanduse registrisse kantud 491. Eesti mahetoodete eksport vähenes veidi võrreldes 2019. aastaga. Kokku eksporditi Eesti Konjunktuuriinstituudi (EKI) hinnangul 2021. aastal mahetooteid ligikaudu 29 miljoni euro väärtuses. Kõige rohkem, ligi 12 miljoni euro väärtuses eksporditi teravilja.

Mahetoitu pakkuvate ja toidu valmistamiseks mahepõllumajanduslikke tooteid kasutavate toitlustusettevõtete arv on hakanud suurenema. Järjest enam kasutatakse mahetooteid lasteasutuste toitlustamisel.

Alates 2022. aastast toetatakse haridusasutustes mahetoidu pakkumist. Toetuse peamised eesmärgid on mahepõllumajandusliku toidu kõrgema hinnaga seotud lisakulude hüvitamine haridusasutuste pidajatele, toidutootmise kestlikkusele kaasa aitamine, laste teadlikkuste suurendamine mahepõllumajandussektorist ja keskkonnahoiust ning mahetoidu tarbimise ja seeläbi ka turunõudluse suurendamine. Toetus on suunatud lasteasutustele ja üldhariduskoolidele üle Eesti. Mahetooraine kasutamist kompenseeritakse

koolidele ja lasteaedadele, kus kasutatakse lastele toidu valmistamiseks igas kuus vähemalt 20% mahepõllumajanduslikke koostisosi ja kelle toitlustaja on PTA sellest teavitanud. Toetus on suurendanud haridusasutuste huvi mahetoidu pakkumise vastu. Kui 2021/2022 õppeaastal pakuti mahetoitu 45 haridusasutuses, siis 2022/2023 õppeaastal on mahetoitu pakkuvate haridusasutuste arv suurenenud 107-ni. 2024. aastal on fookuses mahetoidu laialdasem pakkumine haridusasutustes, milleks on 2024. eelarves ette nähtud täiendavad vahendid.

Mahepõllumajandussektori kiire areng toob kaasa järelevalve kasvu PTAle, mistõttu on PTA poolt pakutavate teenuste eelarve 2024. aastal võrreldes 2023. aastaga suurenenud. Kontrollide tehakse vähemalt kord aastas. 10% ulatuses kontrollitakse tootjaid teistkordselt. 5% tootjate ettevõtetes võetakse proove ja analüüsitakse neid, et tuvastada võimalikku mahepõllumajanduslikus tootmises lubamatute toodete kasutamist.

Programmi tegevuse nimetus: Põllumajanduskeskkonna hea seisundi tagamine

Programmi tegevuse eesmärk: põllumajandustootmisega seotud väetiste, taimekaitsevahendite ning gaaside emissiooni negatiivne keskkonnamõju väheneb ja ökosüsteemi teenuste toimimine paraneb koosmõjus põllumajandusmaa elurikkuse ning maastike mitmekesisuse säilimisega.

Tegevuse kirjeldus

Tegevuse eelarve on 2024. aastal 64,2 mln eurot, mis on võrreldes 2023. aastaga vähenenud. Programmi tegevuse oodatavat tulemust aitavad saavutada Regionaal- ja Põllumajandusministeerium (ReM), PTA, PRIA ja METK oma teenuste kaudu. Põllumajanduskeskkonna hea seisund, väetiste ja taimekaitsevahendite ohutus inimesele ja keskkonnale tagatakse ReM taimekaitsepoliitika, väetiste turustamise poliitika ja täiendava keskkonnahoiu poliitika kujundamisega. PTA teostab taimekaitse ja väetiste valdkonnas järelevalvet, METK panustab valdkonnadesse teaduse ja teadmussiirde teenustega, viib läbi laboratoorseid analüüse (mullaproovid, taimekaitsevahendid, väetised jm), teostab Eesti põllumuldade seiret ning Eesti maaelu arengukava keskkonnategevuste seiret ja hindamist. PRIA ülesanne on korraldada riiklike toetuste ning ühise põllumajanduspoliitika toetuste andmist, tingimuslikkuse süsteemi on hõlmatud PRIA ja PTA.

2024. aastal on suurima eelarvega PRIA teenused (58,7 mln), kuid võrreldes 2023. aastaga on eelarve vähenenud. Samal ajal on aga PTA teenuste eelarve 2024. aastal suurem võrreldes 2023. aastaga.

Taimekaitse valdkonnas on eesmärk tagada taimekaitsevahendite ohutus inimeste ja loomade tervisele ning keskkonnale. Selleks suurendatakse üldsuse turvatunnet ning rahulolu asjaomaste asutuste tegevusega, tagades adekvaatse ülevaate taimekaitsevahendite kasutamisega seotud ohtudest ning arendades asutuste võimekust tagada ligipääs ohututele taimekaitsevahenditele ja kontrollida reeglite järgimist taimekaitsevahendite turustamisel ja kasutamisel. Tagatakse hea riigisisene ja rahvusvaheline koostöö taimekaitse valdkonnas.

Teavitatakse taimekaitsevahendite kasutajaid, sh mittepõllumajanduslikul eesmärgil kasutajaid, et nad oleks taimekaitsevahendite kasutamisega seotud ohtudest teadlikud ning oskaksid neid ennetada ja neile reageerida. Lisaks jätkatakse taimekaitsevahendite kasutajatele suunatud koolitussüsteemi arendamisega.

Eesti eripärade arvestamine ELi ambitsioone rakendavate algatuste puhul ja ELi eesmärkide liigest ambitsioonikusest toidujulgeoleku tagamisele ning esmatootjate konkurentsivõime kadumisele tuleneva riski vältimine.

Väetiste valdkonnas on eesmärk tagada väetiste ohutus inimese ja looma elule, tervisele, varale ja keskkonnale ning väetise soodne mõju taimedele ja taimekasvatussaadustele.

Õigusaktide ajakohastamisega võimaldatakse üleminek uue ELi väetisemääruse kohasele regulatsioonile ja luuakse eeldused selle takistuseta toimimiseks. Analüüsitakse väetiste valdkonda reguleerivate õigusnormide toimimist ja rakendamist ning tagatakse vajalike muudatuste tegemine õigusnormide.

Uute väetiselikide järkjärgulise turuletulekuga suureneb PTA-l kontrolliobjektide maht ning METK-le kaasneb täiendavate laborianalüüside tegemise vajadus ja seetõttu peab labor olema valmis kõiki (sh uusi) ELi väetistooteid analüüsima. Ringmajanduse edendamiseks ja ELi ekspordisõltuvuse leevendamiseks analüüsitakse põlevkivi kaevandamisjääkide väetisena kasutamise võimalusi.

Tagatakse õigusnorme tutvustava avaliku kommunikatsiooni toimimine, et nõuete täitmise eest vastutavad isikud oleksid teadlikud oma kohustustest, sh uuest ELi väetisemäärusest tulenevatest nõuetest.

Analüüsitakse väärtegade põhjuseid ning nende ennetamiseks rakendatavate abinõude mõjusust. Analüüside tulemustest lähtuvalt koordineeritakse arendusi, tehakse strateegilisi plaane ning kujundatakse õigusnorme.

Täiendava keskkonnanahoiu valdkonna eesmärk on tagada keskkonnasõbralike tavade laiem kasutus põllumajanduses, selleks soodustatakse põllumajanduses keskkonnasäästlike majandamisviiside kasutuselevõttu ja jätkuvat kasutamist, sh ka toetuste abiga.

Keskkonnasõbraliku majandamise toetuse kasutamine avaldab mõju viljavaheldusele, mullaproovide võtmisele, sertifitseeritud seemne kasutamisele ning glüfosaadi ja muude taimekaitsevahendite kasutamise piiramisele. Eraldi lisameetmed on välja töötatud aianduskultuuride keskkonnasõbralikuks kasvatamiseks, vahekultuuride kasvatamiseks, happeliste muldade neutraliseerimiseks jms.

Mulla- ja veekaitse toetus aitab kaasa erodeeritud ja turvasmuldade säästlikule kasutamisele, muldade degradatsiooni vähenemisele ja muldades orgaanilise süsiniku talletamisele maa pikaajalise rohumana hoidmise kaudu. Pinna- ja põhjavee kaitsele suunatud täiendavad tegevused aitavad kaasa veekeskkonna seisundi parandamisele.

Liikide ja elupaikade säilimise tagamiseks ning ekstensiivse põllumajanduse soodustamiseks rakendatakse Eestis juba alates 2001. aastast pärandniidu hooldamise toetust. Pärandniitude kõrval pööratakse senisest enam tähelepanu ka muudele kõrge loodusväärtusega rohumaadele. Nende inventeerimisega alustati 2023. aastal ning sellega jätkatakse ka 2024. aastal. Paralleelselt rakendatakse alates 2024. aastast nende alade elurikkuse hoidmiseks väärtusliku püsirohumaa säilitamise toetuskeemi.

Koolituste, infopäevade ja infomaterjalidega suurendatakse põllumajandustootjate teadlikkust ökosüsteemiteenustest, keskkonda säästvatest põllumajanduspraktikatest ja kliimarisikidest.

Keskkonnameetmete seirega uuritakse muuhulgas põllumajanduse mõju mullale, veele ja elurikkusele.

2024. aasta alguses jõuab lõpule PRIA digitaalse e-põlluraamatu projekti esimene etapp, mille järel saavad põllumehed soovi korral pidada põlluraamatut elektroonselt PRIAs. 2024. aastast seotakse keske e-põlluraamatu ja taimetoitainete bilansi kohustus ka keskkonnasõbraliku majandamise toetuskeemiga. Järk-järgult liigutakse selles suunas, et andmed oleksid riigile kättesaadavad ja kasutatavad nii statistikas, teadustöodes kui ka põllumajandus- ja keskkonnapoliitika kujundamisel.

2024. aastal on plaanis alustada süsiniku jalajälje hindamistega põllumajandusettevõtetes, et kaardistada, milline on põllumajandusettevõtete ja peamiste toodete süsiniku jalajalg Eestis ning selgitada välja, mida oleks võimalik teha, et jalajälge vähendada.

Programmi tegevuse nimetus: Taimetervise, loomade tervise ja heaolu tagamine

Programmi tegevuse eesmärk: tagada olukord, kus Eesti on vaba ohtlikest taimekahjustajatest ja eriti ohtlikest loomataudidest ning loomade tervis ja heaolu on paranenud.

Tegevuse kirjeldus

2024. aastal on programmi tegevuse eelarve 2023. aastaga võrreldes 5,4 mln suurem. Programmi tegevuse oodatavat tulemust aitavad saavutada ReM, PTA, PRIA, LABRIS ja METK oma teenuste kaudu. Hea taimetervise ja loomade tervise alane olukord ning kõrge loomade heaolu tagatakse ReM taimetervise, söödaohutuse, loomatervise ja loomade heaolu poliitika kujundamisega.

PTA teostab järelevalvet taimetervise, söödaohutuse, loomade pidamise, heaolu, kõrvalsaaduste käitlemise ja puidutöötlemisettevõtete üle. PTA teostab taimetervise alase väljaveo ja sisseveo kontrolli.

PRIA kaudu makstakse loomade heaolu, karjatervise kõrgemate majandamisnõuete ning loomataudide kontrollprogrammi alase koostöö toetust. Ohtliku taimekahjustaja puhangu korral on võimalik anda toetust ohtliku taimekahjustaja kartuli ringmädaniku või viljapuu-bakterpõletiku tõrjeabinõude rakendamise eest. METK teeb taimse materjali ja sööda laborianalüüse ning taimekahjustajate määramise analüüse. LABRIS teeb laboriuuringuid ja annab riskihinnanguid loomatervise ja söödaohutuse valdkonnas.

Suurima eelarvemahuga teenused on toetuste andmine (PRIA) ja järelevalve (PTA). Võrreldes 2023. aastaga on enim suurenenud just PRIA teenuste eelarve (4,9 mln), suuremad on ka LABRIS ja METKi pakutavate teenuste eelarved. Taimetervise valdkonna eesmärk on säilitada riigis hea taimetervislik olukord ning tagada eksporditavate kaupade vastavus taimetervise nõuetele.

Eesti hea taimetervisliku olukorra tagamiseks aidatakse kaasa põllumajandustootmise ja metsamajanduse tasuvusele, säilitatakse looduskeskkonda ning hoitakse ära taimekahjustajate levikust tingitud piiranguid kaubandusele. Selleks kaitstakse põllumajandust ja metsandust ohtlike ja olulist kahju põhjustavate taimekahjustajate leviku eest.

Teenuste pakkumiseks peab olema kindlustatud õigusruum ja süsteem, mis tagab PTA ning METKi reageerimisvõimekuse. Taimetervise valdkonna olukorra ja arengusuundade analüüsimisel ning õigusaktide kehtestamisel ja jõustamisel rakendatakse otsekohalduvat Euroopa Liidu taimetervise määrust³⁹ ning järgitakse rahvusvahelisi standardeid.

Loomatervise valdkonna eesmärk on tagada loomade võimalikult hea tervis.

Loomade hea tervis mõjutab ühiskonda inimtervise ning keskkonnaga seotud riskide vähendamise kaudu ning toetab elujõulist ja kasumlikku põllumajandustootmist. Olulised riskid, mis mõjutavad loomataudide jõudmist Eestisse, on seotud kliimamuutuste, lindude ja loomade rände ning globaliseeruva kaubandusega.

Loomataudide ennetamise ja efektiivse tõrje korraldamiseks peetakse jooksvat arvestust taudidele vastuvõtlike loomade, nende pidamiskohtade ning liikumiste kohta. Taudiennetuse lisameetmena on plaanis 2024. aastal laiendada bioturvalisuse kava koostamise kohustust veiste ja hobuste pidamisel.

ELi teavituskohustuslike loomataudide puhangud registreeritakse loomataudide teavitussüsteemi (ADIS) kaudu. 2022. aastal seirati riiklikult 34 loomataudi. Ühtegi sigade Aafrika katku (SAK) juhtumit kodusigadel ei tuvastatud, küll aga leiti SAK 57 metsseal. 2023. aastal on SAKi puhanguid esinenud ka kodusigadel,

³⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2031/2016, taimekahjustajate vastaste kaitsemeetmete kohta, rakendus 14.12.2019.a.

viimati tuvastati SAKi kodusigadel juulis. 2023.a juuli seisuga on SAK tuvastatud 40 metsseal. Kuna SAK on jätkuvalt suureks ohuks kodusigadele, tuleb jätkata SAK ennetus- ja tõrjemeetmetega. Metssigade arvukus suureneb ning tõenäosus SAK kollete arvu tõusuks looduses sunnib jätkuvalt järgima rangeid bioohutusmeetmeid kodusigade pidamisel. Kuigi Eestis ei ole viimasel ajal olnud ühtegi linnugripi puhangut kodulindudel, tuleb jätkuvalt linnufarmides hoida kõrget bioohutusmeetmete taset, sest oht linnugripi levikuks on kõrge.

Loomataudide likvideerimiseks või esinemise vähendamiseks rakendatakse riiklikke või loomapidaja vajaduse põhiseid tõrjeprogramme.

ÜPP sekkumismeetmete kaudu toetatakse loomataudide kontrolliprogrammi alast koostööd veiste haiguste infektsioosse rinotrahheiidi ja veiste viirusdiarröa tõrjeprogrammide rakendamiseks. Sekkumine võimaldab põllumajandustootjatel vähendada ravimite kasutust, piirata suure majandusliku mõjuga loomataudide levikut ning pikemaajalises perspektiivis suurendada tänu karjatervise näitajate paranemisele tootmise konkurentsivõimet ning ekspordivabadust.

Põllumajandusloomade karjatervist mõjutavad lisaks taudidele ka erinevad pidamiskeskonnast, hügieenitingimustest ja söötmisest tingitud haiguslikud seisundid. Puudulik karjatervis suurendab saamata jäänud tulu ja ravikulusid. ÜPP sekkumismeetme kaudu toetatakse loomade tervist edendavate kõrgemate majandamisnõuete järgimist.

Tulenevalt AMR tegevuskavast (Mikroobide antibiootikumiresistentsuse vähendamise tegevuskava veterinaarmeditsiini valdkonnas aastateks 2021–2026) on vaja jätkuvalt lisaressurssi, et suurendada koolitustellimust antibiootikumide teadliku kasutamise kohta ning tõsta sidusrühmade teadlikkust antibiootikumide kasutamise osas. Tegevuskava näeb ette laiapõhise AMR olukorra seiramise koos olukorra analüüsiga. Analüüsi tulemusel täiendatakse tegevuskava asjakohaste meetmetega.

2023. aastal valmis riikliku veterinaararstide registri osana antibiootikumide kasutamise e-andmekogu, kuhu sisestavad andmeid veterinaararstid. Praegu kogutakse andmeid ainult toiduloomadel kasutatud antibiootikumide kohta, kuid alates 2029. aastast lisandub andmete esitamise kohustus antibiootikumide kasutamise kohta väikeloomadel. Andmekogule arendatakse lisamoodul, kuhu veterinaararstid saavad sisestada andmeid teostatud vaksineerimiste kohta. Vaksineerimisandmete kogumine on oluline loomataudide ja ka zoonooside ennetuse korraldamiseks ning kaubanduspartneritele rakendatavate meetmete tõendus põhiseks esitamiseks.

Riiklikud registrid ja infosüsteemid ning laborid vajavad arendamist vastavalt ajas muutuvatele vajadustele, nõuetele ja tehnilisele arengule. 2024. aastal planeeritakse süsteemi arendust PRIA keskkonda. Arendusse on kaasatud nii PRIA, PTA kui ka LABRIS.

Koostöös teadlastega on välja töötatud loomade tervise ja heaolu baromeeter, mille kaudu saab hinnata olukorra muutusi erinevate mõjukomponentide kaudu (loomade karjas püsivuse aeg, vasikate suremus, soomaatiliste rakkude arv piimas, nõuetekohasuse kontrolli tulemused jne). Esimesed tulemused planeeritakse avaldada 2024. aasta I poolaastal. Edasi on kavas baromeetri mõõdikuid avaldada kord aastas. Loomatervise baromeetri andmed on vajalikud PTA-le täpsemate analüüside ja prognooside väljatöötamiseks ning riskipõhise järelevalve juurutamiseks.

Söödaohutuse valdkonna eesmärk on tagada Eestis toodetud ja turustatava sööda ohutus.

Suurema osa Eestis toodetavast söödast kasutavad ära Eesti loomapidajad. Lisaks tööstuslikult toodetavale söödale toodetakse arvestatav osa loomade söötmiseks kasutatavast söödast põllumajandusettevõttes kohapeal, sh kasvatatakse teravilja ja heinakultuure, valmistatakse silo või segasööta. Eestisse imporditakse

peamiselt proteiinirikkaid söödamerjale (nt mais, rapsikook, sojasrott) ja söödalisandeid, millest peamiselt toodetakse loomaliigile vajalik segasööt. Strateegias „Talust taldrikule“ on seatud eesmärgiks imporditud söödamerjalide asendamine ELis kasvatatud taimsete proteiinide ja alternatiivsete söödamerjalidega, mis on põhjendatud eelkõige keskkonnakaitse ja kliimamuutuste leevendamise vajadusega. Seetõttu on kasvanud vajadus tegelda võimaluste otsimisega, et asendada imporditud proteiinsööt kohalike proteiinsöötadega.

Olenemata sellest, kus sööt toodetakse, tuleb jälgida, et ei toimuks sööda ohtlikku ristsaastumist (nt koktsidiostaatikumid, loomsed proteiinid, geneetiliselt muundatud organismid, veterinaarravimid). Jätkata tuleb söödakäitlejate süsteemse teavitamisega kehtivatest ja uutest nõuetest ning käitlejate ja loomapidajate teadlikkuse tõstmisega söödaohutusest, sh erisöötade kasutamise võimalustest loomade haiguste ennetamisel. Arendada tuleb olemasolevat nõuandesüsteemi, kuna see kõiki vajadusi ei kata.

Arvestades sööda käitlemisega kaasneva võimalike riskide kontrollivajadust on oluliselt suurem, kuna aastast aastalt käitlejate arv kasvab, kuid kontrollide hulk langeb. Riskide süsteemset hindamist ja juhtimist piirab inimeste ja ressursside puudus. Söödaohutuse tagamiseks tuleb kontrollida kogu söödaahelat ning suurendada söödast võetavate kontrollproovide ning tellitavate analüüsides mahtu, arvestades olemasolevaid ja uusi riske (Euroopa Komisjoni soovitusel⁴⁰). Vajalik on tõsta kompetentsi olemasolevate ja uute riskide (söödapettused, kolmandatest riikidest pärit sööt, e-kaubandus, kliimamuutuste mõju, uued tehnoloogiad, uued söödamerjalid) ohjamiseks ja tagada konkurentsivõimeline töötasu. Samuti on olulised kaasaegsete IT-lahenduste olemasolu ja nende rakendatavuse kiirus, tasakaal järelevalve mahu ja ressursi vahel, probleemide lahendamise suutlikkus. Oluline on, et tagatud oleks ajas muutuvatele vajadustele ja nõuetele vastav analüüsitenus, mis toetaks järelevalve tegevust.

Suuremat tähelepanu ja ressursi vajab teaduse arendamine söödaohutuse valdkonnas, suurendades teadlaste arvu ja teadustööde, sh rakenduslike teadustööde mahtu.

Loomade heaolu valdkonna eesmärk on parandada loomade heaolu taset.

Loomkatseprojekti lubade andmise pädevus viidi alates 2023. aasta 1. jaanuarist Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi teenusest PTA teenuseks, et tagada lubade andmine töökorralduslike takistusteta ja parimal viisil. Loomkatseprojekti lube annab PTA hindamiskomisjoni ettepanekul. Loomkatseprojekti loataotluse menetlemine on oluline etapp, et tagada loomkatsete tegemise nõuetekohasus ja selle kaudu ka katseloomade heaolu kõrge tase.

Kuna põllumajandussektori tegevussuunad riigiti erinevad, on oluline ELi eelnõude läbirääkimistel seista samaaegselt loomade heaolu ja põllumajandussektori elujõulisuse eest Eestis ning arvestada Eesti loomakasvatavate ja –pidajate jaoks oluliste vajadustega. Samuti on oluline juba praegu motiveerida ja toetada põllumajandusettevõtteid kõrgemaid heaolustandardeid rakendama, et üleminek oleks sektori jaoks võimalikult valutu. Miinimumnõuetest kõrgemate standardite kasutamist ja loomade heaolu kohta teadlikkuse tõstmiseks loomapidamisel toetatakse „Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika Eesti strateegiakava aastateks 2023–2027“ keskkonna- ja kliimakohustuste ning muude majandamiskohustuste sekkumisega „Loomade heaolu toetus“.

Alustatud on veterinaarseaduse muutmise seaduse väljatöötamiskavatsuse (VTK) koostamisega, milles analüüsitakse üleriigilise lemmikloomade kiibistamise ja lemmikloomaregistris registreerimise nõude kehtestamise vajadust koos selle nõudega haaratud loomaliikide analüüsiga ja lemmikloomade kohta arvestuse pidamiseks kasutatavate platvormide kasutamise tõhustamise võimalusi Eestis. VTK eesmärk on

⁴⁰ 2016/1110/EL; 2012/154/EL; 2013/1319/EL

muuhulgas parandada lemmikloomadena peetavate loomade heaolu ja leida võimalusi omaniku juurest lahti pääsenud looma kiireks tagastamiseks omanikule. VTKga soovitakse leida kõiki osapooli, nii lemmikloomaomanike, loomaarste, KOVe, PTAd kui ka healuorganisatsioone, rahuldav tulemus. VTK esitatakse kooskõlastamiseks 2023. aasta novembris, pärast mida saab edasi liikuda veterinaarseadusesse vajalike muudatuste sisseviimisega.

Programmi tegevuse nimetus: Maa- ja rannapiirkonna arendamine

Programmi tegevuse eesmärk: on aktiivne ja elujõuline maapiirkonna elanikkond.

Tegevuse kirjeldus

Olulisemad teenused tegevuse elluviimisel on maaelu ja kohaliku kogukonna ning finantsinstrumendi poliitika kujundamine ning vastavate toetusmeetmete välja töötamine. 2024. aastal on programmi tegevuse eelarve varasemaga võrreldes kasvanud 11 mln ja seda just toetuse andmise teenuse eelarve suurenemise tõttu (PRIA).

Maaelu ja kohaliku kogukonna valdkonna eesmärk on luua maapiirkonda uusi, kestlikke töökohti ja kaasata maapiirkonna elanikkonda kohaliku arengu strateegiaga.

Olulisemad lahendamist vajavad probleemid on eelduste loomine uute hästi tasustatud eripalgeliste töökohtade tekkeks ja kohalike kogukondade aktiivsuse suurendamine hea elu- ja ettevõtluskeskkonna kujundamisel. Uute töökohtade tekkeks eelduste loomiseks rakendatakse maapiirkonnas majandustegevuse mitmekesistamise meetet.

Maaelu arendatakse ka LEADER meetme abil. Senised tulemused nende programmide ja meetmete rakendamisel on olnud head. Ettevõtjate ja kogukondade huvi programmides pakutavate võimaluste vastu on suur, mida näitab esitatud taotluste suur hulk ning taotlustes prognoositud loodavate töökohtade ja kohalike kogukondade omaalgatuslike tegevuste märkimisväärne arv. Sarnaste meetmetega on plaanis jätkata ka perioodil 2024 – 2027.

ÜPP võrgustiku tegevuse peamine eesmärk uuel perioodil on parandada ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) 2023–2027 rakendamise kvaliteeti, suurendada sidusrühmade kaasatust, teavitada laiemat üldsust ja võimalikke kasusaajaid ÜPP poliitikast ning aidata kaasa uuendusmeelsuse edendamisele põllumajanduses, toidu tootmises, metsanduses ja maapiirkonnas. Maaeluvõrgustiku eesmärkide elluviimiseks kogutakse, koondatakse ja levitatakse häid tavasid, võrgustikutöö ja uudsete lähenemiste näiteid, aidatakse otsida koostööpartnereid ning osaletakse innovatsioonialases võrgustikutöös. Lisaks sellele on oluline roll ka avalikkuse teavitamisel ja informeerimisel.

Finantsinstrumentide valdkonna eesmärk on tagada põllumajandustootjatele, põllumajandustoodete töötlemise ja turustamisega tegelevatele ning maapiirkonnas tegutsevatele ettevõtjatele parem juurdepääs kapitalile.

Oluline on jätkata finantsinstrumentide rakendamisega ka ÜPP strateegikava raames, toetades ettevõtteid täiendavalt digi- ja rohepöörde elluviimisel. Ettevõtjate huvi ja vajadus on finantstoodete (mikro- ja väikeettevõtete kasvulaen ning pikaajaline investeerimislaen) vastu olnud senini suur ning täiendavalt on planeeritud rakendada ka käibekapitali laenu, mis võimaldab lahendada lühiajalisi või sesoonsusest tekitatud takistusi kapitali leidmisel. Finantsinstrumentide rakendamisel on riskiteguriks välja laenatud raha tagasilaekumine.

Kalandus programm

Programmi eesmärk: Kestlik kalandus, mis tagab sektori konkurentsivõime ning kalavarude säästliku majandamise.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet (PRIA), Põllumajandus- ja Toiduamet (PTA), Kliimaministeerium KLIM), Keskkonnaamet.

Programmi tegevuse nimetus: Kutseline kalapüük

Programmi tegevuse eesmärk: tagada elujõuline ja konkurentsivõimeline kutseline kalapüügisektor.

Tegevuse kirjeldus

Programmi tegevuse tulemust aitavad oma teenuste kaudu saavutada Põllumajandus- ja Toiduamet (PTA) ning Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet (PRIA). PTA peamisteks teenusteks on kutselise kalapüügiga seotud andmete kogumine ja analüüs ning turukorralduse järelevalve, PRIA korraldab riiklike ning EMKF ja EMKVF toetuste andmist ja toetustega seotud järelevalvet. Kutselise kalapüügi programmi tegevus on suurima eelarvemahuga tegevus kogu programmis, kuid tegevuse eelarve on 2024. aastal 3,3 mln madalam võrreldes eelmise aastaga. Enim on vähenenud just kutselise kalapüügi toetuse andmise teenuse eelarve. Ka kutselise kalapüügi korralduse eelarve on 2024. aastal varasema aastaga võrreldes väiksem.

Poliitika kujundamise ja elluviimisega loome tingimused elujõulise ja konkurentsivõimelise kutselise kalapüügisektori arenguks, mis põhineb piiratud loodusliku kalavaru säästlikul kasutamisel. Sektori arengu eelduseks on heas seisus kalavarud.

Ranna- ja siseveekogude kalapüügil on jätkuvalt suurim väljakutse see, kuidas leida tasakaal püügikoormuse ning kutselise kalapüügiga tegelejate arvu ja kasutada oleva kalavaru vahel. Lisaks tuleb sissetulekute suurendamiseks toetada tegevuste mitmekesistamist ja lõimimist sinise majanduskasvu teiste valdkondadega (nt rannikuturism, merebiotehnoloogia).

Kutselise kalapüügiga tegelevate ettevõtete majandusnäitajate parandamiseks tuleb toetada püütud saagi väärindamist ja otseturustamist.

Kalapüügiga kaasnevate kulutuste vähendamiseks toetatakse investeringuid kalalaevade energiatõhususe suurendamiseks. Kalasadamate ja lossimiskohtade väljaarendamise toetamisega luuakse eeldused selleks, et maale toodav kala oleks kvaliteetne ning mitut eesmärki täitvad ehk multifunktsionaalsed kalasadamad teeniksid tagasi vähemalt osa ülalpidamisega seonduvatel kuludest.

Kalapüügisektori ettevõtete omavahelise parema koostöö tagamiseks ja konkurentsivõime suurendamiseks jätkatakse teavitus-, koolitus- ja nõustamistegevustega, mis leiavad aset kalapüügisektori ja teadusarendusasutuste koostöös. Teadmispõhisema poliitika kujundamisele aitab kaasa osalemine rahvusvahelistes teaduskoostöö võrgustikes JPI Oceans ja SCAR-Fish ning raamprogrammi „Euroopa horisont“ missioonivaldkonna „Terved ookeanid, mered, ranniku- ja siseveed“ tegevustes. Ühtlasi toetame Eesti teadlaste osalemist rahvusvahelises teaduskoostöös ERA-NET Cofund BlueBio's ja ERA-NET Cofund Blue Economy's rakendusuringute programmi kaudu.

Aastatel 2023-2024 kavandatakse üleminekut üksnes elektroonilisele andmeesitusele ranna- ja siseveekogude kalapüügil, samuti kala esmamüükide, ülevõtmiste ja transpordi vormistamisel, et 2024. aastast rakendada elektroonilist andmeedastust Eesti kutselises kalapüügis lausaliselt.

Täiselektroniline andmeesitus võimaldab koguda andmeid operatiivselt, mis tähendab, et ka ülevaade kvooditäituvusest saabub operatiivselt. Andmete kvaliteet paraneb tänu nende ühetaolisusele ja elektrooniliste võimalustega loodevatele andmete sisestamise eelseadistamise võimalustele. Samuti paraneb andmete aja- ja vajaduspõhine töötluskiirus. Selle pinnalt on võimalik ümber defineerida ka andmete analüüsitehnikad, et kasutada rohkem süsteemitööriistu ja automaatseid aruandlusi. See aitab tõhustada järelevalvet ja suunata vastavalt ka ressursse.

Programmi tegevuse nimetus: Vee-elusressursside töötlemine ja turustamine

Programmi tegevuse eesmärk: kalandus- ja vesiviljelussektori kvaliteetne, kõrge lisandväärtuse ja suure ekspordipotentsiaaliga toodang.

Tegevuse kirjeldus

Jätkuva nõudluse rahuldamiseks kalapüügi- ja vesiviljelustoodete järele maailmas ja Eesti kalatoodetega isevarustatuse kõrge taseme juures soodustatakse kvaliteetse ja kõrge lisandväärtuse ning suure ekspordipotentsiaaliga toodete tootmist. Aidatakse kaasa uute turgude leidmisele ja vähendatakse võimalikke riske peamistel sihtturgudel. Siiski on 2024. aastal tegevuse eelarve vähenenud 5,3 mln võrreldes 2023. aastaga. Enim on vähenenud PRIA toetuse andmise teenuse eelarve.

Oluline roll on vee-elusressursside väärindamise uuenduslike tehnoloogiliste lahenduste väljatöötamisel ettevõtete koostöö kaudu teadus- ja arendusasutustega. Ühtlasi toetatakse Eesti teadlaste osalemist rahvusvahelises teaduskoostöös ERA-NET Cofund BlueBio's ja ERA-NET Cofund Blue Economy's rakendusuuringute programmi kaudu.

Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete tootmise ja väärindamise etappides toetatakse ettevõtetes taastavenergeetika kasutuselevõttu, mis võimaldab lisaks keskkonnanahoidlikule tootmisele hoida ära energiakandjate hinnatõusust tulenevaid mõjusid lõpptoodete hindadele.

Tööjõu vananemine, erialaspetsialistide ning oskustööjõu nappus ja kalatöötlemise valdkonna vähene atraktiivsus noorte silmis vajab sektori kestlikkuse tagamisel terviklikku käsitlust. Selleks soodustatakse valdkonnast positiivse kuvandi loomist ning tõhusamat koostööd teadus- ja haridusasutuste, ettevõtete ja administratsiooni vahel, sh õppekavade kaasajastamisel, täiendusõppe korraldamisel ning vajalike erialaspetsialistide koolitamisel.

Sektoris tegutsevatel mikro- ja väikeettevõtjatel on olnud madal omafinantseeringuvõime, samuti on raskendatud VKE-de ligipääs pikaajalistele laenudele. Selliste turutõrgete leevendamiseks võimaldatakse ligipääsu laenurahale.

Programmi tegevuse nimetus: Vesiviljelus

Programmi tegevuse eesmärk: tagada elujõuline ja konkurentsivõimeline vesiviljelussektor.

Tegevuse kirjeldus

Tegevuse tulemust aitavad oma teenuste kaudu saavutada, ReM, PRIA ning PTA. Võrreldes 2023. aastaga on 2024. aasta eelarve väiksem ja seda eelkõige toetuse andmise teenuse eelarve vähenemise tõttu. Toetuste andmine moodustab programmi tegevuse eelarvest suurima osa (0,8 mln).

Poliitika kujundamise ja rakendamise loome tingimused majanduslikult elujõulise ja konkurentsivõimelise vesiviljeluse arenguks. Tähelepanu tuleb enim pöörata tootlikkuse tõstmisele, uute liikide kasvatusel, toodangu mahu ja lisandväärtuse kasvule. Selleks soodustatakse valdkonna teadus- ja arendustegevust. Teadmispõhisema poliitika kujundamisele aitab kaasa osalemine mitmesugustes rahvusvahelistes teaduskoostöö võrgustikes, nagu näiteks JPI Oceans, SCAR-Fish ja raamprogrammi „Euroopa horisont“ missioonivaldkonna „Terved ookeanid, mered, ranniku- ja siseveed“ tööühm.

Konkurentsivõime tõstmiseks pööratakse senisest enam tähelepanu toodangu väärimisele ning kasvatustehnoloogiatele. Vesiviljelussektori kvaliteetse toodangu suurendamisel tagame valdkonnas tegutsevate konkurentsivõime Läänemere piirkonnas ning hea keskkonnaseisundi säilimise tootmise intensiivistumisel. Toetatakse keskkonna- ja energiasäästlike tehnoloogiate kasutuselevõttu, soosides ressursside efektiivsemat kasutust. Aidatakse kaasa tootmismahtude kasvule ning tootmise tõhusamaks ja mitmekesisemaks muutmisele.

Vesiviljelussektori ettevõtete omavahelise koostöö soodustamiseks ja konkurentsivõime parandamiseks jätkatakse teavitus-, koolitus- ja nõustamistegevustega, mis toimub läbi sektori ja teadus-arendusasutuste teadmussiidre.

Sektoris tegutsevatel ettevõtjatel on olnud madal omafinantseeringuvõime. Samuti on olnud finantsvahendid sihtgrupile raskesti kättesaadavad. Selliste tõrgete leevendamiseks võimaldatakse ligipääsu laenurahale.

Bioloogilise ressursi säästlikust kasutamisest lähtudes soodustatakse keskkonnahoidlikku tootmist, toetades tootearenduse ja tehnoloogilise võimekuse suurendamist. Kvaliteetne ja kõrge lisandväärtusega vesiviljelustoodang ning tarbijateadlikkuse kasv loovad eeldused vesiviljelustoodete tarbimise suurendamiseks.

Programmi tegevuse nimetus: Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi keskkonnakaitsemeetmete rakendamine (uue nimega Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond)

Programmi tegevuse eesmärk: Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi (EMKVF) keskkonnakaitsemeetmete rakendamise tegevus sisaldab nii Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kui ka Kliimaministeeriumi ja tema valitsemisala asutuse poolt taotletavaid toetusi.

Tegevuse kirjeldus:

Kalanduse kontrolli ja järelevalve toetust saab kasutada nende tegevuste elluviimiseks, mis tagavad seire, kontrolli, õigus- ja haldusnormide täitmise, suurendades seejuures riiklikku järelevalve administratiivset suutlikkust, avalike teenuste efektiivsust ja tulemuslikkust täiendavat halduskoormust tekitamata ning lihtsustades kalapüügi andmete esitamist.

Kalandusandmete kogumise toetus saab kasutada nende tegevuste elluviimiseks, mis on vajalikud kalandusandmete kogumise, haldamise ja kasutamise toetamiseks teaduspõhiste otsuste tegemiseks kalavarude majandamiseks ning ühise kalanduspoliitika rakendamiseks.

Merekeskkonna uuringute toetuse peamine eesmärk on panustada Eesti merestrateegia meetmekava rakendamisesse.

Merekeskkonna bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamise toetusega toetatakse kudemiskohtade ja rändeliikide rändeteede taastamist.

Programmi tegevuse nimetus: Kalavarude haldamine ja kaitse

Programmi tegevuse eesmärk: saavutada olukord, kus kalavarude püügitingimused ja -võimalused on aja- ja asjakohased, kalavarud on kestlikult majandatud ja harrastuspüük on arendatud.

Tegevuse kirjeldus

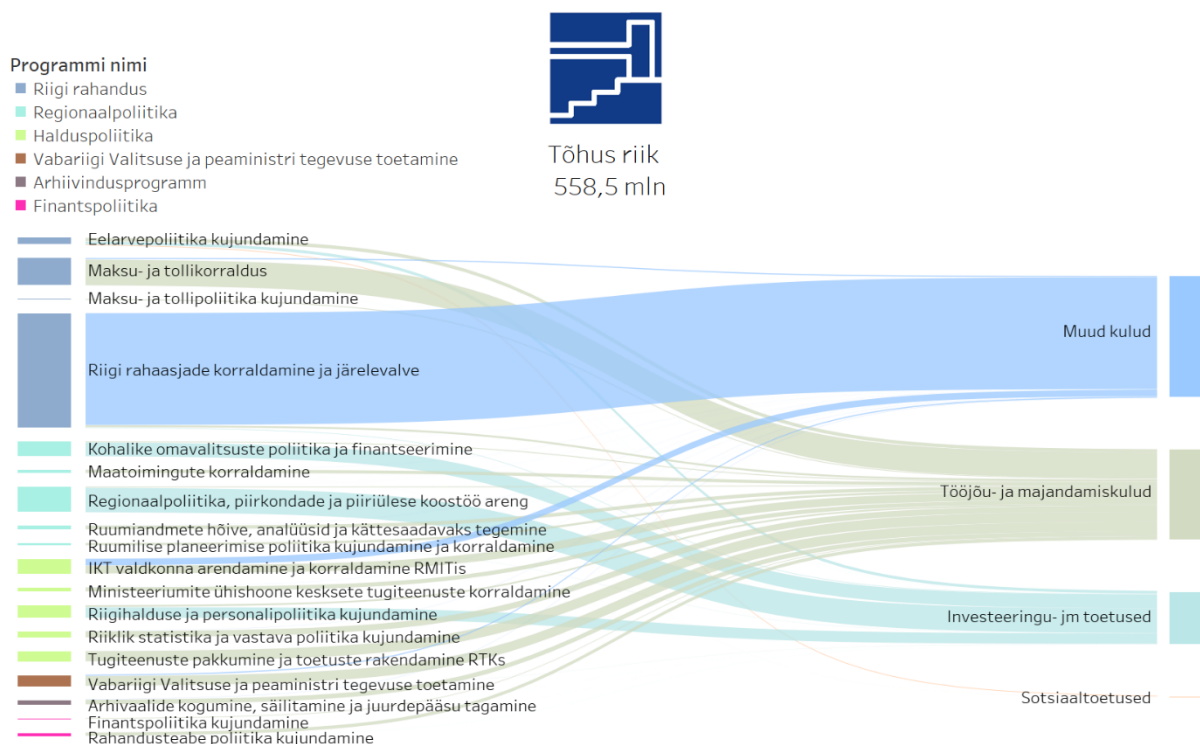
Kalavarude hea seisundi saavutamiseks ja säästlikuks kasutamiseks on liigse püügikoormusega piirkondades vaja oluliselt vähendada kasutada lubatud püügivahendite arvu ning ajakohastada kalavarude kaitsemeetmeid (alammõõdu korrigeerimine, ajalis-ruumilised piirangud, selektiivset püüki toetavad meetmed). Selleks rakendatakse teadmispõhist lähenemist, tuginedes otsuste tegemisel kalavarude seisundi hindamisele ja teadussoovitustele. Lõheliste rändeteede probleemi lahendamiseks avatakse kalanduse seisukohalt olulistele jõgedele rajatud paisudel ja ummistunud jõgede suudmetes kaladele läbipääsud kudealadele. Lisaks taastatakse elupaiku ning koelmuid, et tagada varude parem looduslik taastumine. Ohustatud kalaliikide varude taastamiseks asustatakse veekogudesse kalade noorjärke, arvestades seejuures vajadusega säilitada looduses geneetiline mitmekesisus. Sellekohase poliitika kujundamisega tegeleb Regionaal- ja Põllumajandusministeerium alates 1. juulist 2023.

Ebaseadusliku kalapüügi vähendamiseks täiendatakse järelevalve elektroonilise kontrollimise võimalusi. Selleks, et tõsta kalurite teadlikkust säästvast kalapüügist, kaasatakse neid erinevatesse kalavarude kaitse ja ebaseadusliku kalapüügi ohjamisega seonduvatesse tegevustesse. Harrastuskalapüügi edendamiseks ajakohastatakse infosüsteemi, et lubade väljastamine ja andmete esitamine oleks ladusam. Toetatakse harrastuspüügiks vajalike taristute rajamist, mis aitab tõsta teenuse kvaliteeti ja populaarsust ning vähendab keskkonnakasutusest tingitud mõjusid loodusele. Samuti on vajalik kasvatada harrastuskalastajate keskkonnateadlikkust.

Oodatava tulemuse saavutamist toetavad oma teenuste kaudu Keskkonnaamet, Riigimetsa Majandamise Keskus ning Keskkonnainvesteeringute Keskus.

3.15.2.2 Tulemusvaldkond Tõhus riik

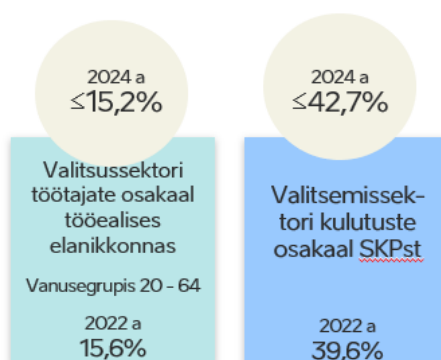
Joonis 71. Tõhus riik tulemusvaldkond ja selle maht

Tulemusvaldkonna eesmärk: Elanikkonna vajadustega arvestav ühtne ja tõhus riigivalitsemine.

Valdkonna strateegiline eesmärk on seatud riigi eelarvestrateegias koos selle saavutamist näitavate mõõdikutega ja eraldi valdkonna arengukava ei ole.

Joonis 72. Tõhusa riigi tulemusvaldkonna mõõdikud

Tõhusa riigi tulemusvaldkonna eesmärgi saavutamises osalevad Rahandusministeeriumi, Riigikantselei, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi ning Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalad. Tulemusvaldkonna eesmärk saavutatakse kuue programmiga:

- Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamine – vastutab riigisekretär;
- Riigi rahandus, halduspoliitika ja finantspoliitika – vastutab rahandusminister;

- Regionaalpoliitika – vastutab regionaalminister;
- Arhiivindus – vastutab haridus- ja teadusminister

Tabel 85. Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid	Programm
Tõhus riik	-	Regionaalpoliitika programm

3.15.2.2.1 Tulemusvaldkond Tõhus riik kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 80. Tulemusvaldkond Tõhus riik programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE*	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Tõhus riik	0	-41 213	-103 264	-62 051	151%
Regionaalpoliitika	0	-41 213	-103 264	-62 051	151%
Regionaalpoliitika, piirkondade ja piiriülese koostöö areng	0	-38 638	-53 453	-14 814	38%
Kohalike omavalitsuste poliitika ja finantseerimine	0	-664	-30 929	-30 264	4556%
Ruumilise planeerimise poliitika kujundamine ja korraldamine	0	-1 910	-4 816	-2 906	152%
Maatoimingute korraldamine	0	0	-6 342	-6 342	100%
Ruumiandmete hõive, analüüsid ja kättesaadavaks tegemine	0	0	-7 725	-7 725	100%

*2023.a sisaldab 01. juuli seisuga lisandunud vahendeid.

3.15.2.2.2 Tulemusvaldkond Tõhus riik programmid ja programmi tegevused

Regionaalpoliitika

Programmi eesmärk: Inimestel on igas piirkonnas kättesaadavad tasuvad töökohad, kvaliteetsed teenused ja mitmekülgseid tegevusi võimaldav meeldiv elukeskkond.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Regionaal – ja Põllumajandusministeerium, Maa-amet

Programmi tegevuse nimetus: Regionaalpoliitika, piirkondade ja piiriülese koostöö areng

Programmi tegevuse eesmärk: Riigi arengudokumentides määratud regionaalse arengu eesmärkide saavutamine ning regionaalmeetmete mõjus ja nõuetekohane elluviimine.

Tegevuste kirjeldus

Tegevus hõlmab riigi regionaalpoliitika kujundamist, sealhulgas valdkonnapoliitikate regionaalse mõju suunamist, piirkondade elu- ja ettevõtluskeskkonna meetmete ning piiriülese koostöö edendamise meetmete kujundamist.

Euroopa Liidu 2021–2027 perioodi struktuurivahendite ning taaste- ja vastupidavusrahastu meetmete ettevalmistamisel eelnõude koostajate juhendamine ja nõustamine toetuste regionaalsete mõjude teadlikuks suunamiseks. Regionaalse arengu tegevuskava (integreerituna Ida-Virumaa ja Kagu-Eesti tegevuskavadega) elluviimise seire ühildatuna pikaajalise strateegia “Eesti 2035” regionaalsete sihtide ja muutuste edenemise seirega.

2024. aasta alguseks on käivitunud kõik regionaalvaldkonna EL ühtekuuluvuspoliitika toetusmeetmed.

2024. aastal viiakse lõpule arenguprogrammid omavalitsusjuhtidele ja kohalike omavalitsuste finantsjuhtidele, jätkub 2022. aastal käivitunud ettevõtluskeskkonna arengu programm, käivituvad KOV personalijuhtide koolitus- ja võrgustikutegevused, planeeringute alased koolitused ning KOV koostöö nõustamine.

Toetatakse õiglast üleminekut võimaldavaid piirkondlikke algatusi Ida-Virumaal (õiglase ülemineku fond, ÖÜF), sh kliima ja energeetikaga seotud tegevusi.

Tegevuse raames toetatakse ka kohaliku, regionaalse ja riikliku tasandi piiriülest koostööd põhiliselt Euroopa territoriaalse koostöö ja Euroopa naabruspoliitika programmide kaudu, mis rahastatakse Euroopa Liidu struktuurivahenditest ja riigieelarve vahenditest.

Eesti osaleb seitsmes Euroopa territoriaalse koostöö ehk Interreg programmis, mille raames toetatakse koostööd:

- piiriüleselt: Eesti-Läti, Kesk-Läänemere programmid;
- riikide vahel: Läänemere piirkonna programm;
- piirkondade vahel: Interreg Euroopa, URBACT III, ESPON 2020, INTERACT III programmid.

Eesti ELi välispiiri (Eesti-Vene) programmi kahepoolne rakendamine on alates Vene-Ukraina sõja algusest peatatud, kuid Eesti partnerid saavad oma projektitegevustega jätkata, 2022. a novembrist jõustus uus ELi määrus, mis võimaldab häiritud piiriülese koostöö programmide tegevust leebemate tingimustega jätkata ja need ühepoolset lõpule viia.

Programmi tegevuse nimetus: Kohalike omavalitsuste poliitika ja finantseerimine

Programmi tegevuse eesmärk: Võimekas, elanikele kvaliteetseid teenuseid tagav, finantsiliselt kestlik kohalik tasand ja toimiv kohaliku omavalitsuse korraldus.

Tegevuste kirjeldus

Eesti omavalitsuste osakaal valitsussektori kuludes on poole väiksem (24%) kui meile eeskujuks olevates Põhjamaades (valdavalt 40% ja rohkem) või teistes OECD riikides. Haldusreformi eesmärk oli suuremate ja tugevamate omavalitsuste loomine. Haldusterritoriaalse reformi järel on järgmiseks oluliseks väljakutseks omavalitsuste otsustusõiguse suurendamine ja selleks riigilt kohalikule tasandile täiendavate ülesannete üleandmine ning seeläbi omavalitsuste tulubaasi suurendamine.

Koordineeritakse ministriumidevahelise KOV inimvara arendamise võrgustiku tegevust ja tegevuskava elluviimist. Uuendada kohaliku omavalitsuse korralduse seadust ning koostada KOV tulevikutsenaariumid

aastaks 2035. Viia läbi regionaalsete arengulepete ja regionaalsete nõukogude pilootprojekt ja toetada KOV IT arenguid Eesti Linnade ja Valdade Liidu kaudu.

Tegevuse fookuseks on ka suurendada kohalike omavalitsuste finantsautonoomiat ülesannete täitmise tõhususe ja kvaliteedi parandamiseks:

- andes sihtotstarbelised toetused kohalike omavalitsuste tulubaasi ja jaotades vahendid tulumaksu ja tasandusfondi kaudu;
- suurendades maksuautonoomiat maade hindamise läbiviimise, kohalike maksude osakaalu suurendamise ja üksikisiku tulumaksu protsendi määramise õiguse kaudu.

Programmi tegevuse nimetus: Ruumilise planeerimise poliitika kujundamine ja korraldamine

Programmi tegevuse eesmärk: Ruumiline planeerimine loob kõigil planeerimistasanditel eeldused erinevaid arenguvajadusi tasakaalustava, kvaliteetse ja säästliku ruumikasutuse tekkeks läbi avaliku protsessi.

Tegevuste kirjeldus

Strateegiliste pikaajaliste maakasutust suunavate dokumentide koostamine (üleriigiline planeering, maakonnaplaneering ja üldplaneering) on ainus haldusmenetlus, mille eesmärk on erinevate valdkondade arenguvajaduste tasakaalustamine, mitte ühe konkreetse valdkonna (näiteks transport, muinsuskaitse, looduskaitse või ettevõtlus) ruumivajaduse rahuldamine. Erinevate valdkondade ruumiliste arenguvajaduste tasakaalustamine võimaldab kasutada säästlikumalt loodus- ja rahalist ressursi. Riigi eriplaneeringute eesmärk on leida asukoht suure riikliku huviga ehitistele ja kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu eesmärk on leida asukoht olulise ruumilise mõjuga ehitistele.

Viimastel aastatel on tõusnud esile suure mõjuga Eesti maa- ja ruumikasutusega seotud teemad - kliima- ja keskkonnanõuetega rakendamine ruumiloomes, kvaliteetse ruumi aluspõhimõtete juurutamine, kahanemist kohandav planeerimine, elamumajanduse väljakutsed, suurte strateegiliste objektide asukohad jms. Koostada tuleb uus Eesti keskne ruumilise arengu dokument – üleriigiline planeering.

Vajalik on jätkata ruumilise planeerimise valdkonna digipöördega, et tõhustada ja lihtsustada planeeringute koostamist ja planeeringuandmete kasutamist.

Taastuenergeetika ja kliimaeesmärkide täitmiseks tuleb toetada kohalikke omavalitsusi tuuleparkide planeerimisel ja leida lahendusi takistuste elimineerimisel, sh tööjõu puudusele.

Välja töötada viisid taastuenergeetika ruumilise planeerimise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise kiirendamiseks ja kestlikuks planeerimiseks riigi tasandil ja kohalikul tasandil. Rakendades tõhusaid ning kestlikku arengut soosivaid planeerimise võimalusi saab lahendada energiakriisi ja toetada rohepöövet.

Programmi tegevuse nimetus: Maakasutuse ja maatoimingute korraldamine

Programmi tegevuse eesmärk: Riigil on läbipaistev maapoliitika, mis tagab maa otstarbeka, säästliku ja heaperemeheliku haldamise.

Tegevuste kirjeldus

Ruumiline planeerimine ja maatoimingud vajavad rohkem sidustamist. Maakasutuse põhimõttelised kokkulepped tehakse planeerimise protsessis ja fikseeritakse hiljem planeeringute elluviimisel

maatoimingutega. Probleemiks praegu on, et planeerimisel ei hinnata planeeringu mõju maaomandite ja -kasutuste väärtuste muutusele tulenevalt maakasutusõiguste muutumisest ega lepita kokku võimalikes hüvitistes, mistõttu võib ajakulu planeeringute elluviimisel (maatoimingute tegemisel) olla ebamõistlikult suur. Ühtlustamist vajavad maakasutuse otstarbed maakatastris ja planeeringutes, need on aluseks maakasutuse suunamisel, maa maksustamisel ja hindamisel.

Töötatakse välja riigi maakasutuspoliitika ja tegevuskava. Täiendatakse olemasolevat õigusregulatsiooni eesmärgiga toetada riigi maapoliitika põhimõtete elluviimist, sh riigi ja kohaliku omavalitsuse vaheliste maatoimingute muutmist lihtsamaks, kiiremaks ning läbipaistvamaks, andmekvaliteedi parandamist jms.

Riigi reservmaa sisu, eesmärgid ja reservmaa kasutamise kord reguleeritakse õigusaktis üheselt ja selgelt. Luuakse reservmaa analüüsi toetav infotehnoloogiline keskkond.

Programmi tegevuse nimetus: Ruumiandmete hõive, analüüsid ja kättesaadavaks tegemine

Programmi tegevuse eesmärk: Ühiskond on varustatud ajakohaste ja kvaliteetsete ruumiandmete ja -teenustega

Tegevuste kirjeldus

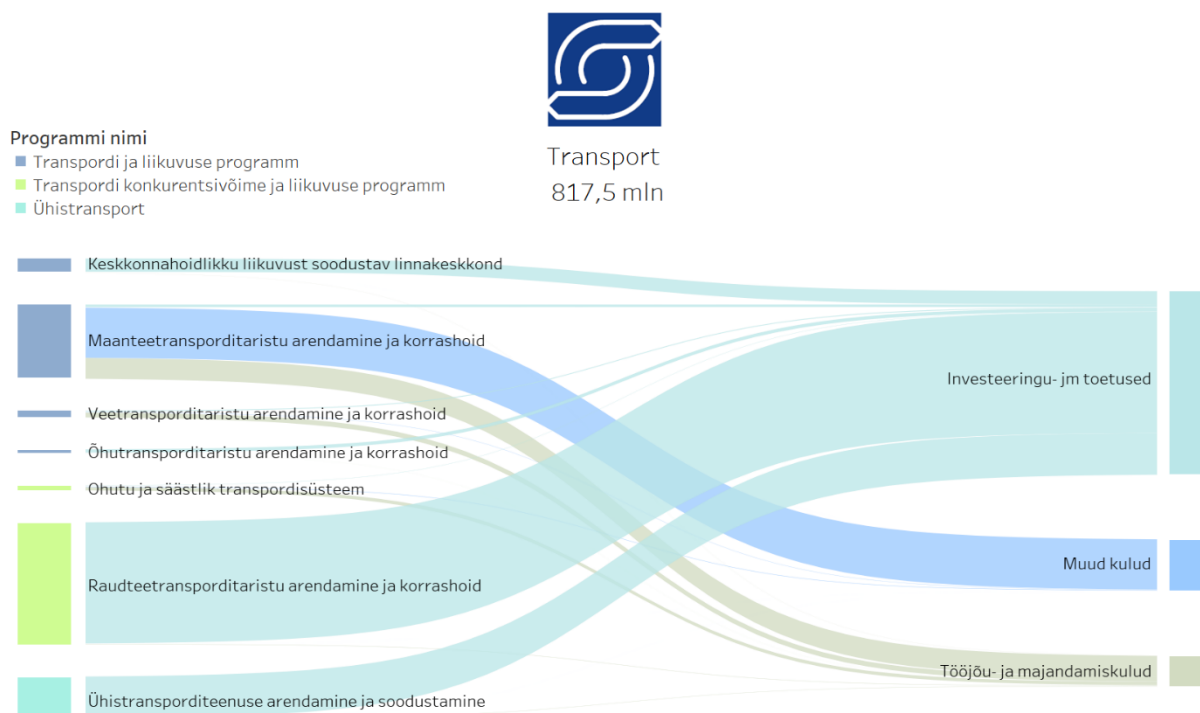
Ruumiandmete tagamine hõlmab asukohaga seotud andmete kogumist, hoidmist, töötlemist ja jagamist teenuste abil. Ruumiandmed on näiteks kaardid, ortofotod, kõrgusandmed, satelliitseire tulemused, maaüksuste piirid, aadressid, loodus- ja ehitatud keskkonna objektide andmed.

Ruumiandmete tagamiseks on vajalik vastava taristu olemasolu ja haldamine (riiklik geodeetiline süsteem, asukohamäärangu püsijaamade võrk, aeromöödistamiseks kohandatud lennuk aeroamera ja aerolaserskanneriga jm). Ruumiandmeteenusteks kogutakse andmed ühtsel korrastatud viisil ja hoitakse need piisavalt ajakohasena, arendatakse andmete riskisutust, võimalusel taaskasutust vältimaks andmete dubleerimist.

3.15.2.3 Tulemusvaldkond Transport

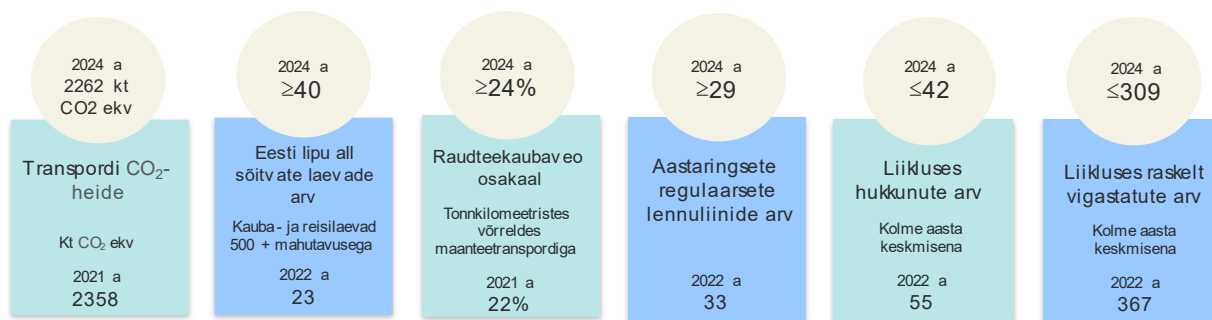
Järgmiste aastate suurim väljakutse transpordi sektoris on säilitada transpordi toimepidevus, misjuures võtta transpordis kasutusele rohetehnoloogiad ja leida efektiivsust sektoris digilahenduste juurutamise läbi.

Joonis 77. Transport tulemusvaldkond ja selle maht

Transporti tulemusvaldkonna eesmärk lähtub Transporti ja liikuvuse arengukava 2021–2035” (edaspidi TLAK) üldeesmärgist: Eesti transpordipoliitika eesmärk on tagada elanikele ja ettevõtetele ohutu, ligipääsetavad, kiired, kestlikud ja mugavad liikumisvõimalused kooskõlas Euroopa Liidu õigusnormides kehtestatud eesmärkidega.

Joonis 78. Transporti tulemusvaldkonna mõõdikud

Transportipoliitika tegeleb peamiselt transporditaristu, liikuvuse, liikumisvahendite korraldamisega ning investeeringute suunamisega. Sealjuures ei ole transport eraldiseisnev valdkond, vaid võimaldab ja soodustab teiste eluvaldkondade, nagu näiteks ettevõtluse, toimimist. Samuti on transpordil tugev ühisosa muu hulgas ka keskkonna- ja energeetikavaldkondadega. Seetõttu lähtutakse transpordivaldkonna kujundamisel ka teiste poliitikavaldkondade eesmärkidest, samuti panustatakse nendes eesmärkidesse, näiteks Energiamaajanduse arengukava aastani 2030 alaeesmärki „Primaarenergia tõhusam kasutus: Eesti energiavarustus ja -tarbimine on säästlikum“.

Transporti tulemusvaldkond aitab saavutada arengustrateegia „Eesti 2035“ sihti „Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond“ ning on seotud keskkonna, energeetika, ettevõtluse ja

innovatsiooni ning teiste tulemusvaldkondade, poliitikate, strateegiate, arengukavade ja programmidega, mille eesmärkide täitmist see mõjutab.

Rohkem infot leiab transpordipoliitika kohta Kliimaministeeriumi ning Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kodulehelt⁴¹.

Tabel 86. Tulemusvaldkonna seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid	Programm
Transport	Transpordi ja liikuvuse arengukava 2021-2035	Transpordi ja liikuvuse programm; Ühistranspordi programm

Transpordi tulemusvaldkonnas on perioodiks 2024–2027 koostatud kaks programmi – Transpordi liikuvuse programm ning Ühistranspordi programm, varasema ühe programmi asemel.

3.15.2.3.1 Tulemusvaldkond Transport kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 87. Tulemusvaldkond Transport programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika

	2022 täitmine	2023 RE*	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Transport	0	-54 314	-130 490	-76 175	140%
Ühistransport	0	0	-130 490	-130 490	100%
Ühistransporditeenuse arendamine ja soodustamine	0	0	-130 490	-130 490	100%

*2023.a sisaldab 01. juuli seisuga lisandunud vahendeid.

3.15.2.3.2 Tulemusvaldkond Transport programmid ja programmi tegevused

Ühistranspordi programm

Programmi eesmärk: Ühistranspordi parem organiseerimine, s.h tagades teenuste ja sihtkohtade kättesaadavuse läbi liikumiste asendamise; targema maa-, õhuruumi ja veeteede kasutuse ning planeerimise; ühistransporditranspordisüsteemide omavaheliste ühilduvuste ja nutikate lahenduste kasutamise.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, Transpordiamet (TRAM)

Programmi tegevuse nimetus: Ühistransporditeenuse arendamine ja soodustamine

Programmi tegevuse eesmärk on tagada inimeste kulutõhus ja nutikas ühistranspordi korraldamine tuues ühistranspordi kasutamise inimestele lähemale ja muutes selle kasutamise mugavamaks ning kiiremaks läbi selle ühtse ja targema korralduse ja planeerimise, digitaliseerimise ning nutikama sõiduõiguse ja piletimüügi

⁴¹ <https://www.kliimaministeerium.ee/>; <https://www.agri.ee/>

korralduse. Linnapiirkondades on eesmärk tagada ühistranspordi sujuv korraldus ühiste koostöömudelite abil tagamaks parem koordineerimine erinevate transpordiliikide vahel ning seeläbi vähendada sõiduautoga tehtava pendelränne osakaalu.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse raames toimub liinivõrkude kujundamine lähtuvalt inimeste liikumisvajadustest (sh võetakse arvesse erinevate ühiskonnagruppide vajadusi, näiteks töö ja hariduse kättesaadavus, tulenevalt näiteks vanusest või muudest tunnustest). Arendatakse taktipõhist ja maakonnaliinidega koordineeritud reisirongiliiklust, ühistranspordisõlmi ja ühistranspordi kättesaadavust jalgsi, jalgratta, auto jt liikumisviisidega. Lisaks arendatakse piletimüügisüsteemi ning erinevate liikuvusteenuste loomist ja sõlmitakse lepinguid vedajatega regionaalse ühistransporditeenuse osutamiseks vastavalt teenustaseme normidele. Ühistranspordi teenuse arendamise osana tõstetakse inimeste teadlikkust ja kujundatakse ühistranspordi mainet. Tegevus hõlmab muu hulgas ka piirkondlike ja suuremate asutuste liikuvuskavade koostamist, ühtse ühistranspordi korralduseks Tallinna, Harjumaa ja Põhja-Raplamaa ühistranspordisüsteemi ühildamist ning erinevate liikuvusega seotud pilootprojektide elluviimist. 2024. aastal on ühistranspordi programmi tegevuse ellu viimiseks eraldatud täiendavaid vahendeid.

Peamised tegevused:

- Jätkub ühistranspordi liinivedude (lennu-, laeva-, maakonnabussi-, rongitransport) toetus, 2024. aastal ca 130 mln eurot.
- Jätkatakse ühtse üle-eestilise piletimüügisüsteemi ja piletisüsteemi väljatöötamist.
- Jätkatakse ühistranspordi korraldusmodelite töhustamisega. Töötatakse selle nimel, et tekitada suuremat sünergiat sotsiaal- ja tavatranspordi vahel, et kasutada olemasolevat sõidukiparki ning teenuseid optimaalselt.
- Jätkatakse nõudetranspordi arendamistegevustega.
- Kaasaegse ühistranspordiregistri välja arendamine

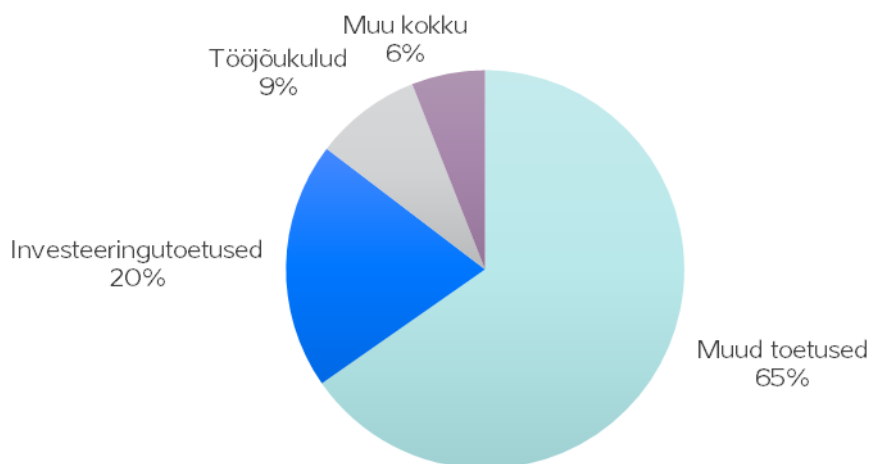
Programmi tegevust viiakse ellu kahe teenusega:

- **Siseriikliku ühistranspordi kavandamine** – siseriikliku ühistranspordi ja ühistranspordipoliitika (maismaa-, õhu- ja veetranspordis) kujundamine ja transpordi poliitikameetmete välja töötamine. Ühistranspordipoliitika meetmete elluviimise ja järelevalve koordineerimine, sh uuringute ja analüüside tellimine transpordipoliitika kujundamiseks või elluviimise hindamiseks, ühistranspordi arengu ülevaadete koostamine, valdkondlike strateegiate koostamisel osalemine, õigusaktide välja töötamine, rahvusvahelistes töögruppides ja organisatsioonides osalemine, erinevate avalike veeteenuste ühistransporditoetuse vajaduste kaardistamine ja arvutamine, rahastuskavade koostamine, lepingute sõlmimine, riigiabi küsimuste lahendamises osalemine jmt. Parema ühistranspordikorralduse tagamise eesmärgil erinevate uuenduslike transpordisuundade ja lahenduste kaardistamine, sh pilootprojektides osalemine ja projektide edukate tulemuste laiemalt kasutusele võtmine, uudsete võimaluste tutvustamine KOVidele ja laiemale avalikkusele ning vajadusel ühistranspordipoliitikasse muudatuste sisse viimine.
- **Ühistranspordi korraldamine** – avalike teenuselepingute sõlmimine, veomahtude kokkuleppimine, hankelepinguga volitamine bussitranspordi ja veetranspordi korraldamiseks, rahvusvaheliste ja riigisiseste kaugliinilubade andmine ja sõiduplaanide kinnitamine, maakonnasisese ühistranspordi korraldamine ja sõiduplaanide väljatöötamine avalikule liiniveole,

lepingute täitmise järelevalve, piletihinna kehtestamine ja toetuste väljamaksmine. Ühistranspordi registri pidamine. Riigi parvlaevade kasutusse andmise ja selle tingimustele vastavuse kontrolli korraldamine ning vara eesmärgipärase, sihtotstarbelise, säästliku ja heaperemeheliku kasutamise järgimine.

3.15.3 Kulud majandusliku sisu vaates

Joonis 79. Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala suuremad kulud ja osakaal kogukuludest, %

Tabel 88. Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala kulude dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE*	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Kulud kokku	-436 157	-580 615	-736 196	-155 581	27%
Tööjõukulud	-44 874	-53 342	-63 891	-10 549	20%
Majandamiskulud	-20 936	-27 142	-31 456	-4 314	16%
Finantskulud	-339	0	0	0	0%
Muud tegevuskulud	-2 219	-10	-10	0	0%
Sotsiaaltoetused	0	-26	-22	3	-13%
Investeeringutoetused	-37	-106 099	-147 682	-41 583	39%
Muud toetused	-360 233	-384 075	-480 716	-96 641	25%
Põhivara amortisatsioon	-4 380	-4 280	-5 195	-915	21%
Käibemaks	-3 137	-5 641	-7 224	-1 583	28%

*2023.a sisaldab 01. juuli seisuga lisandunud vahendeid.

Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala palgafond kasvab 2024. aastal ümberkorralduste raames liitunud valdkondade arvelt.

Teadus- ja arendustegevusele lisandub 2024. aastaks 2,5 mln eurot. Vahendeid kasutatakse ReM valitsemisala teadus- ja arendustegevuse võimekuse tõstmiseks ning seeläbi toidu tootmise toimepidevuse ning roheülemineku toetamiseks.

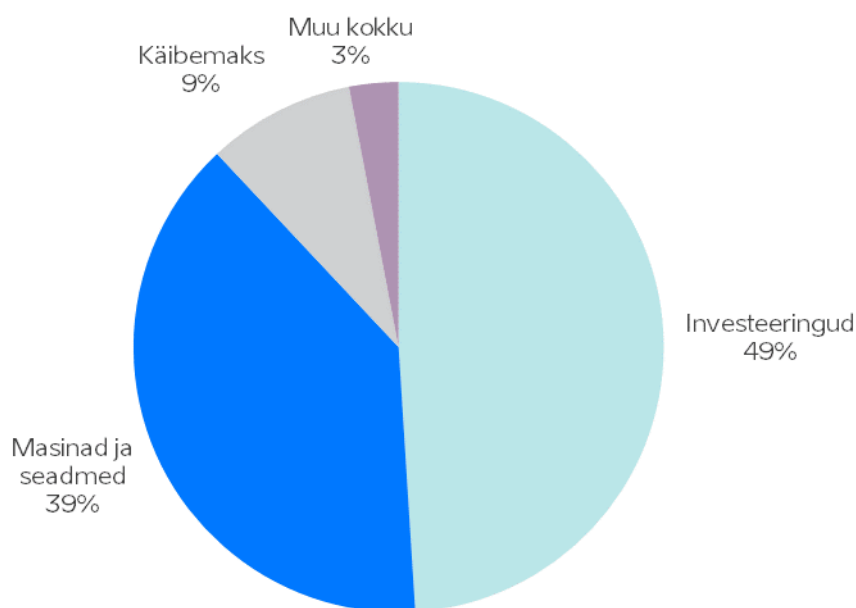
Toetuste maht suureneb ka EL 2021-2027 programmiperioodi fondide rakendamise käikuvõtmise tõttu. Lisaks on eraldatud täiendavaid vahendeid koolikava toetusega jätkamiseks, mahetoidu pakkumise laiendamiseks haridusasutustes ja ühistranspordi programmi tegevuse elluviimiseks.

3.15.4 Investeeringud

Enim investeeritakse IT-arendustesse ning katsetehnikasse ja laboriseadmetesse, et tagada teadus-arendustegevuse järjepidevus ning järelevalve kvaliteet.

Joonis 80. Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala investeeringud ja osakaal koguinvesteeringutest, %

Tabel 89. Regionaal- ja Põllumajandusministeerium valitsemisala investeeringute dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE*	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Investeeringud kokku	-6 183	-4 797	-6 134	-1 337	28%
IT investeeringud	-3 064	-1 957	-3 015	-1 058	54%
Transpordivahendid	0	-35	-35	0	0%
Masinad ja seadmed	-155	-1 295	-2 446	-1 151	89%
Muud investeeringud	-2 097	0	0	0	0%
Kinnisvara	0	-949	-70	879	-93%
MEM adminhoone Lai 39/41	0	-100	0	100	-100%
Laborite sisseseade	0	-70	-70	0	0%
CO ₂ kvooditulust rahastatav investeering	0	-779	0	779	-100%
Käibemaks	-866	-561	-568	-6	1%

*2023.a sisaldab 01. juuli seisuga lisandunud vahendeid.

Enim investeeritakse info- ja kommunikatsioonitehnoloogiasse, et tagada infosüsteemide töökindlus.

2024. aasta suuremad IT-investeeringu projektid on:

- ühistranspordi sõiduplaanide ja piletite hindade haldamise lahendus;
- laboriinfosüsteemi arendus;
- PTA järelevalve infosüsteemide arendustööd;
- kliendiportaali e-teenuste arendused; kalanduse infosüsteemide arendamine, et lihtsustada kutselise kalapüügi lubade taotlemist ja kalapüügiga seonduvate andmete esitamist.

CO₂ kvooditulust rahastatakse kinnisvaraprojekti investeeringuid, mille raames rajatakse taaskasutuse ja kontrollitavate kliimatingimustega kasvuhooned.

Lisaks soetatakse METKile ja LABRISele põldkatsete läbiviimiseks katsetehnikat ning laboriseadmeid järelevalve ja seire toimivuse tagamiseks vajalike laborianalüüside jaoks.

3.15.5 Finantseerimistingud

Tabel 90. Regionaal-ja Põllumajandusministeerium valitsemisala finantseerimistingud, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Finantseerimistingud kokku	7 864	2 050	3 900	1 850	90%
Laenuõuded	0	2 050	3 900	1 850	90%
Finantseerimistegevuseks antud sihtfinantseerimine	7 864	0	0	0	0%

Maa järelmaksuga erastamisest laekuvad tulud.

3.16 Siseministeeriumi valitsemisala

2024. aastal keskendub Siseministeeriumi valitsemisala sõja mõjudega kohanemisele ja sellega kaasnevate riskide maandamisele, sealhulgas kõige raskemateks kriisideks valmistumisele.

Siseministeerium koos allasutustega seisab selle eest, et iga Eesti elanik tunneks, et tal on siin turvaline elada ning Eesti piir ja riigikord oleks hoitud. Kokku töötab haldusalas üle 8000 inimese, kes kaitsevad iga päev inimeste elu ja vara – nende hulgas Siseministeerium koos allasutustega seisab selle eest, et iga Eesti elanik tunneks, et tal on siin turvaline elada ning Eesti piir ja riigikord oleks hoitud. Kokku töötab haldusalas üle 8000 inimese, kes kaitsevad iga päev inimeste elu ja vara – nende hulgas politseinikud ja päästjad, piirivalvurid ja Häirekeskuse töötajad. Ministeerium ja tema valitsemisala asutused tagavad selleks avalikku korda ja sisejulgeolekut, vastutavad päästetööde eest, korraldavad piirivalvet ja haldavad piiriületamist, korraldavad kodakondsuse, rände ja identiteedihalduse küsimusi, korraldavad rahvastikuhaldust, isikunimed ja perekonnaseisu küsimusi ning toetavad kodanikuühiskonna arengut.

Siseministeeriumi valitsemisalas on koos ministeeriumiga seitse asutust: Siseministeerium, Häirekeskus, Kaitsepolitseiamet, Politsei- ja Piirivalveamet, Päästeamet, Sisekaitseakadeemia, Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskus.

Siseministeerium toetab Vabariigi Valitsuse eesmärkide saavutamist kahes tulemusvaldkonnas: siseturvalisus ning sidus ühiskond. Siseturvalisuse arengukavaga aidatakse kaasa kõige enam strateegilisele sihile „Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond“, aga olulisel määral ka sihtidele „Eestis elavad arukad, tegusad ja tervist hoidvad inimesed“, „Eesti ühiskond on hooliv,

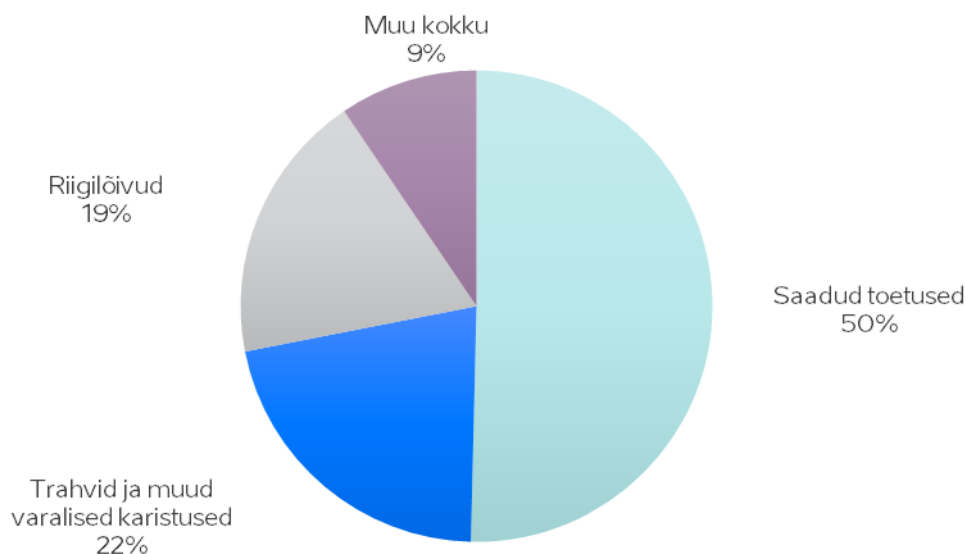
koostöömeelne ja avatud“ ning „Eesti on uuendusmeelne, usaldusväärne ja inimesekeskne riik“, vähemal määral sihile „Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“.

3.16.1 Tulud

Valitsemisala suurimad tuluallikad on saadud toetused, riigilõivud ning tulu trahvidelt ja muudelt varalistelt karistustelt.

Valitsemisala prognoosib 2024. aastaks tulude kasvu eelkõige Euroopa Liidu toetuste arvelt. Väiksemas mahus kasvavad ka tulud trahvidelt ja muudelt varalistelt karistustelt.

Joonis 81. Siseministeriumi suuremad tulud ja osakaal kogutuludest, %

Tabel 91. Siseministeriumi tulude dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Tulud kokku	59 447	65 175	88 309	23 135	35%
Saadud toetused	17 924	23 194	44 490	21 296	92%
Riigilõivud	16 173	19 460	16 428	-3 033	-16%
Tulud majandustegevusest	4 754	3 835	3 712	-122	-3%
Tulud põhivara ja varude müügist	23	3	3 963	3 960	132 000%
Trahvid ja muud varalised karistused	19 719	17 975	19 015	1 040	6%
Muud tulud	853	707	702	-6	-1%

Toetuste all kajastatakse saadud välistoetusi. Toetuste maht on muutunud seoses välisvahenditest saadavate toetuste suurenemisega.

Riigilõivud

Lõivude all kajastatakse toimingute eest laekunud tulu. Suurem osa riigilõivust laekub isikut tõendavate dokumentide seaduse, välismaalaste seaduse, kodakondsuse seaduse ja EL kodaniku seaduse alusel

teostatavate toimingute riigilõivudest. Riigilõivude prognoosi aluseks on aeguvate dokumentide prognoosid, eelnevad trendid ning muudatused õigusaktides.

Tulud majandustegevusest

Majandustegevusest saadud tulu all kajastub peamiselt Sisekaitseakadeemia täiendkoolitustelt laekuv tulu ja konfiskeeritud vara müügist laekuv tulu.

Tulu põhivarade müügist

Tulu põhivara ja varude müügist laekub peamiselt kinnistute ja sõidukite müügist. 2024. aastal on plaanis müüa paar valitsemisala kasutuses olevat kinnisvaraobjekti.

Trahvid ja muud varalised karistused

Trahvide ja muude varaliste karistuste all prognoositakse väärteomenetluse seadustiku alusel saadavaid trahvitulusid (nt liiklusjärelvalve).

Muud tulud

Muude tegevustuludena prognoositakse kohtute ja kohtutäiturite otsuste alusel laekuvaid tulusid ning tuleohutuse järelvalve inspektorite poolt määratud sunnirahasid.

3.16.2 Kulud tegevuspõhises vaates

2024. aastal keskendub Siseministeriumi valitsemisala sõja mõjudega kohanemisele ja sellega kaasnevate riskide maandamisele, sealhulgas kõige raskemateks kriisideks valmistumisele. Eelkõige pööratakse tähelepanu migratsioonijärelvalve tugevdamisele, idapiiri väljaehitamisele, kriisivalmiduse suurendamisele, sisejulgeoleku tugevdamisele, siseturvalisuse väljaõppele.

Siseministeriumi valitsemisala 2024. aasta eelarve kulud ja investeeringud panustavad Vabariigi Valitsuse eesmärkide saavutamisse kahes tulemusvaldkonnas ja neljas programmis. Programmide kaudu toimub valdkondade eesmärkide saavutamiseks vajalike meetmete, tegevuste ja teenuste planeerimine, eelarvestamine, elluviimine ning aruandlus.

3.16.2.1 Tulemusvaldkond Siseturvalisus

Eesti inimesed tunnevad, et nad elavad vabas ja turvalises ühiskonnas, kus igaühe väärtus, kaasatus ja panus kogukonna turvalisusse loovad ühe turvalisima riigi Euroopas. Koostöös parandatakse elukeskkonda, vähendatakse ohtu elule, tervisele, varale ja põhiseaduslikule korrale ning tagatakse kiire ja asjatundlik abi.

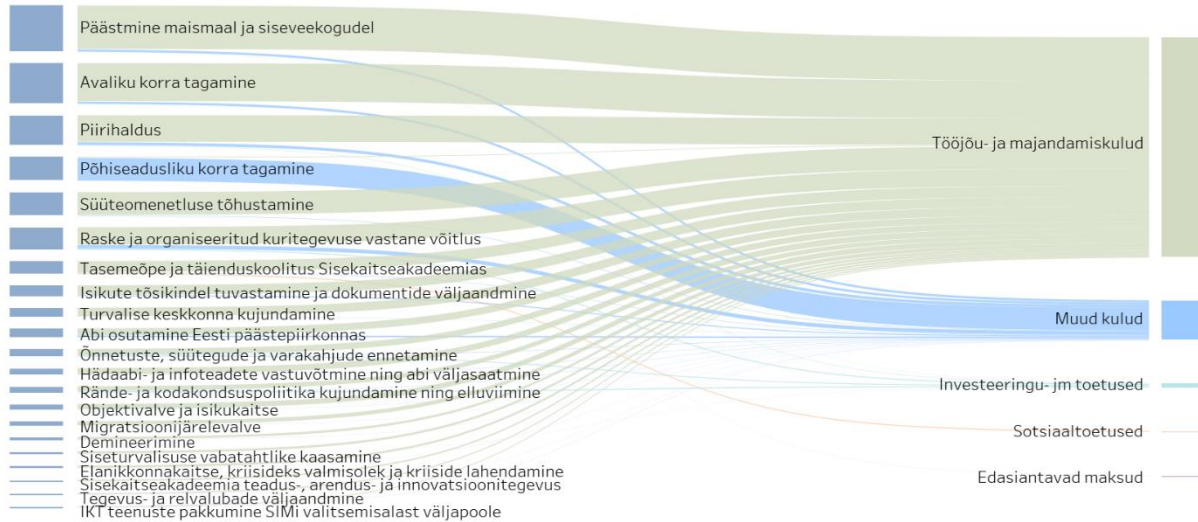
Joonis 82. Siseturvalisus tulemusvaldkond ja selle maht

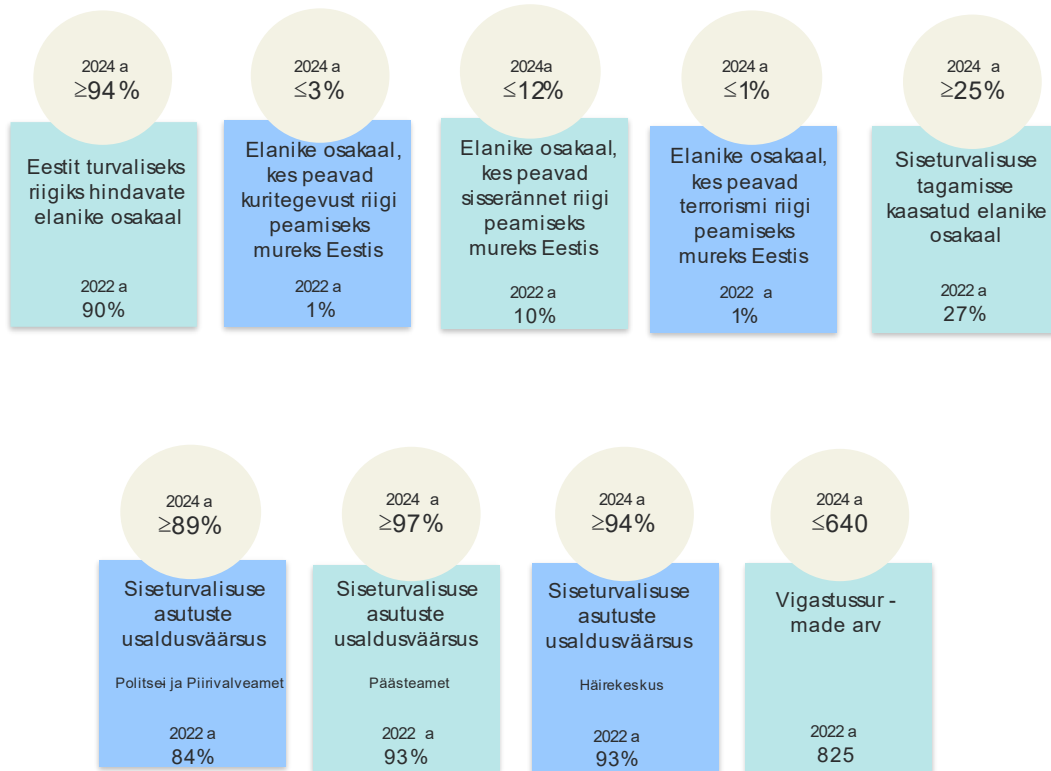
Siseturvalisus
491,9 mln

Programmi nimi

■ Siseturvalisus

Joonis 83. Siseturvalisuse tulemusvaldkonna mõõdikud

Tabel 92. Siseministeeriumi valitsemisala seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid	Programm
Siseturvalisus	Siseturvalisuse arengukava 2020-2030	Siseturvalisus

Valitsemisala programmdokumendid on kättesaadavad ministeeriumi kodulehel www.siseministeerium.ee/stak2030 või www.siseministeerium.ee/sidest.

Siseturvalisuse tulemusvaldkonna olulisim eelarve muutus 2024. aastal on püsirahastuse kasv politseinike väljaõppe mahtude suurendamiseks, et vähendada aasta-aastalt süvenevat personalipuudust Politsei- ja Piirivalveametis. Väljaõppe mahtude suurendamiseks eraldatakse 2024. aasta eelarvesse lisaks 2,5 mln ja alates 2025. aastast 5,5 mln eurot aastas. Kadettidele uue ühiselamute kompleksi ehitamiseks on planeeritud 2025. – 2027. aastaks 44,4 mln eurot, sh Vabariigi Valitsuse reservidesse 22,2 mln eurot ja EL kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemisel saadavatesse vahenditesse 22,2 mln eurot.

2024. aastal jätkub varasemast oluliselt suuremas mahus elanikkonnakaitsesse ja kriisideks valmisolekuse panustamine. Vabariigi Valitsuse reservidesse on Siseministeeriumi riigikaitsealisteks ülesanneteks planeeritud alates 2024. aastast lisaraha keskmiselt 9 mln eurot aastas. See suurendab oluliselt abipolitseinike värbamise ja arendamise võimalusi, tagab esmakordselt elanikkonnakaitsse valdkonnale olulise püsirahastuse ja võimaldab tugevdada Siseministeeriumi asutuste endi kriisideks valmisolekut. Elanikkonnakaitsse valdkonnas kaetakse hädavajalikud püsikulud kriisivarude ladudele ja sireenidele ning viiakse läbi erinevaid elanikkonnakaitsse koolitusi. Saadud lisarahaga toetame inimesi kõigis, ka kõige tõsisemates, kriisides ning suurendame nii turvalisust tagavate asutuste kui Eesti inimeste valmisolekut kriisides iseseisvalt toime tulla.

Eesti piiri kaitsmine ja idapiiri väljaehitamine on jätkuvalt riigi prioriteet. Jätkame Idapiiri väljaehitamist kiirendatud tempos. Seetõttu eraldatakse 2024. ja 2025. aastaks kokku 15,2 mln eurot.

Seoses Vene Föderatsiooni kallaletungiga Ukrainale jätkuvad tegevused Ukraina sõjapõgenike vastuvõtmiseks ja abistamiseks. Sõja tõttu oleme suurendanud tegevuste mahtu Eesti sisejulgeoleku tagamiseks.

3.16.2.1.1 Tulemusvaldkond Siseturvalisus kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 93. Tulemusvaldkond Siseturvalisus programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Siseturvalisus	-474 019	-530 555	-491 900	38 655	-7%
Siseturvalisus	-474 019	-530 555	-491 900	38 655	-7%
Turvalise keskkonna kujundamine	-10 367	-16 430	-16 265	165	-1%
Õnnetuste, süütegude ja varakahjude ennetamine	-17 095	-15 846	-13 652	2 194	-14%
Tegevus- ja relvalubade väljaandmine	-2 815	-2 182	-2 283	-101	5%
Siseturvalisuse vabatahtlike kaasamine	-3 678	-9 151	-4 315	4 836	-53%
Hädaabi- ja infoteadete vastuvõtmine ning abi väljasaatmine	-10 431	-11 834	-11 701	133	-1%
Süüteo menetluse tõhustamine	-46 049	-40 891	-43 284	-2 392	6%

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Avaliku korra tagamine	-56 666	-76 496	-75 107	1 389	-2%
Demineerimine	-4 886	-5 127	-4 559	568	-11%
Päästmine maismaal ja siseveekogudel	-64 634	-97 683	-85 363	12 320	-13%
Abi osutamine Eesti päästepiirkonnas	-19 492	-21 557	-15 912	5 646	-26%
Põhiseadusliku korra tagamine	-85 748	-53 762	-43 664	10 098	-19%
Raske ja organiseeritud kuritegevuse vastane võitlus	-31 926	-44 967	-41 060	3 907	-9%
Elanikkonnakaitse, kriisideks valmisolek ja kriiside lahendamine	-7 796	-7 344	-4 074	3 270	-45%
Piirihaldus	-49 458	-54 470	-55 385	-915	2%
Objektivalve ja isikukaitse	-9 674	-9 757	-9 865	-108	1%
Rände- ja kodakondsuspoliitika kujundamine ning elluviimine	-7 171	-13 787	-10 818	2 969	-22%
Isikute tõsikindel tuvastamine ja dokumentide väljaandmine	-19 593	-19 753	-19 640	113	-1%
Migratsioonijärelevalve	-6 828	-6 464	-7 295	-831	13%
Tasemeõpe ja täienduskoolitus Sisekaitseakadeemias	-16 102	-18 903	-22 910	-4 007	21%
Sisekaitseakadeemia teadus-, arendus- ja innovatsioonitegevus	-1 804	-2 394	-2 749	-354	15%
IKT teenuste pakkumine SIMi valitsemisalast väljapoole	-1 807	-1 756	-1 999	-244	14%

3.16.2.1.2 Tulemusvaldkond Siseturvalisus programmid ja programmi tegevused

Programmi nimetus: Siseturvalisus

Programmi eesmärk: Eesti inimesed tunnevad, et nad elavad vabas ja turvalises ühiskonnas, kus igaühe väärtus, kaasatus ja panus kogukonna turvalisusse loovad ühe turvalisima riigi Euroopas. Koostöös parandatakse elukeskkonda, vähendatakse ohtu elule, tervisele, varale ja põhiseaduslikule korrale ning tagatakse kiire ja asjatundlik abi.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Siseministeerium (SIM), Häirekeskus, Kaitsepolitsei (KAPO), Politsei- ja Piirivalveamet (PPA), Päästeamet (PA), Sisekaitseakadeemia (SKA) ning Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskus (SMIT).

Programmi tegevuse nimetus: Turvalise keskkonna kujundamine

Programmi tegevuse eesmärk: avalik ruum ja elukeskkond on kujundatud turvalisust soodustavaks. Inimesed tunnevad end avalikus kohas turvaliselt, oskavad avalikus kohas ohte ennetada ja märgata ning teavad, kuidas nende ilmnemise korral käituda. Erasektori pakutavad teenused aitavad kaasa, et varakahju tekitanud varguseid, vara lõhkumist ning vee-, tule-, elektri- või gaasiõnnetusi on vähem.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse maksumuses kajastavad oma teenuste prognoositavat kulu Politsei- ja Piirivalveamet, Päästeamet. Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks osutatakse järgmisi teenuseid: piirkondliku politseitöö teenus, ehituskontrolli teenus, kemikaaliohutuse kontrolli teenus ja tuleohutuste teenuste kontrolli teenus.

Avaliku ruumi turvalisemaks muutmiseks suurendatakse ühest küljest inimeste teadlikkust ennetus- ja kaitseabinõudest ning teisalt pööratakse enam tähelepanu avaliku ruumi kujundamisele juurutades süütegusid ja õnnetusi ennetava ruumikujunduse põhimõtteid kohalike omavalitsuste planeerimistegevuses. Kogukonnast lähtuvat ja probleemide lahendamisele keskendunud tegevustele Eesti erinevates piirkondades suunatakse 13,64 mln eurot.

Samuti tegeletakse turvalisuse ja ohutusega seotud teenuste pakkujate kontrollimisega, et tagada nende asjatundlikkus ning teenuste pakkumine ühtsetel ja kvaliteetsetel alustel. Kujundatakse hindamis-, nõustamis- ja järelevalvekorraldust, mis võimaldab vara valve, kaitse ja ohutusega seotud riske välja selgitada, et neid ennetada ja maandada (sh osutada ja tellida vajalikke teenuseid). Nimetatud tegevuste elluviimiseks on planeeritud kokku 2,63 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Õnnetuste, süütegude ja varakahjude ennetamine

Programmi tegevuse eesmärk: valdkonnaülene ennetustöö on muudetud terviklikumaks ja mõjusamaks, sh ennetustegevused on muutunud kättesaadavaks, kvaliteetsemaks, läbiviijate oskused tegevuste planeerimiseks ning elluviimiseks on paranenud. Riigiasutuste, kohalike omavalitsuste, vabaühenduste ja erasektori koostöös on vähenenud raske tervisekahjustuse või surmaga lõppenud õnnetuste arv, vaimne ja füüsiline vägivald ning vara- ja keskkonnakahjud. Tõhusa teavitus- ja ennetustöö tulemusel on paranenud inimeste oskused ohte ennetada ja neile reageerida.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse maksumuses kajastavad oma teenuste prognoositavat kulu Politsei- ja Piirivalveamet, Päästeamet ja Siseministeerium. Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks osutatakse näiteks järgmisi teenuseid: ennetuse teenus, elanikkonna tuleohutuse teadlikkuse teenus, elanikkonna veeohutuse teadlikkuse teenus, ennetuspoliitika kujundamise teenus, vägivalda vähendamise poliitika kujundamise teenus.

Programmi tegevuse elluviimiseks toetatakse turvalisuse tagamiseks terviklikumat ja igapäevase panusel põhinevat valdkonnaülest ennetustööd. Selle jaoks lepatakse kokku selged vastutajad riiklikul ja kohalikul tasandil, ennetustegevusi viiakse ellu andmepõhiselt ning tulemusi mõõdetakse. Rakendatakse ennetustegevusi nii kooli, kogukonna kui perekonna tasandil, et parandada elanike teadmisi, oskusi ja hoiakuid riskikäitumise ennetamisel. Sealjuures hinnatakse ennetustegevuste mõju ja loobutakse tegevustest, mis tulemusi ei anna.

Kohaliku tasandi rolli tugevdamiseks turvalise elukeskkonna loojana pakub Siseministeerium järgnevatel aastatel KOV-idele võimaluse osaleda turvalisuse arenguprogrammis, mille eesmärk on muuta turvalisuse valdkonna kavandamine tõhusamaks. Siseministeeriumi tugi hõlmab nõustamist, regulaarseid arengupäevi, pädevuse suurendamist, konkreetseid töömeetodeid ning ressursse tegevuste planeerimiseks ja elluviimiseks. Toetatavate tegevuste eesmärk turvalisuse tegevusmudeli rakendamisel on aidata kohaliku tasandi juhtidel ja valdkonnaspetsialistidel omandada paremaid oskusi, töövahendeid ja -meetodeid, et aidata vähendada õnnetusi ja õigusrikkumisi ning ennetada ja lahendada laste riskikäitumist. Töövahenditena luuakse kohalikul tasandil kasutamiseks püsivad koostöömudel ja sekkumine riskikäitumisega noorte toetamiseks ning alkoholikahjude vähendamiseks. Jätkatakse üleriigilist ja maakonna tasandi võrgustikutööd heade kogemuste vahetamiseks turvalisuse suurendamisel ning kohalike omavalitsuste turvalisuse valdkonna tegevuste toetamiseks. Toetatakse ja arendatakse kohaliku tasandi

võrgustikutööd igaühe panusel põhineva kogukondliku turvalisuse loomiseks. 2024. aastal jätkub kohalike omavalitsuste turvalisuse kavandamiseks tegevusmudeli elluviimine.

Ohutusega tegelevate asutuste andmevahetuse parandamiseks tõhustavad asutused omavahelist koostööd. Andmete vahetus on oluline otsustusprotsessides sihitatud ennetustegevuste planeerimiseks. Vajalik on suurendada ka väljapool Siseministeeriumi haldusala olevate asutustega süsteemset andmete vahetamist. Ainult kokkulepitud ja väljatöötud ning õiguses kajastatud andmete vahetamise protseduur tagab õige info jõudmise õigete inimesteni.

Inimkannatanutega õnnetuste vähendamiseks tegeletakse ohtude ennetamise ning tervist ja elu säästva käitumise kujundamisega. Viiakse ellu erinevaid teavitustegevusi turva- ja ohutusnõuete tundmise parandamiseks ja ennetusabinõude kasutamise suurendamiseks (sihtrühmaks nii kogukonnad kui hooneomanikud sh korteriühistud). Luuakse ehitiste riskide hindamiseks süsteem, mis võimaldab arvesse võtta erinevaid ohu parameetreid, et nende üleselt selgitada välja riskid ja kavandada vajalikud ennetamise ja maandamise meetmeid. Tõhustatakse andmete liikumist asutuste vahel meie kodudes tule-, gaasi-, elektri- ja kemikaaliohu vähendamiseks, lisaks jätkatakse õnnetuste tagajärgede ennetamiseks asutuste, aga ka erasektori, koostööd ennetuse ja järelevalve osas; koduses keskkonnas kukkumiste ennetamiseks täpsustatakse kodunõustamistel kasutatavat ankeeti ning jätkatakse asutuste ja ühingute vahelise koostööga, et tagada parem infovahetus ja kiirem jõudmine abivajajani, võimaluse korral suurendatakse Päästeameti rolli kukkumiste ennetustegevuse korraldamisel. Koostöös kohalike omavalitsustega projekt „Kodud tuleohutuks“, mille käigus aidatakse korda teha vähekindlustatud peredes küttekoldeid, paigaldada vingu- ja suitsuandureid jms. Selleks on planeeritud 1 mln eurot 2024. aastaks. Kaitstuma vara ja ohutuma keskkonna loomiseks on samuti olulisel kohal teadmised ja oskused vargusest, lõhkumisest, õnnetusest tulenevate varakahjude vähendamisel. Selleks luuakse elanikkonnale arusaadavaid juhiseid ja koolitatakse erinevaid võrgustikke nt naabrivalvet ja korteriühistuid. Jätkatakse sadamatesse päästevestistendide paigaldamist, millelt saab laenutada veekogule minnes päästevesti. See aitab luua head harjumust kasutada veesõidukil viibides päästevesti ja seeläbi vähendada veekogul hukkunute arvu. Väikelaevadega toimivate õnnetuste arvu vähendamiseks on olulisel kohal suhtlemine kogukonnaga ennetustöö raames ja noorte koolitamine arendamiseks teadlikkust ohtudest veekogul ning käitumisest sattudes ohuolukorda.

Vägivalla vähendamiseks on olulisimal kohal vägivalla ennetamise ja selle riski varajase märkamisega seotud tegevused, nt ühiskonna teadlikkuse suurendamiseks ja oskuste parandamiseks viiakse ellu erinevaid teadus- ja/või tõenduspõhiseid tegevusi. Enam tegeletakse küberkiusamise ja interneti vahendusel toime pandava laste seksuaalse väärkohtlemise ennetamisega. Selleks töötatakse välja ja rakendatakse tegevused laste teadlikkuse ja digioskuste suurendamiseks ning spetsialistide oskuste arendamiseks. Lisaks tehakse õiguslane analüüs seadustele, mis täna reguleerivad erinevate asutuste tööd internetis leviva laste seksuaalse väärkohtlemise materjali vastase võitluses. Vägivallaohvrite abistamist muudetakse terviklikumaks, lähtutakse individuaalsetest vajadustest, inimväärkuse ja võrdse kohtlemise põhimõtetest. Näiteks, ministeeriumid ja nende allüksused lähtuvad oma töös valdkonnülese ennetuse põhimõtete kokkuleppest ning lähisuhtevägivalla ennetamise tegevuskavast.

Terviklikumaks ja igaühe panusel põhinevaks ennetustööks on planeeritud kokku on 13,65 mln eurot. Sellest elanikkonna teadlikkuse tõstmisele planeeritud kulud on 8,31 mln eurot, ennetustöö jaoks vajaliku keskkonna loomisele ja erinevate asutuste omavahelise koostöö koordineerimiseks on planeeritud 1,14 mln eurot ning ohtu sattumise riski ennetamiseks 1,19 mln eurot. Ehitiste ja selles toimiva tegevuse ning avalike ürituste tuleohutusnõuetele vastavuse hindamiseks on planeeritud 2,82 mln eurot. Vägivalla ennetamisele ja selle riski varajaseks märkamiseks on planeeritud 0,19 mln eurot.

Õnnetuste, süütegude ja varakahjude ennetamiseks kasutatakse 2024. aastal 0,72 mln euro ulatuses Euroopa Liidu välisvahendeid, sh ennetava ja turvalise elukeskkonna loomiseks 0,61 mln eurot.

Ennetustegevusteks planeeritud kulude vähenemine 2,19 mln eurot tuleneb eelkõige välisvahenditest rahastatavate tegevuste vähenemisest.

Programmi tegevuse nimetus: Tegevus- ja relvalubade väljaandmine

Programmi tegevuse eesmärk: Tegevus- ja relvalubade väljaandmise korraldus vähendab ebakvaliteetsete teenuste ja relvade valdamisega seotud ohtudega kaasnevaid riske, aitab hoida ja kasvatada elukeskkonna turvalisust ning tagab relvadega seotud majandustegevuse ning turvateenuseid osutavate ettevõtete vastavuse seaduse nõuetele. Relvaluba omavad isikud on õiguskuulekad ja nende käitumine ei kujuta ohtu neile endale või teistele inimestele.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse maksumuses kajastab oma teenuste prognoositavat kulu Politsei- ja Piirivalveamet. Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks osutatakse järgmist teenust: tegevus- ja relvalubade väljaandmise teenus.

Tegeletakse turvalisuse ja ohutusega seotud teenuste pakkujate kontrollimisega, et tagada nende asjatundlikkus ning teenuste pakkumine ühtsetel ja kvaliteetsetel alustel. Muutuvad relvadega seotud lubade taotlemise riigilõivud.

Relvalubade väljaandmise kõrval tegeletakse ka relvaomanikuks saamise korra ja relvade käitlemise järelevalve uuendamisega lähtudes eraomandi puutumatusel ja relvaomaniku vastutusel põhinevast relvakultuurist. 2023. aastal mindi üle täielikult digitaalsetele lubadele ja võeti kasutusele uuendatud relvaregister, mis hõlbustab järelevalve teostamist. Uuendatud relvaregistri arendamise jätkutegevused on planeeritud järgnevatel aastatel neljas projektis, mille prognoositav valmimine piisava rahastuse korral on 2028. aastaks. Loetletud tegevuste elluviimiseks on planeeritud 2,28 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Siseturvalisuse vabatahtlike kaasamine

Programmi tegevuse eesmärk: Vabatahtlikel on oluline roll siseturvalisuse tagamisel ja eeskätt ennetustöös. Võimalused osaleda vabatahtlikus tegevuses on mitmekesised, kaasajad on professionaalsed ning olemas on sobiv vabatahtlike koolitamis- ja tunnustamissüsteem.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse maksumuses kajastavad oma teenuste prognoositavat kulu Politsei- ja Piirivalveamet, Päästeamet ja Siseministerium. Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks osutatakse järgmisi teenuseid: vabatahtlike kaasamise teenus, siseturvalisuse vabatahtliku tegevuse poliitika kujundamise teenus.

Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks keskendutakse vabatahtliku tegevuse mitmekesistamisele, sh mõtestatakse vabatahtlikuna tegutsemist siseturvalisuse valdkonnas senisest laiemini. Tegeletakse süsteemse teavitustööga, vabatahtlike tunnustus- ja mentorsüsteemi arendamisega, vabatahtlike väljaõppe uuendamisega, õigusruumi ajakohastamisega jmt. Tegevused on suunatud ka vabatahtlike kaasajate professionaalsusele, asutustes luuakse sobivad vabatahtlike kaasamise protsessid ja selleks piisav suutlikkus ning tagatakse vabatahtlikele vajalik varustus, töökeskkond. Paljud nendest tegevustest jätkuvad

ka peale 2024. aastat. Vabatahtlike kaasamiseks ja vajaliku keskkonna loomiseks panustatakse 4,15 mln eurot, sh päästeala vabatahtlike kaasamiseks on planeeritud 1,92 mln eurot ja politseivaldkonna vabatahtlike kaasamiseks on planeeritud 2,06 mln eurot. Vähenemine 4,84 mln eurot 2024. aastal tuleneb asjaolust, et 2023. aastal oli siseturvalisuse vabatahtlike eelarve tavapärasest suurem eelkõige seoses ühekordsete suuremahuliste toetustega vabatahtlikele päästekomandodele.

Programmi tegevuse nimetus: Hädaabi- ja infoteadete vastuvõtmine ning abi väljasaatmine

Programmi tegevuse eesmärk: Inimeste abiküsimise teated on vastu võetud ja abivajadus välja selgitatud. Igale abivajadusele reageeritakse, ohule ja sündmusele antakse asjakohane hinnang ning abiosutaja saadetakse õigel ajal välja. Kogu ööpäeva hoitakse töös eri suhtluskanalid, tagades suhtlemise nii abivajajaga kui ka erinevate abiosutajate endi vahel. Inimeste teadlikkus abi küsimise kanalitest on paranenud.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse maksumuses kajastavad oma teenuste prognoositavat kulu Häirekeskus ja Siseministeerium. Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks osutatakse näiteks järgmisi teenuseid: hädaabiteadete vastuvõtmine ja töötlemise teenus, abi- ja infoteadete vastuvõtmine ja töötlemise teenus ning kriisiinfo teenus.

Teadete kiireks vastuvõtmiseks, abivajaduse täpseks väljaselgitamiseks ja abi väljasaatmiseks hoitakse töös eri suhtluskanaleid, et tagada suhtlemine nii abivajajaga kui erinevate abiotsijate endi vahel. Samuti tegeletakse ühtse hädaabi- ja infoteadete teenuse kanalite teadlikkuse suurendamisega. Tagatakse hädaabiteadete vastuvõtmine ja menetlemise kanalite jätkusuutlikkus, et need arvestaks tehnoloogia arengu ja inimeste kommunikatsiooniharjumustega. Jätkuvalt hoitakse töös riigiinfo telefoni 1247. Parandatakse ka inimeste teadlikkust, et nad teaksid, kuidas ohuolukorras käituda, millal hädaabikõne teha Eesti ainsale hädaabinumbrile 112 ja millistelt numbritelt on peale 112 võimalik abi saada. Arendatakse erinevaid andmekogusid (Nt KILP, SOS). (Merel hätta sattunutelt teadete ja signaalide vastu võtmise teema on avatud ja rahaga planeeritud programmi tegevuses „Abi osutamine Eesti päästepiirkonnas“).

Hädaabiteadete vastuvõtmiseks, töötlemiseks ja arendamiseks on planeeritud 10,44 mln eurot ning infoteadete vastuvõtmiseks ja töötlemiseks 0,98 mln eurot. Lisaks on planeeritud 0,28 mln eurot erakorraliste sündmuste korral avalikkuse kiireks ohuteavituseks ja käitumisjuhiste edastamiseks.

Programmi tegevuse nimetus: Süüteomenetluse tõhustamine

Programmi tegevuse eesmärk: Sündmuste lahendamist ja korrariikumiste lõpetamist toetavad digilahendused ja automaatsed järelevalvesüsteemid, mille abil on süütegude menetlemine muutunud kiiremaks ja efektiivsemaks.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse maksumuses kajastavad oma teenuste prognoositavat kulu Politsei- ja Piirivalveamet, Päästeamet ja Siseministeerium. Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks osutatakse näiteks järgmisi teenuseid: vääriteokaristuse täideviimise teenus, kogukonnaga seotud süütegude lahendamise teenus, tulekahjude menetlemise teenus.

Programmi tegevuse eesmärgi saavutamise toetamiseks arendatakse erinevaid digilahendusi ja automaatseid järelevalvesüsteeme, sh olemasolevaid menetlusi digiteeritakse ja nende ülesannete täitmisel, kus inimese sekkumine ei ole vajalik, eelistatakse automaatseid järelevalvesüsteeme. Süüteomenetluse tõhustamiseks on planeeritud 43,28 mln eurot, sh kogukonna turvalisust häirivate kuritegude ennetamise ja kohtueelse menetluse kuludeks on planeeritud 33,64 mln eurot ning hoonetulekahjude tekkepõhjuste väljaselgitamise kulud on 1,16 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Avaliku korra tagamine

Programmi tegevuse eesmärk: Kiire ja asjakohane reageerimine avaliku korraga seotud ohtudele aitab vähendada nii inim-, vara- kui ka keskkonnakahju. Reageeritakse esmajärjekorras sündmustele, kus on ohus inimeste elu või tervis. Korrakaitseorganid, kohalikud omavalitsused ja vabatahtlikud on nii koos kui ka eraldi valmis reageerima senisest paremini.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse maksumuses kajastavad oma teenuste prognoositavat kulu Politsei- ja Piirivalveamet ning Siseministerium. Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks osutatakse näiteks järgmisi teenuseid: patrulltöö teenus, eriuksuse ja kiirreageerimise teenus, liiklusjärelevalve teenus, isikute kinnipidamise teenus.

Avaliku korra tagamise edendamiseks parandatakse korrakaitseorganite, kohalike omavalitsuste ning vabatahtlike valmisolekut reageerida õnnetustele nii koos kui eraldi (koostöö parandamine, õiguslikud võimalused jne). Arestimajades kohaldatakse isikute lühiajalist kinnipidamist, sh korrastatakse isikute kinnipidamisteenuse osutamist ja vähendatakse dubleerimist Politsei- ja Piirivalveameti ning vanglateenistuse vahel. Avaliku korra tagamiseks on planeeritud kokku 75,11 mln eurot, sh avalikku korda ähvardava ohu ennetamise ja tõrjumise kulud on 56,91 mln eurot, kinnipidamisasutustes isikute ohutuse tagamise kulud 9,49 mln eurot, liiklejate riskikäitumise ennetamise ja vähendamise kulud on 6,53 mln eurot ning tagaotsitavaks kuulutatud isikute otsimise ja teadmata kadunud isikute asukoha tuvastamise kulud on 1,89 mln eurot.

Avaliku korra tagamiseks kasutatakse 2024. aastal erinevaid Euroopa Liidu rahastusmeetmeid kokku summas 0,63 mln eurot, sh professionaalsesse lähimaa seirevõimekusse suunatakse 106 tuhat eurot, rahvusvahelise kaitse taotlejate pakutavatesse tugiteenustesse 134 tuhat eurot, tagasisaadetavatele mõeldud tugiteenustesse 140 tuhat eurot jms.

Programmi tegevuse nimetus: Demineerimine

Programmi tegevuse eesmärk: Kiire ja asjakohane reageerimine pommi- ja plahvatusohu korral aitab vähendada nii inim-, vara- kui ka keskkonnakahju. Päästevõrgustik koos partneritega on nii koos kui ka eraldi valmis reageerima õnnetusele või ohule senisest paremini.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse maksumuses kajastab oma teenuste prognoositavat kulu Päästeamet. Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks osutatakse järgmisi teenuseid: lahingumoona ohu kõrvaldamise teenus, pommi- ja plahvatusohu kõrvaldamise teenus ning veealuse demineerimistöö teenus.

Demineerimisel kasutatakse kaasaegseid tehnoloogivõimalusi ja maksimaalseid ohutusmeetmeid, et vähendada ohtusid demineerijatele ning õnnetusse sattunutele. Tagatakse vähemalt kahe plaanilise demineerimistöo tegemine aastas. Pommi- ja plahvatusohu korral tagatakse mandril demineerijate kohalejõudmine 90 minuti jooksul. Lahingumoonast ja plahvatusohtlikest esemetest tuleneva ohu tuvastamiseks ning kõrvaldamiseks on planeeritud kokku 4,56 mln eurot, sh demineerimistöodeks siseveekogudes 1,38 mln eurot, pommiähvarduse, -kahtluse ja -tehnilise kontrolli teostamiseks operatsioonidel ja VIP visiitidel, plahvatusohu väljaselgitamiseks ning plahvatusjärgseks tööks 1,59 mln eurot ning lahingumoonast tuleneva ohu tuvastamiseks ja kõrvaldamiseks 1,59 mln eurot. Seoses 2023. aastaks eraldatud ühekordse rahastuse lõppemisega väheneb demineerimise teenuste eelarvemaht 2024. aastal 0,57 mln euro võrra.

Programmi tegevuse nimetus: Päästmine maismaal ja siseveekogudel

Programmi tegevuse eesmärk: Kiire ja asjakohane reageerimine õnnetustele ja ohtudele maismaal aitab vähendada nii inim-, vara- kui ka keskkonnakahju. Õnnetuste või ohtude korral reageeritakse esmajärjekorras sündmustele, kus on ohus inimeste elu või tervis. Õnnetustele ja ohtudele reageerimise valmisolekut on parandatud.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse maksumuses kajastavad oma teenuste prognoositavat kulu Päästeamet ja Siseministerium. Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks osutatakse näiteks järgmisi teenuseid: päästetöö baasteenus, maastikutulekahju kustutustöö teenus, veepääste teenus, keemiapääste teenus, varingupääste teenus, naftareostuskorje teenus, nööri-pääste teenus, kõrgustest päästetöö teenus.

Päästmiseks maismaal ja siseveekogudel tagatakse koostöös vabatahtlike päästjatega tõhus päästevõimekus, vajalikud tingimused ja eeldused päästetööde läbiviimiseks. Tagatakse, et elupäästevõimekusega päästekomando keskmine kohalejõudmise aeg elupääste sündmusele on vähem kui 10 minutit ja vähemalt 92% Eesti elanikele on tagatud 15 minuti jooksul kutseliste- või vabatahtlike päästemeeskondade poolt abi osutamine. 2024. aastal alustatakse või jätkatakse mitme arendusülesandega, mille valmis saamine võtab mitu aastat, näiteks: päästetöö suutlikkuse suurendamine (kliimamuutustega seoses) üleujutustele ja varingutele reageerida, tormikahjustusi likvideerida ja metsatulekahjusid kustutada; ühisvalveteenistuse võimaluste laiendamine jne. Kiireks ja asjakohaseks reageerimiseks maismaal ning siseveekogudel on planeeritud kokku 85,36 mln eurot, sh kiireks ja oskuslikuks reageerimiseks päästesündmusele, kus on ohus elu, vara või keskkond, 30,69 mln eurot ning reageerimiseks maastikutulekahjudele 14,82 mln eurot. Selle programmi tegevuse eelarve väheneb 2024. aastal 12,32 mln euro võrra. Programmi tegevuse eelarvemaht väheneb seoses 2023. aastaks planeeritud ühekordsete soetustega.

Programmi tegevuse nimetus: Abi osutamine Eesti pääste piirkonnas

Programmi tegevuse eesmärk: Kiire ja asjakohane reageerimine õnnetustele ja ohtudele Eesti pääste piirkonnas aitab vähendada nii inim-, vara- kui ka keskkonnakahju. Olemas on valmidus osutada abi hädasolevale inimesele, samuti vee- või õhusõidukile õnnetuse ärahoidmiseks või olukorra eskaleerumise vältimiseks. Ollakse valmis suuremahulise sündmuse lahendamiseks koostöös partneritega

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse nimetust täpsustati alates 2024. aastast. Programmi tegevuse maksumuses kajastavad oma teenuste prognoositavat kulu Politsei- ja Piirivalveamet ja Siseministerium. Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks osutatakse järgmisi teenuseid: SAR teenus (ehk otsingu ja pääste teenus), rannikuvalve teenus, merereostustõrje teenus ja merepääste poliitika kujundamise teenus.

Kiiremaks ja tõhusamaks abi osutamiseks Eesti päästepiirkonnas tehakse ettevalmistusi päästekopterite ööpäevaringsele 15-minutilisele valmisolekuastmele viimiseks. Tagatakse ka hätta sattunud lennuvahendite otsimine maismaal. Samuti edendatakse koostööd partneritega otsingu- ja pääste- ning mereabi juhtumite veelgi tõhusamaks lahendamiseks ja arendatakse võimekust saata hädasolevale laevale spetsiaalse väljaõppega abimeeskond. Lisaks tagatakse piiriveekogudel reostuse avastamine, lokaliseerimine ja likvideerimine.

Otsingu- ja päästeüksuste välja saatmisel lähtutakse kiire ning tõhusa abi põhimõttest, mis tähendab, et lennu- ja merepääste koordinatsioonikeskuse otsustusprotsessi toetamiseks loodud tehnilised lahendused kindlustavad ajakohase ülevaate ressursist, seejuures võimaldades ka selle kiire väljasaatmise. Kõikidelt päästepiirkonnas hätta sattunutelt teadete ja signaalide vastuvõtmiseks tagatakse lennu- ja merepääste koordinatsioonikeskuse sidekanalite ning seadmete toimepidevus. Et olla valmis suuremahulise merepäästeoperatsiooni juhtimiseks, tehakse koostööd partneritega ja koostatakse rahvusvahelistele soovituslikele standarditele vastav suuremahulise merepäästeoperatsiooni plaan. Merepääste valdkonna tervikliku arendamise eesmärgil jätkab tööd Merepääste nõukogu. Suurendatakse inimeste teadmisi merel ette tulevatel ohuolukordadest, hädateadete edastamise võimalustest, samuti oskuseid ohuolukorras toime tulla, enda ja teiste elu säästa.

Eesti päästepiirkonnas abi osutamiseks on planeeritud 15,91 mln eurot, millest lennu- ja laevaõnnetusse sattunud elude päästmiseks on planeeritud 9,39 mln eurot, merel ja laevatatavatel siseveekogudel korra tagamiseks on planeeritud 5,85 mln eurot, reostuse likvideerimiseks piiriveekogudel on planeeritud 0,39 mln eurot. Selle programmi tegevuse eelarve väheneb 2024. aastal 5,65 mln euro võrra. Eelarve vähenemine on muuhulgas seotud valitsemisala veesõidukite eelarve üleandmisega Riigilaevastikule alates 1. jaanuarist 2024.

Programmi tegevuse nimetus: Põhiseadusliku korra tagamine

Programmi tegevuse eesmärk: Eesti põhiseaduslik kord on tagatud ning seda ohustavad tegurid on teadvustatud, ennetatud ja maandatud.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse maksumuses kajastavad oma teenuste prognoositavat kulu Kaitsepolitseiamet, Päästeamet ja Siseministerium. Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks osutatakse järgmisi teenuseid: põhiseadusliku korra tagamise teenus, keemia- ja kiirgusohu kõrvaldamise teenus ja sisejulgeolekupoliitika kujundamise teenus.

Põhiseadusliku korra tagamisel tegeletakse põhiseaduslikku korda ohustavate tegurite teadvustamise, ennetamise ja maandamisega. Selle jaoks keskendutakse eelkõige ühiskonna ühtekuuluvusele ja lõhestamise-vastase kerksuse suurendamisele, küberjulgeolekule, vastuluurevõimekuse arendamisele, majandusjulgeoleku suurendamisele, terrorismi ja radikaliseerumise ennetamisele ja tõkestamisele, samuti arendatakse CBRN sündmusteks valmisolekut. Põhiseadusliku korra tagamiseks vajaliku keskkonna loomiseks ning vajalike riskide maandamise ja ennetamiseks on 2024. aastal planeeritud kokku 43,66 mln

eurot. Programmi tegevuse mahu oluline vähenemine võrreldes varasemate aastatega on seotud Kaitsepolitsei ameti peamaja ehituse lõppemisega.

Programmi tegevuse nimetus: Raske ja organiseeritud kuritegevuse vastane võitlus

Programmi tegevuse eesmärk: Eestis on vähenenud raske ja organiseeritud kuritegevus. Õiguskaitseasutustele on loodud paremad eeldused kuritegusid menetleda ja tehakse tulemuslikku koostööd, pöörates seejuures tähelepanu kogu menetlusahela ühtlaselt kõrge võimekuse arendamisele.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse maksumuses kajastavad oma teenuste prognoositavat kulu Politsei- ja Piirivalveamet ning Siseministeerium. Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks osutatakse näiteks järgmisi teenuseid: raske ja organiseeritud kuritegevuse vastase poliitika kujundamine, kriminaalpoliitika kujundamine, raskete peitekuritegude avastamise teenus, tunnistajakaitse ja varitegevuse teenus.

Raske ja organiseeritud kuritegevuse vastaseks võitluseks tehakse tulemuslikumat koostööd erinevate asutuste vahel ja luuakse õiguskaitseasutustele paremad eeldused raske ja organiseeritud kuritegevusega võitlemiseks. Peamised tegevussuunad on seotud küber- ja narkokuritegevuse vastase võitluse, rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise, ning korrupsiooni tõkestamise, samuti majanduskuritegevuse vastase võitluse, kriminaaltulu tuvastamise ja konfiskeerimise, inimkaubanduse tõkestamisega. Raske ja organiseeritud kuritegevuse vastase võitluseks on planeeritud 41,06 mln eurot, sh organiseeritud ja raske peitkuritegevuse ennetamiseks, reageerimiseks ja tagajärgedega tegelemiseks 36,35 mln eurot, tunnistajakaitseks ja jälitustegevuseks 1,85 mln eurot.

Raske ja organiseeritud kuritegevuse vastaseks võitluseks kasutatakse 2024. aastal Euroopa Liidu eelarvevahendeid kokku summas 3,13 mln eurot. Sellest 1,50 miljonit eurot läheb teabevahetuse tõhustamiseks ja hõlbustamiseks, 0,48 mln eurot lennureisijate broneeringuinfo andmekogu jätkusuutlikkuse tagamiseks, 0,27 mln eurot CBRN seadmeteks ja varustuseks, 0,21 mln eurot küberüksuse tööhoidmiseks.

Programmi tegevuse nimetus: Elanikkonnakaitse, kriisideks valmisolek ja nende lahendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Eesti on valmis toime tulema erinevate kriisidega. Elutähtsate teenuste toimimine on tagatud igal ajal. Loodud on senisest paremad eeldused, et kriisidest põhjustatud kahjud oleksid riigile ja elanikele võimalikult väikesed.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse maksumuses kajastab oma teenuste prognoositavat kulu Päästeamet. Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks osutatakse näiteks järgmisi teenuseid: hädaolukorra riskihalduse teenus, elanikkonna hädaolukorraks valmisoleku teenus, piiriülese päästetöö ja humanitaarabi teenus, kriisikommunikatsiooni teenus, riskikommunikatsiooni teenus, ulatusliku evakuatsiooni teenus.

Programmi tegevuse abil parandatakse kriisideks valmisolekut. Siseministeeriumi haldusala asutused hoiavad ajakohasena hädaolukorra riskianalüüsid ja hädaolukorra lahendamise plaanid, samuti on valmis abistama partnereid kriiside lahendamisel (näiteks Terviseamet ja COVID kriis). Päästeamet nõustab kohalikke omavalitsusi kriisideks valmisoleku tõstmisel. Ühtlustatakse hädaolukordadeks ja riigikaitse kriisideks valmistumise ning kriisiaegse juhtimise ja koostöö korraldust. Luuakse senisest paremad eeldused

elanike hakkamasaamiseks kriisilukordades (nt teavitustegevused, riskikommunikatsioon). Tõhustatakse elanikkonnakaitse meetmeid nagu ulatuslik evakatsioon, ohuteavitus ja varjumine sh 2024. aasta esimese poolaasta jooksul valmib ohuteavituse süsteemi I etapp (sh sireenid) ja suurendatakse varjumisvõimekust, luues varjumiskohtade tehnilised nõuded, kontrollitakse ja tähistatakse avalikud varjumiskohad.

2024. aastast on Siseministeeriumi valitsemisala eelarvesse planeeritud püsirahastus elanikkonnakaitseks ja kriisideks valmisolekuks mahus 1,5 miljonit eurot aastas. Lisaks otsustati Vabariigi Valitsuse reservidesse planeerida alates 2024. aastast Siseministeeriumi riigikaitsealisteks ülesanneteks lisaraha keskmiselt 9 mln eurot aastas.

Kriisideks toimetulekuks ja elutähtsate teenuste tagamiseks on planeeritud 4,07 mln eurot, sh elanikkonna riskiteadlikkuse tõstmiseks ja hädaolukorras iseseisvalt hakkama saamiseks 0,63 mln eurot, kriisilukordades regionaalse juhtimise, korraldamise ja koordineerimise võimekuse tagamiseks 1,11 mln eurot, hädaolukorra lahendamise puhul avalikkuse teavitamiseks 0,34 mln eurot ning välisabi osutamiseks ja piiriülese abi vastuvõtmiseks 0,37 mln eurot. Selle programmi tegevuse eelarve väheneb 2024. aastal 3,27 mln euro võrra. Programmi tegevuse eelarvemaht väheneb seoses 2023. aastaks planeeritud ühekordsete soetustega.

Programmi tegevuse nimetus: Piirihaldus

Programmi tegevuse eesmärk: Eesti piir kui Euroopa Liidu välispiir on valvatud ja kaitstud ning see on piisav julgeoleku tagamiseks. Tõkestatud on piiri ebaseaduslik ületamine, ebaseaduslikud toimingud piiri lähedal, inimkaubandus ja salakaubavedu. Eesti piiril on tagatud reisijasõbralik piirikontroll, mis vastab Schengeni ühtse viisaruumi nõuetele.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse maksumuses kajastavad oma teenuste prognoositavat kulu Politsei- ja Piirivalveamet ning Siseministeerium. Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks osutatakse näiteks järgmisi teenuseid: piirivalvepoliitika kujundamise teenus, piiri valvamise teenus, piirikontrolli teostamise teenus.

Piirihaldus on suunatud nii Eesti kui Euroopa Liidu välispiiri valvamisele ja kaitsmisele selliselt, et see oleks piisav julgeoleku tagamiseks. Piiri valvamise ja kaitsmisega tõkestatakse piiri ebaseaduslikku ületamist, ebaseaduslikke toiminguid piiri lähedal, inimkaubandust ja salakaubavedu. Samuti tagatakse reisijasõbralik piirikontroll, mis vastab Schengeni ühtse viisaruumi nõuetele.

Eesti riigipiiri valvamiseks, kaitsmiseks ja julgeoleku tagamiseks on planeeritud 55,38 mln eurot, sh piiri valvamiseks ja kaitsmiseks 35,85 mln eurot ning sujuva, kiire ja reisijasõbraliku piiriületuse tagamiseks 18,04 mln eurot.

Piirihalduse toimimiseks ja arendamiseks kasutatakse 2024. aastal 7,8 mln euro ulatuses Euroopa Liidu eelarvevahendeid. Sellest maismaavarustuse soetamiseks ja paigaldamiseks kasutatakse 2,7 mln eurot. Euroopa piirivalveorganisatsiooni Frontex ühisoperatsioonideks kasutatakse Euroopa Liidu vahendeid kokku 1,6 mln eurot. Luhamaa juhtimispunkti kaasajastamiseks on 2024. aastal planeeritud Euroopa Liidu vahendeid ca 1 mln eurot.

Selle programmi tegevuse eelarve väheneb 0,91 mln eurot seoses Euroopa Liidu finantseerimise vähenemisega.

Vabariigi Valitsus eraldas 2024. ja 2025. aastaks idapiiri väljaehitamiseks 15,2 mln eurot lisaraha. 2025. aasta lõpuks on kavas välja ehitada maismaapiiri taristu vastavalt idapiiri väljaehitamise projekti skoobis

kokkulepitule. Vastavalt lõikude valmimisele varustatakse see vajaliku valve- ja seiretehnikaga. Idapiiri väljaehitamise jätkatakse vastavalt projekti tegevuste- ja ajakavale ning täiendavate eelarveliste vahendite saamisel on võimalik idapiir täielikult välja ehitada 2027. aasta lõpuks.

Programmi tegevuse nimetus: Objektivalve ja isikukaitse

Programmi tegevuse eesmärk: Objektide valvet ja isikukaitset on arendatud viisil, mis võimaldab toime tulla muutuvast ohupildist tulenevate ohtudega.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse sisu ja rahastamine on kajastatud piiratud ligipääsuga dokumendis.

Programmi tegevuse nimetus: Rände- ja kodakondsuspoliitika kujundamine ning elluviimine

Programmi tegevuse eesmärk: rändepoliitika arvestab Eesti arenguvajadustega. Rände- ja kodakondsuspoliitika on suunatud rahvusriigi kestlikkusele ja avaliku korra ning riigi julgeoleku tagamisele. Eesti kodakondsus on väärtustatud.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse maksumuses kajastavad oma teenuste prognoositavat kulu Politsei- ja Piirivalveamet ning Siseministerium. Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks osutatakse näiteks järgmisi teenuseid: õigusliku staatuse määramise teenus, Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi vastutava asutuse ülesannete täitmise (AMIF) teenus, rändepoliitika kujundamise teenus, kodakondsuspoliitika kujundamise teenus, viisateenus.

Eesti rändepoliitikat kujundatakse teadmiste põhiselt ja paindlikult ning kooskõlas teiste poliitikaalvdkondade eesmärkidega, Eesti arenguvajadustega ja lähtudes rahvusvahelistest kohustustest.

Eesmärgi saavutamiseks viiakse tegevusi ellu üheksas kitsamas valdkonnas: Eesti arenguvajadustest lähtuva tasakaalustatud rändepoliitika kujundamine ning selle tõhus ja kliendikeskne elluviimine, Eestist kui sihtriigist ja Eesti sisserändepoliitikast teadlikkuse suurendamine, avalikkuse teavitamine rändeteemadel, põhiõigusi järgiva tagasisaatmispoliitika elluviimine, rahvusvahelise kaitse menetlemine, rahvusvahelise kaitse taotlejate ja saajate vastuvõtusüsteemi arendamine. Järgnevatel aastatel viiakse ellu mitmeid tegevusi, milleks kasutatakse ka Euroopa Liidu välisvahendeid, näiteks:

- Seadusliku rände menetluste tõhustamiseks, kvaliteedi- ja toimepidevuse tõstmiseks ning kliendikeskse lähenemise tagamiseks luuakse uusi ja täiendatakse olemasolevaid IKT lahendusi;
- Töötatakse välja avalikkusele mõeldud veebipõhine tööriist rände- ja lõimumisinfo kohta (statistika, monitooringu andmed);
- Infosüsteemide arendustööd tagasisaatmis- ja tagasivõtumenetluste tõhusamaks ning kiiremaks läbiviimiseks.

Rändepoliitika kujundamiseks ja teadlikkuse suurendamiseks on planeeritud 0,91 mln eurot. Eestis elamiseks ja töötamiseks lubade väljastamiseks on planeeritud 5,32 mln eurot, viisade väljastamiseks ja väärkasutatud viisade kehtetuks tunnistamiseks on planeeritud 0,40 mln eurot ning õigustatud isikute rahvusvahelise kaitse andmiseks ja EL ümberpaigutamiseks ja ümberasustamiseks 1,47 mln eurot.

2024. aastal kasutatakse rände- ja kodakondsuspoliitika elluviimiseks Euroopa Liidu eelarvevahendeid kokku 2,55 mln euro ulatuses. Rahvusvahelise kaitse taotluste menetlemiseks ja saajate kohanemiseks suunatakse Euroopa Liidu vahendeid 0,84 mln eurot, kolmandate riikide kodanike integreerimiseks, sh kultuuri- ja spordiprogrammideks 0,55 mln eurot ja vabatahtliku tagasipöördumise toetamiseks 0,50 mln eurot.

Tasakaalustatud kodakondsuspoliitikaga aidatakse kaasa Eesti kodakondsuse väärtustamisele. Kodakondsuspoliitika lähtub Eesti Vabariigi põhiseadusest, aitab kaasa rahvusriigi säilimisele ning avaliku korra ja riigi julgeoleku tagamisele. Eesmärgi saavutamiseks keskendutakse Eesti kodakondsuse saamise valmiduse suurendamise ja kodanikustaatus väärtustamisega seotud tegevuste edendamisele. Nimetatud tegevuste elluviimiseks on planeeritud 0,87 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Isikute tõsikindel tuvastamine ja dokumentide väljastamine

Programmi tegevuse eesmärk: Eesti on turvaliste digitaalsete dokumentide väljaandmises maailma liider. Loodud on tõsikindel, stabiilne ja jätkusuutlik identiteedihalduspoliitika süsteem arvestades avaliku korra ja riigi julgeoleku vajadusi. Tagatud on kasutajasõbralik ja modernne taotluskeskkond ning toetatakse tänapäevastele ja innovaatilistele lahendustele, mis ühtlasi võimestavad infoühiskonna arendamise eesmäärke.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse maksumuses kajastavad oma teenuste prognoositavat kulu Politsei- ja Piirivalveamet ning Siseministeerium. Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks osutatakse järgmisi teenuseid: isikutuvastuse teenus, isikut tõendavate dokumentide väljaandmise teenus, identiteedihalduspoliitika kujundamise teenus.

Usaldusväärse ja turvalise identiteedihalduspoliitika abil tagatakse, et olemas on tõsikindel, stabiilne ja jätkusuutlik identiteedihalduspoliitika süsteem, tagatud on kasutajasõbralik ja modernne taotluskeskkond ning toetatakse tänapäevastele ja innovaatilistele lahendustele. Keskendutakse identiteedihaldusvaldkonna stabiilsuse ja turvalise ning tõsikindla isikutuvastuse tagamisele, valdkonna nutikale arendamisele, isikut tõendavate dokumentide ja identiteedihalduspoliitika valdkonna rahvusvahelise koostööle.

Isikute tõsikindla tuvastamiseks ja dokumentide väljastamiseks on planeeritud 19,64 mln eurot, sh isikut tõendavate dokumentide seaduses etteantud tingimustel taotlemise ja väljastamise kulud on 16,57 mln eurot, isiku tõsikindla tuvastamise, andmete säilitamise, isikusamasuse kontrollimise, isiku tuvastamise päringutele vastamise ja biomeetriliste andmete töötlemise kulud on 2,85 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Migratsioonijärelevalve

Programmi tegevuse eesmärk: Migratsioonijärelevalve poliitika tagab tõhusa järelevalve välismaalaste Eestisse saabumise, Eestis ajutise viibimise, elamise ja töötamise üle. Arendus- ja koostöötegevused aitavad tagada avalikku korda ja riigi julgeolekut, ennetada ja vähendada välismaalaste ebaseaduslikku riiki sisenemist, riigis viibimist ja töötamist.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse eesmärki aitab saavutada Politsei- ja Piirivalveamet migratsioonijärelevalve teenuse kaudu.

Migratsioonijärelevalve tõhustamiseks luuakse uusi ja ajastatakse olemasolevaid IKT lahendusi, et parandada riskianalüüsi suutlikkust, reageerimisvõimekust ja asutuste vahelist teabevahetust. Koostöös era-, kolmanda ja avaliku sektoriga tõhustatakse meetmeid ebaseadusliku rände ennetamiseks, avastamiseks ja menetlemiseks. Suurendatakse ametnike, erasektori ja mittetulundusühingute teadlikkust ebaseadusliku rändega seotud riskidest. Arendatakse koostööd liikmesriikide ja kolmandate riikidega, et võidelda ebaseadusliku rände, sh piiriülese kuritegevuse vastu. Nimetatud tegevuste elluviimiseks on planeeritud 7,30 mln eurot.

Järgnevatel aastatel viiakse ellu mitmeid tegevusi, milleks kasutatakse ka Euroopa Liidu välisvahendeid, näiteks ebaseadusliku rände ennetamiseks, avastamiseks ja menetlemiseks, luuakse uusi ja täiendatakse olemasolevad IKT lahendusi (MIGIS, TURS) ning tagatud koostalituvõime siseriiklike ja rahvusvaheliste infosüsteemidega.

2024. aastal kasutatakse välisrahastust kokku ca 1 mln euro ulatuses, peamiselt menetlusvõimekuse ja lahkumiskohustuse täitmise tagamiseks (0,59 mln eurot) ja koostöö arendamiseks isikute tagasisaatmise valdkonnas (0,14 mln eurot).

Programmi tegevuse nimetus: Tasemeõpe ja täiendkoolitus Sisekaitseakadeemias

Programmi tegevuse eesmärk: Tasemeõpe aitab tagada siseturvalisuse valdkonnas piisava teenistujate järelkasvu. Täienduskoolituste abil on töötajate teadmised ja oskused pidevalt ajakohastatud ning toetavad töökohale seatud ootuste ja eesmärkide täitmist.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse maksumuses kajastab oma teenuste prognoositavat kulu Sisekaitseakadeemia ja pakub tasemeõppe läbiviimise teenust ja täiendusõppe teenust.

Sisekaitseakadeemia valmistab kutse-, kõrg- ja magistrihariduse tasemel ette spetsialiste sisejulgeolekuasutustele (sh politsei, piirivalve, päästeala, samuti vanglateenistus ning maksu- ja tollisüsteem). Õppetöö toimub 16 õppekaval. Alates 2022. aastast on akadeemial õppeõigus rahvusvahelises ühisõppekavas Strateegiline piirihaldus. Õppekavadele vastuvõtt ei ole alati regulaarne ja stabiilne ning riiklik koolitustellimus konkreetsetele õppekohtadele pannakse paika ametite, akadeemia ja Siseministeriumi koostöös sõltudes siseturvalisuse valdkonna personalivajadusest ja riigieelarve võimalustest.

Täiendusõppes keskendub Sisekaitseakadeemia teemadele, mis on otseselt seotud tasemeõppe õppekavadega. Ligi 80% koolituse mahust viiakse läbi Siseministeriumi valitsemisala asutustele ja teistele oma partnerametitele. Samas on aina enam akadeemia klientideks teised turvalisust tagavad organisatsioonid (ametid, inspeksioonid, turvafirmad, munitsipaalpolitsei, kaitsevägi), samuti suured era- ja riigiettevõtted (Tallink Grupp AS, AS Tallinna Lennujaam jt). Lisaks korraldab Sisekaitseakadeemia 17 gümnaasiumis sisekaitseõpet, pöörab järjest rohkem tähelepanu vabatahtlike koolitamisele (abipolitseinikud, vabatahtlikud päästjad) ja kaasab ka laiemat sihtrühma turvalisuse ja sisejulgeoleku erinevate aspektide üle arutame (loengusari „Turvaline Eesti“).

2024. aastal on olulised järgmised arendused:

- suurendatakse politsei hariduse õppekohtade arvu;
- uuendatakse sisekaitse koolitussüsteemi;
- uuendatakse tasemeõppe õppekavad ja töötatakse välja täiendõppe õppekavad küber-kuritegevuse vastaseks võitluseks alg- ja kesktasemel;
- luuakse terviklik kontseptsioon, milline on Sisekaitseakadeemia roll taseme- ja täiendõppes kriiside ennetamisel;
- jätkatakse FRONTEXi väljaõppekeskuse kontseptsiooni loomisega;
- alustatakse Tallinna linnaku ühiselamute uuendamisega;
- jätkatakse Väike Maarja taktikalise väljaõppe keskuse arendamiseks vajalike tegevustega.

Politseinike väljaõppe mahtude suurendamiseks eraldatakse 2024. aasta eelarvesse lisaks 2,5 mln ja alates 2025. aastast 5,5 mln eurot aastas. Tasemeõppe ja täiendkoolituse läbi viimiseks on planeeritud 22,91 mln eurot, sh julgeoleku valdkondadele professionaalsete töötajate ettevalmistamiseks 20,47 mln eurot ning usaldusväärsete, asjatundlike ja pühendunud töötajate arendamiseks 2,44 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Sisekaitseakadeemia teadus-, arendus- ja innovatsioonitegevus

Programmi tegevuse eesmärk: Sisekaitseakadeemia on väärtuslik partner siseturvalisuse valdkonnale teadus- ja tõenduspõhiseks poliitikakujundamiseks ning innovaatiliste lähenemiste ja lahenduste kasutuselevõtu toetamisel.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse maksumuses kajastab oma teenuste prognoositavat kulu Sisekaitseakadeemia ja pakub selleks teadusarenduse ja innovatsiooni korraldamise teenust.

Sisekaitseakadeemia teadustegevusel on kaks põhieesmärki – toetada õppeprotsessi, õppevahendite ja õppejõudude pidevat arengut ning luua uusi teadmisi ja innovaatilisi lahendusi nii akadeemiale kui ka avalikule ja erasektorile. Akadeemias viiakse läbi rakendusuuringuid, tehakse koostööd ja pakutakse konsultatsioone kõigile organisatsioonidele, kes aitavad luua turvalisust ja tagada julgeolekut nii Eestis kui ka mujal maailmas. Eesti Teadusinfosüsteemi teadustegevuse koordülevalt hoiab Sisekaitseakadeemia juhtpositsiooni teiste sarnaste rakenduskõrgkoolide arvestuses. Sisekaitseakadeemia annab välja ingliskeelset teadusajakirja „Proceedings, Estonian Academy of Security Sciences“ ja alates 2022. aastast eestikeelset „Turvalisuskompassi“. Uute teadmiste ja innovaatiliste lahenduste tagamiseks sisejulgeoleku ja turvalisusega seotud asutustes on planeeritud 2,75 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: IKT teenuste pakkumine SIM valitsemisalast väljapoole

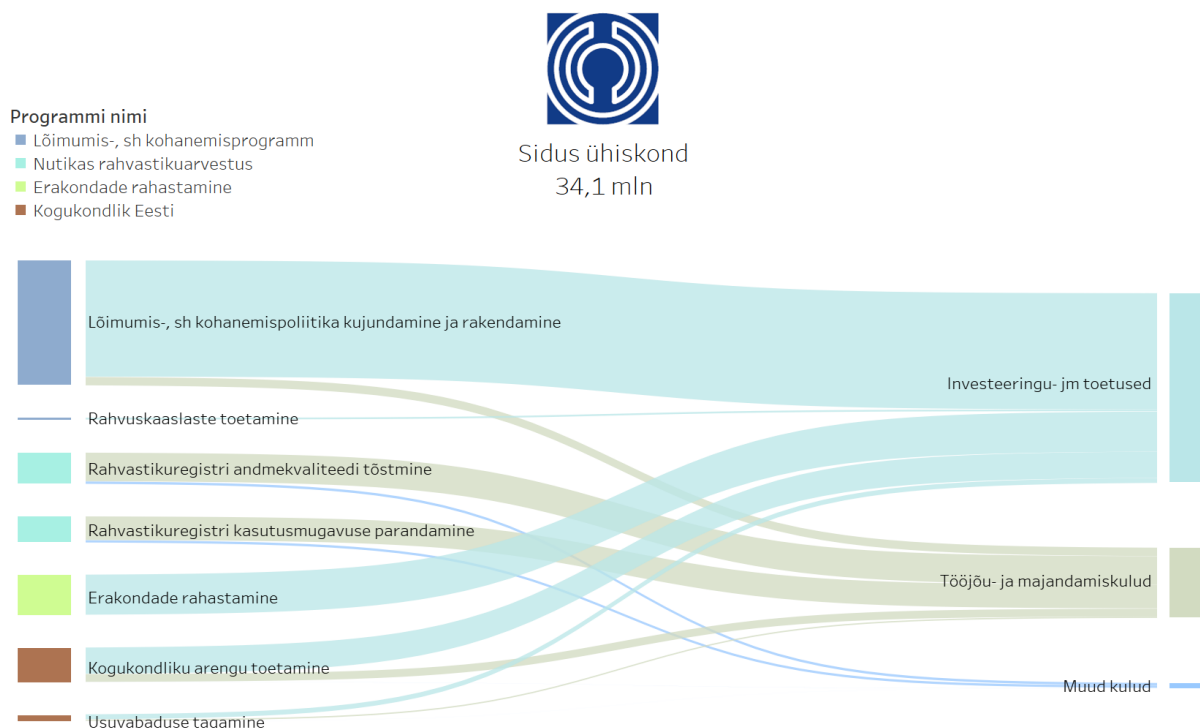
Programmi tegevuse eesmärk: IKT teenused on töökindlad ning kasutajate rahulolu teenustega on kõrge.

Tegevuste kirjeldus

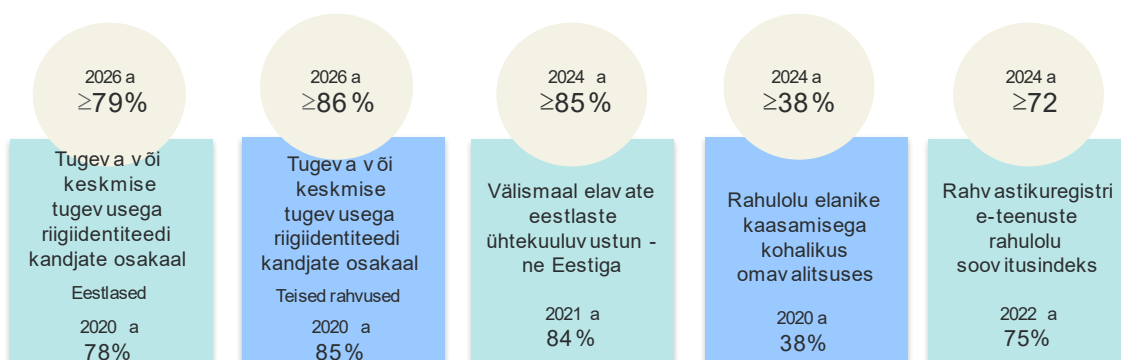
Selle programmi tegevuse alla on koondatud Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskuse poolt pakutavad teenused teistele valitsemisaladele. Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks osutatakse 13 teenust, näiteks: vääртеomenetluse portaali teenus, mitu IKT teenust Transpordiametile, samuti Rahapesu Andmebüroole. IKT teenuste pakkumiseks valitsemisalast väljapoole on planeeritud 2,00 mln eurot.

3.16.2.2 Tulemusvaldkond Sidus ühiskond

Joonis 84. Sidus ühiskond tulemusvaldkond ja selle maht

Joonis 85. Sidus ühiskond tulemusvaldkonna mõõdikud

Tabel 94. Siseministeriumi valitsemisala seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid	Programm
Sidus ühiskond	Sidusa Eesti arengukava 2021–2030	Kogukondlik Eesti

		Nutikas rahvastikuarvestus
		Erakondade rahastamine

2024. aastal jätkatakse kriisideks valmisoleku arendamist läbi kogukondade tegevuse toetamise. Rahvastikuarvestuse valdkonna arendamine jätkub, suur osa IT investeeringutest rahastatakse Euroopa Liidu fondide toel.

3.16.2.2.1 Tulemusvaldkond Sidus ühiskond kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 95. Tulemusvaldkond Sidus ühiskond programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Sidus ühiskond	-15 538	-18 322	-17 759	563	-3%
Kogukondlik Eesti	-4 824	-5 668	-5 215	453	-8%
Kogukondliku arengu toetamine	-2 754	-4 638	-4 410	228	-5%
Usuvabaduse tagamine	-2 070	-1 031	-805	225	-22%
Nutikas rahvastikuarvestus	-5 473	-7 415	-7 357	58	-1%
Rahvastikuregistri andmekvaliteedi tõstmine	-3 020	-3 919	-4 001	-82	2%
Rahvastikuregistri kasutusmugavuse parandamine	-2 453	-3 496	-3 356	141	-4%
Erakondade rahastamine	-5 241	-5 239	-5 187	52	-1%
Erakondade rahastamine	-5 241	-5 239	-5 187	52	-1%

3.16.2.2.2 Tulemusvaldkond Sidus ühiskond programmid ja programmi tegevused

Programmi nimetus: Kogukondlik Eesti

Programmi eesmärk: Eesti on inimesekeskne ning kogukondade ja kodanikuühiskonna arengut soosiv riik, kus inimesed on väärtustatud ja kaasatud, jagavad demokraatlikke väärtusi ning aktiivse osalusega kogukondlikus ja ühiskondlikus tegevuses parandavad elukeskkonda.

Asutused, kes viivad programmi ellu: programmi peavastutaja on Siseministerium.

Programmi tegevuse nimetus: Kogukondliku arengu toetamine

Programmi tegevuse eesmärk: Elanike teadlikkus ja kodanikuaktiivsus on suurenenud. Kogukonnad, vabaühendused ja sotsiaalsed ettevõtted on võimekad. Poliitikat kujundatakse läbipaistvalt ja kaasavalt.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse elluviimisel on tähelepanu keskmes elanike aktiivsus ja teadlikkus; kogukondade võimekus ja hoolivus; vabaühenduste ja sotsiaalsete ettevõtete võimekus; läbipaistev ja kaasav poliitika kujundamine.

Perioodil 2024–2027 keskendutakse kogukonnakeskse lähenemisviisi juurutamisele, st 2023. aastast uuenenud regionaalse kodanikuühiskonna nõustamisteenuse arendamisele ja töös hoidmisele. Samuti tegeletakse ettevõtluse toetamise instrumentide ligipääsetavamaks tegemisega vabaühendustele ja

sotsiaalsetele ettevõtetele. 2023. aastast avanenud Euroopa Sotsiaalfond annab võimaluse laste ja noorte seniseks suuremaks kaasamiseks kodanikuühiskonda ja kodanikuühiskonna järelkasvuga tegelemiseks, Eesti-Šveitsi koostööprogramm annab võimaluse sotsiaalse innovatsiooni edendamiseks Eestis sektorite vaheliselt ja -üleselt.

Kodanikuühiskonna riikliku poliitika kujundamiseks ja elluviimiseks ning kodanikuühenduste koostöö toetamiseks on planeeritud 4,41 mln eurot.

2024. aastal kasutatakse kogukondliku arengu toetamiseks välisvahendeid summas 0,79 mln eurot, sh suurim toetus ehk 0,59 mln eurot tuleb Eesti-Šveitsi koostööprogrammist „Kodanikuühiskonna tugevdamine“.

Programmi tegevuse nimetus: Usuvabaduse tagamine

Programmi tegevuse eesmärk: Võimekad usulised ühendused.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuste elluviimisel võetakse arvesse ja rakendatakse teadmispõhist poliitikat, arvestatakse ühiskonnas toimuvate muutustega ja kohandatakse seniseid positiivseid praktikaid uuenevasse olukorda. Programmi tegevus hõlmab usulisi ühendusi puudutava poliitika väljatöötamist ja elluviimist, usulistele ühendustele eraldatud toetuste kasutamise üle järelevalve tegemist, usuelu küsimuste analüüsimist ning muude usulist ühendustega seotud tegevuste korraldamist. Nimetatud tegevuste elluviimiseks on planeeritud 0,81 mln eurot.

Programmi nimetus: Nutikas rahvastikuarvestus

Programmi eesmärk: Inimeste elusündmustega seonduvad toimingud on mugavad, lihtsasti kättesaadavad ja võimalusel automatiseeritud. Rahvastikuandmed on kvaliteetsed ning on aluseks avalike ülesannete täitmisel ja Eesti elanike lihtsal asjaajamisel.

Asutused, kes viivad programmi ellu: programmi peavastutaja on Siseministerium. Kaasvastutaja on Siseministeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskus.

Programmi tegevuse nimetus: Rahvastikuregistri andmekvaliteedi tõstmine

Programmi tegevuse eesmärk: Rahvastikuregistrisse kantavad andmed on kvaliteetsed ja toetavad riigi, kohalike omavalitsuste avalike ülesannete täitmist ja Eesti elanike lihtsat asjaajamist ning rahvastikuregistris sisalduva teabe taaskasutamist.

Tegevuste kirjeldus

Rahvastikuregistri andmete kvaliteedi tagamiseks viiakse järgmistel aastatel ellu näiteks järgmisi tegevusi: kohtulahendite andmete rahvastikuregistrisse edastamise automatiseerimine; automaatotsuste tegemise võimaldamine, elukohamenetluste läbiviijatele erialase koolituse ja rahvastikuregistrile juurdepääsuõiguste andmise süsteemi loomine, elukohaandmete kvaliteedi parandamine vastavalt RITA projekti ettepanekutele ning kontaktandmete analüüsimine ja andmekvaliteeti tõstvate muudatuste läbiviimine. Nimetatud tegevuste elluviimiseks on planeeritud 4,00 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Rahvastikuregistri kasutusmugavuse parandamine

Programmi tegevuse eesmärk: Rahvastikuregistri tarkvara ja selle abil osutatavad teenused on töökindlad, nüüdisaegsed ja kättesaadavad ühiskonna vajaduste tagamiseks.

Tegevuste kirjeldus

Rahvastikuregistri andmete kättesaadavuse tagamisel aidatakse kaasa, et teenused on töökindlad, nüüdisaegsed, õiguspärased ja kättesaadavad ühiskonna vajaduste tagamiseks. Selleks luuakse lähiaastatel lisaks uusi mugavaid rahvastikuregistri e-teenuseid (sh sündmusteenused), rahvastikuregistri andmeladu ning uus rahvastikuregistri menetlustarkvara, analüüsitakse võimalusi isikukoodita välismaalaste andmete keskseks hoidmiseks ning uuendatakse rahvastikuregistri X-tee teenuste osutamise põhimõtteid ja tehnoloogiat. 2024. aasta olulistest arendustegevustest võib välja tuua järgnevat:

- jätkatakse mugavate rahvastikuregistri e-teenuste loomisega;
- jätkatakse sünni ja elukoha registreerimiseks automatiseeritud teenuste loomisega;
- jätkatakse rahvastikuregistri X-tee teenuste osutamise põhimõtete ja tehnoloogia uuendamisega;
- valmib rahvastikuregistri andmeladu;
- Rahvastikuregistri andmebaasi uuendustööde käigus viiakse logiandmed ja haldusandmed uuele platvormile.

Toimiva rahvastikuregistri tarkvara ja selle abil osutatavate teenuste tagamiseks on planeeritud 3,36 mln eurot.

Programmi nimetus: Erakondade rahastamine

Programmi eesmärk: Riigikogu valimistel vähemalt 2% häältest kogunud erakondade tegutsemisvõimekuse tõstmine.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Siseministeerium

Programmi tegevuse nimetus: Erakondade rahastamine

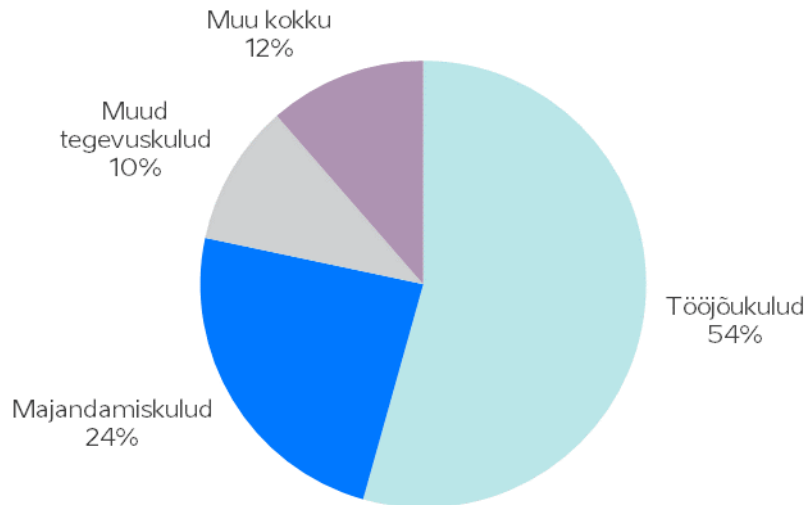
Programmi tegevuse eesmärk: Riigikogus esindatud erakonnad on tegutsemisvõimekad

Tegevuste kirjeldus

Erakonnale eraldatavad summad kantakse erakonna kontole Vabariigi Valitsuse määratud valitsusasutuse kaudu, kelleks hetkel on Siseministeerium, lähtudes Vabariigi Valimiskomisjoni esitatud teatisest, milles on märgitud erakondade poolt Riigikogu valimistel saadud kohtade arv. Riigieelarveline eraldis on määratud Riigikogu valimistel vähemalt 2% häältest kogunud erakondadele. Erakondadele seadusejärgsete eraldiste väljamaksmiseks on Siseministeeriumi eelarvesse ette nähtud 5,19 mln eurot.

3.16.3 Kulud majandusliku sisu vaates

Joonis 86. Siseministeriumi valitsemisala suuremad kulud ja osakaal kogukuludest, %

2024. aasta eelarve väheneb võrreldes 2023. aasta eelarvega. Vähenemine on eelkõige seotud 2023. aasta ühekordsete soetuste rahastamisega elanikkonnakaitse ja kriisideks valmisoleku valdkonnas.

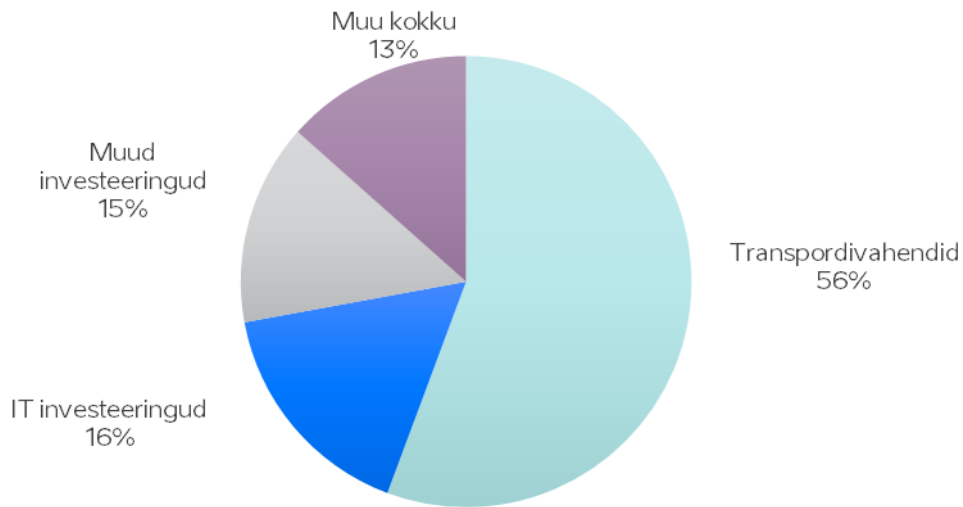
Tabel 96. Siseministeriumi valitsemisala kulude dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Kulud kokku	-510 467	-571 206	-534 034	37 173	-7%
Tööjõukulud	-248 686	-283 712	-290 495	-6 783	2%
Majandamiskulud	-105 609	-140 120	-127 786	12 333	-9%
Muud tegevuskulud	-91 745	-60 781	-50 642	10 140	-17%
Sotsiaaltoetused	-1 209	-1 632	-1 859	-228	14%
Investeeringutoetused	-293	-70	0	70	-100%
Muud toetused	-14 721	-40 127	-16 169	23 958	-60%
Edasiantavad maksud	0	0	-115	-115	100%
Põhivara amortisatsioon	-27 295	-22 435	-22 592	-157	1%
Käibemaks	-20 909	-22 329	-24 375	-2 046	9%

3.16.4 Investeeringud

Siseministeriumi valitsemisala 2024. aasta investeeringuteks planeeritud vahendid kasutatakse valdavalt selleks, et soetada siseturvalisuse valdkonnas vajalikud transpordivahendid, masinad ja seadmed ning arendada infosüsteeme.

Joonis 87. Siseministeriumi valitsemisala investeeringud ja osakaal koguinvesteeringutest, %

Tabel 97. Siseministeriumi valitsemisala investeeringute dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Investeeringud kokku	-44 847	-39 551	-66 078	-26 527	67%
IT investeeringud	-12 037	-10 088	-9 015	1 073	-11%
Transpordivahendid	-1 240	-11 049	-30 543	-19 494	176%
Masinad ja seadmed	-3 295	-1 982	-2 406	-425	21%
Muud investeeringud	-19 152	-6 538	-11 225	-4 688	72%
Kinnisvara	-1 468	-2 191	-1 664	527	-24%
Sisekaitseakadeemia Kase tn kompleks	-460	-430	-40	390	-91%
Männiku lasketiir	-22	0	0	0	0%
Piirissaare piiripostile inventari hoiutingimuste loomine	-364	0	0	0	0%
Sisekaitseakadeemia ühiselamute rekonstrueerimine	-24	-1 749	-1 624	125	-7%
CO ₂ kvooditulust rahastatav investeering	-94	-12	0	12	-100%
Kuressaare kordon	-13	0	0	0	0%
Narva-Jõesuu teenistus	-14	0	0	0	0%
Narva väiketankla	-30	0	0	0	0%
Narva-Jõesuu väiketankla	-4	0	0	0	0%
Väike-Maarja õppekeskus	-137	0	0	0	0%
Rakvere politseijaoskonna koerte harjutusväljak	-46	0	0	0	0%
Viljandi politseijaoskond	-75	0	0	0	0%
Ädala 25/Helme 3 lasketiir	-166	0	0	0	0%
Paikuse õppekompleks	-17	0	0	0	0%
Käibemaks	-7 655	-7 704	-11 224	-3 520	46%

2024. aasta Siseministeriumi valitsemisala investeeringute eelarvest soetatakse päästesõidukeid summas 18,8 mln eurot, muid maismaa- ja veesõidukeid (sh ballistilise kaitsega sõidukid, mobiilsed juhtimiskeskonnad) summas 7,8 mln eurot, pommiroboteid summas 2,8 mln eurot. Lisaks on planeeritud arendada IKT teenuseid ja tagada valitsemisala IKT taristu jätkusuutlikkus summas 4,9 mln eurot. Vabariigi Valitsus otsustas suunata Idapiiri väljaehitamise investeeringuteks 2024. aastal 3,3 mln eurot lisaraha.

3.17 Sotsiaalministeeriumi valitsemisala

Eesti on sotsiaalselt tasakaalustatult arenenud jätkusuutlik riik, kus hoolivad, kaasavad ja turvalised perspektiivid, üldine sotsiaalne sidusus, kvaliteetne elukeskkond ja tervise suurem väärtustamine on aluseks sotsiaalsele turvatundele, heaolule, kõrgele elatustasemele ja pikale hea tervisega elueale.

Sotsiaalministeeriumi valitsemisala põhitegevuseks on sotsiaalse turvalisuse, sotsiaalhoolekande, pensionisüsteemi kavandamine ja korraldamine, sotsiaalkindlustussüsteemide piiriülene koordineerimine, laste õiguste tagamine ja heaolu edendamine, puudega inimeste elukvaliteedi edendamine ja sellealase tegevuse koordineerimine, rahva tervise kaitse, tervishoid ja tervisesüsteemi arendamine, ravikindlustus, ravimid ja meditsiiniseadmed ning vastavate õigusaktide eelnõude koostamine.

Sotsiaalministeeriumi valitsemisalas olevad valitsusasutused on Raviamet, Sotsiaalkindlustusamet, Terviseamet. Ministeeriumi hallatavad riigiasutused on Tervise Arengu Instituut ning Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus (TEHIK). Valitsemisalaga seotud avalik-õiguslikud juriidiline isik on Tervisekassa. Valitsemisala haldusalasse kuulub üks riigi osalusega äriühing – AS Hoolekandeteenused. Valitsemisala haldusalasse kuuluvad sihtasutused on SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla, SA Tartu Ülikooli Kliinikum, SA Viljandi Haigla, SA Haapsalu Neuroloogiline Rehabilitatsioonikeskus, SA Jõgeva Haigla, SA Eesti Puuetega Inimeste Fond ning SA Eesti Tervishoiu Pildipank. Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku eelarve kajastub Sotsiaalministeeriumi valitsemisala eelarves.⁴²

Sotsiaalministeeriumi valitsemisala valitsusasutustes ja riigiasutustes töötab (01.09.2023 seisuga) kokku 1683 teenistajat (töötajad ja ametnikud kokku). Suurima töötajate arvuga asutus on Sotsiaalkindlustusamet 746 töötajat (44,3% valitsemisala töötajaskonnast).

Sotsiaalministeeriumi valitsemisala 2024. a eelarvekulud kokku on 7 208,9 mln eurot (41% riigieelarve kogumahust). Asutustest suurimad kulud on Sotsiaalkindlustusametil 4 455,2 mln eurot (61,8% valitsemisala kuludest) ning Sotsiaalministeeriumil 2 684,1 mln eurot (37,2% valitsemisala kuludest).

Valitsemisalade struktuurimuudatused 2023

1. juulist 2023 toimus valitsemisealade struktuurimuudatused. Varasemalt Sotsiaalministeeriumi vastutusvaldkonda kuulunud tööhõive, tööturu, töösuhete ja töökeskkonna korraldamine ning võrdse kohtlemise ja soolise võrdõiguslikkuse edendamine ja koordineerimine liikusid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valdkonda. Muudatusega seonduvalt liikusid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalasse ka Riiklik Lepitaja, Tööinspeksioon ning valitsemisalaga seotud avalik-õiguslik juriidiline isik Töötukassa. Kõnealune seadusemuudatus tõi kaasa ligipääsetavuse põhimõtete tagamise ja koordineerimise vastutusala muutuse, millega antud teema liikus Sotsiaalministeeriumist Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumisse. Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskus on peale valitsemisalade struktuurimuudatusi Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalas.

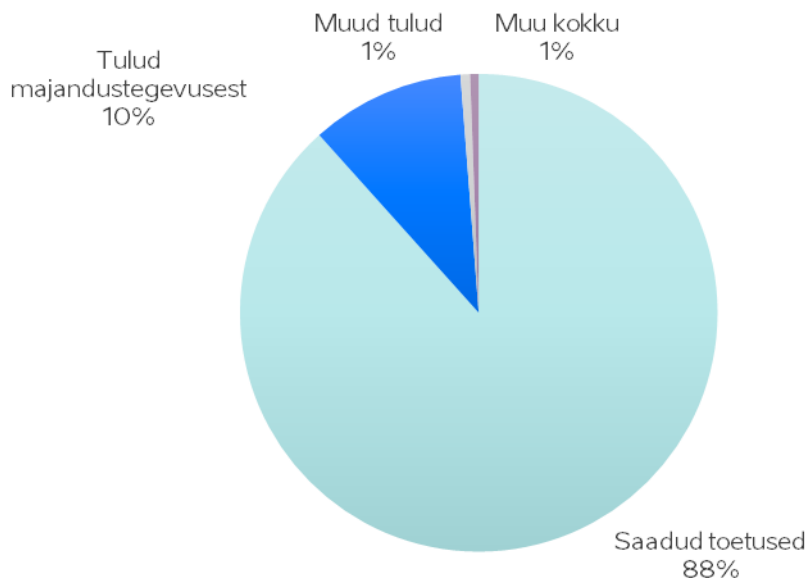
3.17.1 Tulud

Sotsiaalministeeriumi valitsemisala peamised tulud on seotud välisloetustega. Seoses Euroopa Liidu välisvahendite perioodide vahetumisega ning tööturuprogrammi ja soolise võrdõiguslikkuse programmi

⁴² Vabariigi Valitsuse määrus „Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku ning kantselei põhimäärus“ §4.

liikumisega Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalasse on 2023. aastal võrreldes eelmise aastaga planeeritud tulude väiksem laekumine.

Joonis 88. Sotsiaalministeeriumi suuremad tulud ja osakaal kogutuludest, %

Tabel 98. Sotsiaalministeeriumi tulude dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Tulud kokku	155 513	150 001	74 743	-75 258	-50%
Saadud toetused	146 157	142 970	66 039	-76 932	-54%
Riigilõivud	336	361	424	63	17%
Tulud majandustegevusest	8 224	6 142	7 788	1 645	27%
Trahvid ja muud varalised karistused	39	35	10	-25	-71%
Muud tulud	756	492	483	-9	-2%

Saadud toetused

Saadud toetuste kogumaht väheneb 2023. aastaga võrreldes 76,9 mln eurot, seda seoses Euroopa Liidu struktuurifondide perioodi vaheldumisega ning riigireformi muudatustega.

EL perioodi 2021-2027 struktuurifondide rahastatavate tegevuste elluviimiseks laekub välisloetusi kokku 32,2 mln eurot.

Suuremad vahendid suunatakse järgmisteks tegevusteks:

- toetatakse enim puudust kannatavatele inimestele toiduabi ostmist ja jagamist 4,8 mln eurot;
- hoolekande kättesaadavuse tagamiseks ja toimetuleku toetamiseks rahastatakse 3,6 mln euroga (isikukeskse teenusmudeli piloteerimine);
- toetatakse kogukonnapõhise toetatud eluasemete rajamist ning innovaatilisi lahendusi elu- ja teenuskohtade kohandamiseks 3,2 mln euro ulatuses;

- tehakse investeeringuid integreeritud heaoluteenuste arendamise ja osutamise keskuste loomiseks, sh energiatõhususe suurendamiseks 2,6 mln eurot.

Norra ja Euroopa Majanduspiirkonna tegevuste elluviimiseks laekub toetusi 1,1 mln eurot. Peamised vahendid suunatakse koolilaste liikumisaktiivsuse toetamiseks ja Health Sense projekti tegevusteks (arendamaks tervisetehnoloogiaid ettevõtetele ning loomaks terviseinfo andmevaramu platvormi).

Šveitsi-Eesti koostööprogrammi tegevuste elluviimiseks laekub abi 1 mln eurot sotsiaalsüsteemi ja lastekaitse tugevdamiseks.

Euroopa Komisjoni projektidest ja muudest välistoetustest laekub vahendeid 31,7 mln eurot, millest 31,4 mln eurot on seotud taaste- ja vastupidavusrahadusega ja suunatakse Viljandi TERVIKUMi investeeringutoetuseks.

Riigilõivud

Riigilõivudena laekumisi kavandatakse:

- Raviametile ravimiseaduse alusel esitatud müügiloa ja tegevusloa taotluste läbivaatamise eest saadavad tasud. Samuti narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seaduse alusel ning rakkude, kudede ja elundite hankimise, käitlemise ja siirdamise seaduse alusel esitatud tegevusloa taotluste läbivaatamise eest saadavad tasud.
- Terviseametile tervishoiuteenuste korraldamise seaduse, ravimiseaduse, rahvatervise seaduse, nakkushaiguste ennetamise seaduse, biotsiidiseaduse ja meditsiiniseadmete seaduse alusel teostatavate toimingute eest.

Võrreldes 2023. aastaga on prognoositud kasvu 62 531 eurot, mis on peamiselt seotud biotsiidi seaduse muutmise ja uute riigilõivude määrade kehtestamisega.

Tulud majandustegevusest

Majandustegevusest laekub tulu:

- 4,8 mln eurot Raviametile ravimite müügilubade taotluste erialasest hindamisest, ravimite ohutus- ja kvaliteediseire tasudest, kliiniliste uuringute taotluste erialasest hindamisest, ravimistatistika analüüsides ning EL institutsioonidega sõlmitud lepingute alusel tehtavate tööde eest. Võrreldes 2023. aastaga on planeeritud tulusid 1,4 mln eurot suuremas mahus, kuna muutuvad ravimiseaduse alusel kehtestatud erialase hindamise tasud.
- 0,3 mln eurot TEHIKule IKT teenuste osutamise eest Tervisekassale;
- 2,6 mln eurot Terviseametile tervisekaitseteenuste, laborite analüüsiteenuste, meditsiiniseadme uuringute erialase hindamise, vastavushindamisasutuse määramis- ja hindamismenetluse ning teavitatud asutuse perioodilise hindamise ja uuesti hindamise eest, biotsiidi taotluste hindamise eest. Kasv 2023. aastaga võrreldes 0,4 mln eurot on seotud peamiselt tasuliste tervisekaitseteenuste mahu suurenemisega (laboratoorsed uuringud);
- 65 000 eurot Tervise Arengu Instituudile erinevate uuringute läbiviimise ja ajakirja Sotsiaaltöö väljaandmise eest;
- 2023. aastaga võrreldes ei ole kajastatud Astangu Kutserehabilitatsioon Keskuse tulusid (2022. aastal I poolaasta eelarve 0,2 mln eurot), seoses vastava asutuse üleminekulga Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalasse.

Trahvid ja muud varalised karistused

Trahvitulud laekuvad Raviametile väärteomenetluse seadustiku alusel. Trahvitulud vähenevad Tööinspektsiooni trahvide osas seoses 2023. aasta 1. juulist jõustunud valitsemisalade struktuurimuudatuse tulemusel, millega Tööinspektsioon liikus Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalasse. 2023. aastal on Tööinspektsiooni osas kajastatud poolaasta trahvid.

Muud tulud

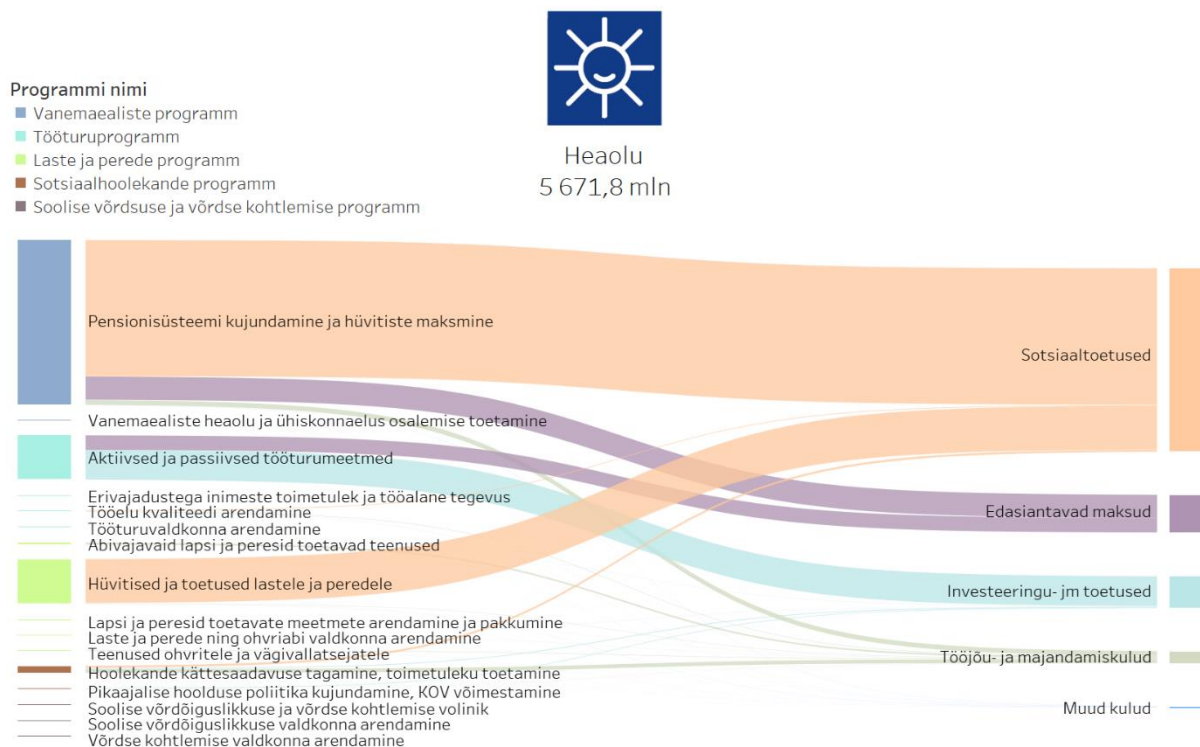
Muude laekumiste all kajastatakse 0,47 mln eurot regressinõuete laekumisi Sotsiaalkindlustusametile ja 7000 eurot Terviseameti riikliku järelevalve käigus määratud sunnirahasid. Tulu väheneb seoses Tööinspektsiooni eelarve kajastamisega Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalal.

3.17.2 Kulud tegevuspõhises vaates

Sotsiaalministeeriumi valitsemisala eelarvest 65,3% on seotud heaolu tulemusvaldkonnaga ning 34,7% tervise valdkonnaga.

3.17.2.1 Tulemusvaldkond Heaolu

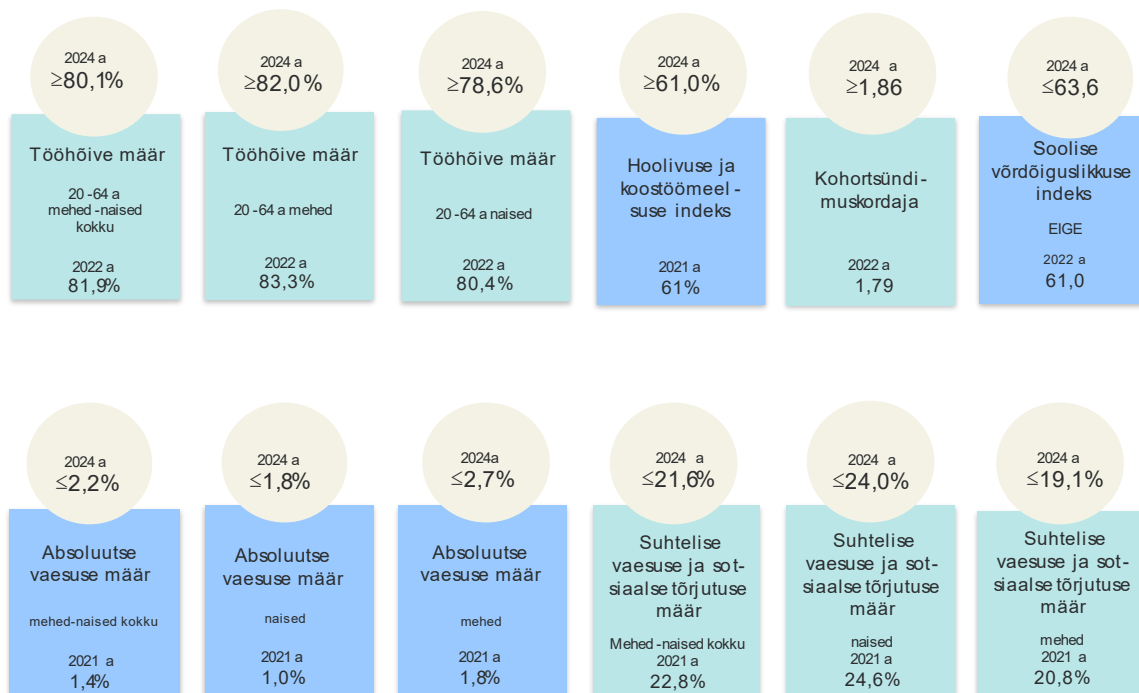
Joonis 89. Heaolu tulemusvaldkond ja selle maht

Heaolu tulemusvaldkonna eesmärgiks on: Eesti on riik, kus inimesed on hoitud, ebavõrdsus ja vaesus väheneb ning toetatud on kõikide pikk ja kvaliteetne tööelu. Tulemusvaldkonna programmideks on „Laste

ja perede programm“, „Tööturuprogramm“, „Vanemaealiste programm“, „Sotsiaalhoolekande programm“ ja „Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm“.

Riigireformi käigus läbiviidud ministeeriumide ümberkorraldusega liikusid tööhõive, tööturu, töösuhete ja töökeskkonna korraldamine ning võrdse kohtlemise ja soolise võrdõiguslikkuse edendamine ja koordineerimine alates 1. juulist 2023 Sotsiaalministeeriumi valitsemisalast Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalasse. Sellest tulenevalt on „Tööturuprogramm“ ning „Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm“ Sotsiaalministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ühisprogrammid. Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskuse rahastamine liikus Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalasse ning ligipäasetavuse valdkond Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisalasse.

Joonis 90. Heaolu tulemusvaldkonna mõõdikud

Laste ja perede programmi alla kuulub viis tegevust: „Hüvitised ja toetused lastele ja peredele“, „Abivajavaid lapsi ja peresid toetavad teenused“, „Lapsi ja peresid toetavate meetmete arendamine ja pakkumine“, „Laste ja perede ning ohvriabi valdkonna arendamine“ ning „Teenused ohvritele ja vägivallatsetajatele“. Programmi eesmärgiks on tagada, et Eesti on hea paik pere loomiseks ja laste kasvatamiseks ning Eesti lapsed on õnnelikud, kasvades hoolivas, kaasavas, turvalises ja arendavas keskkonnas. Vägivallaohvritele on tagatud abi traumast taastumiseks ja iseseisva toimetuleku saavutamiseks.

Vanemaealiste programmi alla kuulub kaks tegevust: „Vanemaealiste heaolu ja ühiskonnaelus osalemise toetamine“ ja „Pensionisüsteemi kujundamine ja hüvitiste maksmine“. Programmi eesmärgiks on tagada, et Eestis elavatel vanemaealistel on võrdsed võimalused ühiskonnas osalemiseks, nad on ühiskonna igapäevaellu kaasatud ning majanduslikult hästi toime tulevad.

Sotsiaalhoolekande programmi alla kuulub kaks tegevust: „Pikaajalise hoolduse poliitika kujundamine, KOV võimendamine“ ja „Hoolekande kättesaadavuse tagamine, toimetuleku toetamine“. Programmi eesmärgiks on tagada, et Eesti sotsiaalhoolekande korraldus toetab inimeste heaolu ja sotsiaalse turvatunde kasvu.

Ühisprogrammi „Tööturuprogramm“ alla kuulub neli tegevust ning Sotsiaalministeeriumi valitsemisala panustab neist kolme – tegevused „Aktiivsed ja passiivsed tööturumeetmed“, „Tööelu kvaliteedi arendamine“ ja „Erivajadustega inimeste toimetulek ja tööalane tegevus“. Tegevuse „Erivajadustega inimeste toimetulek ja tööalane tegevus“ all kajastatud Astangu Kutser rehabilitatsiooni Keskuse tegevuse rahastamine liikus alates 1. juulist 2023 Sotsiaalministeeriumi valitsemisalast Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalasse ning on kajastatud Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala programmis.

Ühisprogrammi „Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm“ alla kuulub kolm tegevust ning Sotsiaalministeeriumi valitsemisala panustab neist ühte – tegevus „Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik“.

Tabel 99. Sotsiaalministeeriumi valitsemisala seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid	Programm
Heaolu	Heaolu arengukava 2023-2030	Tööturuprogramm (ühisprogramm MKMiga)
		Vanemaealiste programm
		Sotsiaalhoolekande programm
		Laste ja perede programm
		Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm (ühisprogramm MKMiga)

Heaolu tulemusvaldkonnaga seotud programmdokumendid on kättesaadavad [Sotsiaalministeeriumi](#) kodulehel, ühisprogrammide dokumendid Sotsiaalministeeriumi ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kodulehel.

3.17.2.1.1 Tulemusvaldkond Heaolu kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 100. Tulemusvaldkond Heaolu programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot⁴³

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Heaolu	-4 629 469	-5 095 602	-4 709 982	385 620	-8%
Tööturuprogramm	-812 788	-463 260	-17 262	445 998	-96%

⁴³ Seoses programmide struktuuri muudatusega 2023. aastal ei ole tabelis toodud summad programmi tegevuste lõikes aastate vahel otseselt võrreldavad.

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Tööturuvaldkonna arendamine	-2 441	-1 646	0	1 646	-100%
Aktiivsed ja passiivsed tööturumeetmed	-795 361	-441 263	-347	440 917	-100%
Tööelu kvaliteedi arendamine	-11 007	-18 008	-16 503	1 505	-8%
Erivajadustega inimeste toimetulek ja tööalane tegevus	-3 980	-2 342	-412	1 930	-836%
Vanemaealiste programm	0	-3 442 144	-3 537 091	-94 946	3%
Vanemaealiste heaolu ja ühiskonnaelus osalemise toetamine	0	-628	-651	-23	4%
Pensionisüsteemi kujundamine ja hüvitiste maksmine	0	-3 441 516	-3 536 440	-94 924	3%
Sotsiaalhoolekande programm	0	-159 760	-154 107	5 653	-4%
Pikaajalise hoolduse poliitika kujundamine, KOV võimestamine	0	-14 426	-14 072	353	-2%
Hoolekande kättesaadavuse tagamine, toimetuleku toetamine	0	-145 334	-140 034	5 300	-4%
Laste ja perede programm	0	-1 028 845	-1 000 876	27 969	-3%
Hüvitised ja toetused lastele ja peredele	0	-984 780	-950 781	33 999	-3%
Abivajavaid lapsi ja peresid toetavad teenused	0	-29 611	-34 164	-4 552	15%
Lapsi ja peresid toetavate meetmete arendamine ja pakkumine	0	-2 236	-2 439	-203	9%
Laste ja perede ning ohvriabi valdkonna arendamine	0	-3 131	-5 072	-1 941	62%
Teenused ohvritele ja vägivaldsete jaoks	0	-9 087	-8 420	667	-7%
Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm	0	-1 592	-646	946	-59%
Soolise võrdõiguslikkuse valdkonna arendamine	0	-621	0	621	-100%
Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik	0	-625	-646	-22	3%
Võrdse kohtlemise valdkonna arendamine	0	-346	0	346	-100%

3.17.2.1.2 Tulemusvaldkond Heaolu programmid ja programmi tegevused

Tööturuprogramm

Programmi eesmärk: Tööjõu nõudluse ja pakkumise vastavus tagab tööhõive kõrge taseme ning kvaliteetsed töötingimused toetavad pikaajalist tööelus osalemist.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Sotsiaalkindlustusamet (SKA), Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus (TEHIK).

Ühisprogrammi „Tööturuprogramm“ alla kuulub neli tegevust ning Sotsiaalministeeriumi valitsemisala panustab neist kolme – tegevused „Aktiivsed ja passiivsed tööturumeetmed“, „Tööelu kvaliteedi arendamine“ ja „Erivajadustega inimeste toimetulek ja tööalane tegevus“.

Programmi tegevuse nimetus: Aktiivsed ja passiivsed tööturumeetmed

Programmi tegevuse eesmärk: Aktiivsete ja passiivsete tööturumeetmete pakkumise korraldamine, et inimesed ei satuks vaesusesse tööotsingute ja töövõime vähenemise korral ning püsiksid pikalt hõives.

Tegevuste kirjeldus

Sotsiaalministeeriumi valitsemisalas olev Sotsiaalkindlustusamet toetab valdkondade ülese NEET-olukorras noorte toetamise ja teenuste koostöömudeli arendamist ning KOV tegevuste koordineerimist.

Tegevuse eelarves on Sotsiaalministeeriumi valitsemisala kulud (Sotsiaalkindlustusamet) 0,3 mln eurot.

Kulud vähenevad 440,9 mln eurot, kuna alates 2023. aasta II poolest on töövaldkonna tegevused ja rahalised vahendid planeeritud vastavalt valitsemisalade struktuurimuudatustest Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas.

Programmi tegevuse nimetus: Tööelu kvaliteedi arendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Tööturu osapoolte teadlikkuse suurendamine nende õigustest ja kohustustest ning tervislike töötingimuste kujundamise võimalustest, luues seeläbi töötaja ja tööandja vajadusi arvestavad töötingimused.

Tegevuste kirjeldus

Sotsiaalministeeriumi valitsemisalas olev Sotsiaalkindlustusamet maksab selle tegevuse raames kutsehaiguse või tööõnnetusega seotud kahjuhüvitist, kui on tuvastatud tööandja kohustus inimesele kahju hüvitada ning tööandja likvideeritakse õigusjärglaseta. Samuti hüvitab Sotsiaalkindlustusamet osalise või puuduva töövõimega töötajale ja alaealisele töötajale ning sügava puudega lähedasele põhipuhkuse 28 kalendripäeva ületava puhkuseosa (7 kalendripäeva) eest makstav puhkusetasu.

TEHIK pakub tegevuse raames Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalasse kuulvatele Tööinspektsioonile ja Riiklikule Lepitajale info- ja kommunikatsiooniteenust.

Tegevuse eelarves on Sotsiaalministeeriumi valitsemisala kulud 16,5 mln eurot, sh Sotsiaalkindlustusameti kulud 14,4 mln eurot ja TEHIKu kulud 2,1 mln eurot. Tegevuse kulude vähenemine võrreldes 2023. aastaga on 1,5 mln eurot seoses 2023. aasta II pooles Sotsiaalministeeriumi all oleva töövaldkonna, Tööinspektsiooni ja Riikliku Lepitaja kulude kajastamisega Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas.

Programmi tegevuse nimetus: Erivajadustega inimeste toimetulek ja tööalane tegevus

Programmi tegevuse eesmärk: Erivajadustega inimeste iseseisva toimetuleku ja tööalase tegevuse toetamine, et soodustada nende rakendumist tööturul.

Tegevuste kirjeldus

TEHIK pakub tegevuse raames Haridus- ja Teadusministeeriumi hallatavale riigiasutusele Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskusele info- ja kommunikatsiooniteenust.

Tegevuse eelarves on Sotsiaalministeeriumi valitsemisala tegevuskulud (TEHIK) 0,4 mln eurot. Kulude vähenemine võrreldes 2023. aastaga on 0,9 mln eurot, seoses Astangu Kutserehabilitatsiooni üleminekuga

Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalasse ning TEHIKu kulude jaotuse ümberkujundamisega seoses asutuste liikumisega teistesse valitsemisaladesse.

Vanemaealiste programm

Programmi eesmärk: Eestis elavatel vanemaealistel on võrdsed võimalused ühiskonnas osalemiseks, nad on ühiskonna igapäevaellu kaasatud ning majanduslikult hästi toime tulevad.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Sotsiaalministeerium (SOM), Sotsiaalkindlustusamet (SKA), Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus (TEHIK)

Programmi tegevuse nimetus: Vanemaealiste heaolu ja ühiskonnaelus osalemise toetamine

Programmi tegevuse eesmärk: Vanemaealiste ühiskonnaelus osamine on paranenud ja nad on õigel ajal toetatud.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse raames on eesmärk soodustada vanemaealisi töötajaid väärtustavaid hoiakuid ühiskonnas. Kavas on tõsta tööandjate teadlikkust ja suurendada sotsiaalpartnerite võimekust läbi nende hoiakute muutmise vanemaealistesse töötajatesse koolitus- ja teavitustegevuste kaudu. Vanusesurvevastase teavitusega suurendatakse ühiskonnas sallivust ning suunatakse tööandjaid ja töötajaid nägema vanemaealist töötajat kui konkurentsivõimelist ja võrdset partnerit.

Strateegilise partnerluse kaudu võimestatakse vanemaealiste huvikaitse- ja esindusorganisatsioone ning nende võrgustikke, toetatakse vanemaealiste esinduskogude loomist kohalike omavalitsuse juurde; edendatakse vanusesõbraliku ühiskonna kujundamist, sh töötatakse välja ja juurutatakse Eestis vanusesõbraliku ühiskonna põhimõtted; kaasatakse vanemaealisi enam poliitikakujundamisesse.

Vanemaealiste (sh äsja tööhõivest lahkunud inimestele) sotsiaalse kaasatuse suurendamiseks luuakse võimalused aktiveerivateks tegevusteks, sh vabatahtlikuks tööks. See võimaldab vanemaealistel püsida aktiivsena ja osaleda kogukondlikes tegevustes, ennetades seeläbi abivajaduse tekkimist.

Tegevuse eelarves 0,65 mln eurot on Sotsiaalministeeriumi poolt antavad avatud voorudega otsustatud toetused organisatsioonidele, detailsem info lisas 3. Eelarve suureneb 0,02 mln eurot. 2024. aastast lõpetatakse 0,1 mln euro suuruse toetuse andmine MTÜ Eakate Eneseabi ja Nõustamisühingule eakatele eneseabi ja nõustamisteenuse osutamiseks.

Programmi tegevuse nimetus: Pensionisüsteemi kujundamine ja hüvitise maksmine

Programmi tegevuse eesmärk: Hüvitiste, toetuste ja nõustamisega inimestele rahalise heaolu tagamine ja pensionisüsteemi jätkusuutlikkuse kindlustamine.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse olulisemaks teenuseks on riikliku vanaduspensioni maksmine. Pension on sotsiaalkindlustushüvitis vanaduse korral. Pensionisüsteemi eesmärk on tagada pensionile läinud inimesele igakuine sissetulek, mida mõjutab inimese varasem panustamine pensioniskeemi (sotsiaalmaksu tasumine). Vanaduspensioni saamiseks peab olema jõudnud vanaduspensioniiikka ja täidetud vajalik pensionistaaž.

01.01.2017 hakkas vanaduspensioniga järk-järgult tõusma ning jõuab 2026. aastaks 65. eluaastani. Alates 2027. aastast sõltub vanaduspensioniga keskmisest eeldatavast elueast.

Tegevuse raames makstakse veel riiklikku toitjakaotuspensionit, riiklikku töövõimetuspensionit. Toetustena üksi elava pensionäri toetust, represseeritu ja tuumakatastroofi tagajärgede likvideerija toetust, olümpiavõitja toetust ning sotsiaaltoetust välisriigist Eestisse elama asunud Eesti kodanikule või eesti rahvusest isikule ning tema abikaasale, lastele ja vanematele.

Vanemaealiste inimeste heaolu tagamiseks ning võimalikku absoluutsesse vaesusesse langemise riski vähendamiseks prognoositakse 44-aastase staažiga vanaduspensioniks alates 01.04.2024. aastast 776 eurot (01.04.2023. a 700 eurot), kasv 76 eurot. Lisaks tavalisele vanaduspensionile maksab Sotsiaalkindlustusamet sooduspensione.

Üksi elava pensionäri toetuse eesmärk on parandada pensionäri majanduslikku iseseisvust ja vähendada vaesusrisiki. Toetust makstakse üks kord aastas oktoobrikuus üksi elavatele pensionäridele, kelle igakuine netopension on väiksem kui 1,2-kordne Eesti keskmine vanaduspension, s.o 2024. aastal alla 874 euro. 2024. aastal on toetuse suurus 200 eurot.

Represseeritute ja tuumakatastroofi tagajärgede likvideerija toetuse suurus on 292 eurot.

Tegevus hõlmab ka pensionipoliitika väljatöötamise ja rakendamisega seotud tegevusi, sealhulgas inimeste pensioniteadlikkuse suurendamist pensionitarkuse teenuse kaudu.

Pensionite, toetuste ja hüvitiste tegevuse eelarves on kajastatud Sotsiaalministeeriumi, Sotsiaalkindlustusameti ja TEHIKu kulud. Programmi tegevuse eelarve on 3 536,4 mln eurot (suurenemine võrreldes 2023. aastaga 94,9 mln eurot). Suurimate eelarve mahtudega teenused on riiklik vanaduspension (sisaldab ka eripensioneid) 2,89 mld eurot, riikliku vanaduspensionit kogumisosa 498 mln eurot ning riiklik toitjakaotuspension 22,5 mln eurot.

Tegevuse kulude eelarvet suurendab pensionid ja sotsiaaltoetused, millest riikliku pensionikindlustuse kulud kasvavad 315,5 mln eurot, eripensionid 24,2 mln eurot.

Sotsiaaltoetuste detailsem info on välja toodud lisas 2.

Sotsiaalhoolekande programm

Programmi eesmärk: Eesti sotsiaalhoolekande korraldus toetab inimeste heaolu ja sotsiaalse turvatunde kasvu.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Sotsiaalministeerium (SOM), Sotsiaalkindlustusamet (SKA), Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus (TEHIK), Tervise Arengu Instituut (TAI)

Programmi tegevuse nimetus: Pikaajalise hoolduse poliitika kujundamine, KOV võimestamine

Programmi tegevuse eesmärk: Inimeste elukvaliteet ja heaolu on tänu tõhusamale abi korraldusele ja kvaliteetsete teenuste kättesaadavusele paranenud.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse oluline eesmärk on arendada välja terviklikum pikaajalise hoolduse korraldus, tagada abivajajatele õigeaegne kvaliteetsete teenuste kättesaadavus ja vähendada perekonnaliikmete hoolduskoormust.

Hoolekandepoliitika kujundamise teenuse raames korrastatakse abivajaduse hindamist, pakkudes kohalikele omavalitsustele tõenduspõhised hindamisvahendid nii esmase abivajaduse kui ka hoolduskoormuse hindamiseks (eesti ja vene keeles). Parendatakse sotsiaalteenuste kvaliteeti, sh kaardistatakse vajadust ühtlustada või seada valdkonnas töötavate spetsialistide kvalifikatsiooninõudeid ja kehtestada täpsemad kvaliteedinõuded sotsiaalteenustele. Alustatakse integreeritud uuendusliku teenuse välja arendamist sõltuvus- ja psüühikahäirega inimestele.

Tegevuse raames toetatakse avatud taotlusvoorude kaudu kohalikke omavalitsusi sotsiaalteenuste kättesaadavuse parandamiseks ja kvaliteedi tõstmiseks ning koordineeritud osutamiseks.

Sotsiaalhoolekandeteenuste kvaliteeti KOVi tasandil aitab ühtlustada ja edendada Sotsiaalkindlustusameti juures tegutsev kohalike omavalitsuste nõustamisüksus, pakkudes riigipoolset tuge (nt nõustamine, koolitused) KOV-idele nende sotsiaalhoolekandeliste ülesannete täitmisel, suurendatud tähelepanu all on Kagu-Eesti piirkond.

Lisaks toetatakse Dementsuse Kompetentsikeskuse kaudu dementsusega inimesi ja nende lähedasi, pakkudes neile infoliini, nõustamist ja tugigruppe.

Sotsiaalvaldkonna tööjõu pädevuse tõstmiseks arendatakse taseme- ja täiendõppe õppekavasid, laiendatakse pikaajalise hoolduse tööjõu väljaõppevõimalusi, täpsustatakse tööjõu kvalifikatsiooninõudeid, luuakse töötajate tunnustamissüsteem.

Regionaalse toetusmeetme kaudu luuakse tervishoius ja sotsiaalvaldkonnas töötavatele spetsialistidele motivatsioonipakett, mis aitab neil valida oma töökohaks Ida-Viru piirkond. Eesmärk on ühtlustada Ida-Viru maakonnas pakutavate sotsiaalhoolekande ja tervishoiu abimeetmete korraldust ning parandada teenuste osutamise kvaliteeti. Toetusmeedet rahastatakse Õiglase Ülemineku Fondi vahenditest.

Sotsiaal- ja tervishoiuteenuste arendamine Eestis tervikuna vajab ümberkorraldusi ja tõhustamist ning paremat tervishoiuteenustega integreerimist. 2024. aastal koostatakse ja esitatakse valitsusele analüüs ja ettepanekud integreeritud sotsiaal- ja tervisevaldkonna korraldus- ja rahastusmudeli loomise kohta. Piirkondlikul tasandil jätkatakse koordinatsioonimudeli piloteerimist.

Tegevuse eelarves 14,1 mln eurot on kajastatud Sotsiaalministeeriumi, Sotsiaalkindlustusameti ja TEHIKu kulud (vähenemine võrreldes 2023. aastaga 0,3 mln eurot). Kulusid tehakse hoolekandepoliitika kujundamise ja teenuste kättesaadavuse parandamiseks, hoolekandeteenuste kvaliteedi edendamiseks ja regionaalsete toetusmeetmete rakendamiseks. Tegevuse eelarves välisvahenditega kaetud kulud on kajastatud EL perioodi 2021-2027 rahastatavate tegevustena: pikaajalise hoolduse kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine ning hoolduskoormuse leevendamine 1,75 mln eurot, KOV tasandi võimestamiseks 2,42 mln eurot, ning ühiskondlikku muutust toetavate sotsiaal- ja terviseteeenuse arendamiseks 1,25 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Hoolekande kättesaadavuse tagamine, toimetuleku toetamine

Programmi tegevuse eesmärk: Erivajadustega inimeste ja rahvusvahelise kaitse saajate iseseisev toimetulek, sh kogukonnas elamise võimalused on paranenud.

Tegevuste kirjeldus

Toetatakse selliste sotsiaalteenuste arendamist ja osutamist, mille põhieesmärk on tööealise inimese hoolduskoormuse vähendamine ning tööturule suundumise või tööturul jätkamise toetamine, samuti

tööealise erivajadusega inimese toimetuleku toetamine tööturule suundumise või tööturul jätkamise võimekuse suurendamiseks.

Vähendatakse inimeste kulude osakaalu väljaspool kodu osutatava ööpäevaringse üldhooldusteenuse rahastamisel. Muudatuse tulemusena saab ööpäevaringne üldhooldusteenuse rahaliselt oluliselt kättesaadavamaks ja väheneb hooldusvajadusega pereliikme omasteholdajate hoolduskoormus nii rahaliselt kui ka isiklikult hooldades. Samuti paraneb teenuse kvaliteet, sh hooldustöötajate palga- ja töötingimused ja omavalitsuste rahalised võimalused pikaajalise hoolduse tagamisel ja kodus elamist toetavate teenuste osutamisel.

Tegevuse alt rahastatakse erihoolekandeteenust, mille eesmärk on toetada psüühikahäirega (sh intellektipuudega) inimesi, kes vajavad igapäevaelus juhendamist, nõustamist, kõrvalabi või järelevalvet, pakkudes kodus elades toetavaid teenuseid, kogukonnas elamise teenust ja teenuseosutaja poolt pakutud elupinnal ööpäevaringse elamise teenust. Suund on toetada inimest nii kaua kui võimalik tema enda kodus, vähendades sel viisil lähedaste hoolduskoormust ning lükates edasi ööpäevaringse erihoolekandeteenuse vajadust.

Valmistatakse ette uut vooru erihoolekandetasutuste reorganiseerimise lõpetamiseks, mille eesmärk on tagada psüühilise erivajadusega inimestele paremad elamis-, õppimis- ja töötamistingimused. Kokku on Eestis 11 erineva toetusastmega erihoolekandeteenuse liiki, 2024. aastast lisandub uus teenus- päeva- ja nädalahoiu-teenus, mida seni on pakutud suure hooldusvajadusega inimestele igapäevaelu toetamise teenuse raames diferentseeritud hinnaga. Alates 2024. aastast laieneb töötamise toetamise teenuse sisu ja täpsustub sihtgrupp: teenust saavad puuduva töövõimega inimesed, kes võivad kaitstud tingimustes töötada pikemaajaliselt oma teenuseosutaja juures.

Tegevuse raames avatakse taotlusvoor kogukonnas toetatud eluaseme rajamiseks, mis aitab parandada vähese abi- ja toetusvajadusega inimeste kodus hakkamasaamist ja kogukonda kaasatust.

Tegevuse raames pakutakse veel teenuseid enim puudust kannatavatele inimeste toiduabi jagamisega, makstakse puudega tööealistele inimestele sotsiaaltoetusi, pakutakse abivahenditeenust ning sotsiaalse rehabilitatsiooni teenust.

Tegevuse eelarves 140,0 mln eurot on kajastatud Sotsiaalministeeriumi, Sotsiaalkindlustusameti, TEHIKu ja Tervise Arengu Instituudi kulud. Programmi tegevuse suuremad teenused on erihoolekandeteenus 58,4 mln eurot. Võrreldes 2023. aastaga suureneb eelarve ca 5,0 mln eurot, sh tervishoiutöötajate palgakokkuleppe lisavahendid 1,45 mln eurot ning täiendavad vahendid teenuse puudujäägi katteks 4,84 mln eurot. Teenus väheneb 1,1 mln eurot seoses 2023. aastal makstavate ühekordse energiameetme vahenditega erihoolekande asutustele ning 0,2 mln eurot üldkulude kokkuhoiuga.

Abivahenditeenus 16,6 mln eurot, mille maht kasvab võrreldes 2023. aastaga 2,0 mln eurot, et tagada abivahendite kättesaadavus.

Puudega tööealise inimese sotsiaaltoetus 44,9 mln eurot, mille vähenemine võrreldes 2023. aastaga 1,7 mln eurot on seotud prognoositud teenusemahu vähenemisega.

2024. aasta tegevuses ei ole kajastatud teenust Üldhooldusteenuse toimepidavuse tõstmiseks, mis oli 2023. aastal ühekordne energiameetme üldhoolekande asutustele kokku summas 3,2 mln eurot.

Tegevuse eelarves on kajastatud välisvahendite kulud 10,9 mln eurot (vähenemine 7,9 mln eurot on seotud välisvahendite perioodi lõppemisega), sh EL perioodi 2021-2027 struktuurivahenditest rahastatakse toidu-

ja esmatarbekaupade jagamist enim puudust kannatavatele inimestele 5,3 mln eurot ning isikukeskse teenusmudeli (ISTE) piloteerimise projekti 5,2 mln eurot.

Laste ja perede programm

Programmi eesmärk: Eesti on hea paik pere loomiseks ja laste kasvatamiseks ning Eesti lapsed on õnnelikud, kasvades hoolivas, kaasavas, turvalises ja arendavas keskkonnas. Ohvriabisüsteem toetab vägivallaohvrite traumast taastumist ja iseseisva toimetuleku saavutamist.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Sotsiaalministeerium (SOM), Sotsiaalkindlustusamet (SKA), Tervise Arengu Instituut (TAI), Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus (TEHIK)

Programmi tegevuse nimetus: Hüvitised ja toetused lastele ja peredele

Programmi tegevuse eesmärk: Hüvitised ja toetused on kaasajastatud ja pakuvad peredele majanduslikku tuge.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse raames makstakse erinevaid hüvitisi ja toetusi lastele ja peredele, suurimad neist on vanemahüvitis ja peretoetused. Sotsiaaltoetuste detailsemad andmed on toodud lisas 2.

Vanemahüvitise peamine eesmärk on lapse sündimisel säilitada riigi hüvitise andmisega vanemale varasem sissetulek ning toetada töö- ja pereelu ühildamist.

Peretoetuste eesmärk on tagada lastega peredele laste hooldamise, kasvatamise ja õppimisega seotud kulutuste osaline hüvitamine. Teenuse raames makstakse sünnitoetust, lapsendamistoetust, kolmikute ja enamaarvuliste mitmikute toetust, lapsetoetust, lasterikka pere toetust, lapsehooldustasu (uusi ei määrata enam alates 01.09.2019, ülemineku sätte alusel varem määratud hüvitist makstakse kuni 31.08.2024), üksikvanema lapse toetust ja eestkostel oleva lapse toetust. Samuti hõlmab teenus ajateenija, asendusteenistuja ja reservväelase lapse toetust. Peretoetuste maksmise aluseks on peretoetuste seaduse 2. peatükk, hüvitiste suurused on seadusega kindlaks määratud summad.

Tegevuse alla kuuluvad veel toetused puudega lastele ja nende vanematele, elatisabi, lapsevanemate pensioni- ja ravikindlustuskaitse ning lapsepuhkuste tasu.

1. jaanuarist 2024 on lasterikka pere toetuse suurus 3–6 lapse puhul 450 eurot kuus ning 7 ja enama lapse puhul 650 eurot kuus. Lisaks suureneb elatisabi, mida riik maksab lapsele juhul, kui elatist maksta kohustatud vanem elatist ei maksa või ei tee seda vajalikus mahus, 100 eurolt 200 eurole kuus.

2023. aasta juunis vastu võetud seadusemuudatusega tunnistati kehtetuks lasterikka pere toetuse maksmise sujuva lõppemise regulatsioon, mis nägi ette lasterikka pere toetuse maksmist kuni pere noorima lapse 19-aastaseks saamiseni. Peretoetusteks inimestele väljamakstavaks summaks on planeeritud 409,1 mln eurot.

Üksikvanemaga peredes kasvavate laste ühetaolisemaks toetamiseks kavatakse alates 2026. aastast korraldada ümber senine toitjakaotuspensionisüsteem ja kehtestada toitjakaotustoetus selge toetussummana - süsteemi rakendamiseks 2026. aastast on vaja teha 2024-2025. aastal IKT arendus, mille maksumus (2,0 mln eurot aastas) on kajastatud investeringute alapeatükis.

Tegevuse eelarves 950,8 mln eurot on kajastatud Sotsiaalkindlustusameti ja TEHIK kulud. Programmi tegevuse suurimate eelarvemahtudega teenused on peretoetused 411,1 mln eurot (vähenemine võrreldes

2023. aastaga 69,7 mln eurot seose peretoetuste andmise aluste muudatustega), vanemahüvitis 395,4 mln eurot (suurenemine 19,3 mln eurot seoses toetuse määra ja saajate kasvu prognoosiga) ning puudega lapse sotsiaaltoetus 17,9 mln eurot (suurenemine 0,4 mln eurot). Arvestades toetust ja hüvituste prognoositavaid määrasid ja saajate arvusid on teenuste eelarved kasvanud võrreldes 2023. aasta riigieelarvega elatisabi teenusel 6,8 mln eurot, lapsevanemate pensioni- ja ravikindlustuskaitse teenusel 4,0 mln eurot, lapsepuhkuste tasu teenusel 3,4 mln eurot ning puudega lapse vanema lisapuhkepäevade tasu teenusel 1,9 mln eurot.

Tegevuse 2024. aasta eelarves sisalduvad tervishoiutöötajate kollektiivlepingu kulude katteks Sotsiaalkindlustusametile eraldatud lisavahendid 0,02 mln eurot aastas.

Programmi tegevuse nimetus: Abivajavaid lapsi ja peresid toetavad teenused

Programmi tegevuse eesmärk: Arendada vanemlikke oskusi ning pakkuda suurema abivajadusega lastele ja peredele sobivaid teenuseid lapse arengu ja iseseisva toimetuleku toetamiseks.

Tegevuste kirjeldus

Vanemlike oskuste teenuse eesmärk on arendada vanemate vanemlikke oskusi, et ennetada ja vähendada laste väärkohtlemist ja vaimse tervise probleeme. Lisaks suurendatakse lapsevanemate teadlikkust vanema rollist laste arengu toetamisel, tehakse teavitustööd positiivse vanemluse teemadel ja motiveeritakse lapsevanemaid oma vanemlikke oskusi arendama ning nõu ja abi küsima. Oluliseks tegevuseks on igas eas laste vanematele suunatud vanemaharidust toetavate programmide arendamine ning üle-eestilise kättesaadavuse parandamine.

Seksuaalselt väärkoheldud ja seksuaalselt väärkohtlevalt käituvate laste abistamiseks pakub Sotsiaalkindlustusamet lastemajateenust, lähtudes rahvusvaheliselt tunnustatud lastemaja ehk Barnahusi mudelist. Eesmärk on pakkuda lapsele koordineeritud ja tõhusat abi ning hoida ära uut traumeerimist uurimise ja kohtumenetluse käigus.

Erivajadustega laste rehabilitatsiooniteenuse eesmärk on toetada laste eakohast arengut ja toimetulekut, soodustada haridusasutuses õppimist ning suhtlemist oma eakaaslastega. Abivajava lapse puhul on eesmärgiks ka ennetada riski- ja rikkumiskäitumise kujunemist ja süvenemist. Välisvahenditest rahastatakse toetuse andmise tingimusi „Laste ja perede toetamine“, mille raames töötatakse välja uusi sihtgrupispetsiifilisi rehabilitatsiooniprogramme/sekkumisi ning koolitatakse rehabilitatsiooniteenuse osutajaid.

Erivajadustega laste abivahenditeenuse raames toetatakse abivahendite ostmist või rentimist, et kompenseerida kahjustusest või puudest tingitud funktsioonihäiret, ennetada selle süvenemist, parandada või säilitada füüsilist ja sotsiaalset iseseisvust ning tegevus- ja töövõimet. Abivahendeid võimaldatakse vastavalt sotsiaalkaitseministri määrusega kehtestatud abivahendite loetelule (erimenetluse korras on võimalikud ka erandid). Lisaks pakutakse abivahendialast nõustamist, et toetada inimeste toimetulekut.

Kinnine lasteasutus pakub ajutist ööpäevaringset tuge ja turvalisust noortele, kelle käitumine seab tugevalt ohtu nende enda või teiste elu, arengu ja/või tervise ning seetõttu on vajadus piirata nende vabadust. Kuivõrd kinnise lasteasutuse teenuse raames piiratakse lapse liikumisvabadust, on tegu ühe intensiivsema ja vabadust piiravama abinõuga, mille kohta saab otsuse teha ainult kohus.

Mitmedimensioonilise pereteraapia (MDFT – Multidimensional Family Therapy) on tõenduspõhine perekeskne programm tõsise riskikäitumise ja mitmekülgse abivajadusega noortele ja nende peredele.

Programm on mõeldud 11–18-aastastele noortele, kelle puhul esineb õigusrikkumisi, sõltuvusainete kuritarvitamist, hälbivat käitumist, koolikohustuse mittetäitmist, pereprobleeme.

Asendushoolduse korraldamise ja arendamise eesmärk on parandada asendushoolduse kvaliteeti, arendada asendushoolduse ettevalmistust, tugi- ja järelhooldusteenuseid ning suurendada perepõhise asendushoolduse pakujate hulka ja peres kasvavate laste osakaalu.

Tegevuse eelarves 34,2 mln eurot on kajastatud Sotsiaalministeeriumi, Sotsiaalkindlustusameti, TEHIK ja Tervise Arengu Instituudi kulud. Programmi tegevuse alla kuuluvatest teenustest suurimate eelarve mahtudega teenused on erivajadustega laste rehabilitatsiooniteenus 16,0 mln eurot (kasv 2,8 mln eurot, sisaldab tervishoiutöötajate kollektiivlepingu kulude katteks Sotsiaalkindlustusametile eraldatud lisavahendid 0,13 mln eurot ning erivajadusega lastele rehabilitatsiooniteenuse pakkumiseks eraldatud lisavahendid 3,0 mln eurot ning välisvahenditest rahastamise vähenemist 0,3 mln eurot osas seoses erivajadustega laste rehabilitatsiooniteenuse projekti lõppemisega), erivajadustega laste abivahenditeenus 3,0 mln eurot (kasv 0,5 mln eurot tagamaks abivahendid vastavalt prognoosile) ning asendushoolduse korraldamise ja arendamise teenus 3,6 mln eurot (kasv 0,8 mln eurot).

Asendushooldusel kasvavate laste toetamiseks suunatakse Sotsiaalkindlustusametile 2024. aastal 1,2 mln eurot lisavahendeid, mis võimaldab pakuda asendushoolduse tugiteenuseid püsivalt riigieelarvest (seni on tugiteenuseid osutatud ESF vahendite toel). Välisvahenditest rahastatavate teenuste kulud vähenevad 0,4 mln eurot 2014-2020 struktuuritoetuste vahendite kasutamise lõppemisest ning 2021-2027 struktuuritoetuste vahendite kasutamise prognoosi arvelt.

Programmi tegevuse nimetus: Lapsi ja peresid toetavate meetmete arendamine ja pakkumine

Programmi tegevuse eesmärk: Tagada Eestis elavate laste heaolu lastekaitsepoliitika rakendamisega riigi ja kohalike omavalitsuste valdkondadevahelises koostöös.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse raames tegeletakse lastekaitsetöötajate pädevuse suurendamise ning asendushooldusspetsialistide ja -perede pädevuse suurendamisega.

Koordineeritakse valdkondadeülest lastekaitsealast koostöö ja ennetustegevusi. Eesmärk on parandada lastekaitsealase ennetustöö kvaliteeti ning aidata kaasa laste ja noorte arengu, kaasatuse ja heaolu toetamisele perekonnas, haridusasutuses, kogukonnas ja ühiskonnas tervikuna. Samuti korraldatakse lastekaitsetöötajate täienduskoolitusi.

KOV-i lastekaitsealase nõustamise kaudu pakutakse KOV-idele terviklikku ning analüüsi- ja vajaduspõhise teenust, suurendades sellega kohalikul tasandil lastekaitse võimekust ja teenuste osutamise edukust.

Lastekaitse telefoniteenused hõlmavad endas kompleksteenusena lasteabitelefoni 116111, kadunud laste telefoni 116000 ja spetsialistide ööpäevaringset nõustamist ning teenusega seotud ennetus- ja teavitustegevust. Lasteabitelefon on ööpäevaringne tasuta telefoni ja interneti teel pakutav nõustamisteenus, kuhu saavad pöörduda nii lapsed kui täiskasvanud, et anda teada abivajavast lapsest või küsida nõu lastega seotud teemadel. Alates 2023. aastast pakutakse nõustamist videosilla vahendusel ka viipekeeles nii lastele kui ka täiskasvanutele.

Tegevuse eelarves 2,4 mln eurot on kajastatud Sotsiaalkindlustusameti ja TEHIKu kulud lastekaitse telefoniteenuse 1,1 mln eurot, lastekaitsealase ennetus-, arendus- ja teavitustegevuse koordineerimiseks 0,8 mln eurot ja KOV-i lastekaitsealaseks nõustamiseks 0,6 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Laste ja pere ning ohvriabi valdkonna arendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Kvaliteetne laste- ja perepoliitika ning ohvriabipoliitika väljatöötamine ja selle elluviimise tagamine.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse sisuks on laste- ja perepoliitika väljatöötamine ja ellurakendamine, et aidata kaasa laste õiguste ja heaolu tagamisele, toetada pere sotsiaalmajanduslikku toimetulekut ning soodustada laste sündi. Lisaks on teenuse sisuks ohvriabiteenuseid ja -toetusi puudutava poliitika väljatöötamine ja elluviimise korraldamine. See hõlmab ministeeriumi ja valitsuse valdkonnapoliitiliste otsuste ettevalmistamist ja rakendamist, strateegiadokumentide väljatöötamist, huvigruppide teavitamist valdkonda puudutavatest algatustest ja nende kaasamist aruteludesse, strateegiliste ja muude oluliste koostööpartnerite tegevuse toetamist ning EL-i otsustusprotsessis osalemist.

Töötavate lapsevanemate töö ja pereelu ühitamist soodustab tööandjate kaasamine peresõbraliku tööandja märgise programmi. Peresõbraliku tööandja märgist omav tööandja on tunnustatud kui tööandja, kes on edukalt oma organisatsioonikultuuri juurutanud töötaja- ja peresõbralikke meetodeid ning see annab töötajale kindluse, et organisatsioonis väärtustatakse töötajat ning hinnatakse tema vajadusi hoida tasakaalu töö ja pereelu vahel.

Asendushoolduse kvaliteedi tõstmise teenuse raames suunab ja koordineerib Sotsiaalministeerium asendushoolduse arendamist, tugiteenuste ja koolituste pakkumist, võttes arvesse asendushoolduses toimuvaid muutusi.

Tegevuse eelarves 5,1 mln eurot on kajastatud Sotsiaalministeeriumi ja TEHIKu kulud. Programmi tegevuse alla kuuluvad lastekaitse- ja perepoliitika ning ohvriabi poliitika kujundamine ja elluviimise korraldamise teenus 4,9 mln eurot (kasv 1,9 mln eurot sh 1,8 mln eurot rahastatakse 2024. aastast rakenduva 2021-2027 struktuurifondide vahenditest suure abi- ja hooldusvajadusega laste teenuste väljatöötamiseks ja arendamiseks), töö- ja pereelu ühitamise soodustamise teenuse kulud 0,2 mln eurot ja asendushoolduse kvaliteedi tõstmise teenuse kulud 0,05 mln eurot. Tegevuse kogumahuks kajastub kokkuhoid 0,1 mln eurot, mis seotud iga-aastase tegevustoetuse andmise lõpetamisega MTÜ Lasterikaste Perede Liidule (organisatsioonide rahastamisega jätkatakse ainult strateegilise partnerluse korras).

Programmi tegevuse nimetus: Teenused ohvritele ja vägivaldsetele

Programmi tegevuse eesmärk: Ohvritele ja vägivaldsetele suunatud teenuste osutamise korraldamine ning ohvritele hüvitiste tagamine.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse raames osutatakse erinevaid teenuseid ohvritele ja vägivaldsetele. Ohvriabi põhiteenus on avalik teenus, mille eesmärk on tagada kuriteo, vägivalla või kriisijuhtumi ohvritele asjakohane toetus ja abi. Teenuse raames hinnatakse inimese abivajadust, osutatakse psühhosotsiaalset abi, teavitatakse võimalikest teenustest ja kaitsemeetmetest, mis hõlmab ööpäevaringset ohvriabi kriistelefoni (116 006) ning emotsionaalse toe ja hingehoiu telefoni (116 123).

Traumast taastumiseks pakutakse inimestele vaimse tervise tuge, et soodustada ohvri psühhosotsiaalse tasakaalu taastumist ning vähendada ohvri psüühika- ja käitumishäirete tekkimise tõenäosust või nende intensiivsust.

Kuriteoohvri hüvitis on suunatud neile, kes on Eesti Vabariigi territooriumil langenud vägivaldakuriteo ohvriks ja on seetõttu saanud raske tervisekahjustuse ning varalise kahju (nt on vähenenud sissetulek või on tekkinud lisakulud seoses tervise taastamisega). Hüvitise eesmärk on aidata kannatanul tekkinud olukorras paremini majanduslikult toime tulla. Vägivallakuriteo ohvri surma korral on õigus hüvitisele ohvri ülalpeetavatel ja neil, kes on maksnud ohvri matusekulud.

Psühhosotsiaalset abi kriisijuhtumite korral osutatakse kriisijuhtumi ohvritele, et tulla juhtunuga toime, vähendada selle mõju igapäevasele tegutsemisele ning taastada iseseisev toimetulek. Teenus sisaldab SKA ööpäevaringset valmisolekut kriisijuhtumitele reageerida; olukorra hindamist ning seotud asutuste ja isikutega koostöö käivitamist, kriisijuhtumi ohvrite väljaselgitamist ja nende esmaste vajaduste hindamist, psühholoogilise esmaabi andmist ja muu psühhosotsiaalse abi käivitamist ning spetsialistide koostööd kriisijuhtumi ohvrite abistamisel.

Naistevastase ja perevägivalla ohvritele suunatud teenused jaguneb kaheks: naiste tugikeskuse teenus, mille eesmärk on tagada turvaline keskkond, nõustamine ja ajutine majutus vägivalla ohvriks langenud naistele ja nendega kaasas olevatele lastele. Pakutakse esmast kriisinõustamist ning juhtumipõhist nõustamist, vajaduse ja võimaluse korral psühholoogilist nõustamist, psühhoteraapiat ja juriidilist nõustamist. Prostitutsiooni kaasatute nõustamis- ja rehabilitatsiooniteenus, mille eesmärk on tagada nõustamisteenused prostitutsiooni kaasatud isikutele ning aidata kaasa prostitutsioonist väljumisele. Selleks pakutakse psühholoogilist ja juriidilist nõustamist, sotsiaal nõustamist, tehakse väljatööd abivajajate leidmiseks, võimaldatakse rehabilitatsiooni prostitutsiooniga tegelemise lõpetanud isikutele ning tööturule suundumiseks vajalikke teenuseid.

Seksuaalvägivalla ohvritele pakutakse vajalikku meditsiinilist abi ning esmast psühhosotsiaalset abi, et aidata kaasa ohvri füüsilisele ja psühhosotsiaalsele taastumisele tugiteenuse eesmärk on tagada seksuaalvägivalla ohvritele standardiseeritud teenus. Seksuaalvägivalla kriisiabikeskused tegutsevad neljas Eesti piirkonnas: Lääne-Tallinna Keskhaiglas, Tartu Ülikooli Kliinikum, Ida-Viru Keskhaiglas ja Pärnu Haiglas.

Inimkaubanduse ohvritele suunatud teenuse eesmärk on abistada inimkaubanduse ohvriks langenuid. Teenuse raames pakutakse majutust, toitlustust, tervishoiuteenuseid, materiaalsel ja psühholoogilist abi, juriidilist abi, tugiisikuteenust, tõlketeenust ning muid ohvri füüsiliseks ja psühhosotsiaalseks taastumiseks vajalikke teenuseid.

Vägivallast loobumise toetamise teenuse eesmärk on tagada vägivalla toimepanijatele tõhus sekkumine, mis ennetaks korduvrikkumisi. Kasutatakse nii individuaalset nõustamist kui grupiteraapiaid. Nõustamiste pakkumine on tagatud suuremates asulates eesti- ja venekeelsetes gruppides, kasutusel on erinevad tõenduspõhised sotsiaalprogrammid, mis suunatud nii meestele kui naistele. Muu hulgas antakse oskused, kuidas juhtida viha ja stressi ning arendada suhtlemisoskust.

Tegevuse eelarves 8,4 mln eurot on kajastatud Sotsiaalkindlustusmeti ja TEHIKu kulud. Programmi tegevuse alla kuuluvatest teenustest suurimate eelarve mahtudega on naistevastase ja perevägivalla ohvrite tugiteenus 1,8 mln eurot, ohvriabi põhiteenus 3 mln eurot, psühholoogilise abi teenus 2,0 mln eurot, psühhosotsiaalse kriisiabi teenus 0,7 mln eurot.

Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm

Programmi eesmärk: Eestis on naistel ja meestel kõigis ühiskonnaelu valdkondades võrdsed õigused, kohustused, võimalused ja vastutus ning vähemusrühmadele on tagatud võrdsed võimalused eneseteostuseks ja ühiskonnaelus osalemiseks.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantselei (SVVK), Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus (TEHIK).

Programmi tegevuse nimetus: Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik

Programmi tegevuse eesmärk: Soolise võrdõiguslikkuse seadusest ja võrdse kohtlemise seadusest tulenevate õiguste kaitset puudutav nõustamine, arvamuse avaldamine diskrimineerimisjuhtumite kohta, seaduste mõju analüüsimine ning soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise edendamine.

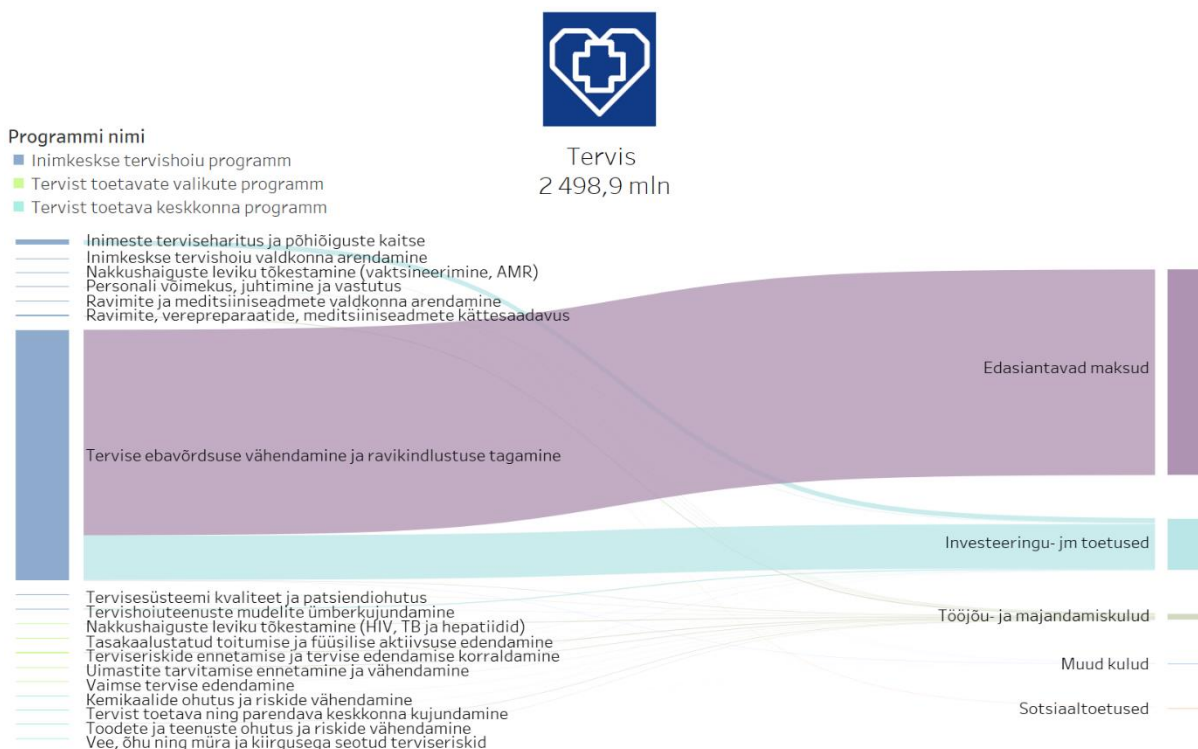
Tegevuste kirjeldus

Tegevuse eesmärki aitab oma igapäevase tegevuse kaudu saavutada soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantselei. Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise õiguste alase kaitse ja edendamise teenuse sisuks on soolise võrdõiguslikkuse seadusest ja võrdse kohtlemise seadusest tulenevate õiguste kaitset puudutav nõustamine, arvamuse avaldamine diskrimineerimisjuhtumite kohta, seaduste mõju analüüsimine ning soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise edendamine.

Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku tegevuse eelarves 0,6 mln eurot on Soolise Võrdõiguslikkuse ja Võrdse Kohtlemise Voliniku Kantselei ja TEHIKu tegevuskulud.

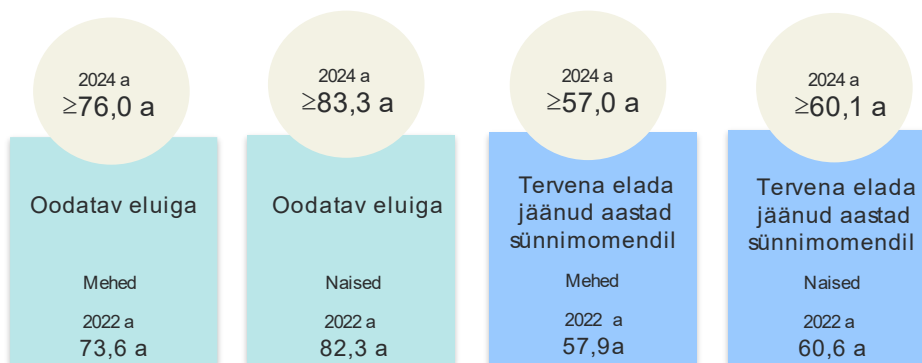
3.17.2.2 Tulemusvaldkond Tervis

Joonis 91. Tervis tulemusvaldkond ja selle maht

Tervise tulemusvaldkonna eesmärk on tagada Eesti inimeste oodatava eluea ja tervena elada jäänud aastate arvu kasv ning ebavõrdsuse vähenemine tervises. Tulemusvaldkonna programmid on „Tervist toetava keskkonna programm“, „Tervist toetavate valikute programm“ ja „Inimkeskse tervishoiu programm“.

Joonis 92. Tervise tulemusvaldkonna mõõdikud

Tervist toetava keskkonna programmi alla kuulub neli tegevust: „Tervist toetava ning parendava keskkonna kujundamine“, „Vee, õhu ning müra ja kiirgusega seotud terviseriskid“, „Kemikaalide ohutus ja riskide vähendamine“ ning „Toodete ja teenuste ohutus ja riskide vähendamine“. Programmi eesmärgiks on muuta

kõikide Eesti elanike elukeskkond tervist toetavamaks ning teave võimalikest keskkonnast tulenevatest terviseriskidest ja nende vähendamise võimalustest paremini kättesaadavamaks.

Tervist toetavate valikute programm koosneb viies tegevusest: „Terviseriskide ennetamise ja tervise edendamise korraldamine,“ „Vaimse tervise edendamine,“ „Tasakaalustatud toitumise ja füüsilise aktiivsuse edendamine,“ „Uimastite tarvitamise ennetamine ja vähendamine“ ning „Nakkushaiguste leviku tõkestamine (HIV, TB ja hepatiidid)“. Programmiga soovitakse tagada inimesele terve elukaare jooksul kõikide vajalike toetavate võrgustike, võimaluste ja oskuste olemasolu selleks, et teha rohkem tervist toetavamaks valikuid.

Inimkeskse tervishoiu programmi alla kuulub üheksa tegevust, nendeks on: „Inimkeskse tervishoiu valdkonna arendamine“, „Inimeste terviseharitus ja põhiõiguste kaitse“, „Personali võimekus, juhtimine ja vastutus“, „Tervishoiuteenuste mudelite ümberkujundamine“, „Tervisesüsteemi kvaliteet ja patsiendihutus“, „Tervise ebavõrdsuse vähendamine ja ravikindlustuse tagamine“, „Ravimite ja meditsiiniseadmete valdkonna arendamine“, „Ravimite, verepreparaatide, meditsiiniteadmete kättesaadavus“ ning „Nakkushaiguste leviku tõkestamine (vaksineerimine, AMR)“. Programmi eesmärk on tagada inimeste vajadustele ja ootustele vastavad tervise- ja sotsiaalteenused, mis aitavad vähendada enneaegset suremust, lisada tervena elatud eluaastaid ning toetada krooniliste haigustega elamist.

Tabel 101. Sotsiaalministeeriumi valitsemisala seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid	Programm
Tervis	Rahvastiku tervise arengukava 2020-2030	Tervist toetava keskkonna programm
		Tervist toetavate valikute programm
		Inimkeskse tervishoiu programm

Tervise tulemusvaldkonnaga seotud programmdokumendid on kättesaadavad [Sotsiaalministeeriumi kodulehel](#).

3.17.2.2.1 Tulemusvaldkond Tervis kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 102. Tulemusvaldkond Tervis programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Tervis	-2 209 233	-2 363 105	-2 498 922	-135 817	6%
Tervist toetava keskkonna programm	-8 385	-9 119	-9 763	-644	7%
Tervist toetava ning parendava keskkonna kujundamine	-896	-841	-1 003	-162	19%
Vee, õhu ning müra ja kiirgusega seotud terviseriskid	-1 931	-2 841	-3 052	-211	7%
Kemikaalide ohutus ja riskide vähendamine	-1 335	-1 346	-977	369	-27%
Toodete ja teenuste ohutus ja riskide vähendamine	-4 223	-4 091	-4 731	-639	16%
Tervist toetavate valikute programm	-25 501	-23 872	-26 100	-2 229	9%
Vaimse tervise edendamine	-1 765	-2 252	-3 745	-1 493	66%

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Tasakaalustatud toitumise ja füüsilise aktiivsuse edendamine	-1 221	-1 119	-1 206	-86	8%
Uimastite tarvitamise ennetamine ja vähendamine	-7 462	-5 346	-5 418	-72	1%
Nakkushaiguste leviku tõkestamine (HIV, TB ja hepatiidid)	-6 389	-6 335	-7 037	-702	11%
Terviseriskide ennetamise ja tervise edendamise korraldamine	-8 664	-8 819	-8 695	124	-1%
Inimkeskse tervishoiu programm	-2 175 347	-2 330 114	-2 463 059	-132 944	6%
Inimkeskse tervishoiu valdkonna arendamine	-5 490	-5 604	-3 514	2 090	-37%
Inimeste terviseharitus ja põhiõiguste kaitse	0	-33 465	-46 233	-12 769	38%
Personali võimekus, juhtimine ja vastutus	-3 515	-5 237	-7 605	-2 368	45%
Tervishoiuteenuste mudelite ümberkujundamine	-2 104 387	-52 912	-11 421	41 492	-78%
Tervisesüsteemi kvaliteet ja patsiendihutus	-2 093	-1 736	-2 840	-1 105	64%
Tervise ebavõrdsuse vähendamine ja ravikindlustuse tagamine	0	-2 218 747	-2 378 335	-159 588	7%
Ravimite ja meditsiiniseadmete valdkonna arendamine	-678	-677	-922	-245	36%
Ravimite, verepreparaatide, meditsiiniseadmete kättesaadavus	-8 217	-7 568	-9 461	-1 892	25%
Nakkushaiguste leviku tõkestamine (vaktsineerimine, AMR)	-50 966	-4 168	-2 728	1 440	-35%

3.17.2.2 Tulemusvaldkond Tervis programmid ja programmi tegevused

Tervist toetava keskkonna programm

Programmi eesmärk: Kõikide Eesti elanike elukeskkond on muutunud tervist toetavamaks ning teave võimalikest keskkonnast tulenevatest terviseriskidest ja nende vähendamise viisidest on õigel ajal kergelt kättesaadav

Asutused, kes viivad programmi ellu: Sotsiaalministeerium (SOM), Terviseamet (TA), Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus (TEHIK)

Programmi tegevuse nimetus: Tervist toetava ning parendava keskkonna kujundamine

Programmi tegevuse eesmärk: Tervist toetava ja parendava keskkonna poliitika kujundamine ning selle elluviimise korraldamine keskkonnast tulenevate terviseriskide vähendamiseks.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse raames viiakse ellu tervist toetava ning parendava keskkonna poliitikakujundamise teenust. Tervist säästva ja tervisliku elukeskkonna loomiseks ja arendamiseks on vajalik välja töötada kaasaegsed õigusaktid ning koostöös avaliku, era- ja kolmanda sektoriga neid rakendada. Põhiliselt hõlmab see kemikaalseadust, biotsiidiseadust, veeseadust ja rahvatervishoiu seadust ning nende rakendusakte. Tegevuse raames keskendutakse rahvatervishoiu seaduse ja selle rakendusaktide uuendamisele ja rakendamisele. Samuti on plaanis välja arendada inimese biomonitooringu võrgustik Eestis, et tulevikus oleks olemas parem teadmine inimeste kokkupuutest kemikaalidega.

Jätkuvalt on vaja hoida tähelepanu sellel, et paraneksid inimeste ja tööandjate oskused viia keskkonnast tingitud haiguste levik miinimumini. Samuti on oluline tõhustada Terviseameti füüsika- ja keemialaboreid, et paremini ja suuremas mahus hinnata võimalikke terviseriske.

Tervist toetava ning parendava keskkonna kujundamise tegevuse eelarves 1,0 mln eurot on kajastatud Sotsiaalministeeriumi ja TEHIKu kulud.

Programmi tegevuse nimetus: Vee, õhu ning müra ja kiirgusega seotud terviseriskid

Programmi tegevuse eesmärk: Keskkonnast tulenevate terviseriskide vähendamine, sh puhtale ja ohutule joogi- ja suplusveele juurdepääsu suurendamine, mitteioniseeriva kiirguse ja sisekliima terviseriskide maandamine ning keskkonnamüra ohjamine.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse raames edendab Terviseamet vee terviseohutust, korraldades elanikkonnale joogivee, loodusliku mineraalvee, ujula- ja suplusvee seiret ning teostades riiklikku järelevalvet. Ka osutab Terviseamet joogiveeuuringute referentteenust.

Lisaks kooskõlastab ja hindab Terviseamet strateegilise keskkonnamõju hindamise aruandeid (keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse alusel), hindab ja avaldab arvamusi planeeringute vastavuse kohta tervisekaitsealuste (planeerimisseaduse alusel), väljastab sagedusloa tingimuste ja raadiosaateseadme paigaldamise tingimuste kooskõlastusi (elektroonilise side seaduse ja rahvatervise seaduse alusel) ning korraldab riiklikku järelevalvet füüsikaliste tegurite (v.a ioniseeriv kiirgus) üle, samuti hindab nii sise- kui väliskeskkonnast tuleneda võivaid terviseriske, nõustab osapooli nendel teemadel ning annab soovitusi rakendada leevendusmeetmeid.

2024. aastal tegeletakse joogiveehaarde valgala ja toiteala, veevarustussüsteemi ning tarbimiskoha veevärgi riskihindamise ja -juhtimise käsitluste juurutamisega. Samuti jätkatakse joogiveeahela riskihindamise ja -juhtimise rakenduse loomiseks vajalike tegevustega. 2024. aastal hakatakse uurima ka joogivee direktiivist tulenevate uute kvaliteedinäitajate esinemist joogivees.

Vee, õhu ning müra ja kiirgusega seotud terviseriskide tegevuse eelarves 3,1 mln eurot on kajastatud Terviseameti ja TEHIKu kulud, sh EL perioodi 2021-2027 struktuurivahenditest (Õiglase Ülemineku fond) toetatakse Terviseametit biomonitoringu läbiviimist 0,42 mln euro ulatuses. 2024. aastaks eraldati Terviseametile lisavahendid joogivee kvaliteedi- ja kontrollinõuete, analüüsimeetodite ning tarbijale teabe esitamise nõuete kohustuste täitmiseks 0,08 mln eurot. Vajalikeks IKT kuludeks eraldati TEHIKule 0,1 mln eurot (kajastatud investeeringute peatükis).

Programmi tegevuse nimetus: Kemikaalide ohutus ja riskide vähendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Kemikaalide valest kasutamisest tingitud mürgistus- ja õnnetusjuhtumite arvu vähendamine ning tervisele ohtlikest kemikaalidest, nende terviseohust ja riskide maandamise meetmetest teabe kättesaadavuse ja mõistetavuse tagamine.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse eesmärgiks on suurenenud teadlikkus kemikaaliohutusest, kemikaalide valest kasutamisest tingitud mürgistus- ja õnnetusjuhtumite arv on vähenenud ning teave tervisele ohtlikest kemikaalidest, nende terviseohust ja riskide maandamise meetmetest on kättesaadav.

Selleks tegeleb Terviseamet kemikaalide turustamiseelsete tegevuste korraldamise, mürgistusteabealase nõustamise ja teadlikkuse tõstmisega ning biotsiidiseaduse alusel riigilõivuga maksustatavate teenuste osutamisega (biotsiidi registreerimistunnistuste ja lubade väljastamine ning detergendi turustamiseks erandi taotluse läbivaatamine).

Kemikaalide ohutus ja riskide vähendamise tegevuse kuludes 1,0 mln eurot on kajastatud Terviseameti ja TEHIKu kulud. Tervishoiutöötajate kollektiivlepingu kuludeks eraldati Terviseametile lisavahendeid 0,1 mln eurot aastas.

Programmi tegevuse nimetus: Toodete ja teenuste ohutus ja riskide vähendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Toodete ja teenuste ohutuse või vale kasutusega seotud negatiivsete tervisesündmuste (sh kõrvalmõjude, tüsistuste, vigastuste ja mürgistuste) arvu vähendamine.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse oodatav tulemus on, et tootjate ja teenuseosutajate teadlikkus oma kohustustest ohutuse tagamisel on paranenud, info kohustustest on kergelt kättesaadav, elanikkonna teadlikkus toodete ja teenuste ohutusest ning võimalikest terviseriskidest on suurenenud. Vähenenud on vigastused ja mürgistused, mis on seostatavad toodete või teenuste ohutuse või vale kasutusega.

Terviseamet edendab toodete terviseohutust, edendades kosmeetikatoodetest ja tubakatoodetest tekkida võivaid terviseriske ning korraldab kosmeetikatoodete ja muude toodete, kemikaalide, biotsiidide ja detergentide üle järelvalvet tootja, importija ja levitaja juures ning hulgimüügis. Samuti korraldab Terviseamet riiklikku järelvalvet haridus- ja sotsiaalasutuste tervisekaitseõuete täitmise üle ning ilu- ja isikuteenuste tervisekaitseõuete, majutusteenuste hügieeningimuste ja reisirongide tervisekaitseõuete tagamiseks.

Toodete ja teenuste ohutus ja riskide vähendamise tegevuse 4,7 mln eurot on kajastatud Terviseameti ja TEHIKu kulud. Suuremad kulud on seotud tasuliste tervisekaitseteenuste osutamise ja toodete terviseohutuse edendamise

Tervist toetavate valikute programm

Programmi eesmärk: Tervise edendamiseks, riskikäitumise vähendamiseks ja tervisenäitajate parandamiseks kogu elukaare jooksul on inimeste jaoks olemas vajalikud toetavad võrgustikud, võimalused ja oskused, et teha tervist toetavaid valikuid olenemata vanusest, sissetulekust, haridustasemest ja elukohast. Lihtsalt mõistetav tervisealane teave ning vajalikud teenused ja tooted on kõigile kättesaadavad.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Sotsiaalministeerium (SOM), Tervise Arengu Instituut (TAI), Tervisekassa, Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus (TEHIK).

Programmi tegevuse nimetus: Terviseriskide ennetamise ja tervise edendamise korraldamine

Programmi tegevuse eesmärk: Tõendus põhise, eri osapooli, sektoreid ning tasandeid kaasava terviseriskide ja riskikäitumise vähendamise poliitika kujundamine ja elluviimise korraldamine.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse raames kujundatakse terviseriskide ja riskikäitumise ennetamise ning tervise edendamise poliitikat, eesmärgiga suurendada elanike teadlikkust tervislikest valikutest ning muuta ühiskonna hoiakuid tervist toetavamaks. Tervisepoliitika väljakutsete lahendamisel pööratakse tähelepanu teadus- ja arendustegevuste tulemustele ja viimastele arengutele ning uuendatakse õigusraamistikku selliselt, et see soodustaks tervise hoidmist ja innovatsiooni.

Tegevus hõlmab ka Tervise Arengu Instituudi tööd tõendus põhiste ennetustegevuste korraldamisel ja arendamisel, teadustööd TAI erinevatel uurimissuundadel ning tervisestatistika kogumist ja registre ülalpidamist. Tervise Arengu Instituut on vähiregistri, raseduse infosüsteemi (koosneb meditsiinilisest sünniregistrist ja meditsiinilisest raseduse katkemise ja katkestamise registrist), tuberkuloosiregistri, vähi sõeluuringute registri ja narkomaaniaraviregistri vastutav töötleja ning surma põhjuste registri volitatud töötleja.

Laste ja noorte tervise ja heaolu edendamise teenuse elluviimisega suurendatakse koolieelsete lasteasutuste ja koolide võimekust laste ja noorte tervise ning heaolu edendamisel, sh tervisekäitumise kujundamisel ja toetava keskkonna loomisel.

Terviseriskide ennetamise ja tervise edendamise korraldamise tegevuse eelarves 8,7 mln eurot on kajastatud Sotsiaalministeeriumi, Tervise Arengu Instituudi ja TEHIKu kulud. WHO regionaalse mittenakkushaiguste keskuse tegevuse ümberpaigutamiseks Moskvast Kopenhaagenisse eraldatakse lisavahendeid 0,4 mln eurot aastas. Viljatusravi registri pidamiseks suunatakse Tervise Arengu Instituudile 2024. aastaks lisavahendeid 0,4 mln eurot. Tervise Arengu Instituut planeerib oma tegevuskulude kokkuhoidu summas 0,1 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Vaimse tervise edendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Elukaareülese vaimse tervise teenuste süsteemi arendamine. Selle tulemusena saavad inimesele kogu tema elu jooksul kättesaadavaks ennetavad sekkumised ja teenused, mis toetavad tema vaimset tervist, niisamuti nagu seda toetavad ka keskkonnad, milles ta viibib. Suureneb inimeste oskus nii ise toime tulla kui toetada teiste toimetulekut.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse oodatav tulemus on, et inimeste sotsiaal-emotsionaalsed oskused ja võime toetada teiste toimetulekut erinevatel eluetappidel ja keskkondade muutustega on paranenud ja inimesi ümbritsev keskkond toetab nende vaimset tervist. Vaimse tervise probleemide esinemisel peavad vajalikud teenused olema piirkondlikult võrdselt kättesaadavad ning inimestele võimaldatakse just nende vajadusele vastava intensiivsusega abi. Keskkondades, kus inimesed viibivad suure osa oma ajast (nt haridus- ja hooldusasutused, töökeskkond), toetatakse inimeste vaimset tervist läbi universaalse ja sihitatud ennetuse.

Programmi tegevuse raames viiakse ellu tegevusi, mis edendavad ja toetavad inimeste vaimset tervist, soodustavad vaimse tervisega seotud probleemide varajast märkamist, astmelise abi süsteemi arendamist, kogukonna- ja esmatasandil pakutavate vaimse tervise sekkumiste valiku laiendamist, kvaliteedi arendamist ning elukeskkonna kujundamist nii vaimset kui füüsilist tervist hoidvaks.

Samuti rahastatakse tegevuse alt Tervise Arengu Instituudi vaimse tervise alast uurimistööd ja uute sekkumiste arendamist.

Vaimse tervise edendamise tegevuse eelarves 3,7 mln eurot on kajastatud Sotsiaalministeeriumi ja Tervise Arengu Instituudi kulud, tegevuse eelarve suureneb võrreldes 2023. aastaga 1,5 mln eurot. Eelarve

suurenemine on seotud peamiselt kohalike omavalitsuste psühholoogide palgatoetuseks ja vaimse tervise teenustoetuseks suunatud lisavahendite 0,74 mln euroga ja vaimse tervise seire, elanikkonna küsitluste jaoks eraldatud 0,05 mln euroga. Eelarve ülejäänud kasv on seotud valitsemisala üldkulude jaotuse muudatusega.

Programmi tegevuse nimetus: Tasakaalustatud toitumise ja füüsilise aktiivsuse edendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Tasakaalustatult toituvate ja füüsiliselt aktiivsete inimeste osakaalu kasvatamine kõikides vanuserühmades, et vähendada ülekaalusust ja sellega seotud haigusi.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse oodatav tulemus on see, et tasakaalustatult toituvate laste ja täiskasvanute osakaal on suurenenud ning saavutatud on ülekaalu järjepidev langustrend. Paranenud toitumisharjumused toovad kaasa südame-veresoonkonna haiguste, toitumisest mõjutatud vähitüüpide ning teist tüüpi diabeedi selge langustrendi. Eesti rahvastiku hulgas on füüsiline aktiivsus suurenenud kõikides vanusrühmades.

Oodatava tulemuse toetamiseks ja saavutamiseks tegeleb Sotsiaalministeerium elanikkonna kehalise aktiivsuse ja tasakaalustatud toitumise suurendamise edendamisega. 2024. aastal on Sotsiaalministeerium kavandanud uuendada toitumise ja liikumise rohelist raamatut, sõlmida vabatahtliku koostöölepe toidu reformuleerimise eesmärkide saavutamiseks ja suurendada elanikkonna tasakaalustatud liikumise ja toitumise osas teadlikkust. Tervise Arengu Instituut korraldab inimeste teadlikkuse tõstmist tasakaalustatud ja täisväärtuslikust toitumisest, mis muu hulgas sisaldab ka toitumisalaste koolituste korraldamist õpetajatele ning toitumise infosüsteemi haldamist ja arendamist. Jätkatakse Eesti riiklike toitumis- ja liikumissoovituste uuendamisega.

Tasakaalustatud toitumise ja füüsilise aktiivsuse edendamise tegevuses 1,2 mln eurot on kajastatud Sotsiaalministeeriumi, Tervise Arengu Instituudi ja TEHIKu kulud.

Programmi tegevuse nimetus: Uimastite tarvitamise ennetamine ja vähendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Ühiskonna hoiakute muutmine tervist säästvat käitumist toetavaks, et vähendada uimastite tarvitamist ja nendest tingitud kahju.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse oodatav tulemus on, et uimastite (alkohol, nikotiin, narkootikumid) tarvitamine ja uimastite tarvitamisest tingitud kahju on vähenenud kõikides elanikkonna gruppides ning ühiskonna hoiakud on muutunud tervist säästvat käitumist toetavaks.

Oodatava tulemuse saavutamiseks alustab Sotsiaalministeerium koostöös erinevate osapooltega tubakapoliitika roheline raamatu uuendamist, viib ellu dokumendis „Eesti narkopoliitika aastani 2030“ kokkulepitud tegevusi (sh tegevusi, mis on suunatud narko üledoosidest tingitud surmade ja tervisekahju vähendamisele), analüüsib Eesti alkoholipoliitika uuendamise vajadust eesmärgiga vähendada alkoholi liigtarvitamisest tingitud tervisekahju ja surmasid. Tervise Arengu Instituut tegeleb nii elanikkonna teadlikkuse suurendamisega alkoholikahjust, tarvitamise riskidest ja vähendamise võimalustest kui jätkab tubaka ja nikotiini tarvitamise ning inimeste tubakasuitsuga kokkupuute vähendamisele suunatud ennetus- ja teavitustööga. Samuti tegeletakse eraldi teenuse raames narkomaania- ja narkootikumidealase

teadlikkuse tõstmisega ühiskonnas tervikuna ja riskirühmades ning jätkatakse narkomaania ravi-, rehabilitatsiooni- ja jälrelteenuste ning kahjude vähendamise ja nõustamisteenuse pakkumisega.

Uimastite tarvitamise ennetamise ja vähendamise tegevuses 5,4 mln eurot on kajastatud Tervise Arengu Instituudi ja TEHIKu kulud. Tubakaseaduse muutmise kuludeks eraldati Terviseametile lisavahendeid 0,09 mln eurot aastas. Tervishoiutöötajate kollektiivlepingu kuludeks eraldati Tervise Arengu Instituudile lisavahendeid 0,4 mln eurot aastas.

Programmi tegevuse nimetus: Nakkushaiguste leviku tõkestamine (HIV, TB ja hepatiidid)

Programmi tegevuse eesmärk: Nakkushaiguste leviku vähendamine, keskendudes teatud nakkushaigustest teadlikkuse suurendamisele, nende leviku ennetamisele ja ravi kättesaadavuse parandamisele.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse oodatav tulemus on, et inimeste teadlikkus nakkushaigustest ja nende leviku tõkestamise võimalustest on suurenenud, oskused nakkushaiguste tõkestamiseks kasutatavaid meetmeid rakendada on paranenud. Tervisevaldkonnal on ülevaade nakkushaiguste levikust ning valdkond, sh tervishoiuasutused, on valmis puhanguteks ja epideemiateks. Elanikkonna ja tervishoiutöötajate teadlikkus ravimite, eriti antibiootikumide ebaõigest kasutamisest on suurenenud ning antimikroobse resistentsuse levik Eestis on ära hoitud.

Oodatava tulemuse saavutamiseks jätkab Sotsiaalministeerium HIV tegevuskava 2017-2025 elluviimist ning algatab arutelud uue HIV tegevuskava koostamiseks. Tervise Arengu Instituut tegeleb HIV ennetamise, ravi ja mõjude vähendamisega ning tuberkuloosi ennetamise ja raviga.

Nakkushaiguste leviku tõkestamise tegevuse eelarves 7,0 mln eurot on kajastatud Tervise Arengu Instituudi ja TEHIKu kulud. Suurima eelarvega teenus on HIV ennetamine, ravi ja mõjude vähendamine 6,9 mln eurot. Tervishoiutöötajate kollektiivlepingu kuludeks eraldati Tervise Arengu Instituudile lisavahendeid 0,9 mln eurot aastas.

Inimkeskse tervishoiu programm

Programmi eesmärk: Inimeste vajadustele ja ootustele vastavad ohutud ja kvaliteetsed tervise- ja sotsiaalteenused, mis aitavad vähendada enneaegset suremust, lisada tervena elatud eluaastaid ja toetada krooniliste haigustega elamist, on elanikkonnale võrdselt kättesaadav.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Sotsiaalministeerium (SOM), Tervisekassa, Terviseamet (TA), Tervise Arengu Instituut (TAI), Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus (TEHIK), Raviamet (RA), Sotsiaalkindlustusamet (SKA)

Programmi tegevuse nimetus: Inimkeskse tervishoiu valdkonna arendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Tõendus põhise, eri osapooli, sektoreid ja tasandeid kaasava inimkeskse tervishoiusüsteemi arendamise poliitika väljatöötamine ja elluviimise korraldamine.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse raames töötatakse välja ja viiakse ellu, et tagada tervishoiuteenuste kättesaadavus, kvaliteet ja ohutus ning elanike teadlikkus ja rahulolu tervishoiuteenustega. Luuakse eeldused tervisesüsteemi

tõenduspõhiseks arendamiseks ning koordineeritakse tervisestatistika kogumist ja tervisevaldkonnale tarvilikku teadus-, arendus- ja innovatsioonitegevust. See hõlmab ministeeriumi ja valitsuse valdkonnapoliitiliste otsuste ja nende rakendamise ettevalmistamist ning EL-i otsustusprotsessis osalemist, strateegiadokumentide väljatöötamist ja elluviimise hindamist tervisepoliitikat puudutavas, aga ka huvigruppide teavitamist valdkonda puudutavatest algatustest ja otsustest ning nende kaasamist aruteludesse.

Inimkeskse tervishoiu valdkonna arendamise tegevuse eelarves 3,5 mln eurot on kajastatud Sotsiaalministeeriumi ja TEHIKu kulud.

Programmi tegevuse nimetus: Inimeste terviseharitus ja põhiõiguste kaitse.

Programmi tegevuse eesmärk: Inimeste terviseharituse parandamine ning kogukondade toetamine ja kaasamine aktiivsete partneritena inimkeskse tervisesüsteemi arendamisel.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse oodatav tulemus on, et suureneb inimeste terviseharitus tõenduspõhiste tervislike valikute tegemisel ja keskkonnast tulenevate riskide suhtes. Inimesed oskavad teha ja teevad informeeritud otsuseid enda tervise hoidmiseks ja ravi järjepidevuse tagamiseks ning on aktiivsed partnerid terviseiga seotud otsustusprotsessides. Kogukonnad ja patsientide esindusorganisatsioonid toetavad ja aitavad aktiivselt kaasa inimkeskse tervisesüsteemi arendamisele ja tõenduspõhiste tervisevalikute tegemise suurendamisele. Tugevate esindusorganisatsioonide abil on patsientide põhiõigused ja huvid kaitstud.

Tegevuse eelarves 46,2 mln eurot on Sotsiaalministeeriumi kulud. Tegevusega rahastatakse SA Viljandi Haigla (TERVIKUMi) ehitamist, mille peamine rahastus on taaste- ja vastupidavusrahadest (RRF). 2024. aastal on RRFi toetus Viljandi TERVIKUMi ehitamiseks 31,3 mln eurot, sellele lisandub täiendavalt riigieelarvelistest vahenditest mitteabikõlblikuks käibemaksuks 14,9 mln eurot. Tegevuse eelarve väheneb võrreldes 2023. aastaga 2,1 mln eurot, kuna välistoetustest rahastatavad tervisekeskuste eelarve mahud vähenevad.

Programmi tegevuse nimetus: Personali võimekus, juhtimine ja vastutus

Programmi tegevuse eesmärk: Tervishoiusektori töötajate võimekuse kasvatamine ning juhtimise ja vastutuse tugevdamine

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse oodatav tulemus on, et tervishoius töötavad motiveeritud ja kompetentsed töötajad, kelle väljaõpe vastab elanikkonna ja tervishoiusüsteemi vajadustele. Vajaliku inimressursi planeerimine põhineb tõenduspõhisusel, mille tulemusena on tervishoiutöötajate ja teiste vajalike spetsialistide juurdekasv tagatud.

Tegevuse alt rahastatakse eriarstide ja õdede lähtetoetus, tervishoiutöötajate koolitus nende tagasitoomiseks tervishoiusüsteemi, residentuurikulud, tervishoiuspetsialistide tööpraktika juhendamine ning psühholoogide kutseaasta.

2024. aasta 1. juulist hakkab kehtima õdede lähtetoetus, mille eesmärgiks on motiveerida tervishoiusüsteemist eemal olnud õdesid asuma tööle nendes Eesti piirkondades, kus töötajate leidmine on osutunud keeruliseks. Lähtetoetust makstakse õdedele, kes on kantud tervishoiutöötajate registrisse, kuid

ei tööta tervishoius, ning kes asuvad tööle esmatasandi tervishoidu või haiglasse väljaspool Tallinna või Tartut ehk tõmbekeskuseid. Õdedele makstakse ühekordset lähtetoetust kahekordses määras, milleks on 30 000 eurot.

Tegevuse eelarves 7,6 mln eurot on kajastatud Terviseameti, TEHIKu ja Sotsiaalministeeriumi kulud. Suurema eelarvega teenused on residentuurikulude rahastamine ja psühholoogide kutseaasta rahastamine. Psühholoogide kutseaasta rahastamiseks suunatakse lisavahendeid summas 0,2 mln eurot aastas. Terviseametile suunatakse 2024. aastaks täiendavaid vahendeid õdede lähtetoetuseks 1,21 mln eurot. Tervishoiutöötajate kollektiivlepingu kuludeks eraldatakse Sotsiaalministeeriumile lisavahendeid 0,8 mln eurot aastas.

Programmi tegevuse nimetus: Tervishoiuteenuste mudelite ümberkujundamine

Programmi tegevuse eesmärk: Tervishoiuteenustele tervikliku lähenemise kujundamine olenemata nende kuuluvusest avalikku või erasektoris, koostöös teiste sektoritega.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse oodatav tulemus on, et tervishoiusüsteem tagab teenustele tervikliku lähenemise, mis hõlmab nii tervise edendamist, haiguste ennetamist, ravi järjepidevust, integreeritud ravi ning teenusepakkumise korraldust tervishoiu- ja sotsiaalsüsteemi koostöös kui ka teenuseosutajate, asutuste ja süsteemide koordineerimist, olenemata nende kuuluvusest avalikku või erasektoris. Teenuste arendamisel ja osutamisel on keskmesse seatud inimene oma eripära, vajaduste ja võimalustega.

Tegevuse alla kuulub kroonilise vaimse tervise probleemidega (eelkõige psühhiaatrilisel ambulatoorsel sundravil olevate) inimeste valdkondadeülene (tervis, hoolekanne ja õigus) integreeritud teenuse mudeli väljatöötamine ja rakendamine. Samuti rahastatakse tegevuse alt geenivaramu vastutava töötaja tegevust, et tagada geenivaramu pidamine ja koeproovide säilitamine.

Tegevuse alt kaasajastatakse Saare maakonnas asuv SA Kuressaare Haigla ja Ida-Virumaal asuv SA Narva Haigla. Eesmärk on rajada integreeritud heaoluteenuste arendamise ja osutamise keskused, sh suurendada olemasolevate haiglahoonete energiatõhusust.

Samuti hõlmab tegevus Terviseameti poolt kiirabi teenuse korraldamist ning tervishoiu hädaolukordadeks ja riigikaitseks valmistumise korraldamist.

Tegevuse eelarves 11,4 mln eurot on Sotsiaalministeeriumi, Terviseameti ja TEHIKu kulud, sh EL perioodi 2021-2027 struktuurivahenditest rahastatakse SA Kuressaare Haigla ja SA Narva Haigla kaasajastamist 2,6 mln euro ulatuses. Tegevuse eelarve vähenemine on seotud Euroopa Liidu struktuurifondide perioodi vaheldumisega, mistõttu on välisvahendist rahastavate projektide eelarve 44,4 mln euro ulatuses väiksem 2023. aastaga võrreldes. Vähenemine summas ligi 2 mln eurot on seotud peamiselt Sotsiaalministeeriumi ja TEHIKu üldkulude jaotuse muudatusega.

Laste harvikaiguste ravi rahastamiseks eraldatakse riigieelarvest alates 2024. aastast 5,0 miljonit eurot aastas taotlusvooru kaudu heategevusfondidele, et toetada harvikaigustega laste ravi ja lapseas alanud ravi (harvikravimite, tervishoiuteenuste ja toetavate teenuste kulude ning perede omaosaluse kulude toetamiseks).

Programmi tegevuse nimetus: Tervisesüsteemi kvaliteet ja patsiendiohutus

Programmi tegevuse eesmärk: Tervisesüsteemi kvaliteedi parandamine ja avatud patsiendiohutuse kultuuri väljaarendamine.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse raames soovitakse välja arendada avatud patsiendiohutuse kultuur, mis võimaldab tervishoiusüsteemis töötavatel inimestel süüdistamise asemel vigadest õppida ja seda paremaks muuta. Samuti on arendatud ja rakendatud süsteem tervishoiuteenuste kvaliteedi tagamiseks ja tõendus põhiste kvaliteeti toetavate tegevuste jaoks.

Tegevuse alla kuulub vastutuskindlustuse süsteemi rakendamine, millega alustatakse 2024. aasta juulist.

Samuti rahastatakse Terviseameti korraldatavat nakkushaiguste diagnostika referentteenuse osutamist, mis sisaldab haigustekitajate tüvede määramist, nende kogumist ja säilitamist, vajaduse korral kinnitava diagnostika tegemist, ning muude nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduses (NETS) sätestatud referentslabori ülesannete täitmist.

Tegevuse alla kuulub müokardiiniinfarktiregistri pidamise rahastamine, terviseinfo andmevaramu platvormi loomine, HIV ravi andmekogu tegevuse toetamine.

Lisaks haldab ja peab Terviseamet järelevalvet tervishoiuteenuse osutajate tegutsemisõiguse üle ning juhib tervishoiutöötajate registreerimise ja kvalifikatsiooni tunnustamise taotlemise teenust, mis hõlmab tervishoiutöötajate registreerimist, kvalifikatsiooni hindamist ja töötamise üle arvepidamist (sh riigikaitse töökohustuse ametikohtadel).

Tervisesüsteemi kvaliteet ja patsiendiohutuse tegevuse eelarve 2,8 mln eurot on seotud Sotsiaalministeeriumi, Terviseameti ja TEHIKu kuludega. Tegevuse eelarvemahu kasv 1,1 mln eurot võrreldes 2023. aastaga on seotud TEHIKu kulude kasvuga 0,3 mln eurot; tervisekaitseteenuste mahu suurenemisega majandamistegevuse arvelt 0,3 mln eurot, tervishoiutöötajate kollektiivlepingu lisavahenditega 0,03 mln eurot ning Terviseameti ja Sotsiaalministeeriumi üldkulude jaotuste muudatustega.

Programmi tegevuse nimetus: Tervise ebavõrdsuse vähendamine ja ravikindlustuse tagamine.

Programmi tegevuse eesmärk: Tervise ebavõrdsuse vähendamine, ravikindlustuse kaudu pakutavate tervishoiuteenuste kättesaadavuse tagamine ning inimeste ja leibkondade kaitsmine vaesusesse sattumise eest, arvestades nende vajadusi.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse oodatav tulemus on, et ebavõrdsust tervises mõjutavate tegurite (tervisekäitumine, tervishoiuteenuste kättesaadavus, ravikindlustuskaitse puudumine või selle katkendlikkus, sotsiaaldemograafilised ja keskkonnast tulenevad tegurid) mõju vähendamise tulemusena on Eesti elanike tervise ebavõrdsus vähenemas. Väheneb selliste elanike osakaal, kes tervishoiukulude tõttu on sattunud või sattumas finantsriski.

Tegevuse eelarvemahult suurim teenus on ravikindlustuse seadusest ja tervishoiuteenuste korraldamise seadusest tulenevate kohustuste täitmine. Sotsiaalministeerium on volitanud Maksu- ja Tolliametit üle kandma Tervisekassale sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa ning Sotsiaalkindlustusametit mittetöötavate pensionäride eest eraldisena. Vahenditest kaetakse tervishoiukulud haiguste ennetamiseks ja raviks,

rahastatakse ravimite, meditsiiniseadmete ja meditsiiniliste abivahendite ostmist ning makstakse ajutise töövõimetuse ja muid rahalisi hüvitisi.

Vastavalt Vabariigi Valitsuse otsusele teeb Sotsiaalkindlustusamet oma eelarvest Tervisekassale igakuise eraldise Sotsiaalkindlustusameti andmete alusel mittetöötavatele vanadus- ja vanaduspensioniealiste rahvapensionäridele arvestatud pensionilt. Teenuse peamine eesmärk on laiendada ravikindlustuse tulubaasi, et vähendada selle sõltumist vaid tööhõivel põhinevast sotsiaalmaksust ja tagada seeläbi ravikindlustussüsteemi rahastamise pikaajaline jätkusuutlikkus.

Olulisemad muudatused Tervisekassa eelarves:

- 2024. aasta 1. juulist jõustuvad seadusemuudatused, millega hakatakse vanglas ja arestimajas kinni peetavatele isikutele tervishoiuteenuste osutamist (sh ravimeid, meditsiiniseadmeid ja muud, mis on seotud tervishoiuteenuste osutamisega) rahastama Tervisekassa kaudu. Muudatus laieneb ka kinnipidamiskohtadele (Siseministeeriumi valitsemisalas tegutsev väljasaatmiskeskus ja rahvusvahelise kaitse taotlejate kinnipidamiskeskus). II poolaasta kuludeks on planeeritud 2,4 mln eurot, katteallikaks on Justiitsministeeriumi valitsemisalas sama teemaliste kulude vähendamine.
- 2024. aastal tõstetakse täiskasvanute hambaravihüvitisi 20 eurot võrreldes täna kehtivate määradega – kõigil täiskasvanutel 40 eurot 60 eurole ja kõrgema hüvitise õigusega ravikindlustatutel 85 eurot 105 eurole. Lisaks kaotatakse 15% omaosaluse kohustus majanduslikult haavatavamate ravikindlustatute sihtrühmas (töötud, toimetulekutoetuse saajad, eakad, rasedad jne), kellel on õigus saada hüvitist kõrgemas määras. Täiskasvanute hambaravihüvitise piirmäär ja omaosaluse määra muutmiseks on 2024. aastaks Tervisekassa eelarves ette nähtud 15,4 mln eurot lisavahendeid (katteallikas sotsiaalmaksu laekumise ravikindlustuse osa), 2023 aasta täiskasvanute hambaravihüvitiste eelarve oli 22,8 mln eurot.
- Lapsevanematele laiendatakse laste põetamiseks hüvitatavat kuni 60 kalendripäeva kestvat hooldushüvitist kõikidele rasketele terviseseisunditele. Varem hüvitati kuni 60 kalendripäeva vaid onkoloogiliste diagnooside puhul ning teiste diagnooside puhul kuni 14 kalendripäeva.
- Haiguslehel olijal võimaldatakse pärast kahte kuud (60 päeva) töötada terviseseisundiga kohandatud tingimustes, näiteks osalise tööajaga või kergemaid ülesandeid täites. Haiguslehe ajal töötamise korral maksab tööandja töötajale vähemalt 50% senisest töötasust ja Tervisekassa hüvitab ülejäänud osa 100%-st töötasust. Kui haiguslehe ajal töötamine pole võimalik, siis maksab Tervisekassa inimesele haigushüvitist 70% töötasust. Ka rasedale hakkab kehtima samadel tingimustel palgavahe hüvitise arvutamise skeem.

Lapsehoolduspuhkuselt tööle naasvale vanemale hüvitatakse alates 1. juulist 2024 haigus- ja hoolduspäevi vanema varasema sissetuleku, mitte töötasu miinimummäär alusel. Ravikindlustuse seaduses sätestatakse haigus- ja hooldushüvitise suuruse arvutamiseks kaks võimalust (kas lähtuvalt lapsevanema enda eelmisel kalendriaastal sotsiaalmaksuga maksustatud tulust või talle vanemapuhkuse vältel makstud vanemahüvitise suurusest) ning hüvitist makstakse Tervisekassa poolt lapsevanema jaoks soodsama variandi alusel. Muudatus annab väikelaste vanematele paremad sotsiaalsed garantiid nende endi või laste haiguse puhuks ning võimaldab neil paremini ühitada töö- ja pereelu.

Hooldus- ja haigushüvitisteks on 2024. aastaks täiendavalt eelarves ette nähtud 2,54 mln eurot, sh rakendamisega kaasnev IKT kulu Tervisekassale on 0,04 mln eurot. TEHIKu arendus 0,25 mln eurot on kajastatud investeeringute peatükis.

Programmi tegevuse eelarve 2 378,3 mln eurot (kasv võrreldes 2023. a 159,6 mln eurot) on seotud Sotsiaalministeeriumi, Sotsiaalkindlustusameti ja TEHIKuga. Suurem osa eelarvest on seotud Ravikindlustuse seadusest ja Tervishoiuteenuste korraldamise seadusest tulenevate kohustuste

tagamisega. Sotsiaalmaksust laekuvad ravikindlustuse vahendid Tervisekassale on summas 1 951,2 mln eurot (kasv 2023. a võrreldes 139,6 mln eurot), eraldis mittetöötavate pensionäride eest on 288,8 mln eurot (kasv 31,2 mln eurot). 123,1 mln eurot (2023. a võrreldes vähenemine 7,9 mln eurot) on Tervisekassale tegevustoetuseks, et tagada tervishoiuteenuste kättesaadavus ning kompenseerida sotsiaalmaksutulu langust ulatuses, mida Tervisekassa ei saa oma eelmiste perioodide jaotamata tulemist ise katta. Täiendavalt on 2024. aastaks Tervisekassale eraldatud 2,4 mln eurot vanglameditsiini teenuse pakkumiseks ning 2,29 mln eurot hooldus- ja haigushüvitisteks. 2024. aastaks on otsustatud RES 2023-2026 protsessis suunata 2,5 mln eurot tervishoiuteenuseosutajate kohustusliku vastutuskindlustuse süsteemi rakendamiseks. Alates aastast 2023 on 0,5 mln eurot aastas suunatud vaktsiinikindlustuse tagamiseks. Tegevuse kulude suurenemine ligi 2 mln eurot võrreldes 2023. aastaga tuleb TEHIKu kulude (sh amortisatsioon) suurenemisest, 1,8 mln euroga on tegevuse eelarvet Sotsiaalministeeriumis suurendanud töövõimetus ennetuse välisprojekt. Tegevuse kulud vähenevad 14,4 mln euro võrra 2023. aasta ühekordse kuluna planeeritud vahendite võrra Tervisekassale Ukraina sõjapõgenikega seotud kulude katmiseks.

Programmi tegevuse nimetus: Ravimite ja meditsiiniseadmete valdkonna arendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Ravimite ja meditsiiniseadmete ohutuse, tõhususe ning kvaliteedi ja kättesaadavuse tagamiseks poliitika kujundamine ja elluviimise korraldamine.

Tegevuste kirjeldus

Ravimite ja meditsiiniseadmete poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamise eesmärk on ravimite ja meditsiiniseadmete poliitika väljatöötamine ja ellurakendamine, et tagada kvaliteetsete, ohutute ja efektiivsete ravimite (sh verepreparaatide) ja meditsiiniseadmete kättesaadavus ja mõistlik kasutamine Eestis. Teenus hõlmab ministeeriumi ja valitsuse valdkonnapoliitiliste otsuste rakendamise ettevalmistamist ning EL-i otsustusprotsessis osalemist. Vajaduse korral kaasajastatakse ravimite (sh verepreparaatide), meditsiiniseadmete ja meditsiinikiiritusega seotud õigusakte. Lisaks eespool nimetatule hõlmab teenus huvigruppide teavitamist valdkonda puudutavatest algatustest ja otsustest ning nende kaasamist aruteluprotsessi.

Ravimite ja meditsiiniseadmete valdkonna arendamise tegevuse eelarve on 0,9 mln eurot seotud Sotsiaalministeeriumi ja TEHIKu kuludega.

Programmi tegevuse nimetus: Ravimite, verepreparaatide, meditsiiniseadmete kättesaadavus.

Programmi tegevuse eesmärk: Inimestele ohutute, tõhusate, kvaliteetsete ja taskukohase hinnaga ravimite, verepreparaatide ja meditsiiniseadmete kättesaadavuse tagamine.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse alla on koondatud mitmed Sotsiaalministeeriumi, Raviameti ja Terviseameti korraldatavad teenused. Eelarvemahult suurimad neist on ravimitega seotud lubade ja hinnangute taotlemine, mille eesmärk on tagada Eestis müüdavate ja käideldavate ravimite kontrollimine ning ravimialase teabe edastamine, mille raames vahendab Raviamet asjakohast ravimialast teavet kõikidele huvipooltele ravimite ratsionaalse kasutamise edendamiseks (teabenõuded, ajakirjandus, meedia) ning teeb koostööd teiste raviametitega, et kaasajastatud ja tõene teave jõuaks sihtrühmadeni. Tegevus hõlmab ka Raviameti poolt ravimitega seotud tegevuste inspekteerimist, ravimitega seotud teatiste esitamist,

ravimitega seotud aruannete esitamist ja analüüside tellimist, ravimite kvaliteedi laboratoorset hindamist ning ravimitega seotud õigusosalast nõustamist.

Samuti rahastatakse selle tegevuse alt apteekrite lähtetoetust, immunoematoloogiliste uuringute referentteenuse osutamise korraldamist, veredoonorluse propageerimist, meditsiiniseadmete turujärelevalve koordineerimist ja, ohutusvalvsust, meditsiiniseadmetega seotud andmekogude haldamise, meditsiiniseadme uuringute ja teavitatud asutuste järelevalve korraldamist.

Tegevuse eelarve 9,5 mln eurot on seotud Sotsiaalministeeriumi, Terviseameti, Ravimiameti ja TEHIKuga. Teenustest suurema kuluga on ravimitega seotud lubade ja hinnangute taotlemine 5,2 mln eurot. Tervishoiutöötajate kollektiivlepingu kulude katteks eraldati lisavahendeid Ravimiametile ja Sotsiaalministeeriumile kokku 0,1 mln eurot aastas. Põhiline kasv võrreldes 2023. aastaga võrreldes 1,4 mln eurot on seotud Ravimiameti majandustegevusest laekuvatest tuludest tehtavate tegevuste kasvuga.

Programmi tegevuse nimetus: Nakkushaiguste leviku tõkestamine (vaksineerimine, AMR)

Programmi tegevuse eesmärk: Teadlikkuse suurendamine nakkushaigustest ja nende leviku tõkestamise võimalustest, elanikkonna vaksineeritusega hõlmatuse suurendamine ning antimikroobse resistentsuse leviku riski vähendamine.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse raames korraldab Terviseamet nakkushaiguste seiret ja registri pidamist ning nakkushaiguste levikutrendide hindamist, täidab Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) ning Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskuse (ECDC) pädeva asutuse kohustusi ja osaleb haigusspetsiifilistes seirevõrgustikes.

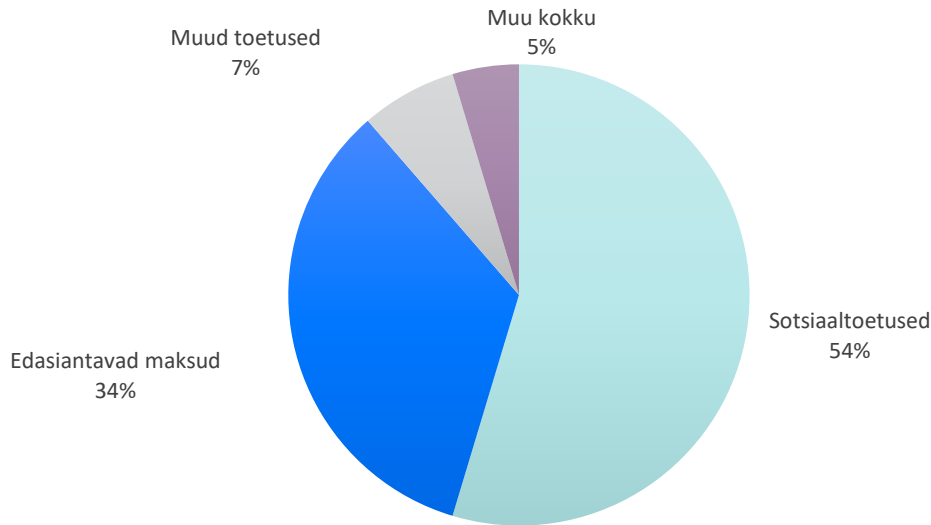
Ühtlasi tegeleb Terviseamet epideemiatõrje tegevuste ning immuniseerimiskava korraldamisega. Epideemiatõrje tegevuste korraldamise teenuse eesmärk on vähendada elukeskkonnast tulenevaid terviseriske ning tõkestada nakkushaiguste levikut õigeaegsete tõrjemeetmete rakendamise ja elanike nõustamisega. Immuniseerimiskava korraldamise teenuse eesmärk on tagada riiklikus immuniseerimiskavas ettenähtud immuniseerimisega hõlmatuse näitajad kõikides maakondades Maailma Tervishoiuorganisatsiooni (WHO) poolt soovitatud tasemel.

Muu hulgas korraldab Terviseamet antimikroobse resistentsuse seiret, tegeleb levikutrendide määramise ja hindamisega ning sihtrühmade teavitamisega mikroobide resistentsuse ohtudest ja nende ennetamise võimalustest.

Nakkushaiguste leviku tõkestamise tegevuse eelarves 2,7 mln eurot on kajastatud Terviseameti ja TEHIKu kulud. Eelarve vähenemine 1,4 mln euro ulatuses on seotud viimased 2 aastat ühekordselt juurde antud vahenditega, et tagada nakkushaiguste leviku tõkestamisega seotud ülesannete elluviimist.

3.17.3 Kulud majandusliku sisu vaates

Joonis 93. Sotsiaalministeeriumi valitsemisala suuremad kulud ja osakaal kogukuludest, %

Tabel 103. Sotsiaalministeeriumi valitsemisala kulude dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Kulud kokku	-6 851 698	-7 464 966	-7 216 208	340 661	-3%
Tööjõukulud	-181 675	-127 786	-152 260	-24 474	19%
Majandamiskulud	-230 072	-129 802	-140 628	-10 825	8%
Muud tegevuskulud	-2 994	-500	0	500	-100%
Sotsiaaltoetused	-3 059 620	-3 935 849	-3 939 757	-3 908	0%
Investeeringutoetused	-18 273	-91 928	-35 420	56 508	-61%
Muud toetused	-996 131	-746 598	-484 617	261 981	-35%
Edasiantavad maksud	-2 343 276	-2 421 024	-2 449 196	-28 172	1%
Põhivara amortisatsioon	-6 660	-5 220	-7 027	-1 807	35%
Käibemaks	-12 996	-6 259	-7 304	-1 045	17%

Tööjõukulude all kajastatakse nii asutuste tööjõukulud, kui ka riiklikud vanaduspensionid rahvapensionideks, eripensionid (riigikontrolli pensionide, õiguskantsleri ametipensionide, riigikohtunike pensionide, prokuröride pensionisuurenduste, kohtunike pensionide, kaitseväelaste pensionide, politseinike ja piirivalvurite pensionide, parlamendiliikmete pensionide) ning kogumispensionide väljamaksed. Eelpool nimetatud eelarve suurenemine on võrreldes 2023. aastaga 24,2 mln eurot. Ülejäänud kasv on seotud TEHIKU tegevuskulude suurendamisega- Vabariigi Valitsuse otsuse kohaselt anti varem IKT vajaku kompenseerimiseks sihtotstarbelisse reservi planeeritud summad 3,4 mln eurot aastas asutuse baaseelarvesse.

Majandamiskulude all on kajastatud lisaks asutuste majandamiskuludele ka ostetavad teenused. Kasv on seotud peamiselt ostetavate teenuste mahtude suurenemisega, sh ca 5 mln eurot erihoolekandeteenuste, ca 3 mln eurot erivajadustega laste rehabilitatsiooni teenuse ning ca 2 mln eurot abivahendite teenuse mahu kasv.

Valitsemisala suuremad kulud on sotsiaaltoetused, mis võrreldes 2023. aastaga on kasvanud 3 907,7 mln eurot, seda tulenevalt nii sihtgruppide muudatustest kui ka toetuste määrade tõusust. Sotsiaaltoetuste detailsem info on välja toodud lisas 2.

Edasiantavates maksudes on kajastatud Tervisekassale ravikindlustusmaksu laekumise vahendid ning Sotsiaalkindlustusametile riikliku vanaduspensioni kogumis osa. Kulude kasv on kajastatud vastavalt Rahandusministeeriumi majandusprognosile.

Investeeringutoetuste ja muude toetuste vähenemine on seotud välisvahenditest rahastatavate projektide lõppemisega. Riigieelarveliste muude toetuste kohta on detailsem info lisas 18 (liikmemaksud) ning lisas 3.

Amortisatsioon suureneb 35% peamiseks IKT arendustega seotud põhivara arvelt.

Käibemaksu kasv on seotud tegevuskulude kasvuga ning 2% maksumäära tõusuga.

3.17.4 Investeeringud

Valitsemisala investeeringud on suunatud info- ja kommunikatsioonitehnoloogia teenuste arendamise tagamiseks valitsemisalas makstavate toetuste, pensionite jms õige ja õigeaegsed väljamaksed ning valitsemisala tööks vajalike süsteemide korrasoleku.

Tabel 104. Sotsiaalministeeriumi valitsemisala investeeringute dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Investeeringud kokku	-18 373	-9 662	-11 375	-1 713	18%
Inventar	-45	0	0	0	0%
IT investeeringud	-13 345	-7 980	-9 305	-1 325	17%
Masinad ja seadmed	-1 222	-515	-100	415	-81%
Muud investeeringud	-21	0	0	0	0%
Kinnisvara	-737	0	0	0	0%
Käibemaks	-3 003	-1 167	-1 970	-803	69%

Sotsiaalministeerium prognoosib investeeringuid 2024. aastal peamiselt IKT investeeringuteks. IKT investeeringud on kavandatud sotsiaalteenuste ja –toetuste andmeregistri- STAR teenuste ning sotsiaalkaitse andmekogu SKAIS teenuste (sh koalitsioonileppel ja õigusaktidest tulenevatest) muudatusteks, tervise valdkonna infosüsteemide väikearendusteks ning infosüsteemide andmemahutude tagamiseks. Välistoetustest kavandatakse peamiselt tööelu infosüsteemi TEIS arendusi (teenus on üle antud MKMi, kuid arenduste läbiviimist jätkab TEHIK), STAR, SKAIS, keskkonnatervise infosüsteemi, nakkushaiguste registri ning meditsiiniseadmete ja abivahendite andmekogu arendusi. Lisaks on majandamistegevusest laekuvate vahendite arvelt planeeritud uue põlvkonna tervise infosüsteemi teenuste arendused. Eelarve kasvab võrreldes eelmise aastaga uuteks arendusteks antud lisarahade võrra.

Lisaks on majandamistegevusest laekuvate vahendite arvelt planeeritud laborite masinate ja seadmete soetamiseks Terviseametil 0,1 mln eurot. Tööelu infosüsteemi arendusi teeb jätkuvalt TEHIK, kuigi tegevus on üle antud MKM-ile.

3.18 Välisministeeriumi valitsemisala

Välisministeeriumi valitsemisala tegevuste eesmärk on Eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimine läbi aegade, Eesti Vabariigi iseseisvuse ja sõltumatuse kindlustatus rahvusvahelistes suhetes; heaolu kasv Eestis ning eestlaskonna huvide kaitse võõrsil; Eesti kasvav panus üleilmseesse kestlikku arengusse.

Selleks Välisministeerium:

- teeb ettepanekuid riigi välispoliitika kavandamiseks;
- lahendab välislepingutega seotud küsimusi;
- edendab ja kaitseb Eesti välismajandushuve Euroopa Liidus ja teistes rahvusvahelistes majandusorganisatsioonides ning pakub majandusdiplomaatilist tuge Eesti ettevõtjatele k.a läbi aukonsulite töö;
- tagab Eesti seisukohtade kaitsmise Euroopa Liidu üldasjade nõukogus ja välisasjade nõukogus ning Euroopa Liidu Nõukogu alaliste esindajate komitees;
- korraldab Eesti esindamist Euroopa Inimõiguste Kohtus, Euroopa Liidu Kohtus, Euroopa Vabakaubandusühenduse Kohtus ja teistes vaidluste lahendamise rahvusvahelistes institutsioonides;
- korraldab Eesti suhtlemist välisriikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega;
- teeb Vabariigi Valitsusele ettepanekuid rakendada rahvusvahelisi sanktsioone ning koostab vajalikud eelnõud;
- koordineerib rahvusvahelistel tsiviilmissioonidel osalemist;
- korraldab sise- ja välisprotokolli riiklike tähtpäevade tähistamisel ning riiklikult oluliste välisvisiitide läbiviimisel ja kõrgete külaliste vastuvõtmisel;
- kaitseb Eesti riigi ja kodanike huve välisriikides ning kaasab üleilmseid eesti kogukondi;
- kujundab Eesti arengukoostöö ja humanitaarabipoliitikat ning suunab selle rakendamist;
- tagab Eesti huvide kaitse tehnoloogiliste, digitaalsete, küberkaitse, kliima ja energia küsimuste üle peetavates rahvusvahelistes aruteludes, toetab Eesti digi- ja küberkaitse lahenduste arengut ning toimepidevust;
- tutvustab Eestit ning koostab asjaomaste õigusaktide eelnõusid;
- osutab konsulaarabi ja –teenuseid.

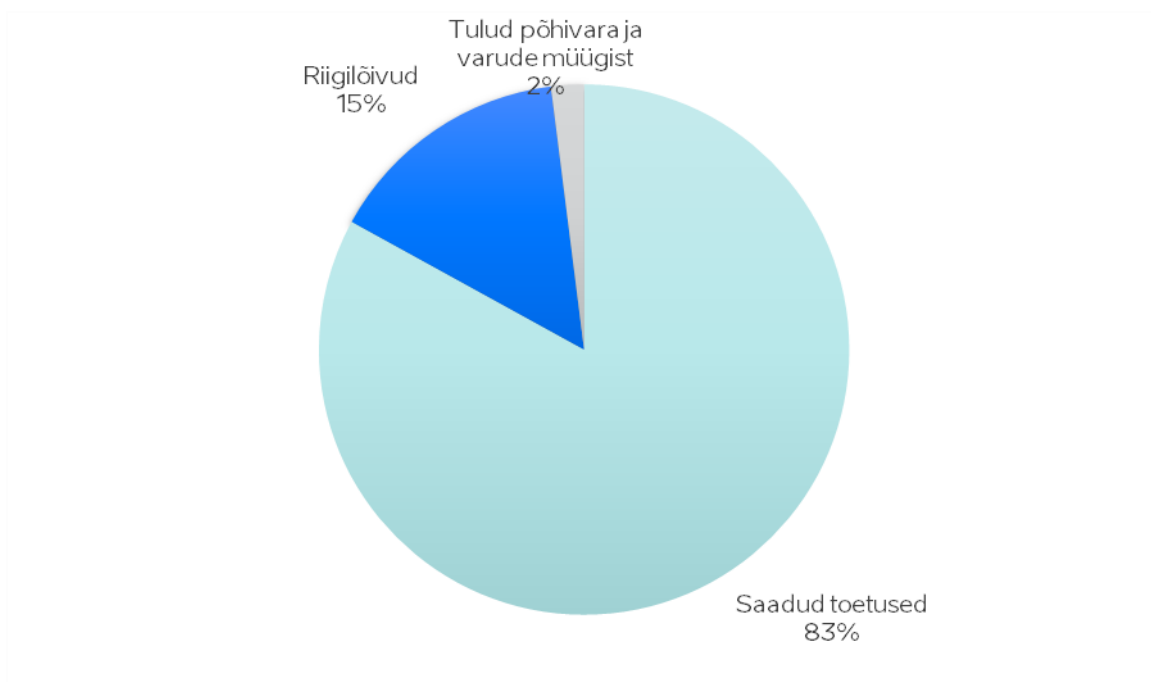
Valitsemisalas on 2024. aastal lisaks ministeeriumile 47 välisesindust ning 22.09.2023 seisuga on aktiivses teenistuses olevate teenistujate arv taandatuna täistööajale 674.

Välisministeeriumi haldusalasse kuulub alates 2021. aastast ka sihtasutus Eesti Rahvusvahelise Arengukoostöö Keskus (ESTDEV), mis on Eesti arengukoostöö kompetentsikeskus ning viib ellu arengukoostöö ja humanitaarabi projekte.

3.18.1 Tulud

Riigilõivude laekumise prognoosi tõttu väheneb koondina tulude maht ca 0,2 mln euro võrra, olenemata olukorrast, kus taaste- ja vastupidavusrahastu kasvu tõttu suureneb välistulude maht ca 0,8 mln euro võrra.

Joonis 94. Välisministeeriumi suuremad tulud ja osakaal kogutuludest, %

Tabel 105. Välisministeeriumi tulude dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus %
Tulud kokku	7 722	13 705	13 497	-208	-2%
Saadud toetused	1 368	10 462	11 254	792	8%
Riigilõivud	1 900	3 000	2 000	-1 000	-33%
Tulud majandustegevusest	19	0	0	0	0%
Tulud põhivara ja varude müügist	4 326	243	243	0	0%
Trahvid ja muud varalised karistused	3	0	0	0	0%
Muud tulud	2	0	0	0	0%
Intressi- ja omanikutulud	104	0	0	0	0%

Saadud toetused

Saadud toetuste all kajastub Välisministeeriumile Taaste- ja vastupidavusraha (edaspidi RRF) laekuv välistoetus.

RRFi vahenditest finantseeritakse ettevõtete konkurentsivõime toetamist välisurgudel läbi äridiplomaatia reformi, mille raames luuakse riigi- ja regionaalstrateegiad (tulude prognoos ca 4,8 mln eurot) ja innovaatilised ettevõtluskeskused (tulude prognoos ca 3,2 mln eurot) ning viiakse läbi globaalsed e-eksporti löögrühmad ja korraldatakse virtuaallavad (tulude prognoos ca 3,3 mln eurot).

Riigilõivud

Riigilõivude laekumisi kavandatakse viisataotlustega seotud toimingute ning muude konsulaarteenustega seotud toimingute eest. 2024. aastal on planeeritud riigilõivude tuluks 2 mln eurot.

Riigilõivude prognoos on võrreldes 2023. aastaga 1/3 võrra tagasihoidlikum, sest kuigi maailm väljub COVID-19 pandeemiast, on välispoliitiline olukord pingestunud ning sellest tekkinud ebamäärasus tulevikku vaatavalt jätkuvalt keskmisest kõrgem.

Tulu põhivarade müügist

Välisministeeriumile kehtestatakse 2024. aasta riigieelarve seadusega tulude laekumise korralduse erisus, millega võimaldatakse ministeeriumil välisesinduse kasutuses olnud põhivara müügist ja Eestis välisriigile selle diplomaatilise esinduse tarbeks müüdüd põhivara eest laekunud vahenditest soetada välisesindusele põhivara.

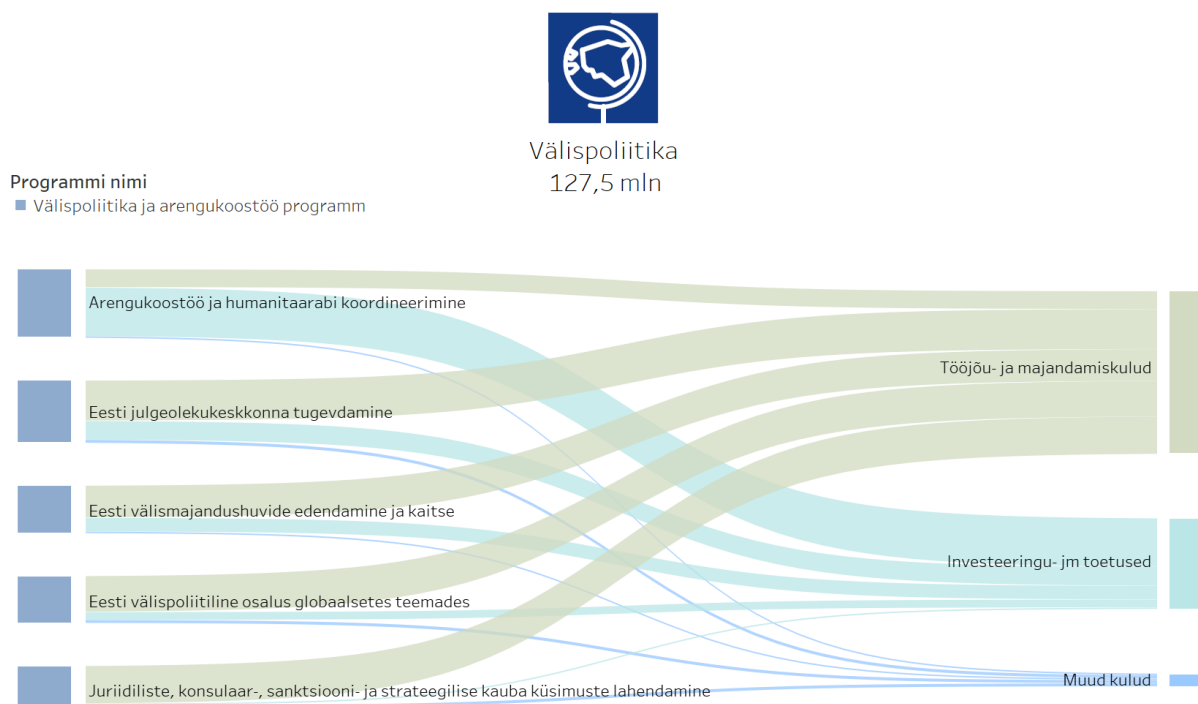
Välisministeeriumi valitsemisala eelarvesse on sarnaselt 2023. aastaga prognoositud 2024. aastaks Kiievis asuva kinnisvara müügist laekuvad tulud (243 000 eurot), mis tulenevalt Ukrainas aset leidvast olukorrast ei ole realiseerunud. Vahendid suunatakse sihtotstarbeliselt välisesinduste ehitusinvesteeringutesse.

3.18.2 Kulud tegevuspõhises vaates

Välispoliitika tulemusvaldkonna kulud on suunatud Eesti riigi julgeoleku tagamisele ja samameelsete riikidega suhete tugevdamisele, Eesti Vabariigi iseseisvuse ja sõltumatuse kindlustamisele, heaolu kasvu tagamisele ning eestlaskonna huvide kaitse edendamisele välispoliitika ja välissuhtluse kaudu.

3.18.2.1 Tulemusvaldkond Välispoliitika

Joonis 95. Välispoliitika tulemusvaldkond ja selle maht

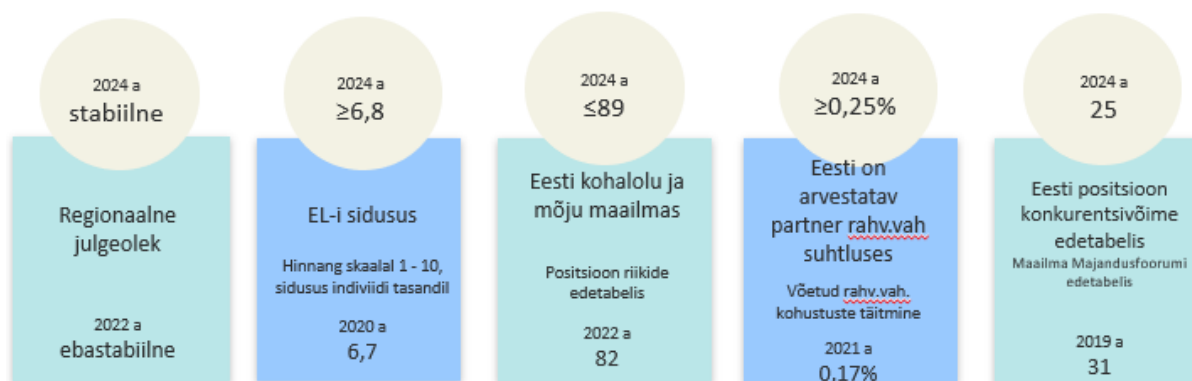

Välispoliitika tulemusvaldkonna pikaajalised arengueesmärgid on kindlaks määratud Eesti [välispoliitika arengukavas aastani 2030](#).

Tulemusvaldkonna eesmärk:

- Eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimine läbi aegade, Eesti Vabariigi iseseisvuse ja sõltumatuse kindlustatus rahvusvahelistes suhetes;
- heaolu kasv Eestis ning eestlaskonna huvide kaitse võõrsil;
- Eesti kasvav panus üleilmsesse kestlikku arengusse.

Joonis 96. Välispoliitika tulemusvaldkonna mõõdikud

Tabel 106. Välisministeeriumi valitsemisala seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid*	Programm
Välispoliitika	Välispoliitika arengukava 2030	Välispoliitika ja arengukoostöö programm

*Võrreldes eelmise perioodiga planeerimistasandites muutusi ei toimunud.

3.18.2.1.1 Tulemusvaldkond Välispoliitika kulude jaotus välispoliitika ja arengukoostöö programmi ja programmi tegevuste lõikes

Tabel 107. Tulemusvaldkond Välispoliitika eelarve välispoliitika ja arengukoostöö programmi ja programmi tegevuste lõikes ja selle dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Välispoliitika	-93 931	-120 223	-127 524	-7 302	6%
Välispoliitika ja arengukoostöö programm	0	-120 223	-127 524	-7 302	6%
Eesti julgeolekukeskkonna tugevdamine	0	-27 434	-29 741	-2 307	8%
Eesti välispoliitiline osalus globaalsetes teemades	0	-21 182	-22 353	-1 171	6%
Juriidiliste, konsulaar-, sanktsiooni- ja strateegilise kauba küsimuste lahendamine	0	-19 880	-20 117	-238	1%
Eesti välismajandushuvide edendamine ja kaitse	0	-22 064	-22 601	-537	2%
Arengukoostöö ja humanitaarabi koordineerimine	0	-29 663	-32 713	-3 050	10%

3.18.2.1.2 Tulemusvaldkond Välispoliitika programm ja programmi tegevused

Välispoliitika ja arengukoostöö programm

Programmi eesmärk: Edendada Eesti huvide kaitset ning kestliku arengu eesmärkide saavutamist välispoliitika ja välissuhtluse kaudu.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Välisministeerium koos Eesti Vabariigi välisesinduste ja Eesti Rahvusvahelise Arengukoostöö Keskusega (ESTDEV).

Välispoliitika ja arengukoostöö programmi viiakse ellu läbi viie tegevuse: (1) Eesti julgeolekukeskkonna tugevdamine, (2) Eesti välispoliitiline osalus globaalsetes teemades, (3) juriidiliste, konsulaar-, sanktsiooni- ja strateegilise kauba küsimuste lahendamine, (4) Eesti välismajandushuvide edendamine ja kaitse, (5) arengukoostöö ja humanitaarabi koordineerimine.

Programmi tegevus: Eesti julgeolekukeskkonna tugevdamine

Programmi tegevuse eesmärk: Euro-Atlandi piirkonna julgeoleku kindlustatus ja jagamatus, rahvusvaheliste suhete stabiilsuse toetamine. Tagada rahvusvaheliste suhete stabiilsus toimivate kahe- ja mitmepoolsete suhete ning regionaalsete koostöövormide toel.

Tegevuste kirjeldus

Eesti välispoliitika eesmärkideks ja huvideks on reeglitel ja rahvusvahelisel õigusel põhineva maailmakorra säilimine ning põhiõiguste ja vabaduste kaitse, mis eeldab Eesti välisteenistuse võimekust juhtida otsustavalt tähelepanu rahvusvahelise õiguse rikkumistele ja rikkumise toimepanija vastutusele. Oluline on hoida NATO valmidust oma liitlasi vajaduse korral sõjaliselt kaitsta ja toetada ning arendada edasi Euroopa koostõiseid julgeolekustruktuure, mille tagatiseks on Euro-Atlandi senise tugeva koostöö ja väärtusruumi elujõulisuse hoidmine ja edendamine ning jagatud väärtustel põhinev EL-i ja NATO võimalikult suur sisemine ühtsus.

Programmi tegevuse „Eesti julgeolekukeskkonna tugevdamine“ eesmärke viiakse ellu nelja teenusega:

- Eesti välis- ja julgeolekupoliitika kujundamine, transatlantilised suhted;
- koostöö Euroopa riikidega ning EL üldasjad;
- koostöö ja laiem rahvusvaheline poliitika Ida-Euroopa ja Kesk-Aasia riikidega;
- koostöö Aasia, Vaikse ookeani piirkonna, Aafrika ja Lähis-Ida riikidega ning seotud regionaalsete organisatsioonidega.

Eesti välis- ja julgeolekupoliitika kujundamise, transatlantiliste suhete teenuse sihiks on kindlustada, et NATO kollektiivkaitse mehhanismid ja allianssi sõjaline kohalolu idatiival kindlustaksid piisava heidutuse, et tagada Eesti ning laiemalt kogu Euro-Atlandi piirkonna julgeoleku kindlustatus ja jagamatus.

Tegevuste tasandil on fookus NATO-l ja Euroopa Liidu kaitsekoostööl. Tegevustega toetatakse NATO avatud uste poliitikat ning NATO ja Euroopa Liidu julgeolekustruktuuride integreeritud ja mittedubleerivat teineteist täiendavat arengut. Kahepoolses koostöös on kesksel kohal koostöö Ameerika Ühendriikide, Suurbritannia, Prantsusmaa, Saksamaa ning Põhja-Balti riikide ja Poolaga. Teenusega toetatakse asjaomaste strateegiate koostamist ja uuendamist ning koostööd mõttekodade ja ülikoolidega. Soodustatakse julgeoleku teemal suure välispoliitilise kaaluga ürituste toimumist Eestis ning Eesti riigijuhtide ja -ametnike visiite valdkonna kaalukatele rahvusvahelistele üritustele.

Koostöö Euroopa riikidega ning EL-i üldasjade teenuse sihiks on Euroopa riikidega koostöö edendamine nii kahepoolset kui ka regionaalsetes formaatides ja Euroopa Liidus. Teenusega tagatakse täiendavalt EL-i teemade üldkoordinatsiooni välisministeeriumis ning Eesti seisukohtade kujundamine EL-i üldasjades, sh laienemispoliitikas, ja EL-i suhete kohta teiste Euroopa riikidega sh Ühendkuningriik, Türgi ja Euroopa majanduspiirkonna riigid.

Kahepoolse koostöö arendamisel on fookuses eriti Ühendkuningriik, Saksamaa, Prantsusmaa, Põhjala-Balti riigid ja Poola. Mitmepoolses koostöös on olulised 3B, NB8 ja teised Läänemere koostöö regionaalsed formaadid. EL-i laienemispoliitika kujundamise fookuses on Lääne-Balkani regioon, samuti Ukraina, Moldova ja Gruusia ning Türgi-ELi koostöösuhed. Soodustatakse suure välispoliitilise kaaluga visiitide toimumist Eestisse ning Eesti riigijuhtide visiite Euroopa riikidesse. Samuti aidatakse kaasa kõrgemate ametnike tasandil konsultatsioonide pidamisele eri valdkondades, Euroopa osakonna poolt eriti kahepoolsetes ja EL-i küsimustes. Teenus toetab Eestis toimuvaid kaalukaid rahvusvahelisi diplomaatilisi üritusi ning eestlaste kandideerimist rahvusvaheliste organisatsioonide võtmepositsioonidele ja juba seal töötavate eestlaste senisest suuremat kaasamist (tegevusfookus ennekõike EL institutsioonidel). Teenusega toetatakse ka asjaomaste strateegiate koostamist ja uuendamist.

Koostöö ja laiem rahvusvaheline poliitika Ida-Euroopa ja Kesk-Aasia riikidega teenuse sihiks on rahvusvahelise koostöö edendamine Ida-Euroopa ja Kesk-Aasia riikidega. Idapartnerlusriikidega tehtava koostöö eesmärgiks on edendada nende riikide demokraatia ja hea valitsemistava edendamist, majanduskoostööd EL-iga, energiajulgeolekut ning inimeste vahelisi kontakte.

Tegevuste fookuses on nii kahepoolne koostöö Ida-Euroopa ja Kesk-Aasia riikidega kui ka nimetatud riikide suunal Eesti välispoliitika kujundamine ja teostamine asjaomastes rahvusvahelistes organisatsioonides (ennekõike EL ja NATO). Sellega toetatakse kaitsekoostööd NATO-s ja EL-is ning EL-i ÜVJP ja naabruspoliitika elluviimist. Ida-Euroopa ja Kesk-Aasia riikide suunalise välispoliitika kujundamisel on tähtis koostöö Suurbritannia, USA, Saksamaa, Prantsusmaa, Põhja-Balti regiooni riikide ja Poolaga. Piirkonnaga seotud poliitikat toetab ka Eesti tegevus OSCE-s ning B3 ja NB8 regionaalsetes formaatides. Ida-Euroopa ja Kesk-Aasia riigid on prioriteetsed koostööpartnerid Hiinale, mis tähtsustab nende riikide rolli Eesti sidusa Hiina-suunalise välispoliitika kujundamisel. Teenusega toetatakse asjaomaste strateegiate koostamist ja uuendamist ning koostööd mõttekodade ja ülikoolidega. Soodustatakse Ida-Euroopa ja Kesk-Aasia riikidest suure välispoliitilise kaaluga visiitide toimumist Eestisse ning Eesti riigijuhtide ja -ametnike visiite piirkonda.

Aasia, Vaikse ookeani piirkonna, Aafrika ja Lähis-Ida riikidega ning seotud regionaalsete organisatsioonide koostöö teenuse sihiks on rahvusvahelise koostöö edendamine Aasia, Vaikse ookeani piirkonna, Aafrika ja Lähis-Ida riikidega. Tegevustega edendatakse Eesti koostööd nende regionide tähtsamate organisatsioonidega (nt ASEAN, ASEM, ASEF, Araabia Liiga, Aafrika Liit, neljapoolne julgeolekudialoog) ning EL-i lõunanaabruspoliitika ja regionaalsete välisstrateegiate elluviimist (nt EL-i strateegia koostööks India ja Vaikse ookeani piirkonnas).

Riikidest on fookus Hiinal, Jaapanil, Austraalia, Lõuna-Koreal, Indial, Israelil, Araabia Ühendemiraatidel, Singapuril, Egiptusel ja Keenial. Toetatakse Aasia, Aafrika ja Lähis-Ida suunal välispoliitika kujundamist ja elluviimist EL-is ja NATO-s ning kahepoolses koostöös Atlandi-ülese koostöö võtmepartneritega (USA, Kanada ja Suurbritannia). EL-i lõunanaabruspoliitika ja Aafrika riikidega tehtava koostöö kujundamisel on kaalukas roll koostööl Prantsusmaa, Saksamaa, Belgia ja Hispaaniaga. Head koostöösuhted Aasia, Aafrika ja Lähis-Ida riikidega toetavad Eesti välismajanduse huvisid (ligipääs uutele kasvavatele turgudele, investeringute kaitse tagamine, turismi edendamine) ning aitavad tugevdada valdkondlikku koostööd (energiajulgeolek, ühenduvus, digitemaatika, küberjulgeolek ning Eesti panus arengukoostösse). Soodustatakse piirkonna riikidest suure välispoliitilise kaaluga visiitide toimumist Eestisse ning Eesti riigijuhtide ja -ametnike visiite teenusega hõlmatud regiooni. Toetatakse Eesti välisestistuse Aasia, Vaikse ookeani piirkonna, Aafrika ja Lähis-Ida riikidega seotud teadmuse korrastamist ja edendamist läbi asjaomaste strateegiate uuendamise ja koostamise ning läbi koostöö mõttekodade ja ülikoolidega.

Programmi tegevus: Eesti välispoliitiline osalus globaalsetes teemades

Programmi tegevuse eesmärk: Eesti välispoliitiliste huvide edendamine peamistes valdkondlikes arengutes, mis mõjutavad pikaajaliselt nii Eesti kui laiemalt Euro-Atlandi ala majanduslikku arengut ning reeglitepõhist demokraatiat ja inimõigusi austava maailmakorra elujõulisust.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse „Eesti välispoliitiline osalus globaalsetes teemades“ eesmärke viiakse ellu nelja teenusega:

- Eesti esindamine ÜRO-s ja teistes inimõiguste, demokraatia, terrorismi tõkestamise ja rändega seotud rahvusvahelistes organisatsioonides;
- digi- ja küberdiplomaatia;
- ühendatuse-, kliima- ja energeetikadiplomaatia;
- eestlaskonna kaasamine välismaal ning kultuuri- ja kodanikudiplomaatia.

Eesti esindamine ÜRO-s ja teistes inimõiguste, demokraatia, terrorismi tõkestamise ja rändega seotud rahvusvahelistes organisatsioonides teenuse sihiks on Eesti välispoliitiliste seisukohtade väljatöötamine ja suhtlemise korraldamine ÜRO-s, OSCE-s ja Euroopa Nõukogus ning teistes valdkondlikes rahvusvahelistes organisatsioonides. Teenuse peafookuses on inimõiguste, demokraatia, terrorismi tõkestamise ja rändega seotud küsimused. Teenusega toetatakse inimõigusi ja demokraatiat austava reeglitel põhineva maailmakorra püsimumist ning globaalset julgeolekut ja rahu. Oluliseks põhimõtteks on rahvusvaheliste organisatsioonide põhitegevusi võimestada diplomaatiliste kompetentsidega, kus Eesti on eestkõneleja, nt küberjulgeolek, e-riik, haridus, demokraatiale ja kodanikuühiskonnale suunatud reformide läbiviimise kogemus ning naiste ja laste õiguste kaitse.

Digi- ja küberdiplomaatia teenuse sihiks on hoida Eesti kui suunanäitaja ja hinnatud partneri positsiooni küberjulgeoleku ja -diplomaatia teemadel maailmas. Digi- ja küberjulgeoleku teemade eestkõneleja staatuse abil võimestatakse ja toetatakse kõiki teisi Eesti välispoliitika tegevussuundi.

Digi- ja küberdiplomaatia temaatika seostub läbivalt teiste välispoliitika tegevustega. See tähendab, et arendatakse ja tugevdatakse digikoostöö ja küberjulgeoleku algatusi nii kahepoolses koostöös kui ka EL-is, NATO-s, ÜRO-s, OSCE-s ja teistes rahvusvahelistes organisatsioonides. Digi- ja küberjulgeoleku tegevusi toetatakse NB8 ja B3 regionaalsetes formaatides ning valdkonnal on oluline roll Eesti võtmeliitlastega (Suurbritannia, USA, Saksamaa, Prantsusmaa, Poola ja teised Põhja-Balti riigid) tehtavas kahepoolses koostöös. Eesti kõrge kompetents ja rahvusvaheline kogemus küberjulgeoleku küsimustes edendab Atlandi-ülest julgeolekukoostööd, sh tugi sanktsioonipoliitika jõustamisele. Eesti seisab digitehnoloogiate laialdasema rakendamise eest, et toetada vaba, avatud, koosvõimelise, turvalise ja demokraatliku ühiskonna arengut, sh arengukoostöö, äridiplomaatia, julgeolekupoliitika. Digi- ja küberdiplomaatia tegevus toetab ühtlasi äridiplomaatia digivaldkonna eesmärkide täitmist, milleks on peamiselt Eesti ettevõtete ekspordi suurendamine ja riigi toe pakkumine keerulistel, kuid ettevõtjatele olulistel turgudel; samuti arengukoostöö eesmärkide saavutamist kestliku arengu toetamisel. IT-teenused ja -tooted (sh küberturvalisus) on Eesti üks eksporditartikleid, mis globaalse konkurentsi tõttu vajab eesrindliku digiriigi kuvandi säilimist.

Ühendatuse, kliima- ja energeetikadiplomaatia teenuse sihiks on rahvusvahelise koostöö edendamine ja Eesti huvide kaitsmine majandusjulgeolekut, rahvusvaheliste suhete stabiilsust ja kestlikku arengut tagavatel teemadel, hõlmates Eesti ja EL-i ühendatuse arhitektuuri kujundamist, energiapulgeolekut ning kliimamuutuste tõkestamise eelduseks oleva rahvusvahelise konsensususe loomiseks vajalikku diplomaatiat.

Tegevustes on põhirõhk EL-i rohepöörde toetamisel, sh Eesti huvide esindamine EL-i kliimaaruteludes ning Eesti ja kogu lähiregiooni ühendatuse arhitektuuri konkurentsivõime ja kvaliteedi kindlustamisel. Ühendatusega seotud diplomaatia hõlmab rahvusvaheliste standardite teemalisi arutelusid, taristu elektrifitseerimise ja digitaliseerimise suundumuse taustal, ning riikide koostöös tehtavaid regionaalseid suurinvesteeringuid, mis toetavad Eesti ja Euroopa energiapulgeolekut ja transpordiühendusi. Teenusega seotud välispoliitika kujundamisel on tähtis kahepoolne koostöö Suurbritannia, USA, Saksamaa, Prantsusmaa, Põhja-Balti regiooni riikide ja Poolaga ning koostöö NB8 regionaalses formaadis. Ühendatuse, kliima- ja energeetikadiplomaatial on tähtsustuv roll EL-i naabus- ja välismajanduspoliitika kujundamisel, sh majanduskoostöö India ja Vaikse ookeani piirkonna riikidega, otsene EL-i majanduskoostöine panus ja arengukoostöö Põhja-Aafrika ja Lähis-Ida regioonis ja idapartnerlusriikides. Pingestunud julgeolekuolukord on suurendanud ühendatuse ja energiapulgeoleku temaatika tähtsust NATO-s ja EL-i ÜVJP kujundamise aruteludes, sh EL-i ja alliansi majandusjulgeoleku tagamine Venemaa ja Hiina suhtes. Teenusega toetatakse vastavate strateegiate koostamist ja uuendamist ning koostööd mõttekodade ja ülikoolidega.

Soodustatakse suure välispoliitilise kaaluga ürituste toimumist Eestis ning Eesti riigijuhtide ja -ametnike visiite valdkonna kaalukatele rahvusvahelistele üritustele.

Eestlaskonna kaasamisega välismaal ja kultuuri- ning kodanikudiplomaatiaga teenuse sihiks on tagada tugev side välismaal elava eestlaskonnaga ning välismaal elavate rahvuskaslaste osalemine Eesti ühiskonnaelus ja selle arengus. Koostöös siseriiklike partneritega (KUM, SIM, HTM, Integratsiooni Sihtasutus) toetame tagasipöördumist ning Eesti kultuuri tutvustamist välismaal.

Eestlaskonna kaasamist toetame koostöös partneritega väliseesti kogukonna inforuumi edendamisega, eestikeelse hariduse ja keeleõppe kättesaadavuse toetamisega, väliseesti kultuuripärandi säilitamisega, Eesti kultuuri hoidmise ja tutvustamisega ning rahvuskaslaste usulise teenimise toetamisega. Toetame koostöös siseriiklike partneritega tagasipöördumist ja Eestis (taas)kohanemist toetavaid teenuseid. Soodustame rahvuskaslaste ja Eesti sõprade kaasamist rahvadiplomaatilistesse tegevustesse, millega võimestatakse majandusdiplomaatilisi tegevusi ning Eesti tuntuse ja hea maine tugevdamist. Tegeletakse **Global Estonian** portaali ja väliseestlastele mõeldud uudiskirja avaldamise ja seire koordineerimisega.

Programmi tegevus: juriidiliste, konsulaar-, sanktsiooni- ja strateegilise kauba küsimuste lahendamine

Programmi tegevuse „Juriidiliste, konsulaar-, sanktsiooni- ja strateegilise kauba küsimuste lahendamine“

eesmärk: Eesti seisukohad rahvusvahelise ja EL-i õiguse üldküsimustes oleksid esindatud ja huvid kaitstud. Sanktsioonipoliitika ennetab rahvusvahelise õiguse rikkumisi. Konsulaarteenused on osutatud kliendisõbralikult ja paindlikult. Tagatud on ministeeriumi ööpäevaringne toimepidevus.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse eesmärged viiakse ellu nelja teenusega:

- konsulaarteenused ja -abi;
- rahvusvahelise ja EL-i õiguse koordinatsioon;
- ministeeriumi 24h toimepidevus;
- sanktsioonipoliitika ja strateegilise kauba kontroll.

Konsulaarteenuste ja -abi teenuse sihiks on pakkuda klientidele lihtsalt kättesaadavaid konsulaarteenuseid kulutõhusalt. See eeldab konsulaarpoliitika kujundamist ja elluviimist ning koostööd teiste asutustega (ennekõike Siseministeerium, Politsei- ja Piirivalveamet). Tagame operatiivse reisiinfo ja riskikommunikatsiooni edastamise, reisijate teadlikkuse edendamise ning konsulaarhüdaabi osutamise.

Eesmärk on toetada välismaal elava eestlaskonna teadlikkuse kasvu e-teenustest ning ennekõike lihtsustada võõrsil elavatele eestlastele isikut tõendavate dokumentide väljastamist. Dokumentidega seotud toimingute lihtsustamiseks loome koostöös partneritega eeldused, et dokumente saaks taotleda kodust lahkumata ja ning väljastada dokumente postiteenuste vahendusel. Alates 2023. aastast hakatakse üle maailma Eesti kodaniku passe väljastama postiteenuse vahendusel ning Soomes nii passe kui isikutunnistusi kätte andma välise teenusepakkuja teeninduspunktides. Toetame, et Eestil oleks toimiv ja laialdane aukonsulite võrgustik, mis toetab nii konsulaarteenuste osutamist kui ka majandusdiplomaatia suunitlusega tegevusi. Esindame Eestit EL-i konsulaarpoliitika aruteludes ning koostöös siseriiklike partneritega toetame viisapoliitika raames Eesti tuntust reisisihtkohana. Suurendame ennetavalt Eesti inimeste teadlikkust reisimisega seotud ohtudest ning pakume uudseid lahendusi, kasutades operatiivset ja lihtsalt kättesaadavat ohuteavitust. Eesmärkide täitmiseks on loodud veebikeskkond „Reisi targalt“ ja

ühismeedia ([Facebook](#)) konto veebikonsul, keskendutakse ennetustegevustele ja riskikommunikatsioonile ning reisiinfot kogutakse riigiti. Osaletakse kolmandaid riike puudutavate EL-i ühiste konsulaarkriisi plaanide väljatöötamisel.

Rahvusvahelise ja EL-i õiguse koordineerimise teenuse sihts on, et Eesti seisukohad rahvusvahelise ja EL-i õiguse üldkõigustes oleksid esindatud ja huvid kaitstud.

Kaitstakse järjepidevalt Eesti riigi seisukohti ja huve rahvusvahelistes kohtutes (eelkõige Euroopa Inimõiguste Kohus ja Euroopa Liidu Kohus) ning tagatakse riigiülese koordineerimise rahvusvaheliste lepingute menetluses. Samuti jälgitakse, et Eesti välispoliitilised seisukohad oleksid kooskõlas rahvusvahelise õiguse ja EL-i õigusega.

Toetatakse õigusliku ekspertteadmise ja sanktsioonipoliitika kujundamist ja jõustamist ning küberjulgeolekupoliitika kujundamist. Teenusega toetatakse Venemaa, Valgevene, Kesk-Aasia riikide ja Ukraina suunalist poliitikakujundamist ning Eesti seisukohtade kujundamist EL-i üldasjades. Rahvusvahelise ja EL-i õiguse koordineerimises on oluline kahepoolne koostöö Suurbritannia, Ameerika Ühendriikide, Saksamaa ja Prantsusmaaga ning Põhja-Balti regiooni riikide ja Poolaga ning mitmepoolne koostöö Balti 3 formaadis ning rahvusvahelistes organisatsioonides (ennekõike ÜRO). Teenus toetab välismajanduse suunal EL-i vabakaubanduslepingute sõlmimist ja jõustamist kolmandate riikidega, välisinvesteeringute kaitse lepingute sõlmimist ning topeltmaksustamise vältimise lepingute sõlmimist. Tegevustega toetatakse ka Eesti viisapoliitika huvide esindamist EL-is ja kolmandates riikides. Eesti rahvusvahelise ja EL-i õiguse sisulist kvaliteeti toetab järjepidev koostöö ülikoolidega.

Ministeeriumi 24h toimepidevusega teenuse sihts on tagada välisriikides toimuvate sündmuste ööpäevaringne uudis- ja kriisiseire, alati kättesaadav konsulaarhüdaabi ning ministeeriumi (sh välisesinduste) võimekus kas iseseisvalt või koos teiste partneritega operatiivselt kriisilukordadele reageerida ja neid lahendada.

Teostatakse ministeeriumile pandud ülesannete operatiivseks täitmiseks välis- ja julgeolekupoliitiliste sündmuste ööpäevaringset uudis- ja kriisiseiret, korraldatakse välisriigis aset leidva olulise või kriitilise sündmuse korral juhtkonna ning teiste vastutavate osakondade ja/või ametkondade teavitamist. Töövälisel ajal tagatakse ministeeriumi toimepidevus, sh osutatakse ööpäevaringset ajakriitilist konsulaarhüdaabi välismaal hätta sattunud kodanikele.

Sanktsioonipoliitika ja strateegilise kauba kontrolli teenuse sihts on tagada, et Eesti välis- ja julgeolekupoliitilised huvid oleksid Euroopa Liidu sanktsioonipoliitika kujundamisel esindatud ja kaitstud ning strateegilise kauba kontroll teostatakse kõikide nõuete kohaselt.

Teenusega esindatakse ja kaitstakse Eesti julgeolekupoliitilisi huvisid Euroopa Liidu sanktsioonipoliitika kujundamisel. Tegevustes keskendutakse sanktsioonipoliitika kujundamisele, mis ka realselt mõjutaks Venemaa ja Valgevene režiime nii siseriiklikult kui välispoliitiliselt järgima inimõigusi austava demokraatliku valitsemistava ja rahvusvahelise õiguse põhimõtteid. Sellega tagame, et rahvusvahelise õiguse ja reeglitepõhise maailmakorra põhimõtete rikkumine toob rikkujale kaasa otsesed reaalmajanduslikud kulud ning isoleerituse avatud maailma väärtuseloomeahelatest ja rahvusvahelistest otsustusprotsessidest. Strateegilise kauba kontrolliga edendame Eesti ja lähiregiooni julgeolekupoliitilist keskkonda ning kokkulepitud sanktsioonipoliitika jõustamist tagades, et kõik strateegilise kauba kontrolli sammud teostatakse sisuliselt, kvaliteetselt ja nõuetele vastavalt.

Programmi tegevus: Eesti välismajandushuvide edendamine ja kaitse.

Programmi tegevuse „Eesti välismajandushuvide edendamine ja kaitse“ eesmärk: Eesti on konkurentsivõimeline koht ettevõtte loomiseks ja arendamiseks ning siinsed ettevõtted on rahvusvaheliselt konkurentsivõimelised. Eesti on tuntud reisisihtkoht. Eesti ettevõtted on aktiivsed eksportijad, ettevõtted (Eestis ja mujal) hindavad Eestit tegutsemiskeskonnana kõrgelt.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse eesmärke viiakse ellu kahe teenusega:

- majandusdiplomaatiline tugi Eesti ettevõtjatele, sh aukonsulite töö suunamine;
- Eesti huvide edendamine EL-is ja teistes rahvusvahelistes majandusorganisatsioonides.

Majandusdiplomaatiline tugi Eesti ettevõtjatele, sh aukonsulite töö suunamise teenuse sihiks on koostöös Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse (EIS) ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga (MKM) toetada ettevõtteid välisturgudele sisenemisel ja seal tegutsemisel ning soodustada välisinvesteeringute jõudmist Eestisse, ennekõike visiitide, kohtumiste ja ürituste korraldamise ning ettevõtjate nõustamise kaudu.

Teenuse keskmes on koos siseriiklike partneritega (EIS, MKM) suure lisandväärtusega toodete ja teenuste ekspordi edendamine ning Eestisse tehtavate välisinvesteeringute jätkusuutlik kasv. Teenus toetab ka Eesti tuntuse kasvu turismi sihtturuna ja turismiteenuste ekspordi. Samuti aitame Eesti ettevõtjatel kaitsta välisturgudel oma õigustatud huve, mis alternatiivtuluna realiseerub ärahoitud kahjudes. Majandusdiplomaatiline tugi Eesti ettevõtjatele on läbivalt sidustatud Eesti kahe- ja mitmepoolse koostööga kõikides maailma regioonides. Välisinvesteeringute puhul on läbivaks vajadus tagada kompromiss julgeolekupoliitiliste ja välismajanduslike huvide vahel. Majandusdiplomaatiliste tulemuste saavutamisel kaasame maksimaalselt olemasolevaid e-residente ning aukonsuleid. Selleks tõhustame aukonsulite määramise süsteemist ja aukonsulite kaasamist. Ennekõike tegutseme selle nimel, et aukonsulid oleksid profiililt eesmärke toetavate eeldustega, motiveeritud ning piisavalt juhendatud ja koolitatud. Teenusega toetatakse ka asjaomaste strateegiate koostamist ja uuendamist.

Eesti huvide edendamine EL-is ja teistes rahvusvahelistes majandusorganisatsioonides teenuse siht on luua ekspordi ja investeeringuid toetav toimivate lepingute baas, kaitsta Eesti majandushuve rahvusvahelistes organisatsioonides ning soodustada EL-i siseturu ja taristu arendamist. Nende eesmärkide täitmisega luuakse eeldused välisinvesteeringute ja ekspordi jätkusuutlikuks kasvuks.

Rahvusvaheliste organisatsioonidega seoses on välismajanduspoliitika kujundamise prioriteetsemateks tegevusteks aidata kaasa, et EL-il oleks vabakaubanduslepingud sõlmitud olulise osa maailma riikidega, toetada rahvusvahelise investeerimiskohtu loomist, aidata kaasa WTO mõjukuse hoidmisele ja suurendamisele ning edendada EL-i siseturgu. Riikidevahelise tasandi kesksete tegevustega tagatakse peamiste majanduspartneritega välisinvesteeringute kaitse ja topeltmaksustamise vältimise lepingute sõlmimine, vastastikuse mõistmise memorandumite sõlmimine prioriteetsetes majandussektorites (ennekõike digivaldkonnas) teiste riikide ja oluliste piirkondadega ning digitaalne andmevahetus kõigi Eesti majanduspartneritega Euroopas. Aidatakse kaasa suurte taristuprojektide ja transporditeenuste arendusprojektide teostamisele olenevalt Eesti avaliku sektori huvidest.

Programmi tegevus: arengukoostöö ja humanitaarabi koordineerimine.

Programmi tegevuse „Arenghukoostöö ja humanitaarabi koordineerimine“ eesmärk: Eesti panus globaalsesse julgeolekusse ja kestlikku arengusse on kasvanud, sealhulgas on laienenud arengukoostöö ja humanitaarabi mõju ning tõhusus.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse eesmäärke viiakse ellu kahe teenusega:

- Eesti arengukoostöö poliitika kujundamine;
- Eesti humanitaarabipoliitika kujundamine ja rakendamine.

Eesti arengukoostöö poliitika kujundamisel teenuse sihiks on kujundada Eestist omanäoline, rahvusvahelisi arengueesmärke toetav ning üldtunnustatud arengukoostöö põhimõtetest lähtuv doonorriik, kelle abi on partnerriikides oodatud ja nende arengule kasulik, kes on avatud koostööle ka teiste doonoritega ning kelle töö aitab otseselt saavutada kestliku arengu eesmärke ja vähendada vaesust.

Eesti arengukoostöö poliitika kujundamisel ja koostöös SA Eesti Rahvusvaheline Arenghukoostöö Keskusega (ESTDEV) elluviimisel keskendutakse prioriteetsetele valdkondadele, kus Eesti on ise tulemuslikult tegutsenud. Keskendutakse demokraatia ja õigusriigi arengule kaasa aitamisele ning heade valitsemistavade juurutamisele; kodanikuühiskonna toetamisele ning rahu ja stabiilsuse tagamisele; kvaliteetse hariduse kättesaadavuse parandamisele; majandusarengu edendamisele; tervishoiu arendamisele ning avalikkuse – eriti noorte – teadlikkuse suurendamisele arengukoostööst ja kestliku arengu probleemidest. Tegevuste fookuses on koostöö tihendamine teiste doonoritega, sh rahvusvahelistes koostööprojektides osalemiseks kaasrahastuse tagamine; EL-i rahastusvahendite, mestimisvõimaluste (**Twinning**) ja TaieX programmide aktiivsem kasutamine ning Eesti arengukoostöö rakendajate rahvusvahelise koostöö ja EL-i programmidest raha taotlemise eelduseks olevate hindamisprotseduuride läbiviimise võimekuse edendamine.

Rahvusvaheliste organisatsioonide tasemel osaletakse arengukoostöö poliitika kujundamisel ÜRO 2. komitees, EL-i institutsioonides, tööruhades ja komiteedes ning Euroopa tiimi algatustes. Alates 2023. juulist on Eesti OECD arengukoostöö komitee (DAC) liige ja rakendatakse komitee poolt heaks kiidetud põhimõtteid Eesti arengukoostööpoliitikas. Teenusega tagatakse Eesti panus Euroopa Liidu Digitaalsus arengukoostöös (D4D) initsiatiivi töös Aafrika suunal, lisaks on loodud ka Idapartnerlus-suunaline haru. Teenus panustab ka valdkondlike strateegiate ja poliitikadokumentide koostamisse.

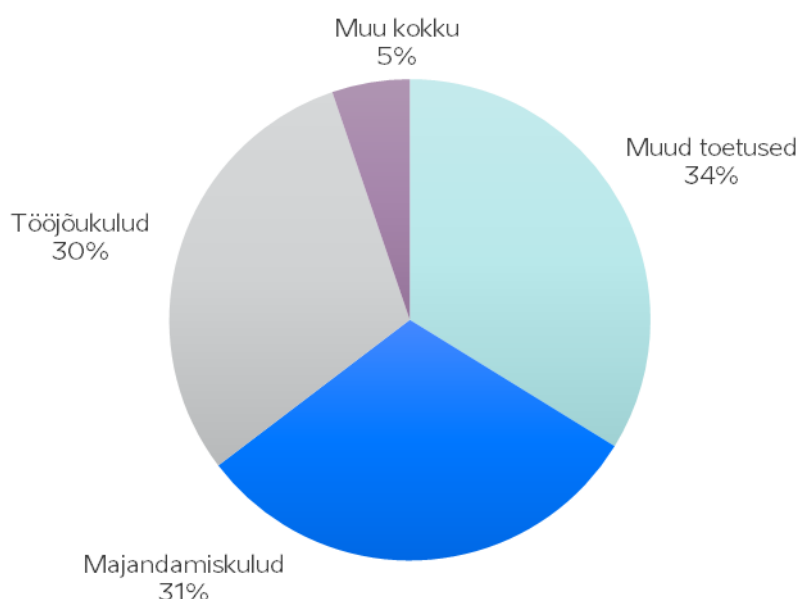
Eesti humanitaarabipoliitika kujundamise ja rakendamisega teenuse sihiks on päästa inimesid ning abistada loodus- või inimtegevusest põhjustatud katastroofides ja kriisides kannatanuid. Loodus- või inimtegevusest põhjustatud katastroofidele ja kriisidele reageerimine rahvusvaheliselt kokku lepitud reeglite kohaselt, arvestades Eesti võimekust ja toetades selle arengut ekspertide kaasamise kaudu rahvusvahelistes kriisisituatsioonides humanitaarabi koordineerija või abiandjana.

Teenusega edendatakse loodus- või inimtegevusest põhjustatud katastroofidele ja kriisidele reageerimise võimekust rahvusvaheliselt kokku lepitud reeglite kohaselt, arvestades Eesti võimekust. Toetatakse ka humanitaarabi elluviimise arengut, edendades ekspertide kaasamist ja täites rahvusvahelistes kriisisituatsioonides humanitaarabi koordineerija või abiandja rolli. Humanitaarabi rakendamise fookuses on pikaajalised ja akuutsed kriisid. Eesti humanitaarabipoliitika keskendub tegevusvaldkondadest rahvusvahelisele humanitaarõigusele, humanitaartöötajate kaitsele, humanitaarinnovatsioonidele, vajaduste hindamise süsteemi tõhustamisele (sh kasutades uuenduslikke IKT-lahendusi), poliitikavaldkondade sidususele, abi tõhususele ja soolisele võrddõigusslikkusele. Pikaajaliseks sihiks on edendada rahvusvahelist humanitaarabi printsiipe järgivat koordinatsiooni, seda ka militaar- ja

tsiviilinstitsioonide vahel, mis võimaldab parimal viisil ühendada päästetööd, hädaabi, esmased taastamistööd ja arengukoostöö ning toetada sihtriigi jätkusuutlikku arengut. Rahvusvaheliste organisatsioonide tasemel osaletakse humanitaarabi poliitika kujundamisel ÜRO 3. komitees ja EL-i institutsioonides. Lisaks on Eesti ÜRO humanitaarasjade koordineerimisbüroo (OCHA) doonorite toetusrühma liige ja ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti (UNHCR) täitev nõukogu liige. Teenusega toetab Eesti ÜRO kui ainsa universaalse ja legitiimse ülemaailmse humanitaarabisüsteemi toimimist ning Rahvusvahelise Punase Risti Komitee kui rahvusvahelise humanitaarõiguse ja Genfi konventsioonide looja tegevust.

3.18.3 Kulud majandusliku sisu vaates

Joonis 97. Välisministeeriumi valitsemisala suuremad kulud ja osakaal kogukuludest, %

Tabel 108. Välisministeeriumi valitsemisala kulude dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus %
Kulud kokku	-95 001	-122 176	-128 555	-6 380	5%
Tööjõukulud	-33 136	-38 090	-38 712	-621	2%
Majandamiskulud	-30 666	-42 802	-39 682	3 120	-7%
Muud tegevuskulud	174	0	0	0	0%
Sotsiaaltoetused	-7	0	0	0	0%
Muud toetused	-22 862	-33 412	-43 442	-10 030	30%
Põhivara amortisatsioon	-7 434	-5 918	-5 689	229	-4%
Käibemaks	-1 070	-1 953	-1 031	922	-47%

- Kulude eelarve mahu kasv võrreldes eelmise perioodiga tuleneb otsustest eraldada Välisministeeriumile Euroopa Rahurahastu sisse maksete suurenemiseks 4,7 mln eurot ning kasvatada kahepoolselt toetust Ukrainale 14 mln euron. Mõlemad read suurendava Välisministeeriumi eelarves toetuste mahtu. Samas toimub toetuste osas vähenemine, mis on tingitud rahvusvaheliste organisatsioonide (Rahvusvaheline Arenguassotsiatsioon, Euroopa Arengufond) liikmemaksude vähenemisest 2024. aastal ligi 1,6 mln euro võrra.
- 2024. aasta toetuste real kajastuvad ka ühekordselt lisanduvad teadus- ja arendustegevuse kulud summas 0,78 mln eurot, mis võrreldes 2023. aastaga suurenevad ligi 0,2 mln euro võrra.

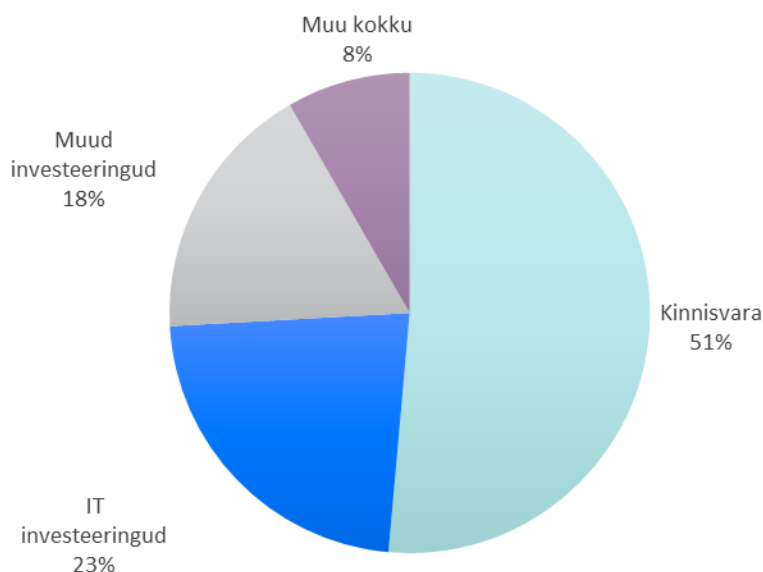
- Lisaks tõstetakse varasemalt Vabariigi Valitsuse sihtotstarbelises reservis Välisministeeriumile IT vajaku kompenseerimiseks broneeritud summad edaspidi Välisministeeriumi eelarvesse, mis suurendab majandamiskulusid 0,25 mln euro võrra.
- 2024. aastal väheneb nii Välisministeeriumi tööjõu-, majandamiskulude kui ka toetuste eelarve tulenevalt Vabariigi Valitsuse otsustest leida kokkuhoiukohti valitsemisalade eelarvetes. Kokkuhoiumeetmed vähendavad Välisministeeriumi eelarvet 2024. aastal ligi 1,2 mln euro võrra, millele lisandub varasemalt otsustatud tegevuskulude kärpe suurenemine 2024. aastal võrreldes 2023. aastaga ligi 0,65 mln eurot.
- Tööjõukuludeks on peamiselt Välisministeeriumi töötajate töötasud, lisaks diplomaatide abikaasatasud, kolimishüvitised jne. Varasemalt Välisministeeriumi piirmääraga vahendites kajastunud seadusest tulenevad abikaasatasude kulud on alates 2024. aastast planeeritud arvestuslikeks vahenditeks ning tulenevalt alampalga kasvust suurendatud nende vahendite mahtu 0,86 mln euro võrra.
- Majandamiskulude all kajastuvad peamiselt nii Välisministeeriumi kui ka esinduste esindus- ja lähetuskulud. Lisaks kajastuvad majandamiskuludes Välisministeeriumi peamaja ja esinduste ülalpidamise (haldus) kulud, infotehnoloogilised ja füüsilise turvalisuse tagamisega seotud kulud, erinevad koolituskulud jne.
- Toetustest moodustavad suurima mahu erinevad liikmemaksud organisatsioonidele, arengukoostöö ja humanitaarabi eraldised ning teadus- ja arendustegevusega seotud toetused uurimis- ja õppeasutustele.

3.18.4 Investeeringud

Investeeringud Eesti välisesinduste kaasajastamise ning ministeeriumi valitsemisala IT ja julgeoleku tagamise lahenduste turvalisemaks ning kaasaegsemaks muutmiseks.

Välisministeeriumi ruumide ehitusinvesteeringud panustavad valitsemisala esinduste ja peamaja korrashoiu tagamisele ning elementaarsele värskendamisele. IT ja muud investeeringud parandavad teenuste osutamise kvaliteeti ning tagavad turvalise töökeskkonna ja sidepidamise võimalused.

Joonis 98. Välisministeeriumi valitsemisala investeeringud ja osakaal koguinvesteeringutest, %

Tabel 109. Välisministeeriumi valitsemisala investeeringute dünaamika, tuhat eurot

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Investeeringud kokku	-7 382	-7 514	-5 789	1 725	-23%
IT investeeringud	-622	-2 275	-1 315	960	-42%
Transpordivahendid	-284	-830	0	830	-100%
Muud investeeringud	-852	-1 226	-1 016	210	-17%
Kinnisvara	-5 247	-2 397	-2 976	-579	24%
Välisministeeriumi ja välisesinduste ruumide ehitusinvesteeringud	-5 247	-2 397	-2 976	-579	24%
Käibemaks	-378	-786	-482	304	-39%

- IT investeeringute vähenemine on tingitud RRF-ist rahastatavate innovaatiliste ettevõtluskeskuste sisustamiseks mõeldud vahendite vähenemisest 2024. aastal tulenevalt uuendatud prognoosidest ja vajadustest. Lisaks on täpsustatud järgmiste aastate IT investeeringute ja kulude sisu ja jaotus, millest tulenevalt on prognoosis vähendatud IT investeeringute mahtu ja selle võrra suurendatud kulude mahtu. Samuti suurendab IT investeeringuid 0,1 mln võrra varasemalt Vabariigi Valitsuse sihtotstarbelises reservis Välisministeeriumile IT vajaku kompenseerimiseks broneeritud vahendite tõstmine Välisministeeriumi eelarvesse. IT investeeringud sisaldavad tarkvara arendusi ja serverite ning taristukomponentide hankeid.
- Välisministeeriumi ja välisesinduste ruumide ehitusinvesteeringute maht suureneb 2024. aastal tulenevalt RRF-ist rahastatavate innovaatiliste ettevõtluskeskuste välja ehitamisega ligi 1,3 mln euro ulatuses. Samas vähendab 2024. aastal Välisministeeriumi ja välisesinduste ruumide ehitusinvesteeringuid varasemalt otsustatud investeeringute kokkuhoiu jõustumine 2024. ja 2025. aastal (kokkuhoid mõlemal aastal ligi 1,76 mln eurot). Ruumide ehitusinvesteeringud hõlmavad peamiselt Välisministeeriumi omandis oleva kinnisvara renoveerimistöid.
- Investeeringud transpordivahenditesse vähenevad ning on 2024. aastal planeerimata, kuna Välisministeerium analüüsib oma transpordivahendite võrku, et leida tulevikuks kuluefektiivsemaid ja paremaid lahendusi. 2023. aasta suur maht oli seotud turvaauto soetamisega Eesti Vabariigi suursaatkonnale Kiievis.

- Muud investeeringud sisaldavad info- ja füüsilise turvalisuse tagamise vahendeid.

4. OSA. 2024 a Riigieelarve seaduse tekstiparagrahvide selgitused

2024. aasta riigieelarve seaduse eelnõu on koostatud kooskõlas riigieelarve seadusega. Vastavalt riigieelarve seaduse § 28 lõikele 2 esitatakse riigieelarve seaduses sätteid, mille esitamise kohustus tuleneb õigusaktist või mis on seotud eelarveaastal riigieelarve vahendite kogumise, toetusena saamise, vahendamise või kasutamise korralduse või tingimustega. Põhiseaduslikele institutsioonidele ja nende haldusala asutustele kohaldatakse ministeeriumi, ministeeriumi valitsemisala ja riigiasutuse kohta sätestatud, kui riigieelarve seadusest ei tulene erisusi.

Paragrahvis 2 on toodud seaduste alusel kehtestatud määrad ja piirsummad, mis esitatakse riigieelarves.

Lõikes 1 toodud määrad kehtestatakse riigieelarvega õppetootuste ja õppelaenu seaduse (edaspidi ÕÕS) alusel. Punktis 1 toodud üliõpilase vajaduspõhise õppetootuse saamiseks arvestatav keskmise sissetuleku ülemmäär kehtestatakse ÕÕS § 5 lõike 21 punkti 3 alusel ja see on 762,50 eurot kalendrikuus. Punktis 2 on toodud kutseõppe õppekava õpilase põhitoetuse suurus õppekuus 60 eurot ja punktis 3 sätestatud üliõpilase vajaduspõhine eritoetus 135 eurot õppekuus. Need kehtestatakse ÕÕS § 12 lõike 1 alusel ja ei muutu 2024. aastal eelmise aastaga võrrelduna. Punktiga 4 kehtestatakse kooskõlas ÕÕS § 12 lõikega 2 igaks aastaks üliõpilase vajaduspõhine õppetootus õppekuus kolmes suurus. Vajaduspõhiste õppetootuste määrasid suurendati alates 2023 septembrist 2 korda ning need on nüüd senise 75 euro, 135 euro ning 220 euro alusel vastavalt 150 eurot, 270 eurot ning 440 eurot tudengi kohta õppekuus. Punktis 5 sätestatakse doktoranditoetus kalendrikuus, mis kehtestatakse ÕÕS § 43 lõike 1 alusel ei muutu eelmise aastaga võrrelduna. Doktoranditoetuse suurus on 660 eurot kalendrikuus.

Lõikega 2 kehtestatakse tulenevalt põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 77 lõikest 3 õpetaja lähtetoetuse ja § 771 lõikest 4 tugispetsialisti lähtetoetuse suurus. 2024. aastal jäävad õpetajate lähtetoetuse ja tugispetsialisti lähtetoetuse suurused samaks võrreldes 2023. aastaga, so 15 979 eurot. 2024. aastal enam erisust Ida-Virumaal õpetajatele ei tehta ega lähtetoetust suuremas määras (2023. aastal 20 773 eurot) ei maksta tulenevalt eesmärkide ja vajaduste täpsustamisest eestikeelsele õppele ülemineku tegevuskavas. Eestikeelsele õppele ülemineku tegevuskava alusel suurenevad õpetajate ja tugispetsialistide koolituse õppekaval õppivate üliõpilaste stipendiumid.

Lõikega 3 kehtestatakse vanemahüvitise määr 725 eurot kalendrikuus. Selle kehtestamine igaks eelarveaastaks riigieelarvega tuleneb perehüvitiste seaduse § 41 lõikest 1. Kui vanemahüvitise taotleja ei saanud hüvitise saamise õiguse tekkimise päevale eelnenud kalendriaastal sotsiaalmaksuga maksustatavat tulu, võrdub ühe kalendrikuu hüvitise suurus hüvitise määraga.

Lõige 4 Sotsiaaltoetuste määra kehtestamine riigieelarvega igaks eelarveaastaks tuleneb puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse § 5 lõikest 1. Määr ei muutu võrreldes 2023. aastaga ning see on 25,57 eurot kalendrikuus.

Lõikega 5 kehtestatakse tööturumeetmete seaduse (edaspidi ka TöMS) alusel töötutoetuse päevamäär 11,69 eurot. TöMS § 23 lõike 1 järgi ei tohi töötutoetuse päevamäär 31-kordne korrutis olla väiksem kui 50% kuu töötasu alammäärast, mis kehtis eelarveaastale eelnenud aasta 1. juulil. Töötasu alammäär kehtestatakse töölepingu seaduse § 29 lõike 5 alusel. Töötasu alammäär 1. jaanuarist 2023 on 725 eurot.

Lõikes 6 on toodud sotsiaalhoolekandeseaduse (edaspidi ka SHS) alusel kehtestatavad määrad.

Punktiga 1 SHS § 73 lõike 5 alusel kehtestatav psüühiliste erivajadustega inimeste erihoolekande kogukonnas elamise teenusele suunatud isiku maksimaalne omaosalus on 368 eurot kalendrikuus, samuti on 368 eurot kalendrikuus ööpäevaringsele erihoolusteenusele suunatud isiku maksimaalne omaosalus,

kui ööpäevaringset erihooldusteenust osutatakse hoolekandeesutuse ühes või igas eraldiseisvas hoones korraga rohkem kui 12 isikule. Kui ööpäevaringset erihooldusteenust osutatakse hoolekandeesutuse ühes või igas eraldiseisvas hoones kuni 12 isikule või eraldi toimivates peresarnastes gruppides kuni kümnele isikule, kuid kõige rohkem 30 isikule ühes hoones, on ööpäevaringsele erihooldusteenusele suunatud isiku maksimaalne omaosalus 433 eurot kalendrikuus.

Kogukonnas elamise teenust ja ööpäevaringset erihooldusteenust saama suunatud isik on kohustatud tasuma omaosaluse toitlustamise ja majutamise eest. Isikule peab pärast omaosaluse, tulumaksu, töötuskindlustusmaksu ja kogumispensionist makse tasumist jääma isiklikuks kasutamiseks vähemalt 15% tema tuludest (kogumispensionist, töövõimetoetusest, sotsiaalmaksuga maksustatavast tulust). Kui ei jää, hüvitatakse isiku eest omaosaluse maksimaalsest maksumusest puudujääv osa Sotsiaalkindlustusameti eelarve kaudu.

2024. aastal tõstetakse omaosalust võrreldes 2023. aastaga 15%. See vastab olulisel määral THI 2023–2024 kasvule. Omaosalus kaetakse osaliselt SKA eelarvest arvestusega, et isikule jääks pärast omaosaluse tasumist 15% tema eelmises lõigus loetletud sissetulekutest – selleks kulub 2024. aastal 106 tuhat eurot, mis on SKA eelarves planeeritud.

Punktiga 2 SHS § 131 lõike 3 alusel kehtestatakse üksi elava isiku või perekonna esimese liikme toimetulekupiir 200 eurot kalendrikuus ning võrreldes 2023. aastaga see ei muutu.

Punktis 3 kehtestatakse SHS § 1393 lõike 1 alusel kehtestatakse üksi elava pensionäri toetuse saamise aluseks olev pensioni määr, millest väiksema pensioni korral makstakse pensionäritoetust, 874 eurot kalendrikuus ja pensionäritoetuse suurus 200 eurot kalendriaastas.

Lõikega 7 sotsiaalmaksu maksmise aluseks oleva määra kehtestamine igaks eelarveaastaks riigieelarvega tuleneb sotsiaalmaksuseaduse §-st 21. Riigieelarvega kehtestatakse kuumäär ei või olla väiksem kui eelarveaastale eelnenud aasta 1. juulil kehtinud Vabariigi Valitsuse kehtestatud töötasu alammäär. Vastavalt Vabariigi Valitsuse 9. detsembri 2021. a korraldusele nr 116 „Töötasu alammäära kehtestamine“ on alates 1. jaanuarist 2023 töötasu alammäär täistööajaga töötamise korral 725 eurot.

Sotsiaalmaksuseaduse § 21 alusel kehtestatakse sotsiaalmaksu maksmise aluseks olev kuumäär on 725 eurot.

Lõikes 8 on toodud muuseumiseaduse (edaspidi ka MuuS) alusel kehtestatavad määrad.

Punktis 1 on esitatud MuuS § 28 lõike 3 punkti 1 alusel kehtestatakse 2024. aasta jooksul eksponeeritavate näituste riigi tagatava kahjuhüvitise kogusumma piirmäär, mis on 25% kõrgem kui 2023. aastal ja on 80 000 000 eurot. Kavandatav piirmäär põhineb muuseumidelt kogutud eelinfol.

Punktis 2 määratakse vastavalt MuuS § 28 lõike 3 punktile 2 kalendriaastal kehtiv omavastutuse summa, mille suurus ei sõltu näituse väärtusest. Omavastutuse summa põhineb Kultuuriministeeriumi hinnangul. See on sama mis 2023 aastal ja see on 2000 eurot ühe näituse kohta. Omavastutuse määra sätestamise eesmärk on rõhutada kahjuhüvitise tagamist taotleva muuseumi üldist esmast vastutust, vähendades seeläbi riske riigi jaoks, et kulukamaid kahjujuhtumeid üldse ei tekiks. Lisaks lihtsustab see rahvusvahelise näituse kahjuhüvitise süsteemi haldamist, kuna väiksemad ja tõenäolisemad kahjud katab taotleja, ostes soovi korral selle katteks erakindlustuse. Vastavalt kultuuriministri 25. aprilli 2019. a määrusele nr 19 „Muinsuskaitseameti põhimäärus“ viib Muinsuskaitseamet läbi rahvusvahelise näituse omanikule tekkinud kahju riigi poolt hüvitamise tagamise taotluste ning hüvitistaotluste menetlusi ning valmistab ette otsuse eelnõusid.

Punktides 3 ja 4 esitatakse MuuS § 28 lõike 3 punkti 3 kohaselt üle kümnet miljonit eurot ületava väärtusega näituste kavandatavad pealkirjad ning vedamise ja eksponeerimise kavandatav periood ja näituse omanik. 2024. aastaks planeeritakse kaks näitust, mille väärtus ületab kümme miljonit eurot - „España Blanca y Negra. Hispaania maastikud Fortunist Picassoni“, mida eksponeeritakse Sihtasutuse Eesti Kunstimuuseum filiaalis Kadrioru kunstimuuseumis, ja „Ladina-Ameerika kunst. Kolonialism, sürrealism, abstraktsioon“, mida eksponeeritakse Sihtasutuse Eesti Kunstimuuseum filiaalis Kumu kunstimuuseumis.

Lõikes 9 on toodud riigieelarve seaduse (edaspidi RES) alusel kehtestatavad määrad.

Punktiga 1 kehtestatakse RES § 61 lõike 41 alusel kehtestatav Vabariigi Valitsuse antavate laenude ja riigigarantiide suurim lubatud jääk. See on 2 487 000 000 eurot ning see jääk sätestab kogu riigi poolt väljastatud laenude portfelli ja riigigarantiide mahu kokku. Nimetatud piirsummast suuremas ulatuses pole valitsusel volitusi garantiisid ega laene anda.;

Punktiga 2 kehtestatakse RES § 61 lõike 42 alusel limiidid, mille ulatuses on vastava valdkonna ministril õigus anda arvelduskrediidilepingu alusel Eestis asuvale või Eestis tegutsevale riigi asutatud sihtasutusele laenu selles punktis määratud suurima jäägi ja maksimaalse laenusumma ulatuses kuni kolmeaastase tähtajaga. Valdkonna eest vastutavale ministrile kehtestatakse 2024. aastaks limiidid, mille kohaselt tema poolt antavate laenude suurim lubatud jääk on 10 000 000 eurot ja maksimaalne laenusumma on 1 000 000 eurot.

Punktiga 3 kehtestatav riigi võlakohustuste suurim lubatud jääk RES § 69 lõike 2 alusel sätestab riigi nimel võetud lühiajaliste ja pikaajaliste kohustuste limiidi kokku. See on 2024. aastal 11 060 000 000 eurot.

Lõikega 10 nähakse ette piirmäär välislepingutele, mida võib sõlmida Vabariigi Valitsus. Selleks piirmääraks on ka 2024. aastal 3% riigiasutuse kuludest, kelle algatusel selline leping sõlmitakse.

Lõikega 11 kehtestatakse maksuvaba tulu vanaduspensioniiikka jõudnud lepinguriigi residendist füüsilistele isikutele. Seaduse kohaselt saab lepinguriigi residendist füüsiline isik alates maksustamisperioodist, mil ta jõuab vanaduspensioniiikka, oma maksustatavast tulust maha arvata maksuvaba tulu kuni kaheteistkümnekordse keskmise vanaduspensionii ulatuses sõltumata isiku tulu suurusest (ehk regressiooni ei ole). Kuna keskmist vanaduspensionii arvutatakse kuupõhiselt, kuid füüsilise isiku maksustamisperiood on kalendriaasta, siis maksuvaba tulu võrdub kaheteistkümnekordse keskmise vanaduspensioniiiga. Vanaduspensioniealise maksuvaba tulu rakendatakse terve maksustamisperioodi eest ka juhul, kui isik jõuab vanaduspensioniiikka maksustamisperioodi jooksul (nt septembris). Sel juhul üldist regresseeruvat maksuvaba tulu sel maksustamisperioodil, st 1. jaanuarist ei kohaldata.

2024. aastal on keskmine vanaduspension Rahandusministeeriumi suvise prognoosi kohaselt 776 eurot kuus. Alates 777 eurost kuus peetakse vanaduspensioniiikka jõudnud isiku tulult kinni tulumaksu 20%.

Vanaduspensioniealise maksuvaba tulu rakendamise õigus on kõikidel vanaduspensioniiikka jõudnud isikutel sõltumata pensionäri staatusest ja pensioniiligist. Seega saavad vanaduspensioniealise maksuvaba tulu maha arvata ka need isikud, kes on oma pensioni edasi lükanud.

Tulumaksuseaduse § 235 lõike 2 kohaselt kehtestatakse keskmise vanaduspensionii suurus tulumaksuseaduse tähenduses maksustamisperioodiks vastava eelarveaasta riigieelarve seadusega.

Paragrahvis 3 sätestatakse 2024. aasta riigieelarve seosed kohalike omavalitsuste eelarvetega.

Lõikes 1 sätestatakse kohaliku omavalitsuse üksustele tasandusfondi jaotamise põhimõtted. Kohaliku omavalitsuse üksuste arvestuslik keskmine tegevuskulu saadakse iga näitaja ühikulise maksumuse korrutamisel vastava näitaja väärtusega. Parameetrite väärtuste kujunemisel on aluseks aastatel 2016–

2017 läbi viidud kohalike omavalitsuste netokulude analüüs. Tulumaksu laekumised aastatel 2021–2023 võetakse arvesse kaalutud keskmisena, arvestades muutusi tulumaksu seaduses (muutuvad omavalitsustele arvestatud tulumaksu määr ning neile hakkab laekuma tulumaksu ka riiklikult pensionitulult). Arvestusliku maamaksu arvutamisel lähtutakse maamaksuseaduses sätestatud maksumäärade piirmäärade maksimaalväärtusest, arvestades seadusega sätestatud soodustusi.

Tasandusfondi lisandub 2024. aastal kaks üleminekumeedet ning üks püsiv meede. Asendus- ja järelhoolduse, matusetoetuse ning pikaajalise hoolduse vahendid laekuvad 2024. aastast kohalikele omavalitsustele läbi tulumaksu ja tasandusfondi. Kuna uued tulumaksumäärad hakkavad mõjutama tulumaksu laekumisi alates 2024. aasta veebruarist, siis 2024. aasta puudu jääva jaanuari vahendid eraldatakse ühekordselt arvestuslikult läbi tasandusfondi (kokku 5,8 mln eurot). Lisaks arvestatakse erihoolekandest üldhooldusele ümber tõstetud isikutega ning alampiiriga, millest vähem kohaliku omavalitsuse üksus iga üldhooldusteenusel oleva isiku kohta eelduslikult ei saaks. Arvesse võetakse kohalikele omavalitsustele pensionitulult eelduslikult hooldusreformi raames laekuv tulumaksu osa vastavalt Rahandusministeeriumi riikliku pensionitulu prognoosile. Tartu ja Muhu lisaraha tuleneb asjaolust, et nende laekumine muidu väheneks toetuste tulubaasi andmisest.

2024. aastast hakatakse tasandusfondis arvestama elanike arvu kahenemisest tingitud mõju tulude-kulude tasandamisele. Sellest tingitud mõju kaetakse 20% ulatuses. See võimaldab leevendada elanike arvu kahanemisest tingitud mõjusid kohalikele omavalitsustele ning annab lisaaja oma teenuse ümber korraldamiseks.

Lõikega 2 määratletakse RES § 48 lõike 1 nimetatud toetusfondi kuuluvate toetuste liigid summadega, mille vahel toetusfondi vahendid jaotatakse. Toetusfondi kuuluvad toetuse liigid on üldhariduskoolide pidamiseks antav toetus (380 718 065 eurot), huvihariduse ja huvitegevuse toetus (10 250 000 eurot), koolieelsete lasteasutuste õpetajate tööjõukulude toetus (16 000 000 eurot), kohalike teede hoiu toetus (29 313 000 eurot), üle antud endiste riigiteede toetus (78 694 eurot), suure hooldus- ja abivajadusega lastele abi osutamise toetus (2 650 000 eurot), toimetulekutoetuse maksmise hüvitis (38 581 640 eurot) ning rahvastikutoimingute hüvitis (1 127 000 eurot). 2024. aastal on asendus- ja järelhoolduse teenuse toetus, matusetoetus ning pikaajalise hoolduse toetus tõstetud toetusfondist kohalike omavalitsuste tulubaasi ehk laekub neile läbi tulumaksu ja tasandusfondi.

Lõikega 3 sätestatakse kohalike omavalitsuste toimetulekutoetuse maksmise ja rahvastikuregistri toimingutega seonduvate riiklike ülesannete täitmise korraldamisega seotud kulude hüvitamine. Hüvitamismäärade leidmisel on arvesse võetud 2022. aasta tegelike valla- ja linnavalitsuses töötavate ametnike keskmist töötasu ning majandamiskulusid, koolituskulusid ja amortisatsioonikulusid, mida on korrigeeritud keskmise palga, ehitushinnaindeksi ja THI muutuse võrra. Hüvitiste jaotamisel võetakse aluseks tegelik juhtumite arv 2023. aastal.

Lõikes 4 on toodud volitusnorm Vabariigi Valitsusele määrata toetusfondi jaotamisel kasutatavad arv näitajad, nendega arvestamise alused ja väärtused (ehk jaotamise ulatus).

Paragrahvis 4 sätestatakse riigieelarve liigendamise täpsusaste. Riigieelarve koostatakse, liigendatakse ja seetõttu ka piirmääraga vahendite limiidid valitsemisaladele seatakse euro täpsusega. Finantsarvestus (raamatupidamine) ja kuluarvestus riigieelarve kasutamisel toimub samas aga eurosendi täpsusega. Riigieelarvet ei ole otstarbekas koostada ega liigendada ümardatuna, nagu see on paremaks hoomatavuseks esitatud seaduse esimeses paragrahvis, sest see põhjustaks vahendite kasutamisel ebaefektiivsust. Majandusaasta aruanne koostatakse ja muu finantsinfo esitatakse üldjuhul samuti

tuhandetes eurodes. Kõik riigieelarve liigendused esitatakse Rahandusministeeriumi riigieelarve infosüsteemides.

Paragrahviga 5 antakse ministrile ja Vabariigi Valitsusele õigus teatud piirides muuta eelarvevahendite liigendust. Riigieelarve seaduse § 56 lõikest 1 tulenevalt võib riigieelarvega kindlaks määratud vahendite jaotust ministeeriumide valitsemisalade, tulemusvaldkondade ja programmi tegevuste vahel muuta vaid riigieelarve muutmise või lisaelarvega, kui riigieelarve seadusest või riigieelarvest ei tulene teisiti. Antud sättega antaksegi võimalus ministeeriumide valitsemisaladele ja Vabariigi Valitsusele muuta riigieelarve liigendust ilma, et selleks peaks muutma jooksva aasta riigieelarve seadust. Antud sättega annab Riigikogu ette parameetrid, mille piires on võimalik eelarvet muuta (edaspidi ka paindlikkus või paindlikkuse reegel). Sätete sõnastuses ja rakendamise ulatuses ei ole 2023. aasta riigieelarvega võrreldes erinevusi.

Lõige 1 sätestab, et minister võib kahe või mitme samasse tulemusvaldkonda kuuluva programmi tegevuse vahel teha ümberliigendamisi, kui see on võimalik tulenevalt sellest, et ühe või mitme tegevuse jaoks planeeritud kulusid ei kasutata ära (alataitmine). Ettenähtud paindlikkuse reeglist erinevate ja 5 mln eurost suuremate muudatuste üle otsustamine on Riigikogu pädevuses.

Paindlikkust arvestatakse programmi tegevuse eelarve piirmääraga kulude kohta.

Paindlikkuse ulatus ühe programmi tegevuse kohta on kuni 5 mln eurot, kuid täpne määr sõltub programmi tegevuse piirmääraga kulude eelarvest järgnevalt:

(a) Programmi tegevused, mille piirmääraga kulude eelarvega kuni 4 mln eurot arvestatakse paindlikkus 25% ulatuses piirmääraga kulude eelarvest.

(b) Programmi tegevuste puhul, mille piirmääraga kulude eelarve on alates 4 mln eurost kuni 200 078 450 euroni arvestatakse paindlikkus valemi järgi: $918\,400 + 2.04\% * \text{programmi tegevuste piirmääraga kulude maht}$.

Kui paindlikkuse piir jõuab 5 mln euroni (st programmi tegevuste piirmääraga vahendite eelarve on 200 078 450 eurot või rohkem), jääb see programmi tegevuse eelarve mahu suuruselt olenemata konstantseks. Seega kehtib iga suurema programmi tegevuse eelarve puhul paindlikkuse reegel 5 mln eurot.

Sätte teise punktiga antakse täpsustatakse riigieelarve seaduse § 56 lõikes 2 toodud investeeringuobjektide liigenduse muutmise õiguse ulatust. Vabariigi Valitsusele antakse õigus ministeeriumi ettepanekul muuta riigieelarves märgitud ministeeriumi valitsemisala investeeringuobjektide eelarveid kuni 20%. Muutuse võib teha investeeringute eelarve kogusumma sees, st ei muudeta investeeringute eelarve kogumahtu. Sellega luuakse mõistlik paindlikkus investeeringuobjektide eelarvete muutmiseks investeeringute kallinemise puhuks.

Paragrahvis 6 on välja toodud institutsioonide ja üksuste eelarved, kes rahvusvahelise õiguse või seaduse alusel peavad oma sisulises tegevuses olema sõltumatud ja iseseisvad. Sellised institutsioonid tegutsevad suurema organisatsiooni koosseisus ja riigieelarve tähenduses on nende eelarved kas osa põhiseadusliku institutsiooni või ministeeriumi valitsemisala eelarvest. Struktuurse kuuluvuse ja eelarve üldise korralduse tõttu võiks seetõttu jääda mulje eelarvelisest sõltuvusest, seetõttu tõusetuda küsimus ka tegevuse sõltumatusest ning usaldusvärsusest.

Lõikes 1 sätestatakse institutsioonide ja üksuste eelarved, kes tegutsevad Riigikogu juures või valitsemisalas. Arenguseire Keskuse eelarve, mis tulenevalt arenguseire seaduse § 3 lõikest 3 on eraldiseisev osa Riigikogu Kantselei eelarvest. Riigikogu valimise seaduse § 14 lõige 4 näeb ette, et valimiste ettevalmistamise ja korraldamise eelarve (riigi valimisteenistus) on eraldiseisev osa Riigikogu Kantselei

eelarvest. Erakondade rahastamise järelevalve komisjoni tegevus tuleneb erakonnaseadusest, mille § 1210 lõike 9 kohaselt tagab asjaajamise ja tehnilise teenindamise Riigikogu Kantselei.

Lõikes 2 sätestatakse ohutusjuurdluse keskuse eelarve. Keskuse sõltumatuse nõue tuleneb asjaomastest EL õigusaktidest, mis reguleerivad ohutust ja sellega seotud uurimist raudteetranspordi (Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivid 2004/49/EÜ ja 2016/798/EL), lennunduse (Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus nr 996/2010) ja meretranspordi (2009/18/EÜ) valdkondades.

Lõikes 3 sätestatakse soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantselei eelarve. Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantselei on võrdse kohtlemise seaduse § 15 lõike 1 alusel sõltumatu ja iseseisvalt tegutsev riigiasutus, kes tegeleb seaduses toodud ulatuses inimeste põhiõiguste kaitsega. Iseseisva ja sõltumatu asutusena tegutsemise sõnastus tuleneb nii voliniku tegevuse aluseks olevatest Euroopa Liidu direktiividest kui ka ÜRO põhiõiguste kaitsega tegelevate riiklike asutuste kvaliteedinõuetest ehk nn Pariisi printsiipidest. Pariisi printsiipide kohaselt peab riigieelarveline rahastus olema tagatud selliselt, et volinikule oleks tagatud eelarveline iseseisvus. Selle tagamiseks tuuaksegi kantselei välja riigieelarve tekstiparagrahvi sättena. Tegevuspõhises riigieelarves on toodud programmide tegevuste mahud ning administratiivne liigendamise õigus valitsemisala sees on jäetud valdkonna eest vastutavale ministrile. Seetõttu on soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantselei eelarve kajastatud osana Sotsiaalministeeriumi valitsemisala eelarvest. Samal ajal aga tulenevalt oma ülesannetest teostab volinik diskrimineerimisjuhtumite kahtluse korral vastavaid haldusmenetlusi inimeste põhiõiguste kaitseks vajadusel ka Sotsiaalministeeriumi vastu.

Paragrahvis 7 sätestatakse, millise osa 2024. aasta riigieelarvest moodustavad kaitsekulud NATO metoodika kohaselt ja millest need koosnevad. Paragrahvis 7 sätestatud kulude ja investeeringute vahendite kasutamisel järgitakse Eesti kui NATO-liikmesriigi kohustusi.

Paragrahvis 8 on esitatud Tervisekassa eelarvepositsioon. Selle aluseks on Tervisekassa nõukogus 25. augustil 2023. aastal kinnitatud eelarvepositsiooni ettepanek, Rahandusministeeriumi 2023. suvine majandusprognoos maksutulude osas, käesolev riigieelarve täiendavate tulude ja kulude osas ning valitsuskabineti 29. septembril 2020. aastal tehtud otsus eraldada haigekassale tegevustoetust vähenenud sotsiaalmaksulaekumise katteks. Paragrahv arvestab RES § 6 sätestatuga.

Paragrahvis 9 on antud Transpordiametile õigus katta kohalikele omavalitsustele üle antud teede teehoiu kulusid kuni jooksva aasta lõpuni. Riigitee tunnustele mittevastavate riigiteede üle andmine kohaliku omavalitsuse üksusele toimub juhtumipõhise haldusmenetluse tulemusena kohaliku omavalitsuse üksuse esitatud taotluse või Transpordiameti ettepaneku alusel. Riigitee ja sellega kaasnevate teehoiu kohustuste üleandmine toimub valduse üleandmise tulemusena, mille kohta koostatakse vara üleandmise-vastuvõtuakt. Valduse üleandmisele järgneb notariaalselt sõlmitud lepingu sõlmimine ja vastavate kannete tegemine kinnistusraamatus. Seega riigitee ja sellega kaasnevate kohustuste üleandmine, millest alates tuleb arvestada ka vastavate teehoiu vahendite tagamisega kohaliku omavalitsuse üksusele, toimub valduse üleandmise hetkel (kuupäeval). Reeglina toimub valduse üleandmine kevadel või sügisel. Aasta alguse seisuga ei ole otstarbekas teed üle anda, sest Transpordiameti talihoolduse lepinguid ei saa automaatselt üle anda, aga kohalik omavalitsus peab kohe hoolduse tagama. Kuna eelarveaasta keskel tee üleandmisel ei ole riigieelarve toetusfondi real selle tee rahadega arvestatud, tuleb tagada kohalikele omavalitsusele rahastus kuni eelarveaasta lõpuni. Seega eraldab Transpordiamet kohaliku omavalitsuse üksusele vahendid üle antud tee teehoiu kulude katmiseks kuni jooksva eelarveaasta lõpuni. Uuest aastast on rahad arvestatud toetusfondi hulgas.

Paragrahvis 10 sätestatakse, millises osas on 2024. aasta riigieelarve tulude laekumise korraldus Välisministeeriumi, Kaitseministeeriumi ning Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalas erinev riigieelarve seaduse § 59 sätestatust.

Lõikes 1 sätestatakse, et Välisministeeriumi põhivara müügist laekuv tulu ei laeku riigi likviidsete finantsvarade hulka, vaid selles ulatuses tohib Välisministeerium soetada uut põhivara. Tegemist on tuludest sõltuvate kuludega, mis tähendab, et nende eest kulutuste tegemine on lubatud alles pärast seda, kui müügist saadud vahendid on laekunud Riigikassasse. See seondub nii välisesinduste kasutatava, kui ka Eestis asuva välisriigi diplomaatilise esinduse kasutatava põhivaraga. Tegemist on potentsiaalsete ühekordsete tehingutega, mis mõjutavad üksnes konkreetse eelarveaasta piirmäärata vahendite mahtu. Tulenevalt sellest, et tegemist on erandiga, sätestatakse kohustus kooskõlastada tehingud eelnevalt Rahandusministeeriumiga.

Lõikes 2 sätestatakse, et Kaitseministeeriumi põhivara müügist laekuv tulu ei laeku riigi likviidsete finantsvarade hulka, vaid laekunud tulu ulatuses tohib Kaitseministeerium soetada uut põhivara ning kaitseotstarbelisi varusid. Tegemist on tuludest sõltuvate kuludega, mis tähendab, et nende eest kulutuste tegemine on lubatud alles pärast seda, kui müügist saadud vahendid on laekunud Riigikassasse. See võimalus seondub Kaitseministeeriumi valitsemisala käsutuses olevate kinnistutega. Kinnistute müügist laekuvate tulude arvelt tehtud kulutused ei kajastu NATO meetodil arvestatavas kaitsekulude eelarves. Tegemist on potentsiaalsete ühekordsete tehingutega, mis mõjutavad üksnes konkreetse eelarveaasta piirmäärata vahendite mahtu. Tulenevalt sellest, et tegemist on erandiga, sätestatakse kohustus kooskõlastada müügitehingud eelnevalt Rahandusministeeriumiga.

Lõike 3 kohaselt võivad Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalas olevad riigikoolid soetada oma tegevuses kasutuses olnud vallavara müügist laekunud vahenditest koolile põhitegevuseks vajalikku vara.

Säte on vajalik õppeasutuste põhitegevuseks vajaliku vara paremaks haldamiseks. Õppetöö korraldamisel on masinate ja seadmetel suured nõudmised tööohutusele, töökindlusele ja tööturul vajalike oskuste ja teadmiste omandamisele. Seetõttu on vajalik neid teatud perioodi tagant välja vahetada.

Uute masinate ja seadmete ostmisel tuleb mõelda olemasolevate seadmete keskkonnajälje ja prima kasutuse peale, võimaldades nende edasist kasutust vähenõudlikumas keskkonnas. Seega on Haridus- ja Teadusministeeriumi hinnangul mõistlik need juhul, kui neid ei vaja ka teised riigikoolid, anda uute seadmete või masinate omandamisel eelnevad masinad või seadmed tarnijale või tootjale korrastamiseks ja seega elukaare pikendamiseks. Samuti võimaldab see vähendada uute seadmete või masinate ostu- või rendihinda. Tegemist on potentsiaalsete ühekordsete tehingutega, mis mõjutavad üksnes konkreetse eelarveaasta piirmäärata vahendite mahtu. Tulenevalt sellest, et tegemist on erandiga, sätestatakse kohustus kooskõlastada tehingud eelnevalt Rahandusministeeriumiga.

Kaitseministeerium on esitanud muudatusettepaneku lisada 2024. aasta riigieelarve seadusesse täiendav tekstiparagrahv, mis võimaldaks kaitseministril liigendada kaitseotstarbelise erivarustuse eelarveid kulude ja investeeringute vahel:

„§ X. Kaitseotstarbelise erivarustuse liigendamine

Valdkonna eest vastutaval ministril on õigus muuta käesoleva seaduse § 16. osa 4. jao Kaitseministeeriumi valitsemisala kaitseotstarbelise erivarustuse osas liigendust tegevuspõhise ja majandusliku sisu järgi, lähtudes hangete sisu täpsustumisest.“

KAM muudatusettepaneku selgitus:

Paragrahviga X antakse valdkonna eest vastutavale ministrile õigus muuta eelnõu § 1 6. osa 4. jao Kaitseministeeriumi valitsemisala kaitseotstarbelise erivarustuse osas liigendust tegevuspõhise ja majandusliku sisu järgi, lähtudes hangete sisu täpsustumisest. Kaitseotstarbeline erivarustus liigitub kuludeks ja investeeringuteks sõltuvalt hanke sisust, seejuures hanke majanduslik sisu võib täpsustuda eelarveaasta jooksul. Valdkonna eest vastutavale ministrile antav õigus kaitseotstarbelise erivarustuse osas liigendust muuta võimaldab korraldada erivarustuse soetamist efektiivselt ning toetab erivarustuse soetamiseks kavandatud eelarve sihipäraselt ja tõhusat kasutust. 2023. aasta kaitseotstarbelise erivarustuse eelarve on 557,8 mln eurot, millest 192,7 mln eurot (34,5%) on kavandatud investeeringutena ning 365,1 mln eurot (65,5%) kuludena. Kuludena kavandatud hanked jagunevad riigieelarves seitsme programmi tegevuse vahel: Väeloome: muud üksused, Väeloome: maavägi, Väeloome: merevägi, Väeloome: õhuvägi, Kaitsetahe, Kaitsevalmidus, Liitlaste kaasamine ja rahvusvaheline koostöö.

Rahandusministeeriumi seisukoht:

Rahandusministeerium ei toeta Kaitseministeeriumi esitatud muudatusettepanekut. Riigieelarve detailsuse suurendamisega väheneb paratamatul otsustusõigus eelarve kasutamise üle. Teisalt on investeeringute väljatoomisega tulemusvaldkondade alt lisatud paindlikkust erinevate alla 10 mln euro makstavate ja mittekinnisvara objektide ümberliigendamiseks. Kuivõrd tagatud on võimalus muuta eelarvet programmi tegevuste vahel ja investeeringuid, mis kajastuvad varasema programmi taseme asemel valitsemisala üleselt, on võimalik samuti Vabariigi Valitsuses muuta, siis tagab see Rahandusministeeriumi hinnangul paindlikkuse aasta kestel ettenägematute muudatuste lahendamiseks. Samuti võib vastavalt RES §-le 43 võib Vabariigi Valitsus riigieelarve muutmiseks kulude kogumahtu muutmata algatada mitte hiljem kui kaks kuud enne eelarveaasta lõppu riigieelarve muutmise seaduse eelnõu. Riigieelarve muutmise seaduse eelnõu algatatakse vajadusel kaks korda aastas – nii kevadel kui sügisel. Seega on Rahandusministeeriumi hinnangul kokkuvõttes tagatud piisav paindlikkus aasta kestel ettenägematute muudatuste lahendamiseks.

LISAD

LISA 1. Ülevaade 2024 meetmete mõjust riigieelarvelistele asutustele põhiseaduslike institutsioonide ja valitsemisalade lõikes

Tabelis on kulude ja finantseerimistingute suurenemine näidatud negatiivse märgiga ning tulude suurenemine positiivse märgiga (väärtused on miljon eurot). Kulud on esitatud käibemaksuta (v.a Kaitseministeeriumi valitsemisala, kus on summad käibemaksuga).

	2024	2025	2026	2027
TULUMEETMED KOKKU	247,9	1 103,1	1 092,3	1 266,3
Kliimaministeerium	81,1	124,1	135,4	143,4
Raadamistasu kehtestamine	4,0	8,0	8,0	8,0
Ladestamistasu tõus	0,0	8,8	8,8	8,8
Jäätmete põletamistasu kehtestamine	0,0	10,0	10,0	10,0
Pakendi ringlussevõtu tasu	0,0	23,0	23,0	23,0
Õhusaaste tasu tõus	5,0	11,5	12,2	12,9
Veesaaste tasu tõus	0,1	1,0	1,7	2,4
Vee erikasutustasu tõus	0,0	0,0	3,0	3,0
Ehitusmaavarade kaevandamistasude tõus	0,0	0,0	6,0	6,0
Põlevkivi lendtuha, koldetuha ja poolkoksi tasumäärade tõus	2,1	10,1	13,0	14,0
Teekasutustasu tõus ja differentsi suurendamine	6,0	12,0	12,0	12,0
AS Tallinna Lennujaam lisadividend	0,0	0,0	0,0	5,4
RMK lisadividend	27,0	0,0	0,0	0,0
Põlevkivi kaevandamistasu prognoosi täpsustamine	0,0	0,0	0,0	0,0
Põlevkivi kaevandamistasu määra muutmine	33,9	31,9	30,0	30,0
Veeteede tasude 50% alandamisega jätkamine	-1,6	-1,6	-1,6	-1,6
Keskonnakaitselubade riigilõivude ajakohastamine	1,1	1,1	1,1	1,2
Metsateatiste riigilõivu ajakohastamine	0,9	1,8	1,8	1,8
EL Ökomärgise kasutusõiguse taotlemise riigilõivu ajakohastamine	0,0	0,0	0,0	0,0
Transpordiameti toimingute riigilõivude ajakohastamine	2,2	4,4	4,4	4,4
Trahvimäärade tõus	0,4	0,4	0,4	0,4
Transpordiameti lennundusvaldkonna rahastamine	0,0	1,7	1,7	1,7
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	1,3	1,4	1,4	1,4
AS KredEx Krediidikindlustuse lisadividend	0,3	0,3	0,4	0,5
Sageduslubade, ehitusohutuse, raudteeseaduse alusel tegevus- ja kasutuslubade väljastamise riigilõivude ajakohastamine	1,0	1,1	1,0	0,9
Rahandusministeerium	164,3	957,1	934,7	1 100,6
Mootorsõidukimaksu kehtestamine	0,0	200,0	220,0	242,0
Dividendide tulumaksu ajatamine	10,7	-33,0	-31,0	64,0
E-kaubanduse maksustamise korrastamine vastavalt EL direktiivile	5,0	5,0	5,0	5,0
Efektiivsem maksude kogumine	7,0	37,0	27,0	27,0
Magustatud jookide maksu kehtestamine	0,0	25,0	25,0	25,0

	2024	2025	2026	2027
Fikseeritud maksuvaba tulu määra rakendamine vanaduspensionile	0,0	25,8	53,2	78,9
Sotsiaalmaksu maksmise erijuhtude reform	0,0	114,0	130,0	136,0
KOVide eelarve puudujäägi vähendamine	0,0	15,0	25,0	30,0
Laiapindse julgeoleku maksu kehtestamine	0,0	430,0	446,0	480,0
Tulumaks finantssektori erakorralistelt dividendidelt	84,0	41,5	0,0	0,0
Taastuenergiatasu reform	0,0	60,0	60,0	60,0
Järelevalvetasu kehtestamine Rahapesu Andmebüroo järelevalvesubjektidele	0,0	0,5	0,5	0,5
Kõikide meetmete täiendav mõju maksutulule	57,6	36,3	-26,0	-47,8
Regionaal- ja Põllumajandusministeerium	1,2	2,5	2,7	2,9
Harrastus ja kutselise püügilubade tasude süsteemi uuendamine	0,4	1,0	1,0	1,0
Maapõue seaduse muutmine	0,1	0,3	0,5	0,7
Taimevaldkonna riigilõivude ajakohastamine	0,2	0,7	0,7	0,7
Maa-ameti renditulu suurendamine	0,5	0,5	0,5	0,5
Siseministeerium	0,0	18,0	18,0	18,0
Trahvimäärade tõus	0,0	15,8	15,8	15,8
Relvaseaduse alusel tehtavate toimingute riigilõivude ajakohastamine	0,0	0,6	0,6	0,6
Isikut tõendavate dokumentidega seotud riigilõivude ajakohastamine	0,0	0,9	0,9	0,9
Rahvastikutoimingute riigilõivude ajakohastamine	0,0	0,7	0,7	0,7
KULUMEETMED KOKKU	-223,0	-152,2	51,1	121,4
Riigikogu	-3,9	-3,1	-1,6	-4,3
Aastatevahelised ümbertõsted kokku	-2,0	-1,4	0,7	0,7
Tegvuskulude kasv, valimiste korraldamise kulud	-1,9	-1,2	-1,2	-4,2
Toom-Kooli 3 ja Toom-Kooli 9 hoonete renoveerimine	0,0	-0,4	-1,0	-0,8
Vabariigi President	-0,2	-0,9	-0,2	-0,2
Tegevuskulude kasv	-0,2	-0,9	-0,2	-0,2
Riigikontroll	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Tegevuskulude kasv	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Õiguskantsler	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Tegevuskulude kasv	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Riigikohus	-0,2	-0,1	0,0	0,1
Kokkuhoiumeetmed	0,1	0,2	0,2	0,3
Tegevuskulude kasv	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Vabariigi Valitsus	-12,5	83,2	168,8	237,2
Aastatevahelised ümbertõsted kokku (reserv)	-3,2	0,0	0,0	0,0
Kokkuhoiumeetmed (reserv)	0,3	0,7	35,4	30,2

	2024	2025	2026	2027
Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni lisarahastamine (reserv)	14,2	-2,5	-2,3	-7,6
Eesti Raudtee kahjumi kasvu katmine (reserv)	-6,8	-5,5	-6,0	-5,1
Õigusaktidest tulenevad lisakulud (reserv)	-2,3	-3,5	-4,1	-4,1
Eelarverevisjoni ja 0-eelarve mõju	0,0	150,0	200,0	275,0
Toimetulekutoetuse rakenduskulu	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Reserv ettenägematute kulude katteks	-14,6	-55,8	-54,1	-51,0
Riigikantselei	-0,2	0,4	0,4	0,4
Kokkuhoiumeetmed	0,4	0,4	0,4	0,4
Teadus- ja arendustegevuste rahastamine	-0,6	0,0	0,0	0,0
Haridus- ja Teadusministeerium	-54,3	-62,9	-46,8	-41,5
Õpetajate palga diferentseerimise fondi suurendamine 20%ni	-13,7	-13,7	-13,7	-13,7
Vajaduspõhise õppetoetuse kahekordistamine	-5,2	-5,2	-5,2	-5,2
6-klassiliste koolide püsijäämise toetuse kehtestamine	-2,4	-3,0	-3,0	-3,0
Kokkuhoiumeetmed	5,0	0,5	3,1	3,1
Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni lisarahastamine	-2,0	-5,5	-5,0	-16,7
Eestikeelne hariduse lisarahastus	-27,0	-27,0	-27,0	-27,0
Õpetajate palgatõus	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0
Lasteaiaõpetajate palgafondi toetus	1,0	1,0	1,0	1,0
Tallinna riigigümnaasiumide ehituse alguse edasi lükkamine 2028. aastasse	0,0	0,0	13,0	30,0
Justiitsministeerium	2,2	6,0	7,7	9,2
Aastatevahelised ümbertõsted kokku	-0,9	0,0	0,0	0,0
Kokkuhoiumeetmed	3,9	6,0	7,7	9,2
Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni lisarahastamine	-0,8	0,0	0,0	0,0
Kaitseministeerium	-1,5	-29,4	-39,1	-6,5
Liitlaste vastuvõtmise kulu suurendamine	0,0	-29,4	-39,1	-6,5
Kokkuhoiumeetmed	0,0	0,0	0,0	0,0
Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni lisarahastamine	-1,5	0,0	0,0	0,0
Kliimaministeerium	-20,4	-40,1	10,6	-19,5
Riigiteede remondi ja hoolduskulu muutus	-10,0	-46,5	10,2	-20,0
Koalitsioonileppe meetmete rakenduskulud	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Välisloetuste mitteabikõlbliku käibemaksu lisakulud	0,0	-0,1	-0,1	0,0
Aastatevahelised ümbertõsted kokku	-8,5	6,5	0,0	0,0
Kokkuhoiumeetmed	6,7	6,8	7,3	7,3
Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni lisarahastamine	-1,7	0,0	0,0	0,0
Õigusaktidest tulenevad lisakulud	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
Riigilaevastiku baasrahastuse suurendamine	-2,7	-2,7	-2,7	-2,7
Tartu-Riia rongiühenduse eeltööde rahastamine	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
Rail Baltic Estonia iga-aastase osakapitali sissemakse tõus	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0

	2024	2025	2026	2027
E-ehitusregistri ja riigipilve lisarahastamine	-1,9	-1,9	-1,9	-1,9
IT lahendus liiklusregistri puhastamiseks romudest	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
Kultuuriministeerium	-9,5	-8,3	-8,3	-8,3
Siseriiklike toetuste käibemaksu lisakulud	-2,8	-2,4	-2,3	-2,3
Kokkuhoiumeetmed	1,0	1,1	1,1	1,1
Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni lisarahastamine	-0,7	0,0	0,0	0,0
Väliskapitali abil Eestis toodetavate filmide toetusmehhanismi Film Estonia mahu suurendamine	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
Eesti filmikultuuri arendamine	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
Autorihüvitisfondi suurendamine	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
Spordi suursündmuste toetamine	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
Regionaal- ja Põllumajandusministerium	-19,7	-11,2	-20,0	-20,0
Lasteaedades ja koolides mahetoiduga jätkamine	-1,7	-1,7	-2,2	-2,7
Erimärgistatud diislikütuse registri lisarahastamine	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
Aastatevahelised ümbertõsted kokku	-0,9	0,0	0,0	0,0
Kokkuhoiumeetmed	0,4	0,4	0,3	0,3
Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni lisarahastamine	-2,5	0,0	0,0	0,0
Koolikava toetuse baaseelarve suurendamine	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
IT investeeringute suurendamine	-1,7	-1,0	-1,0	-1,0
Regionaalvaldkonna organisatsioonide tegevustoetuse suurendamine	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Riiklike eriplaneeringute lisarahastamine	-1,3	-1,0	-1,0	-1,0
Tegevuskulude kasv	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
Ühistranspordi lisarahastamine	-10,1	-6,0	-14,3	-13,8
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	-18,5	-11,4	35,6	29,7
Aastatevahelised ümbertõsted kokku	-0,5	0,0	0,0	0,0
Kokkuhoiumeetmed	6,8	16,8	63,4	68,1
Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni lisarahastamine	-1,7	-5,0	-4,6	-15,2
Õigusaktidest tulenevad lisakulud	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Riigi IT alusbaasi tugevdamine ja küberturbe suurendamine	-23,0	-23,0	-23,0	-23,0
0-eelarve koostamise kulude katmine	0,1	0,0	0,0	0,0
Rahandusministerium	-6,1	-1,9	-1,2	-1,2
Koalitsioonileppe meetmete rakenduskulud	-2,6	-0,8	-0,7	-0,7
Kokkuhoiumeetmed	2,6	3,2	3,2	3,3
Tulumeetmete rakendamisega seotud kulud	-0,9	-0,8	-0,8	-0,8
Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni lisarahastamine	-0,7	0,0	0,0	0,0
Õigusaktidest tulenevad lisakulud	-2,3	-1,6	-0,9	-0,9
IT lisarahastamine	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
0-eelarve koostamise kulude katmine	-0,2	0,0	0,0	0,0
Siseministerium	-15,4	-23,4	-9,9	-9,1

	2024	2025	2026	2027
Aastatevahelised ümbertõsted kokku	-4,7	-5,1	-0,7	0,0
Kokkuhoiumeetmed	1,5	1,5	1,8	1,9
Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni lisarahastamine	-0,9	0,0	0,0	0,0
Täiendavate õppekohtade loomine politseile	-2,5	-5,5	-5,5	-5,5
Idapiiri väljaehitamise lisarahastamine	-3,3	-8,8	0,0	0,0
Siseturvalisuse lisarahastamine	-5,5	-5,5	-5,5	-5,5
Sotsiaalministeerium	-43,3	-31,1	-26,9	-26,5
Toitjakaotuspensioni viimine perehüvitiste süsteemi	0,0	0,0	-1,6	-1,6
Asendushooldusel kasvavate laste ja neid kasvatavate isikute tugiteenuste lisarahastamine	-1,2	-1,5	-1,4	-1,4
Erivajadustega laste rehabilitatsiooniteenuse lisarahastamine	-3,0	-2,7	-2,7	-2,7
Harvikaigustega laste ravi ja lapseas alanud ravi lisarahastamine	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0
Lapsehoolduspuhkuselt tööle naasvale vanemale haigus- ja hoolduspäevade hüvitamine tema varasema sissetuleku alusel	-2,3	-4,7	-4,9	-5,1
Koalitsioonileppe meetmete rakenduskulud	-2,6	-2,4	-0,8	-0,8
SA Viljandi Haigla ehituse lisarahastamine	-14,9	-3,4	0,0	0,0
WHO Euroopa mittenakkushaiguste keskuse rahastamine	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
Kokkuhoiumeetmed	1,3	2,5	3,1	3,5
Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni lisarahastamine	-1,6	0,0	0,0	0,0
Õigusaktidest tulenevad lisakulud	-0,3	-0,4	-0,2	-0,2
Õdede lähtetoetus kehtestamine	-1,2	-1,3	-1,1	-0,9
Tervishoiutöötajate kollektiivlepingu lisarahastamine	-4,0	-4,0	-4,0	-4,0
Viljatusravi registri loomine	-0,4	-0,1	-0,1	-0,1
Sotsiaaltoetuste maksimisega seotud IT lahenduste lisarahastamine	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
Vaimse tervise teenuste lisarahastamine	-1,0	-1,0	-0,9	-0,9
Erihoolekandeteenuse lisarahastamine	-4,8	-4,8	-4,8	-4,8
0-eelarve koostamise kulude katmine	0,1	0,0	0,0	0,0
Välisministeerium	-19,2	-17,7	-17,8	-17,9
Kokkuhoiumeetmed	1,2	1,2	1,2	1,2
Euroopa Rahurahastu sissemaksud	-4,7	-3,8	-3,7	-3,5
Abikaasatasudega (välislahetused) seotud kulude tõus	-0,9	-1,1	-1,4	-1,6
Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni lisarahastamine	-0,8	0,0	0,0	0,0
Ukraina kahepoolne toetamine	-14,0	-14,0	-14,0	-14,0
FINANTSEERIMISTEHINGUD KOKKU	-455,0	-934,0	-1 224,0	-1 543,0
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	-105,0	-4,0	-4,0	-3,0
Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse ettevõtete laenude sihtkapitali suurendamine, sh eraldi Ukraina suunal	-100,0	0,0	0,0	0,0

	2024	2025	2026	2027
AS Metrosert aktsiakapitali suurendamine rakendusuringute keskuse käivitamiseks	-5,0	-4,0	-4,0	-3,0

LISA 2. Sotsiaaltoetused

Tabelis märgitud väärtused on arvestatud tuhat eurot.

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus %	Selgitus, õiguslik alus
Sotsiaaltoetused kokku	-3 141 810	-4 016 158	-4 035 122	-18 779	0,4	
Riigikogu Kantselei	-1	-3	-3	0	0%	
Sotsiaaltoetus	-1	-3	-3	0	0%	"August Rei parlamendiuringu stipendiumi statuudile" õppetoetus teadustööde eest kahele parlamendiuringute stipendiaadile, suurus stipendiaadi kohta on 1500 eurot.
Riigikantselei haldusala	-19	0	0	0	0	
Stipendium Eesti riigijuhid 1918-1940/1944	-19	0	0	0	0%	Stipendiumikonkursi "Eesti riigijuhid 1918-1940/1944" autoritele makstav stipendium
Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala	-49 567	-62 106	-73 041	-10 934	18%	
Doktoranditoetuse sotsiaalmaks	-3 209	-3 369	-2 566	803	-24%	Doktoranditoetuse sotsiaalmaks Sotsiaalmaksuseaduse § 6 "Sotsiaalmaksu maksmise erijuhud" lõike 1 punkt 14 "Isik, kes saab doktoranditoetust õppetoetuste ja õppelaenuuseaduse § 41 lõikes 1 ja §-s 43 sätestatud tingimustel". Alates 2022/23. õa vastuvõttust on doktorandid ülikooliga töölepingulises suhtes ning talle makstakse töötasu, millelt ülikool maksab töödandja maksud - seepärast doktoranditoetuse sots maks väheneb ja kaob alates 2026. Alus: Sotsiaalmaksuseadus
Õpetaja Gala preemiad	-272	-370	-203	167	-45%	Elutööpreemia ja aastapreemiad, mis antakse välja parimale aasta lasteaiasõpetajale, klassiõpetajale, klassijuhatajale, põhikooli aineõpetajale, gümnaasiumiõpetajale, kutseõpetajale, tugispetsialistile, huvialaõpetajale, õppejõule ja õppeasutuse juhile. Alus: Riiklike haridusstipendiumide ja -preemiate määramise tingimused ja kord
Riigi teaduspreemiad ja teadustööde riiklike konkursside preemiad	-343	-522	-522	0	0%	Eesti Vabariigi teaduspreemiad määratakse teaduskollektiividele teadus- ja arendustöö silmapaistvate tulemuste eest. "Riigi teaduspreemiate põhimäärus," 07.11.2016 alusel. Pikaajalise tulemusliku teadus- ja arendustöö eest (antakse välja kuni 2 preemiat aastas). Õpilaste teadustööde riikliku konkursi ja üliõpilaste teadustööde riiklik konkursi preemiad. Alus: Riigi teaduspreemiate põhimäärus; Õpilaste teadustööde riikliku konkursi läbiviimise tingimused ja kord;

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus %	Selgitus, õiguslik alus
Kõrgkoolide stipendiumid	-2 313	-2 400	-2 400	0	0%	Rakenduskõrgharidusõppe, bakalaureuseõppe, magistriõppe ning integreeritud bakalaureuse- ja magistriõppe üliõpilase stipendium. Alates 2023 septembrist antud tulemusstipendiumide otsustusõigused rahastuslepetega kõrgkoolide tasandile. Aluseks: Üliõpilaste riiklike stipendiumite liigid, suurused ning nende määramise üldtingimused ja kord
Erivajadustega üliõpilaste stipendium, asenduskoduteenusel ja perekonnas hooldamisel viibinud üliõpilaste kõrghariduse omandamist toetav stipendium	-367	-322	-322	0	0%	Erivajadustega üliõpilaste stipendiumi, asenduskoduteenusel ja perekonnas hooldamisel viibinud üliõpilaste kõrghariduse omandamist toetava stipendiumi maksmise ning määramise kord on kehtestatud ministri määrusega nr 37, 16.08.2019 "Üliõpilaste riiklike stipendiumite liigid, suurused ning nende määramise üldtingimused ja kord"
Riigi kutseõppeasutuste ja riigi rakenduskõrgkoolide kutseõppe taseme sõidusoodustused, õppetoetused (põhitoetus) ja koolitoit, majutustoetus	-6 695	-7 720	-7 720	0	0%	Sõidusoodustused: ühistranspordiseadus ning haridus- ja teadusministri määrus "Riigikoolide õpilaste sõidukulu hüvitamise kord ja ulatus". Õppetoetused: Õppetoetuste ja õppelaenu seadus ning haridus- ja teadusministri määrus "Põhitoetuse fondi koefitsient". Koolitoidu toetus: kutseõppeasutuse seadus (§ 48) ning haridus- ja teadusministri määrus "Riigi kutseõppeasutuse koolilõuna toetuse kasutamise tingimused ja kord". Majutustoetust makstakse ministri käskkirja alusel.
Õpetajate stipendiumid	-52	-55	0	55	-100%	Haridusstipendium õpetajatele ja tugispetsialistidele (kuni viis stipendiumi). Aluseks: Riiklike haridusstipendiumide ja -preemiate määramise tingimused ja kord
Õpetajakoolituse erialastipendium	-159	-160	-160	0	0%	Õpetajakoolituse stipendiumi eesmärk on väärtustada õpetajaks õppimist, tunnustada õpetaja kutset Eesti ühiskonnas ning seeläbi suurendada õpetajakoolituse erialadele kandideerijate ja õpetajakutse omandajate arvu. Õpetajakoolituse erialastipendiumi väljaandmist korraldab HTM koos Harnoga. Stipendiumit makstakse 160 eurot kuus ning seda makstakse igakuiselt, 5 kuud semestri kohta. Siin kulud kuni 2023/2024. õa vastuvõtuni. Aluseks: Üliõpilaste riiklike stipendiumite liigid, suurused ning nende määramise üldtingimused ja kord

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus %	Selgitus, õiguslik alus
Õpetajakoolituse või tugispetsialistide koolituse õppekaval õppivate üliõpilaste stipendiumi	0	-2 100	-4 625	-2 525	120%	Eestikeelsele õppele ülemineku tegevuskava tegevus. Stipendiumi eesmärk on tuua õpetaja- ning tugispetsialistide koolitusse enam üliõpilasi ning väärtustada õpetajakutse omandamist. Stipendiumiga toetatakse õpetajakoolituse või tugispetsialistide koolituse õppekaval ning muude õppekavade õppekavadel õppivaid üliõpilasi, kes õpivad õpetajaks või tugispetsialistik (logopeed, eripedagoog, sotsiaalpedagoog või koolipsühholoog). Stipendiumit makstakse alates 2023/2024. õppeaastast immatrikuleeritud üliõpilastele. Lähtuvalt valdkonna prioriteetsusest ja senistest sisseastumiskonkurssidest on stipendiumit saavate üliõpilaste osakaal õppekavati erinev - 20-80% õppekava üliõpilastest. Stipendiumi suurus on täiskoomusega õppimisel 400 eurot kuus. Alus: Õpetajakoolituse ja tugispetsialistide koolituse üliõpilaste stipendiumi suurus, maksmise tingimused ja kord
Kõrgkoolide vajaduspõhised eritoetused	-373	-743	-743	0	0%	Üliõpilasele antav ning isiku majanduslikust olukorrast lähtuv rahaline toetus kõrghariduse omandamisega kaasnevate kulutuste katmiseks, kui üliõpilase vajaduspõhise õppetoetuse taotlus on tagasi lükatud Aluseks: Õppetoetuste ja õppelaenu seadus ¹
Kõrgkoolide vajaduspõhised õppetoetused	-6 981	-8 924	-14 116	-5 192	58%	Üliõpilasele antav ning isiku majanduslikust olukorrast lähtuv rahaline toetus kõrghariduse omandamisega kaasnevate kulutuste katmiseks. Aluseks: Õppetoetuste ja õppelaenu seadus ¹
Kutse ja kõrgkoolide tuludest sõltuvad õppetoetused	-2 334	-682	-1 062	-380	56%	Rahvusvahelistest õpirändeprojektidest (nt Erasmus) makstavad sotsiaaltoetused, mida planeerivad rakenduskõrgkoolid ja kutseõppeasutused.
Kutse ja kõrgkoolide tuludest sõltuvad õppetoetused	-64	-37	-39	-2	5%	Majandustegevusest ja muude laekumiste arvelt makstavad stipendiumid ja sotsiaaltoetused, mida planeerivad rakenduskõrgkoolid ja kutseõppeasutused.
Riiklikud preemiad	-88	-90	-90	0	0%	F.J Wiedemanni keeleauhind "Riigi kultuuripreemiate ja kultuuristipendiumide seaduse" alusel ja auhind "Aasta keeletegu" haridus- ja teadusministri 26.11.2019. a käskkirja nr 1.1-2/19/317 "Aasta keeleteoauhinna andmise korra kinnitamine" alusel.
Õpetaja ja tugispetsialisti lähtetoetus	-2 367	-3 700	-3 700	0	0%	Lähtetoetus makstakse õpetajale kõrghariduse tasemel toimuva õpetajakoolituse lõpetamisele ning tugispetsialistile erialase kõrghariduse omandamisel kui nad asuvad esimest korda tööle kooli. Aluseks: "Õpetaja ja tugispetsialisti lähtetoetuse, taotlemise, maksmise ja tagasinõudmise kord"
Erasmus+ Euroopa Liidu programm, mis rahastab haridus-, koolitus- ja noortevaldkonna projekte	-23 950	-30 913	-34 773	-3 860	12%	Euroopa Liidu programm, EL- iga sõlmitud leping ja iga-aastane tööplaan
Justiitsministeeriumi valitsemisala	-15	-23	-37	-14	61%	

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus %	Selgitus, õiguslik alus
Õppetoetused ja stipendiumid	-11	-15	-29	-14	93%	Toetus on planeeritud parimale Justiitskolledži stipendiaadile Sisekaitseakadeemias, üliõpilastööde konkursi toetamiseks ja praktika läbimiseks advokatuuris, kohtus ja prokuratuuris kriminaalõiguse valdkonnas.
Toetus vanglast vabanenutele	-4	-8	-8	0	0%	Vangistusseaduse § 75 lõike 4 alusel tuleb kinnipeetava vabastamisel maksta kinnipeetavale välja tema isikuarvel olevatest summadest hoiustatud vabanemistoetus ja vanglasiseseks kasutamiseks jäetud raha. Kui kinnipeetava isikuarvelt väljamakstav summa on väiksem toetuse määrast, siis makstakse kinnipeetavale ühekordset toetust kehtestatud määra ja isikuarvelt väljamakstava summa vahe ulatuses.
Kaitseministeeriumi valitsemisala	-12 059	-14 328	-18 381	-4 053	28%	
Ajateenijate eest makstav sotsiaalmaks	-6 337	-8 143	-9 096	-953	12%	Alus: Sotsiaalmaksuseadus. Ajateenijate eest makstakse sotsiaalmaksu Sotsiaalmaksuseaduse § 6 „Sotsiaalmaksu maksmise erijuhud“ alusel.
Ajateenijate toetus	-4 292	-5 026	-5 600	-575	11%	Alus: kaitseväeteenistuse seaduse alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse 03.01.2017 määrus nr 1 "Ajateenija ja asendusteenistuja toetuse, reservväelasele õppekogunemisel osalemise aja eest makstava toetuse ning ajateenija ja asendusteenistuja lapse toetuse ulatus ja maksmise kord".
Asendusteenistujate toetus ja kutsealuste sõidukulu	-643	-713	-919	-207	29%	Alus: kaitseväeteenistuse seaduse alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse 03.01.2017 määrus nr 1 "Ajateenija ja asendusteenistuja toetuse, reservväelasele õppekogunemisel osalemise aja eest makstava toetuse ning ajateenija ja asendusteenistuja lapse toetuse ulatus ja maksmise kord" ning kaitseministri 17.04.2023 määrus nr 15 Kutsealuse, reservis oleva isiku, kaitseväekohustust võtta sooviva isiku ja ajateenistusse asuda sooviva naissoost isiku terviseseisundi hindamiseks arstlikul läbivaatusel, terviseuringul või kutsesobivuse hindamisel viibimisega seotud sõidu- ja toidukulu hüvitamise tingimused, ulatus ja hüvitise maksmise kord".
Asendusteenistujate eest makstav sotsiaalmaks	-144	-173	-215	-42	24%	Alus: Sotsiaalmaksuseadus. Asendusteenistujate eest makstakse sotsiaalmaksu Sotsiaalmaksuseaduse § 6 „Sotsiaalmaksu maksmise erijuhud“ alusel. Asendusteenistus on usulistel või kõlbelistel põhjustel kaitseväeteenistusest keeldunud kaitseväekohustuslase kohustuslik riigikaitsealine väljaõpe.
Hüvitis hukkimise või vigastuse korral	-579	-238	-251	-13	5%	Alus: kaitseväeteenistuse seadus ja selle alusel kehtestatud kaitseministri 21.05.2013 määrus nr 33 "Teenistusülesannete täitmise tõttu hukkimise või töövõimetuks jäämise korral ühekordse hüvitise maksmiseks taotluse esitamise, hüvitise määramise ja väljamaksamise tingimused ning kord".

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus %	Selgitus, õiguslik alus
Riigikaitseõpetuse	-65	-35	-70	-35	100%	Alus: * Kaitseministri 30.08.2021 määrus nr 10 "Riigikaitseõpetuse valdkonna toetamise tingimused ja kord". * Kaitseministri 25.02.2015 määrus nr 4 "Õppekulu hüvitamise tingimused, ulatus ja kord". * Eesti sõjamuuseumi direktori 08.12.2021 käskkirjaga nr 15 kinnitatud Hendrik Sepa nimelise preemia statuut.
Ajateenijate hüvitised	0	0	-2 229	-2 229	-	Alus: * Kaitseministri 17.03.2023. a määrus nr 6 "Eluasemelaenu intresside hüvitise maksmise tingimused ja ulatus ning hüvitise taotlemise ja maksmise kord" * Kaitseministri 22.03.2023. a määrus nr 7 "Loetelu tasemeõppe ja täiendkoolituse õppekavadest, mille alusel omandatud kvalifikatsiooni eest võib maksta toetust, ning toetuse maksmise tingimused ja ulatus ning toetuse taotlemise ja maksmise kord"
Kliimaministeeriumi valitsemisala	-13	-36	-10	26	-72%	
Maareformi seadusest tulenev peretoetus	-3	-26	0	26	-100%	Enammakstud summade tagastamine kuni 1600 euro ulatuses maaomaniku või maa erastaja iga pärast 1996. aasta 7. juunit sündinud lapse kohta ja kuni 1600 euro ulatuses füüsilise isiku kohta, kelle kasvatada ja ülal pidada on vähemalt neli alla 18-aastast last. Alates 2023 aasta II poolest on antud tegevus viidud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisalasse. Alus: Maareformi seaduse §223 lg 9 ja §223 lg 10 ja Vabariigi Valitsuse 06.11.1996 määrus nr 267 "Maa ostueesõigusega erastamise korra kinnitamine" Alus: Maareformi seadus § 223 lg 2
Keskkonnavaldkonna preemiad	-10	-10	-10	0	0%	Konkursi "Keskkonnategu" ja Eerik Kumari looduskaitsepreemia väljamaksmiseks, mille eesmärk on tunnustada pikaajalist silmapaistvat tööd looduse kaitsel.
Kultuuriministeeriumi valitsemisala	-864	-818	-820	-2	0%	
Riiklikud kultuuri- ja spordipreemiad	-426	-426	-426	0	0%	Riigi kultuuripreemiate ja kultuuristipendiumide seadus. Vabariigi Valitsuse määrus „Riiklike spordistipendiumide ja -preemiate määramise tingimused ja kord“
Riiklikud kultuuri- ja spordistipendiumid	-186	-186	-186	0	0%	Riigi kultuuripreemiate ja kultuuristipendiumide seadus. Vabariigi Valitsuse määrus „Riiklike spordistipendiumide ja -preemiate määramise tingimused ja kord“
Rahvuskultuurile olulisteks tähtpäevadeks	-70	-3	-5	-2	67%	Kultuuriministri 27. märts 2015 käskkiri nr 82 „Tunnustamise kord“
Leiutasud	-7	-4	-4	0	0%	Muinsuskaitse seadus
Eesti ajaloolise taluarhitektuuri toetusprogramm	-176	-200	-200	0	0%	Kultuuriministri määrus „Taluarhitektuuri toetamise tingimused ja kord“

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus %	Selgitus, õiguslik alus
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala	-6	0	-10	-10		
Preemiad, stipendiumid	-6	0	-10	-10	100%	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi poolt väljaantava reaalamajanduse edendamise teaduspreemia, mille eesmärk on ergutada teadustegevust reaalamajanduse valdkonnas ning avaldada tunnustust silmapaistva uurimistöõ või teadusartikli eest nimetatud valdkonnas. Reaalamajanduse edendamise teaduspreemia antakse välja kahes kategoorias, millest üks on uurimistööde kategooria ja teine teadusartiklite kategooria. Teaduspreemia andmiseks kuulub Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium välja käskkirjaga avaliku teaduspreemia konkursi. Teade konkursi väljakuulutamise ja tingimuste kohta avaldatakse Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi veebilehel (https://realtimeeconomy.ee/2023-aasta-reaalamajanduse-edendamise-teaduspreemia-konkurss). Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium moodustab konkursile laekunud tööde hindamiseks komisjoni ning kinnitab selle koosseisu. Komisjon teeb Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ettepaneku preemia välja anda või jätta preemia välja andmata, teeb ettepaneku preemiade suuruse kohta ning nimetab preemia saajad. Lõpliku ühes kategoorias välja antavate preemiade arvu, nende suurused ja preemia saajad kinnitab majandus- ja infotehnoloogiaminister käskkirjaga. Õigusakt, mille alusel maksti 2022. a teaduspreemiad välja on ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministri käskkiri.
Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala	0	0	-22	-22		
Maareformi seadusest tulenev peretoetus	0	0	-22	-22	100%	MaaRS: § 22.3 lg 9: Isiku poolt ostueesõigusega või piiratud enampakkumisel või vaba põllumajandus- või metsamaana erastatava või erastatud maa müügihinna võib vähendada või väljaostuvõlga kustutada maaomaniku või maa erastaja iga pärast 1996. aasta 7. juunit sündinud lapse kohta kuni 1600 euro ulatuses, sõltumata ostu-müügilepingu sõlmimise ajast. Kui müügihinna tasumata osa on väiksem kui 1600 eurot või müügihind on täielikult tasutud (ka ettemaksuna), on eelmises lauses nimetatud isikul õigus nõuda enamakstud summa tagastamist, sõltumata maa ostu-müügilepingu sõlmimise ajast. Aluseks: Maareformi seadus
Rahandusministeeriumi valitsemisala	-1 249	-1 370	-1 350	104	0	
Koroonapuhangust põhjustatud eriolukorra meede	-15	0	0	0	0%	Sotsiaalmaksuseaduse alusel täitis riik ise füüsilisest isikust ettevõtjate eest 2020. aasta esimese kvartali avansilise sotsiaalmaksu tasumise kohustuse. Aluseks: Sotsiaalmaksuseadus

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus %	Selgitus, õiguslik alus
Õigusabi, alusetu vabaduse võtmise hüvitis	-1 087	-1 120	-1 120	0	0%	Toetused füüsilistele isikutele riigi poolt tekitatud kahjude hüvitamiseks kohtute, prokuratuuri ja politsei õigeksmõistvatest lahenditest tulenevalt. Aluseks: Väärteomenetluse seadustik, Kriminaalmenetluse seadustik, Tsiviilkohtumenetluse seadustik, Halduskohtumenetluse seadustik, Karistusseadustik ja Süüteomenetluses tekitatud kahju hüvitamise seadus.
Õppelaenu tagasimaksmise kulud	-147	-250	-230	20	-8%	Õppetoetuste ja õppelaenu seadus. Õppelaenu riigitagatise vahendid krediitiasutustele õppelaenu põhiosa ja intressi tasumiseks laenusaaaja surma korral ning intresside tasumiseks ajateenistuses viibimise ajal, kuni 3-aastast last kasvataval vanemal ja arst-residendil residentuuri lõpetamiseni. Lisaks tagab riik krediitiasutustele kommertsintressimäära ja laenusaaaja tasutava intressimäära vahe. Alus: Õppetoetuste ja õppelaenu seadus ¹
Siseministeeriumi valitsemisala	-1 067	-1 632	-1 690	42	4%	
Sisekaitseakadeemia kõrg- ja kutsehariduse stipendiumiõiguslike õppurite õppetoetus	-1 063	-1 627	-1 685	42	4%	Alus: Sisekaitseakadeemia üliõpilasele, kadetile ja õpilasele makstava stipendiumi suurus, maksmise tingimused ja kord
Politsei- ja Piirivalveameti õppetoetused	-3	-3	-3	0	0%	Alus: Sisekaitseakadeemia üliõpilasele, kadetile ja õpilasele makstava stipendiumi suurus, maksmise tingimused ja kord
Kaarel Eenpalu stipendium Sisekaitseakadeemia parimale lõpetajale	-2	-2	-2	0	0%	Alus: Sisekaitseakadeemia üliõpilasele, kadetile ja õpilasele makstava stipendiumi suurus, maksmise tingimused ja kord
Sotsiaalministeeriumi valitsemisala	-3 076 949	-3 935 843	-3 939 758	-3 915	0,1%	
Riikliku pensionikindlustuse (I sammas) kulu kokku:	-2 207 131	-2 599 511	-2 914 986	-315 475	12%	
sh vanaduspension	-2 072 021	-2 447 717	-2 737 320	-289 603	12%	Kulude muutused on seotud peamiselt töötatud aja lisandumisest ja pensioni indekseerimisest. 01.01.2023 oli erakorraline pensionitõus 20€ Alus: Riiklik pensionikindlustuse seadus

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus %	Selgitus, õiguslik alus
sh muud pensionid (väljateenitud aastate pension, töövõimetuspension, toitjakaotuspension)	-36 377	-43 702	-47 925	-4 223	10%	Kulude muutus on seotud pensioniindeksi ja isikute arvu muutustega. Väljateenitud aastate pension on töötajatel, kes töötavad töökohal, millega kaasneb enne vanaduspensioniiikka jõudmist töövõime kaotus või vähenemine, mis takistab selle töö jätkamist. Alus: Väljateenitud aastate pensionide seadus (VAPS) Töövõimetuspensioni makstakse 40–100%-lise töövõimekaotuse korral. Seoses töövõimereformi käivitumisega ei lisandu alates 1. juulist 2016 enam uusi töövõimetuspensioone ning alates 1. jaanuarist 2017 hindab töövõimet ja maksab töövõimetoetust Eesti Töötukassa. Toitjakaotuspensionile on õigus toitja surma korral tema ülalpidamisel olnud perekonnaliikmetel. Alus: Riikliku pensionikindlustuse seadus.
sh rahvapension, pensionilised ja pensionisuurendused	-77 893	-84 560	-101 585	-17 024	20%	Rahvapensionile on õigus, kui inimene on jõudnud vanaduspensioniiikka, kuid tal ei ole vanaduspensioni taotlemiseks vajalikku pensionistaaži. Inimene peab olema elanud vahetult enne pensioni taotlemist vähemalt viis aastat Eestis. Mõju kulude muutusele on seotud peamiselt pensioniindeksi ja isikute arvu muutustega. Pensionisuurendust makstakse inimestele, kellel oli enne seaduse muudatust tekkinud õigus pensioni suurendusele.. Mõju kulude muutusele on seotud peamiselt pensioniindeksi ja isikute arvu muutustega. Alus: Riikliku pensionikindlustuse seadus
sh avaliku teenistuja pensionisuurendus	-20 840	-23 532	-28 157	-4 624	20%	Enne 2013. aasta aprilli jõustunud avaliku teenistuse seaduse muudatust kehtis ametnikele õigus riikliku vanaduspensioni suurendamiseks teenistusstaaži alusel. Pensionisuurendust makstakse nendele inimestele, kellel oli enne seadusemuudatust tekkinud pensionisuurenduse õigus . Alus: Avaliku teenistuse seadus
Kogumispensioni (edasiantav osa sotsiaalmaksust) maksete taastamine riigieelarvest	-24 358	-276 000	0	276 000	100%	Seoses COVIDiga olid 01. juulist 2020 kuni 31. augustini 2021 II sambasse sotsiaalmaksu arvelt tehtavad 4% sissemaksed peatatud. Nendele, kes jätkasid oma 2% makseid ajal, mil sotsiaalmaksu arvelt 4% teise sambasse ei makstud, kompenseeriti 4% makseid aastatel 2021, 2022 ja 2023. Alus: Kogumispensioni seadus
Toetus kohustusliku kogumispensioni fondi alla 3. aastast last kasvatava vanema eest	-17 902	-27 277	-19 562	7 715	-28%	Toetusi tehakse alla 3-aastast last kasvatava ühe vanema eest, kes on liitunud kohustusliku kogumispensioniga. Eelarve muutus on seotud eesti keskmise sotsiaalmaksuga maksustatava tulust, töötasu alammäära kasvuga ja II sambaga liitunud 3- aastast last kasvatava vanemate arvu kasvuga. Alus: Kogumispensionide seaduse
Kahjuhüvitised seoses tööõnnetustega	-6 845	-7 591	-7 534	57	-1%	Sotsiaalkindlustusamet hüvitab õigusjärglaseta tööandja likvideerimise korral tööandja poolt isikule tööõnnetusest või kutsuhaigusest tingitud tervisekahjustuse või surma tõttu tekitatud varalise kahju. Sotsiaalkindlustusamet tuvastab töövõime kaotuse protsendi ning maksab hüvitist. Eelarve muutus on seotud pensioniindeksi ja saajate arvuga. Alus: Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus %	Selgitus, õiguslik alus
Välisriigist Eestisse tagasipöördunu toetus	-104	-137	-144	-7	5%	Sotsiaaltoetuse maksimise vanaduspensionieas välisriigist Eestisse asunutele nähakse ette toetus rahvapensioni määras, mille kulu muutus on seotud pensioniindeksi, saajate arvu ja keskmise makse suurusega. Toetuse eesmärgiks on tagada sissetulek vanaduspensionieas tagasipöördujale, kellel puudub Eestis vanaduspensioniea määramiseks vajalik tööstaaž. Alus: Sotsiaalhoolekande seadus
Toetused olümpiavõitjatele	-163	-209	-218	-8	4%	Toetust makstakse olümpiavõitjale vanuse (kümme aastat enne vanaduspensionieaga) või osalise või puuduva tööõime alusel. Kulu muutused on seotud saajate arvu ning eelmise kalendriaasta kolmanda kvartali keskmine brutokuupalgaga. Alus: Spordiseadus
Puuetega inimeste igakuulised toetused	-62 480	-62 593	-60 733	1 860	-3%	Toetused jagunevad: puudega lapse toetus, puudega tööealise inimese toetus, puudega vanaduspensioniealise inimese toetus, puudega vanema toetus, õppetoeetus ja täienduskoolitustoetus. Puudega inimeste toetuste arvestamise aluseks on igaks eelarveaastaks riigieelarve seadusega kehtestatud puudega inimeste sotsiaaltoetuse määr. Puude määramise protseduure on korrastatud, puude määramiste arv on langenud. Alus: Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seadus.
Toetused represseeritutele (sh tsernobõli AEJ likvideerijad)	-1 895	-2 344	-2 181	163	-7%	Represseeritutele toetuse maksimine. Kulude muutus on seotud saajate arvuga. Alus: Okupatsioonirežiimide poolt represseeritud isiku seadus. Alates 1. aprillist 2018 kehtib sotsiaaltoetus tuumakatastroofi tagajärgede likvideerijatele. Alus: Sotsiaalhoolekande seadus
Üksielava penionäri toetus	-19 263	-18 056	-17 986	70	0%	Eestis üksi elavale vanaduspensioniealisele isikule tema majandusliku iseseisvuse parandamiseks ja vaesuse vähendamiseks üks kord kalendriaastas makstav toetus. Toetust makstakse üks kord aastas oktoobrikuus üksi elavatele pensionäridele, kelle igakuine netopension on väiksem kui 1,2-kordne Eesti keskmine pension. Kulude muutus on seotud vanaduspensionil olevate üksikute isikute arvuga ning täiendavad vahendid eraldati toetuse määra tõusuks 115-lt eurolt 200 eurole. Alus: Sotsiaalhoolekande seadus
Ajateenija lapse toetus	-306	-275	-324	-49	18%	Ajateenijate lapsetoetusteks arvestatud vahendid kajastatakse alates 2020. aastast. Sotsiaalministeeriumi valitsemisala eelarves, kuid kulud arvestatakse kaitsekulude hulka. Alus: Kaitseväeteenistuse seadus
Elatisabi	-4 855	-5 524	-12 183	-6 659	121%	Elatisabikulu suurenemine on seotud saajate arv kasvuga (teadlikkus kasvab) ning elatisnõude sissenõudmise üleminekuga riigile. Alates 2024. aastast on elatisabi suurus varasema 100 euro asemel 200 eurot. Alus: Perekülastuste seadus

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus %	Selgitus, õiguslik alus
Hüvitised kuriteoohvritele	-69	-132	-66	66	-50%	Hüvitist makstakse Eesti Vabariigi territooriumil toime pandud vägivallakuriteo ohvritele ja ohvri ülalpeetavatele. Hüvitise suurus sõltub kehtivast alampalgast ja toitjakaotuspensioni või töövõimetoetuse suurusest. Alus: Ohvriabi seadus
Õppelaenude kustutamine (vähenenud töövõimega isik; puudega lapse vanem)	-78	-128	-84	44	-34%	Õppelaenu võtnud puuduva töövõimega inimesele, alla 5 aastase lapse vanemale ja puudega lapse vanemale makstakse rahalist hüvitist. Kulude vähenemine on seotud õppelaenu kustutamise tagasimakse graafikute arvestustega. Alus: Õppetoetuste ja õppelaenu seadus.
Täiendav puhkusetasu (lapsepuhkuse päevade, pikendatud põhipuhkuse, isapuhkuse, puudega lapse vanema igakuulise puhkepäeva ja lapsetoitmise vaheaja tasudeks; alaealised ja osalise töövõimega tööealiste tasudeks; lisapuhkepäevade tasu sügava puudega isiku töötavale hooldajale)	-20 060	-17 166	-22 562	-5 396	31%	Täiendava puhkusetasude kulumuutused on seotud saajate arvu ja töötasu alammäära muutustega. Kulude kasv on seotud Töölepingu seaduse muudatusega (vanemapuhkus) ja töötasu alammäära kasvu prognoosiga. Täiendav puhkusetasu lapsevanematele . Täiendav puhkusetasu puudega lapsevanemale. Toetuse kasutajate arvu vähenemine, mille üheks põhjuseks puudega lasta arvu vähenemine, lisaks mõjutab ka võimalus töötada kodukontoris, mis tõttu puudub otsene vajadus täiendavateks puhkepäevadeks. Alaealiste ja osalise töövõimega tööealiste täiendava puhkusetasu toetuse summa muutus on seotud keskmise palga nominaalkasvuga, saajate arvu, kasutatud päevade arvuga. Täiendavad lisapuhkepäevad sügava puudega isiku töötavale hooldajale -kuni 5-päevane lisapuhkus töötavale inimesele, kes hooldab kodus sügava puudega täisealist pereliiget. . Alus: Töölepingu seaduse
Peretoetused	-311 253	-479 006	-409 085	69 921	-15%	Peretoetuste muudatused on seotud esimese ja teise lapse toetuse ning üksikvanema toetuse tõusuga 60-eurolt 80-eurole kuus ning lasterikaste perede toetuse tõusuga 3–6 lapse puhul 450 euronil kuus ning 7 ja enama lapse puhul 650 euronil kuus. Alus: Pereküsitiste seadus
Vanemahüvitis	-333 345	-375 115	-394 349	-19 234	5%	Vanemahüvitise kulude muutus on seotud keskmise hüvitise tõusuga (keskmise palga ja alampalga muutuse mõju). Alus: alates 01.01.2017 Pereküsitiste seadus (kuni 2016. a lõpuni Vanemahüvitise seadus)
Erijuhtudel riigi poolt makstav sotsiaalmaks (välisriigist tagasipöörduja)	-125	-39	-45	-6	15%	Välisriigist tagasipöördunud isikute sotsiaalne kaitse, mille muutus on seotud sotsiaalmaksu maksmise aluseks oleva kuumääraga. Alus: Sotsiaalmaksuseadus
Erijuhtudel riigi poolt makstav sotsiaalmaks sotsiaaltoetuste saajate ees	-66 433	-63 839	-75 417	-11 578	18%	Kulude muutus on seotud sotsiaalmaksu maksmise aluseks oleva kuumääraga. Alus: Sotsiaalmaksuseadus

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus %	Selgitus, õiguslik alus
Arstide ja õdede lähtetoetus	-285	-750	-2 148	-1 398	186%	Eriarstide lähtetoetus on mõeldud eriarstidele, kes asuvad residentuuri lõpetamise järel tööle väljaspool Tartu ja Tallinna perearstina või kohalikku, üld- või keskhaiglasse. Muutus on seotud toetuse määra tõusuga ja sellega seoses taotlejate arvu suurenemisega. Alates 2024. aastast on kavandatud lähtetoetus ka meditsiiniõdedele. Alus: Tervishoiuteenuste korraldamise seadus
Apteekrite lähtetoetus	0	-150	-150	0	0%	Makstakse proviisorile ja farmatseudile, kes asub tööle või tegutsema üldapteeki või selle struktuuriüksusesse, mis asub linnas või vallasiseses linnas, kus ei ole teist üldapteeki või haruapteeki, või asub muus asustusüksuses linnast või vallasisesest linnast vähemalt kümne kilomeetri kaugusel ja olemasolevast üldapteegist või haruapteegist vähemalt viie kilomeetri kaugusel. Alus: Ravimiseadus

LISA 3. Kavandatavad toetused juriidilistele isikutele valitsemisalade ja programmide lõikes

Tabelis märgitud väärtused on arvestatud tuhat eurot. Valitsusasutuste 2024. aasta detailandmed on dokumendi koostamisel hetkel planeerimisel ning seetõttu pole andmed terviklikud.

	2023		2024	
	Tegevus-kulud 2023	Investeeringud 2023	Tegevus-kulud 2024	Investeeringud 2024
Vabariigi Presidendi Kantselei	-228	0	-228	0
SA Eesti Koostöö Kogu	-184	0	-184	0
SA Vabariigi Presidendi Kultuurirahastu	-9	0	-9	0
MTÜ Eesti Kodukaunistamise Ühendus	-15	0	-15	0
MTÜ Konstantin Pätsi Muuseum	-10	0	-10	0
MTÜ 20. Augusti Klubi	-10	0	-10	0
Riigikantselei	-25	0	-25	0
Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamine	-25	0	-25	0
NATO Strategic Communications Centre of Excellence (liikmemaks)	-25	0	-25	0
Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala	-372 048	0	-424 007	0
Haridus- ja noorteprogramm kokku	-204 146	0	-230 119	0
Kõrghariduse tegevustoetused, sihtotstarbelised toetused, sh doktoranditoetus (asutuste vaheline jaotus selgub vastavalt arvestusmetoodikatele)	-198 388	0	-224 446	0
Kutsekoda SA	-604	0	-604	0
SA Euroopa Kool	-4 100	0	-4 100	0
SA Kultuurileht	-212	0	-127	0
SA Tartu Ülikooli Kliinikum	-842	0	-842	0
Teadussüsteemi programm	-164 662	0	-192 238	0
Teadus- ja arendustegevuse valdkonna toetused (asutuste vaheline jaotus selgub vastavalt arvestusmetoodikatele)	-90 362	0	-110 840	0
SA Eesti Teadusagentuur	-71 529	0	-78 830	0
SA Teaduskeskus AHHA	-590	0	-609	0
Eesti Teaduste Akadeemia	-2 156	0	-1 934	0
SA Kultuurileht	-25	0	-25	0
Teadmussirde programm	-3 240	0	-1 650	0
Teadus- ja arendustegevuse valdkonna toetused (asutuste vaheline jaotus selgub vastavalt arvestusmetoodikatele)	-2 380	0	-1 650	0
SA Eesti Teadusagentuur	-860	0	0	0
Justiitsministeeriumi valitsemisala	-10 532	0	-8 912	0
Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	-10 532	0	-8 912	0
SA Iuridicum	-15	0	-15	0
SA Eesti Mälu Instituut	-1 079	0	-1 079	0
SA Eesti Mälu Instituut (kommunismiohvrite muuseumi ekspositsioon)	-1 200	0	0	0
MTÜ Inimõiguste Instituut	-320	0	-250	0
SA Eesti Represseeritute Abistamise Fond	-256	0	-256	0
Erinevad asutused esmatasandi õigusabi osutamiseks	-837	0	-837	0
Tartu Ülikool	-500	0	-500	0
Eesti Teaduste Akadeemia, Riigiõiguse Sihtkapital	-300	0	-300	0

	2023		2024	
	Tegevus-kulud 2023	Investeeringud 2023	Tegevus-kulud 2024	Investeeringud 2024
Eesti Advokatuur	-5 675	0	-5 675	0
MTÜ Eesti Memento Liit	-45	0	0	0
MTÜ Eesti Endiste Metsavendade Liit	-100	0	0	0
MTÜ Rukkilille Ühing	-15	0	0	0
MTÜ Eesti Omanike Keskliit	-30	0	0	0
MTÜ Eesti Pensionäride Ühenduste Liit	-70	0	0	0
Eesti Naisühenduse Ümarlaua Sihtasutus	-60	0	0	0
MTÜ Eesti Naisliit	-30	0	0	0
Kaitseministeeriumi valitsemisala	-65 640	-4 050	-66 635	-5 265
Sõjaline riigikaitse ja heidutus	-65 640	-4 050	-66 635	-5 265
Kaitseliit	-45 297	-4 013	-50 506	-3 728
SA CR14	-4 757	0	-4 680	0
Rahvusvaheline Kaitseuringute Keskus	-1 868	0	-1 150	0
Kaitsevaldkonda toetavad kommunikatsiooni- jms projektid	-1 211	0	-1 652	0
Kaitseministeeriumi teadus-arendustegevuse ja kaitsetööstuse jms projektid	-834	0	-2 656	0
Kaitseväe teadus- ja arendustegevuse projektid	-644	0	-582	0
Toetused koolidele riigikaitseõpetuse läbiviimiseks	-317	0	-317	0
Eesti Sõjamuuseum - kindral Laidoneri muuseumi sõjaajaloo valdkonna projektid	-236	-37	-200	-37
Toetus Kaitseväe harjutusala mõjupiirkonda jäävatele omavalitsusele	-10 475	0	-4 892	0
Välisloetusest Lääne-Eesti radari tsiviiltaristu toetus	0	0	0	-1 500
Kliimaministeeriumi valitsemisala	-29 739	-4 698	-35 452	-6 437
Keskkonnakaitse ja -kasutus	-19 004	-4 698	-16 933	-3 857
Keskkonnainvesteeringute Keskus	-14 493	-4 548	-12 489	-3 800
Eesti Keskkonnauuringute Keskus	-4 377	-150	-4 327	-57
Eesti Jahimeeste Selts	-100	0	-100	0
Eesti Keskkonnahariduse Ühing	-34	0	-17	0
AS Alara	-653	0	-468	0
Energeetika ja maavarad	-48	0	-243	0
Elering AS, elektrivõrgu tugevdamiseks	0	-7 000	0	-12 000
Ettevõtluse ja Innovatsiooni SA	-48	0	-243	0
Ehitus	-620	0	-709	-2 580
Ettevõtluse ja Innovatsiooni SA	-620	0	-709	-2 580
Transpordi konkurentsivõime ja liikuvus	-10 067	0	-17 567	0
AS Tallinna Lennujaam	-10 067	0	-10 067	0
Pärnu Linnavalitsus Pärnu linnale ühenduste tagamiseks	0	0	-7 500	0
Kultuuriministeeriumi valitsemisala	-78 003	-32 248	-75 459	-26 439
Kultuur	-72 890	-30 361	-70 413	-24 552
Eesti Filmi Instituut SA	-1 243	0	-1 243	0
Kultuurileht SA	-3 426	0	-3 490	0
Sakala Teatrimaja SA	-264	0	-251	0
Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA	-4 054	0	-754	0
Kunstihoone SA	-725	-4 310	-725	-500
Rahvuskooper Estonia	-11 276	0	-11 396	0
Eesti Rahvusringhääling	-41 753	-1 917	-42 196	-1 949
Eesti Rahvusraamatukogu	-10 148	-24 133	-10 357	-22 102
Lõimumine	-1 257	0	-1 176	0
Integratsiooni SA	-1 257	0	-1 176	0
Sport	-3 856	-1 887	-3 870	-1 887

	2023		2024	
	Tegevus-kulud 2023	Investeeringud 2023	Tegevus-kulud 2024	Investeeringud 2024
Jõulumäe Tervisespordikeskus SA	-714	-150	-699	-150
Tehvandi Spordikeskus SA	-1 547	-1 737	-1 576	-1 737
Eesti Olümpiakomitee MTÜ	-945	0	-945	0
Spordikoolituse ja -Teabe SA	-651	0	-651	0
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala	-43 256	-5 800	-40 801	-744
Ettevõtluskeskkond	-37 412	0	-35 571	0
Ettevõtluse Arendamise SA	-29 872	0	-31 072	0
AS Alara	-88	0		0
AS Metrosert	-179	0	-179	0
MTÜ Eesti Standardikeskus	-498	0	-390	0
MTÜ Maakondlikud Arenduskeskused, mis lahendavad riigi olulisi regionaalarengu, ettevõtluse ja kodanikuühiskonna strateegiadokumentidest tulenevaid ülesandeid.	-345	0		0
MTÜ Tarbijate Koostöökoda, majandus- ja taristuministri määruse alusel antav tegevustoetus tarbijate nõustamiseks ja teavitamiseks ning tarbijate kollektiivsete huvide esindamiseks	-20	0	-20	0
Tartu Linnavalitsus	-360	0	-360	0
AS Eesti Varude Keskus	-6 050	0	-3 550	0
Teadmussiire	-1 776	0	-2 368	0
AS Alara	-244	0	-185	0
AS Metrosert	-258	0	-645	0
Ettevõtluse ja Innovatsiooni SA	-1 274	0	-1 538	0
Digiühiskond	-4 068	-5 800	-2 844	-744
AS Eesti Post	-1 778	0	0	0
Riigi Infokommunikatsiooni SA	-2 208	-700	-2 844	-744
AS Alara	-82	0	0	0
Enefit Connect OÜ lairiba jaotusvõrgu väljaehitamiseks		-5 100		0
Tööturuprogramm	0	0	-18	0
Eesti Töötukassa		0	-18	0
Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala	-59 781	-11 741	-92 853	-11 662
Põllumajandus, toit ja maaelu	-22 783	-450	-15 782	-50
SA Eesti Maaelumuuseumid	-1 274	-450	-1 274	-50
SA Eesti Piimandusmuuseum	-181	0	-181	0
Eesti Maaülikool	-457	0	-457	0
AS Vireen	-558	0	-558	0
Toetus maaparandusühistute liikmelisuse- ja maaparanduskuludeks	-31	0	-30	0
Tegevustoetused põllumajandus- ja toidusektori MTÜdele	-350	0	-473	0
Maaelu ja põllumajanduse arendamise riiklikud toetused	-19 932	0	-12 809	0
Regionaalpoliitika *	-2 185	-11 291	-7 668	-11 612
Tegevustoetus valdkonna organisatsioonidele	-2 165	-11 291	-7 648	-11 612
Sihtasutus Pokumaa*	-20	0	-20	0
Transpordi konkurentsivõime ja liikuvus *	-34 813	0	-69 403	0
Ühistranspordikeskustele ja kohalikele omavalitsustele jagatav toetus ühistranspordi korraldamiseks ministeeriumi ja Maanteeameti kaudu (bussiliinidele, praami- ja lennuliiklusele)	-34 813	0	-69 403	0
Rahandusministeeriumi valitsemisala	-6 046	0	-5 905	0

	2023		2024	
	Tegevus-kulud 2023	Investeeringud 2023	Tegevus-kulud 2024	Investeeringud 2024
Riigi rahandus	-6 001	0	-5 860	0
Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus	-4 100	0	-4 489	0
Keskonnainvesteeringute Keskus	-1 541	0	-941	0
Eesti Ametiühingute Keskliit, Eesti Talupidajate Keskliit, Eesti Väike- ja Keskliste Ettevõtjate Assotsiatsioon, Eesti Linnade ja Valdade Liit, Ida-Viru Omavalitsuste Liit, Vabaühenduste Liit, maakondlikud arenduskeskused (partnerite võimestamine)	-360	0	-430	0
Finantspoliitika	-45	0	-45	0
Auditiorkogu	-45	0	-45	0
Siseministeeriumi valitsemisala	-15 116	-3 167	-11 354	-35
Kogukondlik Eesti	-3 960	0	-3 858	0
Kodanikuühiskonna Sihtkapital	-1 945	0	-1 935	0
Kodanikuühiskonna Sihtkapitalile taotlusvoorude läbiviimiseks, usuliste ühenduste toetamiseks ja toetuse eraldamine Vabaühenduste Liidule, Eesti Külaliikumine Kodukandile, Sotsiaalsete Ettevõtete Võrgustikule.	-2 015	0	-1 923	0
Siseturvalisus	-5 917	-3 167	-2 308	-35
Integratsiooni sihtasutusele	-700	0	-700	0
Vabatahtlike merepääste seltsid	-224	0	-106	0
Eesti Naabrivalve	-60	0	-60	0
Eesti Politsei Spordiliidule	-13	0	-13	0
Eesti Abipolitseinike Kogu	-110	0	-60	0
Vabatahtlike päästjate MTÜd	-92	0	-67	0
Vabatahtlike ennetustegevuste MTÜ-d	-41	0	-41	0
Eesti Tuletõrjespordi Liit	-40	0	-40	0
Omavalitsusliitudele (OVL) kriisideks valmisolekus	-94	0	-93	0
Vabatahtlikele päästeseltsidele	0	-35	0	-35
Toetus "Küttekolded korda"	-1 000	0	-1 000	0
Ida-Viru pääste noortelaager	-20	0	-20	0
Kaitseliidu Naiskodukaitsele evakuaatsioonivõimekuse tagamiseks	-45	0	-45	0
Päästeliidu tegevustoetus	-45	0	-45	0
Päästeameti ühekordsed toetused 2023. aastal (vabatahtlikele päästekomandodele 4,7 mln eurot, generaatorite soetamine saartele 0,5 mln eurot, Naiskodukaitse evakuaatsioonirühmadele 0,1 mln eurot, korteriühistutele varjumise võimekuse arendamiseks 1,2 mln eurot)	-3 405	-3 132	0	0
Sihtasutuse Valga Isamaalise kasvatuse püsiekspositsioon	-29	0	-19	0
Erakondade rahastamine	-5 239	0	-5 187	0
Erakondade toetamine	-5 239	0	-5 187	0
Sotsiaalministeeriumi valitsemisala	-10 921	0	-23 438	0
Sotsiaalhoolekande programm	-2 229	0	-1 876	0
Aksiaselts Koeru Hooldekeskus	-272	0	-272	0
Sihtasutus Eesti-Hollandi Heategevusfond	-100	0	0	0
Eesti Puuetega Inimeste Fond	-1 490	0	-1 448	0
Eesti Sotsiaaltöö Assotsiatsioon	-156	0	-156	0
Mittetulundusühing Oma Tuba	-111	0	0	0
Eesti Inimõiguste Keskus SA	-100	0	0	0
Vanemaealiste programm	-364	0	-132	0
Mittetulundusühing Kuldne Liiga	-264	0	-132	0

	2023		2024	
	Tegevus-kulud 2023	Investeeringud 2023	Tegevus-kulud 2024	Investeeringud 2024
Vanurite Eneseabi- ja Nõustamisühing	-100	0	0	0
Laste ja perede programm	-1 583	0	-1 188	0
Eesti Lasterikaste Perede Liit	-301	0	-101	0
Perekoolitusühing Sina ja Mina	-102	0	0	0
KOV-id "Imeliste aastate" programmi läbiviimiseks	-654	0	-640	0
Sihtasutus Lapse Heaolu Arengukeskus	-97	0	-97	0
Lastekaitse Liit	-288	0	-225	0
Viljandi Haigla	-100	0	-100	0
MTÜ Igale Lapsele Pere	-41	0	-25	0
Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm	-39	0	0	0
Eesti Naisuurimis- ja Teabekeskus	-39	0	0	0
Tervist toetavad valikute programm	-1 440	0	-635	0
Eesti Punane Rist	-700	0	0	0
Mittetulundusühing Peasjad	-203	0	-203	0
Mittetulundusühing Eesti Vaimse Tervise ja Heaolu Koalitsioon	-105	0	0	0
Sihtasutus Ida-Viru Keskhaigla (HIV positiivetele emadele imikutoitesegude soetamiseks)	-11	0	-11	0
Lääne Tallinna Keskhaigla AS (HIV positiivetele emadele imikutoitesegude soetamiseks)	-20	0	-20	0
TÜ Kliinikum (HIV positiivetele emadele imikutoitesegude soetamiseks)	-3	0	-3	0
TÜ Kliinikum (mammograafiabussi tööshoidmine)	-26	0	-26	0
Mammograaf AS (mammograafiabussi tööshoidmine)	-28	0	-28	0
Sihtasutus Viljandi Haigla (mammograafiabussi tööshoidmine)	-16	0	-16	0
MTÜ Eesti Vähiliit	-20	0	-20	0
KOV-id ja KOV-ide liidud tervisedenduse tegevuste elluviimiseks	-308	0	-308	0
Inimkeskne tervishoiu programm	-5 266	0	-19 607	0
Eesti Infektsioonhaiguste Selts	-15	0	-15	0
Eesti Arst OÜ	-20	0	-20	0
Mittetulundusühing HASARTMÄNGUSÕLTUVUSE NÕUSTAMISKESKUS	-215	0	0	0
Tartu Ülikool	-4 199	0	-4 692	0
Sihtasutus Viljandi Haigla	0	0	-14 863	0
SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla	-17	0	-17	0
Tartu Ülikooli Lastefond	-800	0	0	0
Välisministeeriumi valitsemisala	-2 165	0	-2 165	0
Välispoliitika ja arengukoostöö programm	-2 165	0	-2 165	0
MTÜ Arengukoostöö Ümarlaud	-50	0	0	0
SA Eesti Rahvusvahelise Arengukoostöö Keskus	-1 300	0	0	0
Tallinna Inglise Kolledž, IB (International Baccalaureate) õpe	-150	0	0	0
Rahvusvaheline Kaitseuringute Keskus	-500	0	0	0
Integratsiooni sihtasutus	-135	0	0	0
MTÜ Mondo	-10	0	0	0
MTÜ Eesti Noorteühenduse Liit	-10	0	0	0
MTÜ Eesti NATO Ühing	-10	0	0	0

LISA 4. Investeeringud

Tabelis märgitud väärtused on arvestatud tuhat eurot.

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Riigikogu Kantselei					
Investeeringud kokku	-526	-4 317	-4 993	-676	16%
IT investeeringud	-281	-1 451	-2 003	-552	38%
Kinnisvara	-162	-2 146	-2 090	57	-3%
Riigikogu hoonete renoveerimine	-162	-2 146	-2 090	57	-3%
Käibemaks	-83	-720	-900	-181	25%
Vabariigi Presidendi Kantselei					
Investeeringud kokku	-683	-445	0	445	-100%
Inventar	-8	-11	0	11	-100%
IT investeeringud	-203	0	0	0	0%
Muud investeeringud	-11	0	0	0	0%
Kinnisvara	-347	-360	0	360	-100%
Vabariigi Presidendi Kantselei peahoone	-347	-360	0	360	-100%
Käibemaks	-113	-74	0	74	-100%
Riigikontroll					
Investeeringud kokku	-177	0	0	0	0%
IT investeeringud	-114	0	0	0	0%
Muud investeeringud	-41	0	0	0	0%
Käibemaks	-23	0	0	0	0%
Riigikohus					
Investeeringud kokku	0	-20	0	20	-100%
Masinad ja seadmed	0	-20	0	20	-100%
Riigikantselei	-2 302	-283	0	283	-100%
Investeeringud kokku	-432	-75	0	75	-100%
Inventar	-9	0	0	0	0%
IT investeeringud	-310	-33	0	33	-100%
Masinad ja seadmed	-39	0	0	0	0%
Kinnisvara	-2	0	0	0	0%
Lisaeelarve 2021	-2	0	0	0	0%
Käibemaks	-72	-41	0	41	-100%
Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud kokku	-79 530	-107 970	-23 636	84 335	-78%
Inventar	-3 034	-207	-815	-608	294%
IT investeeringud	-5 402	-2 785	-3 387	-602	22%
Masinad ja seadmed	-460	-197	0	197	-100%
Muud investeeringud	-2 468	-1 201	-1 552	-351	29%
Kinnisvara	-55 099	-84 505	-10 814	73 691	-87%
Haridusvõrgu korrastamine ja arendamine (sh RKAS vahendid)	-12 050	-12 987	-10 814	2 173	-17%
Tallinna Tehnika Kõrgkooli kinnisvarainvesteeringud	-802	-1 955	0	1 955	-100%
Tartu Tervishoiu Kõrgkooli kinnisvarainvesteeringud	-20	0	0	0	0%
Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli kinnisvarainvesteeringud	-56	-570	0	570	-100%

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
H. Elleri Tartu Muusikakooli õppekorpus	0	-82	0	82	-100%
Gümnaasiumivõrgu korrastamine	-41 678	-68 861	0	68 861	-100%
Vabaduse Kool	-461	0	0	0	0%
Võrumaa Kutsehariduskeskuse kinnisvarainvesteering	-33	0	0	0	0%
Õppeinfrastruktuuri arendamine	0	-50	0	50	-100%
Käibemaks	-13 067	-19 074	-7 068	12 006	-63%
Justiitsministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud kokku	-6 007	-2 058	-1 386	671	-33%
IT investeeringud	-2 814	-133	-133	0	0%
Masinad ja seadmed	-1 460	-1 648	-923	725	-44%
Muud investeeringud	-722	0	0	0	0%
Kinnisvara	-36	0	-80	-80	100%
Käibemaks	-974	-276	-250	26	-10%
Kaitseministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud kokku	-186 744	-315 043	-454 048	-139 006	44%
Inventar	-15	-522	-286	236	-45%
IT investeeringud	-1 737	-4 051	-4 444	-393	10%
Masinad ja seadmed	-8 778	-26 367	-38 563	-12 195	46%
Muud investeeringud	-99 926	-142 564	-206 046	-63 482	45%
Kinnisvara	-49 261	-94 093	-136 324	-42 231	45%
Maa soetused	-1 031	-6 500	-7 342	-842	13%
Hoonete ja rajatiste soetus ning renoveerimine	-43 451	-44 867	-83 441	-38 574	86%
Liitlaste taristu	-4 779	-31 458	-26 533	4 926	-16%
Radarite taristu statistikakaubanduse vahenditest	0	-3 583	-5 083	-1 500	42%
Kirde-Eesti meetme radari taristu	0	-7 684	-11 507	-3 823	50%
Väikesaarte energiarajatised CO ₂ kvoodi müügi tuludest	0	0	-1 218	-1 218	100%
Lääne-Eesti meetme radari taristu	0	0	-1 200	-1 200	100%
Käibemaks	-27 028	-47 446	-68 385	-20 940	44%
Kliimaministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud kokku	-5 059	-164 071	-178 048	-13 977	9%
Inventar	0	0	-20	-20	100%
IT investeeringud	-2 130	-7 531	-7 615	-84	1%
Transpordivahendid	-195	-928	-2 586	-1 658	179%
Masinad ja seadmed	-638	-51	-2 595	-2 544	4963%
Muud investeeringud	-1 231	-131	-271	-140	107%
Kinnisvara	-22	-128 767	-133 499	-4 732	4%
CO ₂ kvooditulust rahastatavad projektid	-22	0	0	0	0%
E265 Tallinna ringtee II etapp	0	-190	0	190	-100%
Veeteede süvendamine	0	-1 000	-333	667	-67%
Riigimaanteede remondi koondprojekt	0	-70 790	-62 799	7 992	-11%
Tuletornid	0	-400	-380	20	-5%
Rail Baltic arendus	0	-19 577	-20 247	-670	3%
Rohuküla tootmisbaasi uuendamine	0	-167	-167	0	0%
Arbavere puursüdame hoidla	0	-300	-375	-75	25%

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Rohuküla sadama kai taastamine	0	-1 971	-1 971	0	0%
Transpordiameti hoonete renoveerimine	0	-380	-517	-137	36%
Maade soetamine	0	-2 400	-3 000	-600	25%
CO ₂ kvooditulust rahastatav investeering	0	0	-4 461	-4 461	100%
Pärnu - Uulu 2 + 2 realine tee	0	-10 093	-1 500	8 593	-85%
Sauga - Pärnu 2 + 2 realine tee	0	-10 000	-6 800	3 200	-32%
Neanurme - Pikknurme 2 + 1 realine tee	0	-4 100	-500	3 600	-88%
Libatse - Nurme 2 + 2 realine tee	0	-7 400	-22 100	-14 700	199%
Paldiski mnt Harku ristmik	0	0	-8 350	-8 350	100%
Käibemaks	-843	-26 663	-31 462	-4 800	18%
Kultuuriministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud kokku	-477	-136	-43	93	-68%
IT investeeringud	-14	-100	0	100	-100%
Muud investeeringud	-336	0	0	0	0%
Põhivara	-84	-36	-43	-7	19%
Viljandi Muuseum	-29	0	0	0	0%
Lastekirjanduse Keskuse põhivara soetus	-23	-23	-23	0	0%
ERM Narva mnt hoidla remonttööd	-31	-13	0	13	-100%
Eesti Rahva Muuseum	0	0	-20	-20	100%
Käibemaks	-44	0	0	0	0%
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud kokku	-252 232	-81 843	-34 267	47 576	-58%
Inventar	-119	0	0	0	0%
IT investeeringud	-25 248	-17 915	-28 303	-10 388	58%
Transpordivahendid	-1 932	0	0	0	0%
Muud investeeringud	-6 141	-175	0	175	-100%
Kinnisvara	-178 898	-49 788	0	49 788	-100%
E265 Tallinna ringtee II etapp	-11 626	-1 500	0	1 500	-100%
Veeteede süvendamine	-400	0	0	0	0%
Riigimaanteede remondi koondprojekt	-129 469	-27 647	0	27 647	-100%
Tuletornid	-506	0	0	0	0%
E20 Tln-Narva mnt liiklussõlme ehitus	-676	0	0	0	0%
Hundipea sadama rekonstrueerimise II etapp	-1 480	0	0	0	0%
Rail Baltic arendus	-9 385	-7 434	0	7 434	-100%
Kose-Mäo neljarealiseks ehitamine	-15 168	0	0	0	0%
Arbavere puursüdamike hoidla	-1 166	-90	0	90	-100%
Transpordiameti hoonete renoveerimine	-460	-387	0	387	-100%
Maade soetamine	-2 174	-262	0	262	-100%
CO ₂ kvooditulust rahastatav investeering	-1 025	0	0	0	0%
Pärnu - Uulu 2 + 2 realine tee	-5 365	-9 868	0	9 868	-100%
Neanurme - Pikknurme 2 + 1 realine tee	0	-2 600	0	2 600	-100%
Käibemaks	-39 895	-13 964	-5 964	8 001	-57%
Rahandusministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud kokku	-17 590	-22 309	-30 679	-8 370	38%

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Inventar	-26	0	0	0	0%
IT investeeringud	-12 164	-15 744	-22 702	-6 958	44%
Masinad ja seadmed	-408	-931	-2 540	-1 609	173%
Muud investeeringud	-1 982	-2 700	0	2 700	-100%
Kinnisvara	-13	0	0	0	0%
IN090004	-13	0	0	0	0%
Käibemaks	-2 996	-2 935	-5 438	-2 503	85%
Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud kokku	-6 183	-4 797	-6 134	-1 337	28%
IT investeeringud	-3 064	-1 957	-3 015	-1 058	54%
Transpordivahendid	0	-35	-35	0	0%
Masinad ja seadmed	-155	-1 295	-2 446	-1 151	89%
Muud investeeringud	-2 097	0	0	0	0%
Kinnisvara	0	-949	-70	879	-93%
Maaeluministeeriumi administratiivhoone Lai 39/41	0	-100	0	100	-100%
Laborite sisseseade	0	-70	-70	0	0%
CO ₂ kvooditulust rahastatav investeering	0	-779	0	779	-100%
Käibemaks	-866	-561	-568	-6	1%
Siseministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud kokku	-44 847	-39 551	-66 078	-26 527	67%
IT investeeringud	-12 037	-10 088	-9 015	1 073	-11%
Transpordivahendid	-1 240	-11 049	-30 543	-19 494	176%
Masinad ja seadmed	-3 295	-1 982	-2 406	-425	21%
Muud investeeringud	-19 152	-6 538	-11 225	-4 688	72%
Kinnisvara	-1 468	-2 191	-1 664	527	-24%
Sisekaitseakadeemia Kase tn kompleks	-460	-430	-40	390	-91%
Männiku lasketiir	-22	0	0	0	0%
Piirissaare piiripostile inventari hoiutingimuste loomine	-364	0	0	0	0%
Sisekaitseakadeemia ühiselamute rekonstrueerimine	-24	-1 749	-1 624	125	-7%
CO ₂ kvooditulust rahastatav investeering	-94	-12	0	12	-100%
Kuressaare kordon	-13	0	0	0	0%
Narva-Jõesuu teenistus	-14	0	0	0	0%
Narva väiketankla	-30	0	0	0	0%
Narva-Jõesuu väiketankla	-4	0	0	0	0%
Väike-Maarja õppekeskus	-137	0	0	0	0%
Rakvere politseijaoskonna koerte harjutusväljak	-46	0	0	0	0%
Viljandi politseijaoskond	-75	0	0	0	0%
Ädala 25/Helme 3 lasketiir	-166	0	0	0	0%
Paikuse õppekompleks	-17	0	0	0	0%
Käibemaks	-7 655	-7 704	-11 224	-3 520	46%
Sotsiaalministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud kokku	-18 373	-9 662	-11 375	-1 713	18%
Inventar	-45	0	0	0	0%

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
IT investeeringud	-13 345	-7 980	-9 305	-1 325	17%
Masinad ja seadmed	-1 222	-515	-100	415	-81%
Muud investeeringud	-21	0	0	0	0%
Kinnisvara	-737	0	0	0	0%
Käibemaks	-3 003	-1 167	-1 970	-803	69%
Välisministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud kokku	-7 382	-7 514	-5 789	1 725	-23%
IT investeeringud	-622	-2 275	-1 315	960	-42%
Transpordivahendid	-284	-830	0	830	-100%
Muud investeeringud	-852	-1 226	-1 016	210	-17%
Kinnisvara	-5 247	-2 397	-2 976	-579	24%
Välisministeeriumi ja välisesinduste ruumide ehitusinvesteeringud	-5 247	-2 397	-2 976	-579	24%
Käibemaks	-378	-786	-482	304	-39%

LISA 5. Vabariigi Valitsuse reservi sihtotstarbeliste vahendite jaotus tegevuste lõikes 2023-2027

Tabelis märgitud väärtused on arvestatud tuhat eurot.

	Planeeritud tegevused 2024	Planeeritud tegevused 2023-2027
VABARIIGI VALITSUSE SIHTOTSTARBELINE RESERV KOKKU⁴⁴	-97 170	-530 875
RIIGIKOGU	0	-102
IT vajaku kompenseerimine	0	-102
VABARIIGI PRESIDENDI KANTSELEI	0	-160
IT vajaku kompenseerimine	0	-160
RIIGIKOHUS	0	-7
IT vajaku kompenseerimine	0	-7
RIIGIKANTSELEI haldusala	0	-52
IT vajaku kompenseerimine	0	-52
HARIDUS-JA TEADUSMINISTEERIUMI valitsemisala	0	-170
Ukraina kooli investeringuteks	0	-170
JUSTIITSMINISTEERIUMI valitsemisala	-17	-2 217
Euroopa Liidu struktuurifondide projektide halduskulu	-17	-83
IT vajaku kompenseerimine	0	-2 134
KAITSEMINISTEERIUMI valitsemisala	-600	-2 450
Käibemaksu kulu USA toetusele (Kaitseliit)	-600	-600
CR14 küberharjutusvälja salajase võimekuse projekt	0	-1 350
IT vajaku kompenseerimine	0	-500
KLIIMAMINISTEERIUMI valitsemisala	-32 441	-192 287
Riigipoolne AS Eesti Raudtee kahjumi katmine	-31 659	-168 230
Avaandmete direktiivi ülevõtmine	-594	-2 709
Õigusaktidest tulenevad meetmed	-189	-754
Elektri jaotusvõrkude kliimakindluse tõstmise kiirendamine	0	-15 700
IT vajaku kompenseerimine	0	-2 623
Fosforiidi ja kaasnevate ressursside uuring	0	-2 090
EL 2030 kliimaeesmärkide ülevõtmise raamleping ülikoolidega	0	-182
KULTUURIMINISTEERIUMI valitsemisala	-2 405	-20 909
Kultuuri- ja spordi suursündmuste meede	-2 000	-10 000
Finaalturniiridel osalevad meeskonnad	-200	-2 800
Leiutasude väljamaksmine Muinsuskaitseametile	-100	-500
Euroopa Liidu struktuurifondide projektide halduskulu	-45	-225
Euroopa Liidu struktuurifondide projektide halduskulu	-60	-300
Ukraina sõjapõgenike eesti keele õpe A1 tasemel	0	-4 500
Elujõulise Eesti kultuuri teadus- ja arendusprogrammi piloteerimine	0	-1 300
Küberjulgeoleku seaduse nõuete tagamine	0	-820
IT vajaku kompenseerimine	0	-307
Ukraina sõjapõgenikest noorte toetamine ukraina keele ja kultuuri säilimiseks	0	-100
Iseseisvat õpet toetavate IT lahenduste arendamine ja kommunikatsioonikulud	0	-57
MAJANDUS - JA KOMMUNIKATSIOONIMINISTEERIUMI valitsemisala	-2 421	-14 377
Õigusaktidest tulenevad meetmed	-1 910	-12 466
Euroopa Liidu struktuurifondide projektide halduskulu	-511	-1 022

⁴⁴ Vabariigi Valitsusel on õigus teha eelarveaastal jooksvalt muudatusi nende tegevuste loetelus, milleks võib eraldada Vabariigi Valitsuse reservi sihtotstarbelisi vahendeid. Heaks kiidetud tegevuste loetelu avaldatakse Rahandusministeeriumi kodulehel.

	Planeeritud tegevused 2024	Planeeritud tegevused 2023-2027
IT vajaku kompenseerimine	0	-889
RAHANDUSMINISTEERIUMI valitsemisala	-190	-4 419
Rahapesu vastase võitlusega seotud tegevused	-190	-190
IT vajaku kompenseerimine	0	-3 156
Maksu- ja Tolliametile mobiilse röntgeniapaaraadi soetamiseks	0	-600
Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskusele tulumaksuseaduse muudatuste rakendamisega kaasnevad IT-investeeringud	0	-400
EL 2030 kliimaeesmärkide ülevõtmise raamleping ülikoolidega	0	-73
REGIONAAL-JA PÖLLUMAJANDUSMINISTEERIUMI valitsemisala	0	-2 440
Kohalikele omavalitsustele Ukraina sõjapõgenike vältimatu abi ja majutamise kulude hüvitamiseks ning muude kulude katmiseks majutuskeskustes	0	-1 183
Põllukultuuride väetamisnormatiivide nüüdisajastamine	0	-456
Ukraina sõjapõgenikega seotud rahvastikutoimingute kompenseerimine kohalikele omavalitsustele	0	-348
IT vajaku kompenseerimine	0	-237
Avaandmete direktiivi ülevõtmine	0	-80
EL 2030 kliimaeesmärkide ülevõtmise raamleping ülikoolidega	0	-73
Ukraina sõjapõgenikega kaasasolevate lemmikloomadega seotud tegevused	0	-50
Ukraina sõjapõgenikele tasuta sõidukaartide väljastamine	0	-14
SISEMINISTEERIUMI valitsemisala	-24 883	-64 936
Idapiiri väljaehitamine ning taristu ja ülalpidamise püsikulud	-23 186	-43 574
Automaatse biomeetrilise identifitseerimissüsteemi (ABIS) arendus	-1 215	-6 086
Digitippkohtumise turvalisus	-300	-1 500
Õigusaktidest tulenevad meetmed	-182	-696
Riigisaladusega kaetud julgeoleku tagamise tegevused	0	-7 343
Piirivalvamise tugevdamine	0	-3 723
Migratsiooni järelevalve	0	-1 419
USA abi käibemaksu katmine	0	-450
SMS-teavitused Ukraina sõjapõgenikele ning Ukraina kõnekeskuse ja riigiinfo telefoni 1247 Ukraina kriisiga seotud kulud	0	-145
SOTSIAALMINISTEERIUMI valitsemisala	-1 220	-17 228
Tervishoiu hädaolukordadeks ja riigikaitseks valmistumise korraldamine	-1 220	-5 982
Ukraina sõjapõgenikega seotud sotsiaalteenused	0	-5 578
IT vajaku kompenseerimine	0	-3 457
Ukraina sõjapõgenikega seotud tervishoiuteenused	0	-1 800
Ukraina sõjapõgenike teenustega seotud IKT arendused	0	-239
Digital Europe programmi 1 miljoni genoomi rakendusprojekt	0	-100
EL 2030 kliimaeesmärkide ülevõtmise raamleping ülikoolidega	0	-73
VÄLISMINISTEERIUMI valitsemisala	0	-1 433
Välis- ja julgeolekupoliitika teadus- ja arendustegevus Venemaa, Aasia ja Arktika suunal	0	-1 083
IT vajaku kompenseerimine	0	-350
ÜLERIIGILISED	-32 992	-207 687
Teadus- ja arendustegevuse kulud jaotamata projektidele	-15 029	-109 496
2014-2020 perioodi sulgemise kulud	-10 000	-39 000
Välis- ja arendustegevuse tagastused ⁴⁵	-2 000	-12 200
IKT küberturvalisuse kulud	-1 952	-10 486
Siseturvalisuse fondide erimeetmete ja erakorralise abi kaarahastamiseks	-1 500	-7 500

⁴⁵ Vabariigi Valitsuse reservi sihtotstarbelistest vahenditest kaetakse lootusetuks tunnistatud ja mitteolulise suurusega tagasinõuded ning rakendussüsteemist tingitud mitteabikõlblikud kulud.

	Planeeritud tegevused 2024	Planeeritud tegevused 2023-2027
Riigiasutuste rendimaksud	-1 134	-6 163
Välis teenistuse seadus	-1 000	-5 000
Põhiseaduslike institutsioonide jagamata remondifond	-376	-1 505
IT vajaku kompenseerimine	0	-9 602
IKT jaotamata vahendid	0	-2 075
Energiasäästumeetmeteks	0	-2 000
Ministeeriumite ümberkorraldamisega seotud ühekordsed kulud	0	-1 679
Ametiasutuste väljaviimisega seotud kulud	0	-981

LISA 6. Rail Baltica ehitamise tegevuskava 2022. aastal ning sellele järgnevatel aastatel

Käesolev 2024. aasta riigieelarve lisa on koostatud vastavalt 19.06.2017 vastu võetud Eesti Vabariigi valitsuse, Leedu Vabariigi valitsuse ja Läti Vabariigi valitsuse vahelise Rail Balticu / Rail Baltica raudteeühenduse arendamise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse paragrahvile 2.

Ruumiline planeerimine

Ruumilised planeeringud loovad aluse edasisteks projekteerimis- ja ehitustöödeks ning on üheks aluseks ehituslubade väljastamisel. Olulisimad planeerimistööd seonduvad Rail Baltica planeeringu uuendamisega Pärnumaal, mis vastavalt Riigikohtu otsusele tunnistati osaliselt kehtetuks. Kehtetuks tunnistamine puudutab ca 40 km pikkust lõiku Pärnust lõunas.

2024. aastal jätkuvad 2020. aastal alustatud tööd Pärnu maakonnaplaneeringu taaskehtestamiseks. Selle raames viiakse läbi erinevad uuringud, koostatakse projektlahendused, viiakse läbi keskkonnamõtjude strateegiline hindamine (s.h Natura 2000 hindamine) koos leevendus- ja kompensatsioonimeetmete ettenägemisega ning viiakse läbi kõik seadusest tulenevad kaasamisprotsessid. Planeeringu uuendamiseks on valminud trassialternatiivide Natura 2000 asjakohase hindamise aruande mustand ning käimas on planeeringudokumendi ülevaatamine ning keskkonnamõtjude strateegilise hindamise aruande täiendamine vastavalt Natura 2000 aruandele. Natura 2000 aruande kohaselt on tarvilik rakendada kompensatsioonimeetmeid, kuna ühelgi trassialternatiivil ei ole võimalik olulisi mõjusid täies ulatuses leevendada. Edasi liigume kompensatsioonimeetmete rakenduskava koostamisega. Kompensatsioonimeetmed tuleb teostada enne ehituse algust. Eeldatav planeeringu kehtestamine 2024. aastal.

Viakse lõpule 2020. aastal alustatud Pärnu kaubaterminali ruumilise planeeringuga.

Jätkub Rail Baltica kohalike peatuste detailplaneerimine nii Harju, Rapla kui Pärnu maakonnas.

Projekteerimistegevused

2024. aastal⁴⁶ jätkub 2019. aastal alustatud RB suuremahuline projekteerimine Eesti territooriumil. Projekteerimislepingud kõigi kolme projekteerimislõigu osas (Rapla-Pärnu, Tallinn-Rapla ning Pärnu-Ikla) sõlmiti aastatel 2019 ja 2020.

Kuni 2024. a lõpuni jätkub RB raudtee projekteerimine lõikudel Rapla-Pärnu ning Tallinn-Rapla. Lõigul Pärnu-Ikla on tööd kavas lõpetada 2025. aasta jooksul. Kõigil lõikudel koostatakse põhi- ning tehniline projekt, viiakse läbi keskkonnamõtjude hindamised.

2024. aastal lõpetatakse Pärnu kaubaterminali projekteerimistööd. Pärnu kaubaterminali asukohta projekteeritakse ka üks infrastruktuuri hooldusdepoodest/hoolduspunktidest.

Jätkub Soodevahe kuivsadama projekteerimine, mis on täiendavaks terminaliks Muuga sadamas asuva terminali kõrval, kuhu sadama-ala mahupiirangute tõttu luuakse täiendav taristu 1435 mm, 1520 mm ning maanteevedude teenindamiseks. Samasse asukohta on kavandatud ka teine infrastruktuuri hooldusdepoo. Projekteerimisleping sõlmiti 2021. aasta teises pooles, 2023. aasta juunis võeti töövõtjalt vastu eelprojekt.

Jätkub Rail Baltica kohalike peatuste eelprojektide koostamine.

⁴⁶ Vt Tabel 110 Rail Baltica projekti Eesti osa CEF eelarve 2023.

Ehitustööd

2024. aastal jätkuvad tööd nn „kiire ajakava“ rajatiste (viaduktid, ökoduktid, ristmehäljad) ehitamisel (vt Tabel 112: Rail Baltica ehitatavad rajatised 2020-2024). Nimetatud rajatise on võimalik ehitada Rail Baltica põhiprojekti lahenditest varem eraldiseisvana, et kiirendada kiirraudtee ehitamist Eesti territooriumil. Samuti jätkuvad tööd kohtobjektide (Ülemiste ja Pärnu reisirterminal) ehitamisel.

Valminud on kokku 8 objekti (4 viadukti ning 4 ökodukti), 2023. aasta jooksul võetakse töövõtjalt vastu 5 viadukti ehitustööd. 2024. aastal jätkuvad või lõpetatakse tööd kuuel varem alustatud objektil (3 viadukti ning 3 ökodukti) ning tööd algavad 13 objektil (11 viadukti, 1 tehnorajatis, 1 raudteesild).

Jätkuvad 2022. aastal alustatud Ülemiste (peamiselt 1520mm raudteede ümbertõstmine ning raudteerajatised) ja Pärnu reisirterminalide ehitustööd (kommunikatsioonid ja juurdepääsuteed).

2024. aastast alustatakse Rail Baltica põhitrassi ehitustöödega (raudtee muldkeha ning rajatised) Harju- ja Raplamaal vastavalt valminud ja vastu võetud tehnilisele projektile ja saadud ehituslubadele kolmel pikemal lõigul.⁴⁷ Hanked käivitati aastatel 2022 ning 2023, lepingute sõlmimine kavandatud 2023. aasta teise poolde.

CEF vahenditest rahastatavate ehitustööde hinnanguline maksumus aastatel 2024 kuni 2027⁴⁸ (k.a.) on ca 886 miljonit eurot, mis sisaldavad nii CEF toetust kui kohustuslikku riiklikku omapanust. Sellest ca 54⁴⁹ miljonit eurot Euroopa Liidu 2014-2020 eelarveperioodi vahenditest (sõlmitud Euroopa ühendamise rahastu ehk CEF rahastamislepingute alusel) ning ca 832 miljonit eurot EL 2021-2027 eelarveperioodi saadud ning prognoositavatest vahenditest 2027. aastani. Viimase puhul on osaliselt tegu indikatsiooniga projekti Eesti tegevuste elluviimise võimekusest ning prognoositavast taotluste tulemuslikkusest järgnevate taotlusvoorude osas. Riigi kohustusliku omafinantseeringu puhul on arvestatud kas teadaoleva või prognoositava minimaalse omafinantseeringu määraga, mis on 15 või 19% investseeringu maksumusest EL 2014-2020 ning kuni 19% EL 2021-2027 eelarveperioodi vahendite puhul.⁵⁰ Lisaks eeltoodule kajastub osa CEF vahenditest koos omafinantseeringuga (kokku ca 30 mln €) Transpordiameti eelarves, kuna tegemist on Transpordiametile üleminevate, kuid RB rajamisega seotud ristumiste (sillad ja viaduktid) ehitamisega.

Lisaks CEF vahenditele on vastavalt VV otsustele kavas Rail Baltica ning sellega seonduvate objektide rahastamine ka RRF-st ning struktuurivahenditest. RRF-st on kavandatud Rail Baltica kohtobjektide ehitamine (Kangru liiklussõlme 5 eritasandilist ristumist; koondmaksumus ca 31 mln €) ning struktuurivahenditest Rail Baltica peatuste ehitamine (Ülemiste ja Pärnu terminalide hooned ning kohalikud peatused; koondmaksumus ca 62 mln €).

Maade omandamine

Lähiaastatel jätkub ka 2018. aastal alustatud Rail Baltica ehitamise tarbeks maade omandamine, millele järgnevad maakorralduslikud toimingud.

⁴⁷ Vt Tabel 113: Rail Baltica põhitrassi ehitamise ajagraafik prioriteetlõikude kaupa.

⁴⁸ Rail Baltica projekti Eesti osa prognoositud eelarve aastateks 2024 kuni 2027 on toodud Tabel 110: Rail Baltica projekti Eesti osa prognoos 2024-2027 (ei sisalda Transpordiameti eelarves olevaid CEF vahendeid koos omafinantseeringuga).

⁴⁹ Sisaldab 2015, 2016, 2018, 2020 ning 2021 sõlmitud rahastamislepingute vahendeid.

⁵⁰ Vastavalt 2021-2027 CEF määrusele.

Tabel 110. Rail Baltica projekti Eesti osa CEF eelarve 2024

Projekti nr	Projekti nimetus	2024, eur	Kommentaar
A	Ülemiste ühisterminal	47 542 076	
A.001	Ülemiste reisiterminal	31 733 359	Projekteerimis- ja ehitustööd
A.003	Ülemiste raudteeinfrastruktuur	15 808 717	
B	Muuga kaubaterminal	40 022	
B.001	Raudteed ja raudteerajatised	40 022	Projekteerimis- ja ehitustööd
C	Soodevahe kuivsadam	16 500	
C.001	Soodevahe kuivsadama raudteetaristu rajamine	5 501	
C.002	Soodevahe kuivsadama ehitamise ettevalmistamine, sissesõiduteede ja platside ettevalmistamine, mullatööd ning tehnovõrkude väljaehitamine	5 500	Projekteerimis- ja ehitustööd
C.003	Soodevahe kuivsadama hoonete rajamine, teede ja platside asfalteerimine, seadmete paigaldamine, raudteetaristu ühendamine Rail Baltica põhitrassiga	5 499	
D	Põhitrass	77 543 146	
D.001	Põhitrassi horisontaalsed tegevused	1 758 300	
D.002	Põhitrassi lõik nr 2 (Tallinn-Rapla)	50 549 397	Ehitustööd
D.003	Põhitrassi lõik nr 1 (Pärnu-Rapla)	17 822 567	
D.004	Põhitrassi lõik nr 3 (Pärnu-Eesti/Läti piir)	49 875	
D.005	Kõrgepingeliinid ja gaasimagistraalide ristumised	7 363 008	
D*	Põhitrassi projekteerimine	10 089 010	Projekteerimistööd
E	Pärnu reisiterminal	725 515	
E.001	Pärnu reisiterminal	725 515	Ehitustööd
F	Pärnu kaubaterminal	79 784	
F.001	Pärnu kaubaterminali raudteetaristu rajamine ehk etapp 3	26 595	
F.002	Pärnu kaubaterminali ehitamise ettevalmistamine, sissesõiduteede ja platside ettevalmistamine, mullatööd ning tehnovõrkude väljaehitamine ehk etapp 2	26 595	Detailplaneerimis-, projekteerimis- ja ehitustööd
F.003	Pärnu kaubaterminali hoonete rajamine, teede ja platside asfalteerimine, seadmete paigaldamine, raudteetaristu ühendamine Rail Baltica põhitrassiga ehk etapp 4	26 595	
G	Ülemiste veeremidepoo	5 643 776	
G.001	Ülemiste (Rae) veeremidepoo	49 404	
G.002	Depoohoone	5 563 571	Ehitustööd
G.003	Sõiduteed ja platsid	30 800	
H	Infrastruktuuri hoolduskeskus ja punktid	6 369 262	
H.001	Pärnu infrastruktuuri hoolduspunkt	3 077 372	Projekteerimis- ja ehitustööd
H.002	Soodevahe infrastruktuuri hoolduspunkt	3 291 890	
I	Kohalikud peatused	175 309	
I.001	Assaku	33 157	
I.002	Luige	37 125	
I.003	Saku	1 100	
I.004	Kurtna	1 100	
I.005	Kohila	1 100	
I.006	Rapla	1 100	Projekteerimistööd
I.007	Järvakandi	1 100	
I.008	Kaisma	1 100	
I.009	Tootsi	26 648	
I.010	Urge	1 100	
I.011	Surju	29 900	
I.012	Häädemeeste	40 778	
K	Rajatised	44 536 823	
K.001	Rajatised (Harju)	20 303 084	Ehitustööd
K.002	Rajatised (Rapla)	12 165 296	
K.004	Rajatised (KOV)	3 857 875	

Projekti nr	Projekti nimetus	2024, eur	Kommentaar
K.005	Rajatised (ökoduktid)	3 730 861	
K.006	Rajatised (tehnorajatised)	1 630 927	
K.007	Rajatised (raudteesillad)	2 848 779	
L	Kontaktliini liitumised elektrivõrguga	2 038 881	
L.003	Kotka liitumise ehitus	2 038 881	Ehitustööd
M	Infosüsteemid ja infosüsteemide arendused	1 519 197	
M.001	Infosüsteemid	1 519 197	Arendustööd
	KOKKU RAIL BALTIC ESTONIA OÜ INVESTEERINGUD JA KULUD	196 319 300	
N/A	Maade omandamine	5 988 815	Sisaldab maade maksumust, mõõdistamise, hindamise ja notarikuluseid
N/A	Tööde elluviimise kulud	2 624 876	Rail Baltica elluviimisega seotud administratiivkulud. Teenused, mis ei ole seotud konkreetsete ehitusobjektidega.
	KOKKU KLIM TEGEVUSED	8 613 691	
N/A	Käibemaks TRAM ja Maa-Ameti töödelt	716 918	
	KOKKU RAIL BALTICA EELARVE	205 649 909	

Tabel 111. Rail Baltica projekti Eesti osa investeeringueelarve prognoos CEF, RRF ning SF vahenditest 2024-2027.

EL eelarveperiood	2024, mln eur	2025, mln eur	2026, mln eur	2027, mln eur
Eelarveperiood 2014-2020 (sõlmitud rahastamislepingud) ⁵¹	53 935 405 ⁵²	0	0	0
Eelarveperiood 2021-2027 (indikatiivne taotlusmaht) ⁵³	137 077 642	292 528 456	374 855 985	28 221 458
RRF vahendid	13 919 943	14 793 057	337 000	0
SF vahendid	0	32 109 000	23 664 000	9 262 000
KOKKU RAIL BALTICA CEF EELARVE	191 013 047	292 528 456	374 855 985	28 221 458
KOKKU RAIL BALTICA EELARVE⁵⁴	204 932 990	339 430 513	398 856 985	37 483 458

Tabel 112. Rail Baltica ehitatavad rajatised 2020-2024⁵⁵

	OBJEKT	OMANIK	2020	2021	2022	2023	2024
VIADUKTID	Kangru liiklussõlm ⁵⁶	Transpordiamet					
	T-2 Tartu mnt (Assaku)	Transpordiamet					
	Põrguvälja tee	Transpordiamet					
	Rukki tee	KOV					
	Tõdva-Hägeri	Transpordiamet					
	Saku-Tõdva	Transpordiamet					
	T-11 Tallinna ringtee (Saustinõmme)	Transpordiamet					
	Rae (Assaku-Jüri)	Transpordiamet					
	Elveso viadukt	RBE					
	Vaskjala raudteesild	RBE					
	Tallinn-Rapla-Türi (Kohila)	Transpordiamet					

⁵¹ Vastavalt sõlmitud rahastamislepingutele CEF I - CEF III ning CEF VI – VII.

⁵² Ei sisalda Transpordiameti eelarves kajastuvaid RB CEF vahendeid koos omafinantseeringuga

⁵³ Indikatsioon projekti Eesti tegevuste elluviimise võimekusest, tegelikud investeeringumahud sõltuvad EL 2021-2027 eelarveperioodi taotlusvoorude tulemustest, mis ei ole veel teada. Sisaldab ka nn CEF21 ning CEF22 (ehk 2021 ja 2022 taotlusvooru) vahendeid. CEF 21 rahastusleping sõlmiti 2022 aastal, CEF22 osas on rahastusotsus juulist 2023, rahastuslepingu eeldatav sõlmimine oktoobris 2023.

⁵⁴ Ei sisalda käibemaksu Transpordiameti ning Maa-ameti tegevustelt.

⁵⁵ Tabelis on toodud nn "kiire ajakava" rajatised, mis ehitatakse valmis esimeses järjekorras. Ülejäänud rajatised on põhitrassi ehitamise üldises ajakavas (Tabel 113).

⁵⁶ Teostatakse RRF vahenditest, objekti valmimistähtaeg 2026. aasta

	OBJEKT	OMANIK	2020	2021	2022	2023	2024
	Kehtna-Põlma tee	Transpordiamet					
	Tagadi tee	KOV					
	Hagudi-Kodila	Transpordiamet					
	Künka tee	KOV					
	Seli-Koigi-Alu tee	Transpordiamet					
	Varbola tee	KOV					
	Tagadi-Kurtna	Transpordiamet					
	Kirdalu-Kiisa	Transpordiamet					
	Alu	Transpordiamet					
	Parila	Transpordiamet					
	Juula	Transpordiamet					
	Kivisilla tee	KOV					
	ÖKODUKTID	Urge ökodukt	RBE				
Loone ökodukt		RBE					
Saustinõmme ökodukt		RBE					
Kalevi ökodukt		RBE					
Selja ökodukt		RBE					
Lepplaanee ökodukt		RBE					
Tagadi ökodukt		RBE					
RISTMEVÄLJAD	110 kV L030 Sindi – Papiniidu	RBE					
	110kV L133B Vändra-Papiniidu	RBE					
	110kV L032B Metsakombinaadi – Papiniidu	RBE					
	110 kV L032A Sindi – Metsakombinaadi	RBE					
	L086 Kiisa-Harku	RBE					
	L017/L185 Kiisa-Rummu/Kiisa-Kohila	RBE					
	L180/L181 Kiisa-Keila	RBE					
	L183/L184 Kiisa-Topi	RBE					
	L182 Kiisa-Järve	RBE					
	330kV L505 Harku-Kiisa	RBE					
	L506 Rakvere-Kiisa	RBE					
	L504 Harku-Aruküla	RBE					
	L357 Paide-Kiisa	RBE					
	Iru-Järveküla ja Iru-Järve L006A ja L005	RBE					
	L100B/L182 Järve – Jüri / Kiisa – Järve	RBE					
	L006A/ L005 Iru -Järveküla - /Iru - Järve	RBE					
	L186 Kohila – Rapla ümberehitus	RBE					
	L014/L015 Kallavere-Viimsi	RBE					
	L013 Tallinna Sadama 110kV ÖL	RBE					
	Gaasitoru Raudalu	RBE					
	Gaasitoru Karla	RBE					
	Gaasitoru Saku	RBE					
	Gaasitoru Tootsi	RBE					
Gaasitoru Kiisa	RBE						

Tabel 113. Rail Baltica põhitrassi ehitamise ajagraafik prioriteetlõikude kaupa

	Prioriteetlõik	Lõigu pikkus (km)	2023	2024	2025	2026	2027
Sektsioon 1 Pärnu-Rapla	Prioriteetlõik 1: DPS1 Kohila	9,4					
	Prioriteetlõik 2: DPS2 Alu-Mälivere	14,1					
	Prioriteetlõik 3: DPS3 Kärpla-Alu	17,2					
	Prioriteetlõik 4: DPS4 Selja-Kärpla	14					

	Prioriteetlõik	Lõigu pikkus (km)	2023	2024	2025	2026	2027
	Prioriteetlõik 5: DPS5 Tootsi-Selja	15,8					
Seksioon 2 Tallinn-Rapla	Prioriteetlõik 1: DPS1 Ülemiste-Kangru	15,8					
	Prioriteetlõik 2: DPS2 Kangru-Harju ja Rapla maakonna piir	19,3					
	Prioriteetlõik 3: DPS3 Soodevahe-Muuga	12					
Seksioon 3 Pärnu-EE/LV piir	Prioriteetlõik 1: DPS1 Tootsi-Pärnu	36,6					
	Prioriteetlõik 2: DPS2 Saarde-Häädemeeste	31,5					
	Prioriteetlõik 3: DPS3 Häädemeeste-EE/LV piir	25,4					

LISA 7. Riigi eelarvestrateegia 2024-2027 rahastamiskava

Esitatud tuhandetes eurodes.

	2024	2025	2026	2027
Kokku vahendid	-18 484 508	-19 381 982	-19 994 271	-20 007 117
Piirmääraga vahendid	-5 160 988	-5 108 541	-5 224 138	-5 304 690
Piirmäärata vahendid	-13 323 520	-14 273 441	-14 770 133	-14 702 427
Jaotamata eelarve fondide ja tegevuste lõikes	0	-95 718	-97 268	-107 431
piirmääraga vahendid	0	-15 397	-26 078	-29 908
piirmäärata vahendid	0	-80 322	-71 191	-77 523
Kinnisvarakulud ja investeeringud	0	-15 397	-26 078	-29 908
Muud	0	-80 322	-71 191	-77 523
Riigikogu Kantselei	-40 058	-38 033	-37 627	-43 619
piirmääraga vahendid	-25 872	-23 223	-22 407	-25 274
piirmäärata vahendid	-14 186	-14 810	-15 220	-18 345
Kulud	-35 065	-33 103	-33 929	-42 349
Investeeringud	-4 993	-4 930	-3 698	-1 270
Vabariigi Presidendi Kantselei	-5 990	-6 576	-5 856	-5 887
piirmääraga vahendid	-4 953	-5 419	-4 739	-4 739
piirmäärata vahendid	-1 037	-1 158	-1 117	-1 148
Kulud	-5 990	-6 576	-5 843	-5 874
Investeeringud	0	0	-13	-13
Riigikontroll	-6 011	-6 015	-6 026	-6 034
piirmääraga vahendid	-5 544	-5 544	-5 544	-5 544
piirmäärata vahendid	-468	-472	-482	-490
Kulud	-6 011	-6 015	-6 026	-6 034
Õiguskantsleri Kantselei	-3 512	-3 523	-3 532	-3 539
piirmääraga vahendid	-3 230	-3 230	-3 230	-3 230
piirmäärata vahendid	-281	-292	-301	-309
Kulud	-3 512	-3 523	-3 532	-3 539
Riigikohus	-6 911	-6 997	-7 071	-7 103
piirmääraga vahendid	-4 178	-4 178	-4 178	-4 178
piirmäärata vahendid	-2 733	-2 818	-2 893	-2 925
Kulud	-6 911	-6 997	-7 071	-7 103
Vabariigi Valitsus	-3 131 486	-3 354 451	-3 545 267	-3 631 859
piirmääraga vahendid	-784 617	-814 092	-812 601	-812 010
piirmäärata vahendid	-2 346 870	-2 540 359	-2 732 667	-2 819 849
Kulud	-3 131 486	-3 354 451	-3 545 267	-3 631 859
Riigikantselei	-24 305	-27 122	-27 222	-27 167
piirmääraga vahendid	-13 338	-13 360	-13 364	-13 357
piirmäärata vahendid	-10 967	-13 763	-13 857	-13 811
Kulud	-24 305	-27 122	-27 222	-27 167
Tulemusvaldkond: Tõhus riik				
Kulud	-21 976	-24 356	-24 442	-24 397
Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala	-1 128 168	-1 199 348	-1 277 911	-1 295 721
piirmääraga vahendid	-921 083	-958 945	-1 006 082	-1 026 634
piirmäärata vahendid	-207 085	-240 403	-271 829	-269 087
Kulud	-1 104 532	-1 172 114	-1 250 723	-1 259 266
Investeeringud	-23 636	-27 235	-27 188	-36 455
Tulemusvaldkond: Eesti keel ja eestlus				
Kulud	-11 275	-11 299	-11 371	-11 379
Tulemusvaldkond: Tark ja tegus rahvas				
Kulud	-832 990	-884 681	-939 636	-941 303
Tulemusvaldkond: Tõhus riik				
Kulud	-9 874	-9 884	-9 889	-9 889
Tulemusvaldkond: Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus				
Kulud	-233 060	-248 263	-272 068	-278 940

	2024	2025	2026	2027
Justiitsministeeriumi valitsemisala	-232 095	-227 834	-226 755	-227 999
piirmääraga vahendid	-173 121	-168 779	-166 836	-167 307
piirmäärata vahendid	-58 974	-59 055	-59 919	-60 692
Kulud	-230 708	-227 576	-226 498	-227 741
Investeeringud	-1 386	-258	-258	-258
Tulemusvaldkond: Õigusriik				
Kulud	-218 127	-215 223	-214 144	-215 388
Kaitseministeeriumi valitsemisala	-1 564 866	-1 575 920	-1 531 153	-1 545 560
piirmääraga vahendid	-1 153 691	-1 184 147	-1 243 275	-1 265 658
piirmäärata vahendid	-411 176	-391 772	-287 878	-279 902
Kulud	-1 110 818	-1 211 744	-1 028 750	-1 206 235
Investeeringud	-454 048	-364 175	-502 402	-339 325
Tulemusvaldkond: Julgeolek ja riigikaitse				
Kulud	-1 015 938	-1 102 435	-951 010	-1 106 508
Kliimaministeeriumi valitsemisala	-1 365 999	-1 281 663	-1 265 534	-732 036
piirmääraga vahendid	-268 156	-282 165	-283 213	-312 785
piirmäärata vahendid	-1 097 843	-999 497	-982 322	-419 251
Kulud	-1 187 951	-1 101 452	-1 088 427	-578 756
Investeeringud	-178 048	-180 211	-177 107	-153 280
Tulemusvaldkond: Põllumajandus ja kalandus				
Kulud	-3 678	-3 655	-3 643	-3 629
Tulemusvaldkond: Transport				
Kulud	-687 056	-762 722	-808 069	-364 433
Tulemusvaldkond: Energeetika				
Kulud	-78 681	-70 787	-44 032	-14 725
Tulemusvaldkond: Keskkond				
Kulud	-241 895	-154 177	-148 898	-156 177
Tulemusvaldkond: Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus				
Kulud	-160 425	-94 608	-68 211	-24 353
Kultuuriministeeriumi valitsemisala	-360 224	-346 596	-336 156	-337 493
piirmääraga vahendid	-289 460	-270 065	-263 876	-263 960
piirmäärata vahendid	-70 764	-76 531	-72 280	-73 533
Kulud	-360 181	-346 573	-336 133	-337 470
Investeeringud	-43	-23	-23	-23
Tulemusvaldkond: Sidus ühiskond				
Kulud	-16 355	-17 555	-16 103	-15 670
Tulemusvaldkond: Kultuur ja sport				
Kulud	-341 684	-326 852	-317 841	-319 662
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala	-1 450 577	-1 629 706	-1 576 198	-1 597 324
piirmääraga vahendid	-203 497	-210 385	-218 343	-229 971
piirmäärata vahendid	-1 247 080	-1 419 321	-1 357 855	-1 367 354
Kulud	-1 416 310	-1 603 290	-1 555 247	-1 576 897
Investeeringud	-34 267	-26 416	-20 951	-20 427
Tulemusvaldkond: Digihiskond				
Kulud	-149 041	-141 219	-137 917	-125 858
Tulemusvaldkond: Heaolu				
Kulud	-961 815	-1 133 032	-1 161 206	-1 217 807
Tulemusvaldkond: Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus				
Kulud	-283 134	-312 805	-238 116	-214 559
Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala	-742 330	-798 965	-811 831	-762 742
piirmääraga vahendid	-238 902	-228 875	-237 747	-237 687
piirmäärata vahendid	-503 428	-570 090	-574 084	-525 056
Kulud	-736 196	-794 115	-808 665	-760 529
Investeeringud	-6 134	-4 850	-3 166	-2 213
Tulemusvaldkond: Tõhus riik				
Kulud	-103 264	-159 042	-208 372	-178 609
Tulemusvaldkond: Põllumajandus ja kalandus				

	2024	2025	2026	2027
Kulud	-495 218	-502 746	-458 271	-438 389
Tulemusvaldkond: Transport				
Kulud	-130 490	-126 391	-134 694	-136 194
Rahandusministeeriumi valitsemisala	-459 937	-477 128	-512 723	-535 824
piirmääraga vahendid	-140 056	-124 010	-122 945	-121 952
piirmäärata vahendid	-319 881	-353 118	-389 778	-413 872
Kulud	-429 257	-465 944	-503 708	-527 500
Investeeringud	-30 679	-11 184	-9 015	-8 324
Tulemusvaldkond: Tõhus riik				
Kulud	-422 502	-459 325	-496 912	-520 958
Siseministeeriumi valitsemisala	-600 111	-584 660	-567 802	-550 204
piirmääraga vahendid	-484 313	-489 706	-486 777	-477 980
piirmäärata vahendid	-115 798	-94 954	-81 025	-72 225
Kulud	-534 034	-538 339	-523 438	-516 364
Investeeringud	-66 078	-46 321	-44 364	-33 841
Tulemusvaldkond: Siseturvalisus				
Kulud	-491 900	-495 180	-482 446	-476 011
Tulemusvaldkond: Sidus ühiskond				
Kulud	-17 759	-17 937	-17 479	-17 460
Sotsiaalministeeriumi valitsemisala	-7 227 583	-7 594 192	-8 038 952	-8 473 292
piirmääraga vahendid	-333 664	-200 220	-195 493	-195 285
piirmäärata vahendid	-6 893 919	-7 393 972	-7 843 459	-8 278 007
Kulud	-7 216 208	-7 583 502	-8 029 879	-8 464 225
Investeeringud	-11 375	-10 690	-9 073	-9 067
Tulemusvaldkond: Tervis				
Kulud	-2 498 922	-2 497 143	-2 614 549	-2 736 731
Tulemusvaldkond: Heaolu				
Kulud	-4 709 982	-5 079 325	-5 408 290	-5 720 486
Välisministeeriumi valitsemisala	-134 345	-127 535	-119 389	-116 283
piirmääraga vahendid	-113 314	-106 802	-107 411	-107 231
piirmäärata vahendid	-21 031	-20 733	-11 978	-9 053
Kulud	-128 555	-124 895	-115 958	-113 202
Investeeringud	-5 789	-2 640	-3 431	-3 081
Tulemusvaldkond: Välispoliitika				
Kulud	-127 524	-123 913	-115 496	-113 021

LISA 8. Makromajandusprognosis aastateks 2024-2027

Rahandusministeeriumi makromajandusprognosis eesmärk on anda ajakohane ja võimalikult täpne alus Riigikogule ja valitsusele järgmise aasta riigieelarve eelnõu ning järgmise nelja aasta riigi eelarvestrateegia koostamiseks. Prognosis valmis 24. augustil ning selle pikem seletuskiri on kättesaadav rahandusministeeriumi kodulehel (<https://www.fin.ee/riigi-rahandus-ja-maksud/majandus-ja-rahandusprognosisid/rahandusministeeriumi-majandusprognosis>). Käesoleva prognosis eeldused on fikseeritud 2023. aasta augusti keskpaiga seisuga.

Makromajandusprognosis

Majandusolud on pärast sõja puhkemist Eestis ja lähiriikides olnud keerulised. Majandusliku kindlustunde indikaatorid ja nendega käsikäes käiv majanduskasv on viimase pooleteise aasta jooksul liikunud allamäge. EL riikide majanduskasvu on pärssinud energia kiire hinnatõus ning sõjast tingitud kaubanduspiirangud. Eestit kui piiriäärset majandust on idakaubanduse järsk langus mõjutanud keskmisest rohkem. Eesti kui suure ekspordi osakaaluga majanduse jaoks teeb olukorra keeruliseks EL keskmisest selgelt kehvem olukord meie lähinaabrite juures. 2022. aastal oli Eesti majandus statistika järgi ainukesena ELis languses ja langus on jätkunud ka sellel aastal.

Mitmete näitajate järgi on Eesti majandus viimaste aastate kriisidele siiski hästi vastu pidanud. Töötuse kasv sõja algusest on olnud mõõdukas ja paljuski seotud põgenike saabumisega, kes on tööturul olnud aktiivsed. Ettevõtted on suutnud kasvanud sisendhinnad väljamüügihindadesse enamasti üle kanda, kasumlikkust isegi kasvatades. Samal ajal on palgad kasvanud suhteliselt kiiresti, keskmiselt üle 10% aastas, kuigi hinnatõusule on see kasv kuni viimase ajani alla jäänud. 2022. aastal, pea 20% hinnatõusu tingimustes, õnnestus elanikkonnal tervikuna oma tarbimise taset kasvatada, kuigi reaalsissetulekud vähenesid oluliselt. Sellele aitasid kaasa viirusekriisi aegsete piirangute ajal kogunenud säästud ja pensioni II samba varade kasutuselevõtmine.

Kevadega võrreldes on majandusarengu väljavaated lähemaks aastaks muutunud pessimistlikumaks. Kevadist prognosis tehes oli majanduskonjunktuur enamikus EL riikides pöördunud kergele tõusule, andes lootust majanduskasvu peatsest taastumist. Sellest ajast alates aga on majanduskliima enamikus EL riikides, nagu ka Eestis, hakanud taas jahenema. ELis on jahenemine kõige jõulisem Saksamaal, mis on seotud Hiina majanduse raskustega. Eesti jaoks on kõige problemaatilisem nõudluse järsk langus Põhjamaade kinnisvara- ja ehitussektoris, millele on orienteeritud suur osa kohalikust puidu- ja mööblitööstusest.

Nõrk välisnõudlus ja tootmissisendite kiirelt kasvanud hinnad hoiavad Eesti majanduse languses ka 2023. aastal. Eesti eksport on eelkõige nõrga välisnõudluse ja transiitkaubanduse kadumise tõttu 2023. aastal selges languses. Kevadel oodatud konjunkturi paranemine on praeguseks lükkunud 2024. aastasse, mis koos ettevõtete kohanemisega peaks taastama ka ekspordi kasvu. 2023. aastal on oodata 2% majanduslangust, kuid järgneval paaril aastal juba pea 3% tõusu.

Hinnatõus aeglustub 2023. aasta jooksul kiiresti, jõudes aasta lõpuks alla 6% aastases võrdluses. See tähendab, et palga- ja pensionitulu ostujõud aasta kokkuvõttes suureneb. Eluasemega seotud kulude hinnatõus aeglustub energiahindade langusele pöördudes juba sellel aastal oluliselt, kuid toiduainete hinnatõus taandub visamalt. 2023. aasta kokkuvõttes jääb inflatsioon 10% alla ja järgmisel aastal 5% piiresse, aeglustudes edaspidi veelgi.

Hõivatute arv jätkab aastases arvestuses kasvu vaatamata keerulistele aegadele. 2023. aasta teises pooles töökohtade arv siiski väheneb, kuna nõudlus mõnedel eksporditurgudel on väga nõrk. Majandusolude

paranedes järgmisel aastal taastuvad ka töökohad. Tööpuudus tõuseb siiski paari aasta jooksul mõõdukalt – töötuse ja hõive samaaegne kasv on võimalik sõjapõgenike lisandumise kaudu meie tööturule.

Investeeringud olid 2022. aastal tervikuna languses kiire hinnatõusu tõttu, kuid elanike eluasemeinvesteeringud siiski kasvasid. Kõrgele tõusnud laenuintressid pidurdavad eelkõige uute eluasemeinvesteeringute tegemist. Ettevõtted ootavad väliskonjunktuuri paranemist, valitsussektori investeeringud aga kulmineeruvad 2026. aastal EL rahade suurema kasutamise ja Rail Balticu ehitusega.

Tabel 114. Makromajanduse prognoosi põhinäitajad, %

	2011-20	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
1. SKP reaalkasv	3,3	7,2	-0,5	-2,0	2,7	3,0	2,5	2,2
2. SKP nominaalkasv	6,5	13,6	15,5	7,7	6,8	5,5	4,8	4,4
3. SKP jooksevhindades (mld eurot)		31,2	36,0	38,8	41,4	43,7	45,8	47,9
4. Tarbijahinnaindeks	2,0	4,6	19,4	9,6	4,6	2,5	1,7	1,9
5. Tööhõive (tuh inimest)	639,2	650,5	677,4	684,0	686,9	687,6	688,0	688,0
6. Tööhõive kasv	1,4	-0,5	4,1	1,0	0,4	0,1	0,0	0,0
7. Tööpuuduse määr	7,4	6,2	5,6	6,1	6,7	6,4	6,2	6,1
8. Keskmine palk (eurot)		1 473	1 645	1 828	1 950	2 053	2 153	2 250
9. Keskmise palga reaalkasv	4,2	2,1	-6,5	1,5	1,9	2,7	3,1	2,5
10. Keskmise palga nominaalkasv	6,3	6,8	11,6	11,2	6,6	5,3	4,9	4,5
11. Jooksevkonto	0,8	-1,8	-2,9	-0,6	0,5	0,0	0,2	0,7
Kasvuallikad								
12. Eratarbimiskulutused (sh MTÜd)	3,3	9,3	2,3	0,0	1,5	4,5	1,3	2,1
13. Valitsussektori lõpptarbimiskulutused	2,1	3,8	0,1	2,3	0,0	0,5	0,0	0,2
14. Kapitali kogumahutus põhivarasse	9,0	7,3	-3,7	-2,1	3,1	3,9	6,4	1,4
15. Sisenõudlus	4,5	9,6	1,0	-2,4	1,4	3,5	2,4	1,6
16. Kaupade ja teenuste eksport	4,5	22,1	3,0	-4,2	2,9	3,4	3,2	3,0
17. Kaupade ja teenuste import	6,2	23,2	3,2	-4,7	1,4	4,2	3,0	2,2
Väliseeldused								
18. Välisnõudlus	2,6	6,9	-0,6	2,2	3,2	2,9	2,9	2,6
19. Nafta hind (Brendt, USD/barrel)	75,8	100,7	82,1	82,0	77,8	74,5	71,7	75,8

Eelarvenõukogu arvamus Rahandusministeeriumi 2023. aasta suvise majandusprognoosi kohta

Vastavalt Riigieelarve seaduse §18-le avaldas Eelarvenõukogu 7. septembril arvamuse Rahandusministeeriumi 2023. aasta suvise majandusprognoosi kohta (<https://eelarvenoukogu.ee/uudised/eesti-riigirahanduse-valjavaade-pusib-keeruline>).

Eelarvenõukogu hinnangul on rahandusministeeriumi suvine majandusprognoos sobiv alus, mille põhjal töötada välja 2024. aasta riigieelarve ja järgmise nelja aasta eelarvestrateegia. Samas rõhutatakse majanduskasvu ja hinnatõusu prognooside ebakindlust viimastel aastatel. Lisaks võivad tavapärasest

suuremaks kujuneda maksulaekumiste prognoosivead, kuna korraga on jõustumas rohked maksusüsteemi muudatused.

Rahandusministeerium nõustub hinnanguga.

Eelarvepoliitiliste otsuste mõju majandusarengule

Allolevaga püütakse hinnata sügisel 2024. aasta riigieelarve ning riigieelarve strateegia koostamise raames otsustatud eelarvemeetmete mõju majandusarengule. Välja on toodud täiendav mõju, mis lisandub juba seadustatud eelarvemeetmetele. Sealhulgas sisaldusid suvel vastu võetud maksumuudatused rahandusministeeriumi suvises majandusprognoosis.

Sügisel otsustatud eelarvemeetmete koondmõju majandusele on 2024. aastal neutraalne või kergelt elavdav. Järgmise aasta eelarves otsustati kokkuvõttes tõsta kulude mahtu prognoosiga võrreldes 0,5% SKPst, sh on kulukärpeid vähe. Kulude tõstmise otsuseid on väga erinevad, kuid suuremad tõusud on kaitse ja hariduse valdkondades. Kulukasvu tasakaalustab tulude kasv, samuti mahus 0,5% SKPst. Suurimad tulumeetmed on riigiettevõtete dividendide ajatamine ning kommertspankade täiendavate dividendimaksete pealt laekuv tulu, mis oluliselt ei mõjuta majandusaktiivsust (nende kahe tulumeetme mõju kokku on 0,3% SKPst).

Sügiseste eelarveotsuste majandusaktiivsust jahutav mõju koondub peamiselt 2025. aastasse, mil seatakse sihiks eelarvepositsiooni parandamist 2,2% võrra SKPst. 2026. ja 2027. aastal on täiendav eelarvepositsiooni parandus suurusjärgus 0,5% SKPst aastas, mis ei tohiks oluliselt majanduskasvu pärssida. Meetmete mahust on põhiosa tulumeetmetel, kuid ka kulukokkuvõid panustab eelarveseisu parandamisse.

Erinevate maksumuudatustega loodetakse majandusest kokku koguda täiendavalt ca 2% SKPst alates 2025. aastast. Seega tõuseb maksukoormus 2025. aastal järsult ning püsib sarnasel tasemel järgnevatel aastatel. Sealhulgas on teadmata, kuidas sisustatakse laiapindse julgeoleku maksu, millest loodetakse riigikassasse koguda 1%SKPst ning mille sisu osas peaksid diskussioonid jätkuma järgnevatel kuudel.

Otsustatud maksumeetmetest plaanitakse koguda eelarvesse 1% SKPst. Kaudsete maksude tõusu tõttu võib inflatsioon 2025. aastal esialgsel hinnangul kiireneeda ca 1,1% võrra. Suurema mõjuga on uute maksude ehk automaksu ning magustatud jookide maksu kehtestamine. Otseste maksude tõusu tõttu võib 2025. aastal netosissetulekute kasv aeglustuda ca 0,6%punkti võrra. Suvises prognoosis kohaselt oli 2025. aastal netosissetulekute reaalkasv ehk ostujõu suurenemine 6,6% ning uute meetmete lisandumisel aeglustub see hinnanguliselt 1,7%punkti võrra 4,8%le. Samas peab arvestama, et 2025. aasta suhteliselt kiire ostujõu tõusu taga olid suvel jõustatud tulumaksu muudatused (ehk nn maksuküüri kaotamisest tulenev positiivne efekt), millest võitsid rohkem keskmisest suurema sissetulekuga inimesed.

Ülaltoodu näitab meetmete otsest mõju ning ei arvesta kaudsemaid mõjusid ning käitumuslikke efekte ehk ettevõtteid ja majapidamised võivad muuta oma majanduslikku käitumist valitsuse meetmete tõttu. Tõenäoliselt vabaneb eelarvekärbete tulemusena avalikust sektorist töajõudu, mis võib leevendada erasektori töajõupuudust ning vähendada palgatõusurvideid. Kas erasektor suudab avalikust sektorist vabaneva töajõu rakendada, sõltub selle hetke majanduskonjunktuurist.

LISA 9. Riigi rahanduse arengud

Valitsussektori eelarvepositsioon

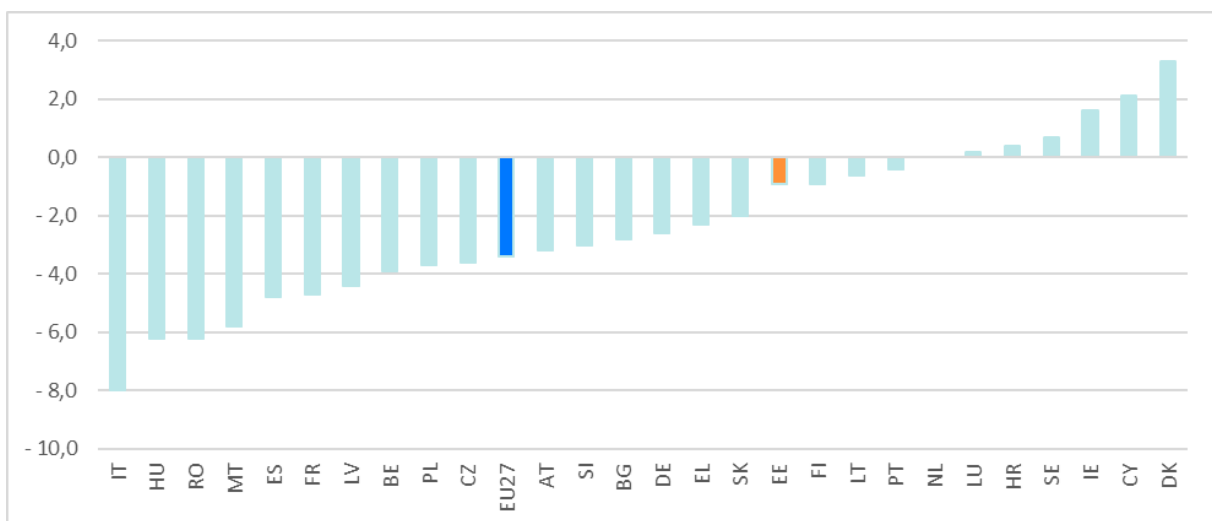
Valitsussektori eelarvepositsioon moodustub kõikide valitsussektori tasandi institutsioonide eelarvetest. See on oluliseks riigi fiskaalolukorda kirjeldavaks indikaatoriks, mida seiratakse muuhulgas Euroopa Komisjoni poolt.

Eelarvepositsiooni arvestamisel lähtutakse tekkepõhist lähenemist. Tulude tekkepõhise arvestuse korral kajastatakse maksutulud juba vastava maksukohustuse tekkimisel (näiteks palga väljamaksmise hetkel), mitte maksutulu laekumisel. Välistoetuste puhul lähtutakse põhimõttest, et need ei mõjuta eelarvepositsiooni, mistõttu laekumise korral ei arvestata saadud tulu kohe, vaid alles siis, kui tehakse välistoetusega seotud kulu (nt investering).

2020. aastal puhkenud Covid-19 pandeemia tõttu 1,5 miljardi euro suurusesse puudujääki langenud valitsussektori eelarvepositsioon paranes majanduse kiire taastumise tulemusel 335 miljoni euros suuruse puudujäägini 2022. aasta lõpuks. Enim paranes sotsiaalkindlustusfondide positsioon, mis jõudis 157 miljoniga ülejääki tänu tugevale maksulaekumisele, mis kasvatas nii Tervisekassa kui ka Töötukassa reserve. Keskvalitsus ja kohalikud omavalitsused lõpetasid aasta puudujäägiga, kuid see jäi siiski aasta varasemast väiksemaks. Puudujääki vähendas nii hea maksulaekumine kui ka lisaelarves planeeritud väiksemaks osutunud kulud.

2022. aastal oli Eurostati esialgsetel andmetel vaid seitsme riigi eelarvepositsioon ülejäägis või tasakaalus, neist suurima ülejäägiga Taani 3,3% SKPst. Kõikide ülejäänud Euroopa Liidu liikmesriikide eelarvepositsioon oli puudujäägis, sh suurima puudujäägiga oli Itaalia (8% SKP-st). Eesti valitsussektori eelarvepuudujääk ulatus 0,9%ni SKPst, mis oli Euroopa Liidu keskmisega võrreldes 2,5% võrra SKP-st parem. Võrreldes 2021. aastaga paranes möödunud aastal eelarvepositsioon pea kõikides liikmesriikides. EL keskmine eelarvepuudujääk vähenes 4,8%lt 3,4%ni SKPst. Euroopa Komisjoni kevadise prognoosi (2023 mai) kohaselt ulatub Euroopa Liidu keskmine eelarvepuudujääk sellel aastal 3,1%ni SKP-st ning järgmisel aastal 2,4%ni SKP-st.

Joonis 99. Valitsussektori eelarvepositsioon Euroopa Liidus aastal 2022, % SKPst.

Allikas: Eurostat

2024. aasta riigieelarve eelnõu kohaselt on valitsussektori nominaalne eelarve positsioon puudujäägis 2,9% SKPst.

Tabel 115. Valitsussektori nominaalne eelarvepositsioon 2023. aastal, miljonit eurot

	2024
Valitsussektor (mln eurot)	-1 186
Keskvalitsus	-1 093
Sotsiaalkindlustusfondid	39
Kohalikud omavalitsused	-132
Valitsussektor (% SKP-st)	-2,9
Keskvalitsus	-2,6
Sotsiaalkindlustusfondid	0,1
Kohalikud omavalitsused	-0,3

Keskvalitsus

Valitsussektorist ligikaudu 3/4 moodustava keskvalitsuse suurimaks osaks on **riigieelarvelised asutused**, kuid keskvalitsuse hulka kuuluvad ka riigi asutatud sihtasutused (suurima mõjuga on haiglad), äriühingud (sh Riigi Kinnisvara AS ja Elron) ja avalik-õiguslikud institutsioonid (nt ülikoolid, Eesti Rahvusringhääling). Riigieelarve positsioon on enim seotud majandustsükliga, seda lähtuvalt finantseerimisest – suure osa riigieelarve tuludest moodustavad majandusarengu suhtes tundlikud maksud. Seetõttu on majandustsükli langusfaasis suurem osa eelarvepuudujäägist tulnud just riigieelarvest.

Riigieelarve tulude ja kulude prognoos tugineb Rahandusministeeriumi 2023. aasta suvisele majandusprognoosile ning riigi eelarvestrateegia ja 2024. aasta riigieelarve menetlemisel langetatud otsustele.

Muu keskvalitsuse eelarvepositsioon moodustub sihtasutuste, äriühingute ja avalik-õiguslike institutsioonide positsioonide koondsummast. Üks peamisi eelarvepositsiooni mõjutavaid tegureid on suuremahulised investeeringud, mis ületavad jooksva aasta tulusid. Sõltumata sellest, kas neid finantseeritakse eelmistel aastatel kogunenud reservidest või laenu abil, on mõju eelarvepositsioonile negatiivne. Muu keskvalitsuse asutuste ülejääk ulatub 2024. aastal 0,2%ni SKP-st ning jääb järgenvatel aastatel samale tasemele.

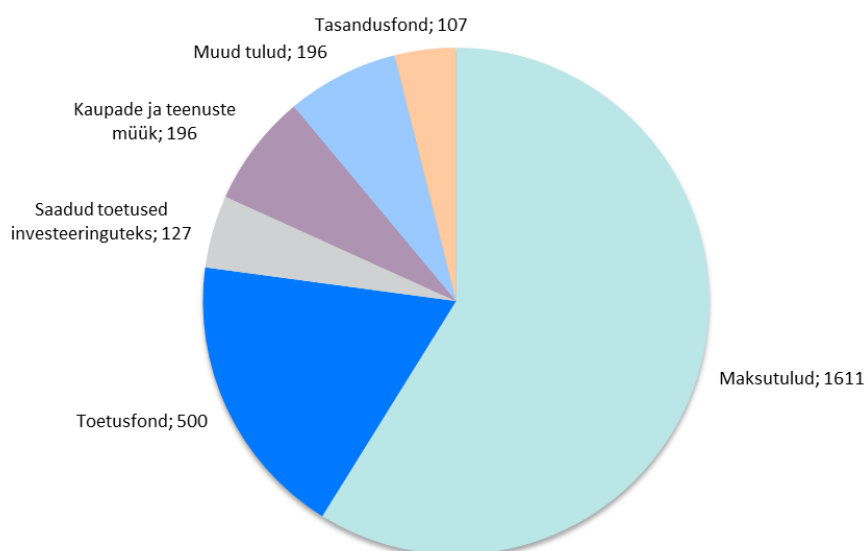
Sotsiaalkindlustusfondid

Sotsiaalkindlustusfondide positsioon moodustub Eesti Tervisekassa ja Eesti Töötukassa eelarvetest. Koroonakriis mõjutas tugevalt fondide kulutusi, mistõttu 2020. aastal oli sektor Eesti Töötukassa tõttu ligi 1,2% suuruses puudujäägis osakaaluna SKPst. Sektorisse suunatud lisavahendid ning kiiresti taastunud majandus on aga olukorda parandanud ning aastatel 2021-2024 on kas realiseerunud või on oodata väikest ülejääki. Seoses riigipoolse tegevustoetuse lõppemisega Tervisekassale alates 2025. aastast, ootame väikest puudujääki, mis ulatub 0,3%ni SKPst. Samas tuleb arvestada, et seoses kasvavate hindade ning kasvavate palkadega on kulutuste maht siiski oluliselt suurem, kui eelmistes eelarvetes.

Kohalikud omavalitsused

Kohaliku omavalitsuse üksuste eelarved on iseseisvad ehk nad otsustavad ise eelarvete koostamise üle. Nende peamisteks tuludeks on tulumaks ja toetused riigieelarvest. Laekumine tulumaksust moodustab üle poole kogu laekumistest.

Joonis 100. Kohaliku omavalitsuse üksuste sissetuleku jaotus 2024. aastal

Kohaliku omavalitsuste üksuste sektor on olnud perioodi 2014–2020 peale kokku ülejäägis, kuid 2021. aastast on jõutud defitsiiti. Defitsiidis püsimist ca 0,3% SKP-st tingivad nii kiirelt kallinenud energiahinnad, ukraina sõjapõgenike toetamine kui ka investeerimisaktiivsuse jätkuv kasv.

Jooksvalt on kohaliku omavalitsuse üksuste eelarvete ja eelarve täitmise andmetega võimalik tutvuda Rahandusministeeriumi kodulehel või <http://riigiraha.fin.ee>.

Kohaliku omavalitsuse üksuste eelarved on iseseisvad ehk nad otsustavad ise nende koostamise üle. Riigieelarvest edasikantavate maksutulude ja muude tulude (tulumaks, maamaks, keskkonnatasud) ning tasandus- ja toetusfondi ühtne eesmärk on tagada kohaliku omavalitsuse üksustele piisavad vahendid kohalike elu küsimuste üle iseseisvalt seaduste alusel otsustamiseks.

Tasandusfond on mõeldud nende eelarveliste võimaluste ühtlustamiseks. See jaotatakse riigieelarve seaduses toodud valemi alusel.

Toetusfondi vahendid on ette nähtud üldhariduse andmiseks (õpetajate ja koolijuhtide tööjõukulud, õppevahendid, koolilõuna jne), toimetulekutoetuse maksmise kulude hüvitamiseks, kohalike teede hoiu toetuseks, üle antud endiste riigiteede hoolduseks, rahvastikutoimingute kulude hüvitamiseks, raske ja sügava puudega lastele abi osutamise toetuseks, asendus- ja järelhooldusteenusteks, matusetoetuseks, huvihariduse ja huvitegevuse toetuseks, pikaajaliseks hoolduseks, sõjapõgenike ja kõrgenenud energiakuludega toimetulemiseks ning koolieelsete lasteasutuste õpetajate tööjõukulude toetuseks. Toetusfondi vahendite jaotuse kehtestab Vabariigi Valitsus.

Valitsusektori eelarve tsükliline ja struktuurne positsioon

Eelarvepoliitika üks eesmärke on tasakaalustada majandustsüklit. Majanduskriisis (SKP lõhe on negatiivne või SKP tase langeb) peaks riik lõdvendama eelarvepoliitikat ja vastupidi, majanduse tõusulainel (SKP lõhe on positiivne), peaks riik kulukasvu tagasi hoidma ja eelarvepositsiooni parandama. Eelarvepoliitika kogumõju hindamisel on vaja silmas pida nii eelarvepositsiooni taseme sobivust majandustsükliga ehk SKP lõhega kui ka eelarvega antavat täiendavat impulssi ja selle vastavust majandustsükli muutusele.

Hindamiseks eelarve impulssi majandusele lähtutakse eelarvepositsiooni muutusest. Lisaks tuleb arvestada ka välisvahendite muutusega, sest need on eelarvepositsiooni osas neutraalsed – tulud on alati võrdsed kuludega – seega näiteks vahendite kasutamise kasv ei peegeldu eelarvepositsiooni muutuses. Samas majanduskriisi ajal võimaldavad välistoetused täiendavalt majandustegevust stimuleerida, mis on olemuselt vastutsükliline poliitikameede.

Tabel 116. Tsükliliselt ja struktuurselt tasandatud eelarvepositsioon perioodil 2022-2024, % SKPst

	2022	2023	2024
1. SKP reaalkasv (%)	-0,5	-2,0	2,7
2. Valitsussektori eelarvepositsioon	-0,9	-3,3	-2,9
3. Intressimaksud	0,1	0,5	0,6
4. Potentsiaalse SKP reaalkasv (%)	2,6	1,6	1,6
5. SKP lõhe (<i>output gap</i>)	-0,8	-4,4	-3,3
6. Tsükliline eelarve komponent	-0,4	-2,1	-1,6
7. Tsükliliselt tasandatud eelarvepositsioon (7)=(2)-(6)	-0,5	-1,2	-1,2
8. Tsükliliselt tasandatud primaarne positsioon (8)=(7)+(3)	-0,4	-0,6	-0,7
9. Tsükliliselt tasandatud primaarse positsiooni muutus	3,0	-0,2	0,0
10. Välisvahendite muutus	0,3	0,9	0,4
11. Fiskaalstiimul (11)=(10)-(9)	-2,7	1,1	0,4
12. SKP lõhe muutus	-3,0	-3,5	1,0
13. Eelarvepoliitika positsioon	Protsükliline	Vastutsükliline	Protsükliline
14. Ühekordsed meetmed	0,2	0,0	0,0
15. Struktuurselt tasandatud eelarvepositsioon (15)=(7)-(14)	-0,8	-1,2	-1,2

Valitsussektori struktuurne eelarvepositsioon leitakse nii, et eemaldatakse nominaalsest positsioonist lisaks majandustsükli mõjule ka ühekordsed ja ajutised tegurid, mis võivad eelarvepositsiooni moonutada. Ühekordseteks ning ajutisteks meetmeteks loetakse neid eelarvele olulist mõju avaldavaid meetmeid, millel on eelarvepositsioonile ainult ajutine ning mittekorduv oluline mõju suurusjärgus vähemalt 0,1% SKP-st. Ühekordsete meetmete mõju eemaldamisel saadakse tulemuseks tegelik eelarveseis ilma ajutiste ilustusteta. Ehkki määratletud on üldised printsiibid, millest lähtuvalt liigitatakse meetme mõju ühekordseks (vt täpsemalt Report on Public Finances in EMU, 2015, lk 52-65), otsustatakse iga konkreetse juhtumi arvesse võtmine eraldi.

Tabel 117. Ühekordsed meetmed ja nende mõju perioodil 2022-2024, % SKP'st

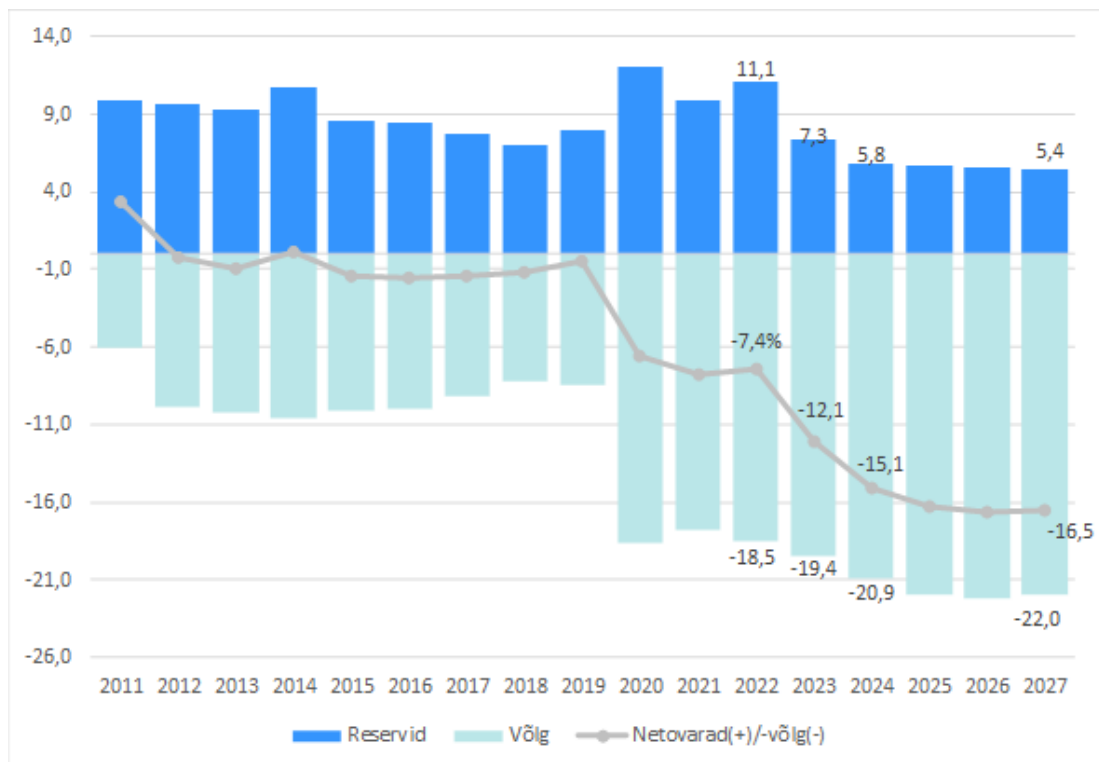
	2022	2023	2024
Pensionisüsteemi teise samba muudatus	85	-	-
Kokku, mln eur	85	0	0
Kokku, % SKP'st	0,2	0	0

Rahavoog ja netopositsioon

2024. aasta riigieelarve eelnõu kohaselt on riigieelarve positsioon nii sellel kui ka tuleval aastal nominaalses puudujäägis pingelise julgeolekuolukorra ja sellest tulenevate mõjude tõttu, sealjuures suurenevad eelkõige riigikaitse ja sotsiaalkaitse kulutused. Samuti on rahavoog kokku käesoleval ja järgmisel aastal negatiivne, kus võetakse lisaks riigieelarve positsioonile arvesse ka teisi tegureid. Põhiliselt tuleneb negatiivne rahavoog läbi kolme teguri: riigieelarve defitsiidi (sh valitsuses otsustatud meetmed), riigikassa poolt tagasimakstava laenu suuruse ning muude kohanduste. Näiteks mõjutavad rahavoogu veel välisvahendite kohandus, millega on sel aastal Euroopa Liidu struktuurifondide mõju rahavoole samuti negatiivne – toetusi makstakse välja suuremas mahus kui Euroopa Liidust raha laekub ning vahe kaetakse likviidsusreservist või kaasatakse lisavahendeid. Samuti mõjutab nii käesoleval kui ka järgmisel aastal rahavoogu suuremahulisem finantseerimistehingute rahastamine. Riigieelarve negatiivset rahavoogu 2023-2027 rahastatakse lühi- ja pikaajaliste võlakirjaemissioonide ning uute laenu abil.

Valitsussektori netopositsioon ehk reservide ja võla suhe halveneb julgeolekukriisi mõjude tõttu. Kui 2022. aasta lõpus moodustasid valitsussektori likviidsed reservid 11,1% SKP-st ning võlg oli samal ajal 18,5% SKP-st, moodustas valitsussektori netovõlg 7,4% SKP-st. Netovarade/võla maht on otseselt seotud valitsussektori rahavooga – vastav tõus/langus viitab positiivsele rahavoole ning langus/tõus negatiivsele rahavoole – ega sõltu otsustest, kas konkreetne rahavajadus rahastatakse reservide või uute võlakohustuste abil. Prognoosi kohaselt suureneb järgmise aasta jooksul nii võlakoormus, kui ka väheneb reservide osakaal SKP-st, mistõttu suureneb netovõlg 2024. aasta lõpuks 15,1%ni SKP-st (vt **Tõrge! Järjehoidja lubamatu eneseviide.**).

Joonis 101. Valitsussektori likviidsed varad, võlakoormus ja netopositsioon, % SKPst

Valitsussektori võlakoormuse areng

Eesti valitsussektori võlg suurenes 2022. aastal nominaalselt 6,66 miljardi euronit ning kasvas ka osakaaluna SKPst 0,7 protsendipunkti võrra. Riigi võlakoormus kasvas eelmisel aastal, samal ajal kui kohalike omavalitsuste võlg suurenes nominaalselt, kuid osakaaluna SKPst veidi langes. Põhiline osa võla kasvust tulenes riigikassa poolt möödunud aastal võetud täiendavatest võlakohustustest, sealhulgas laen (EIB⁵⁷-lt) ja lühiajalised ning pikaajaline võlakirjaemissioon. Negatiivse rahavoo surve suureneb võlatase tänava nominaalselt ning ka võlakoormus tõuseb 19,4%ni. See on tingitud kiiremast võla kasvust nominaalse majanduskasvuga võrreldes. Samuti kasvab 2024. aastal võlg majanduskasvust kiiremas tempos ja küündib järgmise aasta lõpul 20,9% tasemele SKP-st.

Keskvalitsuse panus valitsussektori võlakoormusesse ulatus 2022. aastal 15,7%ni SKP-st, ilma EFSF-i mõjuta 14,4%ni SKP-st. Sellel aastal on riigikassa kaasanud lisavahendeid kokku 1 072 miljonit eurot, millele lisaks tuleb eelarveprognoosi kohaselt kaasata 140 miljoni ulatuses. Riik võib tekkiva võlavajaduse katta lühi- või pikaajalise võlakirja emissiooniga või uue laenuga. Negatiivse rahavoo mõjul suureneb keskvalitsuse panus valitsussektori võlga 2024. aasta lõpuks 18,1%ni SKP-st.

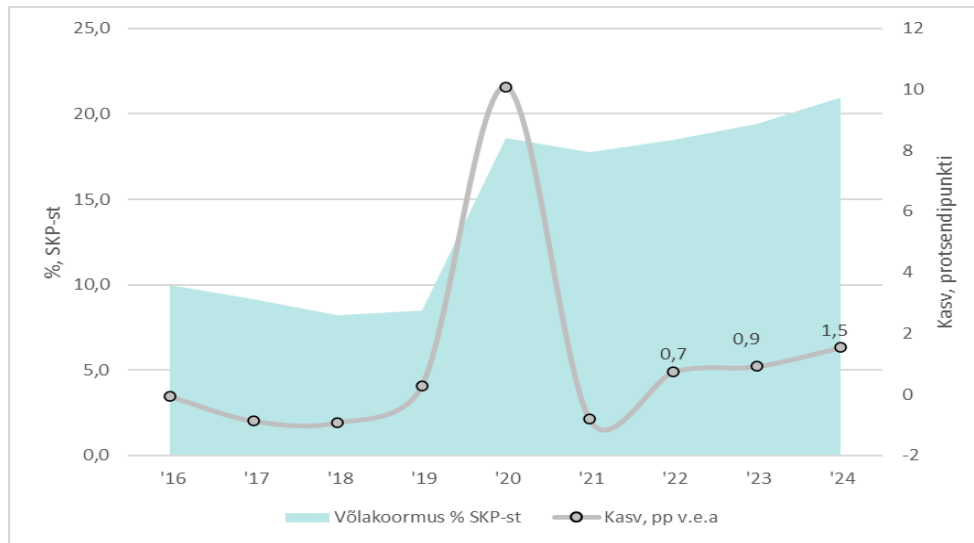
Kohalike omavalitsuste võlakoormus langes aastaga 0,2% võrra ja ulatus 2022. aasta lõpus 2,7%ni SKP-st. Sel ja järgmisel aastal jätkab nominaalne võlatase seoses negatiivse rahavooga järkjärgulist suurenemist. Selle tulemusena suureneb kohalike omavalitsuste võlg 2024. aasta lõpuks 2,9%ni SKP-st. Sotsiaalkindlustusfondid ehk Eesti Töötukassa ja Eesti Tervisekassa Eesti võlakoormusesse ei panusta.

Tabel 118. Valitsussektori võlakoormus 2021-2024, % SKPst

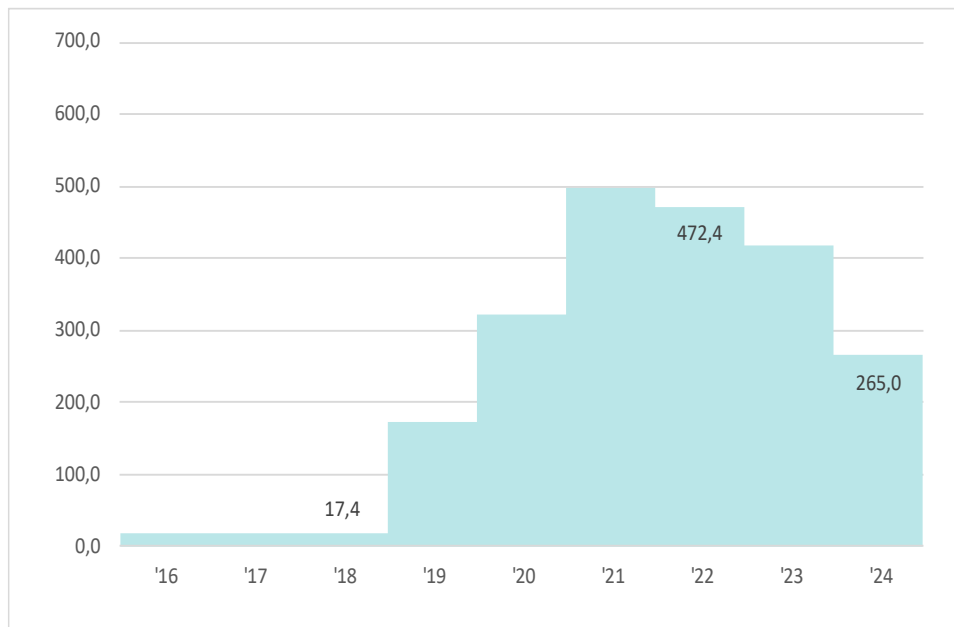
	2021	2022	2023	2024
Võlg kokku (mln eur)	5 534	6 658	7 525	8 676
sh keskvalitsus	4 625	5 669	6 436	7 483
EFSFi mõju	479	482	437	423
keskvalitsus ilma EFSF-ta	4 146	5 187	5 999	7 060
sh kohalikud omavalitsused	909	989	1 088	1 193
Võlg kokku (% SKPst)	18	18	19	21
sh keskvalitsus	15	16	17	18
EFSFi mõju	2	1	1	1
keskvalitsus ilma EFSF-ta	13	14	15	17
sh kohalikud omavalitsused	3	3	3	3

⁵⁷ Euroopa Investeerimispank (European Investment Bank)

Joonis 102. Valitsussektori võlakoormus, % SKPst

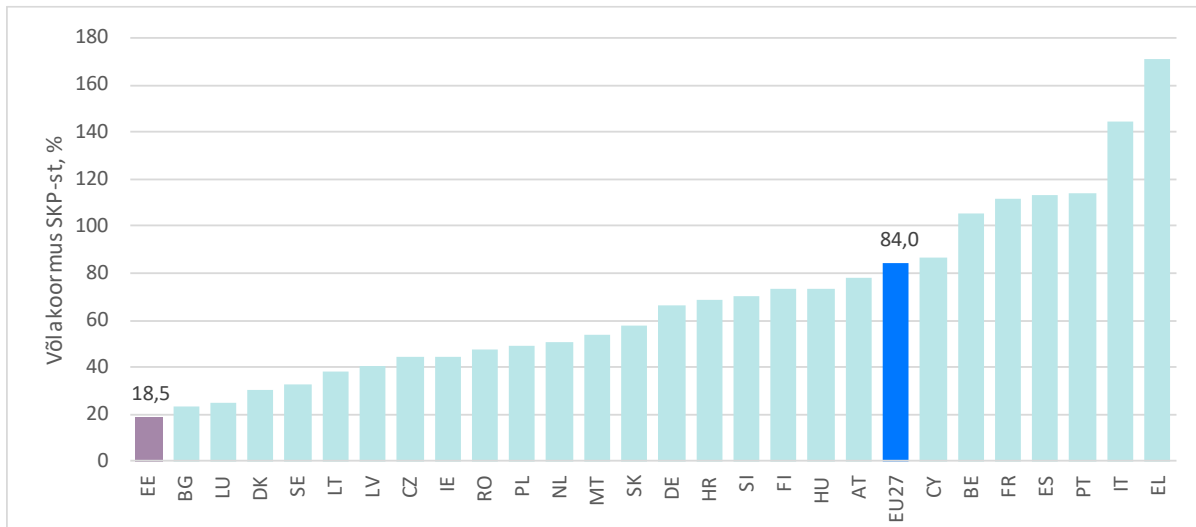

Joonis 103. Keskkvalituse võla tagasimaksud, miljonit eurot

Eesti eelarvepoliitika põhieesmärk on iseseisvusaastate jooksul olnud hoida valitsussektori eelarvepositsioon keskpikal perioodil tasakaalus ning võimalusel ülejäägiga, mis on omakorda väljendunud madalas võlakoormuse tasemes. 2020. aastal avaldas pandeemia võlakoormuse kasvule (+10,1%) rekordilist mõju. Euroopa Liidu riikide keskmine võlatase on viimase kümne aasta jooksul olnud keskmiselt umbes 84% SKP-st ning ulatub ka 2022. aasta lõpus sama tasemeni. Eesti võlakoormus on samal ajal olnud keskmiselt 10% juures, jõudes 2022. aasta lõpuks 18,5%ni SKP-st. Madala võlakoormuse poolest paistavad Euroopa Liidus silma veel Bulgaaria (22,9% SKP-st) Luksemburg (2022. aastal 24,6% SKP-st), kõrgeim on võlakoormus Kreekas (171,3% SKP-st).

Joonis 104. Võlakoorumus Euroopa Liidus aastal 2022, % SKPst

Valitsussektori likviidsete finantsvarade areng

Valitsussektori likviidsete finantsvarade⁵⁸ (edaspidi ka reservid) maht oli 2022. aasta lõpul eelneva aastaga võrreldes 1,2% võrra SKP-st kõrgem peamiselt seetõttu, et 2022. aasta lõpul kaasati täiendavaid vahendeid pikaajalise võlakirjaemissiooniga arvestades osaliselt ka 2023. aasta finantseerimisvajadusega, mis suurendas likviidsusreservi jääki. Võrreldes 2021. aastaga vähenesid kohalike omavalitsuste reservid, kuid suurenesid nii sotsiaalkindlustusfondide (Tervisekassa ja Töötukassa) kui ka keskvalitsuse reservid. Prognoosi kohaselt vähenevad käesoleval aastal kohalike omavalitsuste kui ka keskvalitsuse reservid, kuid täienevad riigi toel sotsiaalkindlustusfondide reservid.

2022. aasta lõpus ulatusid keskvalitsuse reservid⁵⁹ 2,52 mld euronit ehk 7%-ni SKPst. Arvestuse kohaselt koosnevad keskvalitsuse reservid nii riigikassa hallatavatest reservidest (sh stabiliseerimisreserv ja likviidsusreserv ilma sotsiaalkindlustusfondideta) kui ka muude asutuste likviidsetest vahenditest. Stabiliseerimisreserv on finantsreserv kriisilukordadeks, mida kasutatakse näiteks finantskriisides, eriolukordades ja üldmajanduslike riskide vähendamiseks. Ühe 2024.a riigieelarve kokkuhoiumeetmena plaanib valitsus stabiliseerimisreservi liita järgmisel aastal likviidsusreservi koosseisu. Sellega väheneb järgnevatel aastatel võla teenindamiskulu, kuna riigil tuleb laenata suurusjärgus 436 miljonit vähem. Samas ulatuses kahanevad ka valitsussektori reservid. Stabiliseerimisreservi seniste eesmärkide täitmiseks on riigil olemas piisavalt suur likviidsusreserv ning viimastel aastatel on oluliselt paranenud ka riigi võime võlakohustuste võtmiseks. Viimati võeti reservist kasutusele 224 miljonit eurot 2009. aastal maailma majanduskriisist tulenevate üldmajanduslike riskide vähendamiseks. 31.08.2023 seisuga oli reservi maht

⁵⁸ Likviidsed finantsvarad kajastatakse raamatupidamisliku meetodika alusel ning lähtutakse riigi majandusaasta aruandest. Likviidsete varade definitsioon raamatupidamisstandardites hõlmab ainult sellised varasid, mis on väga lühikese tähtajaga realiseeritavad, et neid saaks kasutada maksevahendina (sh sularaha ja hoiused, võlaväärtpaberid, lühiajalises kauplemisportfellis olevad noteeritud aktsiad ning investeerimisfondide osakud).

⁵⁹ Keskvalitsuse likviidsed finantsvarad kajastatakse raamatupidamisliku meetodika alusel ning lähtutakse riigi majandusaasta aruandest. Sotsiaalkindlustusfondide raha, mida hoitakse riigikassas, elimineeritakse valitsussektori sisest ning seega ei kajastu see keskvalitsuse likviidsetes varades.

431,4 mln eurot. Reservi paigutatakse peamiselt eurotsooni valitsusvõlakirjadesse. Stabiliseerimisreservi tulusus 2022. aastal oli -1,66%, samas on pöördunud tulusus käesoleva aasta algusest alates kasvule ning on 2023. aasta augusti lõpu seisuga 2,64%.

Likviidsusreservi kasutatakse riigi igapäevase rahavoo juhtimiseks ja selle maht muutub samuti igapäevaselt. Likviidsusreserv hõlmab arvestuslikult riigi, Eesti Tervisekassa, Eesti Töötukassa, mõningate sihtasutuste ja teiste isikute (nt Eesti Varude Keskus ja Pensionikeskus) raha. Seega hõlmab likviidsusreserv arvestuslikult enam kui ainult keskvalitsuse likviidseid vahendeid. Seisuga 31.08.2023 oli riigi likviidsusreservis 1 804 mln eurot. Käesoleval aastal vähendab likviidsusreservi taset rahavooline puudujääk, mille katmiseks kaasatakse prognoosi kohaselt täiendavaid vahendeid kokku 1,21 mld ulatuses. Reservi paigutused on tehtud krediidasutuste võlakirjadesse ja hoiustesse. Likviidsusreservi 2022. aasta tulusus oli -0,40%. Reservi investeeringute tulusus sõltub rahaturu intressimääradest, mis on tugevalt seotud Euroopa Keskpanga rahapoliitikaga. Reservi 2023. aasta tulususe prognoos on pöördunud positiivseks, sest rahaturu intressimäärad on tõusnud. Prognoosi kohaselt tõusevad intressimäärad kõrgemale tasemele 2024. aastal ning reservi oodatav tulusus on +3,45%. Järgmisel aastal vähendab likviidsusreservi taset rahavooline puudujääk, mille täitmiseks kaasatakse prognoosi kohaselt täiendavaid vahendeid 1,70 mld ulatuses.

Keskvalitsuse tasemel hoitakse vajalikku likviidsuspuhvrit rahavoogude teenindamiseks. Seetõttu püsib 2024. aastast reservide maht stabiilne, kuid väheneb osakaaluna SKP-st.

Eesti Töötukassa ja Eesti Tervisekassa likviidsed varad ulatusid 2022. aasta lõpus 1 117 mln euronit. 2024. aasta lõpuks suurenevad sotsiaalkindlustusfondide reservid prognoosi kohaselt 1 252 mln euronit, kuid osakaaluna SKP-st langeb 3% tasemele. Eesti Töötukassa kontekstis on reservide maht oluline seoses keskmise palga kasvuga ning sellest tulenevate potentsiaalsete väljamaksete suurenemisega võimaliku pikaajalise majanduskriisi tingimustes. Prognoosi kohaselt küündib Eesti Tervisekassa reservide maht järgmise aasta lõpuks 1,5%ni SKP-st. Kohalike omavalitsuste puhul nähakse ette reservide vähenemist 2024. aasta lõpuks 0,7%-le SKP-st.

Tabel 119. Valitsussektori reservid 2021-2024. Allikas: Rahandusministeerium, Statistikaamet

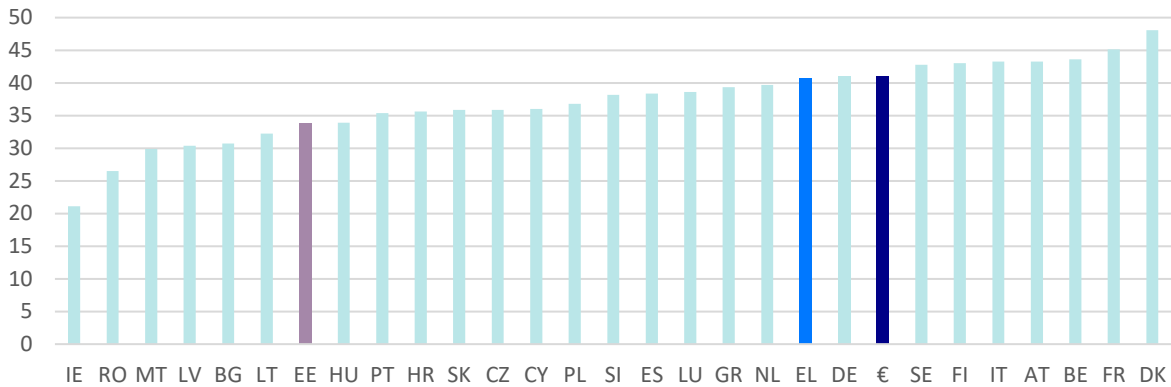
	2021	2022	2023	2024
Finantsvarad kokku (mln eur)	3 099	4 003	2 838	2 407
sh keskvalitsus	1 806	2 515	1 279	835
kohalikud omavalitsused	385	371	346	320
sotsiaalkindlustusfondid	909	1 117	1 213	1 252
Finantsvarad kokku (% SKPst)	9,9	11,1	7,3	5,8
sh keskvalitsus	5,8	7,0	3,3	2,0
kohalikud omavalitsused	1,2	1,0	0,9	0,8
sotsiaalkindlustusfondid	2,9	3,1	3,1	3,0

Maksukoormus ja tulevane areng maksupoliitikas

Eesti üheks maksupoliitiliseks eesmärgiks on olnud maksude osalise ümberorienteerimise abil nihutada maksukoormus tulu maksustamiselt tarbimise, loodusvarade kasutamise ja keskkonna saastamise maksustamisele. Samas hoitakse süsteem lihtsa ja läbipaistvana, võimalikult väheste erandite ja erisustega.

Eesti maksukoormus oli 2021. aastal 33,8% SKPst, mis oli Euroopa Liidu keskmisest 6,9 protsendipunkti võrra madalam (vt joonis 104).

Joonis 105. Maksukoormus Euroopa Liidus 2021. aastal, % SKPst. Allikad: Taxation Trends in European Union (2022), Rahandusministeerium

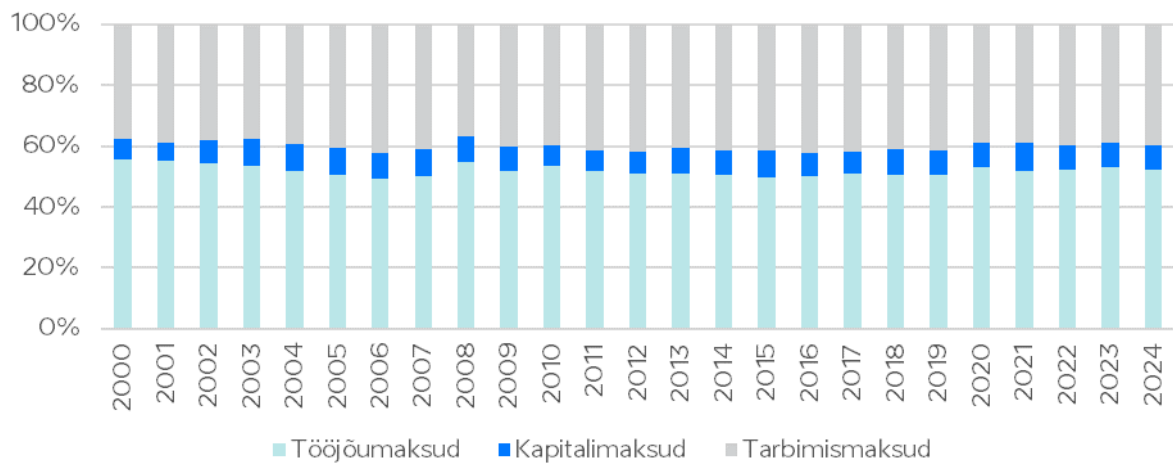
Maksukoormus kasvab 2024. aastal 2021. aasta tasemele 33,8% SKPst (vt Joonis 106105). Seda mõjutab eelkõige käibemaksu määra tõstmine, aga ka aktsiisimäärade tõstmine ja juriidilise isiku tulumaksu määra 2025.a tõstmisega kaasnev kasumite suurem jaotamine 2024. aastal, sh finantsasutuste poolt. Riigieelarve meetmetest tõstavad maksukoormust riigiettevõtete lisadividendid ja tulumaksu ajatamine, maksuhalduri töö tõhustamine ning kulumeetmete maksusisaldusest tulenev mõju.

Joonis 106. Maksukoormus SKPst, %

Maksude struktuuris moodustavad tööjõumaksud suurima osa ja 2024. aastal väheneb nende osakaal 52,1%le. Tarbimismaksude osakaal kasvab 39,6%ni eelkõige käibemaksu määra tõstmise tõttu. Kapitalimaksude osatähtsus tõuseb 8,3%ni 2025. aasta tulumaksumäära tõstmisele eelneva tavapärasest suurema ja pankade täiendava kasumijaotamise tõttu.

Joonis 107. Maksuliste tulude struktuur, %

LISA 10. Maksukulud riigieelarves 2024-2025

Maksukulude väärtuste hindamisel on kasutatud kaotatava tulu meetodit ning kassapõhiseid andmeid, iga maksukulu sätte puhul on arvesse võetud sätte rakendamise ja tegeliku kohaldamise vaheline viitaeg. Iga üksikut maksukulu sätet on hinnatud eraldi, arvestamata eri sätete omavahelisi koosmõjusid, ning seetõttu ei ole maksukulude koondsumma leidmine erinevate sätete kokkuliitmise teel korrektne, kuid samas võimaldab see hinnata kehtestatud maksukulude taset ning trende.

Olulised riigieelarve tulude laekumist mõjutavad maksukulud sisalduvad neljas erinevas õigusaktis – tulumaksuseaduses, käibemaksuseaduses, alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduses ning tööturuteenuste ja –toetuste seaduses.

2024. ja 2025. aasta riigieelarvete laekumist mõjutavad vastavalt 29 ja 25 suuremat maksukulu sätet. Kokku moodustab peamiste maksukulude maht 2024. aastal 505,8 mln eurot ehk 1,2% SKPst ja 4,3% maksutuludest. Võrreldes aasta varasemaga suurenevad maksukulud aastaga 19,2%.

2024. aastal suureneb käibemaksu standardmäär 2 pp ning selle tulemusena suureneb ravimite ja meditsiiniseadmete maksukulude maht enim, jäädes endiselt ka riigile kõige kulukamaks. Viies eelarvest 103,3 mln eurot ning mis moodustab 20,4% kõikidest maksukuludest. Suuruselt järgmised kaks maksukulu on maksuvaba tulu vanaduspensionieas ning regulaarselt jaotatava kasumi madalam maksumäär, vastavalt 94,8 mln ja 81,1 mln eurot. Kolme suurema maksukulu maht moodustab 2024. aastal 55,2% kehtestatud maksukulu kogumahust. Aastal 2025 väheneb maksukulu 30,4% 351,9 mln eurole. Vähenemine tuleneb mitme maksukulu sätte kaotamisest. Kaob võimalus regulaarselt jaotatava kasumi madalamale maksumäärale, lisaks kaob täiendav maksuvaba tuli teisest lapsest, abikaasa eest ning eluasemelaenu intressidelt. Väheneb oluliselt ka maksuvaba tulu vanaduspensionieas tekkivale makskulule.

Maksusoodustustega toetatakse kõige enam sotsiaalset kaitset. Maksukulu kaudu toetatakse aastatel 2024–2025 kümnest erinevast valitsemisfunktsioonist⁶⁰ kuute (majandus; elamu- ja kommunaalmajandus; tervishoid; vaba aeg, kultuur ja religioon; haridus; sotsiaalne kaitse). 2024. aastal moodustavad suurima osakaalu valitsemisfunktsioonid „sotsiaalne kaitse“ 155,2 mln eurot ehk 30,7%, „majandus“ 154,5 mln eurot ehk 30,5% ning „tervishoid“ 115,0 mln eurot ehk 22,7%. Ülejäänud valitsemisfunktsioonide alla kuuluva maksukulu maht moodustavad 81,0 mln eurot ehk 16,0% maksukulu kogumahust.

Maksukulusid on hinnatud ka osatähtsusest vastava maksu laekumisest. Käibemaksu puhul moodustavad maksukulud (tabelis punktid 1–5) 2024. aastal 157,6 mln eurot ehk 3,9% käibemaksu kogulaekumisest ning juriidilise isiku tulumaksust laekumisest moodustab maksukulu (tabeli punkt 6) 81,1 mln eurot ehk 9,5%. Riigieelarvesse laekuvast füüsilise isiku tulumaksust moodustavad vastavad maksukulud (tabelis punktid 7–17) 206,4 mln eurot ehk 33,5% ning aktsiise (tabelis punktid 19–29) jääb maksusoodustuste tõttu laekumata 60,3 mln eurot ehk 5,8% laekumisest.

Tabel 120. Maksukulud riigieelarves aastatel 2024-2025, miljon eurot

Maksukulu	Säte	Valitsemis-funktsioon	2024	2025
1. Käibemaksumäär 9% raamatutele ja õppekirjandusele (alates 2025 lisandub ka ajakirjandusväljaanded)	KMS §15 lg 2 p 1	haridus	10,0	16,4

⁶⁰ Statistikaamet. (2008d). Valitsemisfunktsioonide klassifikaator. http://metaweb.stat.ee/view_xml.htm?id=1129771&siteLanguage=ee

Maksudkulu	Säte	Valitsemis-funktsioon	2024	2025
2. Käibemaksumäär 5% ajakirjandusväljaanded	KMS §15 lg 21	vaba aeg, kultuur ja religioon	6,1	
3. Käibemaksumäär 9% ravimitele ja meditsiiniseadmetele	KMS §15 lg 2 p 2	tervishoid	103,3	106,4
4. Käibemaksumäär 9% majutusteenustele, alates 2025 13%	KMS §15 lg 2 p 4	vaba aeg, kultuur ja religioon	35,6	28,9
5. Osaliselt või täielikult tasumata arvetega seotud käibemaksuarvestuse korra muudatus	KMS § 29 lõige 141	majandus	2,6	2,8
6. Regulaarselt jaotatava kasumi madalam maksumäär 14%	TMS §4 lg 5, §18 lg 1 ³	majandus	81,1	
7. Täiendav maksuvaba tulu alates teisest lapsest	TMS §23 ¹	sotsiaalne kaitse	32,4	
8. Täiendav maksuvaba tulu abikaasa eest	TMS §234	sotsiaalne kaitse	7,3	
9. Maksuvaba tulu vanaduspensionieas	TMS §235	sotsiaalne kaitse	94,8	39,1
10. Eluasemelaenu intresside mahaarvamine	TMS §25	sotsiaalne kaitse	7,5	
11. Koolituskulude mahaarvamine	TMS §26	haridus	17,2	24,3
12. Kingitused ja annetused	TMS §27 lg 1, §49 lg 1,2,3,6	vaba aeg, kultuur ja religioon	4,6	4,8
13. Kindlustusmaksed ning pensionifondi osakute soetamine	TMS §28	sotsiaalne kaitse	19,7	20,8
14. FIE täiendav maksuvaba tulu põllumajandussaaduste või metsamaterjali võõrandamisel	TMS §32 lg 4	majandus	10,2	10,2
15. Meremeeste ja reederid soodustused	TuMS §13 lg 6, SMS §2 lg 1 ¹ ja lg 4 p 8, TuMS §52 ¹	majandus	0,3	0,3
16. Maksuvaba töötaja terviseedendamise kulu	TuMS §48 lg 55	tervishoid	11,7	12,3
17. Oma tarbest ülejääva elektri müügi tulumaksuvabastus	TuMS §15 lg 4 p 12 ja lg 4 ¹	sotsiaalne kaitse	1,0	1,3
18. II pensionisamba maksed alates 2025 2, 4 või 6% palgast	KoPS § 9 lg 2	sotsiaalne kaitse		18,4
19. Väikeõlletootjate 50% aktsiisimäär	ATKEAS §46 lg 1	majandus	0,9	1,0
20. Etanoolisisaldusega kuni 6%vol kääritatud joogi ja veini aktsiisi soodumäär (soodumäär on 43% standardmäärast)	ATKEAS §46 lg 2	majandus	15,7	16,5
21. Elektrienergia ja kütus, mida kasutatakse elektrienergia tootmiseks ning elektrienergia, mida kasutatakse elektrienergia tootmise suutlikkuse säilitamiseks	ATKEAS §27 lg 1 p28 ²	majandus	1,4	2,0
22. Eriotstarbelise diislikütuse soodsam aktsiisimäär	ATKEAS §66 lg 7	majandus	35,0	34,0

Maksudulu	Säte	Valitsemis-funktsioon	2024	2025
23. Kalurite kütuseaktsiisivabastus	ATKEAS §27 lg 1 p 22 ²	majandus	1,3	1,4
24. Elektrienergia, mida kasutatakse keemilise reduktsiooni jaoks ning elektrolüütilistes, metallurgilistes ja mineraloogilistes protsessides	ATKEAS §27 lg 1 p24, 284	majandus	0,2	0,3
25. Elektrienergia ja kütus, mida kasutatakse elektrienergia tootmiseks ning elektrienergia, mida kasutatakse elektrienergia tootmise suutlikkuse säilitamiseks	ATKEAS §27 lg 1 p282	majandus	1,4	2,0
26. Kütus, mida kasutatakse mineraloogilistes protsessides	ATKEAS §27 lg 1 p24	majandus	0,8	1,0
27. Maagaas, mida kasutatakse maagaasivõrgu töös hoidmiseks	ATKEAS §27 lg 1 P 286	majandus	0,03	0,03
28. Suurtarbijate elektrienergia aktsiisi soodustus	ATKEAS §66 lg 121	majandus	0,4	0,7
29. Suurtarbijate gaasiaktsiisi soodustus	ATKEAS §66 lg 103	majandus	1,0	1,2
KOKKU			505,8	351,9

LISA 11. Välistoetused

Perioodi 2014-2020 välisvahenditest on kasutusel veel Eesti maaelu arengukava raames antav toetus, millel on erandina teistest eelmise rahastuperioodi fondidest lubatud üleminekuperiood, mis tähendab et selle fondi vahendeid saab kasutada 2025 aastani. 2021-2027 EL eelarveperioodi vahendite kasutamine on juba alanud. Aastal 2024 on oodata veel paljude uute taotlusvoorude avanemist.

Detailsem ülevaade planeeritud toetustest ja olulisematest rahastatavatest tegevustest on seletuskirja osas 3, ministriumide valitsemisalade peatükkides.

Tabel 121. Saadud välistoetused fondide lõikes, tuhat eurot.

	2022 tegelik	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Saadud välistoetused kokku	1 118 582	1 625 221	1 744 115	118 893	7%
Euroopa Regionaalarengu Fond 2014-2020	285 428	338 099	-	-338 099	-100%
Euroopa Regionaalarengu Fond 2021-2027	-	108 017	290 612	182 595	169%
Euroopa Sotsiaalfond 2014-2020	79 669	42 402	-	-42 402	-100%
Euroopa Sotsiaalfond 2021-2027	616	55 435	81 094	25 659	46%
Struktuurifondide tehniline abi 2014-2020	14 942	11 828	-	-11 828	-100%
Struktuurifondide tehniline abi 2021-2027	885	6 888	16 942	10 054	146%
Euroopa abifond enim puudustkannatavate isikute jaoks 2014-2020	1 096	3 541	-	-3 541	-100%
Ühtekuuluvusfond 2014-2020	111 529	52 592	-	-52 592	-100%
Ühtekuuluvusfond 2021-2027	-	117 107	199 120	82 013	70%
Õiglase Ülemineku Fond 2021-2027	-	43 354	91 770	48 416	112%
Euroopa Merendus- ja Kalandusfond 2014-2020	13 623	14 356	-	-14 356	-100%
Euroopa Merendus-, Vesiviljelus- ja Kalandusfond 2021-2027	-	2 038	6 974	4 936	242%
Euroopa Põllumajanduse Tagatisfond	193 671	182 100	200 216	18 116	10%
Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond 2014-2020	104 293	134 996	91 122	-43 874	-33%
Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond 2021-2027	-	7 142	51 394	44 252	620%
Norra ja EMP finantsinstrument	13 309	15 563	15 752	189	1%
Euroopa naabrusinstrumendi programm (Eesti - Vene)	1 464	40	163	123	307%
Euroopa territoriaalse koostöö programm (Eesti - Läti)	2 221	10 370	9 757	-613	-6%
Siseturvalisuse valdkonna fondid 2014-2020	5 204	612	399	-213	-35%
Siseturvalisuse valdkonna fondid 2021-2027	-	12 090	18 676	6 586	54%
REACT-EU	50 711	91 851	-	-91 851	-100%
Muud (otsetoetused riigiasutustele)	108 398	200 093	324 660	124 567	62%
Taaste- ja vastupidavusrahastu	131 524	174 708	345 464	170 756	98%

Rahastusperioodil (2021-2027) on EL ühtekuuluvuspoliitika toetusmaht kokku 3,369 mld eurot ning see jaotub kuue poliitikaeesmärgi vahel - nutikam, rohelisem, ühendatum, sotsiaalsem, inimestele lähedasem Eesti ning õiglane üleminek. Ühtekuuluvuspoliitikat toetatakse neljast fondist – Euroopa Regionaalarengu Fond (ERF), Ühtekuuluvusfond (ÜF), Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) ja Õiglase Ülemineku Fond (ÕÜF). Ühtekuuluvuspoliitika fondide ehk struktuuritoetuste planeerimise aluseks on Euroopa Komisjoni antavad riigipõhised soovitused ning pikaajalises strateegias „Eesti 2035“ määratletud arenguvajadused ja sihid.

Taaste- ja vastupidavusraha (RRF) moodustab teise osa EL majanduse taastepaketist ning Eestile eraldatav toetusmaht on 953,3 mln eurot. See summa sisaldab ka 2023. aastal taastekava muutmise käigus lisandunud 90 miljonit eurot RePowerEU vahendeid. Rahastut saab kasutada 2026. aastani Euroopa Komisjoniga kokku lepitud Taastekava alusel. Rahastu eesmärk on toetada investeringuid ja reforme, mis on hädavajalikud majanduse pikaajaliseks taastumiseks, liikmesriikide majanduse ja sotsiaalse vastupidavuse suurendamiseks ning rohelise- ja digiülemineku toetamiseks.

Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond on 2021-2027 rahastusperioodi fond, mis on eelmise rahastusperioodi Merendus- ja Kalandusfondi järeltulija. Rakenduskava eesmärk on tagada majanduslikult konkurentsivõimeline ja keskkonnasäästlik kalandus ja vesiviljelus läbi järgmiste alaeesmärkide: kalavarude hea seisundi tagamine, kalandus- ja vesiviljelussektori konkurentsivõime suurendamine ning kalandus- ja vesiviljelustoodete kvaliteedi ja lisandväärtuse tõstmine.

Põllumajanduslike otsetoetuste sihtgrupp on aktiivsed põllumajandustootjad. Eraldi toetused on ette nähtud alustavatele noortele põllumajandustootjatele ja väiketootjatele. Otsetoetusi rahastatakse Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi vahenditest. Suurem osa otsetoetuste eelarvest on ette nähtud ühtseks pindalatoetuseks ja rohestamise toetuseks. See fond jätkab sarnaselt tegutsemist ka 2023. aastal.

Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondis on erandina teistest eelmise rahastusperioodi fondidest lubatud üleminekuperiood, mis tähendab et selle fondi vahendeid saab kasutada 2025 aastani. Eesmärgiks aidata tõsta põllumajanduse konkurentsivõimet, parandada loodusvarade jätkusuutlikku majandamist, tõhustada kliimameetmeid ning tagada maapiirkondade tasakaalustatud ja territoriaalne areng. Uue rahastusperioodi (2023-2027) vahendid võetakse paralleelselt kasutusele kus vaja.

Norra ja Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) finantsinstrumendil on 2024. aasta viimaseks tegevusaastaks. Eesmärgiks on sotsiaalse ja majandusliku ebavõrdsuse vähendamine. Eesti peamine huvi on kasutada toetusi eelkõige valdkondades, mis kasvataksid meie konkurentsivõimet: innovatsioon, sotsiaalne kaasatus, IKT, VKE-d, tööturu konkurentsivõime, CO₂ vähene majandus (taastuveneergetika, energia- ja ressursitõhusus). Projektide abikõlblikkuse lõpptähtaeg on 30.04.2024.

Uue programmina on eelarvesse lisandunud Eesti-Šveitsi programmi tegevused. Programmil on kaks fookust: sotsiaalse kaasatuse teemad, millesse on kaasatud nelja ministeeriumi valitsemisala ja bioloogilise mitmekesisuse edendamine, millega tegeleb Kliimaministerium koos oma asutustega.

2024. aastal jätkavad kõik seitse Interreg Euroopa territoriaalse koostööprogrammi 2021-2027 rahastusperioodi raames. URBACTi, Eesti-Läti, Kesk-Läänemere, Läänemere piirkonna, Interreg Euroopa, Interact ja Espon programmid on Euroopa Komisjoni poolt heakskiidetud. ELi välispiiriprogrammi ettevalmistamine on peatatud Venemaa agressiooni Ukraina vastu ning sellele programmile eraldatud ERFi vahendid on suunatud Eesti-Läti ja Kesk-Läänemere programmidesse. Euroopa territoriaalse koostöö programmidel on kõigil oma spetsiifilised eesmärgid, aga neid ühendab erinevate Euroopa riikide omavahelise koostöö tugevdamine. Näiteks Eesti-Läti piiriülese koostöö programmi eesmärk on toetada piiriäärsete regioonide jätkusuutlikku arengut läbi ideede, mis aitavad Eestil ja Lätil areneda heanaaberlikku

koostööd pakkudes programmi piirkonna inimestele paremaid võimalusi edukaks ja täisväärtuslikuks eluks. Programmi raames edendatakse ka inimeste, kaupade ja kapitali liikuvust.

Sisejulgeolekufondi (ISF) eesmärgid on ka 2021-27 perioodil üldjoontes sarnased eelmise perioodiga. Fondi üldeesmärk on aidata kaasa kõrge julgeolekutaseme tagamisele liidus, eelkõige võideldes terrorismi ja radikaliseerumise, raske ja organiseeritud kuritegevuse ja küberkuritegevusega, juhtides julgeolekuga seotud riske ja kriise ning abistades ja kaitstes kuritegevuse ohvreid.

Piirihalduse ja viisapoliitika rahastu (BMVI) kaudu toetab Euroopa Liit tegevusi, mis on suunatud EL välispiiri kaitsmisele, seadusliku rände hõlbustamisele ning ühise viisapoliitika elluviimisele.

Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi (AMIF) eesmärk on aidata kaasa rändevoogude tõhusale juhtimisele, tugevdada ja arendada Euroopa ühist varjupaigasüsteemi, toetada seaduslikku rännet ja aidata seejuures kaasa ka kolmandate riikide kodanike integreerimisele ning aidata võidelda ebaseadusliku rände vastu ja tagada tõhus tagasisaatmine kolmandate riikidesse.

Otsetoetusi on riigiasutustel võimalik taotleda otse mitmetest Euroopa Liidu fondidest erinevateks tegevusteks, kogemuste vahetamiseks, riikidevahelise koostöö edendamiseks, riikide süsteemide ühtlustamiseks ja paljuks muuks.

Märkus: Riigieelarves liigendatakse vahendid eelarveklassifikaatori alusel administratiivselt ministeeriumide valitsemisalade ja põhiseaduslike institutsioonide vahel. Minister liigendab täiendavalt riigieelarves märgitud ministeeriumi valitsemisala vahendid administratiivselt ja majandusliku sisu järgi valitsemisala eelarves.

LISA 12. Valitsemisalade ja põhiseaduslike institutsioonide kulud administratiivselt majandusliku sisu lõikes

Märkus: Riigieelarves liigendatakse vahendid eelarveklassifikaatori alusel administratiivselt ministeeriumide valitsemisalade ja põhiseaduslike institutsioonide vahel. Minister liigendab täiendavalt riigieelarves märgitud ministeeriumi valitsemisala vahendid administratiivselt ja majandusliku sisu järgi valitsemisala eelarves. Summad esitatud tuhandetes eurodes.

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Riigikogu Kantselei					
Investeeringud	-526	-4 317	-4 993	-676	16%
sh käibemaks	-83	-720	-900	-181	25%
Kulud kokku	-23 787	-33 200	-35 065	-1 865	6%
Tööjõukulud	-16 634	-21 172	-20 396	776	-4%
Majandamiskulud	-4 918	-7 951	-8 980	-1 029	13%
Finantskulud	-74	0	0	0	0%
Sotsiaaltoetused	-1	-3	-3	0	0%
Muud toetused	-132	-2 143	-2 848	-705	33%
Põhivara amortisatsioon	-1 407	-1 007	-1 352	-345	34%
Käibemaks	-621	-924	-1 486	-562	61%
Vabariigi Presidendi Kantselei					
Investeeringud	-683	-445	0	445	-100%
sh käibemaks	-113	-74	0	74	-100%
Kulud kokku	-5 412	-5 571	-5 990	-419	8%
Tööjõukulud	-2 552	-2 691	-2 745	-54	2%
Majandamiskulud	-2 210	-2 199	-2 576	-377	17%
Muud tegevuskulud	-6	0	0	0	0%
Muud toetused	-229	-228	-228	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-110	-137	-137	0	0%
Käibemaks	-306	-316	-304	12	-4%
Riigikontroll					
Investeeringud	-177	0	0	0	0%
sh käibemaks	-23	0	0	0	0%
Kulud kokku	-5 400	-5 855	-6 011	-156	3%
Tööjõukulud	-3 907	-4 109	-4 307	-199	5%
Majandamiskulud	-1 220	-1 417	-1 377	40	-3%
Põhivara amortisatsioon	-52	-82	-79	3	-4%
Käibemaks	-221	-248	-248	-1	0%
Õiguskantsleri Kantselei					
Kulud kokku	-3 068	-3 378	-3 512	-134	4%
Tööjõukulud	-2 384	-2 568	-2 580	-12	0%
Majandamiskulud	-566	-675	-779	-104	15%
Muud toetused	-16	-11	-11	0	3%
Põhivara amortisatsioon	-2	0	0	0	0%
Käibemaks	-100	-124	-141	-17	13%
Riigikohus					
Investeeringud	0	-20	0	20	-100%

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Kulud kokku	-5 959	-6 441	-6 911	-470	7%
Tööjõukulud	-4 971	-5 424	-5 563	-139	3%
Majandamiskulud	-654	-683	-987	-304	44%
Põhivara amortisatsioon	-218	-217	-215	2	-1%
Käibemaks	-105	-108	-132	-24	22%
Vabariigi Valitsus					
Kulud kokku	0	-3 108 344	-3 131 486	-23 142	1%
Muud tegevuskulud	0	-219 103	-121 767	97 336	-44%
Muud toetused	0	-1 067 480	-1 027 431	40 049	-4%
Edasiantavad maksud	0	-1 821 761	-1 982 288	-160 527	9%
Riigikantselei					
Investeeringud	-432	-75	0	75	-100%
sh käibemaks	-72	-41	0	41	-100%
Kulud kokku	-17 521	-26 341	-24 305	2 036	-8%
Tööjõukulud	-8 559	-8 571	-8 311	260	-3%
Majandamiskulud	-5 400	-13 253	-12 036	1 217	-9%
Finantskulud	0	-3	-3	0	3%
Muud tegevuskulud	-3	0	0	0	0%
Sotsiaaltoetused	-19	0	0	0	0%
Muud toetused	-1 569	-176	-176	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-1 146	-1 450	-1 450	0	0%
Käibemaks	-825	-2 888	-2 328	559	-19%
Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud	-79 530	-107 970	-23 636	84 335	-78%
sh käibemaks	-13 067	-19 074	-7 068	12 006	-63%
Kulud kokku	-838 559	-1 025 762	-1 104 532	-78 770	8%
Tööjõukulud	-161 616	-175 425	-200 870	-25 444	15%
Majandamiskulud	-85 425	-97 338	-94 667	2 671	-3%
Finantskulud	-1	0	0	0	0%
Muud tegevuskulud	-125	-5	-5	0	0%
Sotsiaaltoetused	-24 279	-52 907	-68 570	-15 663	30%
Investeeringutoetused	-4 247	-45 171	-4 350	40 821	-90%
Muud toetused	-527 684	-618 847	-696 915	-78 067	13%
Põhivara amortisatsioon	-21 806	-21 170	-21 823	-654	3%
Käibemaks	-13 375	-14 899	-17 333	-2 433	16%
Haridus- ja Teadusministeerium					
Investeeringud	-74 248	-104 230	-20 584	83 646	-80%
sh käibemaks	-12 358	-19 074	-6 864	12 210	-64%
Kulud kokku	-550 734	-741 401	-778 251	-36 850	5%
Tööjõukulud	-12 743	-35 334	-41 255	-5 921	17%
Majandamiskulud	-21 358	-37 342	-29 462	7 880	-21%
Muud tegevuskulud	-12	-5	-5	0	0%
Sotsiaaltoetused	-10 895	-16 472	-20 642	-4 169	25%
Investeeringutoetused	-4 217	-45 171	-4 350	40 821	-90%
Muud toetused	-493 846	-591 097	-662 226	-71 129	12%

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Põhivara amortisatsioon	-4 262	-1 595	-4 262	-2 667	167%
Käibemaks	-3 401	-14 384	-16 049	-1 665	12%
Riigi kutseõppeasutused					
Investeeringud	-1 772	-723	-965	-242	33%
sh käibemaks	-138	0	0	0	0%
Kulud kokku	-106 253	-89 452	-106 280	-16 827	19%
Tööjõukulud	-55 755	-54 995	-64 046	-9 052	16%
Majandamiskulud	-28 559	-23 329	-23 377	-47	0%
Finantskulud	-1	0	0	0	0%
Muud tegevuskulud	-77	0	0	0	0%
Sotsiaaltoetused	-7 481	-507	-8 370	-7 863	1551%
Muud toetused	-157	0	0	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-10 021	-10 621	-10 487	134	-1%
Käibemaks	-4 203	0	0	0	0%
Riigi rakenduskõrgkoolid					
Investeeringud	-2 260	-2 967	-815	2 152	-73%
sh käibemaks	-365	0	0	0	0%
Kulud kokku	-31 981	-24 790	-34 372	-9 583	39%
Tööjõukulud	-20 521	-16 242	-23 673	-7 431	46%
Majandamiskulud	-6 526	-5 701	-7 870	-2 169	38%
Muud tegevuskulud	-13	0	0	0	0%
Sotsiaaltoetused	-1 095	-212	-452	-240	113%
Muud toetused	-476	0	0	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-2 378	-2 634	-2 378	257	-10%
Käibemaks	-972	0	0	0	0%
Riigi üldhariduskoolid					
Investeeringud	-109	0	0	0	0%
sh käibemaks	-16	0	0	0	0%
Kulud kokku	-71 536	-74 330	-75 888	-1 558	2%
Tööjõukulud	-47 540	-49 424	-54 226	-4 802	10%
Majandamiskulud	-16 674	-21 311	-17 848	3 463	-16%
Muud tegevuskulud	-3	0	0	0	0%
Sotsiaaltoetused	-220	0	0	0	0%
Muud toetused	-14	0	-5	-4	1257%
Põhivara amortisatsioon	-4 226	-3 482	-3 777	-295	8%
Käibemaks	-2 859	-113	-32	81	-72%
Riigi teadus- ja arendusasutused					
Investeeringud	-234	0	-1 122	-1 122	100%
sh käibemaks	-39	0	-187	-187	100%
Kulud kokku	-7 386	-8 219	-11 133	-2 914	35%
Tööjõukulud	-4 849	-4 717	-4 425	291	-6%
Majandamiskulud	-1 087	-2 126	-3 238	-1 113	52%
Muud tegevuskulud	-18	0	0	0	0%
Sotsiaaltoetused	-6	0	0	0	0%
Muud toetused	-774	-711	-2 499	-1 788	251%

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Põhivara amortisatsioon	-472	-475	-472	3	-1%
Käibemaks	-180	-189	-498	-308	163%
Keeleinspeksioon					
Kulud kokku	-651	-683	-822	-140	20%
Tööjõukulud	-533	-527	-664	-137	26%
Majandamiskulud	-79	-75	-77	-3	3%
Muud toetused	-26	-81	-81	0	0%
Käibemaks	-13	0	0	0	0%
Haridus- ja Noorteamet					
Investeeringud	-299	0	-100	-100	100%
sh käibemaks	-50	0	-17	-17	100%
Kulud kokku	-59 146	-77 065	-87 912	-10 847	14%
Tööjõukulud	-14 725	-6 775	-6 876	-101	1%
Majandamiskulud	-6 564	-5 498	-8 972	-3 473	63%
Muud tegevuskulud	-3	0	0	0	0%
Sotsiaaltoetused	-4 580	-35 716	-39 107	-3 391	9%
Investeeringutoetused	-30	0	0	0	0%
Muud toetused	-32 257	-26 941	-32 087	-5 146	19%
Põhivara amortisatsioon	-116	-1 922	-116	1 806	-94%
Käibemaks	-870	-213	-754	-541	254%
Rahvusarhiiv					
Investeeringud	-608	-50	-50	0	0%
sh käibemaks	-101	0	0	0	0%
Kulud kokku	-10 873	-9 823	-9 874	-51	1%
Tööjõukulud	-4 951	-5 705	-5 705	0	0%
Majandamiskulud	-4 579	-3 663	-3 823	-160	4%
Sotsiaaltoetused	-1	0	0	0	0%
Muud toetused	-134	-16	-16	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-330	-440	-330	109	-25%
Käibemaks	-876	0	0	0	0%
Justiitsministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud	-6 007	-2 058	-1 386	671	-33%
sh käibemaks	-974	-276	-250	26	-10%
Kulud kokku	-196 584	-232 678	-230 708	1 969	-1%
Tööjõukulud	-117 722	-145 195	-145 499	-304	0%
Majandamiskulud	-56 131	-58 884	-57 424	1 459	-2%
Muud tegevuskulud	-32	0	0	0	0%
Sotsiaaltoetused	-15	-23	-37	-14	61%
Investeeringutoetused	-20	0	0	0	0%
Muud toetused	-8 454	-11 926	-9 462	2 464	-21%
Edasiantavad maksud	-1 577	-1 500	-1 500	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-3 195	-4 205	-4 205	0	0%
Käibemaks	-9 438	-10 946	-12 582	-1 636	15%
Justiitsministeerium					
Investeeringud	0	-4	-4	0	0%

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
sh käibemaks	0	-4	-4	0	0%
Kulud kokku	-20 007	-36 574	-32 288	4 286	-12%
Tööjõukulud	-8 120	-15 515	-14 407	1 108	-7%
Majandamiskulud	-3 089	-8 123	-7 207	916	-11%
Sotsiaaltoetused	-11	-15	-29	-14	93%
Investeeringutoetused	-20	0	0	0	0%
Muud toetused	-8 411	-11 187	-8 823	2 364	-21%
Põhivara amortisatsioon	-19	-3	-3	0	0%
Käibemaks	-337	-1 730	-1 819	-88	5%
Prokuratuur					
Kulud kokku	-17 719	-21 122	-22 024	-903	4%
Tööjõukulud	-14 449	-17 690	-18 523	-833	5%
Majandamiskulud	-2 764	-2 882	-2 904	-22	1%
Muud toetused	-8	-8	-8	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-16	-19	-19	0	0%
Käibemaks	-482	-524	-572	-48	9%
Eesti Kohtuekspertiisi Instituut					
Investeeringud	-1 358	-1 828	-24	1 804	-99%
sh käibemaks	-224	-238	-4	234	-98%
Kulud kokku	-8 139	-10 510	-10 690	-180	2%
Tööjõukulud	-4 517	-5 457	-5 953	-496	9%
Majandamiskulud	-2 843	-4 039	-3 750	289	-7%
Muud toetused	-4	-4	-4	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-286	-258	-258	0	0%
Käibemaks	-489	-752	-725	28	-4%
Registrite ja Infosüsteemide Keskus					
Investeeringud	-4 167	-159	-159	0	0%
sh käibemaks	-670	-26	-26	0	0%
Kulud kokku	-18 135	-16 591	-16 645	-54	0%
Tööjõukulud	-9 861	-10 795	-10 655	140	-1%
Majandamiskulud	-5 101	-1 722	-1 706	15	-1%
Muud toetused	-13	-12	-12	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-2 731	-3 800	-3 800	0	0%
Käibemaks	-430	-262	-471	-209	80%
Kohtud (grupp)					
Kulud kokku	-49 438	-58 027	-60 839	-2 812	5%
Tööjõukulud	-37 930	-45 727	-48 716	-2 989	7%
Majandamiskulud	-9 751	-10 392	-10 135	258	-2%
Muud tegevuskulud	-15	0	0	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-8	-38	-38	0	0%
Käibemaks	-1 734	-1 870	-1 951	-80	4%
Viru Vangla					
Investeeringud	-348	-67	-585	-518	773%
sh käibemaks	-58	-9	-105	-96	1067%
Kulud kokku	-29 165	-30 468	-28 992	1 476	-5%

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Tööjõukulud	-15 274	-17 254	-15 450	1 804	-10%
Majandamiskulud	-11 767	-11 132	-10 985	147	-1%
Sotsiaaltoetused	-1	-3	-3	0	14%
Põhivara amortisatsioon	-38	-31	-31	0	0%
Käibemaks	-2 085	-2 048	-2 523	-475	23%
Tartu Vangla					
Investeeringud	-82	0	-614	-614	0%
sh käibemaks	-14	0	-111	-111	0%
Kulud kokku	-17 779	-18 578	-17 784	794	-4%
Tööjõukulud	-9 918	-10 405	-9 517	888	-9%
Majandamiskulud	-6 623	-6 905	-6 751	154	-2%
Sotsiaaltoetused	-1	-2	-2	0	-3%
Põhivara amortisatsioon	-31	-40	-40	0	1%
Käibemaks	-1 206	-1 226	-1 474	-248	20%
Tallinna Vangla					
Investeeringud	-52	0	0	0	0%
sh käibemaks	-9	0	0	0	0%
Kulud kokku	-28 250	-30 785	-31 482	-697	2%
Tööjõukulud	-12 433	-15 672	-15 600	72	0%
Majandamiskulud	-13 272	-12 703	-12 971	-268	2%
Sotsiaaltoetused	-2	-3	-3	0	-9%
Põhivara amortisatsioon	-18	-17	-17	0	1%
Käibemaks	-2 525	-2 390	-2 891	-501	21%
Andmekaitse Inspeksioon					
Kulud kokku	-930	-1 456	-1 456	0	0%
Tööjõukulud	-793	-1 399	-1 399	0	0%
Majandamiskulud	-122	-51	-51	0	0%
Käibemaks	-15	-6	-6	0	0%
Patendiamet					
Kulud kokku	-4 099	-3 853	-3 853	0	0%
Tööjõukulud	-2 005	-2 058	-2 058	0	0%
Majandamiskulud	-399	-269	-269	0	0%
Edasiantavad maksud	-1 577	-1 500	-1 500	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-48	0	0	0	0%
Käibemaks	-70	-26	-26	0	0%
Konkurentsiamet					
Kulud kokku	-2 924	-4 714	-4 657	57	-1%
Tööjõukulud	-2 423	-3 222	-3 222	0	0%
Majandamiskulud	-416	-666	-696	-29	4%
Muud toetused	-18	-715	-615	100	-14%
Käibemaks	-67	-110	-124	-14	12%
Kaitseministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud	-186 744	-315 043	-454 048	-139 006	44%
sh käibemaks	-27 028	-47 446	-68 385	-20 940	44%
Kulud kokku	-663 662	-899 136	-1 110 818	-211 683	24%

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Tööjõukulud	-151 065	-172 082	-189 723	-17 641	10%
Majandamiskulud	-264 035	-441 005	-571 849	-130 845	30%
Muud tegevuskulud	-51 843	-59 417	-67 110	-7 692	13%
Sotsiaaltoetused	-12 059	-14 328	-18 381	-4 053	28%
Investeeringutoetused	-4 720	-6 600	-5 265	1 335	-20%
Muud toetused	-57 437	-59 858	-74 813	-14 955	25%
Põhivara amortisatsioon	-75 472	-73 063	-88 798	-15 735	22%
Käibemaks	-47 032	-72 783	-94 880	-22 097	30%
Kaitseministeerium					
Investeeringud	-1 856	-1 619	-2 167	-548	34%
sh käibemaks	-307	-390	-339	51	-13%
Kulud kokku	-69 205	-82 110	-88 185	-6 075	7%
Tööjõukulud	-7 453	-8 379	-9 020	-641	8%
Majandamiskulud	-3 798	-9 898	-5 674	4 224	-43%
Muud tegevuskulud	-26	-11	-11	0	0%
Sotsiaaltoetused	-26	0	0	0	0%
Investeeringutoetused	-3 913	-6 563	-5 228	1 335	-20%
Muud toetused	-53 579	-57 065	-67 257	-10 192	18%
Põhivara amortisatsioon	-156	-52	-314	-262	499%
Käibemaks	-254	-142	-682	-539	379%
Välisluureamet					
Kulud kokku	-29 922	-32 920	-37 078	-4 158	13%
Muud tegevuskulud	-29 922	-32 920	-37 078	-4 158	13%
Eesti Sõjamuuseum - kindral Laidoneri Muuseum					
Investeeringud	-157	-224	-54	170	-76%
sh käibemaks	-26	-57	-9	48	-84%
Kulud kokku	-2 630	-2 653	-2 730	-77	3%
Tööjõukulud	-1 264	-1 220	-1 387	-167	14%
Majandamiskulud	-715	-753	-711	42	-6%
Muud tegevuskulud	-1	0	0	0	0%
Sotsiaaltoetused	-3	-3	-3	0	0%
Investeeringutoetused	0	-37	-37	0	0%
Muud toetused	-171	-197	-200	-3	2%
Põhivara amortisatsioon	-353	-337	-267	70	-21%
Käibemaks	-123	-106	-125	-19	18%
Kaitseressursside Amet					
Investeeringud	-217	-429	-200	229	-53%
sh käibemaks	-36	-74	-33	41	-55%
Kulud kokku	-6 470	-12 768	-16 044	-3 276	26%
Tööjõukulud	-3 412	-4 064	-7 311	-3 247	80%
Majandamiskulud	-1 597	-6 502	-6 225	277	-4%
Sotsiaaltoetused	-787	-912	-1 161	-249	27%
Muud toetused	-230	-317	-317	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-270	-309	-309	0	0%
Käibemaks	-174	-664	-721	-57	9%

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Kaitsevägi					
Investeeringud	-123 479	-13 306	-16 358	-3 052	23%
sh käibemaks	-16 654	-1 212	-501	711	-59%
Kulud kokku	-471 630	-293 094	-338 334	-45 240	15%
Tööjõukulud	-128 031	-146 521	-158 093	-11 572	8%
Majandamiskulud	-218 574	-51 781	-67 116	-15 335	30%
Muud tegevuskulud	-21 575	-26 161	-29 632	-3 472	13%
Sotsiaaltoetused	-11 241	-13 413	-17 217	-3 804	28%
Muud toetused	-1 717	-1 805	-2 147	-342	19%
Põhivara amortisatsioon	-52 469	-49 415	-56 944	-7 529	15%
Käibemaks	-38 023	-3 998	-7 185	-3 187	80%
Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus					
Investeeringud	-61 036	-299 464	-435 269	-135 805	45%
sh käibemaks	-10 004	-45 712	-67 503	-21 790	48%
Kulud kokku	-83 805	-475 590	-628 447	-152 856	32%
Tööjõukulud	-10 905	-11 899	-13 913	-2 014	17%
Majandamiskulud	-39 351	-372 070	-492 123	-120 052	32%
Muud tegevuskulud	-319	-325	-388	-63	19%
Sotsiaaltoetused	-2	0	0	0	0%
Investeeringutoetused	-807	0	0	0	0%
Muud toetused	-1 740	-475	-4 892	-4 418	931%
Põhivara amortisatsioon	-22 225	-22 949	-30 963	-8 014	35%
Käibemaks	-8 457	-67 873	-86 168	-18 295	27%
Kliimaministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud	-5 059	-164 071	-178 048	-13 977	9%
sh käibemaks	-843	-26 663	-31 462	-4 800	18%
Kulud kokku	-134 677	-594 983	-1 187 951	-592 968	100%
Tööjõukulud	-43 385	-62 498	-80 708	-18 211	29%
Majandamiskulud	-29 774	-56 412	-80 547	-24 134	43%
Muud tegevuskulud	-1 313	-2	-19	-17	994%
Sotsiaaltoetused	-13	-10	-10	0	0%
Investeeringutoetused	-30 803	-333 904	-740 374	-406 470	122%
Muud toetused	-20 265	-61 214	-108 135	-46 922	77%
Põhivara amortisatsioon	-3 821	-71 130	-161 943	-90 813	128%
Käibemaks	-5 302	-9 814	-16 215	-6 401	65%
Kliimaministeerium					
Investeeringud	-132	-10 473	-6 885	3 588	-34%
sh käibemaks	-22	-1 189	-871	318	-27%
Kulud kokku	-71 924	-419 715	-871 155	-451 440	108%
Tööjõukulud	-8 124	-13 090	-14 512	-1 422	11%
Majandamiskulud	-12 057	-11 323	-7 165	4 158	-37%
Muud tegevuskulud	-4	0	-15	-15	100%
Sotsiaaltoetused	-10	-10	-10	0	0%
Investeeringutoetused	-30 803	-333 904	-740 374	-406 470	122%
Muud toetused	-18 709	-59 198	-107 603	-48 405	82%

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Põhivara amortisatsioon	-13	-309	-18	291	-94%
Käibemaks	-2 204	-1 881	-1 458	423	-22%
Transpordiamet					
Investeeringud	0	-148 364	-158 833	-10 469	7%
sh käibemaks	0	-24 590	-28 371	-3 781	15%
Kulud kokku	0	-113 276	-248 745	-135 469	120%
Tööjõukulud	0	-17 061	-30 389	-13 328	78%
Majandamiskulud	0	-23 923	-51 032	-27 109	113%
Muud toetused	0	-815	0	815	-100%
Põhivara amortisatsioon	0	-67 160	-157 006	-89 846	134%
Käibemaks	0	-4 317	-10 318	-6 001	139%
Eesti Geoloogiateenistus					
Investeeringud	0	-495	-615	-121	24%
sh käibemaks	0	-82	-111	-29	35%
Kulud kokku	0	-1 702	-3 190	-1 489	87%
Tööjõukulud	0	-785	-1 863	-1 078	137%
Majandamiskulud	0	-729	-1 055	-326	45%
Muud tegevuskulud	0	-1	-2	-1	100%
Põhivara amortisatsioon	0	-30	-60	-30	100%
Käibemaks	0	-157	-211	-54	34%
Riigilaevastik					
Investeeringud	0	-650	-5 549	-4 899	754%
sh käibemaks	0	-108	-1 001	-892	824%
Kulud kokku	0	-6 451	-7 976	-1 525	24%
Tööjõukulud	0	-2 166	-3 351	-1 185	55%
Majandamiskulud	0	-3 581	-3 056	525	-15%
Muud tegevuskulud	0	0	-1	-1	100%
Muud toetused	0	0	-75	-75	100%
Põhivara amortisatsioon	0	0	-821	-821	100%
Käibemaks	0	-705	-672	32	-5%
Maa-amet					
Investeeringud	-115	70	0	-70	-100%
sh käibemaks	-19	0	0	0	0%
Kulud kokku	-14 911	-5 882	0	5 882	-100%
Tööjõukulud	-9 026	-3 533	0	3 533	-100%
Majandamiskulud	-3 342	-1 967	0	1 967	-100%
Muud tegevuskulud	-1 286	0	0	0	0%
Sotsiaaltoetused	-3	0	0	0	0%
Muud toetused	-170	0	0	0	-100%
Põhivara amortisatsioon	-472	-168	0	168	-100%
Käibemaks	-612	-214	0	214	-100%
Keskkonnaagentuur					
Investeeringud	-765	0	-3 166	-3 166	100%
sh käibemaks	-127	0	-571	-571	100%
Kulud kokku	-11 313	-10 978	-12 104	-1 126	10%

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Tööjõukulud	-6 554	-6 260	-7 417	-1 158	18%
Majandamiskulud	-3 184	-3 228	-3 144	84	-3%
Muud tegevuskulud	-1	-1	-1	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-1 041	-933	-924	10	-1%
Käibemaks	-534	-557	-619	-62	11%
Eesti Loodusmuuseum					
Kulud kokku	-1 082	-1 006	-1 086	-81	8%
Tööjõukulud	-620	-617	-689	-71	12%
Majandamiskulud	-387	-326	-324	2	-1%
Põhivara amortisatsioon	-12	-6	-5	1	-11%
Käibemaks	-62	-57	-69	-12	20%
Keskkonnaamet					
Investeeringud	-341	-210	-454	-244	116%
sh käibemaks	-57	-35	-79	-44	126%
Kulud kokku	-25 032	-25 243	-26 831	-1 588	6%
Tööjõukulud	-15 410	-15 153	-17 077	-1 923	13%
Majandamiskulud	-6 711	-7 322	-7 687	-365	5%
Muud tegevuskulud	-21	0	0	0	0%
Muud toetused	-1 385	-1 200	-457	743	-62%
Põhivara amortisatsioon	-410	-359	-306	53	-15%
Käibemaks	-1 096	-1 208	-1 305	-97	8%
Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus					
Investeeringud	-3 706	-3 949	-2 546	1 403	-36%
sh käibemaks	-618	-658	-459	199	-30%
Kulud kokku	-10 415	-10 730	-16 863	-6 133	57%
Tööjõukulud	-3 653	-3 833	-5 411	-1 578	41%
Majandamiskulud	-4 093	-4 014	-7 085	-3 071	77%
Muud tegevuskulud	-2	0	0	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-1 873	-2 165	-2 803	-639	30%
Käibemaks	-795	-719	-1 563	-845	117%
Kultuuriministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud	-477	-136	-43	93	-68%
sh käibemaks	-44	0	0	0	0%
Kulud kokku	-328 786	-364 198	-360 181	4 017	-1%
Tööjõukulud	-14 026	-14 545	-15 170	-625	4%
Majandamiskulud	-17 036	-14 400	-12 669	1 731	-12%
Muud tegevuskulud	-6	0	0	0	0%
Sotsiaaltoetused	-2 105	-824	-922	-98	12%
Investeeringutoetused	-40 989	-52 041	-30 165	21 875	-42%
Muud toetused	-210 639	-238 733	-252 113	-13 380	6%
Edasiantavad maksud	-39 479	-40 440	-45 925	-5 485	14%
Põhivara amortisatsioon	-1 142	-1 073	-1 075	-2	0%
Käibemaks	-3 365	-2 143	-2 142	1	0%
Kultuuriministeerium					
Investeeringud	-17	-100	0	100	-100%

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
sh käibemaks	-3	0	0	0	0%
Kulud kokku	-294 532	-332 231	-328 753	3 479	-1%
Tööjõukulud	-4 681	-4 906	-5 429	-523	11%
Majandamiskulud	-5 621	-2 663	-2 778	-115	4%
Muud tegevuskulud	-5	0	0	0	0%
Sotsiaaltoetused	-1 832	-620	-718	-98	16%
Investeeringutoetused	-36 135	-48 767	-26 891	21 875	-45%
Muud toetused	-205 719	-234 416	-246 148	-11 732	5%
Edasiantavad maksud	-39 479	-40 440	-45 925	-5 485	14%
Põhivara amortisatsioon	-129	-126	-129	-3	2%
Käibemaks	-931	-293	-734	-441	150%
Muinsuskaitseamet					
Kulud kokku	-9 981	-7 983	-8 816	-834	10%
Tööjõukulud	-2 181	-2 347	-2 467	-120	5%
Majandamiskulud	-1 147	-1 092	-1 225	-132	12%
Sotsiaaltoetused	-268	-204	-204	0	0%
Investeeringutoetused	-4 854	-3 274	-3 274	0	0%
Muud toetused	-1 339	-924	-1 476	-553	60%
Põhivara amortisatsioon	-29	0	-22	-22	100%
Käibemaks	-164	-143	-149	-7	5%
Eesti Hoiuraamatukogu					
Kulud kokku	-1 191	0	0	0	0%
Tööjõukulud	-416	0	0	0	0%
Majandamiskulud	-654	0	0	0	0%
Muud toetused	-1	0	0	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-4	0	0	0	0%
Käibemaks	-117	0	0	0	0%
Eesti Lastekirjanduse Keskus					
Investeeringud	-23	-23	-23	0	0%
Kulud kokku	-892	-985	-1 009	-23	2%
Tööjõukulud	-444	-495	-495	0	0%
Majandamiskulud	-378	-429	-445	-16	4%
Sotsiaaltoetused	-5	0	0	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-6	0	0	0	0%
Käibemaks	-59	-62	-69	-7	12%
Rahvakultuuri Keskus					
Kulud kokku	-4 859	-5 274	-6 005	-731	14%
Tööjõukulud	-905	-1 019	-985	34	-3%
Majandamiskulud	-326	-817	-477	340	-42%
Muud toetused	-3 580	-3 393	-4 488	-1 095	32%
Käibemaks	-48	-45	-55	-10	23%
Võru Instituut					
Kulud kokku	-1 178	-1 162	-1 160	2	0%
Tööjõukulud	-799	-824	-827	-3	0%
Majandamiskulud	-333	-280	-274	5	-2%

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Põhivara amortisatsioon	-15	-14	-14	0	0%
Käibemaks	-31	-44	-45	-1	2%
Muuseumid					
Investeeringud	-437	-13	-20	-7	54%
sh käibemaks	-41	0	0	0	0%
Kulud kokku	-16 152	-16 563	-14 438	2 125	-13%
Tööjõukulud	-4 600	-4 955	-4 968	-13	0%
Majandamiskulud	-8 575	-9 118	-7 470	1 648	-18%
Muud tegevuskulud	-1	0	0	0	0%
Muud toetused	-2	0	0	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-960	-932	-910	22	-2%
Käibemaks	-2 015	-1 558	-1 090	467	-30%
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud	-252 232	-81 843	-34 267	47 576	-58%
sh käibemaks	-39 895	-13 964	-5 964	8 001	-57%
Kulud kokku	-975 955	-1 448 365	-1 416 310	32 055	-2%
Tööjõukulud	-66 110	-58 374	-54 584	3 790	-6%
Majandamiskulud	-81 219	-63 039	-47 047	15 992	-25%
Muud tegevuskulud	3 087	-416	-400	16	-4%
Sotsiaaltoetused	-6	0	-10	-10	100%
Investeeringutoetused	-248 868	-367 162	-128 736	238 426	-65%
Muud toetused	-396 624	-725 503	-840 504	-115 001	16%
Edasiantavad maksud	0	-141 000	-313 000	-172 000	122%
Põhivara amortisatsioon	-145 008	-74 458	-9 710	64 749	-87%
Käibemaks	-41 209	-18 412	-22 319	-3 907	21%
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium					
Investeeringud	-8 467	-7 873	-3 455	4 418	-56%
sh käibemaks	-424	-1 609	-562	1 046	-65%
Kulud kokku	-587 329	-1 203 343	-1 316 165	-112 822	9%
Tööjõukulud	-13 525	-15 313	-13 024	2 289	-15%
Majandamiskulud	-6 788	-10 806	-7 334	3 472	-32%
Muud tegevuskulud	3 176	-415	-400	15	-4%
Sotsiaaltoetused	-6	0	-10	-10	100%
Investeeringutoetused	-246 007	-361 262	-128 736	232 526	-64%
Muud toetused	-295 008	-664 882	-839 776	-174 894	26%
Edasiantavad maksud	0	-141 000	-313 000	-172 000	122%
Põhivara amortisatsioon	-969	-534	-54	480	-90%
Käibemaks	-28 203	-9 130	-13 831	-4 701	51%
Transpordiamet					
Investeeringud	-209 995	-56 700	0	56 700	-100%
sh käibemaks	-33 894	-9 481	0	9 481	-100%
Kulud kokku	-332 600	-183 230	0	183 230	-100%
Tööjõukulud	-28 286	-15 453	0	15 453	-100%
Majandamiskulud	-57 036	-34 853	0	34 853	-100%

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Muud tegevuskulud	-85	0	0	0	0%
Muud toetused	-101 510	-60 250	0	60 250	-100%
Põhivara amortisatsioon	-135 824	-67 160	0	67 160	-100%
Käibemaks	-9 859	-5 514	0	5 514	-100%
Riigi Infosüsteemi Amet					
Investeeringud	-14 361	-9 961	-15 139	-5 178	52%
sh käibemaks	-2 379	-1 657	-2 588	-931	56%
Kulud kokku	-30 049	-26 453	-40 796	-14 343	54%
Tööjõukulud	-12 730	-12 603	-18 547	-5 944	47%
Majandamiskulud	-10 874	-8 510	-12 968	-4 457	52%
Muud tegevuskulud	-3	0	0	0	0%
Muud toetused	-85	-350	-708	-358	102%
Põhivara amortisatsioon	-4 288	-3 357	-5 647	-2 290	68%
Käibemaks	-2 068	-1 632	-2 926	-1 294	79%
Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet					
Investeeringud	-766	-270	-248	22	-8%
sh käibemaks	-100	-45	-33	12	-28%
Kulud kokku	-9 013	-14 121	-8 964	5 157	-37%
Tööjõukulud	-4 800	-6 352	-7 029	-678	11%
Majandamiskulud	-970	-1 196	-1 252	-57	5%
Investeeringutoetused	-2 860	-5 900	0	5 900	-100%
Muud toetused	-20	-20	-20	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-164	-306	-293	13	-4%
Käibemaks	-198	-348	-369	-22	6%
Eesti Geoloogiateenistus					
Investeeringud	-2 184	-170	0	170	-100%
sh käibemaks	-355	-28	0	28	-100%
Kulud kokku	-3 529	-1 371	0	1 371	-100%
Tööjõukulud	-2 071	-785	0	785	-100%
Majandamiskulud	-1 042	-456	0	456	-100%
Muud tegevuskulud	-1	-1	0	1	-100%
Põhivara amortisatsioon	-229	-30	0	30	-100%
Käibemaks	-186	-99	0	99	-100%
Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskus					
Investeeringud	-16 460	-7 518	-15 426	-7 907	105%
sh käibemaks	-2 743	-1 253	-2 781	-1 528	122%
Kulud kokku	-13 434	-23 503	-44 761	-21 258	90%
Tööjõukulud	-4 697	-8 089	-11 510	-3 420	42%
Majandamiskulud	-4 509	-10 080	-24 576	-14 495	144%
Muud tegevuskulud	-1	0	0	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-3 533	-3 057	-3 690	-633	21%
Käibemaks	-695	-2 276	-4 986	-2 710	119%
Riigilaevastik					
Investeeringud	0	650	0	-650	-100%

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
sh käibemaks	0	108	0	-108	-100%
Kulud kokku	0	6 451	0	-6 451	-100%
Tööjõukulud	0	2 166	0	-2 166	-100%
Majandamiskulud	0	3 581	0	-3 581	-100%
Käibemaks	0	705	0	-705	-100%
Tööinspeksioon					
Kulud kokku	0	-2 715	-5 471	-2 756	102%
Tööjõukulud	0	-1 876	-4 341	-2 466	131%
Majandamiskulud	0	-708	-900	-192	27%
Muud toetused	0	-1	0	1	-100%
Põhivara amortisatsioon	0	-13	-26	-13	100%
Käibemaks	0	-117	-203	-86	74%
Riikliku Lepitaja Kantselei					
Kulud kokku	0	-80	-153	-73	91%
Tööjõukulud	0	-68	-132	-64	93%
Majandamiskulud	0	-10	-17	-7	71%
Käibemaks	0	-2	-4	-2	100%
Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud	-6 183	-4 797	-6 134	-1 337	28%
sh käibemaks	-866	-561	-568	-6	1%
Kulud kokku	-436 157	-580 615	-736 196	-155 581	27%
Tööjõukulud	-44 874	-53 342	-63 891	-10 549	20%
Majandamiskulud	-20 936	-27 142	-31 456	-4 314	16%
Finantskulud	-339	0	0	0	0%
Muud tegevuskulud	-2 219	-10	-10	0	0%
Sotsiaaltoetused	0	-26	-22	3	-13%
Investeeringutoetused	-37	-106 099	-147 682	-41 583	39%
Muud toetused	-360 233	-384 075	-480 716	-96 641	25%
Põhivara amortisatsioon	-4 380	-4 280	-5 195	-915	21%
Käibemaks	-3 137	-5 641	-7 224	-1 583	28%
Regionaal- ja Põllumajandusministeerium					
Investeeringud	-803	-1 342	-2 658	-1 316	98%
sh käibemaks	-130	-207	-450	-243	117%
Kulud kokku	-20 302	-124 381	-260 017	-135 636	109%
Tööjõukulud	-9 424	-16 434	-18 689	-2 255	14%
Majandamiskulud	-4 633	-7 282	-8 507	-1 225	17%
Muud tegevuskulud	-20	0	0	0	0%
Investeeringutoetused	-37	-33 832	-64 784	-30 952	91%
Muud toetused	-4 314	-65 118	-163 330	-98 211	151%
Põhivara amortisatsioon	-1 249	-1 077	-1 355	-278	26%
Käibemaks	-626	-637	-3 353	-2 715	426%
Maa-Amet					
Investeeringud	0	-70	-2 246	-2 176	3109%
Kulud kokku	0	-6 716	-14 095	-7 379	110%

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Tööjõukulud	0	-3 945	-8 560	-4 614	117%
Majandamiskulud	0	-2 313	-4 806	-2 493	108%
Sotsiaaltoetused	0	-26	-22	3	-13%
Muud toetused	0	-1	-1	0	25%
Põhivara amortisatsioon	0	-168	-190	-22	13%
Käibemaks	0	-263	-515	-252	96%
Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet					
Investeeringud	-4 106	-1 106	-909	197	-18%
sh käibemaks	-684	-184	-102	82	-44%
Kulud kokku	-373 757	-406 068	-418 150	-12 082	3%
Tööjõukulud	-11 091	-8 458	-12 475	-4 017	47%
Majandamiskulud	-2 938	-1 899	-2 153	-254	13%
Finantskulud	-339	0	0	0	0%
Muud tegevuskulud	-2 177	0	0	0	0%
Investeeringutoetused	0	-72 267	-82 898	-10 631	15%
Muud toetused	-354 679	-318 861	-317 290	1 571	0%
Põhivara amortisatsioon	-2 132	-2 162	-2 867	-705	33%
Käibemaks	-400	-2 420	-467	1 953	-81%
Põllumajandus- ja Toiduamet					
Kulud kokku	-20 312	-22 090	-22 237	-147	1%
Tööjõukulud	-13 342	-14 328	-14 491	-163	1%
Majandamiskulud	-5 830	-6 790	-6 398	391	-6%
Muud tegevuskulud	-4	0	0	0	0%
Muud toetused	-93	-87	-87	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-6	-7	0	7	-100%
Käibemaks	-1 037	-877	-1 260	-383	44%
Põllumajandusuuringute Keskus					
Investeeringud	-141	-100	0	100	-100%
sh käibemaks	-19	0	0	0	0%
Kulud kokku	-7 966	-6 671	0	6 671	-100%
Tööjõukulud	-4 095	-3 230	0	3 230	-100%
Majandamiskulud	-2 167	-2 714	0	2 714	-100%
Muud tegevuskulud	-2	-2	0	2	-100%
Muud toetused	-1 146	-7	0	7	-100%
Põhivara amortisatsioon	-187	-178	0	178	-100%
Käibemaks	-370	-540	0	540	-100%
Veterinaar- ja Toidulaboratoorium					
Investeeringud	-111	-84	-85	-1	2%
sh käibemaks	0	-14	-15	-1	10%
Kulud kokku	-5 788	-6 915	-7 097	-183	3%
Tööjõukulud	-3 029	-3 543	-3 431	112	-3%
Majandamiskulud	-2 172	-2 612	-2 850	-238	9%
Põhivara amortisatsioon	-230	-281	-173	108	-38%
Käibemaks	-357	-479	-643	-165	34%
Eesti Taimikasvatuse Instituut					

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Investeeringud	-1 020	-2 095	-235	1 860	-89%
sh käibemaks	-33	-156	0	156	-100%
Kulud kokku	-8 031	-7 775	-14 599	-6 825	88%
Tööjõukulud	-3 893	-3 402	-6 245	-2 843	84%
Majandamiskulud	-3 197	-3 530	-6 741	-3 211	91%
Muud tegevuskulud	-16	-8	-10	-2	21%
Muud toetused	-1	-1	-8	-7	806%
Põhivara amortisatsioon	-576	-407	-609	-202	50%
Käibemaks	-348	-425	-987	-561	132%
Rahandusministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud	-17 590	-22 309	-30 679	-8 370	38%
sh käibemaks	-2 996	-2 935	-5 438	-2 503	85%
Kulud kokku	-282 980	-341 613	-429 257	-87 644	26%
Tööjõukulud	-90 697	-100 650	-102 612	-1 962	2%
Majandamiskulud	-32 448	-32 555	-35 315	-2 760	8%
Finantskulud	-23 676	-98 801	-237 407	-138 607	140%
Muud tegevuskulud	-626	-289	-329	-40	14%
Sotsiaaltoetused	-1 760	-1 350	-1 490	-140	10%
Investeeringutoetused	-83 651	-74 727	-22 463	52 264	-70%
Muud toetused	-31 340	-13 955	-7 011	6 944	-50%
Põhivara amortisatsioon	-13 102	-13 206	-15 875	-2 670	20%
Käibemaks	-5 680	-6 081	-6 755	-675	11%
Rahandusministeerium					
Investeeringud	-1 082	-3 240	-155	3 085	-95%
sh käibemaks	-180	-540	-28	512	-95%
Kulud kokku	-166 586	-217 214	-296 921	-79 708	37%
Tööjõukulud	-16 347	-16 451	-14 698	1 753	-11%
Majandamiskulud	-8 396	-10 667	-12 207	-1 540	14%
Finantskulud	-23 543	-98 495	-237 100	-138 605	141%
Muud tegevuskulud	-279	0	0	0	0%
Sotsiaaltoetused	-1 760	-1 350	-1 490	-140	10%
Investeeringutoetused	-83 494	-74 727	-22 463	52 264	-70%
Muud toetused	-31 285	-13 886	-6 941	6 945	-50%
Põhivara amortisatsioon	-123	-106	-104	2	-2%
Käibemaks	-1 356	-1 531	-1 919	-388	25%
Maksu- ja Tolliamet					
Investeeringud	-3 794	-1 117	-3 134	-2 017	181%
sh käibemaks	-671	-186	-594	-408	219%
Kulud kokku	-55 591	-57 846	-59 064	-1 218	2%
Tööjõukulud	-38 323	-42 688	-44 125	-1 437	3%
Majandamiskulud	-12 606	-10 793	-10 323	470	-4%
Finantskulud	-130	-301	-300	1	0%
Muud tegevuskulud	-306	-289	-329	-40	14%
Muud toetused	-49	-62	-62	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-1 961	-1 500	-1 700	-200	13%

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Käibemaks	-2 216	-2 212	-2 225	-13	1%
Statistikaamet					
Kulud kokku	-12 684	-13 771	-13 164	607	-4%
Tööjõukulud	-10 429	-10 950	-11 029	-79	1%
Majandamiskulud	-1 723	-2 049	-1 628	422	-21%
Finantskulud	-2	-4	-7	-3	88%
Põhivara amortisatsioon	-295	-500	-200	300	-60%
Käibemaks	-236	-268	-300	-32	12%
Riigi Tugiteenuste Keskus					
Investeeringud	-2 316	-1 688	-1 754	-65	4%
sh käibemaks	-386	-258	-323	-66	26%
Kulud kokku	-18 919	-20 440	-22 075	-1 635	8%
Tööjõukulud	-15 303	-17 204	-17 796	-591	3%
Majandamiskulud	-2 979	-2 650	-3 542	-892	34%
Muud tegevuskulud	-19	0	0	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-101	-90	-38	52	-58%
Käibemaks	-517	-496	-700	-204	41%
Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskus					
Investeeringud	-10 398	-16 264	-23 441	-7 177	44%
sh käibemaks	-1 759	-1 951	-4 097	-2 145	110%
Kulud kokku	-25 425	-26 617	-31 975	-5 358	20%
Tööjõukulud	-7 428	-8 635	-10 242	-1 608	19%
Majandamiskulud	-6 010	-5 499	-6 508	-1 009	18%
Investeeringutoetused	-157	0	0	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-10 619	-11 009	-13 833	-2 824	26%
Käibemaks	-1 210	-1 474	-1 392	82	-6%
Rahapesu Andmehüüroo					
Investeeringud	0	0	-2 196	-2 196	100%
sh käibemaks	0	0	-396	-396	100%
Kulud kokku	-3 774	-5 726	-6 058	-332	6%
Tööjõukulud	-2 866	-4 722	-4 722	0	0%
Majandamiskulud	-733	-897	-1 108	-211	24%
Muud tegevuskulud	-21	0	0	0	0%
Muud toetused	-5	-7	-8	-1	14%
Põhivara amortisatsioon	-4	0	0	0	0%
Käibemaks	-144	-100	-220	-120	120%
Siseministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud	-44 847	-39 551	-66 078	-26 527	67%
sh käibemaks	-7 655	-7 704	-11 224	-3 520	46%
Kulud kokku	-510 467	-571 206	-534 034	37 173	-7%
Tööjõukulud	-248 686	-283 712	-290 495	-6 783	2%
Majandamiskulud	-105 609	-140 120	-127 786	12 333	-9%
Muud tegevuskulud	-91 745	-60 781	-50 642	10 140	-17%
Sotsiaaltoetused	-1 209	-1 632	-1 859	-228	14%
Investeeringutoetused	-293	-70	0	70	-100%

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Muud toetused	-14 721	-40 127	-16 169	23 958	-60%
Edasiantavad maksud	0	0	-115	-115	100%
Põhivara amortisatsioon	-27 295	-22 435	-22 592	-157	1%
Käibemaks	-20 909	-22 329	-24 375	-2 046	9%
Siseministerium					
Investeeringud	-397	-5 269	-2 981	2 288	-43%
sh käibemaks	-66	-3 004	-556	2 449	-82%
Kulud kokku	-23 353	-53 804	-37 737	16 067	-30%
Tööjõukulud	-8 682	-9 380	-12 781	-3 401	36%
Majandamiskulud	-1 948	-10 737	-8 566	2 172	-20%
Muud tegevuskulud	-8	-9	-9	0	-1%
Sotsiaaltoetused	-17	-2	-2	0	0%
Investeeringutoetused	-224	-40	0	40	-100%
Muud toetused	-11 840	-32 820	-14 438	18 382	-56%
Põhivara amortisatsioon	-337	-13	-12	0	-2%
Käibemaks	-297	-803	-1 929	-1 127	140%
Kaitsepolitseiamet					
Kulud kokku	-84 076	-52 418	-42 279	10 139	-19%
Muud tegevuskulud	-84 076	-52 418	-42 279	10 139	-19%
Päästeamet					
Investeeringud	-5 429	-14 589	-26 982	-12 393	85%
sh käibemaks	-916	-1 935	-4 459	-2 524	130%
Kulud kokku	-92 533	-136 392	-110 894	25 498	-19%
Tööjõukulud	-56 097	-72 150	-70 924	1 226	-2%
Majandamiskulud	-25 086	-47 483	-28 791	18 692	-39%
Muud tegevuskulud	-1	-2	0	2	-100%
Investeeringutoetused	-69	-30	0	30	-100%
Muud toetused	-2 293	-6 771	-1 371	5 400	-80%
Põhivara amortisatsioon	-3 947	-1 614	-4 624	-3 010	186%
Käibemaks	-5 038	-8 342	-5 184	3 158	-38%
Siseministeriumi Infotehnoloogia- ja Arenduskeskus					
Investeeringud	-10 759	-6 399	-7 021	-623	10%
sh käibemaks	-1 792	-1 250	-1 264	-13	1%
Kulud kokku	-44 892	-46 854	-46 683	170	0%
Tööjõukulud	-17 761	-20 173	-20 897	-724	4%
Majandamiskulud	-16 152	-15 550	-14 656	894	-6%
Muud tegevuskulud	-1	0	0	0	0%
Muud toetused	-1	-1	-1	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-7 831	-8 690	-8 265	426	-5%
Käibemaks	-3 147	-2 439	-2 864	-425	17%
Sisekaitseakadeemia					
Investeeringud	-522	-2 780	-2 296	484	-17%
sh käibemaks	-65	-452	-383	69	-15%
Kulud kokku	-17 167	-20 378	-25 200	-4 822	24%

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Tööjõukulud	-8 488	-10 492	-11 424	-932	9%
Majandamiskulud	-3 471	-5 940	-9 468	-3 527	59%
Muud tegevuskulud	-62	-15	-15	0	0%
Sotsiaaltoetused	-1 175	-1 627	-1 855	-228	14%
Muud toetused	-58	-46	-36	10	-22%
Põhivara amortisatsioon	-3 312	-1 336	-599	737	-55%
Käibemaks	-601	-922	-1 804	-882	96%
Politsei- ja Piirivalveamet					
Investeeringud	-27 639	-10 514	-26 797	-16 283	155%
sh käibemaks	-4 799	-1 062	-4 562	-3 500	329%
Kulud kokku	-240 509	-252 389	-262 220	-9 831	4%
Tööjõukulud	-151 030	-163 693	-166 693	-3 000	2%
Majandamiskulud	-57 849	-59 468	-65 296	-5 827	10%
Muud tegevuskulud	-7 590	-8 331	-8 332	-1	0%
Sotsiaaltoetused	-16	-2	-3	0	0%
Muud toetused	-528	-488	-323	165	-34%
Edasiantavad maksud	0	0	-115	-115	100%
Põhivara amortisatsioon	-11 856	-10 770	-9 080	1 690	-16%
Käibemaks	-11 640	-9 637	-12 379	-2 742	28%
Häirekeskus					
Investeeringud	-100	0	0	0	0%
sh käibemaks	-17	0	0	0	0%
Kulud kokku	-7 937	-8 971	-9 020	-49	1%
Tööjõukulud	-6 627	-7 824	-7 777	47	-1%
Majandamiskulud	-1 103	-941	-1 010	-69	7%
Muud tegevuskulud	-6	-6	-6	0	0%
Sotsiaaltoetused	-1	0	0	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-13	-13	-13	0	0%
Käibemaks	-186	-187	-214	-27	15%
Sotsiaalministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud	-18 373	-9 662	-11 375	-1 713	18%
sh käibemaks	-3 003	-1 167	-1 970	-803	69%
Kulud kokku	-6 851 698	-7 464 966	-7 216 208	248 758	-3%
Tööjõukulud	-181 675	-127 786	-152 260	-24 474	19%
Majandamiskulud	-230 072	-129 802	-140 628	-10 825	8%
Muud tegevuskulud	-2 994	-500	0	500	-100%
Sotsiaaltoetused	-3 059 620	-3 935 849	-3 939 757	-3 908	0%
Investeeringutoetused	-18 273	-91 928	-35 420	56 508	-61%
Muud toetused	-996 131	-746 598	-484 617	261 981	-35%
Edasiantavad maksud	-2 343 276	-2 421 024	-2 449 196	-28 172	1%
Põhivara amortisatsioon	-6 660	-5 220	-7 027	-1 807	35%
Käibemaks	-12 996	-6 259	-7 304	-1 045	17%
Sotsiaalministeerium					
Kulud kokku	-3 182 674	-3 282 460	-2 684 843	597 616	-18%
Tööjõukulud	-34 148	-9 080	-9 691	-612	7%

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Majandamiskulud	-13 053	-6 454	-4 922	1 532	-24%
Sotsiaaltoetused	-305	-276 907	0	276 907	-100%
Investeeringutoetused	-18 273	-91 928	-35 420	56 508	-61%
Muud toetused	-772 487	-476 416	-184 879	291 537	-61%
Edasiantavad maksud	-2 343 276	-2 421 024	-2 449 196	-28 172	1%
Käibemaks	-1 131	-651	-735	-84	13%
Ravimiamet					
Investeeringud	-975	-18	0	18	-100%
sh käibemaks	-158	-3	0	3	-100%
Kulud kokku	-6 026	-5 488	-6 866	-1 378	25%
Tööjõukulud	-4 874	-4 930	-6 198	-1 269	26%
Majandamiskulud	-718	-396	-507	-111	28%
Muud toetused	-8	-9	-11	-2	24%
Põhivara amortisatsioon	-312	-74	-66	8	-11%
Käibemaks	-113	-79	-83	-4	5%
Sotsiaalkindlustusamet					
Kulud kokku	-3 542 933	-4 116 314	-4 458 651	-342 337	8%
Tööjõukulud	-110 679	-89 147	-113 299	-24 152	27%
Majandamiskulud	-143 649	-97 617	-106 501	-8 885	9%
Muud tegevuskulud	-309	0	0	0	0%
Sotsiaaltoetused	-3 059 312	-3 658 943	-3 937 459	-278 517	8%
Muud toetused	-220 478	-267 609	-297 893	-30 284	11%
Põhivara amortisatsioon	-80	-62	-47	14	-23%
Käibemaks	-8 426	-2 936	-3 451	-515	18%
Tööinspeksioon					
Kulud kokku	-4 264	-2 266	0	2 266	-100%
Tööjõukulud	-3 465	-1 928	0	1 928	-100%
Majandamiskulud	-651	-249	0	249	-100%
Muud toetused	-1	0	0	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-31	-13	0	13	-100%
Käibemaks	-117	-75	0	75	-100%
Riikliku Lepitaja Kantselei					
Kulud kokku	-137	-68	0	68	-100%
Tööjõukulud	-115	-59	0	59	-100%
Majandamiskulud	-18	-7	0	7	-100%
Käibemaks	-3	-2	0	2	-100%
Astangu Kutser rehabilitatsiooni Keskus					
Investeeringud	-193	0	0	0	0%
sh käibemaks	-32	0	0	0	0%
Kulud kokku	-3 652	-2 023	0	2 023	-100%
Tööjõukulud	-2 269	-1 304	0	1 304	-100%
Majandamiskulud	-1 163	-594	0	594	-100%
Sotsiaaltoetused	-2	0	0	0	0%
Muud toetused	-5	-5	0	5	-100%
Põhivara amortisatsioon	-2	-9	0	9	-100%

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Käibemaks	-210	-112	0	112	-100%
Terviseamet					
Investeeringud	-1 133	-600	-150	450	-75%
sh käibemaks	-134	0	0	0	0%
Kulud kokku	-60 333	-15 431	-16 475	-1 044	7%
Tööjõukulud	-9 218	-9 293	-8 163	1 130	-12%
Majandamiskulud	-46 741	-3 857	-4 061	-204	5%
Muud tegevuskulud	-2 437	-500	0	500	-100%
Sotsiaaltoetused	0	0	-2 298	-2 298	100%
Muud toetused	-1 105	-669	-932	-263	39%
Põhivara amortisatsioon	-393	-377	-292	85	-22%
Käibemaks	-439	-736	-729	7	-1%
Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus					
Investeeringud	-16 006	-9 044	-10 985	-1 941	21%
sh käibemaks	-2 668	-1 164	-1 970	-806	69%
Kulud kokku	-26 387	-19 471	-26 236	-6 764	35%
Tööjõukulud	-10 295	-7 232	-9 390	-2 158	30%
Majandamiskulud	-8 357	-6 449	-8 539	-2 090	32%
Muud tegevuskulud	-246	0	0	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-5 722	-4 615	-6 537	-1 922	42%
Käibemaks	-1 767	-1 177	-1 770	-594	50%
Tervise Arengu Instituut					
Investeeringud	-67	0	-240	-240	100%
sh käibemaks	-11	0	0	0	0%
Kulud kokku	-24 601	-20 889	-22 558	-1 669	8%
Tööjõukulud	-6 283	-4 469	-5 169	-700	16%
Majandamiskulud	-15 447	-13 999	-15 900	-1 901	14%
Muud tegevuskulud	-3	0	0	0	0%
Muud toetused	-2 004	-1 890	-901	988	-52%
Põhivara amortisatsioon	-115	-66	-81	-16	24%
Käibemaks	-749	-465	-506	-41	9%
Soolise Võrdõiguslikkuse ja Võrdse Kohtlemise Voliniku Kantselei					
Kulud kokku	-691	-557	-580	-23	4%
Tööjõukulud	-327	-345	-350	-5	1%
Majandamiskulud	-275	-181	-198	-16	9%
Muud toetused	-43	-1	-1	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-5	-5	-3	2	-42%
Käibemaks	-41	-25	-29	-4	15%
Välisministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud	-7 382	-7 514	-5 789	1 725	-23%
sh käibemaks	-378	-786	-482	304	-39%
Kulud kokku	-95 001	-122 176	-128 555	-6 380	5%
Tööjõukulud	-33 136	-38 090	-38 712	-621	2%
Majandamiskulud	-30 666	-42 802	-39 682	3 120	-7%

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Muud tegevuskulud	174	0	0	0	0%
Sotsiaaltoetused	-7	0	0	0	0%
Muud toetused	-22 862	-33 412	-43 442	-10 030	30%
Põhivara amortisatsioon	-7 434	-5 918	-5 689	229	-4%
Käibemaks	-1 070	-1 953	-1 031	922	-47%
Välisministeerium					
Investeeringud	-7 382	-7 514	-5 789	1 725	-23%
sh käibemaks	-378	-786	-482	304	-39%
Kulud kokku	-95 001	-122 176	-128 555	-6 380	5%
Tööjõukulud	-33 136	-38 090	-38 712	-621	2%
Majandamiskulud	-30 666	-42 802	-39 682	3 120	-7%
Muud tegevuskulud	174	0	0	0	0%
Sotsiaaltoetused	-7	0	0	0	0%
Muud toetused	-22 862	-33 412	-43 442	-10 030	30%
Põhivara amortisatsioon	-7 434	-5 918	-5 689	229	-4%
Käibemaks	-1 070	-1 953	-1 031	922	-47%

LISA 13. Valitsemisalade ja põhiseaduslike institutsioonide majandusliku sisu kulud eelarveliikide lõikes

Summad esitatud tuhandetes eurodes.

	2024 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välisloetus koos riigieelarvelise kaasfinantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Riigikogu Kantselei	-35 065	-21 779	-11 933	0	0	-1 352
Tööjõukulud	-20 396	-9 948	-10 448	0	0	0
Majandamiskulud	-8 980	-8 980	0	0	0	0
Sotsiaaltoetused	-3	-3	0	0	0	0
Muud toetused	-2 848	-2 848	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1 352	0	0	0	0	-1 352
Käibemaks	-1 486	0	-1 486	0	0	0
Vabariigi Presidendi Kantselei	-5 990	-4 953	-872	0	-28	-137
Tööjõukulud	-2 745	-2 317	-427	0	0	0
Majandamiskulud	-2 576	-2 407	-140	0	-28	0
Muud toetused	-228	-228	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-137	0	0	0	0	-137
Käibemaks	-304	0	-304	0	0	0
Riigikontroll	-6 011	-5 544	-389	0	0	-79
Tööjõukulud	-4 307	-4 185	-122	0	0	0
Majandamiskulud	-1 377	-1 359	-18	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-79	0	0	0	0	-79
Käibemaks	-248	0	-248	0	0	0
Õiguskantsleri Kantselei	-3 512	-3 230	-281	0	0	0
Tööjõukulud	-2 580	-2 458	-122	0	0	0
Majandamiskulud	-779	-761	-18	0	0	0
Muud toetused	-11	-11	0	0	0	0
Käibemaks	-141	0	-141	0	0	0
Riigikohus	-6 911	-4 178	-2 467	-51	0	-215
Tööjõukulud	-5 563	-3 249	-2 314	0	0	0
Majandamiskulud	-987	-915	-22	-51	0	0
Muud toetused	-14	-14	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-215	0	0	0	0	-215
Käibemaks	-132	0	-132	0	0	0
Riigikantselei	-24 305	-13 338	-901	-8 616	0	-1 450
Tööjõukulud	-8 311	-7 610	0	-701	0	0
Majandamiskulud	-12 036	-5 548	0	-6 488	0	0
Finantskulud	-3	-3	0	0	0	0
Muud toetused	-176	-176	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1 450	0	0	0	0	-1 450
Käibemaks	-2 328	0	-901	-1 427	0	0
Vabariigi Valitsus	-3 105 574	-817 087	-364 582	0	-1 923 906	0
Muud tegevuskulud	-154 237	-154 237	0	0	0	0

	2024 RE	Piirmäärang a kulud	Arvestusliku d kulud	Välisloetus koos riigieelarvelise kaasfinantseeringu ga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalise d kulud
Muud toetused	-1 027 431	-662 850	-364 582	0	0	0
Edasiantavad maksud	-1 923 906	0	0	0	-1 923 906	0
Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala	-1 104 532	-907 115	-22 230	-138 092	-15 272	-21 823
Tööjõukulud	-200 870	-184 251	0	-11 961	-4 657	0
Majandamiskulud	-94 667	-78 883	-60	-9 524	-6 201	0
Muud tegevuskulud	-5	0	-5	0	0	
Sotsiaaltoetused	-68 570	-26 278	-6 266	-35 987	-39	0
Investeeringutoetused	-4 350	0	0	0	-4 350	0
Muud toetused	-696 915	-617 704	0	-79 211	0	0
Põhivara amortisatsioon	-21 823	0	0	0	0	-21 823
Käibemaks	-17 333	0	-15 899	-1 409	-25	0
Justiitsministeeriumi valitsemisala	-230 708	-172 004	-44 909	-3 945	-5 645	-4 205
Tööjõukulud	-145 499	-110 200	-31 344	-1 484	-2 472	0
Majandamiskulud	-57 424	-52 918	-1 625	-2 048	-833	0
Sotsiaaltoetused	-37	-37	0	0	0	0
Muud toetused	-9 462	-8 850	0	0	-612	0
Edasiantavad maksud	-1 500	0	0	0	-1 500	0
Põhivara amortisatsioon	-4 205	0	0	0	0	-4 205
Käibemaks	-12 582	0	-11 941	-413	-228	0
Kaitseministeeriumi valitsemisala	-1 110 818	-844 050	-94 098	-64 176	-19 697	-88 798
Tööjõukulud	-189 723	-189 623	0	-62	-38	0
Majandamiskulud	-571 849	-490 359	0	-61 840	-19 650	0
Muud tegevuskulud	-67 110	-67 110	0	0	0	
Sotsiaaltoetused	-18 381	-18 381	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-5 265	-3 765	0	-1 500	0	0
Muud toetused	-74 813	-74 813	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-88 798	0	0	0	0	-88 798
Käibemaks	-94 880	0	-94 098	-774	-8	0
Kliimaministeeriumi valitsemisala	-1 187 951	-193 768	-15 374	-645 809	-171 056	-161 943
Tööjõukulud	-80 708	-74 226	0	-5 308	-1 174	0
Majandamiskulud	-80 547	-74 948	0	-4 314	-1 285	0
Muud tegevuskulud	-19	-18	0	0	0	
Sotsiaaltoetused	-10	-10	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-740 374	-13 880	0	-574 777	-151 717	0
Muud toetused	-108 135	-30 686	0	-60 914	-16 534	0
Põhivara amortisatsioon	-161 943	0	0	0	0	-161 943
Käibemaks	-16 215	0	-15 374	-496	-345	0
Kultuuriministeeriumi valitsemisala	-360 181	-289 417	-4 080	-14 425	-51 184	-1 075
Tööjõukulud	-15 170	-13 759	0	-333	-1 077	0

	2024 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välisloetus koos riigieelarvelise kaasfinantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Majandamiskulud	-12 669	-10 606	0	-892	-1 171	0
Sotsiaaltoetused	-922	-820	-96	0	-6	0
Investeeringutoetused	-30 165	-30 165	0	0	0	0
Muud toetused	-252 113	-234 067	-2 042	-13 005	-3 000	0
Edasiantavad maksud	-45 925	0	0	0	-45 925	0
Põhivara amortisatsioon	-1 075	0	0	0	0	-1 075
Käibemaks	-2 142	0	-1 942	-195	-5	0
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala	-1 416 310	-189 321	-639 791	-246 356	-331 133	-9 710
Tööjõukulud	-54 584	-42 598	-25	-11 961	0	0
Majandamiskulud	-47 047	-31 997	0	-10 634	-4 415	0
Muud tegevuskulud	-400	-400	0	0	0	
Sotsiaaltoetused	-10	-10	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-128 736	-4 445	0	-124 291	0	0
Muud toetused	-840 504	-109 871	-618 570	-98 663	-13 400	0
Edasiantavad maksud	-313 000				-313 000	
Põhivara amortisatsioon	-9 710	0	0	0	0	-9 710
Käibemaks	-22 319	0	-21 196	-806	-318	0
Rahandusministeeriumi valitsemisala	-429 257	-120 680	-249 300	-27 355	-16 047	-15 875
Tööjõukulud	-102 612	-90 579	0	-11 229	-804	0
Majandamiskulud	-35 315	-29 618	-3 029	-2 569	-98	0
Finantskulud	-237 407	-7	-237 400	0	0	0
Muud tegevuskulud	-329	-329	0	0	0	
Sotsiaaltoetused	-1 490	0	-1 490	0	0	0
Investeeringutoetused	-22 463	0	0	-7 318	-15 145	0
Muud toetused	-7 011	-147	-1 004	-5 860	0	0
Põhivara amortisatsioon	-15 875	0	0	0	0	-15 875
Käibemaks	-6 755	0	-6 377	-379	0	0
Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala	-736 196	-235 887	-8 227	-447 874	-39 014	-5 195
Tööjõukulud	-63 891	-49 760	0	-9 027	-5 105	0
Majandamiskulud	-31 456	-20 083	-1 816	-5 399	-4 158	0
Muud tegevuskulud	-10	-1	0	0	-10	
Sotsiaaltoetused	-22	0	-22	0	0	0
Investeeringutoetused	-147 682	-16 463	0	-101 996	-29 223	0
Muud toetused	-480 716	-149 581	0	-330 834	-301	0
Põhivara amortisatsioon	-5 195	0	0	0	0	-5 195
Käibemaks	-7 224	0	-6 389	-618	-217	0
Siseministeeriumi valitsemisala	-534 034	-458 991	-29 797	-19 228	-3 425	-22 592
Tööjõukulud	-290 495	-282 615	-518	-5 424	-1 938	0
Majandamiskulud	-127 786	-112 305	-6 297	-7 931	-1 253	0
Muud tegevuskulud	-50 642	-50 642	0	0	0	

	2024 RE	Piirmäär a kulud	Arvestusliku d kulud	Välis- ja riigieelarvelise kaasfinantseeringu ga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalise d kulud
Sotsiaaltoetused	-1 859	-1 859	0	0	0	0
Muud toetused	-16 169	-11 570	-50	-4 542	-7	0
Edasiantavad maksud	-115				-115	
Põhivara amortisatsioon	-22 592	0	0	0	0	-22 592
Käibemaks	-24 375	0	-22 932	-1 331	-112	0
Sotsiaalministeeriumi valitsemisala	-7 216 208	-327 940	-1 665 305	-72 472	-5 143 465	-7 027
Tööjõukulud	-152 260	-47 761	-95 377	-2 294	-6 828	0
Majandamiskulud	-140 628	-116 500	-20 490	-2 807	-831	0
Sotsiaaltoetused	-3 939 757	0	-1 253 367	0	-2 686 390	0
Investeeringutoetused	-35 420	0	0	-35 420	0	0
Muud toetused	-484 617	-163 678	-288 903	-31 859	-176	0
Edasiantavad maksud	-2 449 196				-2 449 196	
Põhivara amortisatsioon	-7 027	0	0	0	0	-7 027
Käibemaks	-7 304	0	-7 167	-93	-43	0
Välisministeeriumi valitsemisala	-128 555	-110 084	-3 362	-9 420	0	-5 689
Tööjõukulud	-38 712	-35 362	-2 331	-1 018	0	0
Majandamiskulud	-39 682	-34 716	0	-4 966	0	0
Muud toetused	-43 442	-40 006	0	-3 436	0	0
Põhivara amortisatsioon	-5 689	0	0	0	0	-5 689
Käibemaks	-1 031	0	-1 031	0	0	0

LISA 14 Valitsemisalade kulud tulemusvaldkondade, majandusliku sisu ja eelarveliikide lõikes

Summad esitatud tuhandetes eurodes.

	2024 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välisetoetus koos riigieelarvelise kaasfinantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Riigikantselei	-68 632	-40 014	-2 703	-21 565	0	-4 350
Tõhus riik	-22 877	-13 338	-901	-7 188	0	-1 450
Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamine	-22 877	-13 338	-901	-7 188	0	-1 450
Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamine	-22 877	-13 338	-901	-7 188	0	-1 450
Tööjõukulud	-8 311	-7 610	0	-701	0	0
Majandamiskulud	-12 036	-5 548	0	-6 488	0	0
Finantskulud	-3	-3	0	0	0	0
Muud toetused	-176	-176	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1 450	0	0	0	0	-1 450
Käibemaks	-901	0	-901	0	0	0
Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala						
Eesti keel ja eestlus	-11 275	-8 613	-60	-1 772	-59	-771
Keeleprogramm	-11 275	-8 613	-60	-1 772	-59	-771
Eesti keele maine ja staatuse tugevdamine	-1 022	-1 022	0	0	0	0
Tööjõukulud	-664	-664	0	0	0	0
Majandamiskulud	-248	-248	0	0	0	0
Sotsiaaltoetused	-90	-90	0	0	0	0
Muud toetused	-21	-21	0	0	0	0
Keeletaristu ja keeletehnoloogia arendamine	-5 827	-4 877	0	-120	-59	-771
Tööjõukulud	-3 277	-3 128	0	-112	-37	0
Majandamiskulud	-922	-891	0	-8	-23	0
Muud toetused	-857	-857	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-771	0	0	0	0	-771

Eesti keele õppe toetamine ja oskuse hindamine ning mitmekeelsus	-4 427	-2 715	-60	-1 652	0	0
Tööjõukulud	-1 644	-899	0	-745	0	0
Majandamiskulud	-320	-31	-60	-229	0	0
Muud toetused	-2 463	-1 785	0	-678	0	0
Tark ja tegus rahvas	-832 990	-685 153	-6 271	-107 448	-14 645	-19 472
Haridus- ja noorteprogramm	-832 990	-685 153	-6 271	-107 448	-14 645	-19 472
Haridusvõrgu korrastamine ja arendamine	-26 814	-22 221	0	-243	-4 350	0
Majandamiskulud	-22 221	-22 221	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-4 350	0	0	0	-4 350	0
Muud toetused	-243	0	0	-243	0	0
Juurdepääsu tagamine üld- ja kutseharidusele	-309 709	-288 759	0	-2	-6 684	-14 265
Tööjõukulud	-141 905	-139 375	0	0	-2 530	0
Majandamiskulud	-39 292	-35 148	0	-2	-4 142	0
Sotsiaaltoetused	-7 732	-7 720	0	0	-12	0
Muud toetused	-106 516	-106 516	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-14 265	0	0	0	0	-14 265
Juurdepääsu tagamine kõrgharidusele	-274 683	-268 729	-2 571	0	-1 005	-2 378
Tööjõukulud	-21 797	-21 352	0	0	-445	0
Majandamiskulud	-6 555	-6 022	0	0	-533	0
Sotsiaaltoetused	-20 174	-17 581	-2 566	0	-27	0
Muud toetused	-223 774	-223 774	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-5	0	-5	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-2 378	0	0	0	0	-2 378
Täiskasvanuhariduse arendamine ja õppimisvõimaluste loomine	-19 149	-151	0	-16 754	-2 244	0
Tööjõukulud	-1 911	0	0	-611	-1 300	0
Majandamiskulud	-1 308	0	0	-364	-945	0
Muud toetused	-15 930	-151	0	-15 779	0	0
Hariduse rahvusvahelise konkurentsivõime edendamine	-40 480	-1 685	0	-38 795	0	0
Tööjõukulud	-640	-10	0	-630	0	0
Majandamiskulud	-2 649	-272	0	-2 378	0	0

Sotsiaaltoetused	-35 787	0	0	-35 787	0	0
Muud toetused	-1 403	-1 403	0	0	0	0
Õppekava ja koolikorralduse arendustegevused	-28 961	-20 699	0	-5 286	-147	-2 830
Tööjõukulud	-9 791	-8 282	0	-1 464	-45	0
Majandamiskulud	-7 525	-6 419	0	-1 004	-102	0
Muud toetused	-8 815	-5 997	0	-2 818	0	0
Põhivara amortisatsioon	-2 830	0	0	0	0	-2 830
Võrdsete võimaluste tagamine hariduses	-77 380	-69 970	0	-7 410	0	0
Tööjõukulud	-4 241	0	0	-4 241	0	0
Majandamiskulud	-2 989	0	0	-2 989	0	0
Muud toetused	-70 150	-69 970	0	-180	0	0
Õpetajate ja haridusasutuste juhtide arengu toetamine	-6 255	-365	-3 700	-2 190	0	0
Tööjõukulud	-400	0	0	-400	0	0
Majandamiskulud	-1 790	0	0	-1 790	0	0
Sotsiaaltoetused	-4 065	-365	-3 700	0	0	0
Kutsesüsteemi arendamine ja oskuste prognoosisüsteem OSKA	-4 327	-1 388	0	-2 900	-39	0
Tööjõukulud	-31	0	0	0	-31	0
Majandamiskulud	-8	0	0	0	-8	0
Muud toetused	-4 288	-1 388	0	-2 900	0	0
Õppe seostamine tööturu vajadustega	-32 902	-5 236	0	-27 666	0	0
Tööjõukulud	-3 632	-201	0	-3 431	0	0
Majandamiskulud	-2 085	-1 640	0	-445	0	0
Muud toetused	-27 185	-3 395	0	-23 790	0	0
Noorte ettevõtlikkuse ja omaalgatuste toetamine (HOOG)	-2 570	-191	0	-2 379	0	0
Tööjõukulud	-31	0	0	-31	0	0
Majandamiskulud	-263	0	0	-263	0	0
Muud toetused	-2 276	-191	0	-2 085	0	0
Noorte kodanikuosaluse toetamine ja õiguste kaitsmine (OSA)	-853	-853	0	0	0	0
Muud toetused	-853	-853	0	0	0	0
Noorsootöö kättesaadavuse ja kvaliteedi arendamine (ISE)	-4 642	-4 465	0	0	-177	0

Tööjõukulud	-383	-383	0	0	0	0
Majandamiskulud	-518	-341	0	0	-177	0
Muud toetused	-3 742	-3 742	0	0	0	0
Noortele ühiskonnas võrdsete võimaluste tagamine (KINDLUS)	-4 263	-440	0	-3 823	0	0
Muud toetused	-4 263	-440	0	-3 823	0	0
Tõhus riik	-9 874	-9 394	0	0	-150	-330
Arhiivindusprogramm	-9 874	-9 394	0	0	-150	-330
Arhivaalide kogumine, säilitamine ja juurdepääsu tagamine	-9 874	-9 394	0	0	-150	-330
Tööjõukulud	-5 705	-5 705	0	0	0	0
Majandamiskulud	-3 823	-3 673	0	0	-150	0
Muud toetused	-16	-16	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-330	0	0	0	0	-330
Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus	-233 060	-203 955	0	-27 463	-392	-1 250
Teadussüsteemi programm	-215 878	-202 305	0	-11 930	-392	-1 250
Teadusasutuste ja teadlaskonna arengu toetamine	-200 486	-186 966	0	-11 930	-340	-1 250
Tööjõukulud	-4 763	-4 252	0	-241	-270	0
Majandamiskulud	-1 076	-970	0	-36	-70	0
Sotsiaaltoetused	-722	-522	0	-200	0	0
Muud toetused	-192 675	-181 222	0	-11 453	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1 250	0	0	0	0	-1 250
Teadustaristu kvaliteedi ja kättesaadavuse kindlustamine	-15 391	-15 339	0	0	-52	0
Majandamiskulud	-1 059	-1 007	0	0	-52	0
Muud toetused	-14 332	-14 332	0	0	0	0
Teadmussiirde programm	-17 183	-1 650	0	-15 533	0	0
Sektoritevahelise teadmussiirde toetamine	-17 183	-1 650	0	-15 533	0	0
Tööjõukulud	-54	0	0	-54	0	0
Majandamiskulud	-17	0	0	-17	0	0
Muud toetused	-17 112	-1 650	0	-15 462	0	0
Justiitsministeeriumi valitsemisala						
Õigusriik	-218 127	-172 004	-32 969	-3 532	-5 417	-4 205

Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	-218 127	-172 004	-32 969	-3 532	-5 417	-4 205
Õiguspoliitika kujundamine ja õigusloome kvaliteedi tagamine	-9 478	-9 327	0	0	-59	-93
Tööjõukulud	-5 697	-5 639	0	0	-58	0
Majandamiskulud	-1 741	-1 740	0	0	-1	0
Sotsiaaltoetused	-6	-6	0	0	0	0
Muud toetused	-1 942	-1 942	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-93	0	0	0	0	-93
Intellektuaalse omandi valdkonna rakendamine	-4 903	-2 380	0	-845	-1 582	-96
Tööjõukulud	-2 807	-2 052	0	-676	-80	0
Majandamiskulud	-500	-328	0	-170	-2	0
Muud toetused	0	0	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-1 500	0	0	0	-1 500	0
Põhivara amortisatsioon	-96	0	0	0	0	-96
Kriminaalpoliitika kujundamine ja elluviimine, sh ennetus	-39 537	-27 148	-9 025	-2 326	-399	-638
Tööjõukulud	-29 205	-19 170	-9 025	-738	-272	0
Majandamiskulud	-9 451	-7 736	0	-1 587	-127	0
Sotsiaaltoetused	-21	-21	0	0	0	0
Muud toetused	-221	-221	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-638	0	0	0	0	-638
Karistuste täideviimise korraldamine	-76 631	-74 511	0	-361	-1 227	-531
Tööjõukulud	-44 493	-43 899	0	-70	-524	0
Majandamiskulud	-31 437	-30 443	0	-291	-703	0
Sotsiaaltoetused	-10	-10	0	0	0	0
Muud toetused	-160	-160	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-531	0	0	0	0	-531
Õigusemõistmise, õigusregistrite ja õigusteenuste tagamine	-85 595	-57 085	-23 944	0	-1 968	-2 597
Tööjõukulud	-62 167	-38 492	-22 319	0	-1 356	0
Majandamiskulud	-13 692	-12 067	-1 625	0	0	0
Muud toetused	-7 139	-6 527	0	0	-612	0
Põhivara amortisatsioon	-2 597	0	0	0	0	-2 597

Kesksed IT-teenused teistele valitsemisaladele	-1 984	-1 552	0	0	-182	-250
Tööjõukulud	-1 129	-948	0	0	-182	0
Majandamiskulud	-604	-604	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-250	0	0	0	0	-250
Kaitseministeeriumi valitsemisala						
Julgeolek ja riigikaitse	-1 015 938	-844 050	0	-63 402	-19 689	-88 798
Sõjaline riigikaitse ja heidutus	-1 015 938	-844 050	0	-63 402	-19 689	-88 798
Väeloome: muud üksused	-553 706	-401 911	0	-59 810	-19 598	-72 386
Tööjõukulud	-77 271	-77 271	0	0	0	0
Majandamiskulud	-377 685	-299 776	0	-58 310	-19 598	0
Investeeringutoetused	-1 537	-37	0	-1 500	0	0
Muud toetused	-15 589	-15 589	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-9 238	-9 238	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-72 386	0	0	0	0	-72 386
Kaitsevalmidus	-17 090	-12 356	0	-3 520	0	-1 214
Tööjõukulud	-2 073	-2 073	0	0	0	0
Majandamiskulud	-12 241	-8 721	0	-3 520	0	0
Investeeringutoetused	-19	-19	0	0	0	0
Muud toetused	-1 541	-1 541	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-2	-2	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1 214	0	0	0	0	-1 214
Kaitsetahe	-31 017	-30 609	0	0	-90	-318
Tööjõukulud	-2 500	-2 462	0	0	-38	0
Majandamiskulud	-4 446	-4 393	0	0	-52	0
Sotsiaaltoetused	-29	-29	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-1 770	-1 770	0	0	0	0
Muud toetused	-21 954	-21 954	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-1	-1	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-318	0	0	0	0	-318
Liitlaste kaasamine ja rahvusvaheline koostöö	-43 644	-43 278	0	-52	0	-314

Tööjõukulud	-9 001	-8 951	0	-49	0	0
Majandamiskulud	-22 087	-22 084	0	-3	0	0
Investeeringutoetused	-84	-84	0	0	0	0
Muud toetused	-12 155	-12 155	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-4	-4	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-314	0	0	0	0	-314
Luure ja eelhoiatus	-57 846	-57 846	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-57 846	-57 846	0	0	0	0
Riigikaitseliste investeeringute korraldus	-13 795	-12 046	0	-2	0	-1 748
Tööjõukulud	-7 514	-7 514	0	0	0	0
Majandamiskulud	-2 752	-2 751	0	-2	0	0
Investeeringutoetused	-4	-4	0	0	0	0
Muud toetused	-1 758	-1 758	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-19	-19	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1 748	0	0	0	0	-1 748
Riigikaitsealine inimvara	-56 458	-56 120	0	-19	0	-319
Tööjõukulud	-21 848	-21 836	0	-13	0	0
Majandamiskulud	-14 550	-14 545	0	-6	0	0
Sotsiaaltoetused	-17 911	-17 911	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-1	-1	0	0	0	0
Muud toetused	-1 828	-1 828	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-319	0	0	0	0	-319
Väeloome: maavägi	-186 330	-176 389	0	0	0	-9 941
Tööjõukulud	-46 718	-46 718	0	0	0	0
Majandamiskulud	-107 833	-107 833	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-1 850	-1 850	0	0	0	0
Muud toetused	-19 988	-19 988	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-9 941	0	0	0	0	-9 941
Väeloome: merevägi	-21 828	-20 262	0	0	0	-1 565

Tööjõukulud	-7 345	-7 345	0	0	0	0
Majandamiskulud	-12 476	-12 476	0	0	0	0
Sotsiaaltoetused	-441	-441	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1 565	0	0	0	0	-1 565
Väeloome:õhuvägi	-22 491	-21 502	0	0	0	-989
Tööjõukulud	-15 453	-15 453	0	0	0	0
Majandamiskulud	-6 049	-6 049	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-989	0	0	0	0	-989
Liitlaste kohalolek Eestis	-11 734	-11 731	0	0	0	-4
Majandamiskulud	-11 731	-11 731	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-4	0	0	0	0	-4
Kliimaministeriumi valitsemisala	-3 515 207	-581 306	0	-1 935 938	-512 133	-485 830
Põllumajandus ja kalandus	-3 678	-3 503	0	-6	0	-169
Kalandus	-3 678	-3 503	0	-6	0	-169
Kalavarude ja -püügi haldamise ning kaitse korraldamine	-3 678	-3 503	0	-6	0	-169
Tööjõukulud	-2 387	-2 381	0	-6	0	0
Majandamiskulud	-1 123	-1 123	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-169	0	0	0	0	-169
Transport	-687 056	-108 509	0	-374 810	-45 851	-157 886
Tööjõukulud	-35 553	-35 191	0	-256	-106	0
Majandamiskulud	-55 665	-54 140	0	-610	-914	0
Investeeringutoetused	-416 350	-7 500	0	-365 686	-43 164	0
Muud toetused	-21 586	-11 662	0	-8 258	-1 667	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-16	-16	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-157 886	0	0	0	0	-157 886
Transpordi ja liikuvuse programm	-687 056	-108 509	0	-374 810	-45 851	-157 886
Tööjõukulud	-35 553	-35 191	0	-256	-106	0
Majandamiskulud	-55 665	-54 140	0	-610	-914	0
Investeeringutoetused	-416 350	-7 500	0	-365 686	-43 164	0
Muud toetused	-21 586	-11 662	0	-8 258	-1 667	0

Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-16	-16	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-157 886	0	0	0	0	-157 886
Veeveetransporditaristu arendamine ja korrashoid	-18 572	-15 236	0	-814	-1 677	-845
Tööjõukulud	-7 180	-7 158	0	-22	0	0
Majandamiskulud	-8 093	-7 910	0	-6	-177	0
Investeeringutoetused	-2 269	0	0	-769	-1 500	0
Muud toetused	-184	-167	0	-17	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-1	-1	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-845	0	0	0	0	-845
Õhustransporditaristu arendamine ja korrashoid	-10 304	-10 296	0	-5	0	-3
Tööjõukulud	-100	-96	0	-4	0	0
Majandamiskulud	-39	-38	0	-1	0	0
Muud toetused	-10 162	-10 162	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-3	0	0	0	0	-3
Maanteetransporditaristu arendamine ja korrashoid	-227 758	-71 704	0	-89	-194	-155 771
Tööjõukulud	-22 611	-22 513	0	-86	-11	0
Majandamiskulud	-41 764	-41 579	0	-3	-182	0
Investeeringutoetused	-7 500	-7 500	0	0	0	0
Muud toetused	-112	-112	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-155 771	0	0	0	0	-155 771
Keskkonnahoidlikku liikuvust soodustav linnakeskkond	-41 259	-231	0	-41 023	0	-6
Tööjõukulud	-179	-165	0	-14	0	0
Majandamiskulud	-70	-66	0	-4	0	0
Investeeringutoetused	-41 000	0	0	-41 000	0	0
Muud toetused	-5	0	0	-5	0	0
Põhivara amortisatsioon	-6	0	0	0	0	-6
Raudteetransporditaristu arendamine ja korrashoid	-376 966	-729	0	-332 800	-43 431	-5
Tööjõukulud	-256	-152	0	-90	-14	0
Majandamiskulud	-814	-142	0	-586	-87	0
Investeeringutoetused	-365 581	0	0	-323 917	-41 664	0

Muud toetused	-10 294	-420	0	-8 207	-1 667	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-15	-15	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-5	0	0	0	0	-5
Ohutu ja säästlik transpordisüsteem	-12 197	-10 312	0	-78	-550	-1 257
Tööjõukulud	-5 227	-5 107	0	-39	-81	0
Majandamiskulud	-4 885	-4 405	0	-11	-469	0
Muud toetused	-828	-800	0	-28	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1 257	0	0	0	0	-1 257
Energeetika	-78 681	-5 419	0	-73 029	-127	-107
Energeetika ja maavarade programm	-78 681	-5 419	0	-73 029	-127	-107
Elektri- ja gaasivarustuse tagamine	-540	-518	0	-14	0	-9
Tööjõukulud	-259	-251	0	-9	0	0
Majandamiskulud	-250	-246	0	-5	0	0
Muud toetused	-22	-22	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-9	0	0	0	0	-9
Soojusenergia tõhus tootmine ja ülekanne	-263	-253	0	-6	0	-4
Tööjõukulud	-120	-116	0	-4	0	0
Majandamiskulud	-128	-126	0	-2	0	0
Muud toetused	-11	-11	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-4	0	0	0	0	-4
Transpordikütuste valdkonna reguleerimine	-148	-140	0	-4	0	-3
Tööjõukulud	-95	-93	0	-3	0	0
Majandamiskulud	-47	-45	0	-2	0	0
Muud toetused	-3	-3	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-3	0	0	0	0	-3
Energiatõhususe suurendamine	-5 414	-360	0	-5 050	0	-5
Tööjõukulud	-142	-136	0	-6	0	0
Majandamiskulud	-223	-179	0	-44	0	0
Investeeringutoetused	-5 000	0	0	-5 000	0	0
Muud toetused	-45	-45	0	0	0	0

Põhivara amortisatsioon	-5	0	0	0	0	-5
Taastuenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises	-69 133	-1 399	0	-67 713	0	-22
Tööjõukulud	-659	-644	0	-14	0	0
Majandamiskulud	-753	-745	0	-8	0	0
Investeeringutoetused	-46 895	0	0	-46 895	0	0
Muud toetused	-20 805	-10	0	-20 795	0	0
Põhivara amortisatsioon	-22	0	0	0	0	-22
Maapõueressursside uurimine ja kasutamine	-1 153	-986	0	-88	-68	-11
Tööjõukulud	-681	-626	0	-39	-15	0
Majandamiskulud	-456	-354	0	-48	-53	0
Muud toetused	-5	-5	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-1	-1	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-11	0	0	0	0	-11
Geoloogiline kaardistamine ja maapõuealane kompetents	-2 029	-1 762	0	-154	-59	-54
Tööjõukulud	-1 322	-1 236	0	-80	-6	0
Majandamiskulud	-651	-525	0	-74	-52	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-1	-1	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-54	0	0	0	0	-54
Keskkond	-241 895	-70 503	0	-43 275	-124 733	-3 384
Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-241 895	-70 503	0	-43 275	-124 733	-3 384
Kliimamuutuste leevendamine ja kliimamuutustega kohanemine	-133 578	-1 989	0	-8 113	-123 421	-54
Tööjõukulud	-1 532	-1 201	0	-330	0	0
Majandamiskulud	-575	-301	0	-273	0	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-110 425	0	0	-1 871	-108 554	0
Muud toetused	-20 992	-486	0	-5 639	-14 868	0
Põhivara amortisatsioon	-54	0	0	0	0	-54
Õhukvaliteedi parendamine	-12 109	-4 667	0	-7 365	0	-77
Tööjõukulud	-1 657	-1 553	0	-104	0	0
Majandamiskulud	-582	-560	0	-22	0	0

Sotsiaaltoetused	-1	-1	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-7 238	0	0	-7 238	0	0
Muud toetused	-2 555	-2 554	0	-1	0	0
Põhivara amortisatsioon	-77	0	0	0	0	-77
Kiirgusohutuse tagamine	-1 611	-1 242	0	-60	-155	-153
Tööjõukulud	-1 036	-882	0	-50	-105	0
Majandamiskulud	-395	-335	0	-10	-50	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	-26	-26	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-153	0	0	0	0	-153
Ressursitõhususe ja ökoinnovatsiooni edendamine	-12 515	-1 488	0	-11 007	0	-20
Tööjõukulud	-1 044	-967	0	-77	0	0
Majandamiskulud	-185	-160	0	-24	0	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-10 808	0	0	-10 808	0	0
Muud toetused	-458	-361	0	-97	0	0
Põhivara amortisatsioon	-20	0	0	0	0	-20
Keskkonnamõju hindamise ja selle maandamise tagamine	-2 757	-1 051	0	-1 696	0	-10
Tööjõukulud	-2 359	-772	0	-1 587	0	0
Majandamiskulud	-371	-262	0	-109	0	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	-17	-17	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-10	0	0	0	0	-10
Tööstusheite- ja kemikaalipoliitika kujundamine	-2 878	-1 792	0	-1 068	0	-17
Tööjõukulud	-1 190	-1 107	0	-83	0	0
Majandamiskulud	-344	-327	0	-18	0	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-967	0	0	-967	0	0
Muud toetused	-359	-358	0	-1	0	0
Põhivara amortisatsioon	-17	0	0	0	0	-17

Jäätmemajanduse korraldamine	-7 014	-3 933	0	-2 527	0	-554
Tööjõukulud	-2 805	-2 694	0	-111	0	0
Majandamiskulud	-913	-885	0	-28	0	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-2 387	0	0	-2 387	0	0
Muud toetused	-354	-353	0	-1	0	0
Põhivara amortisatsioon	-554	0	0	0	0	-554
Maapõueressursside kasutamise ja kaitse korraldamine	-2 008	-1 575	0	-396	0	-37
Tööjõukulud	-1 018	-957	0	-60	0	0
Majandamiskulud	-278	-265	0	-13	0	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-322	0	0	-322	0	0
Muud toetused	-353	-352	0	-1	0	0
Põhivara amortisatsioon	-37	0	0	0	0	-37
Merekeskkonna kaitse suunamine	-2 890	-2 700	0	-181	0	-9
Tööjõukulud	-958	-811	0	-147	0	0
Majandamiskulud	-921	-889	0	-32	0	0
Sotsiaaltoetused	-1	-1	0	0	0	0
Muud toetused	-1 001	-1 000	0	-2	0	0
Põhivara amortisatsioon	-9	0	0	0	0	-9
Vee säästliku kasutamise ja kaitse tagamine	-15 938	-12 597	0	-2 895	-18	-429
Tööjõukulud	-4 858	-4 332	0	-510	-16	0
Majandamiskulud	-2 673	-1 982	0	-690	-1	0
Sotsiaaltoetused	-1	-1	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-5 229	-3 800	0	-1 429	0	0
Muud toetused	-2 748	-2 481	0	-267	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-429	0	0	0	0	-429
Elurikkuse kaitse tagamine	-17 439	-10 278	0	-6 770	-50	-340
Tööjõukulud	-6 411	-5 544	0	-818	-50	0

Majandamiskulud	-4 843	-3 433	0	-1 410	0	0
Sotsiaaltoetused	-6	-6	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-875	0	0	-875	0	0
Muud toetused	-4 964	-1 296	0	-3 668	0	0
Põhivara amortisatsioon	-340	0	0	0	0	-340
Metsanduse arengu suunamine	-13 468	-12 936	0	-222	-39	-270
Tööjõukulud	-5 244	-5 056	0	-154	-35	0
Majandamiskulud	-1 641	-1 569	0	-67	-5	0
Sotsiaaltoetused	-1	-1	0	0	0	0
Muud toetused	-6 312	-6 311	0	-1	0	0
Põhivara amortisatsioon	-270	0	0	0	0	-270
Ilmaandmete, -prognooside ja -hoiatuste tagamine	-4 885	-3 423	0	-70	-909	-484
Tööjõukulud	-2 743	-1 927	0	-58	-759	0
Majandamiskulud	-1 156	-994	0	-12	-150	0
Muud toetused	-502	-502	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-484	0	0	0	0	-484
Keskkonnateadlikkuse ja -hariduse arengu suunamine	-7 028	-5 864	0	-890	-141	-133
Tööjõukulud	-3 278	-2 587	0	-609	-82	0
Majandamiskulud	-1 735	-1 396	0	-280	-59	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	-1 881	-1 880	0	-1	0	0
Põhivara amortisatsioon	-133	0	0	0	0	-133
Kesksed IT-teenused teistele valitsemisaladele	-5 779	-4 967	0	-15	0	-796
Tööjõukulud	-1 756	-1 740	0	-15	0	0
Majandamiskulud	-3 227	-3 227	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-796	0	0	0	0	-796
Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus	-160 425	-5 835	0	-154 193	0	-397
Ehitus	-160 425	-5 835	0	-154 193	0	-397
E-ehitus	-5 365	-1 148	0	-3 842	0	-375

Tööjõukulud	-857	-763	0	-94	0	0
Majandamiskulud	-580	-385	0	-195	0	0
Investeeringutoetused	-1 300	0	0	-1 300	0	0
Muud toetused	-2 253	0	0	-2 253	0	0
Põhivara amortisatsioon	-375	0	0	0	0	-375
Eluasemepoliitika	-153 520	-3 964	0	-149 547	0	-9
Tööjõukulud	-321	-258	0	-63	0	0
Majandamiskulud	-639	-344	0	-295	0	0
Investeeringutoetused	-132 580	-2 580	0	-130 000	0	0
Muud toetused	-19 971	-782	0	-19 189	0	0
Põhivara amortisatsioon	-9	0	0	0	0	-9
Ehitatud keskkonna ja ehitusvaldkonna kvaliteedi arendamine	-1 540	-723	0	-803	0	-14
Tööjõukulud	-424	-403	0	-21	0	0
Majandamiskulud	-192	-151	0	-41	0	0
Muud toetused	-911	-170	0	-741	0	0
Põhivara amortisatsioon	-14	0	0	0	0	-14
Kultuuriministeeriumi valitsemisala						
Sidus ühiskond	-16 355	-5 242	0	-11 113	0	0
Lõimumis-, sh kohanemispoliitika kujundamine ja rakendamine	-16 130	-5 017	0	-11 113	0	0
Tööjõukulud	-126	0	0	-126	0	0
Majandamiskulud	-955	-73	0	-883	0	0
Muud toetused	-15 049	-4 944	0	-10 105	0	0
Rahvusaaslaste toetamine	-225	-225	0	0	0	0
Muud toetused	-225	-225	0	0	0	0
Kultuur ja sport	-341 684	-284 175	-2 138	-3 117	-51 179	-1 075
Kultuuriprogramm	-295 217	-241 772	-2 138	-3 117	-47 115	-1 075
Loovisikute toetamine ja tunnustamine	-3 559	-291	-2 138	0	-1 130	0
Sotsiaaltoetused	-387	-291	-96	0	0	0
Muud toetused	-2 042	0	-2 042	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-1 130	0	0	0	-1 130	0

Kirjanduspoliitika kujundamine ja rakendamine	-10 410	-7 292	0	0	-3 118	0
Tööjõukulud	-495	-485	0	0	-10	0
Majandamiskulud	-445	-410	0	0	-35	0
Muud toetused	-6 396	-6 396	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-3 074	0	0	0	-3 074	0
Etenduskunstide poliitika kujundamine ja rakendamine	-48 196	-41 945	0	0	-6 251	0
Muud toetused	-44 945	-41 945	0	0	-3 000	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-3 251	0	0	0	-3 251	0
Audiovisuaalpoliitika kujundamine ja rakendamine	-20 604	-16 717	0	0	-3 887	0
Muud toetused	-16 717	-16 717	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-3 887	0	0	0	-3 887	0
Muusikapoliitika kujundamine ja rakendamine	-18 345	-14 457	0	0	-3 888	0
Sotsiaaltoetused	-1	0	0	0	-1	0
Muud toetused	-14 457	-14 457	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-3 887	0	0	0	-3 887	0
Kunstipoliitika kujundamine ja rakendamine	-6 483	-2 768	0	0	-3 715	0
Sotsiaaltoetused	-5	0	0	0	-5	0
Investeeringutoetused	-500	-500	0	0	0	0
Muud toetused	-2 268	-2 268	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-3 710	0	0	0	-3 710	0
Arhitektuuri ja disaini poliitika kujundamine ning rakendamine	-2 630	-368	0	0	-2 262	0
Muud toetused	-368	-368	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-2 262	0	0	0	-2 262	0
Meediapoliitika kujundamine ja rakendamine	-44 145	-44 145	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-1 949	-1 949	0	0	0	0
Muud toetused	-42 196	-42 196	0	0	0	0
Raamatukogupoliitika kujundamine ja rakendamine	-36 614	-36 614	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-22 102	-22 102	0	0	0	0
Muud toetused	-14 511	-14 511	0	0	0	0
Rahvakultuuripoliitika kujundamine ja rakendamine	-11 414	-7 651	0	0	-3 763	0

Tööjõukulud	-985	-963	0	0	-22	0
Majandamiskulud	-477	-446	0	0	-31	0
Muud toetused	-6 242	-6 242	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-3 710	0	0	0	-3 710	0
Muuseumi- ja muinsuskaitsepoliitika kujundamine, rakendamine	-53 122	-49 026	0	-1 000	-2 151	-946
Tööjõukulud	-8 264	-7 219	0	0	-1 045	0
Majandamiskulud	-8 969	-7 864	0	0	-1 105	0
Sotsiaaltoetused	-204	-204	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-3 436	-3 436	0	0	0	0
Muud toetused	-31 304	-30 304	0	-1 000	0	0
Põhivara amortisatsioon	-946	0	0	0	0	-946
Kultuurivaldkonna digiteerimine	-20	-20	0	0	0	0
Majandamiskulud	-20	-20	0	0	0	0
Kultuurivaldkonna rahvusvahelistumise edendamine	-7 621	-7 547	0	-74	0	0
Majandamiskulud	-784	-780	0	-4	0	0
Muud toetused	-6 837	-6 767	0	-70	0	0
Loomemajanduspoliitika kujundamine ja rakendamine	-1 830	0	0	-1 830	0	0
Muud toetused	-1 830	0	0	-1 830	0	0
Kultuuri valdkondade ülene tugi- ja arendustegevus	-30 223	-12 931	0	-213	-16 950	-129
Tööjõukulud	-5 300	-5 093	0	-207	0	0
Majandamiskulud	-1 019	-1 013	0	-6	0	0
Investeeringutoetused	-191	-191	0	0	0	0
Muud toetused	-6 635	-6 635	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-16 950	0	0	0	-16 950	0
Põhivara amortisatsioon	-129	0	0	0	0	-129
Spordiprogramm	-46 467	-42 403	0	0	-4 064	0
Saavutusspordi toetamine ja arendamine	-42 940	-38 877	0	0	-4 064	0
Sotsiaaltoetused	-325	-325	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-1 987	-1 987	0	0	0	0
Muud toetused	-36 565	-36 565	0	0	0	0

Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-4 064	0	0	0	-4 064	0
Ausa spordi ja sporditurvalisuse toetamine ning arendamine	-279	-279	0	0	0	0
Muud toetused	-279	-279	0	0	0	0
Organiseeritud liikumisharrastuse edendamine	-3 247	-3 247	0	0	0	0
Muud toetused	-3 247	-3 247	0	0	0	0
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala						
Digiühiskond	-149 041	-60 054	0	-74 975	-4 414	-9 597
Digiühiskonna programm	-149 041	-60 054	0	-74 975	-4 414	-9 597
Digiriigi arenguhüpped	-3 025	-1 530	0	-1 239	0	-256
Tööjõukulud	-2 132	-1 326	0	-806	0	0
Majandamiskulud	-637	-205	0	-432	0	0
Põhivara amortisatsioon	-256	0	0	0	0	-256
Digiriigi alusbaasi kindlustamine	-94 711	-43 540	0	-38 888	-4 414	-7 869
Tööjõukulud	-24 099	-18 150	0	-5 949	0	0
Majandamiskulud	-33 222	-20 948	0	-7 860	-4 414	0
Investeeringutoetused	-18 545	-745	0	-17 800	0	0
Muud toetused	-10 977	-3 697	0	-7 279	0	0
Põhivara amortisatsioon	-7 869	0	0	0	0	-7 869
Riikliku küberturvalisuse juhtimine ja koordineerimine	-1 526	-1 017	0	-507	0	-1
Tööjõukulud	-740	-626	0	-114	0	0
Majandamiskulud	-782	-389	0	-393	0	0
Muud toetused	-2	-2	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1	0	0	0	0	-1
Suundumuste, riskide ja mõjude analüüsivõime arendamine	-327	-302	0	-21	0	-4
Tööjõukulud	-237	-217	0	-20	0	0
Majandamiskulud	-86	-85	0	-1	0	0
Põhivara amortisatsioon	-4	0	0	0	0	-4
Küberturvalisuse tagamine	-14 241	-10 661	0	-2 364	0	-1 216
Tööjõukulud	-7 043	-5 399	0	-1 644	0	0
Majandamiskulud	-5 982	-5 262	0	-720	0	0

Põhivara amortisatsioon	-1 216	0	0	0	0	-1 216
Õigusruumi tagamine	-3 105	-2 724	0	-131	0	-251
Tööjõukulud	-1 887	-1 758	0	-130	0	0
Majandamiskulud	-448	-447	0	-1	0	0
Muud toetused	-119	-119	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-400	-400	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-251	0	0	0	0	-251
Juurdepääsuvõrkude väljaarendamine	-25 226	-140	0	-25 086	0	0
Tööjõukulud	-254	-124	0	-130	0	0
Majandamiskulud	-221	-15	0	-206	0	0
Investeeringutoetused	-24 750	0	0	-24 750	0	0
Muud toetused	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	0	0	0	0	0	0
5G taristu ja teenuste arendamine	-6 881	-140	0	-6 741	0	0
Tööjõukulud	-144	-125	0	-20	0	0
Majandamiskulud	-16	-15	0	-1	0	0
Investeeringutoetused	-6 720	0	0	-6 720	0	0
Muud toetused	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	0	0	0	0	0	0
Heaolu	-961 815	-7 068	-618 595	-23 120	-313 000	-32
Tööturuprogramm	-959 537	-5 675	-618 595	-22 237	-313 000	-30
Tööturuvaldkonna arendamine	-1 160	-1 136	0	-21	0	-3
Tööjõukulud	-858	-839	0	-20	0	0
Majandamiskulud	-116	-115	0	-1	0	0
Muud toetused	-182	-182	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-3	0	0	0	0	-3
Aktiivsed ja passiivsed tööturumeetmed	-952 247	-530	-618 570	-20 146	-313 000	-1
Tööjõukulud	-550	-431	0	-119	0	0
Majandamiskulud	-86	-81	0	-5	0	0
Muud toetused	-638 611	-18	-618 570	-20 023	0	0

Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-313 000	0	0	0	-313 000	0
Põhivara amortisatsioon	-1	0	0	0	0	-1
Tööelu kvaliteedi arendamine	-6 130	-4 008	-25	-2 070	0	-26
Tööjõukulud	-4 740	-3 485	-25	-1 230	0	0
Majandamiskulud	-946	-522	0	-424	0	0
Muud toetused	-418	-1	0	-417	0	0
Põhivara amortisatsioon	-26	0	0	0	0	-26
Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm	-2 278	-1 393	0	-883	0	-2
Soolise võrdõiguslikkuse valdkonna arendamine	-1 552	-799	0	-752	0	-1
Tööjõukulud	-464	-311	0	-153	0	0
Majandamiskulud	-193	-188	0	-5	0	0
Muud toetused	-894	-300	0	-594	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1	0	0	0	0	-1
Võrdse kohtlemise valdkonna arendamine	-726	-594	0	-131	0	-1
Tööjõukulud	-393	-264	0	-129	0	0
Majandamiskulud	-133	-130	0	-2	0	0
Muud toetused	-200	-200	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1	0	0	0	0	-1
Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus	-283 134	-122 198	0	-147 454	-13 401	-80
Teadmussiirde programm	-113 925	-76 175	0	-24 321	-13 400	-30
Teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse arendamine	-2 897	-434	0	-2 463	0	0
Tööjõukulud	-183	-144	0	-40	0	0
Majandamiskulud	-29	-27	0	-2	0	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	-2 684	-263	0	-2 421	0	0
Põhivara amortisatsioon	0	0	0	0	0	0
Ettevõtete innovatsiooni-, digi- ja rohepöörde soodustamine	-111 029	-75 741	0	-21 858	-13 400	-29
Tööjõukulud	-2 934	-2 541	0	-393	0	0
Majandamiskulud	-2 388	-2 089	0	-299	0	0
Sotsiaaltoetused	-10	-10	0	0	0	0

Investeeringutoetused	-2 200	-2 200	0	0	0	0
Muud toetused	-103 467	-68 901	0	-21 166	-13 400	0
Põhivara amortisatsioon	-29	0	0	0	0	-29
Ettevõtlikuskeskkond	-169 209	-46 023	0	-123 134	-1	-51
Ettevõtete konkurentsivõime ja ekspordi edendamine	-127 427	-14 919	0	-112 506	0	-3
Tööjõukulud	-865	-743	0	-122	0	0
Majandamiskulud	-303	-297	0	-6	0	0
Investeeringutoetused	-70 381	0	0	-70 381	0	0
Muud toetused	-55 876	-13 879	0	-41 997	0	0
Põhivara amortisatsioon	-3	0	0	0	0	-3
Tehnoloogia- ja arendusmahukate investeeringute soodustamine	-8 711	-8 625	0	-84	0	-2
Tööjõukulud	-500	-420	0	-80	0	0
Majandamiskulud	-125	-122	0	-4	0	0
Investeeringutoetused	-1 500	-1 500	0	0	0	0
Muud toetused	-6 584	-6 584	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-2	0	0	0	0	-2
Ettevõtluse arendamise soodustamine	-33 070	-22 479	0	-10 544	-1	-46
Tööjõukulud	-6 560	-5 696	0	-864	0	0
Majandamiskulud	-1 333	-1 059	0	-273	-1	0
Investeeringutoetused	-4 640	0	0	-4 640	0	0
Muud toetused	-20 491	-15 725	0	-4 766	0	0
Põhivara amortisatsioon	-46	0	0	0	0	-46
Rahandusministeeriumi valitsemisala						
Tõhus riik	-422 502	-120 680	-242 923	-26 976	-16 047	-15 875
Riigi rahandus	-315 038	-62 090	-242 623	-8 595	-30	-1 700
Eelarvepoliitika kujundamine	-14 413	-5 579	-1 774	-7 060	0	0
Tööjõukulud	-5 436	-4 687	0	-749	0	0
Majandamiskulud	-1 623	-892	-280	-451	0	0
Sotsiaaltoetused	-1 490	0	-1 490	0	0	0
Muud toetused	-5 864	0	-4	-5 860	0	0

Riigi rahaasjade korraldamine ja järelevalve	-242 089	-1 476	-239 520	-1 093	0	0
Tööjõukulud	-2 102	-1 060	0	-1 042	0	0
Majandamiskulud	-1 884	-413	-1 420	-51	0	0
Finantskulud	-237 100	0	-237 100	0	0	0
Muud toetused	-1 003	-3	-1 000	0	0	0
Maksu- ja tollipoliitika kujundamine	-1 698	-1 692	0	-6	0	0
Tööjõukulud	-1 373	-1 367	0	-6	0	0
Majandamiskulud	-306	-306	0	0	0	0
Muud toetused	-18	-18	0	0	0	0
Maksu- ja tollikorraldus	-56 839	-53 344	-1 329	-436	-30	-1 700
Tööjõukulud	-44 125	-44 092	0	-33	0	0
Majandamiskulud	-10 323	-8 861	-1 029	-403	-30	0
Finantskulud	-300	0	-300	0	0	0
Muud toetused	-62	-62	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-329	-329	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1 700	0	0	0	0	-1 700
Halduspoliitika	-99 424	-50 708	-300	-18 223	-16 017	-14 175
Tugiteenuste pakkumine ja toetuste rakendamine RTKs	-21 376	-11 669	0	-9 496	-172	-38
Tööjõukulud	-17 796	-9 565	0	-8 058	-172	0
Majandamiskulud	-3 542	-2 104	0	-1 438	0	0
Põhivara amortisatsioon	-38	0	0	0	0	-38
IKT valdkonna arendamine ja korraldamine RMITis	-30 583	-16 425	0	-325	0	-13 833
Tööjõukulud	-10 242	-9 922	0	-321	0	0
Majandamiskulud	-6 508	-6 503	0	-5	0	0
Põhivara amortisatsioon	-13 833	0	0	0	0	-13 833
Ministeeriumite ühishoone kesksete tugiteenuste korraldamine	-8 648	-8 544	0	0	0	-104
Tööjõukulud	-1 395	-1 395	0	0	0	0
Majandamiskulud	-7 149	-7 149	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-104	0	0	0	0	-104
RV030301 - Riiklik statistika ja vastava poliitika kujundamine	-12 909	-10 948	0	-1 061	-700	-200

Tööjõukulud	-11 065	-9 483	0	-951	-632	0
Majandamiskulud	-1 636	-1 458	0	-110	-68	0
Finantskulud	-7	-7	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-200	0	0	0	0	-200
Finantspoliitika	-8 040	-7 882	0	-158	0	0
Finantspoliitika kujundamine	-1 270	-1 265	0	-4	0	0
Tööjõukulud	-1 057	-1 053	0	-4	0	0
Majandamiskulud	-206	-206	0	0	0	0
Muud toetused	-6	-6	0	0	0	0
Rahandusteabe poliitika kujundamine	-6 771	-6 617	0	-154	0	0
Tööjõukulud	-5 431	-5 388	0	-43	0	0
Majandamiskulud	-1 287	-1 176	0	-111	0	0
Muud toetused	-53	-53	0	0	0	0
Riigihalduse ja personalipoliitika kujundamine	-25 909	-3 123	-300	-7 341	-15 145	0
Tööjõukulud	-2 590	-2 567	0	-23	0	0
Majandamiskulud	-851	-551	-300	0	0	0
Investeeringutoetused	-22 463	0	0	-7 318	-15 145	0
Muud toetused	-5	-5	0	0	0	0
Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala	-2 186 916	-707 660	-5 515	-1 341 767	-116 389	-15 585
Tõhus riik	-103 264	-37 413	-1 838	-34 647	-29 035	-330
Regionaalpoliitika	-103 264	-37 413	-1 838	-34 647	-29 035	-330
Regionaalpoliitika, piirkondade ja piiriülese koostöö areng	-53 453	-19 944	0	-33 175	-300	-34
Tööjõukulud	-1 471	-1 109	0	-362	0	0
Majandamiskulud	-230	-194	0	-36	0	0
Investeeringutoetused	-30 710	-11 612	0	-19 098	0	0
Muud toetused	-21 008	-7 028	0	-13 680	-300	0
Põhivara amortisatsioon	-34	0	0	0	0	-34
Kohalike omavalitsuste poliitika ja finantseerimine	-30 929	-2 055	0	-109	-28 723	-41
Tööjõukulud	-1 567	-1 469	0	-99	0	0
Majandamiskulud	-199	-188	0	-11	0	0

Investeeringutoetused	-28 723	0	0	0	-28 723	0
Muud toetused	-398	-398	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-41	0	0	0	0	-41
Ruumilise planeerimise poliitika kujundamine ja korraldamine	-4 816	-4 759	0	0	0	-57
Tööjõukulud	-2 049	-2 049	0	0	0	0
Majandamiskulud	-2 434	-2 434	0	0	0	0
Muud toetused	-275	-275	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-57	0	0	0	0	-57
Maatoimingute korraldamine	-6 342	-3 729	-1 838	-678	-12	-84
Tööjõukulud	-3 045	-2 702	0	-342	-1	0
Majandamiskulud	-3 182	-1 018	-1 816	-336	-11	0
Sotsiaaltoetused	-22	0	-22	0	0	0
Muud toetused	-9	-9	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-84	0	0	0	0	-84
Ruumiandmete hõive, analüüsid ja kättesaadavaks tegemine	-7 725	-6 926	0	-684	0	-114
Tööjõukulud	-5 945	-5 429	0	-517	0	0
Majandamiskulud	-1 661	-1 494	0	-167	0	0
Muud toetused	-4	-4	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-114	0	0	0	0	-114
Põllumajandus ja kalandus	-495 218	-68 000	0	-412 608	-9 761	-4 848
Põllumajandus, toit ja maaelu	-481 860	-65 131	0	-402 645	-9 746	-4 337
Toiduohutus	-11 597	-9 024	0	-159	-2 164	-249
Tööjõukulud	-8 482	-6 887	0	-57	-1 538	0
Majandamiskulud	-2 831	-2 103	0	-102	-626	0
Muud toetused	-34	-34	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-249	0	0	0	0	-249
Maakasutus	-10 253	-2 122	0	-7 534	-400	-197
Tööjõukulud	-1 165	-542	0	-267	-356	0
Majandamiskulud	-545	-380	0	-121	-44	0
Investeeringutoetused	-1 993	0	0	-1 993	0	0

Muud toetused	-6 353	-1 200	0	-5 153	0	0
Põhivara amortisatsioon	-197	0	0	0	0	-197
Maaparandus	-12 143	-3 282	0	-8 364	-378	-119
Tööjõukulud	-2 549	-2 109	0	-133	-307	0
Majandamiskulud	-1 211	-1 140	0	0	-71	0
Investeeringutoetused	-8 108	0	0	-8 108	0	0
Muud toetused	-156	-33	0	-123	0	0
Põhivara amortisatsioon	-119	0	0	0	0	-119
Sordiaretus ja taimne paljundusmaterjal	-12 071	-8 530	0	-162	-2 781	-598
Tööjõukulud	-5 943	-4 458	0	-36	-1 449	0
Majandamiskulud	-5 439	-4 059	0	-58	-1 321	0
Muud toetused	-81	-12	0	-68	-1	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-10	-1	0	0	-10	0
Põhivara amortisatsioon	-598	0	0	0	0	-598
Põllumajandusloomade aretus	-5 232	-5 042	0	-147	-8	-35
Tööjõukulud	-399	-378	0	-19	-2	0
Majandamiskulud	-83	-66	0	-11	-6	0
Muud toetused	-4 715	-4 599	0	-117	0	0
Põhivara amortisatsioon	-35	0	0	0	0	-35
Põllumajandustootjate ja toiduainetööstuste konkurentsivõime	-116 136	-8 139	0	-107 231	-203	-563
Tööjõukulud	-5 098	-3 438	0	-1 478	-182	0
Majandamiskulud	-1 236	-936	0	-280	-21	0
Investeeringutoetused	-52 063	0	0	-52 063	0	0
Muud toetused	-57 176	-3 765	0	-53 410	0	0
Põhivara amortisatsioon	-563	0	0	0	0	-563
Põlvkondade vahetus	-17 397	-485	0	-16 686	0	-226
Tööjõukulud	-624	-387	0	-237	0	0
Majandamiskulud	-97	-97	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-2 439	0	0	-2 439	0	0
Muud toetused	-14 010	0	0	-14 010	0	0

Põhivara amortisatsioon	-226	0	0	0	0	-226
Riskijuhtimine ja põllumajandusturgude tasakaal	-118 571	-2 779	0	-115 514	-38	-240
Tööjõukulud	-2 561	-2 272	0	-265	-24	0
Majandamiskulud	-569	-499	0	-56	-14	0
Investeeringutoetused	-58	0	0	-58	0	0
Muud toetused	-115 144	-9	0	-115 135	0	0
Põhivara amortisatsioon	-240	0	0	0	0	-240
Ühistegevus ja koostöö	-2 538	-761	0	-1 697	-36	-44
Tööjõukulud	-603	-525	0	-64	-14	0
Majandamiskulud	-160	-116	0	-22	-22	0
Muud toetused	-1 730	-120	0	-1 610	0	0
Põhivara amortisatsioon	-44	0	0	0	0	-44
Ekspordivõimekus ja Eesti toidu kuvand	-2 019	-1 127	0	-863	-1	-28
Tööjõukulud	-505	-477	0	-27	0	0
Majandamiskulud	-221	-210	0	-11	0	0
Muud toetused	-1 265	-440	0	-825	0	0
Põhivara amortisatsioon	-28	0	0	0	0	-28
Mahepõllumajandus	-36 419	-5 382	0	-30 715	-80	-242
Tööjõukulud	-2 340	-2 029	0	-281	-30	0
Majandamiskulud	-520	-459	0	-11	-50	0
Muud toetused	-33 317	-2 894	0	-30 423	0	0
Põhivara amortisatsioon	-242	0	0	0	0	-242
Põllumajanduskeskkonna hea seisundi tagamine	-64 231	-3 980	0	-57 501	-2 134	-617
Tööjõukulud	-3 916	-3 054	0	-802	-59	0
Majandamiskulud	-2 644	-829	0	-240	-1 574	0
Investeeringutoetused	-500	0	0	0	-500	0
Muud toetused	-56 555	-97	0	-56 458	0	0
Põhivara amortisatsioon	-617	0	0	0	0	-617
Taimetervise, loomade tervise ja heaolu tagamine	-26 835	-10 046	0	-14 545	-1 515	-729
Tööjõukulud	-8 484	-6 610	0	-740	-1 134	0

Majandamiskulud	-5 846	-2 602	0	-2 863	-381	0
Muud toetused	-11 776	-833	0	-10 942	0	0
Põhivara amortisatsioon	-729	0	0	0	0	-729
Maa- ja rannapiirkonna arendamine	-46 418	-4 431	0	-41 526	-10	-451
Tööjõukulud	-3 349	-1 101	0	-2 248	0	0
Majandamiskulud	-1 286	-405	0	-871	-10	0
Investeeringutoetused	-13 271	-50	0	-13 221	0	0
Muud toetused	-28 062	-2 875	0	-25 187	0	0
Põhivara amortisatsioon	-451	0	0	0	0	-451
Kalandus	-13 358	-2 869	0	-9 963	-15	-511
Kutseline kalapüük	-5 271	-1 040	0	-3 841	-15	-374
Tööjõukulud	-1 307	-844	0	-456	-7	0
Majandamiskulud	-307	-179	0	-120	-8	0
Investeeringutoetused	-2 550	0	0	-2 550	0	0
Muud toetused	-732	-17	0	-715	0	0
Põhivara amortisatsioon	-374	0	0	0	0	-374
Vee-elusressursside töötlemine	-3 334	-399	0	-2 879	0	-55
Tööjõukulud	-512	-236	0	-276	0	0
Majandamiskulud	-100	-72	0	-28	0	0
Investeeringutoetused	-1 583	0	0	-1 583	0	0
Muud toetused	-1 083	-91	0	-992	0	0
Põhivara amortisatsioon	-55	0	0	0	0	-55
Vesiviljelus	-1 044	-165	0	-861	0	-18
Tööjõukulud	-234	-120	0	-114	0	0
Majandamiskulud	-55	-27	0	-28	0	0
Investeeringutoetused	-533	0	0	-533	0	0
Muud toetused	-203	-17	0	-186	0	0
Põhivara amortisatsioon	-18	0	0	0	0	-18
EMKFi keskkonnakaitsemeetmete rakendamine	-2 639	-213	0	-2 382	0	-44
Tööjõukulud	-372	-164	0	-208	0	0

Majandamiskulud	-73	-49	0	-24	0	0
Investeeringutoetused	-350	0	0	-350	0	0
Muud toetused	-1 800	0	0	-1 800	0	0
Põhivara amortisatsioon	-44	0	0	0	0	-44
Kalavarude haldamine ja kaitse	-1 071	-1 052	0	0	0	-18
Tööjõukulud	-632	-632	0	0	0	0
Majandamiskulud	-384	-384	0	0	0	0
Muud toetused	-36	-36	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-18	0	0	0	0	-18
Transport	-130 490	-130 473	0	0	0	-16
Tööjõukulud	-739	-739	0	0	0	0
Majandamiskulud	-141	-141	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-4 801	-4 801	0	0	0	0
Muud toetused	-124 793	-124 793	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-16	0	0	0	0	-16
Ühistransport	-130 490	-130 473	0	0	0	-16
Tööjõukulud	-739	-739	0	0	0	0
Majandamiskulud	-141	-141	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-4 801	-4 801	0	0	0	0
Muud toetused	-124 793	-124 793	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-16	0	0	0	0	-16
Ühistransporditeenuse arendamine ja soodustamine	-130 490	-130 473	0	0	0	-16
Tööjõukulud	-739	-739	0	0	0	0
Majandamiskulud	-141	-141	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-4 801	-4 801	0	0	0	0
Muud toetused	-124 793	-124 793	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-16	0	0	0	0	-16
Siseministeeriumi valitsemisala						
Siseturvalisus	-491 900	-443 212	-6 865	-17 034	-2 813	-21 975
Siseturvalisus	-491 900	-443 212	-6 865	-17 034	-2 813	-21 975

Turvalise keskkonna kujundamine	-16 265	-15 830	-20	-94	-1	-320
Tööjõukulud	-12 223	-12 148	-20	-55	0	0
Majandamiskulud	-3 710	-3 669	0	-40	-1	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	-6	-6	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-6	-6	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-320	0	0	0	0	-320
Õnnetuste, süütegude ja varakahjude ennetamine	-13 652	-12 227	-28	-722	-20	-656
Tööjõukulud	-7 954	-7 862	-28	-56	-8	0
Majandamiskulud	-3 396	-3 339	0	-44	-13	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	-1 646	-1 024	0	-622	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-1	-1	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-656	0	0	0	0	-656
Tegevus- ja relvalubade väljaandmine	-2 283	-2 099	-2	-3	0	-180
Tööjõukulud	-1 644	-1 640	-2	-2	0	0
Majandamiskulud	-458	-457	0	-1	0	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	0	0	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-1	-1	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-180	0	0	0	0	-180
Siseturvalisuse vabatahtlike kaasamine	-4 315	-4 295	-1	-3	0	-15
Tööjõukulud	-1 059	-1 056	-1	-3	0	0
Majandamiskulud	-3 062	-3 061	0	-1	0	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	-178	-178	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-15	0	0	0	0	-15
Hädaabi- ja infoteadete vastuvõtmine ning abi väljasaatmine	-11 701	-10 945	-20	-9	-268	-459
Tööjõukulud	-9 302	-9 011	-20	-4	-267	0

Majandamiskulud	-1 933	-1 927	0	-5	-1	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	0	0	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-6	-6	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-459	0	0	0	0	-459
Süüteomenetluse tõhustamine	-43 284	-41 640	-530	-206	-117	-790
Tööjõukulud	-29 248	-29 084	-33	-132	0	0
Majandamiskulud	-13 043	-12 469	-497	-75	-2	0
Sotsiaaltoetused	-1	-1	0	0	0	0
Muud toetused	-75	-75	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-127	-12	0	0	-115	0
Põhivara amortisatsioon	-790	0	0	0	0	-790
Avaliku korra tagamine	-75 107	-71 478	-59	-627	-289	-2 653
Tööjõukulud	-50 960	-50 482	-59	-297	-121	0
Majandamiskulud	-19 875	-19 377	0	-330	-168	0
Sotsiaaltoetused	-1	-1	0	0	0	0
Muud toetused	-4	-4	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-1 614	-1 614	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-2 653	0	0	0	0	-2 653
Demineerimine	-4 559	-4 258	-12	-77	-1	-211
Tööjõukulud	-3 076	-3 057	-12	-6	0	0
Majandamiskulud	-1 261	-1 190	0	-71	0	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	-11	-11	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-211	0	0	0	0	-211
Päästmine maismaal ja siseveekogudel	-85 363	-80 737	-246	-81	-58	-4 241
Tööjõukulud	-58 609	-58 314	-246	-18	-31	0
Majandamiskulud	-22 296	-22 207	0	-63	-27	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0

Muud toetused	-217	-217	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-4 241	0	0	0	0	-4 241
Abi osutamine Eesti päästepiirkonnas	-15 912	-12 279	-6	-400	-437	-2 790
Tööjõukulud	-8 757	-8 241	-6	-351	-160	0
Majandamiskulud	-4 234	-3 908	0	-49	-277	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	-126	-126	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-4	-4	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-2 790	0	0	0	0	-2 790
Põhiseadusliku korra tagamine	-43 664	-43 473	-52	-20	0	-120
Tööjõukulud	-887	-884	-2	-2	0	0
Majandamiskulud	-326	-308	0	-18	0	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	-51	-1	-50	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-42 280	-42 280	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-120	0	0	0	0	-120
Raske ja organiseeritud kuritegevuse vastane võitlus	-41 060	-37 405	-26	-3 129	-2	-499
Tööjõukulud	-26 054	-25 063	-26	-966	0	0
Majandamiskulud	-6 126	-5 814	0	-310	-2	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	-1 868	-15	0	-1 853	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-6 513	-6 513	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-499	0	0	0	0	-499
Elanikkonnakaitse, kriisideks valmisolek ja kriiside lahendamine	-4 074	-3 843	-8	-18	-1	-204
Tööjõukulud	-2 341	-2 318	-8	-14	0	0
Majandamiskulud	-1 477	-1 472	0	-4	0	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	-52	-52	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	0	0	0	0	0	0

Põhivara amortisatsioon	-204	0	0	0	0	-204
Piirihaldus	-55 385	-42 066	-33	-7 756	-240	-5 289
Tööjõukulud	-32 309	-30 933	-33	-1 256	-87	0
Majandamiskulud	-17 070	-11 066	0	-5 851	-153	0
Sotsiaaltoetused	-1	-1	0	0	0	0
Muud toetused	-701	-51	0	-650	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-15	-15	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-5 289	0	0	0	0	-5 289
Objektivalve ja isikukaitse	-9 865	-9 712	-9	-13	-3	-129
Tööjõukulud	-7 622	-7 604	-9	-10	0	0
Majandamiskulud	-1 948	-1 942	0	-3	-3	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	-1	-1	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-165	-165	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-129	0	0	0	0	-129
Rände- ja kodakondsuspoliitika kujundamine ning elluviimine	-10 818	-7 785	-3	-2 546	0	-482
Tööjõukulud	-6 431	-5 419	-3	-1 008	0	0
Majandamiskulud	-1 929	-1 640	0	-288	0	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	-1 973	-723	0	-1 250	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-2	-2	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-482	0	0	0	0	-482
Isikute tõsikindel tuvastamine ja dokumentide väljaandmine	-19 640	-11 943	-5 807	-76	0	-1 813
Tööjõukulud	-8 353	-8 287	-7	-58	0	0
Majandamiskulud	-9 465	-3 647	-5 800	-18	0	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	-6	-6	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-3	-3	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1 813	0	0	0	0	-1 813
Migratsioonijärelevalve	-7 295	-6 106	-4	-1 004	0	-181

Tööjõukulud	-4 868	-4 363	-4	-500	0	0
Majandamiskulud	-2 241	-1 737	0	-503	0	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	-4	-4	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-2	-2	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-181	0	0	0	0	-181
Tasemeõpe ja täienduskoolitus Sisekaitseakadeemias	-22 910	-20 723	0	-246	-1 285	-657
Tööjõukulud	-10 733	-9 871	0	-134	-729	0
Majandamiskulud	-9 614	-8 953	0	-113	-549	0
Sotsiaaltoetused	-1 855	-1 855	0	0	0	0
Muud toetused	-36	-29	0	0	-7	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-15	-15	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-657	0	0	0	0	-657
Sisekaitseakadeemia teadus-, arendus- ja innovatsioonitegevus	-2 749	-2 740	0	-1	0	-8
Tööjõukulud	-1 657	-1 657	0	0	0	0
Majandamiskulud	-1 083	-1 083	0	0	0	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-8	0	0	0	0	-8
IKT teenuste pakkumine SIMi valitsemisalast väljapoole	-1 999	-1 628	0	-3	-91	-278
Tööjõukulud	-427	-394	0	0	-34	0
Majandamiskulud	-1 293	-1 234	0	-3	-57	0
Muud toetused	-1	-1	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-278	0	0	0	0	-278
Sidus ühiskond	-17 759	-15 778	0	-863	-500	-618
Kogukondlik Eesti	-5 215	-4 415	0	-794	0	-7
Kogukondliku arengu toetamine	-4 410	-3 611	0	-794	0	-5
Tööjõukulud	-789	-293	0	-496	0	0
Majandamiskulud	-222	-91	0	-130	0	0
Muud toetused	-3 394	-3 227	0	-167	0	0

Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-5	0	0	0	0	-5
Usvabaduse tagamine	-805	-803	0	0	0	-2
Tööjõukulud	-137	-137	0	0	0	0
Majandamiskulud	-35	-35	0	0	0	0
Muud toetused	-632	-632	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-2	0	0	0	0	-2
Nutikas rahvastikuarvestus	-7 357	-6 177	0	-69	-500	-611
Tööjõukulud	-5 055	-4 497	0	-58	-500	0
Majandamiskulud	-1 689	-1 678	0	-11	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-2	-2	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-611	0	0	0	0	-611
Rahvastikuregistri andmekvaliteedi tõstmine	-4 001	-3 438	0	-3	-250	-310
Tööjõukulud	-2 815	-2 565	0	0	-250	0
Majandamiskulud	-874	-872	0	-3	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-1	-1	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-310	0	0	0	0	-310
Rahvastikuregistri kasutusmugavuse parandamine	-3 356	-2 738	0	-67	-250	-300
Tööjõukulud	-2 240	-1 932	0	-58	-250	0
Majandamiskulud	-815	-806	0	-9	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-1	-1	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-300	0	0	0	0	-300
Erakondade rahastamine	-5 187	-5 187	0	0	0	0
Muud toetused	-5 187	-5 187	0	0	0	0
Erakondade rahastamine	-5 187	-5 187	0	0	0	0
Muud toetused	-5 187	-5 187	0	0	0	0
Sotsiaalministeeriumi valitsemisala						
Tervis	-2 498 922	-206 318	-291 116	-39 396	-1 959 032	-3 061
Tervist toetava keskkonna programm	-9 763	-6 624	0	-622	-2 172	-345

Tervist toetava ning parendava keskkonna kujundamine	-1 003	-977	0	-22	0	-4
Tööjõukulud	-683	-677	0	-6	0	0
Majandamiskulud	-187	-174	0	-13	0	0
Muud toetused	-130	-126	0	-4	0	0
Põhivara amortisatsioon	-4	0	0	0	0	-4
Vee, õhu ning müra ja kiirgusega seotud terviseriskid	-3 052	-2 019	0	-600	-348	-85
Tööjõukulud	-1 575	-1 268	0	0	-307	0
Majandamiskulud	-792	-751	0	0	-41	0
Muud toetused	-600	0	0	-600	0	0
Põhivara amortisatsioon	-85	0	0	0	0	-85
Kemikaalide ohutus ja riskide vähendamine	-977	-936	0	0	-16	-25
Tööjõukulud	-737	-721	0	0	-16	0
Majandamiskulud	-214	-214	0	0	0	0
Muud toetused	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-25	0	0	0	0	-25
Toodete ja teenuste ohutus ja riskide vähendamine	-4 731	-2 692	0	0	-1 809	-230
Tööjõukulud	-3 107	-1 636	0	0	-1 471	0
Majandamiskulud	-1 394	-1 056	0	0	-338	0
Põhivara amortisatsioon	-230	0	0	0	0	-230
Tervist toetavate valikute programm	-26 100	-23 906	0	-2 004	-62	-129
Vaimse tervise edendamine	-3 745	-3 711	0	-28	0	-7
Tööjõukulud	-1 100	-1 092	0	-9	0	0
Majandamiskulud	-742	-725	0	-16	0	0
Muud toetused	-1 896	-1 894	0	-3	0	0
Põhivara amortisatsioon	-7	0	0	0	0	-7
Tasakaalustatud toitumise ja füüsilise aktiivsuse edendamine	-1 206	-553	0	-649	0	-4
Tööjõukulud	-338	-329	0	-9	0	0
Majandamiskulud	-291	-222	0	-68	0	0
Muud toetused	-574	-2	0	-572	0	0
Põhivara amortisatsioon	-4	0	0	0	0	-4

Uimastite tarvitamise ennetamine ja vähendamine	-5 418	-5 416	0	0	0	-2
Tööjõukulud	-543	-543	0	0	0	0
Majandamiskulud	-4 873	-4 873	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-2	0	0	0	0	-2
Nakkushaiguste leviku tõkestamine (HIV, TB ja hepatiidid)	-7 037	-7 036	0	0	0	-1
Tööjõukulud	-189	-189	0	0	0	0
Majandamiskulud	-6 807	-6 807	0	0	0	0
Muud toetused	-40	-40	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1	0	0	0	0	-1
Terviseriskide ennetamise ja tervise edendamise korraldamine	-8 695	-7 191	0	-1 327	-62	-116
Tööjõukulud	-4 350	-3 937	0	-367	-47	0
Majandamiskulud	-2 678	-1 706	0	-958	-15	0
Muud toetused	-1 550	-1 548	0	-2	0	0
Põhivara amortisatsioon	-116	0	0	0	0	-116
Inimkeskse tervishoiu programm	-2 463 059	-175 788	-291 116	-36 770	-1 956 798	-2 587
Inimkeskse tervishoiu valdkonna arendamine	-3 514	-3 201	0	-82	-54	-177
Tööjõukulud	-2 393	-2 319	0	-20	-54	0
Majandamiskulud	-428	-391	0	-37	0	0
Muud toetused	-517	-492	0	-25	0	0
Põhivara amortisatsioon	-177	0	0	0	0	-177
Inimeste terviseharitus ja põhiõiguste kaitse	-46 233	-14 863	0	-31 370	0	0
Investeeringutoetused	-31 370	0	0	-31 370	0	0
Muud toetused	-14 863	-14 863	0	0	0	0
Personali võimekus, juhtimine ja vastutus	-7 605	-5 430	-2 148	-28	0	0
Tööjõukulud	-31	-3	0	-28	0	0
Majandamiskulud	-2 126	-2 126	0	0	0	0
Sotsiaaltoetused	-2 148	0	-2 148	0	0	0
Muud toetused	-3 301	-3 301	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	0	0	0	0	0	0
Tervishoiuteenuste mudelite ümberkujundamine	-11 421	-8 029	0	-3 206	-176	-9

Tööjõukulud	-425	-398	0	-28	0	0
Majandamiskulud	-1 296	-1 229	0	-67	0	0
Muud toetused	-9 690	-6 402	0	-3 111	-176	0
Põhivara amortisatsioon	-9	0	0	0	0	-9
Tervisesüsteemi kvaliteet ja patsiendiohutus	-2 840	-2 436	0	-19	-137	-248
Tööjõukulud	-1 454	-1 327	0	-2	-125	0
Majandamiskulud	-803	-774	0	-17	-12	0
Muud toetused	-336	-336	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-248	0	0	0	0	-248
Tervise ebavõrdsuse vähendamine ja ravikindlustuse tagamine	-2 378 335	-134 682	-288 818	-1 900	-1 951 513	-1 421
Tööjõukulud	-2 470	-2 099	0	-102	-269	0
Majandamiskulud	-1 870	-1 822	0	0	-48	0
Muud toetused	-421 377	-130 761	-288 818	-1 798	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-1 951 196	0	0	0	-1 951 196	0
Põhivara amortisatsioon	-1 421	0	0	0	0	-1 421
Ravimite ja meditsiiniseadmete valdkonna arendamine	-922	-899	0	-19	0	-4
Tööjõukulud	-733	-727	0	-6	0	0
Majandamiskulud	-125	-114	0	-11	0	0
Muud toetused	-60	-59	0	-1	0	0
Põhivara amortisatsioon	-4	0	0	0	0	-4
Ravimite, verepreparaatide, meditsiiniseadmete kättesaadavus	-9 461	-3 954	-150	-146	-4 743	-467
Tööjõukulud	-7 428	-2 927	0	-125	-4 376	0
Majandamiskulud	-1 387	-999	0	-22	-366	0
Sotsiaaltoetused	-150	0	-150	0	0	0
Muud toetused	-28	-28	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-467	0	0	0	0	-467
Nakkushaiguste leviku tõkestamine (vaktsineerimine, AMR)	-2 728	-2 293	0	0	-174	-261
Tööjõukulud	-1 760	-1 597	0	0	-163	0
Majandamiskulud	-707	-696	0	0	-12	0

Põhivara amortisatsioon	-261	0	0	0	0	-261
Heaolu	-4 709 982	-121 622	-1 367 021	-32 984	-3 184 390	-3 966
Tööturuprogramm	-17 262	-2 112	-13 738	-708	0	-705
Aktiivsed ja passiivsed tööturumeetmed	-347	0	0	-347	0	0
Muud toetused	-347	0	0	-347	0	0
Tööelu kvaliteedi arendamine	-16 503	-1 777	-13 738	-361	0	-628
Tööjõukulud	-1 453	-1 131	0	-322	0	0
Majandamiskulud	-685	-645	0	-39	0	0
Sotsiaaltoetused	-13 738	0	-13 738	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-628	0	0	0	0	-628
Erivajadustega inimeste toimetulek ja tööalane tegevus	-412	-335	0	0	0	-77
Tööjõukulud	-133	-133	0	0	0	0
Majandamiskulud	-203	-203	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-77	0	0	0	0	-77
Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm	-646	-628	0	0	0	-18
Soolise võrdõigussuse ja võrdse kohtlemise volinik	-646	-628	0	0	0	-18
Tööjõukulud	-401	-401	0	0	0	0
Majandamiskulud	-225	-225	0	0	0	0
Muud toetused	-1	-1	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-18	0	0	0	0	-18
Vanemaealiste programm	-3 537 091	-6 416	-344 547	-852	-3 184 390	-885
Vanemaealiste heaolu ja ühiskonnaelus osalemise toetamine	-651	-132	0	-518	0	0
Tööjõukulud	-55	0	0	-55	0	0
Muud toetused	-595	-132	0	-463	0	0
Pensionisüsteemi kujundamine ja hüvitiste maksmine	-3 536 440	-6 284	-344 547	-334	-3 184 390	-885
Tööjõukulud	-99 698	-4 286	-95 377	-35	0	0
Majandamiskulud	-1 841	-1 825	0	-16	0	0
Sotsiaaltoetused	-2 935 560	0	-249 171	0	-2 686 390	0
Muud toetused	-455	-173	0	-283	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-498 000	0	0	0	-498 000	0

Põhivara amortisatsioon	-885	0	0	0	0	-885
Sotsiaalhoolekande programm	-154 107	-68 315	-60 641	-24 765	0	-385
Pikaajalise hoolduse poliitika kujundamine, KOV võimestamine	-14 072	-4 138	0	-9 908	0	-27
Tööjõukulud	-1 820	-1 727	0	-93	0	0
Majandamiskulud	-380	-358	0	-21	0	0
Muud toetused	-11 846	-2 052	0	-9 794	0	0
Põhivara amortisatsioon	-27	0	0	0	0	-27
Hoolekande kättesaadavuse tagamine, toimetuleku toetamine	-140 034	-64 178	-60 641	-14 857	0	-358
Tööjõukulud	-3 876	-3 770	0	-106	0	0
Majandamiskulud	-77 303	-60 408	-16 741	-155	0	0
Sotsiaaltoetused	-43 815	0	-43 815	0	0	0
Investeeringutoetused	-4 050	0	0	-4 050	0	0
Muud toetused	-10 632	0	-85	-10 547	0	0
Põhivara amortisatsioon	-358	0	0	0	0	-358
Laste ja perede programm	-1 000 876	-44 150	-948 095	-6 658	0	-1 973
Hüvitised ja toetused lastele ja peredele	-950 781	-5 624	-944 280	0	0	-877
Tööjõukulud	-4 061	-4 061	0	0	0	0
Majandamiskulud	-1 564	-1 564	0	0	0	0
Sotsiaaltoetused	-944 280	0	-944 280	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-877	0	0	0	0	-877
Abivajavaid lapsi ja peresid toetavad teenused	-34 164	-27 051	-2 339	-4 330	0	-444
Tööjõukulud	-5 639	-5 010	0	-629	0	0
Majandamiskulud	-25 127	-21 452	-2 339	-1 336	0	0
Muud toetused	-2 954	-589	0	-2 365	0	0
Põhivara amortisatsioon	-444	0	0	0	0	-444
Lapsi ja peresid toetavate meetmete arendamine ja pakkumine	-2 439	-2 045	0	-198	0	-195
Tööjõukulud	-1 356	-1 197	0	-158	0	0
Majandamiskulud	-844	-844	0	0	0	0
Muud toetused	-44	-4	0	-40	0	0
Põhivara amortisatsioon	-195	0	0	0	0	-195

Laste ja pere ning ohvriabi valdkonna arendamine	-5 072	-3 031	0	-2 033	0	-9
Tööjõukulud	-1 832	-1 735	0	-97	0	0
Majandamiskulud	-451	-420	0	-30	0	0
Muud toetused	-2 781	-875	0	-1 906	0	0
Põhivara amortisatsioon	-9	0	0	0	0	-9
Teenused ohvritele ja vägivalatseteatele	-8 420	-6 399	-1 476	-97	0	-448
Tööjõukulud	-2 619	-2 522	0	-97	0	0
Majandamiskulud	-5 286	-3 876	-1 410	0	0	0
Sotsiaaltoetused	-66	0	-66	0	0	0
Muud toetused	-1	-1	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-448	0	0	0	0	-448
Välisministeeriumi valitsemisala						
Välispoliitika	-127 524	-110 084	-2 331	-9 420	0	-5 689
Välispoliitika ja arengukoostöö programm	-127 524	-110 084	-2 331	-9 420	0	-5 689
Tööjõukulud	-38 712	-35 362	-2 331	-1 018	0	0
Majandamiskulud	-39 682	-34 716	0	-4 966	0	0
Muud toetused	-43 442	-40 006	0	-3 436	0	0
Põhivara amortisatsioon	-5 689	0	0	0	0	-5 689
Eesti julgeolekukeskkonna tugevdamine	-29 741	-27 735	-583	0	0	-1 422
Tööjõukulud	-10 557	-9 974	-583	0	0	0
Majandamiskulud	-8 739	-8 739	0	0	0	0
Muud toetused	-9 022	-9 022	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1 422	0	0	0	0	-1 422
Eesti välispoliitiline osalus globaalsetes teemades	-22 353	-20 348	-583	0	0	-1 422
Tööjõukulud	-8 513	-7 930	-583	0	0	0
Majandamiskulud	-8 691	-8 691	0	0	0	0
Muud toetused	-3 726	-3 726	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1 422	0	0	0	0	-1 422
Juriidiliste, konsulaar-, sanktsiooni- ja strateegilise kauba küsimuste lahendamine	-20 117	-18 112	-583	0	0	-1 422
Tööjõukulud	-9 356	-8 773	-583	0	0	0

Majandamiskulud	-8 669	-8 669	0	0	0	0
Muud toetused	-670	-670	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1 422	0	0	0	0	-1 422
Eesti välismajandushuvide edendamine ja kaitse	-22 601	-12 178	-291	-9 420	0	-711
Tööjõukulud	-5 977	-4 668	-291	-1 018	0	0
Majandamiskulud	-9 342	-4 376	0	-4 966	0	0
Muud toetused	-6 571	-3 135	0	-3 436	0	0
Põhivara amortisatsioon	-711	0	0	0	0	-711
Arengukoostöö ja humanitaarabi koordineerimine	-32 713	-31 711	-291	0	0	-711
Tööjõukulud	-4 309	-4 018	-291	0	0	0
Majandamiskulud	-4 240	-4 240	0	0	0	0
Muud toetused	-23 453	-23 453	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-711	0	0	0	0	-711

LISA 15 Valitsemisalade ja põhiseaduslike institutsioonide investeeringud eelarveliikide lõikes

Summad esitatud tuhandetes eurodes.

	2024 RE	Piirmääraga investeeringud	Arvestuslikud investeeringud	Välisloetus koos riigieelarvelise kaasfinantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad investeeringud	Mitterahalised investeeringud
Riigikogu Kantslei						
Investeeringud kokku	-4 993	-4 093	-900	0	0	0
IT investeeringud	-2 003	-2 003	0	0	0	0
Kinnisvara	-2 090	-2 090	0	0	0	0
Käibemaks	-900	0	-900	0	0	0
Vabariigi Presidendi Kantslei						
Riigikontroll						
Õiguskantsleri Kantslei						
Riigikohus						
Vabariigi Valitsus						
Riigikantslei						
Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala						
Investeeringud kokku	-23 636	-13 968	-6 789	-1 674	-1 205	0
Inventar	-815	-575	0	0	-240	0
IT investeeringud	-3 387	-1 992	0	-1 395	0	0
Muud investeeringud	-1 552	-587	0	0	-965	0
Kinnisvara	-10 814	-10 814	0	0	0	0
Käibemaks	-7 068	0	-6 789	-279	0	0
Justiitsministeeriumi valitsemisala						
Investeeringud kokku	-1 386	-1 116	-246	0	-24	0
IT investeeringud	-133	-133	0	0	0	0
Masinad ja seadmed	-923	-903	0	0	-20	0
Kinnisvara	-80	-80	0	0	0	0
Käibemaks	-250	0	-246	0	-4	0

Kaitseministeeriumi valitsemisala						
Investeeringud kokku	-454 048	-309 641	-61 095	-50 175	-33 137	0
Inventar	-286	-286	0	0	0	0
IT investeeringud	-4 444	-4 277	0	-167	0	0
Masinad ja seadmed	-38 563	-909	0	-28 300	-9 353	0
Muud investeeringud	-206 046	-206 046	0	0	0	0
Kinnisvara	-136 324	-98 122	0	-20 393	-17 808	0
Käibemaks	-68 385	0	-61 095	-1 315	-5 976	0
Kliimaministeeriumi valitsemisala						
Investeeringud kokku	-178 048	-74 387	-16 817	-75 942	-10 902	0
Inventar	-20	-20	0	0	0	0
IT investeeringud	-7 615	-5 003	0	-2 612	0	0
Transpordivahendid	-2 586	-2 586	0	0	0	0
Masinad ja seadmed	-2 595	0	0	-2 595	0	0
Muud investeeringud	-271	-167	0	0	-104	0
Kinnisvara	-133 499	-66 612	0	-61 336	-5 552	0
Käibemaks	-31 462	0	-16 817	-9 400	-5 246	0
Kultuuriministeeriumi valitsemisala						
Investeeringud kokku	-43	-43	0	0	0	0
Põhivara	-43	-43	0	0	0	0
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala						
Investeeringud kokku	-34 267	-14 177	-5 176	-14 795	-120	0
IT investeeringud	-28 303	-14 177	0	-14 029	-98	0
Käibemaks	-5 964	0	-5 176	-766	-22	0
Rahandusministeeriumi valitsemisala						
Investeeringud kokku	-30 679	-19 375	-5 117	-6 187	0	0
IT investeeringud	-22 702	-19 236	0	-3 466	0	0
Masinad ja seadmed	-2 540	-140	0	-2 400	0	0
Käibemaks	-5 438	0	-5 117	-321	0	0

Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala						
Investeeringud kokku	-6 134	-3 015	-552	-2 246	-320	0
IT investeeringud	-3 015	-3 015	0	0	0	0
Transpordivahendid	-35	0	0	0	-35	0
Masinad ja seadmed	-2 446	0	0	-2 246	-200	0
Kinnisvara	-70	0	0	0	-70	0
Käibemaks	-568	0	-552	0	-15	0
Siseministeeriumi valitsemisala						
Investeeringud kokku	-66 078	-25 322	-5 594	-34 887	-274	0
IT investeeringud	-9 015	-4 400	0	-4 471	-145	0
Transpordivahendid	-30 543	-11 942	0	-18 601	0	0
Masinad ja seadmed	-2 406	-1 333	0	-1 073	0	0
Muud investeeringud	-11 225	-5 984	0	-5 158	-83	0
Kinnisvara	-1 664	-1 664	0	0	0	0
Käibemaks	-11 224	0	-5 594	-5 584	-46	0
Sotsiaalministeeriumi valitsemisala						
Investeeringud kokku	-11 375	-5 725	-1 154	-4 396	-100	0
IT investeeringud	-9 305	-5 725	0	-3 580	0	0
Masinad ja seadmed	-100	0	0	0	-100	0
Käibemaks	-1 970	0	-1 154	-816	0	0
Välisministeeriumi valitsemisala						
Investeeringud kokku	-5 789	-3 230	-482	-1 834	-243	0
IT investeeringud	-1 315	-815	0	-500	0	0
Muud investeeringud	-1 016	-1 016	0	0	0	0
Kinnisvara	-2 976	-1 399	0	-1 334	-243	0
Käibemaks	-482	0	-482	0	0	0

LISA 16 Programmi tegevuste mõõdikud ja sihttasemed tulemusvaldkondade lõikes

Tabelis ei ole mõõdikud millel 2024 sihttaset ei olnud seatud.

„<“ sihttaseme ees tähendab, et eesmärgiks on väiksem väärtus.

„>“ sihttaseme ees tähendab, et eesmärgiks on suurem väärtus.

„≤“ sihttaseme ees tähendab, et eesmärgiks on väiksem või võrdne väärtus.

„≥“ sihttaseme ees tähendab, et eesmärgiks on suurem või võrdne väärtus.

Tase	Nimetus	Viimati mõõdetud tase	Viimase mõõtmise aasta	Sihttase 2024
	Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala			
Tulemusvaldkond	Eesti keel ja eestlus			
Programm	Keeleprogramm			
Programmi tegevus	Eesti keele maine ja staatuse tugevdamine			
Mõõdik	Keelevaldkonna teavitus-, populariseerimis- ja tunnustusüritused	50	2022	50
Programmi tegevus	Keeletaristu ja keeletehnoloogia arendamine			
Mõõdik	Keeleressursside variatiivsus: korpused	120	2022	130
Mõõdik	Keeleressursside variatiivsus: sõnavararessursid	88	2022	100
Mõõdik	Aktiivsete terminikomisjonide arv	46	2022	45
Programmi tegevus	Eesti keele õppe toetamine ja oskuse hindamine ning mitmekeelsus			
Mõõdik	Gümnaasiumihariduse omandanud noorte eesti keele riigieksami keskmine tulemus punktides (maksimaalne 100)	62,4	2022	64
Mõõdik	Eesti keele tasemeeksami sooritanute osakaal eksamil käinutest	56,1%	2022	60%
Mõõdik	Väliseestlaste osalus eesti keele õppes (inimeste arv aastas)	5300	2022	5350
Mõõdik	Võõrkeele riigieksamil vähemalt B2-keeleoskustaseme saavutanute osakaal	74,8%	2022	70%
Tulemusvaldkond	Tark ja tegus rahvas			
Programm	Haridus- ja noorteprogramm			
Programmi tegevus	Haridusvõrgu korrastamine ja arendamine			
Mõõdik	Gümnaasiumiastmega koolide arv (tk)	158	2022	155
Mõõdik	Riigigümnaasiumite arv, tk	20	2022	27
Programmi tegevus	Juurdepääsu tagamine üld- ja kutseharidusele			
Mõõdik	Põhikoolist väljalangejate määr statsionaarse õppe kolmandas kooliastmes: kokku	0,3%	2022	0,3%
Mõõdik	Põhikoolist väljalangejate määr statsionaarse õppe kolmandas kooliastmes: poisid	0,4%	2022	0,4%
Mõõdik	Põhikoolist väljalangejate määr statsionaarse õppe kolmandas kooliastmes: tüdrukud	0,2%	2022	0,2%

Tase	Nimetus	Viimati mõõdetud tase	Viimase mõõtmise aasta	Sihttase 2024
Mõõdik	Gümnaasiumist väljalangejate määr 1. õppeaastal	1,2%	2022	1,2%
Mõõdik	Keskhariduse omandanute osakaal 4 aastat pärast põhikooli lõpetamist	81,2%	2022	82%
Mõõdik	Kutseõppest väljalangejate määr kutsekeskhariduse 1. õppeaastal	10,7%	2022	9%
Mõõdik	Kutsehariduse omandanute osakaal 5 aastat pärast põhikooli lõpetamist	21,6%	2022	22,9%
Programmi tegevus	Juurdepääsu tagamine kõrgharidusele			
Mõõdik	Kõrgharidusõppest väljalangejate määr (kõrghariduse 1.astme õpingute esimesel aastal)	15,1%	2022	16%
Mõõdik	Doktorikraadi kaitsmiste arv õppeaastas	250	2022	300
Mõõdik	Nominaalajaga lõpetanute osakaal kõrghariduses	56,1%	2022	54%
Programmi tegevus	Täiskasvanuhariduse arendamine ja õppimisvõimaluste loomine			
Mõõdik	25–64-aastaste madala haridustasemega täiskasvanute elukestvas õppes osaluse määr	10,7%	2022	10,8%
Mõõdik	Õppetööst väljalangevuse määr mittetatsionaarses üldharidusõppes	32%	2022	31%
Mõõdik	Mittetatsionaarses üldharidusõppes või kutsekeskhariduses õppijate osakaal keskhariduseta 19-64aastaste hulgas	4,5%	2022	4,7%
Programmi tegevus	Hariduse rahvusvahelise konkurentsivõime edendamine			
Mõõdik	Eestis õppivate immatrikuleeritud välisüliõpilaste osakaal	11%	2022	11%
Programmi tegevus	Õppekava ja koolikorralduse arendustegevused			
Mõõdik	Liikuma Kutsuva Kooli võrgustikku kuuluvate koolide arv	184	2022	204
Mõõdik	Õpilaste osakaal, kes on liikumisvõimalustega koolis pigem rahul või väga rahul : 4.klass	30,7%	2022	32%
Mõõdik	Õpilaste osakaal, kes on liikumisvõimalustega koolis pigem rahul või väga rahul : 8.klass	16,1%	2022	17%
Mõõdik	Õpilaste osakaal, kes on liikumisvõimalustega koolis pigem rahul või väga rahul : 11.klass	15,5%	2022	16%
Mõõdik	Õpilaste osakaal, keda ei ole viimase kahe nädala jooksul korduvalt kiusatud : 4.klass	63,5%	2022	66%
Mõõdik	Õpilaste osakaal, keda ei ole viimase kahe nädala jooksul korduvalt kiusatud : 8.klass	76,7%	2022	80%
Mõõdik	Õpilaste osakaal, keda ei ole viimase kahe nädala jooksul korduvalt kiusatud : 11.klass	90%	2022	92%
Mõõdik	Õpilaste osakaal, keda ei ole viimase kahe nädala jooksul korduvalt kiusatud : kutseõppeasutuste õppijad	87,8%	2022	92%
Mõõdik	Üldhariduskoolide õpetajate osakaal, keda ei ole viimase kahe nädala jooksul korduvalt kiusatud (sh õpilaste, lapsevanemate, kolleegide poolt)	87,5%	2021	89%
Programmi tegevus	Võrdsete võimaluste tagamine hariduses			

Tase	Nimetus	Viimati mõõdetud tase	Viimase mõõtmise aasta	Sihttase 2024
Mõõdik	Koolivälise nõustamismeeskonna soovitatud tugispetsialisti teenuste rakendamise osakaal põhihariduses	76%	2022	77%
Mõõdik	Tavaklassi kaasatud tõhustatud ja erituge saavate õpilaste osakaal kõigist tõhustatud ja erituge saavatest õpilastest	36,2%	2022	36%
Mõõdik	Eesti keele kui teise keele põhikooli lõpueksami ja gümnaasiumi riigieksami keskmine tulemus (Pk/G)	60/67	2022	75/75
Mõõdik	Eesti keel teise keelena eksamil vähemalt B2 taseme saavutanute osakaal gümnaasiumi statsionaarses õppes	75,5%	2022	77%
Mõõdik	Õpetajate osakaal, kes on enda hinnangul saanud vajaliku õppe erivajadustega laste õpetamiseks ja/või toetamiseks, alusharidus	46,3%	2021	47%
Mõõdik	Õpetajate osakaal, kes on enda hinnangul saanud vajaliku õppe erivajadustega laste õpetamiseks ja/või toetamiseks, üldharidus	43%	2021	44%
Mõõdik	Alushariduse õpetajate osakaal, kes nõustuvad, et lasteaided ja erinevad lasteaiavälised spetsialistid, sh arstid, tugi- ja lastekaitse spetsialistid ning politsei jt, teevad erivajadustega laste toetamisel head koostööd	59,2%	2021	60%
Mõõdik	Üldhariduskoolide õpetajate osakaal, kes leiavad, et kool ja erinevad koolivälised spetsialistid sh politseinikud, nõustajad, arstid, psühholoogid, noorsootöötajad jt teevad hariduslike erivajadustega laste toetamisel head koostööd	65,3%	2021	67%
Mõõdik	Õpetajate osakaal, kes tunnevad, et nad on hästi või väga hästi ette valmistatud õpetamiseks multikultuursetes või –keelses keskkonnas (TALIS)	15,7%	2018	20%
Mõõdik	Tavakooli kaasatud tõhustatud ja erituge saavate õpilaste osakaal kõigist tõhustatud ja erituge saavatest õpilastest	70,8%	2022	71%
Programmi tegevus	Õpetajate ja haridusametute juhtide arengu toetamine			
Mõõdik	Koolijuhtide osakaal, kes võtsid meetmeid, toetamaks õpetajate koostööd uute õpetamispraktikate väljaarendamisel (TALIS)	45%	2018	55%
Mõõdik	Kuni 39-aastaste õpetajate osakaal üldhariduskoolides	26,4%	2022	28%
Mõõdik	Konkurss õpetajakoolituse õppekohtadele	1,1	2022	1,3
Mõõdik	Õpetajate osakaal, kes leiavad, et õpetajaamet on ühiskonnas väärtustatud	26,4%	2018	35%
Mõõdik	Õpetajate osakaal, kes on vähemalt kord kuus õpetanud koos teise õpetajaga	21,5%	2018	25%
Programmi tegevus	Kutsesüsteemi arendamine ja oskuste prognoosisüsteem OSKA			
Programmi tegevus	Õppe seostamine tööturu vajadustega			
Mõõdik	1–3 aastat tagasi kutsehariduse lõpetanud 20–34-aastaste inimeste tööhõive määr	75,1%	2022	81%
Mõõdik	1–3 aastat tagasi kolmanda taseme õpingud lõpetanud 20–34-aastaste tööhõive määr	87,3%	2022	88%

Tase	Nimetus	Viimati mõõdetud tase	Viimase mõõtmise aasta	Sihttase 2024
Mõõdik	LTT (loodus- ja täppisteadused, tehnika, tootmine ja ehitus) erialade lõpetajate osakaal kõrghariduses	27,5%	2022	30%
Mõõdik	IT õppesuuna lõpetajate arv aastas: kõrghariduses	847	2022	975
Mõõdik	IT õppesuuna lõpetajate arv aastas: kutsehariduses	424	2022	520
Mõõdik	Töökohapõhises õppevormis lõpetajate osakaal kõigist kutseõppe lõpetajatest	13,2%	2022	21%
Programmi tegevus	Noorte ettevõtlikkuse ja omaalgatuste toetamine (HOOG)			
Mõõdik	18–26-aastaste noorte juhitud mittetulundusühingute osakaal aktiivsetest mittetulundusühingutest	2,3%	2022	3%
Mõõdik	Huvikoolis õppivate noorte osakaal 7–26aastastest noortest	32,9%	2022	33,2%
Mõõdik	Noorte omaalgatusprojektide arv (sh toetatud projektide osakaal)	168 (42)	2022	50%
Mõõdik	Noorte ettevõtjate osakaal 18–26 aastastest noortest	4%	2022	5%
Programmi tegevus	Noorte kodanikuosaluse toetamine ja õiguste kaitsmine (OSA)			
Mõõdik	Osalusvormide arv	92	2022	hoida taset
Mõõdik	Toimiva osaluskoguga kohalike omavalitsuste osakaal kõigist omavalitsustest	68%	2022	90%
Mõõdik	15–26-aastaste noorte osakaal, kes on osalenud organiseeritud vabatahtlikus tegevuses	26,5%	2022	23%
Programmi tegevus	Noorsootöö kättesaadavuse ja kvaliteedi arendamine (ISE)			
Mõõdik	Kohalike omavalitsuste osakaal, kus noorsootöö teenused on vähemalt „edasijõudnu“ tasemel	39,2%	2022	40%
Programmi tegevus	Noortele ühiskonnas võrdsete võimaluste tagamine (KINDLUS)			
Mõõdik	15-29-aastaste osakaal, kes ei tööta, ei õpi ega osale koolitusel (NEET-staatuses noored)	10,6%	2022	10,8%
Tulemusvaldkond	Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus			
Programm	Teadussüsteemi programm			
Programmi tegevus	Teadusasutuste ja teadlaskonna arengu toetamine			
Mõõdik	Kõrgetasemeliste publikatsioonide arv teadlaste ja inseneride arvu kohta	1,7	2021	>1,4
Mõõdik	Eesti edukus EL teadus- ja arendustegevuse raamprogrammis Euroopa Horisont: koht riikide võrdluses võidetud lepingute mahu alusel SKP kohta EL keskmisest, kusjuures EL = 100	3. koht riikide võrdluses (273)	2022	top 5
Mõõdik	EL teadus- ja arendustegevuse raamprogrammis Euroopa Horisont projektides osalevate Eesti organisatsioonide arv	97	2022	>100
Programmi tegevus	Teadustaristu kvaliteedi ja kättesaadavuse kindlustamine			
Programm	Teadussiirde programm			

Tase	Nimetus	Viimati mõõdetud tase	Viimase mõõtmise aasta	Sihttase 2024
Programmi tegevus	Sektoritevahelise teadmussiirde toetamine			
Mõõdik	Erasektori poolt rahastatud avaliku sektori teadus- ja arendustegevuse kulutuste osakaal	5,3%	2021	>9%
Mõõdik	Era- ja avaliku sektori ühispublikatsioonide arv miljoni elaniku kohta, tase EL keskmisest (EL keskmine = 100)	79,7%	2019	>87,5%
Mõõdik	Sotsiaalmajanduslikele rakendustele suunatud kulutuste osakaal riigieelarves planeeritud TA eraldistest	17%	2021	>28%
Mõõdik	Doktorikraadiga teadlaste ja inseneride arv 1000 tööealise elaniku kohta	3,5	2021	>3,45
Programm	Arhiivindusprogramm			
Programmi tegevus	Arhivaalide kogumine, säilitamine ja juurdepääsu tagamine			
	Justiitsministeeriumi valitsemisala			
Tulemusvaldkond	Õigusriik			
Programm	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum			
Programmi tegevus	Õiguspoliitika kujundamine ja õigusloome kvaliteedi tagamine			
Mõõdik	VTK kohustusega seaduseelnõu koostamisele eelneb VTK	28%	2022	60%
Mõõdik	Global Data Barometer, valitsemise (governance) näitaja hulgas esitatud andmekaitseõiguse kategooria (data protection law)	-		≥90
Mõõdik	Maailma konkurentsivõime edetabel (IMD World Competitiveness Ranking), äriseadusandluse tõhusus (business legislation efficiency)	-		≤8
Mõõdik	Maailma konkurentsivõime edetabel (IMD World Competitiveness Ranking, valitsuse tõhusus (government efficiency)	-		≤15
Mõõdik	Olulise mõjuga eelnõude ja ilma VTK-ta koostatud eelnõude suhtes teostatakse järelhindamine	-		40%
Programmi tegevus	Intellektuaalse omandi valdkonna rakendamine			
Mõõdik	Ülemaailmne innovatsiooniindeks Global Innovation Index, Innovation Output näitaja koht edetabelis	-		≤22
Programmi tegevus	Kriminaalpoliitika kujundamine ja elluviimine, sh ennetus			
Mõõdik	Õigusrikkumistega kokku puutunud inimeste (ohvrite) arv	6%	2022	<6%
Mõõdik	Vägivaldsete surmade arv (tapmiste ja mõrva tagajärjel hukkunute arv)	18	2022	<15
Mõõdik	Kinnipeetavate arv 100 000 elaniku kohta	156	2022	<170
Mõõdik	Kuritegude arv	25663	2022	<26000
Mõõdik	Menetluses osalenute rahulolu	74%	2022	>45%
Programmi tegevus	Karistuste täideviimise korraldamine			
Mõõdik	Avangla täituvus	-	2023	75%

Tase	Nimetus	Viimati mõõdetud tase	Viimase mõõtmise aasta	Sihttase 2024
Mõõdik	Pikema kui ühe aastase karistusega vangidel ning kriminaalhooldusalustel on olemas riskide maandamise tegevuskava	-	2023	100%
Mõõdik	Vangide retsidiivsus 2 aasta jooksul peale vabanemist	-	2023	<35%
Programmi tegevus	Õigusemõistmise, õigusregistrite ja õigusteenuste tagamine			
Mõõdik	Pikkade menetluste osakaal kohtutes	Tsiviilasjad: HMK- 19,5%; PMK – 14,8%; TMK – 9,8%; VMK – 19,2%; Üldmenetluses Kriminaalasjad: HMK- 12,8%; PMK – 8,9%; TMK – 11,4%; VMK – 10,5%; Haldusasjad: TlnHK – 5,3%; TrtHK – 26,8%	2022	Rohkem kui aasta vanuseid tsiviil- ja haldusasju ning üldmenetluses kriminaalasju ei ole kohtutes menetluses rohkem kui 10%
Mõõdik	Kohtulike registrite menetluste läbiviimine seaduses sätestatud tähtaja jooksul	Kohtulike registrite menetlused viiakse läbi seaduses sätestatud tähtaja jooksul	2022	Kohtulike registrite menetlused viiakse läbi seaduses sätestatud tähtaja jooksul
Mõõdik	Menetlusosaliste rahulolu hinnang kohtute tööle	Menetlusosaliste rahulolu oli kõrge	2022	Menetlusosaliste rahulolu on kõrge
Mõõdik	Rahulolu esmatasandi õigusabi teenusega	90%	2022	90%
Programmi tegevus	Kesksed IT-teenused teistele valitsemisaladele			
Mõõdik	Vastavus teenustaseme lepingule	Vastab lepingus kokkulepitule	2022	Vastab lepingus kokkulepitule
Kaitseministeeriumi valitsemisala				
Tulemusvaldkond	Julgeolek ja riigikaitse			
Programm	Sõjaline riigikaitse ja heidutus			
Programmi tegevus	Väeloome: muud üksused			
Mõõdik	„RKAK perioodi lõpuks (2031) ette nähtud uued muud üksused/projektid on valmis (kumulatiivne)	-	2022	3
Programmi tegevus	Kaitsevalmidus			
Programmi tegevus	Kaitsetahe			
Mõõdik	Elanike valmisolek osaleda kaitsetegevuses kui Eestit rünnatakse	66%	2022	≥ 55%
Mõõdik	Elanikkonna toetus ajateenistusele	83%	2022	87%
Mõõdik	Elanikkonna toetus riigikaitsele	81%	2022	> 80%
Programmi tegevus	Liitlaste kaasamine ja rahvusvaheline koostöö			
Mõõdik	Eesti mõju ning tegusus NATO-s ja Euroopa Liidus on suuremad, kui Eesti suurus seda eeldaks	jah	2022	jah

Tase	Nimetus	Viimati mõõdetud tase	Viimase mõõtmise aasta	Sihttase 2024
Mõõdik	Liitlaste kohalolek Eestis vastab NATO-s kokku lepitud heidutus- ja kaitsehoiakule	jah	2022	jah
Programmi tegevus	Luure ja eelhoiatuse			
Programmi tegevus	Riigikaitseinvesteeringute korraldus			
Mõõdik	Taristu tervik kasutusmäär (keskmine kasulik pinna kasutusmäär arvatuna eri hoonegruppide kasutusmäärade keskmisena)	85%	2022	80%
Mõõdik	Õigeaegsed tarned	jah	2022	jah
Programmi tegevus	Riigikaitse inimvara			
Mõõdik	Vabatahtlikult ajateenistusse tulemise määr	54%	2022	69%
Mõõdik	Kaitseväge Akadeemiasse kandideerimise määr	210%	2022	> 200%
Mõõdik	Kaitseväes ja Kaitseliidus teenivate tegevvalaste värbamistellimuse täitmise määr	72%	2022	90%
Mõõdik	Ajateenijate rahulolu ajateenistusega	75%	2022	66%
Programmi tegevus	Väeloome: maavägi			
Mõõdik	„RKAK perioodi lõpuks (2031) ette nähtud uued maaväe üksused/projektid on valmis (kumulatiivne)“	-	2022	4
Programmi tegevus	Väeloome: merevägi			
Mõõdik	RKAK perioodi lõpuks (2031) ette nähtud uued mereväe üksused/projektid on valmis (kumulatiivne)	1	2022	3
Programmi tegevus	Väeloome: õhuvägi			
Mõõdik	„RKAK perioodi lõpuks (2031) ette nähtud uued õhuväe üksused/projektid on valmis (kumulatiivne)“	-	2022	0
Programmi tegevus	Liitlaste kohalolek Eestis			
Mõõdik	Prioriteetsete liitlaste sõjaline kohaolek on kinnistatud	jah	2022	jah
Kliimaministeeriumi valitsemisala				
Tulemusvaldkond	Põllumajandus ja kalandus			
Programm	Kalandus			
Programmi tegevus	Kalavarude ja -püügi haldamise ning kaitse korraldamine			
Mõõdik	Jõgedel avatud rändetakistuste arv (tk)	118	2022	130
Mõõdik	Tulemiga "vastab nõuetele" kontrollide osakaal kalakaitstes	74%	2022	Tase ei ole langenud
Tulemusvaldkond	Keskkond			
Programm	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm			
Programmi tegevus	Kliimamuutuste leevendamine ja kliimamuutustega kohanemine			
Mõõdik	Kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemid on rakendatud	jah	2022	jah

Tase	Nimetus	Viimati mõõdetud tase	Viimase mõõtmise aasta	Sihttase 2024
Mõõdik	Korraldatud infopäevade ja seminaride arv	0	2022	2
Mõõdik	F-gaaside heitkoguste vähenemine võrreldes 2020 aastaga	Algkogus 179,92 kt CO2 ekv	2020	17%
Programmi tegevus	Õhukvaliteedi parendamine			
Mõõdik	Rahvusvahelistest ja Euroopa Liidust tulenevad nõuded täidetud	jah	2022	jah
Mõõdik	Mittevastavuste protsent võetud kütuseproovide arvust	<1% mootorikütuste, <1% laevakütuste ja 9% kütteõlide proovide arvust	2022	<1% mootorikütuste, <1% laevakütuste ja <5% kütteõlide proovide arvust.
Mõõdik	Välisõhu kvaliteedi tase ei ületa piirnorme	Välisõhu kvaliteedi piirnormid on täidetud	2022	jah
Programmi tegevus	Kiirgusohutuse tagamine			
Mõõdik	Kiirgusohutuse riikliku arengukava ja selle alamplaanide eesmärgid on täidetud	osaliselt	2022	jah
Mõõdik	Vähendatud on elanikele kiirgusallikatest ja radioaktiivsetest jäätmetest tulenevaid ohtusid	osaliselt	2022	osaliselt
Mõõdik	Kiirgusallikatega seotud intsidentide arv aastas	0	2022	8
Mõõdik	Poliitika kujundamisel ja õigusloomes on arvestatud Rahvusvahelise Aatomienergiaagentuuri (IAEA) kiirgusohutuse standarditega, kiirgusohutuse raamistiku hindamise IRRS auditi ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise riiklikku korralduse ja dekomissiooni	Jätkati ettepanekute plaanikohast rakendamist	2022	2019.a IRRS-follow up ja ARTEMIS ettepanekud on rakendatud
Programmi tegevus	Ressursitõhususe ja ökoinnovatsiooni edendamine			
Mõõdik	Keskonnahoidlike riigihangete mahu osatähtsus riigihangete mahust kokku	16%	2022	30%
Mõõdik	Ressursitõhususe meetmest investeringuteks toetust saanud ettevõtete arv	153	2022	150
Programmi tegevus	Keskkonnamõju hindamise ja selle maandamise tagamine			
Mõõdik	KMH/KSH juhtumite arv, mille puhul on selgunud prognoosimata või alaprognoositud keskkonnamõju	0	2022	0
Programmi tegevus	Tööstusheite- ja kemikaalipoliitika kujundamine			
Mõõdik	Taaskasutatud põlevkivituha osakaal kogutekkest	1,7%	2021	4,5%
Mõõdik	PVT-järelused on rakendatud tähtaegselt	96%	2022	100%
Programmi tegevus	Jäätmemajanduse korraldamine			
Mõõdik	Liigiti kogutavate jäätmete osakaal olmejäätmete kogutekkest	44%	2021	52%
Mõõdik	Plastpakendi teke inimese kohta, kg	40	2020	41

Tase	Nimetus	Viimati mõõdetud tase	Viimase mõõtmise aasta	Sihttase 2024
Mõõdik	Sisemajanduse koguprodukti (SKP) kasvuprotsent suhtena olmejäätmete tekke kasvuprotsenti	2,86	2021	2,57
Mõõdik	Keskonnakaupade ja -teenuste sektori toodang, mln eurot	3736	2020	2858,5
Programmi tegevus	Maapõueressursside kasutamise ja kaitse korraldamine			
Mõõdik	Allmaakaevandamise kao osakaal kaevandatud ja kasutuskoõlbmatuks muudetud põlevkivivarust	27%	2022	29,2%
Mõõdik	Aheraine taaskasutamine	118%	2021	40%
Programmi tegevus	Merekeskkonna kaitse suunamine			
Mõõdik	Maismaalt merre jõudvate saasteainete hulk on vähenenud	jah	2021	jah
Mõõdik	Eesti mereala seisund toitainete alusel väljaspool rannikuveekogumeid (EQR)	76%	2022	suureneb
Mõõdik	Mereprügi sisaldus meres on vähenenud	31%	2022	väheneb
Programmi tegevus	Vee säästliku kasutamise ja kaitse tagamine			
Mõõdik	Ühiskanalisatsiooniga liitunud elanike osakaal	82%	2021	84%
Mõõdik	NTA põhjavee seirepunktide protsent, kus nitraatiooni sisaldus ületab 40 mg/l ei suurene algtasemega võrreldes	27%	2022	37,6%
Mõõdik	Veeteenuse keskmine hind leibkonnaliikme keskmisest netosissetulekust. Hinnatakse OECD soovitusliku piiri 3-5% alusel	1,1	2021	1,3
Mõõdik	Reovee kogumise ja puhastamise osas nõuetele vastavate üle 2000 ie koormusega reoveekogumisalade osakaal	98%	2021	100%
Programmi tegevus	Elurikkuse kaitse tagamine			
Mõõdik	Hoolduses olevate poollooduslike koosluste pindala (ha)	42300	2022	47000
Mõõdik	Liigikavade I ja II prioriteedi tegevuste täitmine	85%	2022	90%
Mõõdik	Kaitsekorralduskavade vahehindamine (aastas vahehindatavate kavade osatähtsus kõigist kavadest)	20%	2022	20%
Mõõdik	Taastatavate elupaikade pindala aastas	3898	2022	4000
Mõõdik	Asjakohaste kaitsekorralduskavadega kaetud Natura loodusala osatähtsus pindalast	84%	2022	86%
Mõõdik	I kaitsekategooria ja muude ohustatud liikide kaetuse osatähtsus tegevuskava eesmärgist	68%	2022	75%
Programmi tegevus	Metsanduse arengu suunamine			
Mõõdik	Geenireservimetsade pindala (ha)	2206	2022	2206
Mõõdik	Riigimetsamaa pindala osakaal maismaapindalast	25,2%	2022	20%
Mõõdik	Hundipesakondade arv sügisese loenduse põhjal, tk	25	2021	15-25
Mõõdik	Metsanduse arengu suunamise eesmärgid on kokku lepitud	ei	2022	jah

Tase	Nimetus	Viimati mõõdetud tase	Viimase mõõtmise aasta	Sihttase 2024
Mõõdik	Pikas perspektiivis kasutatakse puitu kui taastuvat loodusressurssi puidutööstuses ning energeetikas kuni juurdekasvu ulatuses	jah	2022	jah
Mõõdik	Metsade uuendamise osakaal uuendusraiate mahust	60%	2022	50%
Mõõdik	Suurkiskjate populatsioonide reguleerimiseks on seatud küttemismahud suurkiskjate kaitse ja ohjamise kava eesmärkide järgi	jah	2022	jah
Programmi tegevus	Ilmaandmete, -prognooside ja -hoiatuste tagamine			
Mõõdik	Ilmainfo kättesaadavus	99,9%	2022	99,9%
Mõõdik	Uuendatud (vanus alla 10 aasta) ilmajaamade osakaal	85%	2022	85%
Mõõdik	Meteoroloogilist (sh hoiatused) infot kasutavate sihtrühmade rahulolu	4,2	2022	4,9
Mõõdik	Seirevõrgu (meteojaamade) automatiseeritus	96%	2022	99%
Mõõdik	Hoiatuste õigustuvus	93%	2022	99%
Programmi tegevus	Keskonnateadlikkuse ja -hariduse arengu suunamine			
Mõõdik	Keskonnaharidusprogrammides osalevate õpilaste arv	150545	2022	125000
Mõõdik	Keskonnainfo kättesaadavuse hinnang (keskonnateadlikkuse uuringu andmed)	52%	2022	78%
Mõõdik	Uute seiremeetodite rakendamine erinevates seirevaldkondades - kaugseire kasutamine: valdkondade arv	4	2022	6
Mõõdik	Ekspert hinnang keskkonnateadlikkuse ja -hariduse valdkonna toimimisele (Keskonnahariduse ja -teadlikkuse tegevuskava elluviimise seire)	0%	2018	80%
Programmi tegevus	Kesksed IT-teenused teistele valitsemisaladele			
Tulemusvaldkond	Energeetika			
Programm	Energeetika ja maavarade programm			
Programmi tegevus	Elektri- ja gaasivarustuse tagamine			
Mõõdik	Taastuvate energiaallikate osatähtsus elektrienergia summaarsest lõpptarbimisest	29,34%	2021	27%
Mõõdik	Jaotusvõrgus katkestuste keskmine kogukestus minutites tarbimiskoha kohta aastas, minut	219	2022	100
Mõõdik	Gaasituru kontsentreeritus (HHI)	4158	2021	3500
Mõõdik	Andmata jäänud energia kogus ülekandevõrgus, MWh	60	2022	60
Mõõdik	Infrastruktuuri normi (N-1) täitmine	täidetud	2021	täidetud
Mõõdik	Eesti on ühendatud Kesk-Euroopa sünkroonalaaga aastal 2025	teostamisel	2022	teostamisel
Programmi tegevus	Soojusenergia tõhus tootmine ja ülekanne			
Mõõdik	Taastuvate energiaallikate osatähtsus soojuse ja jahutuse summaarsest lõpptarbimisest	61,32%	2021	59%
Programmi tegevus	Transpordikütuste valdkonna reguleerimine			

Tase	Nimetus	Viimati mõõdetud tase	Viimase mõõtmise aasta	Sihttase 2024
Mõõdik	Taastuvate energiaallikate osatähtsus energia summaarsest lõpptarbimisest transpordisektoris	11,24%	2021	9,6%
Mõõdik	Transpordikütuste turul enamkasutatavate kütuste kvaliteet tagatud	täidetud	2021	täidetud
Programmi tegevus	Energiatõhususe suurendamine			
Mõõdik	Energia lõpptarbimine, TWh	32,6	2021	32,5
Mõõdik	Primaarenergia sisemaine tarbimine, TWh	52,3	2021	51,5
Programmi tegevus	Taastuenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises			
Mõõdik	Taastuvate energiaallikate osatähtsus soojuse ja jahutuse summaarsest lõpptarbimisest	61,32%	2021	59%
Mõõdik	Taastuvate energiaallikate osatähtsus elektrienergia summaarsest lõpptarbimisest	29,34%	2021	27%
Mõõdik	Taastuvate energiaallikate osatähtsus energia summaarsest lõpptarbimisest transpordisektoris	11,24%	2021	9,6%
Programmi tegevus	Maapõueressursside uurimine ja kasutamine			
Mõõdik	Maapõueressursside uurimine ja kasutamine on jätkusuutlik ja koordineeritud	täidetud	2021	täidetud
Programmi tegevus	Geoloogiline kaardistamine ja maapõuealane kompetents			
Mõõdik	Mõõtkavas 1:50 000 geoloogilise kompleksse kaardistamisega kaetud ala osatähtsus Eesti territooriumist	38%	2021	46%
Mõõdik	Teavitussürituste arv	5	2021	5
Mõõdik	Seireprojektide arv	4	2021	4
Tulemusvaldkond	Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus			
Programm	Ehitus			
Programmi tegevus	E-ehitus			
Mõõdik	Ehitusloa menetlemise aeg päevades alates selle sisestamisest ehitisregistrisse	37	2022	<28
Programmi tegevus	Ehitatud keskkonna ja ehitusvaldkonna kvaliteedi arendamine			
Mõõdik	Uute nõuetele vastavate eluruumide lisandumine	7127	2022	>7000
Programmi tegevus	Eluasemepoliitika			
Mõõdik	Riiklike toetuste abil rekonstrueeritud eluruumide arv	7060	2022	>6897
Tulemusvaldkond	Transport			
Programm	Transpordi ja liikuvuse programm			
Programmi tegevus	Veetransporditaristu arendamine ja korrashoid			
Mõõdik	Jäämurde teenuse tagamine	100%	2022	100%
Mõõdik	Mõõdetud Eesti mereala	73%	2022	74%
Mõõdik	Uute lainemurdjatega sadamate arv, kus on rakendatud kliimamuutuste mõjude suhtes kaitsemeetmeid, tk	0	2022	2

Tase	Nimetus	Viimati mõõdetud tase	Viimase mõõtmise aasta	Sihttase 2024
Mõõdik	Eestisisese merenduse CO2e vähendamine saartevaheliste parvlaevauhenduste nullheitele viimisega, kt	16,43	2022	16,43
Programmi tegevus	Õhustransporditaristu arendamine ja korrashoid			
Mõõdik	Irdtorni lahendused kasutusel lennujaamades	20%	2022	20%
Programmi tegevus	Maanteetransporditaristu arendamine ja korrashoid			
Mõõdik	Üleeuroopalise transpordivõrgustiku (TEN-T – Trans-European Transport Network) põhivõrgu väljaehitamine suunas Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa	39%	2022	41%
Mõõdik	Üleeuroopalise transpordivõrgustiku (TEN-T – Trans-European Transport Network) põhivõrgu väljaehitamine suunas Tallinn-Pärnu-Ikla	22%	2022	27%
Mõõdik	Riigiteede võrgu seisundi säilitamine (IRI, mm/m)	2,41	2022	2,6
Mõõdik	Rekonstrueeritud või uuendatud maanteede pikkus – TEN-T	0	2022	18
Programmi tegevus	Keskkonnahoidlikku liikuvust soodustav linnakeskkond			
Mõõdik	Uue trammitaristu pikkus, km	0	2022	0
Mõõdik	Uued või uuendatud mitmeliigilised sõlmpunktid, tk	0	2022	0
Mõõdik	Uus või uuendatud sihtotstarbeline jalgrattataristu, km	0	2022	0
Programmi tegevus	Raudteetransporditaristu arendamine ja korrashoid			
Mõõdik	Üleeuroopalise transpordivõrgustiku (TEN-T – Trans-European Transport Network) põhivõrgu väljaehitamine: Rail Baltic	6,03%	2022	24,9%
Mõõdik	Rekonstrueeritud või uuendatud raudteede pikkus, km	0	2021	20
Mõõdik	Elektrifitseeritud uute raudteede pikkus, km	0	2021	50
Mõõdik	Ühendusajad Tallinna-Narva, Tallinna-Tartu, Tallinna-Viljandi ja Tallinna-Pärnu (Rail Balticu tulemusena) liinidel, h min	Tallinn-Tartu 1h 56 min	2021	Tallinn-Tartu 1h 56 min
Programmi tegevus	Ohutu ja säästlik transpordisüsteem			
Mõõdik	Liikluskäitumise muutuse indeks	7,4	2022	7,7
Mõõdik	Ärilises- ja mitteärilises lennutegevuses toimunud õnnetuste, tõsiste intsidentide ja nendes hukkunute arv on selgelt vähenemistrendis	0,33	2022	0,97
Mõõdik	Laevaõnnetuste koguarv aastas ei ületa 5 õnnetust	5	2022	5
	Kultuuriministeeriumi valitsemisala			
Programm	Lõimumis-, sh kohanemisprogramm			
Programmi tegevus	Lõimumis-, sh kohanemispoliitika kujundamine ja rakendamine			
Mõõdik	Eesti keele kasutus vabal ajal alates Integratsiooni Sihtasutuse eesti keele kursusel osalemisest	71%	2022	75%
Mõõdik	Romade (15-74-aastaste) hõive määr	19,3%	2022	19,5%

Tase	Nimetus	Viimati mõõdetud tase	Viimase mõõtmise aasta	Sihttase 2024
Mõõdik	Kesk-, kutse või kõrgharidusega 15aastaste ja vanemate romade osakaal	24%	2022	25%
Mõõdik	Muu emakeelega elanike osakaal avalikus sektoris (valitsussektor)	22,5%	2020	24%
Mõõdik	Partnerite rahulolu INSA teenustega	80%	2021	82%
Mõõdik	ETV+ jälgitavus teisest rahvusest elanike hulgas	28,3%	2022	30%
Mõõdik	Raadio 4 jälgitavus teisest rahvusest elanike hulgas	22,6%	2022	25%
Mõõdik	rus.err.ee jälgitavus, arv	175000	2022	180000
Mõõdik	news.err.ee jälgitavus, arv	49000	2022	50000
Programmi tegevus	Rahvusaaslaste toetamine			
Tulemusvaldkond	Kultuur ja sport			
Programm	Kultuur			
Programmi tegevus	Loovisikute toetamine ja tunnustamine			
Mõõdik	Tunnustatud loomeliitudega sõlmitud lepingute arv	17	2022	17
Programmi tegevus	Kirjanduspoliitika kujundamine ja rakendamine			
Mõõdik	Aastas ilmunud Eesti kirjanduse tõlgete arv	-		80
Programmi tegevus	Etenduskunste poliitika kujundamine ja rakendamine			
Mõõdik	Algupärandite osakaal uuslavastustest	48%	2022	45%
Mõõdik	Laste- ja noortelavastuste osakaal uuslavastustest	20%	2022	20%
Programmi tegevus	Audiovisuaalpoliitika kujundamine ja rakendamine			
Mõõdik	Aastas esilinastuvate EFI toetatud filmide arv (mängu-, anima-, dokumentaalfilmid kokku)	18	2020	15
Mõõdik	Eesti Filmi Instituudilt toetust saanud stsenaariumide arv žanrite lõikes	4	2020	35
Mõõdik	Aastas esilinastunud Eesti Filmi Instituudi toetatud täispikkade filmide arv (mängu-, dokumentaal- ja animafilmid)	21	2022	30
Mõõdik	Eesti Filmi Instituudilt arendustoetust saanud täispikkade filmide arv (mängu-, dokumentaal- ja animafilmid)	19	2022	23
Mõõdik	Eesti Filmi Instituudilt tootmistoetust saanud täispikkade filmide arv (mängu-, dokumentaal- ja animafilmid)	21	2022	15
Mõõdik	Laste ja noorte osakaal kinokülastustest	-		24%
Programmi tegevus	Muusikapoliitika kujundamine ja rakendamine			
Mõõdik	Eesti professionaalsete heliloojate uudisteoste esiettekannete arv	188	2022	170
Programmi tegevus	Kunstipoliitika kujundamine ja rakendamine			
Mõõdik	SA Kunstihoone Eestis ja välismaal toimunud näituste arv	14	2022	11
Mõõdik	SA Kunstihoone Eestis ja välismaal toimunud näituste külastajate arv	33026	2022	35000

Tase	Nimetus	Viimati mõõdetud tase	Viimase mõõtmise aasta	Sihttase 2024
Mõõdik	Lepingulised residentuurikohad Eesti kunstnikele välismaal	3	2022	4
Programmi tegevus	Arhitektuuri ja disaini poliitika kujundamine ning rakendamine			
Mõõdik	Kaasatud üldhariduskoolide arv, kes pakuvad õpilastele üldhariduskoolis ruumihariduse valikkursust „Arhitektuur kui elukeskkond“	17	2022	21
Mõõdik	Ruumihariduse edendamiseks üldhariduskoolis läbiviidud valikkursuse „Arhitektuur kui elukeskkond“ õpetajakoolituste arv	2	2022	3
Programmi tegevus	Meediapoliitika kujundamine ja rakendamine			
Mõõdik	Eesti Rahvusringhäälingu usaldusväärsus eestikeelse elanikkonna hulgas	83%	2022	83%
Mõõdik	Eesti Rahvusringhäälingu usaldusväärsus eesti keelest erineva emakeelega elanikkonna hulgas	48%	2022	42%
Mõõdik	ERRi telekanalite vaatajate protsentuaalne osakaal elanikkonnast (vanuses 4+ eluaastat)	-		71%
Mõõdik	ERRi radiokanalite kuulajate protsentuaalne osakaal elanikkonnast (vanuses 15+)	-		42%
Mõõdik	ERRi veebisisu jälgijate arv kuus	-		2300000
Programmi tegevus	Raamatukogupoliitika kujundamine ja rakendamine			
Mõõdik	0-19-aastaste lugejate arv	-		126000
Mõõdik	0-19-aastaste lugejate laenutuste arv, mln	-		3,6
Mõõdik	Eesti 15-aastaste ja vanemate elanike osakaal, kes on külastanud raamatukogu	-		50%
Mõõdik	Rahvaraamatukogutöötaja keskmise brutokuupalga suhe kõrgharidusega kultuuritöötajate keskmisesse brutokuupalka	-		73%
Programmi tegevus	Rahvakultuuripoliitika kujundamine ja rakendamine			
Mõõdik	Vaimse kultuuripärandi kannete arv Eesti nimistus	-		220
Mõõdik	7- 26-aastaste laste ja noorte osatähtsus rahvakultuuri harrastajate seas	-		58%
Mõõdik	Harrastuskollektiivide juhendajate, käsitöövaldkonnas tegutsejate, kultuurikorraldajate (rahvakultuuri valdkonnas) kutsekvalifikatsiooniga inimeste arv	-		2140
Programmi tegevus	Muuseumi- ja muinsuskaitsepoliitika kujundamine, rakendamine			
Mõõdik	Muuseumide hoidlapinna, mis vastab pikaajalise säilitamise nõuetele, osakaal hoidlate kogupinnast	-		4500%
Mõõdik	Heas ja rahuldavas seisukorras olevate ehitismälestiste osakaal	63%	2022	64%
Mõõdik	0-19 aastaste laste ja noorte arv, kes on osalenud muuseumide haridusprogrammides	-		400000
Mõõdik	Eesti elanike osakaal, kes on külastanud muuseumi	-		65%
Mõõdik	Muinsuskaitseameti teenustega koondrahulolu	-		85%

Tase	Nimetus	Viimati mõõdetud tase	Viimase mõõtmise aasta	Sihttase 2024
Programmi tegevus	Kultuurivaldkonna digiteerimine			
Mõõdik	Pikaajalise säilimise digitaalarhiivide maht, TB	-		18610
Programmi tegevus	Kultuurivaldkonna rahvusvahelistumise edendamine			
Mõõdik	Eesti kultuuri rahvusvaheline haare (riikide arv)	25	2022	25
Mõõdik	Eesti aktiivne osalus rahvusvahelistes organisatsioonides poliitikate kujundamisel ja vastavus Eesti huvidele	Eesti huvid on kaitstud	2022	Eesti huvid on kaitstud
Programmi tegevus	Loomemajanduspoliitika kujundamine ja rakendamine			
Mõõdik	Rahalist ja mitterahalist abi saanud ettevõtete arv	4238	2022	130
Programmi tegevus	Kultuuri valdkondade ülene tugi- ja arendustegevus			
Mõõdik	Strateegilistes dokumentides on teadmispõhise kultuuripoliitikaga arvestatud (jah/ei)	jah	2022	jah
Programm	Sport			
Programmi tegevus	Saavutusspordi toetamine ja arendamine			
Mõõdik	Riigi SA sporditaristu on rahvusvahelisel tasemel	ei	2022	ei
Mõõdik	Toetatavate kõrgema kategooria treenerite brutopalka suhe Eesti keskmisesse palka	60%	2022	100%
Programmi tegevus	Ausa spordi ja sporditurvalisuse toetamine ning arendamine			
Programmi tegevus	Organiseeritud liikumisharrastuse edendamine			
Mõõdik	Maakonna spordiliitude liikumisharrastusürituste osaluskordade osatähtsus elanikkonnast (va Tallinn)	8,3%	2021	13%
Mõõdik	Liikumisharrastusega tegelemine 2 või enam korda nädalas vanusegrupis 55-64a	36,9%	2022	42%
	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala			
Tulemusvaldkond	Digiühiskond			
Programm	Digiühiskonna programm			
Programmi tegevus	Digiriigi arenguhüpped			
Mõõdik	Elusündmusteenuste arv	2	2022	8
Programmi tegevus	Digiriigi alusbaasi kindlustamine			
Mõõdik	Riigiasutuste või nende poolt hallatavate asutuste arv, kelle digiteenuseid, -tooteid ja -protsesse toetatakse struktuurivahenditest	0	2022	4
Programmi tegevus	Riikliku küberturvalisuse juhtimine ja koordineerimine			
Mõõdik	Küberturvalisuse tagamise ja arendamise tegevused on kvaliteetselt ellu viidud	jah	2022	jah
Programmi tegevus	Suundumuste, riskide ja mõjude analüüsivõime arendamine			
Mõõdik	Teostatud analüüside arv aastas	2	2022	4

Tase	Nimetus	Viimati mõõdetud tase	Viimase mõõtmise aasta	Sihttase 2024
Programmi tegevus	Küberturvalisuse tagamine			
Mõõdik	Asjakohased küberturbe meetmed on rakendatud	jah	2022	Paranenud võrreldes eelmise aastaga
Programmi tegevus	Õigusruumi tagamine			
Mõõdik	Ajakohastatud õigusaktide arv	4	2022	2
Programmi tegevus	Juurdepääsuvõrkude väljaarendamine			
Mõõdik	Eesti kodumajapidamiste ja ettevõtete osakaal, kel on võimalus liituda vähemalt 100 Mbit/s internetiühendusega, mida saab suurendada kuni kiiruseni 1 Gbit/s.	74,6%	2022	77%
Programmi tegevus	5G taristu ja teenuste arendamine			
Mõõdik	5G transpordikoridoride arv	0	2022	1
Tulemusvaldkond	Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus			
Programm	Teadussiirde programm			
Programmi tegevus	Ettevõtete innovatsiooni-, digi- ja rohepöörde soodustamine			
Mõõdik	Müügitulu uutest või oluliselt muudetud toodetest või teenustest (suhe kogu müügitulusse)	13%	2020	>16%
Mõõdik	Ettevõtete digitaliseeritus (robotid jms)	13	2022	top 10
Programmi tegevus	Teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse arendamine			
Mõõdik	Riskikapitali maht eurodes	1333	2022	>500
Mõõdik	Kiirendites osalevate ettevõtete arv	53	2022	>40
Programm	Ettevõtluskeskkond			
Programmi tegevus	Ettevõtete konkurentsivõime ja ekspordi edendamine			
Mõõdik	Eesti toodete ekspordihind kasvab kiiremini kui Euroopas keskmiselt (2020 kuni sihtaasta)	Kasv on kiirem	2022	Kasv on kiirem
Mõõdik	Turismiteenuste eksport (mld/EUR)	1,6	2022	>2,1
Mõõdik	Tööstustoodangu mahuindeks	110,2	2022	>110
Programmi tegevus	Tehnoloogia- ja arendusmahukate investeeringute soodustamine			
Mõõdik	Ettevõtete investeeringud materiaalsesse põhivarasse (jooksevhindades, mld eurot)	3,9	2022	>3,2
Mõõdik	Välisinvesteeringud töötlevas tööstuses (mld eurot)	4	2022	>4,2
Programmi tegevus	Ettevõtluse arendamise soodustamine			
Mõõdik	Kolm aastat varem loodud ettevõtete arv, mille käive on suurem kui 200 000 €	1244	2021	>1400
Mõõdik	Eesti kui atraktiivse töökohariigi positsioon	20	2022	<24
Tulemusvaldkond	Heaolu			
Programm	Tööturuprogramm			
Programmi tegevus	Tööturuvaldkonna arendamine			

Tase	Nimetus	Viimati mõõdetud tase	Viimase mõõtmise aasta	Sihttase 2024
Mõõdik	Tööturu poliitika toetab tööhõive kõrget taset ja pikaajalist tööelust osalemist	jah	2022	jah
Programmi tegevus	Aktiivsed ja passiivsed tööturumeetmed			
Mõõdik	Uute osalise ja puuduva töövõimega inimeste osakaal tööealisest rahvastikust	0,91%	2022	1,11%
Mõõdik	Ida-Virumaa töötuse määra erinevus kordades Eesti keskmisest töötuse määrast	1,6	2022	1,6
Programmi tegevus	Tööelu kvaliteedi arendamine			
Mõõdik	Üle kolme töövõimetuspäevaga tööõnnetuste arv 100 000 hõivatu kohta	465	2022	500
Programm	Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm			
Programmi tegevus	Soolise võrdõiguslikkuse valdkonna arendamine			
Mõõdik	Soolise võrdõiguslikkuse poliitika on kujundatud ja elluviimine korraldatud	jah	2022	jah
Mõõdik	Nende naiste ja meeste osakaal, kelle arvates naine peaks olema peamine koduste tööde eest vastutaja	17%	2021	17%
Mõõdik	Nende 15-19-aastaste naiste ja meeste osakaal, kelle arvates mehed saavad hooldamisega seotud töökohtadel sama hästi hakkama kui naised	77%	2021	77%
Programmi tegevus	Võrdse kohtlemise valdkonna arendamine			
Mõõdik	Võrdse kohtlemise valdkond on arendatud	jah	2022	jah
	Rahandusministeeriumi valitsemisala			
Tulemusvaldkond	Tõhus riik			
Programm	Riigi rahandus			
Programmi tegevus	Eelarvepoliitika kujundamine			
Mõõdik	Kehtiva aasta eelarve kulutasemetest kinnipidamine majandusprognoosi paranemisel eelarveaasta kestel	jah	2022	jah
Mõõdik	Perioodi 2014-2020 struktuurivahendite kasutamine (osakaal kogumahust)	84%	2022	100%
Mõõdik	Valitsussektori nominaalne eelarvepositsioon SKPst	-0,9%	2022	-3,3%
Programmi tegevus	Riigi rahaasjade korraldamine ja järelevalve			
Mõõdik	Audiitorite poolt leitud aastane kogu viga üldkogumis (hinnang auditeeritud valimi pinnalt)	1,3%	2022	2%
Mõõdik	Vahendite olemasolu väljamaksete teostamiseks RM-i kontserni kuuluvatelt kontodelt (s.h toimiv raamistik)	jah	2022	jah
Mõõdik	E-riigikassa süsteemi vahendusel õigeaegselt teostatud väljamaksed (tehniline) -des	100%	2022	100%
Programmi tegevus	Maksu- ja tollipoliitika kujundamine			
Mõõdik	Maksusoodustuste mõju maksumuludele (maksusoodustuste suhteline maht võrreldes riigieelarve maksumuludega)	3,5%	2022	4,4%

Tase	Nimetus	Viimati mõõdetud tase	Viimase mõõtmise aasta	Sihttase 2024
Mõõdik	Eesti koht Tax Foundation mõttekoja rahvusvahelise maksualase konkurentsivõimelisuse indeksis	1	2022	5
Mõõdik	Tarbimise efektiivne maksumäär	22,2%	2022	21,5%
Mõõdik	Tööjõu efektiivne maksumäär	33,2%	2022	33,1%
Programmi tegevus	Maksu- ja tollikorraldus			
Mõõdik	Riigieelarves prognoositud maksutulude kokku kogumine	108%	2022	100%
Mõõdik	Aruandeperioodi nõuete tasumise osakaal	99,43%	2022	98%
Mõõdik	Maksutahte indeks	67	2022	65
Mõõdik	Deklareerimata jäävate maksude osakaal laekunud maksudest	2,4%	2022	5%
Programm	Halduspoliitika			
Programmi tegevus	Riigihalduse ja personalipoliitika kujundamine			
Mõõdik	Riigi ametiasutuste teenistujate pühendumus indeks (5 palli skaalal)	-	2022	3,3–3,5
Mõõdik	Keskvalitsuse keskmine palk võrdluses Eesti keskmise palgaga	1,27	2022	1,21–1,25
Mõõdik	Riigi ametiasutuste koolituskulude osakaal tööjõukuludest	0,98%	2022	1%
Mõõdik	Riigihangete rahalise mahu osakaal riigieelarve kuludest	44%	2022	30%
Mõõdik	Kvaliteedikriteeriumite alusel hinnatud hangete osakaal	12,8%	2022	18,%
Mõõdik	Riigi ametiasutuste teenistujate vabatahtlik voolavus	10%	2022	8%
Mõõdik	Euroopa Komisjoni tulemustabeli hinnang riigihangete korraldusele	66,6	2022	70
Mõõdik	Kinnisvarahalduse tsentraliseerituse määr	83%	2022	85%
Mõõdik	Keskmine pakujate arv hankes	3,61	2022	3,8
Mõõdik	Kohtusse kaevatud vaidlustuskomisjoni otsuste kohtumenetluses jõusse jätmise määr	80%	2022	78%
Mõõdik	Kasumlikult tegutsevate riigi äriühingute osakaal kõigist riigi äriühingutest	35%	2022	60%
Mõõdik	Kulutõhususust parandanud riigi sihtasutuste osakaal	56%	2022	65%
Mõõdik	Energiatõhususe miinimumnõuetele vastavaks viidud m2 osakaal miinimumnõuetele mittevastavast portfellist	1%	2022	3%
Programmi tegevus	Tugiteenuste pakumine ja toetuste rakendamine RTKs			
Mõõdik	Personali- ja palgaarvestuse teenuse kliendirahulolu	65 (8,8)	2022	50
Mõõdik	Finantsarvestuse teenuse kliendirahulolu	54 (8,5)	2022	50
Mõõdik	Riigihangete korraldamise teenuse kliendirahulolu	76 (9,2)	2022	70
Mõõdik	Rakendusasutuste ja rakendusüksuste rahulolu RTK toetuste teenustega, (10-palli skaalal), ≥	53 (8,8)	2022	50
Mõõdik	Toetuse taotlejate rahulolu RTK kui rakendusüksusega	31 (8,1)	2022	40

Tase	Nimetus	Viimati mõõdetud tase	Viimase mõõtmise aasta	Sihttase 2024
Mõõdik	Asutuste koolitusjuhtide rahulolu personaliarenduse teenusega	72 (9,0)	2022	70
Programmi tegevus	IKT valdkonna arendamine ja korraldamine RMITis			
Mõõdik	RMITi poolt pakutavate teenuste kliendirahulolu	4,03	2022	4,2
Programmi tegevus	Ministeeriumite ühishoone kesksete tugiteenuste korraldamine			
Mõõdik	Kliendirahulolu õigusteenusega	-	2022	4,3
Mõõdik	Kliendirahulolu haldusteenusega	-	2022	4,5
Mõõdik	Kliendirahulolu dokumendihaldusteenusega	-	2022	4,5
Programmi tegevus	Riiklik statistika ja vastava poliitika kujundamine			
Mõõdik	Kliendi vajadustega arvestamine, rahuloluindeks	72,2	2021	70
Mõõdik	Andmeesitaja rahulolu, indeks	28	2022	3,5
Mõõdik	Rahvusvaheliste missioonide hinnangud	positiivsed	2022	kõik positiivsed
Mõõdik	Statistika kasutamine, veebikülastuste arv, miljonit	2,2	2022	1,6
Mõõdik	Statistikaameti usaldusväärsus, koht edetabelis	17	2022	12
Mõõdik	Statistikaameti kajastamine meedia poolt, kajastuste arv aastas	8416	2022	8000
Mõõdik	Andmeesitajate (ettevõtted) halduskoormus tundides, eesmärk aastaga vähendada ca 5 protsenti eelmise aasta tundide arvust (alates 2025 4%)	213551	2022	192730
Programm	Finantspoliitika			
Programmi tegevus	Finantspoliitika kujundamine			
Mõõdik	Finantsteenuste pakujate arv/Eestis litsentsi saanud ja filiaalina tegutsejate pakujate arv	250	2022	270
Mõõdik	II samba pensionifondide valitsemistasude ja aasta keskmine fondimahtude suhe läheneb 0,4 protsendile	0,57%	2022	0,53%
Mõõdik	III sambas hõlmatud inimeste arv	786500	2022	195000
Mõõdik	OECD Finantskirjaoskuse uuringu Eesti koht riikide edetabelis: hoiakud	-	2022	5
Mõõdik	OECD Finantskirjaoskuse uuringu Eesti koht riikide edetabelis: käitumine	-	2022	10
Mõõdik	OECD Finantskirjaoskuse uuringu Eesti koht riikide edetabelis: teadmised	-	2022	3
Programmi tegevus	Rahandusteabe poliitika kujundamine			
Mõõdik	Rahvusvahelised hinnangud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise alasele olukorrale (MONEYVAL), hinnangud "osaliselt vastavuses" või "madal" puuduvad	15	2022	10
Mõõdik	Kindlustandva audiitorteenusega kaetud aastaaruannete osakaal kõikidest registrile esitavatest	-	2022	100%
Mõõdik	Rahvamajanduse koguvarade ja kindlustandva audiitorteenusega	-	2022	80%

Tase	Nimetus	Viimati mõõdetud tase	Viimase mõõtmise aasta	Sihttase 2024
	raamatupidamise aastaaruannetes kajastatud varade suhe			
Mõõdik	Rahvamajanduse kogu töötajate arvu ja kindlustandva audiitorteenusega raamatupidamise aastaaruannetes kajastatud töötajate arvu suhe	-	2022	60%
Mõõdik	Audiitorettevõtjate osakaal, kelle kvaliteedikontrolli tulemus vastab nõuetele või on väheoluliste puudustega	88%	2021	100%
Mõõdik	Uurimisasutustele edastatud materjalides kajastuvate teadete osakaal süvaanalüüsi saadetud teadetest	21%	2022	30%
Mõõdik	RAB-i tegevusloaga isikute järelevalvega kaetus (nii off-site kui on-site)	15%	2022	30%
	Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala			
Tulemusvaldkond	Põllumajandus ja kalandus			
Programm	Põllumajandus, toit ja maaelu			
Programmi tegevus	Põllumajanduskeskkonna hea seisundi tagamine			
Mõõdik	Integreeritud taimekaitse (ITK) põhimõtetele vastamine	99%	2022	95%
Mõõdik	Püsirohumaade osakaal kogu põllumajandusmaast	23,93%	2022	29%
Programmi tegevus	Taimetervise, loomade tervise ja heaolu tagamine			
Mõõdik	Ohtlike taimekahjustajate puhangute arv	3	2022	4
Mõõdik	EL teavituskohustuslike loomataudijuhtude arv	2	2022	1
Programmi tegevus	Maa- ja rannapiirkonna arendamine			
Mõõdik	Maapiirkonnas 21-40 aastaste noorte osatähtsus sama vanusegrupi noorte üldarvus	26,65%	2022	27,76%
Mõõdik	Maapiirkonnas töötavate inimeste arv põhitöökoha asukoha alusel	189600	2022	189000
Mõõdik	Maapiirkonnas töötavate inimeste osatähtsus koguhõives osalejates põhitöökoha asukoha alusel	27,8%	2022	27,4%
Programmi tegevus	Toiduohutuse tagamine			
Mõõdik	Toiduohutuse baromeeter	99,57%	2022	100%
Mõõdik	Tarbija teadlikkuse baromeeter	69,4%	2019	72,4%
Programmi tegevus	Maakasutus			
Mõõdik	Toetatud Natura 2000 erametsamaa pindala aastas (ha).	67077	2022	67875
Programmi tegevus	Maaparandus			
Mõõdik	Kuivendatud maatulundusmaa pind (ha)	1388246	2022	1396300
Programmi tegevus	Sordiaretus ja taimne paljundusmaterjal			
Mõõdik	Sertifitseerimise läbinud partiide suhtarv	99,48%	2022	95%

Tase	Nimetus	Viimati mõõdetud tase	Viimase mõõtmise aasta	Sihttase 2024
Mõõdik	Tuvastatud nõuetele vastavuste osakaal kontrollitud köögiviljaseemnepartiide arvus	88%	2022	90%
Mõõdik	Tuulekaeraga saastunud pind (ha)	111602	2022	150000
Mõõdik	Paljundusmaterjali tootmisega tegelevate ettevõtete arv	297	2022	300
Mõõdik	Uute Eestis aretatud Sordilehte võetud sortide arv aastas	1	2022	3
Mõõdik	Tuvastatud nõuetele vastavuste osakaal kontrollitud tegevusloaga põldtunnustajate poolt tunnustatud põldudest	75%	2022	95%
Programmi tegevus	Põllumajandusloomade aretus			
Mõõdik	Eesti hobune	2651	2022	2630
Mõõdik	Eesti raskeveohobune	324	2022	360
Mõõdik	Tori TA	1570	2022	615
Mõõdik	Eesti maatõug	950	2022	910
Mõõdik	Eesti vutt	3726	2022	3750
Mõõdik	Kihnu maalammas	1288	2022	960
Mõõdik	Vana-Tori	32	2022	33
Programmi tegevus	Põllumajandustootjate ja toiduainetööstuste konkurentsivõime			
Mõõdik	Põllumajandussektori netolisandväärtus tööjõu aastaühiku kohta (kolme aasta liikuv keskmine, FADN), €	27963	2021	28284
Mõõdik	Toiduainetööstuste netolisandväärtus töötaja kohta	37664	2022	36200
Programmi tegevus	Põlvkondade vahetus			
Mõõdik	Noorte (kuni 40-aastaste) juhtide osakaal põllumajanduslikes majapidamistes	17%	2022	17%
Programmi tegevus	Riskijuhtimine ja põllumajandusturgude tasakaal			
Mõõdik	Netolisandväärtus faktorhinnas aasta tööjõuühiku kohta (3 aasta liikuv keskmine EAA alusel)	19536	2022	17425
Mõõdik	Kindlustusega hõlmatud põllukultuuride ha arv põllukultuuride pinnast	0,05%	2022	4%
Programmi tegevus	Ühistegevus ja koostöö			
Mõõdik	Kvaliteedikavadega liitunud tootjate arv	87	2022	108
Mõõdik	Põllumajandusühistutesse koondunud põllumajandustootjate osakaal FADNi põllumajandustootjate üldkogumist	32	2022	22
Programmi tegevus	Ekspordivõimekus ja Eesti toidu kuvand			
Mõõdik	Põllumajandussaaduste ja toidukaupade kaubandusbilansi defitsiidi langus võrdluses algtasemega (2018)	36%	2022	20%
Mõõdik	Osatähtsus Eesti tarbijatest, kes eelistavad osta kodumaist toidukaupa	61%	2022	75%
Mõõdik	Eesti päritolu põllumajandussaaduste ja toidukaupade ekspordi väärtuse muutus võrdluses algtasemega (2018)	79%	2022	14%

Tase	Nimetus	Viimati mõõdetud tase	Viimase mõõtmise aasta	Sihttase 2024
Programmi tegevus	Mahepõllumajandus			
Mõõdik	Tunnustatud ettevõtete arv	2398	2022	2400
Mõõdik	Tarbijate osakaal, kes tarbivad mahetoitu regulaarselt (vähemalt kord nädalas)	9%	2022	12%
Programm	Kalandus			
Programmi tegevus	Kutseline kalapüük			
Mõõdik	Ranna- ja sisevee kalapüügi sektoris hõivatute keskmine vanus	54	2022	54
Mõõdik	Kutselise kalapüügi ettevõtete keskmine palk (suhe Eesti keskmisesse)	79%	2021	85%
Mõõdik	Kutselise kalapüügi ettevõtete müügitulu, €	57892000	2021	67700000
Programmi tegevus	Vee-elusressursside töötlemine			
Mõõdik	Eksporditavate toodete koguväärtus, €	1,54E+08	2022	1,55E+08
Mõõdik	Kalandustoodete tarbimine Eestis, kg inimese kohta	17	2022	17
Mõõdik	Kalatöötlemise lisandväärtus sektoris töötaja kohta, €	21501	2021	22500
Programmi tegevus	Vesiviljelus			
Mõõdik	Vesiviljelus ettevõtete müügitulu, €	4900000	2022	7000000
Mõõdik	Vesiviljelussektori toodang, tonni	801	2022	1200
Programmi tegevus	EMKFi keskkonnakaitsemeetmete rakendamine			
Programmi tegevus	Kalavarude haldamine ja kaitse			
Mõõdik	Madalas seisus varude arv	23	2021	<15
Tulemusvaldkond	Keskkond			
Programm	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm			
Programmi tegevus	Maatoimingute korraldamine			
Mõõdik	Reformimata maaüksuste arv aastas	14700	2022	7600
Mõõdik	Maa-ameti hallata olev riigimaa (kinnisasjade) arv	22864	2022	22800
Programmi tegevus	Ruumiandmete hõive, analüüsid ja kättesaadavaks tegemine			
Mõõdik	Kuni 4.a vanuste topograafiliste andmete osakaal	80%	2022	80%
Mõõdik	Maakatastri andmete usaldusväarsuse määr	49,9%	2022	50,7%
Mõõdik	Ruumiandmeteenuste vastavus nõuetele	5%	2022	15%
Tulemusvaldkond	Tõhus riik			
Programm	Regionaalpoliitika			
Programmi tegevus	Regionaalpoliitika, piirkondade ja piiriülese koostöö areng			
Mõõdik	Valdkonnapoliitilistest toetusmeetmetest väljapoole Harju maakonda kohalikele omavalitsustele eraldatud toetuste osakaal	75%	2021	75%

Tase	Nimetus	Viimati mõõdetud tase	Viimase mõõtmise aasta	Sihttase 2024
Mõõdik	Valdkonnapoliitilistest toetusmeetmetest väljapoole Harju maakonda ettevõtetele eraldatud toetuste osakaal	46%	2021	60%
Mõõdik	Kasusaanud ettevõtete arv	15758	2022	2410
Mõõdik	Toetuste kaasabil loodud töökohtade arv	1944	2022	1950
Mõõdik	Elukeskkonda arendavate toetuste maht, m€	48	2022	35,3
Mõõdik	Piiriülese koostöö programmides osalevate Eesti partnerite arv (kodanikuaktiivsuse näitaja)	-	2022	300
Mõõdik	Maakondade SKP kasv (15/15)	-	2021	15
Mõõdik	Keskmete sissetulekute kasv kõigis maakondades (suurem kui THI muutus) (15/15)	-	2021	15/15
Programmi tegevus	Kohalike omavalitsuste poliitika ja finantseerimine			
Mõõdik	KOV teenustega rahulolu, >	24,8	2022	61
Mõõdik	KOV teenustega rahulolu piirkondlikud erinevused: KOV teenustega rahulolu näitaja 10% kõrgeima ja 10% madalaima hinnanguga KOVide vahe, <=	60,7	2022	25
Mõõdik	Teenusvaldkondade osakaal, milles vähemalt 90 protsenti KOVidest saavutab vähemalt taseme 3 (9 skaalas)	15%	2022	37%
Mõõdik	Riigieelarvest KOVide sihtotstarbeliste toetuste (sh toetusfond) osakaal KOVide põhitegevuse tuludest, <	-	2022	24%
Mõõdik	Tasandusfondi mittesaavate KOVide ja tasandusfondi saavate KOVide põhitulu (tulumaks ja maamaks) elaniku kohta erinevus kordades	-	2022	1,2
Programmi tegevus	Ruumilise planeerimise poliitika kujundamine ja korraldamine			
Mõõdik	2015. aastal jõustunud planeerimisseaduse alusel kehtestatud üldplaneeringute arv (max 73)	13	2022	39
Mõõdik	Kesktes planeeringute andmekogus digitaalselt kättesaadavate planeeringute osakaal	25%	2022	30%
Programmi tegevus	Maatoimingute korraldamine			
Mõõdik	Reformimata maaüksuste arv aastas	14700	2022	7600
Mõõdik	Maa-ameti hallata olev riigimaa (kinnisasjade) arv	22864	2022	22800
Programmi tegevus	Ruumiandmete hõive, analüüsid ja kättesaadavaks tegemine			
Mõõdik	Kuni 4.a vanuste topograafiliste andmete osakaal	80%	2022	80%
Mõõdik	Maakatastri andmete usaldusväarsuse määr	49,9%	2022	50,7%
Mõõdik	Ruumiandmete teenuste vastavus nõuetele	5%	2022	15%
Tulemusvaldkond	Transport			
Programm	Ühistransport			
Programmi tegevus	Ühistransporditeenuse arendamine ja soodustamine			
Mõõdik	Rongireisijate arv tellitud rong/km kohta	1,23	2022	1,43

Tase	Nimetus	Viimati mõõdetud tase	Viimase mõõtmise aasta	Sihttase 2024
Mõõdik	Maakondlike bussiliinide sõitjate arv/lkm kohta	0,46	2022	0,54
Mõõdik	Siselendude täitumus tellitud reisi istekoha kohta (reisijad reisi istekoha kohta)	37	2022	29
Mõõdik	Parvlaeva täitumus tellitud reisi kohta (reisijad reisi kohta)	82,7	2022	97,4
Siseministeeriumi valitsemisala				
Tulemusvaldkond	Siseturvalisus			
Programm	Siseturvalisus			
Programmi tegevus	Turvalise keskkonna kujundamine			
Mõõdik	Elanike osakaal, kes peavad turvaliseks avalikel üritustel osalemist	83%	2022	> 90%
Mõõdik	Elanike osakaal, kes peab turvaliseks öösel oma ümbruskonnas liikumist	82%	2022	> 82%
Mõõdik	Elanike osakaal, kes peab kodukohas kodu ümbruses suureks probleemiks avalikus kohas alkoholi ja narkootikumide tarbimist	7%	2022	< 15%
Mõõdik	Elanike osakaal, kes peab kodukohas kodu ümbruses suureks probleemiks heakorrastamata avalikku ruumi	6%	2022	< 10%
Mõõdik	Valdkondlike kutsetunnistuste arv: tuleohutuseksperit ja -spetsialist	161	2022	≥ 81
Mõõdik	Valdkondlike kutsetunnistuste arv: korstnapühkija, pottsepp	855	2022	≥ 806
Mõõdik	Valdkondlike kutsetunnistuste arv: turvasüsteemide projekteerija ja -tehnik	572	2022	≥ 732
Mõõdik	Valdkondlike kutsetunnistuste arv: vetelpäästja	114	2022	≥ 92
Programmi tegevus	Õnnetuste, süütegude ja varakahjude ennetamine			
Mõõdik	Eluhoonete tulekahjude arv	547	2022	< 700
Mõõdik	Siseveekogudel toimunud õnnetuste arv	71	2022	< 100
Mõõdik	Tuleohutusosalase teadlikkuse indeks	60	2022	≥ 71
Mõõdik	Veeohutuse alase teadlikkuse indeks	59	2021	≥ 72
Mõõdik	Eesti merealal hukkunud ja teadmata kadunud inimeste arv	8	2022	< 4
Mõõdik	Tules hukkunute arv	49	2022	< 16
Mõõdik	Veeõnnetustes hukkunute arv	27	2022	< 24
Mõõdik	Lapskannatanutega registreeritud seksuaalkuriteod (avastamine)	663	2021	> 505
Mõõdik	Korduva lähisuhtevägivalla ohvrite osakaal registreeritud lähisuhtevägivalla kuritegudes	19%	2022	< 10%
Mõõdik	Registreeritud varavastaste kuritegude arv	11846	2022	< 10000
Mõõdik	Registreeritud varguste arv	8027	2022	< 7000
Mõõdik	Naabrivalvega liitunud piirkondade arv	580	2022	> 700
Mõõdik	Heas tuleohutusosalases seisukorras olevate ehitiste osakaal kontrollitud ehitistest	28%	2022	≥ 51%
Mõõdik	Tuleohutusosalaselt kontrollitud ehitiste arv	7768	2022	≥ 8000
Mõõdik	Tulekahjude varakahju	12514733	2022	< 11000000

Tase	Nimetus	Viimati mõõdetud tase	Viimase mõõtmise aasta	Sihttase 2024
Mõõdik	Inimeste osakaal, kes on viimase aasta jooksul kasutanud ennetusabinõusid oma vara kaitsmiseks varguse, lõhkumise ja õnnetuste eest	78%	2022	> 75%
Mõõdik	Elanike osakaal, kes nõustuvad, et inimesed peaksid ise aktiivselt osalema omaenda ja kodukoha turvalisuse tagamisel	90%	2022	≥ 93%
Mõõdik	Kohalike omavalitsuste osakaal, kelle arengukavas on turvalisus eesmärgistatud	57%	2022	70%
Mõõdik	Perevägivalda tõttu hukkunute arv	7	2022	< 10
Mõõdik	Eesti päästepiirkonnas registreeritud mereabi juhtumite arv	-		≤ 70
Mõõdik	Eesti päästepiirkonnas registreeritud ohuolukordade arv	-		≤ 180
Programmi tegevus	Tegevus- ja relvalubade väljaandmine			
Mõõdik	Enda või teise isiku turvalisust või Eesti Vabariigi julgeolekut ohustanud relvaomanike relvalubade kehtetuks tunnistamiste arv	64	2022	≤ 40
Mõõdik	Süüteo sooritanud relvaomanike relvalubade kehtetuks tunnistamiste arv	40	2022	≤ 24
Mõõdik	Turvateenuse pakkujate osas tehtud ettekirjutuste arv	1	2022	≤ 5
Mõõdik	Inimeste usaldus turvateenuste vastu	73%	2022	75%
Mõõdik	Relvaseaduse alusel väljastatud tegevuslubade omajatele tehtud ettekirjutuste arv	-		≤ 5
Programmi tegevus	Siseturvalisuse vabatahtlike kaasamine			
Mõõdik	Vabatahtlike päästjate arv	2426	2022	≥ 2900
Mõõdik	Abipolitseinike arv	1109	2022	≥ 1800
Mõõdik	Vabatahtlike merepäästjate arv	645	2022	≥ 600
Mõõdik	Elanike osakaal, kes peavad informeeritust siseturvalisuse vabatahtlike tegevustest heaks	35%	2022	> 50%
Mõõdik	Häirekeskuse vabatahtlike arv	247	2022	≥ 220
Mõõdik	Aktiivsete häirekeskuse vabatahtlike osakaal	36%	2022	≥ 44%
Mõõdik	Aktiivsete abipolitseinike osakaal	45%	2022	≥ 45%
Programmi tegevus	Hädaabi- ja infoteadete vastuvõtmine ning abi väljasaatmine			
Mõõdik	Nende 112 kõnede osatähtsus protsentides, millele on vastatud 10 sekundi jooksul	91%	2022	≥ 92%
Mõõdik	Teadete, milles sisaldub oht elule ja tervisele, menetlemise kiirus (minutites)	2,52	2022	≤ 2,25
Mõõdik	Koostööpartnerite rahulolu Häirekeskusega (PPA, PÄA, kiirabi)	77%	2022	≥ 80%
Mõõdik	Elanike teadlikkus riigiinfotelefonist 1247	46%	2021	≥ 50%
Mõõdik	Keskmine otsingu- ja päästetööde ressursi alarmeerimise aeg lennu- või merepääste juhtumile, kui teade on laekunud läbi HäK (minutites)	5,9	2022	≤ 4
Programmi tegevus	Süüteomenetluse tõhustamine			

Tase	Nimetus	Viimati mõõdetud tase	Viimase mõõtmise aasta	Sihttase 2024
Mõõdik	Suutlikkuse tagamine hoiatamismenetluses registreerida ja menetleda juhtumeid automaatse liiklusjärelvalve abil	306555	2022	≥ 250000
Mõõdik	Digikriminalistika kaughallatava vaatlussüsteemi kasutamise osakaal	-		100%
Mõõdik	Digitaalsete tõendite koopiafailide automatiseeritud arhiveerimise osakaal	-		100%
Programmi tegevus	Avaliku korra tagamine			
Mõõdik	Politseipatrullide keskmine väljapanek	80	2022	86
Mõõdik	Tihe-/hajaasustusega alal elu ja tervist ohustavale sündmusele piirajaga reageerimiste osakaal	84% 11min/ 74% 20min	2022	99% 10min/ 95% 19min
Programmi tegevus	Demineerimine			
Mõõdik	Pommi ja plahvatusohu korral on mandril tagatud demineerijate kohalejõudmine 90 min jooksul	100%	2022	100%
Programmi tegevus	Päästmine maismaal ja siseveekogudel			
Mõõdik	Elupäästevõimekusega päästekomando keskmine kohalejõudmise aeg elupääste-sündmusele (minutites)	9,4	2022	< 10
Mõõdik	Eesti elanike osakaal, kellele on tagatud on 15 min jooksul tagatud kutseliste- või/ ja vabatahtlike päästemeeskondade poolt abi osutamine	94,3%	2022	≥ 92%
Programmi tegevus	Abi osutamine Eesti päästepiirkonnas			
Mõõdik	Keskmine kohalejõudmise aeg õhusõidukiga otsingu- ja päästetööde sündmuskohale Eesti päästepiirkonnas (tundides)	1	2022	≤ 2
Mõõdik	Keskmine kohalejõudmise aeg päästeressursiga otsingu- ja päästetööde sündmuskohale piiriveekogudel (tundides ja minutites)	0,53	2022	≤ 1
Mõõdik	Keskmine kohalejõudmise aeg päästeressursiga otsingu- ja päästetööde sündmuskohale Eesti päästepiirkonnas merealal (tundides)	0,58	2022	≤ 1
Mõõdik	Keskmine otsingu- ja päästetööde ressursi alarmeerimise aeg lennu- või merepääste juhtumile, kui teade on laekunud otse JRCC Tallinnale (minutites)	-		≤ 4
Programmi tegevus	Põhiseadusliku korra tagamine			
Mõõdik	Elanike osakaal, kes hindab heaks Eesti valmisolekut tulla toime terroriaktiga, kui see peaks juhtuma	40%	2022	≥ 45%
Mõõdik	Elanike osakaal, kes hindab Eesti valmisolekut tulla toime välisriigi mõjutustegevuse kasvuga heaks	49%	2022	≥ 60%
Programmi tegevus	Raske ja organiseeritud kuritegevuse vastane võitlus			
Mõõdik	Elanike osakaal, kes hindavad oma teadlikkust küberkuritegevusega seotud riskidest heaks	58%	2020	≥ 60%

Tase	Nimetus	Viimati mõõdetud tase	Viimase mõõtmise aasta	Sihttase 2024
Mõõdik	Elanike osakaal, kes peavad narkootikume kergelt kättesaadavaks: kanep	36%	2022	≤ 24%
Mõõdik	Elanike osakaal, kes peavad narkootikume kergelt kättesaadavaks: amfetamiin	21%	2022	≤ 10%
Mõõdik	Elanike osakaal, kes peavad narkootikume kergelt kättesaadavaks: rahusti/uinuti arsti korralduseta	23%	2022	≤ 12%
Mõõdik	Elanike osakaal, kes peavad narkootikume kergelt kättesaadavaks: ecstasy	23%	2022	≤ 10%
Mõõdik	Elanike osakaal, kes peavad narkootikume kergelt kättesaadavaks: kokaiin	16%	2022	≤ 7%
Mõõdik	Elanike osakaal, kes peavad narkootikume kergelt kättesaadavaks: dopingained	7%	2020	≤ 7%
Mõõdik	FATF /Moneyval rahapesu vastase komitee hinnang rahapesu vastase võitluse kohta	-		Tehnilise vastavuse soovitusel on täidetud
Mõõdik	Korruptsioonitajumise indeks (punktides)	74	2022	≥ 77
Mõõdik	Korruptsioonitajumise indeks (koht)	-		11
Programmi tegevus	Elanikkonnakaitse, kriisideks valmisolek ja nende lahendamine			
Mõõdik	Elanike osakaal, kes hindavad heaks Eesti valmisolekut tulla toime erinevate kriisidega	56%	2022	≥ 60%
Mõõdik	Ulatusliku evakuatsiooni läbiviimise võime	-		10000
Programmi tegevus	Piirihaldus			
Mõõdik	Elanike osakaal, kelle hinnangul on Eesti välispiir hästi kaitstud	56%	2022	≥ 65%
Mõõdik	Maismaapiiri (sh Peipsi järv ja Narva jõgi) kaetus tehnilise seirega	57%	2022	≥ 65%
Programmi tegevus	Objektivalve ja isikukaitse			
Programmi tegevus	Rände- ja kodakondsuspoliitika kujundamine ning elluviimine			
Mõõdik	Eesti kodakondsuse taotlemiseks mõeldud keeleõppelepingu sõlminud ja selle täitnud isikute arv	82	2022	> 250
Mõõdik	Eesti kodakondsuse saanud isikute arv	787	2022	> 840
Programmi tegevus	Isikute tõsikindel tuvastamine ja dokumentide väljaandmine			
Mõõdik	Eesti elanike osakaal, kes kasutavad riiklikku eID (MID, ID1) vahendit vähemalt kord aastas	69%	2021	≥ 70%
Mõõdik	E-taotluskeskkonnas Eesti kodaniku isikut tõendava dokumendi taotluse esitanute osakaal	45%	2021	> 45%
Programmi tegevus	Migratsioonijärelevalve			
Mõõdik	Keskmine Eestis ebaseaduslikult viibimise aeg enne välismaalase tabamist	62	2022	≤ 75
Mõõdik	Kontrollitud ettevõtetes tuvastatud ebaseaduslike töötavate välismaalaste osakaal	11%	2022	< 7%
Programmi tegevus	Tasemeõpe ja täienduskoolitus Sisekaitseakadeemias			
Mõõdik	Nominaalajaga lõpetajate osakaal	86,7%	2022	≥ 80%

Tase	Nimetus	Viimati mõõdetud tase	Viimase mõõtmise aasta	Sihttase 2024
Mõõdik	Täiendkoolituses aasta jooksul osalenud õppijate arv	7846	2022	≥ 7000
Mõõdik	Täiendõppe maht koolituspäevades	2628	2022	≥ 2500
Programmi tegevus	Sisekaitseakadeemia teadus-, arendus- ja innovatsioonitegevus			
Mõõdik	Teadustöö kohustusega teenistujate arv Sisekaitseakadeemias	50,35	2022	51
Mõõdik	Sisekaitseakadeemias publitseeritud kõrgetasemeliste publikatsioonide arv	20	2022	30
Mõõdik	Sisekaitseakadeemias korraldatud teadussündmuste arv	29	2022	35
Programmi tegevus	IKT teenuste pakkumine SIMi valitsemisalast väljapoole			
Tulemusvaldkond	Sidus ühiskond			
Programm	Kogukondlik Eesti			
Programmi tegevus	Kogukondliku arengu toetamine			
Mõõdik	Püsivabatahtlike osakaal elanikkonnast	26%	2020	33%
Mõõdik	Püsiannetajate osakaal elanikkonnast	19%	2021	20%
Mõõdik	Vabaühenduste panus SKP-sse	1,77%	2021	2%
Mõõdik	Sotsiaalsete ettevõtete müügitulu	49000000	2021	49000000
Mõõdik	Osakaal elanikest, kes tunnevad, et neil ei ole võimalust mõjutada ühiskonda	48%	2020	< 48%
Mõõdik	Rahulolu elanike kaasamisega kohalikus omavalitsuses	39,37%	2022	> 38%
Programmi tegevus	Usuvabaduse tagamine			
Mõõdik	Usulistele ühendustele läbipaistvalt eraldatud ja sihipäraselt kasutatud toetuste määr	100%	2021	100%
Programm	Nutikas rahvastikuarvestus			
Programmi tegevus	Rahvastikuregistri andmekvaliteedi tõstmine			
Mõõdik	Rahvastikuregistris olevate elukoohaandmete tegelikkusele vastavate andmete osakaal	78%	2022	> 75%
Programmi tegevus	Rahvastikuregistri kasutusmugavuse parandamine			
Mõõdik	Rahvastikuregistris kasutatavate asutuste arv	501	2022	≥ 500
Mõõdik	Rahvastikuregistrisse tehtud päringute arv (miljonites)	177	2022	≥ 174
Programm	Erakondade rahastamine			
Programmi tegevus	Erakondade rahastamine			
Mõõdik	Eelarve kasutamise osatähtsus	100%	2022	100%
	Sotsiaalministeeriumi valitsemisala			
Tulemusvaldkond	Heaolu			
Programm	Tööturuprogramm			
Programmi tegevus	Erivajadustega inimeste toimetulek ja tööalane tegevus			
Mõõdik	IKT teenus on Astangu KRK-le osutatud	jah	2020	jah
Programm	Vanemaealiste programm			

Tase	Nimetus	Viimati mõõdetud tase	Viimase mõõtmise aasta	Sihttase 2024
Programmi tegevus	Vanemaealiste heaolu ja ühiskonnaelus osalemise toetamine			
Mõõdik	Aktiivsena vananemise indeksi alavaldkond „ühiskondlik aktiivsus“	14,3	2018	15,1
Mõõdik	Aktiivsena vananemise indeksi alavaldkond „sotsiaalne aktiivsus ja soodustav keskkond“	53,2	2018	58,2
Programmi tegevus	Pensionisüsteemi kujundamine ja hüvitiste maksmine			
Mõõdik	Vanaduspensioni teoreetiline netoasendusmäär; mediaanpensioni suhe mediaanpalka	netoasendusmäär 39%; mediaan 54%	2022	netoasendusmäär 44%; mediaan 58%
Mõõdik	Rahvapensionimäär suhte arvestuslikku elatusmiinimumi	0,91	2022	>1
Programm	Sotsiaalhoolekande programm			
Programmi tegevus	Pikaajalise hoolduse poliitika kujundamine, KOV võimestamine			
Mõõdik	Suure hoolduskoormusega (20 ja enam tundi nädalas) 16-aastaste ja vanemate inimeste osakaal	2,5%	2022	2,2%
Programmi tegevus	Hoolekande kättesaadavuse tagamine, toimetuleku toetamine			
Mõõdik	Iseseisvat toimetulekut toetavaid teenuseid ja ööpäevaringseid institutsionaalseid erihooldusteenuseid täidetud teenuskohtade suhtarv	2,9	2022	3,1
Mõõdik	Makseraskustes leibkondade osatähtsus	5,7%	2022	5,6%
Programm	Laste ja perede programm			
Programmi tegevus	Hüvitised ja toetused lastele ja peredele			
Mõõdik	Peretoetuste väljamakstud summa ühe lapse kohta aastas (eurot)	1239	2022	tõuseb
Programmi tegevus	Abivajavaid lapsi ja peresid toetavad teenused			
Mõõdik	Laste osakaal (4.–11. klass), kes on kogenud kehalist karistamist	16,5%	2018	langeb
Mõõdik	Perest eraldatud laste osakaal 0–17-aastastest lastest	0,12%	2022	langeb
Programmi tegevus	Lapsi ja peresid toetavate meetmete arendamine ja pakkumine			
Mõõdik	KOVide taotluste arv Sotsiaalkindlustusametile lastekaitsejuhtumite lahendamiseks abi saamisel (siseriiklik nõustamine ja rahvusvaheliste juhtumite vahendamine)	181	2022	217
Programmi tegevus	Laste ja perede ning ohvriabi valdkonna arendamine			
Mõõdik	Laste - ja perepoliitika ning ohvriabipoliitika on kujundatud ja elluviimine korraldatud	jah	2022	jah
Programmi tegevus	Teenused ohvritele ja vägivallatsetele			
Mõõdik	Klientide rahulolu ohvriabi nõustamisteenusega	78%	2020	85%
Programm	Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm			

Tase	Nimetus	Viimati mõõdetud tase	Viimase mõõtmise aasta	Sihttase 2024
Programmi tegevus	Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik			
Mõõdik	Elanike osakaal, kes pöördusid ebavõrdse kohtlemise kogemise korral võrdõiguslikkuse voliniku poole	32%	2021	>32%
Tulemusvaldkond	Tervis			
Programm	Tervist toetava keskkonna programm			
Programmi tegevus	Tervist toetava ning parendava keskkonna kujundamine			
Mõõdik	Tervise säilimist ja paranemist soodustava elukeskkonna poliitika on kujundatud ning elluviimine korraldatud	jah	2022	jah
Programmi tegevus	Vee, õhu ning müra ja kiirgusega seotud terviseriskid			
Mõõdik	Kvaliteetse ühisveevärgi joogiveega varustatud elanike osakaal	98,3%	2022	99,5%
Mõõdik	Kvaliteetse veega basseini osakaal	82%	2022	94%
Mõõdik	Supluskohtade osakaal, mille suplusvee kvaliteediklass loetakse „väga heaks“ või „heaks“	92,3%	2022	90%
Programmi tegevus	Kemikaalide ohutus ja riskide vähendamine			
Mõõdik	Kemikaale sh detergente turustavate ettevõtete osakaal, kes puudused kõrvaldasid	82%	2022	80%
Mõõdik	Biotsiide turustavate ettevõtete osakaal, kes puudused kõrvaldasid	70%	2022	80%
Programmi tegevus	Toodete ja teenuste ohutus ja riskide vähendamine			
Mõõdik	Kosmeetikatooteid turustavate ettevõtete osakaal, kes puudused kõrvaldasid	91%	2022	79,1%
Mõõdik	Ilusalongide osakaal, kus puudused kõrvaldasid	81%	2022	73%
Mõõdik	Tervisekaitseõuetele vastavate haridusasutuste osakaal kontrollitud haridusasutustest	75%	2022	80,3%
Mõõdik	Tervisekaitseõuetele vastavate sotsiaalasutuste osakaal kontrollitud sotsiaalasutustest	73%	2022	63,9%
Programm	Tervist toetavate valikute programm			
Programmi tegevus	Terviseriskide ennetamise ja tervise edendamise korraldamine			
Mõõdik	Terviseriskide ennetamise ja edendamise poliitika on kujundatud, rakenduslikud küsimused on lahendatud, seisukohad on esitatud	jah	2022	jah
Programmi tegevus	Vaimse tervise edendamine			
Mõõdik	16–64-aastaste inimeste osakaal, kellel on viimase 12 kuu jooksul diagnoositud või ravitud depressiooni	10%	2022	9,8%
Mõõdik	11-, 13- ja 15-aastaste laste osakaal, kellel on viimasel 12 kuul esinenud depressiivseid episoodide	34%	2022	26,4%
Mõõdik	Enesetapu tõttu hukkunute arv 100 000 elaniku kohta	14,9	2022	13,5

Tase	Nimetus	Viimati mõõdetud tase	Viimase mõõtmise aasta	Sihttase 2024
Mõõdik	0–19-aastaste enesetapu tõttu hukkunute arv 100 000 sama vana elaniku kohta	4,1	2022	3,8
Mõõdik	20–64-aastaste enesetapu tõttu hukkunute arv 100 000 sama vana elaniku kohta	14,9	2022	13,9
Mõõdik	65-aastaste ja vanemate enesetapu tõttu hukkunute arv 100 000 sama vana elaniku kohta	23,7	2022	22,2
Mõõdik	15–34-aastaste tahtlike enesevigastuste arv 100 000 sama vana elaniku kohta	270,5	2022	212,7
Programmi tegevus	Tasakaalustatud toitumise ja füüsilise aktiivsuse edendamine			
Mõõdik	Vabal ajal vähemalt neli korda nädalas poole tunni vältel (või kauem) tervisesporti harrastavate 16–64-aastaste osakaal	18,3%	2022	16,3%
Mõõdik	Iga päev vähemalt 60 minutit mõõdukalt või intensiivselt kehaliselt aktiivsete 11-, 13- ja 15-aastaste õpilaste osakaal	16,2%	2022	22,8%
Mõõdik	Ülekaaluliste või rasvunud I klassi õpilaste osakaal	26,5%	2019	24%
Mõõdik	Ülekaaluliste või rasvunud 16–64-aastaste osakaal rahvastikus	52,7%	2022	51%
Mõõdik	Ülekaaluliste või rasvunud 1–4-aastaste laste osakaal	28,7%	2022	27,2%
Mõõdik	Ülekaaluliste või rasvunud 10-14-aastaste laste osakaal	31,5%	2022	29,4%
Programmi tegevus	Uimastite tarvitamise ennetamine ja vähendamine			
Mõõdik	Narkootikumide proovinud 15–16-aastaste osakaal	38%	2019	28,9%
Mõõdik	Narkootikumide üledoosidest tingitud surmajuhtude arv 1 000 000 elaniku kohta (kolme aasta keskmine)	59,3	2022	18,6
Mõõdik	Absoluutse alkoholi tarbimine 15-aastaste ja vanemate elanike kohta (liitrit)	11,2	2022	10,1
Mõõdik	15-aastaste purjus olnud noorte osakaal	31,2%	2022	25%
Mõõdik	Igapäevasuitsetajate osakaal 16–64-aastaste naiste hulgas	12,1%	2022	11,6%
Mõõdik	Igapäevasuitsetajate osakaal 16–64-aastaste meeste hulgas	21%	2022	21,4%
Mõõdik	Igapäevasuitsetajate osakaal kuni põhiharidusega 16–64-aastaste hulgas	32,1%	2022	28%
Mõõdik	15-aastaste sigaretti suitsetanud noorte osakaal	32,7%	2022	30%
Mõõdik	16–64-aastaste tubakasuitsule eksponeeritus kodus	11,6%	2022	6,7%
Mõõdik	Alkoholi tarvitamisest põhjustatud haigustesse surnute arv 100 000 elaniku kohta	55,8	2022	38,3
Mõõdik	Alkoholimürgistusest tingitud surmajuhtumite arv 100 000 elaniku kohta	10,1	2022	7,7
Programmi tegevus	Nakkushaiguste leviku tõkestamine (HIV, TB ja hepatiidid)			
Mõõdik	Uute HIVi juhtude arv 100 000 elaniku kohta	18,5	2022	9,5
Mõõdik	Krooniliste ja ägedate C-hepatiidi juhtude arv 100 000 elaniku kohta	8,5	2022	7,7

Tase	Nimetus	Viimati mõõdetud tase	Viimase mõõtmise aasta	Sihttase 2024
Mõõdik	Tuberkuloosi haigestumuskordaja (esmas-, retsidiiv- ja korduvravijuhud) 100 000 elaniku kohta	9,6	2022	7,6
Programm	Inimkeskse tervishoiu programm			
Programmi tegevus	Inimkeskse tervishoiu valdkonna arendamine			
Mõõdik	Inimkeskne tervishoiupoliitika on kujundatud ja selle elluviimine korraldatud, rakenduslikud küsimused on lahendatud ja seisukohad esitatud	jah	2022	jah
Programmi tegevus	Inimeste terviseharitus ja põhiõiguste kaitse			
Mõõdik	0–14-aastaste laste hambaraviga hõlmatus	65,7%	2022	69,2%
Mõõdik	15-aastaste ja vanemate hambaraviga hõlmatus	51,1%	2022	55,7%
Mõõdik	13-aastaste tütarlaste HPV (inimese papilloomiviirusevastane vaktsiin) vaktsineerimisega hõlmatus	57,8%	2021	63,7%
Mõõdik	Emakakaelavähi sõeluuringuga hõlmatus	54%	2022	57,3%
Mõõdik	Rinnavähi sõeluuringu hõlmatus	62,60%	2022	62,50%
Mõõdik	Jämesoolevähi sõeluuringuga hõlmatus	54,9%	2022	55,5%
Mõõdik	Elanikkonna hõlmatus hooajalise gripivastase vaktsineerimisega	11,7%	2022	16,3%
Mõõdik	Osakaal 18-aastastest ja vanematest elanikest, kes on täitnud nõusoleku vormi loovutada surmajärgselt elundeid või kudesid siirdamiseks	2,6%	2021	8,4%
Programmi tegevus	Personali võimekus, juhtimine ja vastutus			
Mõõdik	Arstide arv 100 000 elaniku kohta	342,9	2022	361,9
Mõõdik	Õdede arv 100 000 elaniku kohta	650,3	2022	720,7
Mõõdik	Proviisorite arv 100 000 elaniku kohta	71,8	2022	76,3
Mõõdik	Perearstide keskmine vanus	55,4	2022	53,5
Mõõdik	Psühhiaatrite arv 100 000 elaniku kohta	15,2	2022	19,5
Programmi tegevus	Tervishoiuteenuste mudelite ümberkujundamine			
Mõõdik	Pereõdede iseseisvate vastuvõttude osakaal perearstiabis tehtud vastuvõttudest	32,4%	2021	38,3%
Mõõdik	Hospitaliseerimised astma tõttu 100 000 elaniku kohta	16,2	2021	22,9
Mõõdik	Hospitaliseerimised kõrgvererõhutõve tõttu 100 000 elaniku kohta	56,8	2021	86
Mõõdik	Hospitaliseerimised diabeedi tõttu 100 000 elaniku kohta	79,9	2021	102,3
Mõõdik	Haiglavõrgu arengukava haiglate aktiivravi voodihõive	67,4%	2021	71,6%
Mõõdik	Järelvisiidid 30 päeva jooksul pärast ägeda müokardiinfarkti haiglaravi perearsti juurde	8%	2021	41%
Mõõdik	Järelvisiidid 30 päeva jooksul pärast insuldi haiglaravi perearsti juurde	5%	2021	30,6%
Programmi tegevus	Tervisesüsteemi kvaliteet ja patsiendihutus			
Mõõdik	Ägedasse müokardiinfarkti haigestunute 30 päeva järgne suremus	14,7	2021	11

Tase	Nimetus	Viimati mõõdetud tase	Viimase mõõtmise aasta	Sihttase 2024
Mõõdik	Kõikide vähipaikmete viie aasta suhteline elumus	64%	2019	70%
Mõõdik	Kopsuvähi viie aasta suhteline elumus	18%	2019	19%
Mõõdik	Isheemilisse insulti haigestunute 30 päeva järgne suremus	17	2021	14,5
Mõõdik	Keisrilõigete osakaal esmassünnitajate ajalise üksiksünnituse korral (Robson 1+2)	16,2%	2019	15,6%
Programmi tegevus	Tervise ebavõrdsuse vähendamine ja ravikindlustuse tagamine			
Mõõdik	Ravikindlustusega kaetute osakaal rahvastikus	95,5%	2022	97,1%
Mõõdik	Leibkondade omaosaluse osakaal tervishoiukuludes	21,9%	2021	19,6%
Mõõdik	Täiskasvanute (19-aastaste ja vanemate) hambaravihüvitise kasutamine	15,6%	2020	37,4%
Mõõdik	Oma tervist heaks või väga heaks hindavate inimeste hinnangute erinevus kõrgeima ja madalaima sisetulekuga inimeste vahel	43,8	2022	33,9
Mõõdik	Oma tervist heaks või väga heaks hindavate inimeste hinnangute erinevus põhi- ja kõrgharidusega inimeste vahel	24,9	2022	22,7
Programmi tegevus	Ravimite ja meditsiiniseadmete valdkonna arendamine			
Mõõdik	Ravimite ja meditsiiniseadmete ohutuse, tõhususe ja kvaliteedi ning kättesaadavuse tagamiseks on poliitika kujundatud ja elluviimine korraldatud. Rakenduslikud küsimused on lahendatud ja seisukohad esitatud	jah	2022	jah
Programmi tegevus	Ravimite, verepreparaatide, meditsiiniseadmete kättesaadavus			
Mõõdik	Geneeriliste ravimite kasutamise osakaal humaanravimite kogumahust	37,1%	2022	41,3%
Mõõdik	Kulutused retseptiravimitele osakaaluna leibkondade omaosalusest	14,6%	2021	14,4%
Programmi tegevus	Nakkushaiguste leviku tõkestamine (vaktsineerimine, AMR)			
Mõõdik	2-aastaste vaktsineerimisega hõlmatus difteeria, teetanuse, läkaköha, poliomüeliidi, Haemophilus influenzae tüüp b ja B-viirushepatiidi suhtes	89,4%	2021	91,3%
Mõõdik	7-aastaste hõlmatus revaktsineerimisega difteeria, teetanuse, läkaköha ja poliomüeliidi suhtes	75,7%	2021	77,8%
Mõõdik	65-aastaste ja vanemate hõlmatus hooajalise gripivastase vaktsineerimisega	29,5%	2022	32,1%
Mõõdik	Multiresistentsete tuberkuloosihaigete (MDR-TB) osakaal kõigist esmas- ja retsidiivjuhtudest	16,8%	2022	15,2%
Mõõdik	14-aastaste revaktsineerimisega hõlmatus leetrite, mumpsi, punetiste (MMR) suhtes	83,8%	2021	86,5%
Mõõdik	2-aastaste vaktsineerimisega hõlmatus difteeria, teetanuse, läkaköha, poliomüeliidi, Hibi, B-viirushepatiidi suhtes	89,5%	2021	91,3%
Välisministeeriumi valitsemisala				
Tulemusvaldkond	Välispoliitika			

Tase	Nimetus	Viimati mõõdetud tase	Viimase mõõtmise aasta	Sihttase 2024
Programm	Välispoliitika ja arengukoostöö programm			
Programmi tegevus	Eesti julgeolekukeskkonna tugevdamine			
Mõõdik	Liitlaste kohalolu Eestis 2016. aasta tasemel	tagatud	2022	tagatud
Mõõdik	USA-ga on sisulised kõrgetasemelised kontaktid tagatud 2016. aasta tasemel	tagatud	2022	tagatud
Mõõdik	Kollektiivkaitse on NATO strateegilistes dokumentides nimetatud põhiülesandena	tagatud	2022	tagatud
Mõõdik	Idapartnerlusriikide areng demokraatia, sõnavabaduse ja korruptsioonivabaduse vallas - demokraatia	4,89	2022	4,69
Mõõdik	Idapartnerlusriikide areng demokraatia, sõnavabaduse ja korruptsioonivabaduse vallas - ajakirjandusvabadus	56	2022	52
Mõõdik	Idapartnerlusriikide areng demokraatia, sõnavabaduse ja korruptsioonivabaduse vallas - korruptsiooni tajumine	39,3	2022	41,5
Mõõdik	Võime luua EL-is koalitsioone	14	2022	≤12
Mõõdik	Eesti suutlikkus kujundada EL-i ja NATO välispoliitikat	tagatud	2022	tagatud
Programmi tegevus	Eesti välispoliitiline osalus globaalsetes teemades			
Mõõdik	Eesti võimekus mõjutada ÜRO, OSCE, OECD ja teiste rahvusvaheliste organisatsioonide poliitikat	tagatud	2022	tagatud
Mõõdik	Inimõiguste indeks	0,57	2022	0,57
Mõõdik	Eesti digiriigi ja ühiskonna kuvand	20	2022	≤20
Mõõdik	Kogukonna kaasatuse uuring	83%	2022	≥76%
Programmi tegevus	Juriidiliste, konsulaar-, sanktsiooni- ja strateegilise kauba küsimuste lahendamine			
Mõõdik	Keskmine rahulolu konsulaarteenustega	69%	2021	71%
Mõõdik	Tagasisideuuringute (rahvusvahelise õiguse koordineerimine ja seire tegevussuunad) keskmine	89%	2021	80%
Mõõdik	Eesti võime mõjutada Euroopa Liidu sanktsioonipoliitikat	tagatud	2022	tagatud
Programmi tegevus	Eesti välismajandushuvide edendamine ja kaitse			
Mõõdik	Ettevõtjate ja erialaliitude tagasiside EIS/MKM/VM toele	83%	2022	80%
Programmi tegevus	Arengukoostöö ja humanitaarabi koordineerimine			
Mõõdik	Arenguabi prioriteetsete riikide areng - demokraatia	5,62	2022	4,9
Mõõdik	Arenguabi prioriteetsete riikide areng - õigusriik	0,54	2022	0,53
Mõõdik	Arenguabi prioriteetsete riikide areng - Sotsiaalse arengu indeks	74,3	2022	74,9
Mõõdik	Eesti rahaline panus arengukoostöösse (OECD ODA arvestus)	0,16%	2022	0,23%

LISA 17. Restruktureerimise läbinud tulemusvaldkondade eelarve ja dünaamika programmi ja programmi tegevuste lõikes

Esitatud tuhandetes eurodes.

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Energeetika	-180 415	-257 895	-78 681	179 214	-69%
Energeetika ja maavarade programm	-180 415	-257 895	-78 681	179 214	-69%
Elektri- ja gaasivarustuse tagamine	-127 177	-160 298	-540	159 757	-100%
Transpordikütuste reguleerimine ja kütusevarude säilitamine	-7 904	-6 291	0	6 291	-100%
Soojusenergia tõhus tootmine ja ülekanne	-11 493	-40 639	-263	40 377	-99%
Transpordikütuste valdkonna reguleerimine	0	0	-148	-148	100%
Energiatõhususe suurendamine	-17 205	-1 550	-5 414	-3 865	249%
Taastuenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises	-13 001	-44 485	-69 133	-24 648	55%
Maapõueressursside uurimine ja kasutamine	-1 181	-2 646	-1 153	1 493	-56%
Geoloogiline kaardistamine ja maapõuealane kompetents	-2 455	-1 986	-2 029	-43	2%
Heaolu	-4 629 469	-5 549 362	-5 671 798	-122 436	2%
Tööturuprogramm	-812 788	-916 024	-976 800	-60 776	7%
Tööturuvaldkonna arendamine	-2 441	-3 265	-1 160	2 105	-64%
Aktiivsed ja passiivsed tööturumeetmed	-795 361	-889 602	-952 594	-62 991	7%
Tööelu kvaliteedi arendamine	-11 007	-20 815	-22 634	-1 819	9%
Erivajadustega inimeste toimetulek ja tööalane tegevus	-3 980	-2 342	0	2 342	-100%
Erivajadustega inimeste toimetulek ja tööalane tegevus	0	0	-412	-412	100%
Sotsiaalkindlustuse programm	-2 846 124	0	0	0	0%
Sotsiaalkindlustuse valdkonna arendamine	-618	0	0	0	0%
Pensionid, toetused ja hüvitised	-2 841 553	0	0	0	0%
Muu materiaalne abi inimestele	-3 953	0	0	0	0%
Hoolekandeprogramm	-152 603	0	0	0	0%
Hoolekandevaldkonna arendamine	-6 906	0	0	0	0%
Sotsiaalhoolekandeteenused	-138 682	0	0	0	0%
Ohvriabi arendamine	-491	0	0	0	0%
Teenused ohvritele ja vägivaltseljatele	-6 200	0	0	0	0%
Võrdse kohtlemise ja võrdsete võimaluste arendamine	-324	0	0	0	0%
Soolise võrdõiguslikkuse programm	-1 345	0	0	0	0%
Soolise võrdõiguslikkuse valdkonna arendamine	-588	0	0	0	0%
Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik	-757	0	0	0	0%
Laste ja perede programm	-816 609	0	0	0	0%
Laste ja perede valdkonna arendamine	-1 345	0	0	0	0%
Toimiv lastekaitstesüsteem	-2 982	0	0	0	0%
Vanemlike oskuste arendamine	-1 599	0	0	0	0%
Riskikäitumisega noorte toetamine	-3 479	0	0	0	0%
Puudega laste toetamine	-18 744	0	0	0	0%
Asendushooldus ja perepõhine asendushooldus	-2 459	0	0	0	0%

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Hüvitised ja toetused lastele ja peredele	-786 001	0	0	0	0%
Vanemaealiste programm	0	-3 442 144	-3 537 091	-94 946	3%
Vanemaealiste heaolu ja ühiskonnaelus osalemise toetamine	0	-628	-651	-23	4%
Pensionisüsteemi kujundamine ja hüvitiste maksmine	0	-3 441 516	-3 536 440	-94 924	3%
Sotsiaalhoolekande programm	0	-159 782	-154 107	5 675	-4%
Pikaajalise hoolduse poliitika kujundamine, KOV võimestamine	0	-14 447	-14 072	375	-3%
Hoolekande kättesaadavuse tagamine, toimetuleku toetamine	0	-145 334	-140 034	5 300	-4%
Laste ja perede programm	0	-1 028 845	-1 000 876	27 969	-3%
Hüvitised ja toetused lastele ja peredele	0	-984 780	-950 781	33 999	-3%
Abivajavaid lapsi ja peresid toetavad teenused	0	-29 611	-34 164	-4 552	15%
Lapsi ja peresid toetavate meetmete arendamine ja pakkumine	0	-2 236	-2 439	-203	9%
Laste ja perede ning ohvriabi valdkonna arendamine	0	-3 131	-5 072	-1 941	62%
Teenused ohvritele ja vägivaldsete jaoks	0	-9 087	-8 420	667	-7%
Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm	0	-2 567	-2 925	-358	14%
Soolise võrdõiguslikkuse valdkonna arendamine	0	-1 229	-1 552	-322	26%
Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik	0	-625	-646	-22	3%
Võrdse kohtlemise valdkonna arendamine	0	-713	-726	-14	2%
Digiühiskond	-64 126	-124 160	-149 041	-24 881	20%
Digiühiskonna programm	-64 126	-124 160	-149 041	-24 881	20%
Digiriigi arenguhüpped	-2 997	-3 224	-3 025	199	-6%
Digiriigi alusbaasi kindlustamine	-39 394	-88 968	-94 711	-5 743	6%
Riikliku küberturvalisuse juhtimine ja koordineerimine	-1 111	-866	-1 526	-659	76%
Suundumuste, riskide ja mõjude analüüsivõime arendamine	-826	-412	-327	86	-21%
Küberturvalisuse tagamine	-10 210	-9 406	-14 241	-4 835	51%
Õigusruumi tagamine	-9 771	-10 982	-3 105	7 877	-72%
Juurdepääsuvõrkude väljaarendamine	302	-10 146	-25 226	-15 079	149%
5G taristu ja teenuste arendamine	-119	-155	-6 881	-6 726	4352%
Keskkond	-121 813	-191 606	-241 895	-50 289	26%
Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-121 813	-191 606	-241 895	-50 289	26%
Kliimamuutuste leevendamine ja kliimamuutustega kohanemine	-8 562	-35 405	-133 578	-98 173	277%
Õhukvaliteedi parendamine	-3 691	-13 390	-12 109	1 280	-10%
Kiirgusohutuse tagamine	-1 648	-1 811	-1 611	200	-11%
Ressursitõhususe ja ökoinnovatsiooni edendamine	-11 472	-19 698	-12 515	7 183	-36%
Keskkonnamõju hindamise ja selle maandamise tagamine	-955	-1 023	-2 757	-1 734	169%
Tööstusheite- ja kemikaalipoliitika kujundamine	-1 763	-3 458	-2 878	580	-17%
Jäätmemajanduse korraldamine	-6 054	-11 352	-7 014	4 338	-38%
Maapõueressursside kasutamise ja kaitse korraldamine	-1 264	-2 322	-2 008	314	-14%
Merekeskkonna kaitse suunamine	-2 386	-3 404	-2 890	514	-15%

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Vee säästliku kasutamise ja kaitse tagamine	-27 480	-36 160	-15 938	20 222	-56%
Elurikkuse kaitse tagamine	-15 907	-22 408	-17 439	4 969	-22%
Metsanduse arengu suunamine	-10 301	-13 319	-13 468	-149	1%
Jahinduse arengu suunamine	-1 383	0	0	0	0%
Maatoimingute korraldamine	-8 883	-7 214	0	7 214	-100%
Ruumiandmete hõive, analüüsid ja kättesaadavaks tegemine	-9 322	-8 817	0	8 817	-100%
Ilmaandmete, -prognooside ja -hoiatuste tagamine	-4 721	-4 663	-4 885	-222	5%
Keskkonnateadlikkuse ja -hariduse arengu suunamine	-6 021	-7 162	-7 028	134	-2%
Kesksed IT-teenused teistele valitsemisaladele	0	0	-5 779	-5 779	100%
Põllumajandus ja kalandus	-440 581	-477 015	-498 896	-21 881	5%
Põllumajandus, toit ja maaelu	-415 542	-446 134	-481 860	-35 726	8%
Taimekaitse	-1 613	0	0	0	0%
Väetised	-307	0	0	0	0%
Täiendav keskkonnahoid	-96 975	0	0	0	0%
Taimetervis	-2 674	0	0	0	0%
Loomatervis	-8 042	0	0	0	0%
Söödaohutus	-1 063	0	0	0	0%
Loomade heaolu	-5 990	0	0	0	0%
Toiduohutus	-11 357	-11 572	-11 597	-24	0%
Maakasutus	-7 357	-10 050	-10 253	-203	2%
Maaparandus	-10 781	-13 373	-12 143	1 230	-9%
Sordiaretus ja taimne paljundusmaterjal	-10 503	-10 895	-12 071	-1 176	11%
Põllumajandusloomade aretus	-6 777	-6 222	-5 232	990	-16%
Põllumajandustootjate ja toiduainetööstuste konkurentsivõime	-62 095	-79 544	-116 136	-36 592	46%
Põlvkondade vahetus	-5 783	-10 912	-17 397	-6 485	59%
Riskijuhtimine ja põllumajandusturgude tasakaal	-1 342	-129 141	-118 571	10 570	-8%
Ühistegevus ja koostöö	-1 101	-4 439	-2 538	1 900	-43%
Ekspordivõimekus ja Eesti toidu kuvand	-130 890	-2 651	-2 019	632	-24%
Mahepõllumajandus	-23 730	-28 334	-36 419	-8 086	29%
Maaelu ja kohalik kogukond	-27 038	0	0	0	0%
Finantsinstrumendid	-125	0	0	0	0%
Põllumajanduskeskkonna hea seisundi tagamine	0	-82 297	-64 231	18 066	-22%
Taimetervise, loomade tervise ja heaolu tagamine	0	-21 440	-26 835	-5 394	25%
Maa- ja rannapiirkonna arendamine	0	-35 264	-46 418	-11 155	32%
Kalandus	-25 040	-30 881	-17 036	13 845	-45%
Kutseline kalapüük	-9 699	-8 638	-5 271	3 368	-39%
Vee-elusressursside töötlemine	-5 876	-8 665	-3 334	5 331	-62%
Vesiviljelus	-1 546	-3 044	-1 044	2 000	-66%
EMKFi keskkonnakaitsemeetmete rakendamine	-357	-3 748	-2 639	1 109	-30%
Kalavarude ja -püügi haldamise ning kaitse korraldamine	-7 562	-6 785	0	6 785	-100%
Kalavarude ja -püügi haldamise ning kaitse korraldamine	0	0	-3 678	-3 678	100%
Kalavarude haldamine ja kaitse	0	0	-1 071	-1 071	100%

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Tõhus riik	-303 860	-410 022	-557 617	-147 595	36%
Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamine	-16 696	-23 453	-21 976	1 477	-6%
Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamine	-16 696	-23 453	-21 976	1 477	-6%
Riigi rahandus	-92 487	-172 017	-315 038	-143 021	83%
Eelarvepoliitika kujundamine	-11 426	-13 581	-14 413	-831	6%
Riigi rahaasjade korraldamine ja järelevalve	-26 214	-101 360	-242 089	-140 729	139%
Maksu- ja tollipoliitika kujundamine	-1 472	-1 443	-1 698	-255	18%
Maksu- ja tollikorraldus	-53 375	-55 634	-56 839	-1 205	2%
Halduspoliitika	-65 590	-69 794	-99 424	-29 630	42%
Haldusorganisatsiooni ja personalipoliitika kujundamine	-1 006	0	0	0	0%
Riigivara poliitika ja selle elluviimise koordineerimine	-1 479	0	0	0	0%
Riigihangete poliitika ja riigiabi regulatsiooni rakendamine	-1 189	0	0	0	0%
Riigihalduse ja personalipoliitika kujundamine	0	-4 074	-25 909	-21 835	536%
Tugiteenuste pakkumine ja toetuste rakendamine RTKs	-18 402	-19 944	-21 376	-1 432	7%
IKT valdkonna arendamine ja korraldamine RMITis	-24 215	-25 143	-30 583	-5 440	22%
Ministeeriumite ühishoone kesksete tugiteenuste korraldamine	-6 809	-7 069	-8 648	-1 578	22%
Riiklik statistika ja vastava poliitika kujundamine	-12 489	-13 564	-12 909	655	-5%
Regionaalpoliitika	-113 751	-127 560	-103 264	24 297	-19%
Regionaalpoliitika, piirkondade ja piiriülese koostöö areng	-87 236	-121 117	-53 453	67 664	-56%
Kohalike omavalitsuste ja regionaalhalduse koordineerimine	-1 935	0	0	0	0%
Kohalike omavalitsuste finantseerimise ja finantsjuhtimise korraldamine	-22 626	0	0	0	0%
Kohalike omavalitsuste poliitika ja finantseerimine	0	-3 511	-30 929	-27 418	781%
Ruumilise planeerimise poliitika kujundamine ja korraldamine	-1 954	-2 932	-4 816	-1 884	64%
Maatoimingute korraldamine	0	0	-6 342	-6 342	100%
Ruumiandmete tagamine	0	0	0	0	0%
Ruumiandmete hõive, analüüsid ja kättesaadavaks tegemine	0	0	-7 725	-7 725	100%
Finantspoliitika	-5 471	-7 374	-8 040	-667	9%
Finantspoliitika kujundamine	-5 209	-995	-1 270	-274	28%
Arvestuspoliitika kujundamine	-263	0	0	0	0%
Rahandusteabe poliitika kujundamine	0	-6 379	-6 771	-392	6%
Arhiivindusprogramm	-9 865	-9 823	-9 874	-51	1%
Arhivaalide kogumine, säilitamine ja juurdepääsu tagamine	-9 865	-9 823	-9 874	-51	1%
Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus	-378 872	-646 541	-676 620	-30 079	5%
Teadussüsteemi programm	-172 833	-186 829	-215 878	-29 049	16%
Teadusasutuste ja teadlaskonna arengu toetamine	-159 862	-167 136	-200 486	-33 350	20%
Teadustaristu kvaliteedi ja kättesaadavuse kindlustamine	-12 971	-19 692	-15 391	4 301	-22%
Teadmussuure programm	-83 295	-184 333	-131 108	53 225	-29%

	2022 täitmine	2023 RE	2024 RE	Muutus	Muutus, %
Ettevõtete innovatsiooni-, digi- ja rohepöörde soodustamine	-63 113	-145 830	-111 029	34 801	-24%
Teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse arendamine	-152	-1 361	-2 897	-1 536	113%
Sektoritevahelise teadmussiirde toetamine	-20 030	-37 143	-17 183	19 960	-54%
Ehitus	-57 258	-89 817	-160 425	-70 608	79%
E-ehitus	-1 855	-3 109	-5 365	-2 256	73%
Ehitatud keskkonna ja ehitusvaldkonna kvaliteedi arendamine	-1 308	-1 904	0	1 904	-100%
Ehitatud keskkonna ja ehitusvaldkonna kvaliteedi arendamine	0	0	-1 540	-1 540	100%
Eluasemepoliitika	-54 094	-84 804	-153 520	-68 716	81%
Ettevõtluskeskkond	-65 486	-185 561	-169 209	16 353	-9%
Ettevõtluse arendamise soodustamine	-19 342	-30 102	0	30 102	-100%
Ettevõtete konkurentsivõime ja ekspordi edendamine	-38 991	-134 383	-127 427	6 956	-5%
Tehnoloogia- ja arendusmahukate investeeringute soodustamine	-7 154	-21 076	-8 711	12 365	-59%
Ettevõtluse arendamise soodustamine	0	0	-33 070	-33 070	100%
Transport	-504 196	-621 877	-817 546	-195 668	31%
Transpordi konkurentsivõime ja liikuvuse programm	-504 196	-621 877	0	621 877	-100%
Raudteetransporditaristu arendamine ja korrashoid	-105 645	-198 148	0	198 148	-100%
Veetransporditaristu arendamine ja korrashoid	-26 531	-26 850	0	26 850	-100%
Õhustransporditaristu arendamine ja korrashoid	-7 906	-11 454	0	11 454	-100%
Maanteetransporditaristu arendamine ja korrashoid	-199 811	-190 211	0	190 211	-100%
Keskkonnahoidlikku liikuvust soodustav linnakeskkond	-918	-26 067	0	26 067	-100%
Ohutu ja säästlik transpordisüsteem	-29 225	-30 240	0	30 240	-100%
Liikuvusteenuse arendamine ja soodustamine	-134 160	-138 908	0	138 908	-100%
Transpordi ja liikuvuse programm	0	0	-687 056	-687 056	100%
Veetransporditaristu arendamine ja korrashoid	0	0	-18 572	-18 572	100%
Õhustransporditaristu arendamine ja korrashoid	0	0	-10 304	-10 304	100%
Maanteetransporditaristu arendamine ja korrashoid	0	0	-227 758	-227 758	100%
Keskkonnahoidlikku liikuvust soodustav linnakeskkond	0	0	-41 259	-41 259	100%
Raudteetransporditaristu arendamine ja korrashoid	0	0	-376 966	-376 966	100%
Ohutu ja säästlik transpordisüsteem	0	0	-12 197	-12 197	100%
Ühistransport	0	0	-130 490	-130 490	100%
Ühistransporditeenuse arendamine ja soodustamine	0	0	-130 490	-130 490	100%

LISA 18. Riigieelarveliste asutuste liikmemaksud 2024

Tabelis on summad täisarvudes.

	Programmi nimetus	2024 RE
Liikmemaksud kokku		-37 192 238
Riigikogu Kantsleil		-169 300
Balti Assamblee (BA)		-115 000
Parlamentidevaheline Liit (IPU)		-16 000
IPU+12+grupp (IPU 12)		-1 000
Euroopa Julgeoleku ja Koostöö Organisatsiooni Parlamentaarne Assamblee (OSCE PA)		-7 500
NATO Parlamentaarne Assamblee (NATO PA)		-6 000
Parlamentide Peasekretäride Assotsiatsioon (ASGP)		-1 000
Euroopa Liidu Liikmesriikide Euroopa Liidu Küsimustega Tegelevate Komisjonide ja Euroopa Parlamendi Esindajate Konverents (COSAC)		-5 800
Parlamentaarne Euroopa Liidu Infovahetus (IPEX)		-6 000
Läänemere maade Parlamentaarne Konverents (BSPC)		-10 000
Vahemere Liidu Parlamentaarne Assamblee - (EMPA)		-1 000
Riigikontroll		-1 184
Kõrgeimate Kontrolliasutuste Rahvusvaheline Organisatsioon (INTOSAI)		-541
INTOSAI regionaalne töörühm Euroopa Kõrgeimate Kontrolliasutuste Organisatsioon (EUROSAI)		-468
Eesti Infosüsteemide Audiitorite Ühing		-175
Õiguskantsler		-11 575
Rahvusvaheline Ombudsmanide Instituut (IOI)		-750
Euroopa lasteombudsmanide võrgustik (ENOC)		-1 100
Riiklike inimõiguste institutsioonide maailma võrgustik (GANHRI)		-5 225
Riiklike inimõiguste institutsioonide Euroopa võrgustik (ENNHRI)		-4 500
Riigikohus		-13 735
EL Riiginõukogude ja Kõrgemate Halduskohtute Ühenduse liikmemaks (ACA Europe)		-3 500
Euroopa Konstitutsioonikohtute Konverents (CECC)		-3 200
EL Kõrgemate Kohtute Presidentide Ühendus (NPSJC)		-2 000
Euroopa Kohtunike Koolituse Võrgustik (ETJN)		-2 725
Maailma Konstitutsioonikohtute Konverents (WCCJ)		-2 000
Rahvusvaheline Kõrgemate Kohtute Ühendus (IASAJ)		-310
Riigikantsleil		-25 000
NATO strateegilise Kommunikatsiooni Oivakeskus Lätis		-25 000
HARIDUS- JA TEADUSMINISTEERIUMI valitsemisala		-1 335 374
Euroopa Nõukogu Euroopa Nüüdiskeelte Keskus (ECML)	Keeleprogramm	-14 929
Euroopa riiklike keeleinstitutsioonide ühendus (EFNIL)	Keeleprogramm	-3 000
Euroopa Rehabilitatsiooni Platvorm (EPR)	Haridus- ja noorteprogramm	-4 750
Euroopa noorteinfo ja nõustamise agentuur (ERYICA)	Haridus- ja noorteprogramm	-4 600
Euroopa Nõukogu noortepoliitika struktuuri ja Euroopa Nõukogu Noortefond (EYF)	Haridus- ja noorteprogramm	-10 000

	Programmi nimetus	2024 RE
Rahvusvaheline kodaniku- ja kodanikuhariduse uuring (IEA; ICCS)	Haridus- ja noorteprogramm	-54 000
Euroopa Hariduslike Erivajadustega Pedagoogika Arendamise Agentuur (OECD PISA)	Haridus- ja noorteprogramm	-18 865
Majanduskoostöö ja Arengu organisatsioon (OECD; PISA)	Haridus- ja noorteprogramm	-3 500
Euroopa Eripedagoogika Arendamise Agentuur (EU-HOPE)	Haridus- ja noorteprogramm	-60 000
Haridusalaste saavutuste hindamise rahvusvaheline ühing (IEA)	Haridus- ja noorteprogramm	-63 400
Euroopa ühissetevõtte EuroHPC superarvuti konsortsium LUMI	Teadussüsteemi programm	-333 333
Ühiste keeleressursside ja -tehnoloogiate taristu Euroopa teadustaristute konsortsium	Teadussüsteemi programm	-15 000
ITERi ja termotuumasünteesi arendamise Euroopa ühissetevõtte (JU F4E)	Teadussüsteemi programm	-17 900
Euroopa Molekulaarbioloogia Konverents (EMBC)	Teadussüsteemi programm	-35 000
Euroopa avatud teaduse pilve ühing (EOSC AISBL)	Teadussüsteemi programm	-10 000
Ülemaailmne andmekeskuste, ülikoolide ja teiste teaduslike uurimisasutuste võrgustik (DataCite)	Teadussüsteemi programm	-11 000
Euroopa Molekulaarbioloogia Laboratoorium (EMBL)	Teadussüsteemi programm	-138 000
EENeti liikmemaks Service Fee per LIR	Teadussüsteemi programm	-1 550
GÉANT-Riiklike hariduse ja teaduse andmesidevõrke koondav üleeuroopaline organisatsioon	Teadussüsteemi programm	-11 233
Euroopa Akadeemiate Föderatsioon (ALLEA)	Teadussüsteemi programm	-2 500
Euroopa Loodusteaduslike Kogude Konsortsium (CETAF)	Teadussüsteemi programm	-2 600
Euroopa Akadeemiate Nõuandev Kogu (EASAC)	Teadussüsteemi programm	-2 214
Euroopa religiooniuuringute assotsiatsioon (EASR)	Teadussüsteemi programm	-116
Euroopa Merekomitee (EMB)	Teadussüsteemi programm	-11 000
Euroopa Polaarnõukogu (EPB)	Teadussüsteemi programm	-3 600
Euroopa Füüsika Selts (EPS)	Teadussüsteemi programm	-2 450
Euroopa Sotsioloogia liit (ESA)	Teadussüsteemi programm	-250
Euroopa Keemiaseltside Assotsiatsioon (EuCheMS)	Teadussüsteemi programm	-200
Rahvusvaheline geomorfoloogia Assotsiatsioon (IAG)	Teadussüsteemi programm	-360
Rahvusvaheline religiooniajaloo assotsiatsioon (IAHR)	Teadussüsteemi programm	-134
Rahvusvaheline Astronoomiaunioon (IAU)	Teadussüsteemi programm	-3 400
Rahvusvaheline Automaatjuhtimise Föderatsioon (IFAC)	Teadussüsteemi programm	-1 800
Rahvusvaheline Geograafia Liit (IGU)	Teadussüsteemi programm	-626
Rahvusvaheline Matemaatika Liit (IMU)	Teadussüsteemi programm	-1 500
Rahvusvaheline Kvaternariuuringute Liit (INQUA)	Teadussüsteemi programm	-926
Rahvusvaheline sotsioloogia liit (ISA)	Teadussüsteemi programm	-278
Rahvusvaheline Teadusnõukogu (ISC)	Teadussüsteemi programm	-1 293
Rahvusvaheline Geodeesia ja Geofüüsika Liit (IUGG)	Teadussüsteemi programm	-2 146
Rahvusvaheline Geoloogiateaduste Liit (IUGS)	Teadussüsteemi programm	-1 455
Rahvusvahelise Teaduse ja Tehnika Ajaloo ning Teadus- ja Tehnikafilosoofia Ühenduse Loogika, Metodoloogia ning Teadus- ja Tehnikafilosoofia Osakond (IUHPST/DLMPST)	Teadussüsteemi programm	-425
Rahvusvaheline Puhta Füüsika ja Rakendusfüüsika Liit (IUPAP)	Teadussüsteemi programm	-2 500
Euroopa Kvaliteediagentuuride Register (EQAR)	Haridus- ja noorteprogramm	-7 474

	Programmi nimetus	2024 RE
Majanduskoostöö ja Arengu organisatsioon (OECD; programmid PIAAC, TALIS, INES)	Valitsemisala ülesed, mis jaotatakse proportsionaalselt kõikidele programmidele.	-147 566
Aasia-Euroopa Fond (ASEF)	Valitsemisala ülesed, mis jaotatakse proportsionaalselt kõikidele programmidele.	-5 000
Põhjamaade Ministrite Nõukogu (NORDPLUS)	Valitsemisala ülesed, mis jaotatakse proportsionaalselt kõikidele programmidele.	-250 000
ÜRO Euroopa Majanduskomisjon (UNECE)	Valitsemisala ülesed, mis jaotatakse proportsionaalselt kõikidele programmidele.	-2 000
Euroopa Haridusinspektorite Koostööorganisatsioon (SICI)	Haridus- ja noorteprogramm	-3 300
Majanduskoostöö ja Arengu organisatsioon haridusuuringute ja innovatsioonikekus (OECD; keskus CERI)	Valitsemisala ülesed, mis jaotatakse proportsionaalselt kõikidele programmidele.	-37 091
Ülemaailmne kutsemeistrivõistlus WorldSkills	Haridus- ja noorteprogramm	-8 776
Üleeuroopaline kutsemeistrivõistlus EuroSkills	Haridus- ja noorteprogramm	-8 302
Rahvusvaheline Arhiivinäukogu (ICA)	Arhiivindusprogramm	-2 000
Rahvusvaheline Heliarhiivide ühendus (IASA)	Arhiivindusprogramm	-55
Dokumendi Elutsükli Foorum (DLM Forum)	Arhiivindusprogramm	-963
Rahvusvaheline Filmiarhiivide Föderatsioon (FIAF)	Arhiivindusprogramm	-2 550
Rahvusvaheline kõite- ja paberikonservaatorite assotsiatsioon (IADA)	Arhiivindusprogramm	-185
Pikaajalise digitaalse säilitamise avatud sihtasutus (OPF)	Arhiivindusprogramm	-2 839
Balti Audiovisuaalsete Arhiivide Kolleegium (BAAC)	Arhiivindusprogramm	-150
Euroopa Filmiarhiivide Ühendus (ACE)	Arhiivindusprogramm	-700
APEF (Archives Portal Europe Foundation)	Arhiivindusprogramm	-1 100
Rahvusvaheline Arhiiviuuringute Keskus (ICARUS)	Arhiivindusprogramm	-500
Rahvusvaheline käsikirjalise tekstituvastuse koostöövõrgustik (READ COOP SCE)	Arhiivindusprogramm	-500
Rahvusvaheline Teoreetilise ja Rakendusmehaanika Liit (IUTAM)	Teadussüsteemi programm	-1 020
Monumentaalne ladina keele sõnastik (TLL)	Teadussüsteemi programm	-500
Rahvusvaheline humanitaar- ja sotsiaalteaduste vallas tegutsevate Akadeemiate Liit (UAI)	Teadussüsteemi programm	-470
Maailma Energeetikanõukogu (WEC)	Teadussüsteemi programm	-500
JUSTIITSMINISTEERIUMI valitsemisala		-276 824
Rahvusvaheline Alaline Vahekohus (PCA)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	-1 628
Rahvusvaheline Eraõiguse Ühtlustamise Instituut (UNIDROIT)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	-10 727
Haagi Rahvusvahelise Eraõiguse Konverents (HCCH)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	-7 866
Rahvusvaheline Kriminaalkohus (ICC)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	-160 000
Riikide Korruptsioonivastane Ühendus (GRECO)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	-8 800
Rahvusvaheline Euroopa Kriminaalhoolduse Organisatsioonide Ühendus (CEP)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	-3 149
Euroopa Justiitskoolitusvõrgustik (EJTN)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	-2 725
Rahvusvaheline Prokuröride Assotsiatsioon (IAP)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	-2 000

	Programmi nimetus	2024 RE
Euroopa Kohtuekspertiisi Instituutide Koostöövõrgustik (ENFSI)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	-4 125
Euroopa Äriregistri Ühendus (EBRA)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	-15 000
Euroopa Kinnistusregistrite Assotsiatsioon (ELRA)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	-1 000
Maailma Intellektuaalse Omandi Organisatsioon (WIPO)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	-11 930
Euroopa Liidu liikmesriikide justiitsministeeriumite õigusloomealase koostöö võrgustik (LEGICOOP)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	-650
Euroopa vanglate ja korrektsiooniasutuste organisatsioon (EUOPRIS)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	-5 000
Euroopa Energiatururegulaatorite Ühendus (CEER)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	-11 200
Euroopa Regionaalsete Energiaturu-regulaatorite Ühendus (ERRA)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	-3 500
Ühtse Patendikohtu Leping (UPCA)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	-23 307
Rahvusvaheline Kohtuekspertiisi Geneetika Ühing (ISFG)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	-65
Rahvusvaheline Kohtutoksikoloogide assotsiatsioon (TIAFT)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	-66
Euroopa Veeregulaatorite Ühendus (WAREG)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	-4 085
KAITSEMINISTEERIUMI valitsemisala		-8 177 746
NATO Hooldus- ja Varustusagentuur (NSPA)	Sõjaline riigikaitse ja heidutus	-9 460
Põhja- Atlandi Lepingu Organisatsioon (NATO)- julgeolekuinvesteeringud (NSIP)	Sõjaline riigikaitse ja heidutus	-718 887
Põhja- Atlandi Lepingu Organisatsioon (NATO)-sõjaline eelarve	Sõjaline riigikaitse ja heidutus	-1 892 001
Rahvusvaheline Sõjeväemeditsiini Komitee (ICMM)	Sõjaline riigikaitse ja heidutus	-2 055
Ülemaailmse Sõjeväespori Nõukogu (CISM)	Sõjaline riigikaitse ja heidutus	-9 729
ÜRO (rahuvalveoperatsioonide) liikmemaks	Sõjaline riigikaitse ja heidutus	-1 458 367
Euroopa Kaitseagentuur (EDA)	Sõjaline riigikaitse ja heidutus	-76 320
Euroopa Liidu Sõjalise Operatsioonide Ühiskulude Rahastamise Mehhanism (ATHENA)	Sõjaline riigikaitse ja heidutus	-301 657
Euroopa Liidu Sateliidikeskus (EUSC)	Sõjaline riigikaitse ja heidutus	-41 933
Avatud Taeva lepingu Konsultatiivkomisjon (OSCC)	Sõjaline riigikaitse ja heidutus	-2 800
Balti Kaitsekolledž (BALTDEFCOL)	Sõjaline riigikaitse ja heidutus	-1 565 107
Kaitsealane arenguabi	Sõjaline riigikaitse ja heidutus	-240 000
Strateegiline õhutransport (SAC)	Sõjaline riigikaitse ja heidutus	-1 371 808
NATO Küberkaitsekeskus (CCDCOE)	Sõjaline riigikaitse ja heidutus	-450 000
Euroopa Transpordi Koordineerimise Keskus (MCCE)	Sõjaline riigikaitse ja heidutus	-17 523
C2 oivakeskus Hollandis	Sõjaline riigikaitse ja heidutus	-20 000
International Humanitarian Fact-Finding Commission (IHFFC)	Sõjaline riigikaitse ja heidutus	-99
KLIIMAMINISTEERIUMI valitsemisala		3 432 591
Ramsari 1971. a konventsioon rahvusvahelistest märgaladest (RAMSAR)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-2 150
Rio de Janeiro 1992. a bioloogilise mitmekesisuse konventsioon (CBD)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-6 700
Washingtoni 1973. a konventsioon ohustatud metsiku looduse taime- ja loomaliikidega rahvusvahelisest kaubandusest (CITES)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-2 700

	Programmi nimetus	2024 RE
New Yorki 1992. a ÜRO Kliimamuutuse raamkonventsioon (UNFCCC)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-12 000
ÜRO Genfi 1979. a piiriülese õhusaaste kauglevi konventsioon ja selle neli protokoll (EMEP)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-2 600
Helsingi 1992. a Läänemere merekeskkonna kaitse konventsioon (HELCOM)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-203 798
Rahvusvaheline Mereuurimise Nõukogu (ICES)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-30 250
Viini 1985. a osoonikihi kaitse konventsiooni Montreali 1987. a protokoll Londoni (1990) ja Kopenhageni (1992) parandused (Montreal Protocol)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-130 000
Rahvusvaheline Aatomienergia Agentuur (IAEA)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-25 000
Maailma Meteoroloogiaorganisatsioon (WMO)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-29 200
Pan-Euroopa metsakaitse protsess (MPCFE)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-1 000
Rahvusvaheline koostöö programm õhu kaudu leviva saaste mõju hindamiseks ja jälgimiseks (ICP FORESTS)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-350
Euroopa metsade geneetilise varu programm (EUFORGEN)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-5 000
Euroopa Keskpika Ilmaennustuse Keskus (ECMWF)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-113 600
Veelindude ja märgalade büroo (WRB)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-2 400
Globaalne Bioloogilise Mitmekesisuse Informatsiooni Koda (GBIF)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-5 524
Cartagena bioloogilise ohutuse protokoll	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-1 900
Baseli konventsioon	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-2 800
Kyoto protokoll	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-2 000
Euroopa nahkhiirte kaitse leping (EUROBATS)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-2 000
Euroopa Meteoroloogiliste Satelliitide Kasutamise Organisatsioon (EUMETSAT)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-805 718
High Resolution Limited Area Model Consortium (HIRLAM)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-14 112
Euroopa meteoroloogiateenistuste ühendus (EUMETNET)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-12 000
Aarhusi konventsioon	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-1 000
Kõrbe konventsioon (UNCCD)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-3 400
Bonni konventsioon rändliikide kaitsest ja sellega seotud lepped	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-2 800
Maailma Looduskaitseliit (IUCN)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-16 000
Aafrika ja Euraasia rändavate veelindude kaitse lepe (AEWA)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-2 500
Stocholmi konventsioon	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-3 000
Rahvusvaheline vaalakaitse komisjon (IWC)	Kalandus	-23 000
Saasteainete heite- ja ülekanderegistrite protokoll (PRTR)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-1 000
IMPEL-i võrgustik (IMPEL)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-5 000

	Programmi nimetus	2024 RE
Kliimamuutuste konventsiooni tehingute register (ITL)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-500
ARGOS Konsortsium	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-7 800
Euroopa kaitsealade liit (EUOPARC)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-2 800
Euroopa rõngastuskeskusi koondav katusorganisatsioon (EURING)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-115
Euroopa Lennuliikluse Ohutuse Organisatsioon (EUROCONTROL)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-1 000
UNECE säästva arengu alane hariduse strateegia (ESD)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-1 000
Espoo konventsioon keskkonnamõtjude hindamisest piiriüleles kontekstis	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-1 000
Vee ja tervise protokoll (PWH)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-1 000
Minamata konventsioon	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-1 800
Puhta ning produktiivse mere ja ookeani ühisinitsiatiiv (JPI Oceans)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-3 400
Bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni geneetilistele ressurssidele juurdepääsu ja nende kasutamisest saadava tulu õiglase ja erapooletu jaotamise Nagoya Protokoll (NP)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-1 600
Piiriveekogude ja rahvusvaheliste järvede kaitse ja kasutamise konventsioon (ELC)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-5 000
Euroopa looduslike liikide ja nende elupaikade kaitse konventsioon (BERN)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-4 000
Rahvusvaheline Transpordi Foorum (ITF) (arve esitaja OECD)	Transport	-21 467
Balti Teedeliit MTÜ (BRA)	Transport	-20 000
Euroopa Tsiivilennunduse Konverents (ECAC)	Transport	-39 000
Euroopa Energia Harta (Energy Charter)	Energeetika	-3 831
Rahvusvaheline Tuletornide Assotsiatsioon (IALA)	Transport	-17 670
Rahvusvaheline Tsiivilennunduse Organisatsioon (ICAO)	Transport	-50 993
Rahvusvaheline Hüdrograafia Organisatsioon (IHO)	Transport	-20 122
Rahvusvaheline Mereorganisatsioon (IMO)	Transport	-19 200
Raudtee Koostöö Organisatsioon (OSShD)	Transport	-105 000
Rahvusvaheliste Raudteevedude Valitsustevaheline Organisatsioon (OTIF)	Transport	-9 110
Euroopa riikide laevakontrolli organisatsioon (Paris MOU)	Transport	-45 257
Rahvusvaheline Navigatsiooniliit (PIANC)	Transport	-1 900
Maailma Teede Liit (PIARC)	Transport	-5 800
Maailma Energeetika Nõukogu Eesti Rahvuskomitee MTÜ (WEC-Estonia)	Energeetika	-9 000
Rahvusvahelise Süvamerepõhja Organisatsioon (ISA)	Transport	-3 475
Euroopa Autoregistrite Assotsiatsioon (EREG)	Transport	-6 100
Rahvusvahelise Mootorsõidukite Tehnilise Kontrolli Komitee (CITA)	Transport	-4 900
Rahvusvaheline Juhieksamite Komisjon (CIECA)	Transport	-11 500
Euroopa Maanteeametite direktorite Konverents (CEDR)	Transport	-20 000
Rahvusvaheline Taastuenergia Agentuur (IRENA)	Energeetika	-8 700
Põhjadimensiooni transpordi ja logistika partnerlus (ND Translog Mou) NDPTL	Transport	-22 540
Rahvusvaheline Energia Agentuur (IEA)	Energeetika	-44 000

	Programmi nimetus	2024 RE
NORDICAO	Transport	-4 600
Euroopa Lennuliikluse Ohutuse Organisatsioon (EUROCONTROL)	Transport	-1 431 909
Euroopa Geoloogiateenistuste Ühendus (EGS)	Energeetika ja maavarad	-5 000
KULTUURIMINISTEERIUMI valitsemisala		-542 500
Ühinenud Rahvaste hariduse-, teaduse- ja kultuuriorganisatsioon (UNESCO) suurliikmemaks	Kultuur	-145 000
UNESCO maailmapärandi fond (WHC)	Kultuur	-1 450
UNESCO vaimse pärandi kaitse fond (ICH)	Kultuur	-1 450
European Audiovisual Observatory (EAO)	Kultuur	-4 037
Rahvusvaheline Kultuuripärandi Säilitamise ja Restaureerimise õppekeskus (ICCROM)	Kultuur	-1 535
Maailma Anti-dopingu Agentuur (WADA)	Kultuur	-15 500
Filmi- ja audiovisuaalloomingu koostootmise ja levi toetuse Euroopa Fondi osalisleping (EURIMAGE)	Kultuur	-134 000
Euroopa Nõukogu laiendatud Spordi osalisleping (EPAS)	Kultuur	-9 736
UNESCO mitmekesisuse fondi vabatahtlik sissemaks (IFCD)		-1 450
Euroopa Liidu Noorteorkester (EUYO)	Kultuur	-6 500
KREMERATA Baltika	Kultuur	-25 000
Põhja-Balti mobiilsus- ja residentuuriprogramm	Kultuur	-35 892
Europeana ehk Euroopa Digitaalraamatukogu (EDL)	Kultuur	-15 000
Läänemeremaade kultuuripärandi monotooringugrupp (Council of the Baltic Sea States, BRHC)	Kultuur	-2 000
The International Federation of Arts Councils and Culture Agencies (IFACCA)	Kultuur	-700
Euroopa Liidu rahvuslike kultuuriinstitiutide koostöövõrgustik (EUNIC)	Kultuur	-3 000
Euroopa Nõukogu telesarjade finantsskeem (COUNCIL OF EUROPE)	Kultuur	-120 000
Euroopa Nõukogu Kultuuriteede osalislepe (EPA)	Kultuur	-8 500
UNESCO antidopingu fondi vabatahtlik sissemaks	Kultuur	-1 450
UNESCO Kultuuripärandi Hädaabifond (vabatahtlik sissemaks)	Kultuur	-10 000
Pariisi kultuuriinstitiutide ja saatkondade võrgustik FICEP	Kultuur	-300
MAJANDUS - JA KOMMUNIKATSIOONIMINISTEERIUMI valitsemisala		-6 882 256
Euroopa Posti ja Telekommunikatsioonide Konverents (CEPT)	Digiühiskond	-130
Rahvusvaheline Vihtide ja Mõõtude Peakonverents (CGPM/BIPM)	Ettevõtluskeskkond	-59 600
Euroopa Kommunikatsioonibüroo (ECO)	Digiühiskond	-8 700
Euroopa Telekommunikatsiooni Standartite Instituut (ETSI)	Digiühiskond	-9 380
Rahvusvaheline Administratiivinfosüsteemide Nõukogu (ICA)	Digiühiskond	-3 500
Rahvusvaheline Sideregulaatorite Grupp (IRG)	Digiühiskond	-13 000
Rahvusvaheline Elektriside Liit (ITU)	Digiühiskond	-78 310
Euroopa Legaalmetroloogia koostööorgan (WELMEC)	Ettevõtluskeskkond	-3 400
Rahvusvaheline Legaalmetroloogia Organisatsioon (OIML)	Ettevõtluskeskkond	-2 010
Euroopa Ehituskontrolli Konsortium (CEBC)	Ettevõtluskeskkond	-1 250
Euroopa Kosmoseagentuur (ESA)	Teadussiire	-3 409 738
Dokumendi elutsükli halduse foorm (DLMF)	Digiühiskond	-350

	Programmi nimetus	2024 RE
Rahvusvaheline mereõnnetuste uurimise foorum (MAIF)	Ettevõtluskeskkond	-1 000
Intsidendikäsitlejate ja turvameeskondade foorum (FIRST)	Digiühiskond	-1 800
Euroopa Meediaregulaatorite Ühendus (EPRA)	Digiühiskond	-4 400
Eesti Standardimis- ja Akrediteerimiskeskus MTÜ	Ettevõtluskeskkond	-800
OECD turismikomitee	Ettevõtluskeskkond	-5 000
Põhjamaade Koosvõimelahenduste Instituut MTÜ (NIIS)	Digiühiskond	-850 000
Rahvusvaheliste Näituste Büroo (BIE)	Ettevõtluskeskkond	-18 000
Euroopa Tuumauuringute Keskus (CERN)	Teadussiire	-2 222 888
XBRL Europe	Teadussiire	-5 500
Rahvusvaheline Tööorganisatsioon (ILO)	Tööturuprogramm	-182 500
Ülemaailmne Tööinspektsioonide Assotsiatsioon (IALI)	Tööturuprogramm	-1 000
REGIONAAL- JA PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUMI valitsemisala		-477 221
ÜRO Toidu ja Põllumajandusorganisatsioon (FAO)	Põllumajandus, toit ja maaelu/ Kalandus Kalanduse programm (2programmi)	-172 000
Ida- ja Kesk-Euroopa Kalanduse Arendamise Organisatsioon (EUROFISH)	Kalandus	-36 900
Rahvusvaheline Põllumajandusarengu Fond (IFAD)	Põllumajandus, toit ja maaelu	-50 000
Euroopa Liidu põllumajandusfondide makseagentuuride IT juhtide organisatsioon (Panta Rhei)	Põllumajandus, toit ja maaelu/ Kalandus	-3 000
OECD säästvate põllumajandussüsteemide bioloogiliste ressursside juhtimise ühine teadusprogramm (CRP BIO)	Põllumajandus, toit ja maaelu	-1 000
Euroopa Liidu Vähelevinud Kultuuride Koordinaatsiooni Keskus (MUCF)	Põllumajandus, toit ja maaelu	-10 000
Rahvusvahelisele Taimede Geneetiliste Ressursside Instituut (ECPGR)	Põllumajandus, toit ja maaelu	-4 000
Vihmutite ja Drenaaži Rahvusvaheline Komisjon (ICID)	Põllumajandus, toit ja maaelu	-2 000
Toidus ja Põllumajanduses Kasutatavate Taimsete Geneetiliste Ressursside Leping (ITPGRFA)	Põllumajandus, toit ja maaelu	-2 700
Rahvusvaheline loomatervise organisatsioon (WOAH)	Põllumajandus, toit ja maaelu	-43 140
Euroopa Loomakasvatuse Assotsiatsioon (EAAP)	Põllumajandus, toit ja maaelu	-3 700
Loomsete geneetiliste ressursside Euroopa piirkondlik teabekeskus (ERFP)	Põllumajandus, toit ja maaelu	-800
Euroopa ja Vahemeremaade Taimekaitseorganisatsioon (EPPO)	Põllumajandus, toit ja maaelu	-25 460
OECD Seemneskeemide Ühing	Põllumajandus, toit ja maaelu	-3 100
Uute Taimsortide Kaitse Liit (UPOV)	Põllumajandus, toit ja maaelu	-10 000
Rahvusvaheline Seemnekontrolli Assotsiatsioon (ISTA)	Põllumajandus, toit ja maaelu	-5 775
Teravilja ja söödakaubanduse assotsiatsioon (GAFTA)	Põllumajandus, toit ja maaelu	-700
Analüüsikeemikute Ametlik Assotsiatsioon (AOAC)	Põllumajandus, toit ja maaelu	-150
Euroopa Liidu Taimeteaduse Organisatsioon (EPSO)		-850
Euroopa põllumajandus- ja maapiirkondade nõustamisteenuse foorum (EUFRAS)	Põllumajandus, toit ja maaelu	-225
Läänemeremaade Ruumilise Arengu Komitee (VASAB)	Regionaalpoliitika	-10 000
Rahvusvaheline Mereuurimise Nõukogu ICES)	Kalandus	-30 050
Läänemere kalanduse regionaalse nõukogu (BSAC)	Kalandus	-3 500
Kaugpüügi Regionaalse Nõukogu (LDAC)	Kalandus	-2 021
Rahvusvaheline postiliit (UPU)	Regionaalpoliitika	-44 000

	Programmi nimetus	2024 RE
Euroopa riikide kaardistamise, maaregistrite ja katastriagentuuride esindusorganisatsioon (EuroGeo)	Regionaalpoliitika	-8 150
Euroopa Ruumiandmete Rakendusuuringute Ühing (EuroSDR)	Regionaalpoliitika	-4 000
RAHANDUSMINISTEERIUMI valitsemisala		-90 200
Rahvusvaheline Maksuadministratsioonide Organisatsioon (IOTA)	Riigi rahandus	-14 300
Rahvusvaheline Tolliorganisatsioon (WCO)	Riigi rahandus	-30 800
Euroopa Nõukogu Arengupank (CEB)	Jaotatakse proportsionaalselt kõikidele Rahanduministeeriumi programmidele	-3 000
Põhjamaade Ministrite Nõukogu stipendiumiprogramm (NCM)	Halduspoliitika	-5 000
Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) maksuasjades vastastikuse haldusabi konventsioon	Riigi rahandus	-5 900
OECD programm "Global Forum on Tax Transparency"	Riigi rahandus	-18 200
Rahvusvaheline finantshariduse võrgustik (OECD INFE)	Finantspoliitika	-6 000
Rahapesu töögrupp (Egmount Group)	Finantspoliitika	-7 000
Maksualase Teavevahetuse Süsteem (OECD CTS)	Riigi rahandus	-8 000
SISEMINISTEERIUMI valitsemisala		--110 006
Biomeetria Instituut	Siseturvalisus	-2 500
Eesti Siseauditorite Ühing MTÜ (ESAÜ)	Siseturvalisus	-350
Euroopa Biomeetria Assotsiatsioon (EAB)	Siseturvalisus	-285
Euroopa Liikluspolitsei võrgustik (ROADPOL)	Siseturvalisus	-5 000
Euroopa Politsei Spordiliit (USPE)	Siseturvalisus	-1 200
Euroopa tuletõrje- ja päästekoolide Assotsiatsioon (EFSCA)	Siseturvalisus	-550
Euroopa Tuletõrjeohvitseride Liit (FEU)	Siseturvalisus	-550
Rahvusvaheline Merepääste Föderatsioon (IMRF)	Siseturvalisus	-450
Rahvusvaheline Migratsiooniorganisatsioon (IOM)	Siseturvalisus	-35 121
Rahvusvaheline Politseiorganisatsioon - Interpol (ICPO)	Siseturvalisus	-61 000
TETRA and Critical Communications Association (TCCA)	Siseturvalisus	-1 200
Ülemaailmne Tuletõrje Föderatsioon (CTIF)	Siseturvalisus	-800
Ülemaailmne Vanglatöö Organisatsioon (ICPA)	Siseturvalisus	-1 000
SOTSIAALMINISTEERIUMI valitsemisala		-344 892
Rahvusvaheline Sotsiaalkindlustuse Assotsiatsioon (ISSA)	Vanemaealiste programm	-16 000
Läänemere maade Nõukogu riskilaste ekspertgrupp (EGCC)	Laste ja perede programm	-11 342
PROMISE Barnahus võrgustik	Laste ja perede programm	-1 000
Euroopa ohvriabi katusorganisatsioon (VSE)	Laste ja perede programm	-250
Euroopa Taastava Õiguse Foorum (EFRJ)	Laste ja perede programm	-650
Perevägivalda toimepanijatega tegelev Euroopa võrgustik (WWP)	Laste ja perede programm	-300
Maailma Tervishoiuorganisatsioon (WHO)	Keskkonnatervise programm, Terviseriskide programm, Tervishoiusüsteemi programm	-211 500
Uimastite kuritarvitamise ning ebaseadusliku uimastikaubanduse vastu võitlemise koostöögrupp (Pompidou Group)	Keskkonnatervise programm, Terviseriskide programm, Tervishoiusüsteemi programm	-3 500
Põhjamõõtme rahvatervise ja sotsiaalse heaolu partnerlus (NDPHS)	Keskkonnatervise programm, Terviseriskide programm, Tervishoiusüsteemi programm	-15 800

	Programmi nimetus	2024 RE
WHO tubaka tarbimise leviku vähendamise raamkonverents (FCTC)	Keskkonnatervise programm, Terviseriskide programm, Tervishoiusüsteemi programm	-4 500
Rotterdami Konventsiooni Fond (RC)	Keskkonnatervise programm, Terviseriskide programm, Tervishoiusüsteemi programm	-1 200
OECD keskkonnatervise- ja ohutuse programm (EHS Programme)	Keskkonnatervise programm, Terviseriskide programm, Tervishoiusüsteemi programm	-2 100
Ravimijärelevalve asutuste rahvusvaheline koostööorganisatsioon (PIC/S)	Tervishoiusüsteemi programm	-10 500
Euroopa võrdõiguslikkuse organite võrgustik (EQUINET)	Soolise võrdõiguslikkuse programm	-1 200
WHO ja ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni vee ja tervise protokollide rakendamise toetus (UNECE)	Keskkonnatervise programm, Terviseriskide programm, Tervishoiusüsteemi programm	-1 450
OECD tervisevaldkonna vabamakse	Keskkonnatervise programm, Terviseriskide programm, Tervishoiusüsteemi programm	-2 000
Rahvusvaheline Rahvatervise instituutide Assotsiatsioon (IANPHI)	Terviseriskide programm	-8 500
Euroopa partnerlus tervishoiu- ja sotsiaalteenuste järelevalve valdkonnas (EPSO)	Tervishoiusüsteemi programm	-6 520
Põhjamaade haiglaeelse kiirabi ühing (Nordic-EMS)	Tervishoiusüsteemi programm	-11 100
Euroopa ToiduinfoVõrgustik (EuroFIR)	Terviseriskide programm	-1 500
Euroopa Mürgistusteabekeskuste ja Kliiniliste Toksikoloogide Ühing (EAPCCT)	Keskkonnatervise programm	-480
ÜRO vananemise töögrupp	Sotsiaalhoolekandeprogramm	-3 000
OECD vabamakse olemaks keskkonna, tervise ja ohutuse programmi osas	Keskkonnatervise programm, Terviseriskide programm, Tervishoiusüsteemi programm	-2 000
Euroopa sotsiaaluuringu ERIC liikmemaks (ESS ERIC)	Vanemaealiste programm. Sotsiaalkindlustuse programm. Laste ja perede programm. Tervist toetava keskkonna programm. Tervist toetavate valikute programm. Inimeskse tervishoiu programm.	-25 000
Horizon Europe 2020 rahvusvahelise teadusvõrgustik (JPI HDHL)	Vanemaealiste programm. Sotsiaalkindlustuse programm. Laste ja perede programm. Tervist toetava keskkonna programm. Tervist toetavate valikute programm. Inimeskse tervishoiu programm.	-3 500
VÄLISMINISTEERIUMI valitsemisala		-15 301 834
Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsioon (NATO)	Välispoliitika ja arengukoostöö programm	-553 000
Euroopa Julgeoleku ja Koostöö Organisatsioon (OSCE)	Välispoliitika ja arengukoostöö programm	-132 000
Euroopa Nõukogu (CE)	Välispoliitika ja arengukoostöö programm	-514 180
Maailma Kaubandusorganisatsioon (WTO)	Välispoliitika ja arengukoostöö programm	-179 641
Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD)	Välispoliitika ja arengukoostöö programm	-2 000 000
Rahvusvaheline Aatomienergia Agentuur (IAEA)	Välispoliitika ja arengukoostöö programm	-155 400
Üldine tuumakatsetuste keelustamise lepingu Organisatsioon (CTBTO)	Välispoliitika ja arengukoostöö programm	-51 450

	Programmi nimetus	2024 RE
Keemiarelva keelustamise Organisatsioon (OPCW)	Välispoliitika ja arengukoostöö programm	-36 750
Rahvusvaheline Frankofoonia Organisatsioon (OIF)	Välispoliitika ja arengukoostöö programm	-12 428
ÜRO erikohtud (ICTY,ICTR, IRMCT)	Välispoliitika ja arengukoostöö programm	-26 250
Ühinenud Rahvaste Organisatsioon (UN)	Välispoliitika ja arengukoostöö programm	-1 400 000
Läänemeremaade Nõukogu sekretariaat (CBSS)	Välispoliitika ja arengukoostöö programm	-102 953
Holokausti mälestamise Rahvusvaheline Ühendus (IHRA)	Välispoliitika ja arengukoostöö programm	-31 500
Wassenaari Kokkulepe (WA)	Välispoliitika ja arengukoostöö programm	-4 515
Aasia-Euroopa Fond (ASEF)	Välispoliitika ja arengukoostöö programm	-5 000
Rahvusvahelise Mereõiguse Kohus (ITLOS)	Välispoliitika ja arengukoostöö programm	-6 825
Euroopa Liidu liikmesriikide välisteenistuses olevate isikute perede ja abikaasade assotsiatsioon (EUFASA)	Välispoliitika ja arengukoostöö programm	-210
Euroopa Liidu Julgeoleku-uuringute Intsituut (EUISS)	Välispoliitika ja arengukoostöö programm	-10 710
Hübriidohtudega võitlemise oivakeskus (Hybrid Coe)	Välispoliitika ja arengukoostöö programm	-63 000
NATO Energiajulgeoleku keskus (ENSEC Coe)	Välispoliitika ja arengukoostöö programm	-26 250
Euroopa tsiviilse kriisiohje oivakeskus (CoE-CIV)	Välispoliitika ja arengukoostöö programm	-21 000
Euroopa Rahurahastu (EPF)	Välispoliitika ja arengukoostöö programm	-6 817 172